

II 10628

C O L E C T I A
ELENISMUL ÎN ROMÂNIA

L I A   B R A D   C H I S A C O F

A N T O L O G I E
DE LITERATURĂ GREACĂ
DIN PRINCIPATELE ROMÂNE

EDITURA PEGASUS PRESS

...Din oraș ieseă putoare mare, m-am interesat de pricină, chir Eosfor mi-a spus că e miasma NEDREPTĂȚII, A TIRANIEI și barbariei, care au găsit de cuviință să aleagă orașul acesta ca să locuiască în el, să își așeze în el Tronul și au luat în serviciul lor pe boieri. Continuându-ne drumul am trecut pe la Copou...

(Anonimul din 1789)

...ALEXANDRU VODĂ: Eu să-mi fac datoria, să scot și niste bănișori și pe urmă nu mai stau nici un ceas. Europa și iar Europa. Acolo lumea știe să se bucure de viață. Da unde să mă duc ca să stau fără frică?...

...HATMANUL MISOGLU: Ce bine-ar fi fost să fiu acum în Bogdania și să-i spun vizitiului: "gătește, mă, careta, să mergem la Copou"....

(Alexandru Vodă...)

...MAVROGHENI: La urmă să colind toată Valahia, la Craiova (aud că acolo trăiesc mulți bogați), la Focșani, la Cîmpulung și unde sunt sate măricele, sper ca strădania mea să nu fie în zadar...

... Le-am spus după ce pun nîzan, ordine, în Valahia (știi tu ce înseamnă ordine pentru mine, după ce-o golesc bine de tot) după aia am să trec și în Bogdania...

(Virtejul Nebuniei)

LIA BRAD CHISACOF

**ANTOLOGIE DE LITERATURĂ GREACĂ
DIN PRINCIPATELE ROMÂNE**

PROZĂ ȘI TEATRU

SECOLELE XVIII-XIX

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA I.S.S.E.E.

Cota II 10628

Inventar 17414

LIA BRAD CHISACOF

**ANTOLOGIE
DE LITERATURĂ GREACĂ
DIN PRINCIPATELE ROMÂNE**

PROZĂ ȘI TEATRU

SECOLELE XVIII-XIX

Ediție bilingvă

Editura **PEGASUS PRESS**
București 2003

Lucrare elaborată
în cadrul Institutului de Studii Sud-Est Europene
al Academiei Române

Culegere computerizată și tehnoredactare:
Teodora Avramidis Tiucă

Redactor:
Aura Galanopoulos

Descriere CIP a Bibliotecii Naționale a României
BRAD-CHISACOF, LIA

Antologie de literatură greacă din Principatele Române /
Lia Brad Chisacof. - București : Pegasus Press, 2003

Index

ISBN 973-85848-1-7

821.14-82

Copyright © **PEGASUS PRESS**

Toate drepturile rezervate.

Nici o parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă fără acordul scris al deținătorului de copyright.

CUPRINS

Notă asupra ediției	9
Prolog	I-XLI
O «Ανώνυμος του 1789»	11
“Anonimul din 1789”	25
Κομψή ιστορία το καθ’ Εὐμενείαν και Σαπφιάδην	37
Istorie galantă după Evmenia și Sapfiade	107
Alexandru-Vodă cel fără sinidisis	159
Το σαγανάκι της τρέλας	213
Vîrtejul nebuniei	303
Ο χαρακτήρ της Βλαχίας	377
Firea Valahiei	405
«Γενεράλης Γκίκας»	429
“Generalul Ghica”	449
Κωμωδία νέα της Βλαχίας	465
Noua comedie a Valahiei	493
Τραγωδία του Μενεάνδρου, βασιλέως της Σικελίας	517
Tragedia lui Meneandru, regele Siciliei	605
Summary	671

NOTA

asupra ediției textelor grecești și a traducerilor în română

În afară de textul *Anonimului din 1789* restul textelor cuprinse în această antologie provin din manuscrise, cele mai multe păstrate la Biblioteca Academiei Române.

Textul grecesc al comediei *Ο Αλεξανδροβόδας ο ασυνείδητος* nu a fost reprodus pentru că are o ediție definitivă publicată la Atena.

Pentru a aduce la lumină textele manuscrise menționate, dat fiind că ele sînt scrise în greaca vorbită, am considerat oportun să adoptăm un sistem de editare practicat curent în spațiul grec și anume unul care folosește sistemul uniaccentual și merge după logica ortografiei curente a limbii neogreacă.

Astfel, în grupul nominal N-Ac. Pl. fem. a fost redat prin -ες, iar la verb conjunctivul are terminațiile indicativului prezent în timp ce gerunziul se ortografiază -όντας și respectiv -οντας.

Pentru că logica ediției rămîne diplomatică nu s-a procedat la uniformizarea variantelor.

În cazul piesei *Vîrtejul nebuniei*, dată fiind o ediție preexistentă care ne aparține, menționăm că actuala versiune adaugă un element nou, respectiv consemnează variantele aflate sub liniile de ștersătură.

Traducerile în română au urmărit pe lîngă acribie, o deplină cursivitate în limba română actuală motiv pentru care s-a recurs la arhaisme numai pe alocuri, fie atunci cînd era vorba despre termeni specializați, fie cînd se simțea nevoia unei mărci de stil.

Cuvintele românești din textele grecești sînt consemnate cu un asterisc în versiunea românească.

PROLOG

Mai multe sînt chestiunile ridicate de antologia de față, concepută ca o ilustrare cu texte originale (scoase în majoritate din manuscrise) și versiunile lor românești a cercetărilor specifice de pînă acum.

Prima este aceea a denumirii acelu segment de literatură scrisă în sec. al XVIII-lea și al XIX-lea în limba greacă pe teritoriul românesc și cu o referențialitate românească.

O monografie devenită reper definitiv¹ argumentează prin întregul său demers formula *literatură de limbă greacă din Principatele Române* în care fiecare segment este semnificativ. Avem așadar a face cu o literatură în care greaca este element vehicular, subînțelegîndu-se în felul acesta referențialitatea românească subliniată și prin localizarea actului auctorial, Principatele Române.

Subscriem fără rezerve acelei denumiri, totuși din rațiuni de conciziune necesară titlului consemnat pe copertă, am renunțat la *de limbă* din considerentul că *greacă* înseamnă în primul rînd scrisă în limba greacă.

O a doua problemă este aceea a conținutului propriu-zis al acestei literaturi, a consistenței acestui corpus. Trebuie menționat de la bun început că demersul de alcătuire a prezentei antologii pornește de la o revizuire a canonului, prilejuită în chip fericit de piese noi ivite în ultimii ani.

Aici o „subchestiune” este delimitarea cronologică. Cornelia Papacostea Danielopolu alegea intervalul 1774-1830 pentru că acesta reprezintă perioada de modernizare a culturii române și e una dintre cele mai dinamice perioade din întreaga istorie a poporului român². Pornind, după logica exegezei literare, de la texte, avem motive ca, în virtutea noutăților amintite mai sus să

nu păstrăm primul reper și să îl reformulăm într-un sens mai timpuriu în funcție de nou-veniți.

Dacă nu am fi formulat printre criteriile antologării referențialitatea românească, atunci am fi putut stabili limitele cronologice în sensul unor începuturi care să coincidă cu producția literară a acelui important autor care a fost totodată primul domn fanariot din Principate, Nicolae Mavrocordat. Literatura sa, de o concepție clasică, e mai degrabă constantinopolitană, (Philotheos, eroul romanului său Φιλοθέου Πάτερνα³ adică *Cum își petrece Filotheos timpul liber* trăiește în acel paradis terestru, Constantinopolea, în care descoperă multiple registre de savoare). Legătura românească constă în aceea că parte din scrieri au fost așternute pe hîrtie în Transilvania și cel puțin una dintre ele, Νουθεσίαι του αοιδίμου Αυθέντου Νικολάου Βοεβόδα προς τον υιόν αυτού Κωνσταντίνου Βοεβόδα Αυθέντην⁴ (Sfaturile vestitului domn Nicolae Mavrocordat către fiul său domnul Constantin Voievod) a fost dedicată educației fiului Constantin, viitorul domn în cele două principate.

Așadar nu anii 1730 marchează începutul.

Dacă cercetăm cu atenție vasta operă a lui Constantin Daponte (călugărit apoi cu numele de Cezarie) aflat într-o perpetuă trecere între Țările Române, Muntele Athos și arhipelagul Cicladelor vedem că doar parte din ea se subsumează obiectului nostru de interes. Este vorba despre *Efemeridele sale dacice*⁵, un jurnal al evenimentelor din Moldova (1736-1739), de *Geografia sa istorică*⁶ care s-ar potrivi segmentului eseistic al literaturii de limbă greacă din Principate și în fine de culegerea de versuri *Grădina grațiilor*⁷.

Reperul inițial ar fi așadar 1739.

Tot cam de atunci datează și primele manifestări lirice locale (1741)⁸ încoronate la mai puțin de un secol mai încolo (1811) de un univers poetic coerent și voluminos, poeziile lui Athanasie Hristopoulos⁹.

Proza lui Costache Bibica, un Rosetti din ramura moldovenească se plasează cîndva la sfîrșitul deceniului al șaptelea¹⁰.

Literatura de limbă greacă din Principatele Române are în zestrea sa o pleiadă de esești¹¹: Iosif Moesiodax (*Apologia* 1780)¹², Dimitrie Catargi (*Eseuri* 1783-1791)¹³, Athanasios Psalidas (*Fericirea adevărată sau fundamentul tuturor religiilor* 1791)¹⁴, *Kalokinemata sau manual împotriva decăderii și împotriva logicii lui Evghenios Voulgaris* 1795)¹⁵, Beniamin din Lesbos (*Etică*)¹⁶, Neophyt Vamvas (*Elemente de etică filozofică* 1813), Neofit Doukas (*Sofistul* 1834)¹⁷.

Literaturii memorialistice a lui Constantin Daponte i se alătură: Panaiotis Kodrikas (*Efemeride* 1762)¹⁸.

Nu știm când a fost scrisă tragedia *Domna* ce are ca subiect uciderea, în 1714 a lui Constantin Brîncoveanu¹⁹.

Ajungem la 1785 și 1786 de când datează două comedii satirizînd cîte un domnitor prima pe Alexandru Vodă Mavrocordat²⁰ domn al Moldovei, cea de-a doua pe Nicolae Mavrogheni domn al Țării Românești²¹, precum și o dramă adaptată după un roman medieval *Tragedia lui Meneandru Regele Siciliei*²².

Anonimul... o proză scurtă datează din 1789²³ iar din 1794 datează satira în versuri *Poema moralnică*²⁴ a lui Alexandru Kalfoglu.

Din primele două decenii ale secolului al XIX-lea datează grupajul de comedii locale de expresie greacă încheiat cu *Noua comedie a Valahiei*²⁵.

Într-un cerc mai larg și concentric cu literatura pe care o discutăm se plasează cîteva creații fie scrise în Principate (tragedia *Ahileas* scrisă de Atanasie Hristopoulos în 1804)²⁶ fie aparținînd unui autor care avusese legături cu Principatele (este vorba de Iacovos Rizos Neroulos, fost logofăt al Țării Românești care publica în 1812 comedia *Korachisticele*²⁷, mizînd exclusiv pe un comic de limbaj ce viza satira reformei lingvistice propuse de Adamantios Corais. În 1813 același Neroulos publica piesa *Aspasia*²⁸ iar în 1814 tragedia *Polyxenia*²⁹, ambele făcînd parte din acele creații ce erau menite a redeștepta conștiința națională a grecilor).

O a treia problemă ce invită la detaliere este precizarea cărui segment al continuum-ului literar grecesc (cu existență

III

neîntreruptă din antichitate) aparține literatura de limbă greacă din Principatele Române.

O relativ recentă dezbatere pe tema începuturilor literaturii neogrecești³⁰ a ajuns să stabilească că nu există criterii ferme și nici repere cronologice definitive între literatura greacă medievală și cea neogreacă.

Să urmărim logica unor criterii emise acolo. G. Savvidis³¹ considera că literatura tipărită marchează începuturile literaturii neogrecești (1509 sau 1519). Majoritatea textelor actualei antologii ca și bună parte a celor care alcătuiesc corpusul literaturii de limbă greacă din Principatele Române sînt manuscrise.

Dacă limba vorbită, limba demotică³² este cea care dă nota literaturii neogrecești, atunci iarăși parte din textele noastre creează probleme căci sînt scrise în greaca arhaizantă.

Dacă tematica este decisivă³³ atunci trebuie să consemnăm modernitatea majorității pieselor.

În concluzie ne aflăm undeva între literatura medievală și cea modernă grecească.

În istoria literaturii grecești textele cuprinse în antologia noastră cunoscute pînă acum sînt fie tratate cronologic după gen, fie considerate parte a literaturii fanariote, a literaturii iluministe sau a literaturii din diaspora.

Să luăm pe rînd fiecare dintre categoriile căreia i-a fost subsumată literatura de limbă greacă din Principatele Române în istoria literaturii grecești.

Literatură fanariotă³⁴, adică legată de curțile domnești de la București și Iași și de societatea de la Constantinopol. E cazul majorității textelor totuși tragedia *Domna* se concentrează pe întîmplările legate de domnia lui Constantin Brîncoveanu și deci nu are nici o conexiune fanariotă, e cel mult, pre-fanariotă.

Literatură luministă³⁵. Mare parte din luminismul grec, parte a celui european dar întîrziat la început cu o jumătate de secol și prelungit cu vreo trei decenii (pînă la 1821) are legătură cu Principatele Române fără să se epuizeze însă aici.

Literatură de diasporă³⁶. Fără doar și poate Principatele au fost una dintre destinațiile diasporei grecești după căderea Constantinopolei și în timpul ocupației otomane a teritoriilor grecești continentale (Grecia de azi).

IV

În partea românească literatura de limbă greacă din Principatele Române era remarcată încă din 1887³⁷, fiind înțeleasă ca un produs al locului.

Un adevărat corolar al cercetărilor în domeniu este monografia amintită a Corneliei Papacostea Danielopolu³⁸.

Majoritatea contribuțiilor care au precedat această carte aveau în vedere ceea ce se putea numi influența greacă asupra culturii române. Ca în majoritatea cazurilor N. Iorga emitea à propos cu cultura greacă din Principatele Române o formulare extrem de veridică: „nu era cultura noastră deși era gloria noastră însă cultura românească s-a format din acest impuls, cu aceste modele. Alegerea cărților, orînduirea lor, alcătuirea formei se făcu supț influența acestei vechi literaturi înviate cu banii noștri și pe pămîntul nostru”³⁹.

În deceniul al treilea al secolului al XIX-lea, cînd sfîrșitul domniilor fanariote provoacă despărțirea celor două culturi, contemporanii fenomenului, panicați de despărțire, au diverse reacții sau soluții.

G.G. Papadopol nu vede cum va putea supraviețui cultura română: „Influența amintirilor istorice asupra popoarelor este un titlu pentru un studiu frumos pentru cel ce dorește să se aleagă cu glorie de pe urma scrisului. Impresia pe care studiul (acestei influențe) o lasă în suflet este profundă, este o piatră de hotar care împarte națiunile în dominatoare sau slave. Influența istorică e nesfîrșită și în domeniul literelor, ea dă culturii un anume caracter special și permanent care o apără de elemente străine, o urmează totdeauna și peste tot pentru că viața civilizată a națiunilor este strîns legată de viața (culturală). Cînd un popor a trecut deja prin acest stadiu de civilizație și i se ia civilizația scrisă, (el) se întoarce la ciclul infinit al civilizației, are deja un model, are prototipuri, el premurgându-și sieși în civilizație și în consecință merge repede pe urme deja cunoscute.... În Valahia epocă de civilizație nu a preexistat. Înainte de epoca creștină aceste seminții n-aveau nici o legătură cu civilizația și din zguduirea civilizației de-abia dacă și-au păstrat numele... Așadar lipsa acestui element modelator a menținut stagnarea civilizației valahe și va fi din nou în timp cauza instabilității înăscute în civilizația valahă... (Ms. gr. BAR 1430 f.5v)⁴⁰.

Papadopol este un nostalgic al domniilor fanariote și al conviețuirii culturale greco-române, considerînd abolirea celor dintîi drept o regretabilă greșeală: „... avantajele cu care ar fi înzestrat caracterul național și literatura ar fi rămas neîntrerupte și ar fi grăbit progresul, imprimînd prestanță culturii cum istoria nu a mai dăruit Valahiei dacă cei care au luat în arendă principatul n-ar fi avut o viață atît de scurtă și dacă gîndirea celor care domneau atunci ar fi putut cuprinde ideea de profit permanent...” (Ms. gr. BAR f.4v)

Poetul George Hagi Peșacov propune o literatură bilingvă la propriu:

Τρέξατε μούσαι και χάριτες όλαι
Deul Apolon din somn să se scoale
Κι οι λοιποί πάντες θεοί του Ολύμπου
vie să vază cum se face schimbu
cel de mult dorit
întru cel mărit (1823)⁴¹

Ideal ar fi fost ca antologia de față să reunească toate textele enumerate în “lista” de mai sus.

O firească selecție datorată volumului mare ne face să ne îndreptăm pentru început spre proză și spre literatura dramatică. De ce așa? Un motiv este că acest segment al literaturii sus amintite a fost neglijat mai mult decît poezia de editori. Șansa a făcut deasemeni să iasă la iveală piese cu totul noi.

Seria urmează să se continue cu tragedia *Domna* a lui Zaharia Etolianul, apoi cu un volum ce ar aduna creațiile în versuri și poeziile și în final un volum reunind eseistii.

PREZENTAREA TEXTELOR CE ALCĂTUIESC ANTOLOGIA

Anonimul din 1789

(*Ο Ανώνυμος του 1789*)

K.Th. Dimaras adăuga monografiei sale dedicate Luminismului⁴² grec o anexă reprezentînd ediția provizorie, după expresia autorului, a unui text cu o istorie complicată. Clasicul exeget al literaturii grecești îl boteza *Anonimul din 1789* pentru că, deși textul era tipărit, autorul era necunoscut. Dimaras avea la îndemîină paginile 3-30 dintr-o carte căreia îi lipseau primele pagini. La pagina 3 se afla o *Înștiințare* din care reiese că textul în discuție însoțea cîteva considerații ale aceluiași autor pe marginea unei cărți despre toleranța religioasă.

O asemenea carte a scris în 1768 Evghenios Voulgaris. Cineva i-a pus la îndemîină lui Voulgaris un exemplar al „recenziei” iar el i-a dat o replică în 1790 într-un text publicat apoi în 1791. Numele celui care avea obiecții la cartea despre toleranța religioasă nu se preciza fie pentru că textul a fost anonim de la început, fie pentru că Voulgaris l-a primit fără foile de început pe care era eventual consemnat. Astfel a ajuns Dimaras, editorul textului reprodus de noi în antologia de față, la titlul *Anonim* și la anul 1789, dată logică în raport cu o replică primită în 1790.

Considerat prima proză originală din literatura greacă modernă⁴³, *Anonimul* debutează cu o narațiune de tip clasic la persoana a treia singular. Ne aflăm într-un oraș imaginar numit Nulla. Personajul principal, simțindu-și moartea aproape, dorește să se spovedească. E baron și are un rang în ierarhia otomană. Se cheamă Mustafa-aga, este fiul unui Duca Haham Baș Călugărul al cărui nume triplu evocă totodată o origine greacă și cele trei religii existente în Imperiul Otoman (islamică, mosaică și

creștină). La căpătîiul muribundului vine Pater Pangratos „trimis de Dumnezeu și de profesiune sfînt” însărcinat a-i da „certificatul pentru a trece Dincolo”.

Baronul își dă sufletul Diavolului după o luptă cu îngerii veniți la fața locului. Este momentul în care naratorul își dezvăluie identitatea explicînd că a fost adus acolo de domnii draci o dată cu sufletul răposatului pentru că, fiind prieten cu acesta, era în măsură să dea o cronică a peripețiilor ulterioare.

Odată alegerea făcută, Mustafa îi roagă pe unchii săi, diavolii, să îi permită o ultimă vizită la mai mulți prieteni, ceea ce îl va conduce la Bagdad, „capitala Austriei”, precum și la Nanidapog. Călătoriile servesc drept pretext pentru evocarea unei întregi galerii de personaje cum a fi Filarghiria, Zoe, împărăteasa Matehai soția lui Cornelios, Melchisedec amantul lui Zoe sau Mitrahan aga de la Saligaud și așa mai departe. La capătul unui lung periplu, diavolii îl readuc pe narator la Nulla după care se întorc în Infern unde răposatul baron, devenit între timp Mustafa gelep, va primi rangul de general al regimentului himerelor. Reveria se sfîrșește iar nuvela se încheie printr-o formulă matematică.

Accentele licențioase nu lipsesc dar nu sînt suficient de apăsate, după părerea noastră, pentru a face din *Anonim* o proză pornografică⁴⁴.

Cîteva precizări de ordin lingvistic sînt absolut necesare deslușirii sensurilor acestei proze. În timp ce numele împărătesei Zoe evocă în greacă viața, țara peste care domnește e Matehai, foarte posibil o formă coruptă de la tc. matem „doliu” și hane „casă” ceea ce ar da un sens final de „casă mortuară”. Soțul înșelat se numește Corneliu Vasile. Acest din urmă nume poate să reprezinte un joc de cuvinte cu tc. *vesile* „prilej, ocazie”. Așadar, întregul nume s-ar citi „cel care dă prilejul să fie încornorat”. În românește Melchisedec are, devenit substantiv comun, sensul de „om sfînt”, în timp ce expresia care însoțește în text numele *cărbune acoperit*, desemnează un individ taciturn, rău și pervers. Voltaire este numit în greacă βολτάριος adică „plimbărețul”, numele Moldovei, locul de desfășurare al unei mari părți din acțiunea acestei proze, este redat prin anagrama denumirii îndeobște cunoscute în lumea otomană, respectiv Bogdania, Nanidapog. Țara Românească, Valahia în lumea greacă, prezintă

și ea în *Anonim*, apare prin filtrul unei etimologii populare în greacă, respectiv prin apropierea formală de adj. βλάκας „prost”. Credem că identificăm Bucureștiul în βασιλειον των σαγάδων adică „împărăția șagalicilor” cu o trimitere așadar la etimologia numelui capitalei, respectiv „bucurie”.

Să trecem la suportul simbolistic al prozei. Să începem cu principalul oraș al desfășurării acțiunii, Nulla. Sensul numelui este evident „zero”. Același pare a fi și rezultatul fracției matematice cu care se încheie proza. Îl regăsim în numele localității Găureni (cu o conotație licențioasă, desigur) ca și, după, părerea noastră, în apelativul Dupnitsa care trimite la sud-slavul dupne „a găuri”.

Intertextualitatea fiind mai mult decât în celelalte texte ale antologiei de față evidentă, să desfășurăm lecturile de care dă dovadă autorul. G Kehagioglou presupune o influență a lecturilor din *O mie și una de nopți* precum și din *Viața lui Mahomet*⁴⁵. Dimaras atrage atenția asupra familiarității cu Lesage, de la care îl împrumută pe diavolul șchiop, cu enciclopediștii (după cum putem deduce după intervenția unuia dintre personaje care îl citează pe Voltaire pentru a nega existența lui Dumnezeu ceea ce îi aduce replica „Voltaire la dumitale e un prost, vino cu noi să te facem hatman”. Semnătura Sganarelle, de la sfârșitul unei scrisori, ni-l evocă pe Molière, iar lectura globală a textului îl pune, după părerea noastră, în evidență pe Diderot, fapt destul de izolat în context sud-est european. Prin ce anume Diderot? Prin multitudinea de sugestii și rezolvări preluate, după părerea noastră, din *Bijoux indiscrets*. Este vorba de durata educației elementare a personajului principal, baronul Grigore, adică 15 ani (cum era cazul lui Mangogul) trecând prin satira curții regale și prin invocarea lui Voltaire și a lui Homer, prin visul filozofic pînă la formula matematică finală care corespunde unui calcul al probabilității din *Bijoux* (respectiv încercarea de a proba virtutea feminină în primele cincisprezece capitole și despre discuția din capitolul XXXIV asupra acestui subiect).

Frapează umorul corosiv și satira vituperantă ale autorului. Acestea pot fi foarte bine rezultatul unei nemulțumiri legate de un refuz de care s-a lovit la ocuparea unui post, eventual la Academia Domnească de la Iași. Personajul pare grec, și ar putea

avea multe în comun cu baronul născut la Mecca, care în același timp ne aduce aminte de Dimitrios Catargi. Să-i reținem totuși numele de botez, Gregorios.

Legăturile cu Academia de la Iași, așa cum aminteam mai sus, sînt evidente. Are excelente cunoștințe de franceză și de cultură franceză, româna îi este precară (deducem această dintr-o eroare de gramatică pe care o săvîrșește și anume secvența *milo domneste* în care partea finală trebuia să fie un adjectiv și nu un adverb așa cum este). Are cunoștințe de germană și italiană ca și noțiuni dintr-o secvență a continuum-ului lingvistic sud-slav. Dacă încercăm să reconstituim care i-au fost destinațiile de călătorie regăsim Triestul apoi Viena (apărută în text ca Bagdad cu o remarcabilă evocare a atmosferei din editurile de carte greacă). Cunoștințele de matematică par avansate⁴⁶, o dovadă constituind-o formula finală, o fracție din algebra primară.

Știința de limbă franceză face firească familiaritatea cu literatura cea mai citită la acea vreme a lui Diderot, remarcabilă este și cultura clasică care îi permite diverse aluzii. Astfel, se amintește o antologie în care idololatrii romani îi sfătuiesc pe tinerii celor șapte virgine. Se prea poate ca autorului să-i fi fost la îndemînă *Antologia planudiana* care, în 1776, avea o nouă ediție datorată lui Brunck.

Interesante și semnificative, desigur, sînt simpatiile și antipatiile umane ale *Anonimului*. Astfel cel pe care îl numește Eosfor ceea ce poate semnifica în greacă „lucifer” ca și „Satana” poate fi Lambros Fotiades, decan pe rînd atît al Academiei Domnești de la București cît și al celei de la Iași.

Există o afecțiune și o nemăsurată admirație pentru Daniil Ieromonahul, nimeni altul decît Daniil Filipide vărul și colaboratorul apropiat la *Geografia nouă* a lui Grigore Konstantas.

Apare și șarlatanul Fotache de a cărui faptă rușinoasă Sfîntul Anton roșește. Foarte probabil să putem presupune că e vorba de Rigas Fereos al cărui nume de botez era Anton și al cărui episod legat de un fiu bastard pare să nu fi rămas necunoscut contemporanilor.

Propunem, ceea ce am mai făcut și cu un alt prilej⁴⁷ avînd un ecou pozitiv⁴⁸, figura lui Grigore Konstantas, personalitate

proeminentă în Principate. Educația sa coincide cu cea a *Anonimului*. E sigur că a trăit atât la Viena cât și în Germania (unde a învățat matematica), a trecut pe la Triest iar cunoștințele de italiană îi puteau lesne fi date de maestrul său, Neofit Kafsokalivitis născut la Patras dar cu un stagiu îndelungat la Constantinopol unde italiana era intens folosită. Același magistru putea fi responsabil pentru desăvârșita franceză, de vreme ce studiasse în Patmos. O bună dovadă a solidelor sale cunoștințe din „limba națiunilor” este traducerea lucrărilor lui Claude Millot *Eléments d'histoire de France* și *Eléments de l'histoire de l'Angleterre*. Eruditul său mentor putea fi deasemeni cel ce-i povestise experiențele de la Muntele Athos și-l sensibilizase la problemele cultului mosaic (de unde în text mențiunea rabinului) de vreme ce chiar el era evreu trecut la religia creștină.

Toate aceste date consună cu o elaborată autoironie care pare să fi plăcut atât de mult prietenilor autorului încât i-a determinat să publice textul *Anonimului*.

În privința titlului dat celei mai lungi părți a textului adică *Poveste adevărată* (Αληθής Ιστορία) el ar putea după părerea noastră să figureze ca titlu de drept al întregii proze înscriind-o formal în lunga tradiție de „istorii” aflate la originea prozei grecești moderne⁴⁹.

Istorie galantă după Evmenia și Sapfiade sau șpion al celor lumești

(Κομψή ιστορία Τα καθ'Ευμενίαν και
Σαπφιάδην η και κατάσκοπος των του κόσμου
πραγμάτων)

Nuvelă sau chiar roman scurt Κομψή ιστορία....se păstrează într-un manuscris miscelaneu de la Biblioteca Academiei Române (sub cota Ms.gr.nr.924) împreună cu alte trei proze scurte redactate însă în greaca arhaizantă: Το κατά Ακόντιον και Κυδίππην ερώτων διήγημα (Povestea amorurilor lui Akontios și ale Kydippe), Επιστολή πρεσβευτική υπέρ φίλου προς εταίρας (Epistolă de solie a unui bun prieten către o hetairă), Εταίρα και νέος υπό δένδρω συνευωχηθήτην αλλήλοις (Hetairă și tânăr împărtaşind și celorlalți sub un pom)⁵⁰.

Începe cu o parabolă a începutului lumii. Zeii olimpici hotărăsc ca puterea să se împartă ambelor sexe. Bărbații ar urma să dețină statul celor bine gândite având doi poli, înțelepciunea și vitejia. În acest stat au locuit cândva și amazoanele numai că ele au dispărut. Femeilor le revine ținutul dragostei și regatul erosului cu polul patimilor. Apare Eneas, se vorbește despre o creangă magică adusă din India, se evocă iarăși un lac al plăcerii în care se află două stînci una aparținînd celor cu virtute cealaltă celor înțelepți ambele rămase nelocuite și golașe.

În Hades sufletele unor bărbați se plîng că au ajuns acolo din cauza nevestelor și au preferat chinurile Iadului traiului conjugal. Zeii hotărăsc să trimită un duh sau două în lume ca să verifice adevărul. Se încarnează, dîndu-i-se voie să ocolească păcatul și șmecheria, un singur duh cu numele de Sapfiade, un negustor bogat venit din India. El se căsătorește în lumea bună a unui mare oraș cu Evmenia. Căsătoria e plină de peripeții datorate soției care e nu numai capricioasă și iubitoare de lux ci și îngrozitor de autoritară și crudă cu robii țigani. Își înșală bărbatul cu nașul copilului de care se îndrăgostește nebunește și astfel mariajul eșuează iar duhul se întoarce în Hades.

Prin începutul titlului *Istorie...*, se confirmă tradiția de proză neogreacă ce evoluează spre roman „botezat” de Corais cu un

compus al aceleiași cuvînt adică *mythistoria* (μυθιστορία) sau *mythistorema* (μυθιστόρημα). Ceea ce ar fi a doua variantă de titlu Τα καθ'Ευμενίαν και Σαπφιάδην ne trimite spre romanele bizantine dintre care unul se intitulează Το κατά Καλλίμαχον και Χρυσορρόην Ερωτικών Διήγημα⁵¹. Spre aceeași tradiție converge și partea de început care evocă cultul Soarelui și subliniază rolul însemnat al Sorții lăudată pentru echilibrul stabilit între sexe. Romanul bizantin era o recuperare a romanului elenistic (din care cele mai cunoscute exemple sînt Leukippa și Kleitophon de Achilleus Tatius precum și binecunoscutele în spațiul românesc (sub titlul *Elidor*) Etiopice ale lui Heliodor). Într-o lume violentă și irațională individul lumii elenistice și apoi cel din Bizanțul crepuscular își căuta salvarea în dragoste, vegheat de Soartă și în prezența unor zei nemiloși. Aici avem o parodie a acestei scheme căci eroul, duh și nu om, e prevenit că dragostea nu e posibilă din pricina comportamentului insuportabil al femeilor. Substanța textului e dată de încercarea pe care Sapfiade o face totuși în ciuda avertismentelor.

Tot după modelul romanelor elenistice și bizantine eroii au nume cu o anumită semnificație. Evmenia (Ευμενεία) înseamnă „bunăvoință, amabilitate”, Sapfiade amintește de numele poetei Sapfo. Semnificative sînt și numele de localități Sapfiade pretinde că se trage de la Pastra (gr. πάστρα „curățenie”) iar în copilărie a fost cu tatăl său la Tzina (tc. gina „îndestulare, abundență, belșug”).

Insistența pe mimesis (textul este puternic marcat de dialoguri) care nu pare întîmplătoare sau stîngace, în defavoarea diegesis-ului, poate fi văzută ca un procedeu subtil de redare a psihologiei feminine. E greu de spus dacă perspectiva ultimă e una misogină (urmînd o tradiție medievală a genului Specula bine reprezentată în literatura greacă). Ce e sigur e că Evmenia nu devine niciodată foarte simpatcă.

O referențialitate românească explicită lipsește, una difuză însă există. Curtea boierească populată cu robi țigani seamănă tulburător cu descrierile mediului românesc pe care le găsim la călătorii străini sau în *Geografia României* a lui Daniil Philippide.

Sugestiile preluate din *Eneida* lui Vergiliu sînt multiple: coborîrea în Hades, creanga de aur, însuși eroul Eneas. Autorul pare să nu fi fost străin nici de lecturile tradiționale ale spațiului răsăritean dar nici de cele occidentale unde *Eneida* a avut nenumărate replici. Se prea poate ca alegerea epopeii care făcea legătura între Troia și Roma să nu fie întîmplătoare ci mai degrabă grăitoare pentru o sensibilitate latină plasată în spațiul grecofon.

Dilema auctorială în cazul *Istoriei galante...* există în alt sens decît la *Anonim*. Numele autorului este menționat de la început, Constantin Roset, dar nu i se cunoaște nici o altă creație literară. Constantin Rosetti al douăzeci și unulea din cea de-a cincea generație de Rosettești din Moldova, mort după 1798, pare să se identifice cu acest Roset⁵². Era hatman, în 1787 avea o casă la Constantinopol și era mai cunoscut sub numele de Costachi Bibica. Ne aflăm așadar în fața unui caz în care autorul e un român care scria grecește.

Istoria galantă este databilă cu un *terminus ante quem* la data morții lui Bibica în 1798 iar cu un *terminus post quem* una dintre domniile din Țara Românească ale lui Constantin Mavrocordat (1730, 1731-33, 1735-41, 1744-48, 1756-58, 1761-1763)⁵³ căci o dedicație aflată în manuscrisul în care se păstrează textul sună cam așa:

„Χαίροιτο το λαμπρόν στέμμα δη του σου γένους,
Εκ της άνωθεν ισχύος πεπλεγμένον
Ηδυστε Κωνσταντίne Κύδος Βλαχίης
Έτερον προς τον Κωνσταντίνον Σκαρλάτον Βοεβόδαν”
(Slăvită fie strălucitoarea stemă a neamului tău
Împletită din puterea de mai sus
Prea dulce Constantin slavă a Valahiei
Altul decît Constantin Scarlat Voievod)

Deducem că e vorba de Constantin Mavrocordat și nu de Scarlat Ghica(?) care a domnit prima dată în Țara Românească între 1758 și 1761.

Alexandru Vodă cel fără Sinidisis **(*Αλεξανδροβόδας ο ασυνείδητος*)**

Acțiunea piesei, care se vrea o comedie de limbaj, se petrece la Constantinopol apoi la Iași la începutul lui 1785. În casa nou unsului Alexandru Vodă, care se pregătește să plece spre capitala Moldovei, s-au adunat rudele și apropiații. Domnița Roxandra, sora domnitorului, și soțul său Misoglu se dispută. Alexandru a fost adus pe tron prea târziu fiindcă domnea un văr, pe nume tot Alexandru. L-au susținut pe acela dar nu le-a adus nici un folos. Domnia lui Alexandru este preocuparea de căpătii a cuplului de comun acord cu Hristodul, amantul Roxandrei. Alexandru Vodă nu poate să trăiască în liniște din cauza doamnei sale Zafira care nu o suportă pe Tarsița, fiitoarea lui. El nu e obișnuit să se supună unei singure femei iar cei care trăiesc în Europa pot să-l înțeleagă. Spătarul Misoglu, cumnatul, e de părere ca Alexandru să-și omoare soția.

Dragomanul Manolache îl ține pe Alexandru Vodă la curent cu ceea ce fac rivalii. Constantin Vodă îl bîrfește, beizadeaua Callimah îi este cel mai mare dușman Suțuleștii sînt îngrozitori, mai ales nepotul spătarului (aluzie la autorul piesei).

Tarsi îl convinge pe Vodă de dragostea ei nemărginită (din acțiunea piesei reiese că are și alți amanți iar din replicile lăaturalnice se vede că viața ei a fost un lung șir de legături dubioase) și de inocența ei totală.

Alexandru Vodă intenționează să ia și tronul Valahiei, de fapt în actuala domnie nu dorește decît să-și scoată cheltuiala, apoi va părăsi locurile. Dacă ar fi să aleagă Germania ca țară a pribegiei se teme să nu fie dat pe mîna turcilor așa cum s-a întîmplat cu beizadelele Ipsilanti. Mai bine pleacă în Rusia căci cunoaște obiceiurile locului, îi e frică totuși să nu fie descăpățînat. La Triest sau Livorno e cel mai bine.

Spătarul Misoglu și Roxandra se gîndesc s-o mazilească pe doamna Zafira. Duhovnicul Kermiți acceptă s-o convingă el pe doamna să plece.

Roxandra își învață soțul cum să intre atît în grațiile lui Manole Vodă cît și ale lui Nicolae Vodă.

Alexandru Vodă încearcă să-și otrăvească doamna, Kerniți îi dă un antidot și o salvează. Vodă pleacă la Vlădiceni, apoi spre Roman iar în urma lui rămîn blestemînd aceiași Spătar Misoglu și Domnița Roxandra care se ceartă și nu pot să creadă că Vodă a fugit. Hatmanul Misoglu, ianiotul, înțelege că cel care îi ajută pe fanarioți așa pățește. Ultima replică îi aparține Dragomanului Manolache care e convins că aceasta e pedeapsa dată de Dumnezeu oamenilor care persistă în rău.

Lipsită, după părerea noastră, de o dozare corespunzătoare, piesa care are vagi calități de comedie păcătuiește prin discursivitate excesivă. Scena de explicare dintre Vodă și Tarsi, extrem de apreciată de D. Spathis trădează urmele unor lecturi molieriene.

Deși comedia a circulat încă din 1785 ca un text anonim, în privința autorului nu par să existe dubii, identitatea lui fiind foarte repede cunoscută. Este vorba despre Georgache Suțu cunoscut ca Dragomanache. Scrisese versuri și urma să publice o traducere din *Pastor fido* a lui Guarini (1804) precum și poeme dramatice cu titlul *Ποιήματα τινά δραματικά* (Opere dramatice) în 1805. Era fiul lui Nicolae Suțu, cîndva Mare Dragoman al Porții. Deși principalul biograf al lui Georgache arăta ca acesta „a dorit să se țină departe de treburile politice”⁵⁴ este prea evident că punctul său de vedere este acela al unui rival politic.

Textul comediei *Alexandru Vodă*...se păstrează în patru manuscrise, dintre care două la Biblioteca Academiei Române (sub cotele 1160 și). Cea mai completă și de aceea cea care dă structura ediției definitive este o versiune păstrată într-o colecție particulară de la Atena, manuscrisul Iliășcu. Nu știm dacă numele poate avea o legătură cu poetul Nicolaos Iliascos menționat de Nestor Camariano⁵⁵.

Un fapt demn de menționat este acela că deși ediția lui *Alexandru Vodă* conține în facsimil foaia de titlu a manuscrisului (cel de-al patrulea) păstrat la Biblioteca Națională de la Atena, ni se dă o imagine din care lipsește partea de jos a paginii⁵⁶. Aceasta, reprodusă de noi la sfîrșitul volumului de față, poartă

următoarea însemnare într-o franceză coruptă: „Comodi [sic!] satirique et fait par Mr. de G. Comninofs et composset [sic!] Mr. A. [indescifrabil]”. Deși într-o formulare atît de obscură, există aici o trimitere la un copist care a contribuit la completarea textului. Atragem atenția că e o distanță mică de timp între *Alexandu Vodă* 1785 și *Virtejul nebuniei* 1786 și că între ele există elemente comune: satira nemiloasă la adresa celor doi domnitori, antifanariotismul, dorința ambelor personaje de a domni și în celălalt principat românesc, eventual portretul ascuns al fiecăruia dintre autori, etc. Nu în ultimul rînd, caligrafia manuscrisului atenian ne evocă mîna lui Rigas aflat poate într-o perioadă mai liniștită decît cea în care a compus *Virtejul*...

Vîrtejul nebuniei

(*To Σαγανάκι της τρέλας*)

Acțiunea se petrece la început la Oltenița, apoi la București.

Proaspăt unsul domn Nicolae Mavrogheni trece Dunărea în uniformă de galiongiu și nu este recunoscut de nici unul dintre cei care îl așteaptă cu pompă.

La Văcărești Feraris și Matios schimbă replici ascuțite. Se vorbește de grămăticul Rigas un ciocoi sever și pretențios cu subalternii. Cei doi menționați mai sus par să împartă același post și nu se înțeleg de loc.

În divan Mavrogheni îi lasă pe boieri să înțeleagă că trebuie să i se supună orbește. Ecourile domniei lui sînt defavorabile. Cînd vodă aude acest lucru de la Apostol, își amenință slujitorul cu moartea.

Doamna schimbă opinii asupra Bucureștiului cu servitoarea. În oraș pare să fie destulă libertate, ele însă nu pot vedea nimic din cauza regimului de izolare la care sunt supuse de domn. Oriunde ar merge, orașul lor natal le urmărește (ca în poezia *Orașul* de Konstantinos Kavafis care sună: „oriunde ai fi, orașul te urmărește”) cele două vorbesc despre spătar, nepotul domnului și iubitul doamnei, altfel infidel și excentric. Devine limpede și vechea idilă între Sofia și Apostol.

Mavrogheni își expune o origine nobilă venețiană de care nimeni nu pare să știe nimic.

Prin fața curții se plimbă o femeie nebună care ne-o evocă pe Pena Corcodușa din *Craii de Curtea Veche* a lui Matei Caragiale. Ea strigă: *Taica, maica, taica maica.....* Feraris se hotărăște să părăsească curtea. Doamna și grămăticul îi vorbesc în sfîrșit lui vodă, dar acesta nu pare impresionat și nu-și schimbă nimic din comportament.

Cu ajutorul lui Apostol, doamna îi trimite postelnicului o scrisoare care începe cu *psihi mu*. Probabil că este interceptată, se aud zgomote prin curte, ea se retrage.....acesta este finalul piesei.

Este foarte evident de la primele scene că punctul de pornire pentru scrierea acestei piese este un puternic resentiment față de personajul principal.

De cînd debarcă, Mavrogheni îi surprinde pe cei care îl așteaptă prin aspectul lui deplorabil. În loc de straie domnești el poartă uniformă de marinar și nu amintește prin nimic de ținuta unui voievod. Scena pare să prefigureze coborîrea lui Agamemnon Dandanache din cunoscuta birjă.

Ignorarea specificului vestimentar nu e nimic pe lîngă neștiința totală legată de funcțiile administrative și de ignoranța în legătură cu geografia locului.

Schema demolatoare continuă și se compune din puncte de vedere prismatice:

„Semeni în piatră seacă dragă Mărioară, lui nu i-e frică nici de Dumnezeu, nici nu-și iubește aproapele, n-are nici milă de săraci nici rușine de boieri. Crede că lumea-i făcută să-i vindece lui iubirea de arginți, că toți trebuie să muncească pentru el, deși nu-i mulțumește nici c-o vorbă bună. ” [59r]

„Cu adevărat și din suflet îmi pare rău dar de abia mă țin să nu rîd. Stai și te gîndești, o slujbă, un regat, ispravă nu glumă! Un bastard, un galiongiu să fie pus pe tronul Valahiei și să i se dea pe mîna soarta unui popor, unui regat, cu serhaturi, cu cetăți domnești lîngă el, cu vecini europeni, cu boieri de neam, cu oameni învățați să-i conducă. Și cine? Mavrogheni care, după ce că e nebun de legat, neînvățat, agramat, prost crescut, nu ascultă nici ce-i spui..... “ [20 r]

„Să venim la domn numai că, pentru numele lui Dumnezeu, spuneți adevărul! Are el mutră de domnitor, este el om de pus în fruntea țării? Să strunească boierimea, are idee de Valahia și de obiceiurile locului, are teptir din naștere care să îndrepte și cusururile ce s-ar ivi? Auzi, să iasă el cu flinte pistoale, chiorbaltage și înjurături, poate el să conducă țara asta, unde s-a mai auzit, unde s-a mai auzit din galiongiu domn? Aici e nevoie de știință, nu de arme, de înțelepciune nu de furie. Să-l ajute Dumnezeu să iasă bine, vād eu că țara noastră o să aibă de tras..... ” [25 r]

Dialogurile sînt marcate de o remarcabilă artă a dozării. Unul dintre cele mai semnificative, pus alături de un fragment din Molière⁵⁷, trădează asemănări tulburătoare, rodul unor lecturi intense, a se citi traduceri temeinice⁵⁸:

XIX

G.: Minunat stăpîne numai
că,...

N.: Vezi baltagul ăsta? Te
cioplesc pe amîndouă părțile.

Nu ce vrei tu, ce vreau eu
trebuie să se facă.

G.: Ce vrea măria ta, totuși....

N.: Tu ești vlah bey sau eu?

G.: Măria sa

N.: Mare ca un vizir

Alex Măria sa

De la tersana

Alex Măria sa

N.: Moștenitor al
Mavroșenilor

(mai mare dragul grămatice)

Alex Măria sa

N.: slava Mării Albe

Alex Măria sa

N.: Palicarul carte a speriat
Mani

Alex Măria sa

N.: Căpitan de haiduci

Alex Măria sa

N.: Om rău

Alex Măria sa

N.: Corsar

Alex Măria sa

N.: Care ia pielea de pe
oameni...apucător sîngeros

Alex Măria sa, nimeni altul

N.: Nu îndrăznește să iasă în
fața mea

Alex **Măria sa, măria sa,
măria sa** ah, am asudat.

Sganarelle: Je n'ai plus aucune
tendresse pour toi.

Lisette Mais...

Sganarelle: C'est une
friponne.

Lucinde Mais...

Sganarelle: Une ingrate

Lisette Mais...

Sganarelle: Une coquine, qui
ne me veut pas dire ce qu'elle
a.

Lisette C'est un mari qu'elle
veut.

Sganarelle: Je la abandonne

Lisette: un mari.

Sganarelle: Je la deteste.

Lisette: un mari.

Sganarelle: Et le renonce pour
ma fille.

Lisette: un mari.

Sganarelle: Non, ne m'en
parlez point.

Lisette: un mari

Sganarelle: Ne m'en parlez
point.

Lisette: un mari.

Sganarelle: Ne m'en parlez
point.

Lisette: **un mari, un mari, un
mari.**

Există mai multe teme regăsite de altfel în titlu. Una este o variație pe tema *fortuna labilis*: „viața omului atîrnă de un fir de păr, cînd încep vîrtejurile ține-te căpitane...” care e exploatată satiric. Vîrtejul este o futună pe mare, navigația fiind una dintre ocupațiile favorite ale lui Mavrogheni.

Apoi tema majoră a nebuniei:

„Nebunie, doamne, nebunie, nici în Franța nu sunt atîția zapcii.(42r)

Ce dracu, cum să lucrezi cînd lumea e întoarsă pe dos. Vine cîte cineva și se plînge de nebuniile lui. (48v)

Ieri față de atîția boieri în Divan ca să arate că Dumnezeu există, a adus drept pildă platanul din insula Kos, pentru că, cică, platanul ăla e așa de mare, va să zică Dumnezeu există, auziți nerozii auziți nebunii!”(ibidem)

Deși neterminată, comedia se distinge printr-o impresionantă forță de creație.

Datată 25 iulie 1786, manuscrisul acestei piese, păstrat în filiala de la Sibiu a Arhivelor Naționale în colecția „Bruckenthal” sub cota DD1-4 nr.165, a aparținut domnului Le Roy după cum reiese din fila care îl însoțește.

Transpus în greacă numele Le Roy ne duce la gr.ρήγας, literal „rege”. În afara notiței „Des papiers appartenant à monsieur le Roy secrétaire de M le Prince Brancowan à Bukoreste pris en depôt le 25 Juill 1786” există o serie întreagă de date care întăresc certitudinea paternității lui Rigas Fereos.

Sînt cele caligrafice, identice cu alte manuscrise păstrate de la Rigas și cele de stil. În privința acestora din urmă cel puțin două ne întăresc la modul redundant certitudinea paternității veletinului: trimiterile scenice și comentariile din josul paginilor identice celor din *Școala amanților delicați* și din celelalte traduceri ale lui Rigas. Urmează dese exclamații sentimentale cu „oh, vai, ah” etc.

Sînt covîrșitoare și detaliile din text, unul fiind menționarea „το τζοκοί ο Ρήγας ο γραμματικός” (ciocoiul Rigas grămăticul) responsabil al cancelariei domnești, tipic și de aceea antipatizat de subalterni. Cea de-a doua e un *alter-ego* ascuns sub masca unui personaj în legătură cu care distribuția inițială păstrează o oarecare discreție, dar care este numit clucer pe

parcursul piesei responsabil al cancelariei de la Văcărești și se cheamă Ferarís. În opinia noastră Feraris trebuie citit „de la Ferae”, Ferae fiind numele roman al localității Velestin din care se trăgea Rigas. Interesant este procedeul de acoperire al acestui *alter-ego* prin aducerea la rampă a lui Rigas real, ciocoiul cel sever.

Date necunoscute pînă acum, sau rămase în suspensie, ni se relevă. Am trece în primul rînd vîrsta. Dintr-un motiv sau altul, Rigas pare să-și fi dat o altă vîrstă decît cea reală. În două rînduri clucerul este ironizat pe această temă și declară că a renunțat la moneda de șaizeci.

Din portretul clucerului, de fapt un autoportret al autorului cum se poate observa după folosirea extrem de abilă în aceeași frază a pronumelui personal trecîndu-se de la persoana a III-a la persoana I: „Auziți cap, clucerul la rădăcina copacului cînd de fapt pe el toți trebuie să-l aduleze.....Pentru că, nu numai că al doilea ca el nu se mai găsește în etpagi dar nici în Valahia și nici la Stambul. Ce zice eu la Stambul, toată Europa n-a văzut vreodată așa un ipochimen procopsit și cu știință de limbi.....franceză, latina, italiană, greacă, turcă extraordinară, unde mai pui, muftiu sadea. La aritmetică Wolff în persoană, la geometrie Arhimede, la filosofie Newton, Leibniz, Descartes nu sînt vrednici nici să-mi treacă pe dinainte..... A venit la Terapia un călător italian, filozof să vadă eclipsa planetei Venus....l-am făcut de și-a pierdut instrumentele și ochelarii și sistemele și toate astea cu un singur cuvînt” reiese că Rigas își cunoștea exact valoarea indiferent de care îi va fi fost poziția socială.

Comedia are o primă ediție care ne aparține⁵⁸. Adăugînd variantele aflate sub liniile de ștersătură, versiunea din antologia de față reprezintă o treaptă în plus.

Generalul Ghica (Ο Γενεράλης Γκίκας)

Acțiunea se petrece la București și începe în casa Anicăi Floreasca unde locuiesc fratele ei, generalul Constantin Ghica și fiicele acestuia Marița, Sultana și Cleopatra. Sultana e îndrăgostită de Alecu Filipescu iar Cleopatra de Constantin Herescu, căsătorit vai, cu Elenco Băleanu. Babaca le dă bani iar ele se duc la cumpărături pe Lipscani. Georgi dragomanul rus le invită la teatru.

Aflat în vizită, Herescu se ascunde în cabinet când îl aude venind pe tatăl iubitei sale. Fiicele își conving tatăl că l-a văzut pe nepotul său, Alecu Florescu, figurînd în lista de personaje, după o lecțiune cu care sîntem de acord, ca Nătîngul.

Actul doi se petrece în grădina casei. Castraveții plantați acolo sînt udați în chip natural de unul dintre servitori dar odată cu ei este udat și unul dintre iubiții stăpînelor. Aceiași castraveți sînt apoi serviți la masă spre hazul celor care știu ce s-a întîmplat.

Ultimul act, cel de-al treilea, se concentrează pe relația dintre Cleopatra și Herescu care, în finalul piesei, ia sfîrșit.

Pomînd de la un episod real reprodus de scenele de farsă (de eventuală inspirație goldoniană) din actul al doilea, *Generalul Ghica* persiflează cu blîndețe (a se vedea nota de moralitate din final) marea boierime.

Identificarea autorului, ca și datarea, la care subscriem, au fost făcute la modul cel mai convingător printr-o demonstrație de cunoaștere excelentă a epocii de către Andrei Pippidi într-un articol dedicat memoriei Corneliiei Papacostea Danielopolu⁵⁹.

El alcătuiește un portret virtual al autorului: Un cărturar format în primii ani ai veacului al XIX-lea, probabil bilingv, preferința pentru limba greacă indicînd fie mediul său de origine, fie deprinderea epocii, înainte ca expresia românească să se răspîndească. Concluzia e că e vorba despre Costache Faca care peste un deceniu și ceva avea să scrie prima piesă de teatru românească destinată scenei, *Comodia vremii (Franțuzitele)* (1833), după cum într-un dialog în versuri intitulat *Conversații* avea să pledeze în favoarea limbii române.

Datarea se face după evenimentele piesei, ajungîndu-se la concluzia că e vorba de 1818-1819.

Piesa aceasta fără titlu păstrată la Biblioteca Academiei Române sub cota Ms.gr. 1160 a fost „botezată” cu titlul pe care îl reproducem de unul dintre editorul ei precedent⁶⁰.

Firea Valahiei

(Ο χαρακτήρ της Βλαχίας)

După considerații legate de o realitate care invită la scrierea comediilor autorul (anonim) al acestei piese arată într-un prolog că s-a hotărît să-și scrie opul pentru ca în felul acesta să împiedice săvârșirea încă unui abuz în țara sa. Abuzul iminent s-ar lega de hotărîrea domniei de a repara drumurile.

Ciupercescu, un îmbogățit, a fost pe Lipscani la cumpărături. A dorit să-i cumpere soției lui Uțica, o stofă din care luase și beizadeaua dar negustorul a refuzat să i-o mai dea pe datorie. În general toți cei de la care a luat pe datorie încearcă pe un ton mai blînd sau mai amenințător să-și recupereze banii.

Trecînd pe la Curtea Domnească, Ciupercescu a aflat că boierii au făcut anafora și ca atare domnul a hotărît să se repare drumurile. Ar dori să fie ispravnic de Argeș sau de Prahova căci pe acolo trec drumurile de Brașov și Sibiu, cele mai stricate și deci cea mai bună sursă de cîștig (cca o sută de pungi).

În casa vel vistiernicului un călugăr ține boiermașilor o predică în legătură cu facerea de bine. Stolnicul Giani (probabil Giani Orășanu)⁶¹ ține o cuvîntare. Oricine se face ispravnic zice el, își pierde conștiința, credința, frica, devine apucător ca un rege oriental. Vel postelnicul îl contrazice. Ciupercescu își jură cinstea. Giani deplînge soarta județului și îl invocă pe lenăchiță Văcărescu al cărui umbră apare recitînd o ditirambă la adresa dușmanilor Țării Românești.

Dovlecescu, Ciupercescu și Cotețescu îl acuză pe Giani de vrăjitorie.

Intenția satirică și legătura cu mediul românesc sînt prea evidente dar realizarea dramatică e modestă. Piesa pare să fi cunoscut totuși o anumită circulație fiind tradusă parțial în română la Iași⁶².

Dat fiind că *Firea Valahiei* se află în același miscelaneu cu *Generalul Ghica*, e drept, împreună cu *Poemul moralnic* al lui Kalfoglu și cu una dintre versiunile lui *Alexandru Vodă*, și pentru că ne dezvăluie tot un autor de la începutul sec. al XIX-lea, bun cunoscător al societății bucureștene, care sesizează ridicolul încercărilor micii boierimi și ale burgheziei ajunse de a mima

obiceiurile protipendadei, presupunem că autorul e același Costache Făca.

Firea Valahiei a cunoscut două ediții înainte de prezenta ei versiune, numai că prima era intenționat incompletă⁶³ iar cea de a doua lacunară, motiv pentru care ni s-a părut că se impune o nouă lecțiune.

Noua comedie a Valahiei (numită și ridicarea în slăvi a doctorilor în Hades)

(*Κωμωδία νέα της Βλαχίας*)

Titlul poate să fie un indiciu cum că ar mai fi existat o comedie, mai veche, a Valahiei sau poate *Noua comedie* se raportează chiar la *Firea Valahiei*. În Hades se află umbrele unor foști bolnavi morți din pricina incompetenței medicilor. Ei cer Hades să se facă ceva pentru ca omenirea să nu mai sufere de pe urma slujitorilor lui Ipocrate. Un medic magnetician proaspăt debarcat în Valahia, și-a adormit bolnavii și a aflat în felul acesta că fuseseră tratați greșit de doctorii locali. Hermes deține însă informații că un boier craiovean a murit chiar în urma tratamentului magneticianului

Se perindă umbrele celor morți Ian Marco, Carapanu, Băneasa Filipeasca. Reider, Filitti și Anastase l-au omorât pe Marco, Hristaris pe Filipeasca și pe Carapanu. Filipeasca, moartă dintr-o răceală contractată pe când se afla în biserica Sărindari, ar fi incintată dacă Cucoana Săftica, care i-a luat-o mereu înainte, ar face-o și acum.

Scheletele, numite și umbre, cer doar ca la judecata zeilor să fie invitați și doctorii. Aduși de Hermes de la debarcaderul Colentina medicii se arată slugarnici, socotesc că plîngerile împotriva lor sînt intrigi colegiale. Constatîndu-se mari greșeli în rețetele medicilor, Zeus decide să-i trimită înapoi la Academie să învețe și le interzice să mai practice.

În scena finală Hermes este rugat cu lacrimi în ochi de către Caracaș să nu relateze cele întîmplate. El spune repede tot ce-a văzut în Hades și pleacă.

Comedia se remarcă prin mai multe virtuți: este completă și echilibrată. Chiar dacă nu emană multă forță, umorul e subtil.

Ea pare un caz izolat în literatura greacă. W. Puchner⁶⁴ și P.D. Mastrodimitris semnalează o *Comedie a doctorilor falși* *Κωμωδία των ψευδογιατρών* (1745) aparținînd unui autor din Zante, Savoias Rasmuselis sau Soumerlis, în care însă este satirizată medicina empirică a doctorilor originari din Iannina numiți comboianniți.

Urmînd aceeași cale a compunerii unui portret-robot, în cazul *Comediei noi...*, ținînd seama de echilibrul construcției dramatice și mai ales de temă și de locul desfășurării acțiunii, putem presupune că autorul este un medic bucureștean. Lungimea și detaliile procesului judiciar cuprins în ea ne pot indica preocupări specifice. Dacă ocurența numelor nu este semnificativă, numele fiecărui medic din piesă apărînd de un număr aproape egal de ori. O remarcă ne poate pune pe gînduri în legătură cu unul dintre ei:

„Frate Hristaris ! Tu cu înțelepciunea ta nu te poți gîndi la vreun sofism metodic ca să facem dreptate?”[f.10v]

Tot așa și relatarea unei replici a aceluiși Hristaris: „Rîzînd atunci de mine îmi zice: Ce obicei rău au aici oamenii mari să ia bolile mici drept primejdioase. Boli din astea au și săracii și nu numai că le trec fără doctor dar mai și muncesc în timpul ăsta.”[7v]

Nu ne rămîne decît să verificăm biografiile medicilor prezenți (este evident că ei apar cu identitatea lor reală) și să decidem care este cel care ar putea să corespundă.

Așadar apar în piesă Silvestru Filitti, un Constantinache (trei medici bucureșteni contemporani cu piesa purtau acest nume adică Constantinache Doftoru, Constantinache Darvari și Constantinache Caracaș)⁶⁵ apoi Anastase (Filitti) Hristaris, Reider (sau Reiter) în sfîrșit Arsache.

Două evenimente reale puteau să-l inspire pe autor. Mai întîi, în 1809 Divanul a numit o comisie (din care făceau parte Silvestru Filitti, Constantinache Caracaș și Constantinache Darvari) care să examineze titlurile celor care practicau medicina. Apoi, în 1819, Mihail Hristaris, Constantinache Caracaș, Constantinache Darvari și Conrad Reiter erau însărcinați să întocmească regulamentul pentru farmacii.

Dintre toți medicii amintiți mai sus doi erau autori cunoscuți. Unul era Conrad Reiter care a scris lucrări de medicină publicate la Leipzig, în germană, limba lui maternă iar celălalt Mihail Hristaris, cunoscut pentru erudiția sa⁶⁶. În 1816 a tradus în greacă *Brutus* de Voltaire iar în 1831 a publicat la tipografia lui Eliade-Rădulescu un *Catehism al principalelor îndatoriri sociale* (Κατήχησις των κυριωτέρων κοινωνικών καθηκόντων ήτοι Ανάπτυξις των κυριωτέρων του κοινωνικού δικαιώματος και χρέους)⁶⁷. Era

considerat unul dintre susținătorii teatrului e la Cișmeaua Roșie⁶⁸ și a fost președintele tribunalului revoluționar care l-a judecat pe Tudor Vladimirescu⁶⁹.

Balanța pare să se încline în favoarea paternității lui Hristaris sub rezerva descoperirii preocupărilor literare necunoscute a vreunuia dintre ceilalți medici.

Piesa se păstrează la Biblioteca Academiei Române sub cota Ms.gr.733 și nu a mai cunoscut nici o ediție pînă la cea propusă de noi în această antologie.

Tragedia lui Meneandru regele Siciliei

(*Η τραγωδία του Μενεάνδρου βασιλεύς της Σικηλίας*)

În monografia sa, Cornelia Papacostea Danielopolu⁷⁰ amintește o piesă de teatru tradusă cu titlul *Tragedia lui Meneandru, regele Siciliei* „legată” împreună cu traduceri din Voltaire (și anume *Meropa*, *Tragedia lui Mahomet sau Fanatismul* precum și romanul *Ismina și Isminias* a lui Eustațiu Macrembolitul) într-un manuscris BAR (cota Ms. gr.1119) anonim și nedatat.

După toate caracteristicile, așa cum reiese și din descrierea făcută într-un catalog⁷¹, manuscrisul datează de la sfârșitul sec. al XVIII-lea iar prezența romanului *Ismina și Isminias* poate să ne dea anumite informații în acest sens. În mediul german romanul cunoscuse o nouă traducere în 1778⁷² iar o nouă ediție greacă se publica la Leipzig în 1792⁷³. Cea mai veche traducere în română datează din 1794. În manuscrisul pomenit mai sus textul este însoțit de note explicative în greaca modernă, ceea ce ar putea să însemne că autorul se gîdea la o ediție pe care a renunțat să o mai publice aflînd de cea apărută la Leipzig. Faptul ne-ar conduce spre o datare în jur de 1790.

O examinare atentă a manuscrisului ne-a relevat o uniformitate riguroasă în sensul că scrisul este același pe tot parcursul, filele au aceeași dimensiune și un suport de hîrtie identic. Diferă doar numerotarea inițială (a autorului, manuscrisul dobîndind, cum era și firesc, o numerotare mecanică atunci cînd a intrat în fondul bibliotecii) a filelor. Pentru *Meneandru*, prima piesă din miscelaneu, autorul manuscrisului a omis, în mod evident intenționat orice numerotare. Caligrafia imită scrisul de tipar remarcîndu-se prin rigiditate și fermitate⁷⁴.

Cornelia Papacostea Danielopolu⁷⁵ tratează piesa de mai sus ca pe o traducere din romanul *Argenis* scris în latină și publicat în 1622 la Roma de un autor franco-scoțian John Barclay. Personajele originalului se cheamă Meleandrus, Argenis, Poliarhus, Arcombrotos, Licogenis, Radirovazan, Nicopombus în timp ce personajele din cealaltă traducere greacă păstrată la B.A.R. (sub cotele Ms.gr.605 și 488) sînt la rîndul lor: Meleandru,

Argenis, Polyarh, Radirovazanis, Arhomvrot, Theokrini, Douvalvios, Eurimedes, Arsidas, Kerovistis, Sikamvri, Govryas Astiristis.

O comparație între personajele romanului lui Barclay și cele ale piesei *Meneandru* ne indică o împrumutare. Apar și nume noi. Dintre cele comune, aproape toate au numele schimbate în așa fel încât semnificația să le fie mai clară. Astfel Meleandru de la Barclay (în traducere „bărbat brunet”) devine Meneandru „bărbat statornic”, Radirovazanis devine Ariovazanis „? care vorbește persana” iar Arhomvrot Arhovrot „om cu principii”. Numele personajului principal de la Barclay, respectiv Argenis devine Argentina.

Se evocă legenda regelui Pyrrhus ca întemeietor al Epirului inexistentă, desigur, în romanul lui Barclay:

„Stăpînă, eu mă trag din neamul prea viteazului Pyrrhus care-a așezat în Italia multe și mari trofee ale vitejiei lui și prin puterea lui chiar și Sicilia a tremurat de spaimă. Nu te mira că-ntr-o făptură firavă și fără vlagă se află atîta-nșuflețire. Căci firea împarte-ale sale bunuri oamenilor fără deosebire. Deși partea femeiască e slabă și fără putere totuși n-o ține de tot departe de darurile ei. Gîndește-te la-mpărății. Iată că Tomyris cu trei sute de mii de sciți l-a învins pe craiul Persiei și ca să vorbesc mai puțin, au fost multe femei cu nimic mai prejos în vitejia lor decît cei mai de seamă conducători de oști și de aceea nu trebuie să te miri de mine”.

Împrejurarea care l-a adus pe eroul principal, Polyarh, alias Theageni departe de patria sa a fost un fratricid în familie:

„Epirul mi-a văzut născarea iar regele lui, Kleant mi-a fost părinte. Cel mai fericit dintre regi și darnic cu supușii. Trăit-a fericit în libertate. L-a deocheat un ochi de frate, l-a rănit cu uneltiri luîndu-i și viața. Ceas nemilos, o ceas de moarte; și fratele meu, Kleobul și-a urmat părintele cu aceeași osîndă, singur vlăstar și singur diadoh al moștenirii părintești. Doar eu nefericita, fiica lui, Theageni, am scăpat de furia cea crudă a unchiului și rătăcind din loc în loc, osîndită și pîndită peste tot de ucigași de abia am izbutit să scap d-urzelii în țara lui Meneandru. Cer ajutor și adăpost de groaznica-mi nefericire.”

Ce rămîne din opera inițială? Am zice că foarte puțin. Romanul Barclayian, un adevărat tratat politic, o alegorie à clef în care acțiunea se petrece în Sicilia, are ca temă conflictele dintre pretendenții fiicei lui Meleandru, regele Siciliei. El e un bun prilej pentru discutarea problemelor vieții politice engleze în perioada de criză a monarhiei absolute cînd creșterea puterii nobiliare submina autoritatea acesteia și pledează pentru necesitatea unei monarhii puternice cu un rege bun dar autoritar. Ce a rămas în *Tragedia lui Meneandru din Argenis* ? O soluție extrem de diluată în care monarhul e mai degrabă un om nefericit: „Ce fără de noroc mai sîntem și noi regii. N-avem nici barem o singură clipită să ne bucurăm de libertatea vieții și de fericirea domniei ce purtăm. Mă-nconjură atîtea rele, de peste tot sînt izgonit, chiar biruit și tulburat. Slugile-mi sînt dușmani de moarte, prietenii interesați, oastea parte-a pierit și parte s-a dus la vrăjmași. Golaș de toate am rămas, n-am decît viața, și chiar de asta nu sînt sigur pîn-la noapte. Iar pricina e fiica mea. Ah. Mă plîng vouă celor fără moarte căci nu spre mîngîiere dați copii, ci foarte des spre osîndire. De ce i-ați pus pe față toate virtuțile nemuritoare pe care le aveți? De ce-ați împodobit-o cu toate frumusețile cerești și sclipitoare și stați în toată tihna? Ce-am văzut bun de la această ființă minunată ce mi-ați dat? Știu însă ce să fac; dacă norocul mă arată învingător, de-a dreptul, fără să pierd vremea, am s-o mărit c-un tovarăș de arme. Cît e fecioară se cade să am teamă de prieteni, de cei ce luptă lîngă mine, de dușmani și de slugi; făcînd astfel mă pun în siguranță și pe mine, și regatul de temutul dușman ce este fiica mea.”

În orice caz regele nu e centrul atenției.

Există totuși un astfel de centru. Într-o propensiune sentimentală, acesta se mută către povestea de dragoste între prințesa moștenitoare a regatului Siciliei, Argentina și Polyarh, inițial venit la curte în travesti și cu numele de Theageni.

Se pot remarca scene de un autentic lirism:

„Stăpînă, mijește lumina zilei, e vremea așadar să-ți spun și eu taine ale sufletului meu; ascultă așadar stăpînă, pînă-acum m-ai crezut Theageni fiica craiului Kleant; să știi că numele mi-e Polyarh și locuiesc aproape de rîul Eridan, păstrează-ntocmai tot ce mi-ai promis. Te las cu bine.”

Tragedia lui Meneandru, regele Siciliei trece cu bine după părerea noastră, testul unei suficiente originalități în așa fel încât să poată fi scoasă din repertoriul traducerilor și trecută printre „piesele” autentice ale literaturii grecești din Principate.

Cine putea să-i fie autorul?

Semnificativ în *Tragedia lui Meneandru* e, după părerea noastră, personajul Theagen(i) („din zei născut(ă)”) al cărui adevărat nume e Polyarh („cu multe principii sau daruri”). El/ea își dezvăluie un profil moral impecabil are însă și o latură ascunsă datorată unei drame de familie lăsate în urmă. Găsim la un moment dat o frază ca acesta: „Ești sigură domniță că el se află neobservat în vreun ungher? Este deprins să-și schimbe numele și cine știe cum își zice-acum?”

Se cuvine să stăruim asupra câtorva particularități ale textului.

El reprezintă dramatizarea unui text în proză. Surprinde pe parcursul său obsesiva ocurență a cuvântului „libertate”:

Șezi fiica mea să ne-amintim de ziua **libertății**. Iată-i pe cei care ne-au fost alături ce ne sînt izbăvitori ai vieții și regatului.

Rămii un pic aici pînă-aduc jertfe în templul zeilor ... pentru ca regele să aibă **libertate**...

Exclamațiile ah și oh se întîlnesc și ele foarte frecvent: „O, ceas îngrozitor, o, ceas al morții”.

În sfîrșit, o replică cuprinzînd o idee comună la sfîrșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea, o reluare, poate, a dictonului latin (Tacit *Viața lui Agricola*) „Mai bine o moarte în picioare decît o viață în genunchi”⁷⁶ ne amintește tulburător de versurile cu valoare de epitaf ale lui Rigas (Κάλλιο ‘ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή / παρά σαράντα χρόνους σκλαβιά και φυλακή): „Mai bine-o moarte-n slavă și cinstire decît un trai nefericit ca și de chinuri plin”.

Toate aceste elemente, coroborate cu schimbarea numelui Argenis în favoarea lui Argentina avînd în vedere că sora lui Rigas Fereos se numea Arghiro, adică varianta grecească a numelui Argentina, precum și caligrafia care converge cu una dintre semnăturile lui Rigas Fereos⁷⁷, pe noi personal ne duc cu gîndul la acesta. Biografiile nu au deslușit niciodată motivul exact al plecării sale prea timpurii din zona natală. Se menționează o

crimă care ar putea fi chiar fraticidul evocat în piesa pe care o discutăm. Evocarea Epirului e, în opinia noastră, recurgerea la un „mit proxim” de vreme ce Rigas era din Tesalia și își și zicea uneori Tesaliotul sau poate corespunde chiar realității originii epirote a unuia dintre părinții lui.

Rigas, născut probabil cu numele Antonis Kyritzis⁷⁸ și-a adăugat numele sub care a rămas în eternitate Rigas apoi Rigas Veletinlis și foarte probabil și altele⁷⁹ de vreme ce spre pildă placa comemorativă din centrul Vienei îl menționează cu numele de Constantin Rigas Fereos. (Manuscrisul în care se păstrează piesa aparținea unui Konstantinos Lambropoulos, necunoscut în lumea Bucureșteană!)

Travestiul care marchează piesa în discuție mai sus nu poate să nu ne ducă cu gândul la faptul că atunci când era capturat fatal de poliția austriacă în 1798 Rigas și corevoluționarii erau deghizați în femei!

Dramatizarea prozei este o caracteristică a Veletinului. Școala amanșilor *delicați* tradusă după o proză dintre cele mai autentice a lui Restif de la Bretonne poartă tranșante trăsături dramatice.

Exclamațiile cu iz romantic **ah** și **oh** au fost la rîndul lor remarcate în scrierile lui Rigas și se regăsesc și în piesa *Vîrtejul nebuniei*.

Notele explicative îl caracterizează în mod special pe scriitorul din Veletin. Le regăsim atît în operele sale literare cît și în cele cu caracter pozitiv cum este Φυσικήs Απάνθισμα. În sfîrșit *libertate* este cu adevărat un cuvînt-cheie pentru Rigas Fereos.

Walter Puchner⁸⁰, urmînd o sugestie a Corneliiei Papacostea Danielopolu⁸¹ făcea un apel pentru editarea textului *Tragedia lui Meneandru*. Versiunea dată de noi textului, prima lui ediție, se afla deja în faza prelucrării definitive cînd am citit cu satisfacția unei coincidențe fericite apelul amintit.

Tentația de a trata corpusul din care fac parte piesele cuprinse în această antologie ca pe o entitate cu o coerență și o evoluție proprie este foarte mare.

După ce spațiul românesc a devenit una dintre destinațiile emigrației grecești dinspre Bizanț, diverse texte grecești, fie

epistolare, fie ale unor cronici s-au resimțit de o referențialitate românească. În scrisorile Mariei Adorno se vorbea despre τζάπα-
ταρά⁸². Totuși o evoluție pe teren românesc a acestui discurs spre
unul mai sofisticat este greu de presupus sofisticarea făcându-se
resimțită aici dar pe seama traducerilor și adaptărilor din literatura
occidentală. (a se vedea *Anonimul din 1789* care este în continuare
considerat prima proză originală din literatura neogreacă)

Dintre toate cele șapte piese de teatru ale literaturii de limbă
greacă din Principatele Române doar *Tragedia lui Meneandru*
provine dintr-o adaptare.

Alexandu Vodă și *Virtejul* se disting prin filiația pamfletistică.

Domnapare să aibă în comun forma cu câteva creații de sfârșit
de secol XVII⁸³. Tema este originală și locală.

Cele două piese din 1818-1819 ca și *Comedia nouă...* sînt
marcate de originalitate.

Există așadar ceva favorizant pentru nou în acest mediu
începînd din ultimele decenii ale sec. al XVIII-lea.

De remarcat că într-un studiu foarte recent asupra
începuturilor literaturii române Mircea Anghelescu⁸⁴ pune sub
semnul întrebării anul 1830 ca o cumpănă între epoca veche și
cea modernă sugerînd că s-ar cuveni să deplasăm acest reper câteva
decenii mai devreme, adică exact la sfîrșitul sec. al XVIII-lea.

Ajungem aici la un punct delicat. Cum ar trebui să definim
relația dintre cele două literaturi? D. Popovici⁸⁵ emite teza unei
unități culturale. Cornelia Papacostea Danielopolu face o punere
față în față. Noi preferăm să ne oprim aici, să lăsăm textele să
vorbească într-un sens foarte deschis.

NOTE

1. Cornelia Papacostea Danielopolu, *Literatura în limba greacă din Principatele Române (1774-1830)*, București, 1982. Dat fiind că lucrarea a cunoscut o ediție franceză *Convergences culturelles gréco-roumaines (1774-1859)*, Salonic, apărută șaisprezece ani mai târziu într-o versiune foarte atent supravegheată de autoare de acum încolo în text vom cita din aceasta.
2. Op.cit., p. 31.
3. Nicolae Mavrocordat, *Φιλοθέου Πάρεργα*, (ed. Jacques Bouchard), Atena, Montreal, 1989.
4. V. Supra p. 29.
5. Constantin Daponte, *Δακικαί Εφημερίδες*, Paris, 1880.
6. V. N. Camariano, *Constantine Dapontès et les Principautés Roumaines in RESEE*, Tome VIII, 1970, No.3, p. 492.
7. *Κήπος χαρίτων*, Atena 1880.
8. Din 1741 datează versurile encomiastice ale lui Constantin Drakos. V. Gl.Protopapa-Bouboulidou, *Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας...*, Atena, Iannina, 1973.
9. V. N. Camariano Athanasios Christopoulos, *Σa vie, son oeuvre littéraire et ses rapports avec la culture roumaine*, Salonic, 1981, p. 163.
10. V. mai jos la prezentarea pieselor din antologie.
11. Urmăm întocmai sugestiile monografiei *Convergences culturelles gréco-roumaines (1774-1859)*, Salonic 1998.
12. Iosif Moesiodax *Απολογία*, Viena, 1780.V. și Pashalis M. Kitromilides, *Iosif Moesiodax Repere ale gîndirii balcanice din sec.al XVIII-lea* (trad. Lia Brad-Chisacof), București, 2000.
13. Dimitris Katartsis, *Τα ευρισκόμενα*, (ed. K.Th.Dimaras), Atena, 1970.
14. Athanasios Psalidas, *Αληθής ευδαιμονία ήτοι βάσις πάσις θρησκείας*, Viena, 1791.
15. *Καλοκινήματα, ήτοι Εγχειρίδιον κατά φθόνου και κατά της λογικής του Ευγενίου*.

16. Neofyt Vamvas, *Στοιχεία της φιλοσοφικής ηθικής*, Veneția, 1818.
17. Neophyt Doukas, *Σοφιστής*, Egina, 1825
18. Panagiotis Kodrikas, Atena, 1991.
19. Tragedia face parte din „plutonul” de texte descoperite de noi în ultimii ani, e nedatată și, așa cum menționam și în nota asupra ediției, nu face parte din prezenta antologie, urmînd în schimb să aibă o ediție critică separată în curînd.
20. G. Suțu, *Αλεξανδροβόδας ο ασυνείδητος*, (ed.) D. Spathis, Atena, 1995.
21. Rigas, *Το σαγανάκι της τρέλας* în Πήγας, *Ανέκδοτα Εργα*, Lia Brad Chisacof (ed.) București, 1998.
22. V. mai jos prezentarea pieselor din antologie.
23. V. mai jos prezentarea pieselor din antologie
24. *Ηθική Στοιχειουργία*, Constantinopol, 1794.
25. V. mai jos prezentarea pieselor din antologie.
26. Δράμα ηρωικόν εις την αιολοδωρικὴν διάλεκτον, Viena, 1805
27. *Les Korakistiques ou amendement de la langue grecque moderne*, texte et traduction P.-A. Lascaris, Paris, 1928.
28. *Τραγωδία Ελληνική ΑΣΠΑΣΙΑ* διηρημένη εις τρεις πράξεις, Leipzig, 1823. V. studiul Annei Tabaki *La résonance des idées révolutionnaires dans le théâtre grec des Lumières* în *La révolution française et l'Hellénisme moderne*, Atena, 1989.
29. *ΠΟΛΥΞΕΝΗ* τραγωδία εις πέντε πράξεις διηρημένη....., Viena 1814.
30. (ed) Nicolaos M. Panayotakis, *Origini della Letteratura neogreca*, Veneția, 1993.
31. G.P. Savvidis, *Πότε άραγες αρχίζει η νεότερη ελληνική λογοτεχνία*, în. (ed) Nicolaos M. Panayotakis, *Origini della Letteratura neogreca*, Veneția, 1993.
32. H. Eideneier, *Αναζητώντας τις αρχές της νεοελληνικής γραμματείας*, (ed) Nicolaos M. Panayotakis, *Origini della Letteratura neogreca*, Veneția, 1993, p.42-49.
33. E. Kapsomenos, *Από την Βυζαντινή στη νεοελληνική πολιτισμική φάση*, (ed) Nicolaos M. Panayotakis, *Origini della Letteratura neogreca*, Veneția, 1993, p. 61 și urm.

34. Începînd cu istoria literaturii grecești a lui A.R. Rangabe, *Précis d'une histoire de la littérature néohellenique*, Berlin, 1877 și pînă la cele mai recente exegeze asupra literaturii neogrecești.
35. C.Th. Dimaras a dedicat o întreagă monografie Luminismului grec, *Ο Ελληνικός Διαφωτισμός*, Atena, 1977. Literatura Luminismului este un termen consacrat și folosit curent.
36. B. Knös în a sa *L'histoire de la littérature néogrecque*, Stockholm, Göteborg, Uppsala, 1962 vorbește despre literatura elenismului expatriat. P.D. Mastrodimitris are un capitol intitulat *Η πνευματική παραγωγή και κίνηση στα Επτάνησα, τη διασπορά και τις τουρκοκρατούμενες περιοχές - οι φαναριώτες* (*Producție intelectuală și mișcare de idei în Eptanez, diasporă și în regiunile dominate de turci – Fanarioții*) în lucrarea sa *Εισαγωγή στην νεοελληνική φιλολογία*, Atena, 1996, p.119-124.
37. C. Erbiceanu, Două poezii ale lui Alexandru Văcărescu, BOR, XXI, nr.3, 1887, p. 322-328.
38. Op.cit.
39. N. Iorga, *Istoria literaturii românești în sec. al XVIII-lea*, 1901, p.51.
40. Ms.gr.BAR 1111:f.5v)
41. Ibidem.
42. Al. Ciorănescu, O scrisoare literară a lui Gheorghe Peșacov, în *Revista istorică*, 20(10-12), *Vălenii-de Munte*, 1934.
43. C.Th. Dimaras, op.cit.
44. Ne întăresc în convingerile noastre și criteriile emise de Susan Stewart în *Crimes of Writing*, Oxford, 1991, p.235. Toate acestea se regăsesc în comentariul ce însoțește textul, op.cit.p.
45. G. Kehagioglou, *Translations of Eastern "Novels" and Their Influence on Late Byzantine and Modern Greek Fiction (11th -18th Centuries)* în R. Beaton (ed.) *The Greek Novel (AD1-1985)*, London, New York, Sydney, p.163.
46. V. C. Erbiceanu, *Bărbați culți greci și români și profesorii din Academiile de la Iași și București*, 1902 p. 31, vorbește despre un Gheoghe (sic!) Constanda din Milies care era "matematic celebru". Reținînd faima de matematician credem că e de fapt vorba despre Grigore Konstandas. Faptul pare să se confirme

- căci Ariadna Camariano-Cioran în lucrarea sa *Les académies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Salonic, 1974, nu îl amintește decît pe Grigore Konstandas.
47. În articolul nostru *Un portrait-robot de l'Anonyme de 1789*, în *Δελτίο Κεντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, Tom XI, 1995-1996, p. 99-119.
  48. În lucrarea sa, *Παλαιότερη μας πεζογραφία*, Salonic, 2000 G. Kehagioglou preia sugestia noastră.
  49. H. Tonnet, *Considérations sur les origines de la nouvelle grecque moderne*, în *Mesogeion Méditerranée* 13-14 (2001) p.253 și urm.
  - M.Vitti, *Te Inadequate Tradition. Prose Narrative During the First Half of the Nineteenth Century* în R. Beaton (ed.) *The Greek Novel (AD1-1985)*, London, New York, Sydney, p.3-11.
  50. O ediție critică a întregii opere a lui Costache Bibica are în lucru Elina Tsalikoglou.
  51. R. Beaton *The Greek Novel in the Middle Ages*, în R. Beaton (ed.) *The Greek Novel (AD1-1985)*, London, New York, Sydney, p.163.
  52. Gral Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, Tom I, București, 1942 p. 82.
  53. V. Dem S. Soutzo, *Les familles princières grecques de Valachie et de Moldavie*, in *Symposium L'Epoque Phanariote*, Salonic, 1974, p229-255.
  54. G. Suțu, op.cit.
  55. N. Camariano, *Athanase Christopoulos....* p.158.
  56. G. Suțu, op.cit. contrapagina de început.
  57. Molière, *L'amour medicin*, Act I, scena II.
  58. La Biblioteca Centrală Universitară „M.Eminescu” de la Iași se păstrează sub cota Ms.III 284 un manuscris anonim de la sfîrșitul sec. al XVIII-lea conținînd traducerile a șapte piese ale lui Molière.
  59. A. Pippidi, Ultima piesă de teatru din perioada fanariotă, în *Cornelie Papacostea Danielopolu In Memoriam*, p.123-131.
  60. G.Valetas în *Αίμος*, 5/6,1979, p.2-64.
  61. V. I.C. Filitti, *Catagrafia orașului București la 1829*.

62. Păstrată la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași, sub cota 1765 într-un fond ce reunește piese destinate repertoriului Teatrului Național din Iași.
63. Cornelia Papacostea Danielopolu, O piesă satirică din colecția de manuscrise a Academiei RSR în *Revista de istorie și teorie literară*, 27, 2, 1978, p.247-258; G.Valetas în *Αίμος*, 5/6, 1979, p.2-64
64. W. Puchner, *Κείμενα και αντικείμενα*, Atena, 1997 p. 410.
65. Dr. V. Gomoiu și farmaciștii Gh. Gomoiu și Maria V. Gomoiu, *Repertoar de medici, farmaciști veterinari din ținuturile românești*, Vol.I, Brăila, 1938.
66. Ibidem.
67. Roxani Argyropoulos, Le catechisme social de Michel Christaris, în *Corneliae Papacostea Danielopolu In Memoriam*, p.67-45.
68. Iacovos Rizos Neroulos, *Ιστορία των γραμμάτων*, Atena, 1870, p.74-75.
69. Dr. V. Gomoiu..., op. cit.
70. Op.cit.p.184-189.
71. M.Caratașu, *Catalogul manuscriselor grecești de la B.A.R.* (vol.3) în curs de apariție.
72. Ernestine Christiane Reiske (ed.) în *Hellas*, 1778 apud K. Poulos *Υσμίνη και Υσμινίας*, Atena, 1996.
73. H.Teucherus, Leipzig, 1792.
74. Noemi Bomher, *Scrisul și spiritul*, Iași, 2000, p. 97.
75. Op.cit.p.188.
76. Mircea Anghelescu, *Preromantismul românesc*, București, 1971, p. 55.
77. D. Karamberopoulos, *Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή*, Atena, Veletin, 1997, p.24.
78. L.Vranoussis în *Αθανάσιος Ψαλίδας ο διδάσκαλος του γένους*, Atena, 1952 p. 59 crede că în 1786 Rigas apărea aminitit ca Antonios Zagoreos.
79. L. Vranoussis, *Rigas, un patriot grec în principate*, București, 1980, p. 43.
80. W. Puchner, *Η Ιδέα του εθνικού θεάτρου στα Βαλκάνια του 19ου αιώνα*, Atena, p.93.

81. Cornelia Papacostea Danielopolu, La littérature grecque des Principautés Roumaines, *Revue des études sud-est européennes*, XVIII, (1980), p.333-344.
82. Documentele Hurmuzaki E., *Documente*, XIV, P I, București 1915, p. 57-101.
83. W. Puchner, *Δραματουργικές αναζητήσεις*, 1995.
84. M. Anghelescu, În legătură cu cercetarea și definirea începuturilor literaturii române moderne în *Eugen Simion 70 Manual de trudire a cuvîntului*, București, 2003, p. 291-299.
85. D. Popovici, *La littérature roumaine moderne (I). La tendance d' intégration dans le rythme culturel occidental*, București, 1939-1940.

Ο «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥ 1789»

[reprodus după C. Th. Dimaras, Νεοελληνικός
Διαφωτισμός, Atena, 1977, p. 417-429]

Αυτό το σύνθεμα δεν εσυγγράφη με σκοπόν εις το να ιδεί το φως, παρά δια διατριβήν μερικών φίλων· μα ένας αυτών ευρίσκονδας εύλογον να το κοινολογήσει χωρίς την είδησιν του συγγράψαντος το δίδει στο κοινόν, ενώνοντας εις έτι και εις έτι και μερικούς συλλογισμούς οπού ο ίδιος συγγραφεύς, του είχε στείλει, περί ενός βιβλίου ονομαζομένου περί ανεξιθρησεκίας· δεν ηξεύρω αν αυτοί οι συλλογισμοί θέλουσι αρέσει εις όλους τους μέλλοντας αναγνώσται τούτο το βιβλιάριον, με το να είναι ολίγον ελεύθεροι, και εις το γένος μας αλοίμονον, ολίγοι ευρίσκονται οίτινες να συλλογίζονται τολμούσι, όθεν και χωρίς να πολυλογώ, ή δεφεντευόντας τους, ή κατηγορώντας τους, λέγω, όποιον δεν αρέσουν ας τους καταφρονήσει όποιον αρέ- σουν ας τους επαινέσει, αγκαλά τω συγγράψαντι αυτούς, αδιάφοροι είναι τόσον οι έπαινοι, όσον και αι κατηγορίαι, ότι το επίθετόν του είναι, αδιαφορώ.

Ημείς ο Μουφτής του άγιου Βασίλειου των οθομανών, δηλοποιούμεν, ότι αναγνώσαντες το βιβλίον τούτο δεν εύρομεν τι εναντίον εις την Ιεράν πίστιν, του Αλκορανίου, όθεν δίδομεν την άδειαν εις αυτόν τον Γκιαούρ να τυπώσει αυτό το βιβλίον, με πριβιλέγιον πως να μη τολμήσει άλλος τυπογράφος να το τυπώσει εις Τουρκίαν, ημείς Ιησούφ εφέντης πατριάρχης. 1632. του Ιανάριου 29. ώρ. εύδομη.

Ενδοξότατε κυρ Πάρων
της Ιεράς πούλλας και πάσης
ξηροκαμπίας,
έξαρχε της ταλπαλαρίας.

Με το να είχα την τιμήν να σας γνωρίσω εις το εξαρχάτον σας, λα πάτε Σκορτζέσκουλα· λαμβάνω την τόλμην να σας προσφέρω αυτό το βιβλιάριον· και σας παρακαλώ να το δεχθεί με την συνιθησμένην της καλοσύνην· και ας είναι, βέβαιος δια το βαθύτατον Σέβας που πάντοτε σώζεται εις την καρδίαν μου, δια όλην σας την φαμλίαν· μάλλον δε δια την πανιεροτητά της, όστις εις τον υπέρτατον βαθμόν κατέχεις όλας τας μαθήσεις, δηλ. ηξεύρεις το ψαλτήριον, τον απόστολον, την χαλιμά, όστις θαυμασίας πείρας έκαμες

«Εγγενήθη εις Μέκαν καθέδραν της Αγγλιτέρας, ο πατήρ μου κατάγεται από το γένος του Κατακουζίνου α Μουράτ αλή πατισά της Οθμάνδας, όστις ήϊαν φοράν ταξίδευσαν δια υπερεσΐαν του εις το βασιλείον των νιζ φρένας εχόντων, εδιδάτριψε μερικόν καιρόν εις την βασιλεύουσαν πόλιν ονομαζομένην Γκαουρβί, όταν βασιλεύει η υψηλοτάτη Ζωήτσα Ματέη, περιβόητος δια τας μεγάλας της νίκας, και δια το λαμπρόν της γένος των γυναικων. Τότε εκει βάτεποντας την Μητέρα μου, εράσθη αυτής δια τα μεγάλα της ποτερήματα, η εφανερώσε την αγαπήν του, δέχθη ασμένως το πρόβλημα, και υπανδρεύθεντες φυσικώς ήλθαν εις Μέκαν. πρώτος ειμή εγω ο καρπός της αγαπης των η αναθέρψαν με κάθε προσοχήν έως εις τον δέκατον πέμπτον χρόνον της ηλικίας μου, η ηφειδόμενοι η δέν δια την προκοπήν μου. λημψάνοντας δε πόθον να ταξίδευσω, με εστειλῃ ο πατήρ μου εις το βασιλείον των σαλαδάων εις ένα εγγκωνα του πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, όστις με εδέχθη με μεγάλην αγαπήν, και φίλιν, με το να ήτον

ο Σιγρ Παρών Μουσταφά αλφά αρχηγος τοιούτω τόπω. κόσμον έκαμεν, δια να τον δώσει πασαπόρι δια τον άλλον, να ομολογήσει όλας του τας πράξεις όπου εις τον εδω αγιαστήρα του εις τον λαμόν ειπε τω σθενή ότι χρεία είναι εκείνο το ενάρετον υποκειμένη ο ήλθεν, και κρεμάντας την το επαγγέλμα δια να λάβει ένα πασαπόρι δια τα εκείθεν έκραξε τον πάτερ Πακράτιον, πρέσβυν του θεού και άγιον, όπου έμελλε να αποδηήσει δια τους ελληνοίους κάμπους, της Αγγλιτέρας. Βάτεποντας όρι επλησίαζεν εις την ώραν Ιεροπόλεως, του οποίου η παρίς εστι η Μέκα-καθέδρα παρών Μουσταφά αλφά υιος του Δούκα Χαχάμπαση του ονομαζομένην Νουλλαν, προοίγιου ησθένησε ο δυστυχής εις την επαρχίαν της ανυπάρκτου, εις την πόλιν

Αληής Ιστορία

Σκαναρέλιος —

ο απειχέστατος δούλος

Της αμαθείας Σου

Επι δε

ταλαπαρίας.

εις την φυσικήν experimentale. Ες την ακαδημία της

την ὥραν του θανάτου, με το να εδύνατο εἰσεῖτι να ῥήσεται παρὼν τον παρκαλάζει να αναβάλει τον κρισμόν εως εἰς τριόδοακτύλως, τον επρόβαλε να λάβει την... πάλιν ο ῥήξάπει την ανεγγνώσσε την ευχήν και ευλογία. Μουτζωνοντας τον τὴν φλεξ ονομαζόμενα, μόνεδά της Χαλιδας, και τότε ο ἅγιος Ο Σιγρ Παρὼν τον ἐδωκεν παρεσθὺς πέντε φάωρια, πρὲπει ὅπως να δώσους πέντε ἐξ ἁρπανταλείτουργα».

Ὁ ἅγιος κυρ Παγκράτιος εἶπεν «Ὁ Χριστός, και η παναγία ἡ ὁνομαζομένη, εἰς σὺγχωρησί, εἰς ὅδε εν εἰμα ἁγίος, δια κανὼνα αποπλήρωσιν τουτων τριῶν ακοντα πάλια».

ὁ τι φον ῥω, εἰκοσι α ανθρωπων εφωνευσα, και εἰς σὺγχωρημένων εἶναι να εἰπεί και τας αρετὰς του τινὰς, μὲθ των οὐρανῶν. Ἰδὸν τα αμαρτήματα μου, και αν δὲν μετᾷησα κανένα τρόπον δια να απολαύσω την βασιλείαν και διακόσεις αποφατικὰς μετάνοιες ἐκκαμνα, και ἐνὶ λόγῳ εἶπωγα, τρεῖς φορές τον χρόνον εμεταλάμβανα negativeness, εἶναι, ποτε μου ἁρπακοστή δὲν ἐχάλασα. επειδὴ πάντοτε αποδεδίχνα, ευαγγελικῶς, πως τα τρία ἐνα, και το εν τρία το να εδῶναιζα ἐνα φῶρι και ἐλάμβανα τρία, καθ' ὅτι των πολλῶν μου μαθήσεων ἐγινα υπέρβαντος, μάλιστα με περιφήμος, το ἅγιον πνεῦμα με ηκολούθησε παντού δια την θεολογίαν, και πολὺ δὲν ἐχρειάσθη δια να γίνω αποκατασταθῶ εἰς την καταλάβαν, και ἀρχισα να διδάσκω ῥωτὰς εἰς το ῥῆμα του ἁγίου Ἰκικα εἰς Ρώμην, ἐπὶγα να πάτερ Αὐρεβτιον, Μουφτης ἁγιοτε της Ἰπραίας και χρηματήσας δε εκείδω χρόνια, ανεχώρησα αφινοντας τον ηγούμενον του Μοναστηρίου της ἁγίας Ταταρσι, ἐγκριτοι του ἁγίου Ορους, πόσον ἁγίος ἦμου, με ἐκλέξαν πρώτος της ουνιβερσιτὰς. Βλέποντας με τέλος πάντων οἱ ἱερεὺς σουλάς, οπου ως ἐλπίζω μετουπολὺ θέλει οἱ εἰτελέης, και εμψυγῆ τον κάποιος Ἱρηόριος μάρων της της εκείσε ακαδημίας. ἀπὸ ὅσους μαθητὰς εἶχον, ο πλεον βάθμους με ἐκαμναν τέλος πάντων λογοθέτην, και επιστάτην γονορέας, σκολαμαντιου, και περὼντας ἀπὸ ὅλους τους πολὺς καιρὸς και ἐγινα, προφέσορ της Μαλσιφάνιζας, καιρὸν ἐγινα περιφήμος εἰς την ποντομερία, δὲν απέρσασ σπουδάζω εἰς την ακαδημίαν του Ποδοποσιου, και με ὀλίγον πολὰ υπόχρεως εἰς την Μητέρα μου, με ἄφησε να

μερικές ώρες, και δυνατόν να υπάγει εκεί όπου και ο βασιλεύς πεζός να υπάγει βιάζεται, και ημπορούσε να απετάξει από την κάτω τρύπαν· ο καλοκάγαθος πάτερ έστερξε, και αναχώρησε· πλην μόλις επρόφθασε να εύγει από την θύραν, και ευθύς ο δυστυχής Μουσταφάς παρέδωκεν το πνεύμα τω διαβόλω, δηλ. τέθηκεν· ευθύς ένας κρότος ακολουθεί, τα γιαλιά των παραθύρων συντρίβονται, και ιδού άγγελοι και διάβολοι εν τω μέσω του οσπιτιού· την διαγωγήν του μακαρίτου εξετάζουσι, βάζουσι εις το ζύγιον αρετάς του και κακίας, ζυγοσταθμούσι· και ιδού μαλώματα, κάθε ένα από αυτό, τα τάγματα τα άγια την ψυχήν του ζητούσι να υδρίζονται αρχίζουσι, «μαύροι σατανάδες αφήσετε αυτόν ημίν», — «όχι πούστιδες κυρ άγγελοι, όχι». Μετά τούτους τους λόγους, ξυλοφορτώνονται, το σπίτι τρέμει· Μα η ψυχή του Μακαρίτου δεν τους άφησε πολύν καιρόν· παραστήνεται εις το μέσον, το αίτιον του καυγά ερευνά· «κυρ Μουσταφά» τον απεκρίθη ο Βελζεβούτ «δια την Ευγενείαν σου είναι ο πόλεμος μας, ποιος να σε πάρει» — «α α ποιος να με πάρει: Κουμπάροι κυρ αγγέλοι δείξτε μοι τους πλάταις σας, εγώ υπάγω με τους κυρ θείους μου διαβόλους», και εν τω άμα οι άγγελοι αφανείς έγιναν· «Κασιγιολδάσυδες» εφώναξεν ο μακαρίτης, «εγώ σας επροτίμησα από τους ερίφηδες, όμως και η διαβολία σας να μοι κάμετε μίαν χάριν να με υπάγετε εις Παγδάτ καθέδρα της Αουστρίας να ιδώ, ένα μου παλαίον φίλον ονόματι Τάνταλον, όστις περίφημος είναι, και μισητός δια την φιλαργυρίαν του, και μισανθρωπίαν του εις όλους εκεί, και ολίγον εις Νανιδαπόγ να ιδώ τους φίλους μου».

Οθεν [οι] ζουπούνε Δράτζοι εδέχθησαν το πρόβλημα, και πέρνωντές τον να απαιτούν άρχισαν· (ας είναι όμως γνωστόν ων φίλος του μακαρίτου με επήραν δια να γράψω τα συμβάντα) μόλις είχαμεν εύγει από την θύραν του κάστρου, όταν εθεωρήσαμεν μία αγέλη λαού, ένα καλόγερον δεμένον, τον οποίον επήγαιναν να κάψουν· δεν αργήσαμεν να τον γνωρίσωμεν, ήτον εκείνος ο προρηθείς Παγκράτιος όπου τον μακαρίτην εξωμολόγησεν· Ερωτήσαμεν το αίτιον, μας είπον, ότι ο άγιος πάτερ ηθέλησε να ανακαινήσει την εργασίαν των αγίων Σοδομίτων· ο πασά Διάβολος άρχησε

«Πασά κυρ Μεχισεδέκ.
Ψυχὴ μου σε εἶδα σήμερον περνώντας, Μα τὴν ἑσπέρην
τῆς ἑμαυρῶντος μου, μοι ἐφάνη ὡς ἐνας περσῆς, το
μοστὰ κακὸν σου ὡς ἐνα τοῦ ἰσλαμῶντος ο βασιλεὺς χαριζομένου
πασάδων, αχ κυρ Μεχισεδέκ, ἐλὰ, ἐλὰ χαῖνι μὴ με ἀφίεναι
να χαθῶ, μὴ γδαίρῃς τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τοῦ πάτο ὡς τὴν

ἐπισυνάμην δια Ναυιδάπολ.
Προς τὴν ἐσπέραν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, καὶ εὐθέως
ἐπὶ γὰρ ἐν εἰς τὸ σπῆναι πρᾶγμα τοῦ ονομαζομένου
Μεχισεδέκ καρπὸν ἀκουσπῆν, ὅστις ἀνεγίνωσκε ἐν
πλάτῃ ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του, δύνανται ἀνὰ φάσμα
Ζωτῆς ἡμᾶς Ματῆα, το περὶ ἐχόμενον ἐστὶ το

κόλοις Ἀβραάμ.
Ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀκακοῦσιν τοῦ δρόμου ἡμᾶς ἐφθάσαμεν
εἰς Παγδάτ εἰς τὸ σπῆναι τοῦ φίλου ἡμᾶς, ὅστις τὴν
κλινὴν ἐκεῖτο, ἡ φιλαργυρία τοῦ ἐφθώνας, «Ζήκου, Ζήκου,
καὶ εἶναι, το ἐργαστήρι σου να ἀνοίξῃς», — «ε,
ἀπεκρίθη ἀφ᾽ ἡμῶν εἰς τὴν κοίτην ὀλίγον» — «σὺκου,
σὺκου» τὸν ἐφθώνας ἐκ δὲ εὐτέρου «πᾶσι τοῖς καὶ να
ἀποκριθεῖς». — «ἡ ἀκόμη οἱ ἀλλοὶ δὲν ἀνοίξαν», — «δὲν
βλάπτει, Ζήκου, Ζήκου σε προστάζω· ὅτι ὁλὸς σου τοῦ
μοστῆριδες σοι τοὺς ἀφ᾽ ἡμῶν» ὁ δὲ στυχὴς ἀπὸ τὴν
κλινὴν φωνάζων «μὴ δια το ὄνομα τῆς ἀναρχαίου κυρίας
Μαγδαλινῆς». καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ἡ δούλη του ἐμβήκεν να τοῦ
ζητήσει ἀσπρα δια ἐξόδα, ὁ δὲ ἀπεκρίθη «περ Diosanto per
Santo Clemente, τὶ διάβολο πάντοτε ἀσπρα, φαίνεται να μὴ
ἐλθῶ εἰς τὸ στόμα να εἰπὸν παρὰ ἀσπρα, νοὺμ ἀσπρα, ὁ κυρ
Μοστὰφᾶς ἐδῶκεν αὐτῷ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν, καὶ

να τοὺς ἀποδείχῃ δεικνύοντάς τον, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ
συνήθεια τῶν ἀγίων πατέρων τοῦ ἀγίου ὁπου,
καὶ δὲν πρέπει να παιδεύθῃ τινὰς, ἀκολούθων τὴν ἡδὲ
τοῦ τόπου του, καὶ πατριδὸς τοῦ οἰαπεριτοὶ καλβίνοι δὲν
ἠθέλησαν να δώσουν ἀκρόασι, καὶ ἐκᾶσαν τὸν ἀγίον
πνευματικόν, λέγοντες πῶς ὁλὸς ἐκείνους τοὺς ἀγίους
αγιορίτας τοὺς ἐκαίον ἀν ἡτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν (ω τὶ
μεγάλη βλασφημία)· ὁ κυρ μακαρίτης Πατριάρχης ἐπῆγε ἐν

κορφή· ο άνδρας μου άρχων Κορνέλιος επάγη εις την κούρτην».

Ήστις απεκρίθη.

«Ω Έτνας βουνό, και σίδερο καμένο, οπού καίεις όποιον και σε πλησιάζει, ναι φως μου Δούπνιτζα, λαμβάνοντας το πιλέτι σου με εφάνη να εκαζάντησα είκοσι χιλιάδες φλωρί βενέτικο, έρχομαι, έρχομαι πέρδικα να ασπασθώ τα πετραδένια σου μάτια, τα μαργαριταρένια σου μαλιά, μπόμπο γεμ, ναι αϊδώνι του χειμώνος, ναι, έρχομαι, έρχομαι να ασπασθώ το λουλουδένιο σου στόμα, το ευωδιάζον, ως αρωματικός χαλές της Αραβίας».

Προστάζοντας να τον φέρωσι το μπινίσι του, επήγαμεν ημείς αρχύτερα να ιδώμεν την αντάμωσιν αυτών των υποκειμένων, εμβαίνοντες, είδομεν εκείνο το αξιολάτρευτον υποκείμενο· πλησίον του εκάθετο ο Κυρ Γρηγόριος μπαρών της Ιεράς πούλλας, και έλεγεν προς αυτήν· «πουλί μου δομνίτζα μου χάνομαι, η ψυχή μου κινδυνεύει να ψωρίασει, δεν με λυπάσαι; Δεν με αγαπάς; Εγώ όλην την ταλπαλαρίαν καταφρονώ, εγώ δια την πανλαπόρτη σου από όλην την ταλπαλαρίαν βασγεστίζω». — «Έζάβαλη σε αγαπώ, όμως πήγαινε τώρα και έλα αύριον το ταχύ»· ο άγιος γενάτος ευγήκεν δοξάζων τον άγιον Νικόλαον δια την αποπλήρωσιν των επιθυμιών του, και υποσχόμενος αυτή να την μνημονεύσει· ο Μουσταφάς μας εβεβαίωσε πως είναι ένα μεγάλο υποκείμενο· τέλος πάντων έφθασεν ο Ήρωας, τον εδέχθη με αγάπην, «α εκατόν πουγγείον τζουβαέρι» εφώναξεν, «τα φλορένια σου μάτια εκευδεδένισαν την καρδιά μου, όπου να τα εύγαζεν τινάς να τα ζυγιάσει, έδιδαν περισσότερον από εκατό χιλιάδες λουιδόρια».

Μετά τούτους τους λίγους εγκαλιάσθησαν πολλά σφυκτά, και συκώνοντας το φουστάνι της, «α α» τον είπεν με μίαν χαμιλίν φωνήν «τράβα τον περδέ από το παράθυρο, όσο να λύσω τα τζιτιάνια μου», ρύχνεται, τους περδέδες τραβά, αυτή τα βρακιά της λύει, πίπτει εις το κρεββάτι, και γίνεται, και γίνεται (οποίος θέλει να το μάθει ας υπάγει εις την ακαδημίαν του Ποδοροσίου). Εν τοσούτω και ο αρχ Κορνέλιος Βασίλας φθάνει (δεν αμφιβállω πως όλοι

εφάνησαν πως τα ξινά αγαπώσι, πως τες εθυμιάτησε· «τι λέγεις» ερώτησε ο Σατάν τω Sigr Βελζεβούτ «είσαι άξιος να παρατηρήσεις ακριβώς ως τούτο το ανθρωπίδιον με ένα βλέμμα;» όστις φιλαλήθως ωμολόγησε την αδυναμίαν του, όθεν και αποφασίσθη να το πάρουν δια να το βάλλουν να παρατηρεί τα γινόμενα όπως αυτοίς αναγκέλη, και να του δοθεί η επιστασία του παρατηρητού.

Εν τοσούτω ο Μουσταφάς είπε τω βάρουλ βαβέλ, «υπάγωμεν εις ένα μοι φίλον να ιδώ τι κάμει», και εν τω άμα εκεί ευρέθημεν· ονομάζεται Παπαναστασασκίφιλος, τον εύρωμεν γράφοντα το κάτωθεν ραβάσι:

«Κυρά μου,

Αχ μη με επίπληξεις, και κατηγορήσεις ως αυθάδην, αν την τόλμην λαμβάνω να σοι φανερώσω ότι σε αγαπώ, ναι ότι σε λατρεύω, και ότι εις όλην μου την ζωήν δεν θέλω αγαπήσει παρά εσένα· αν όμως αυτή η ομολογία σοι απaréσκει, εις την εξουσίαν σου είναι δια να σιωπήσω, πλην ήξευρε ότι εις το χέρι σου είναι να μοι δώσεις Ζωήν ή να με θανατώσεις».

Εις απορίαν εστάθημεν δια την ευγλωτίαν αυτού του νέου, και ο Diable boíteux μας εβεβαίωσε πως είναι ο πλέον θαυμαστός μάστορης εις το να στουπώνει: ο πολύχρονος Μουσταφάς φιλώντας τον αναχωρήσαμεν, επιγάμεν εις ένα άλλον του φίλον όστις Ποστελνικοβενιεροδημιτράκιος καλείται, τον εύρομεν αναγινώσκοντας τούτους τους στοίχους:

Comment briser une chaine?

Que l'amour a pris plaisir de former.

L'onde cède au cours qui l'entraine

Et j'obeis à la douceur d'aimer.

ήτον εις θαυμασμόν και είπεν ο Diable, – «πρόσταξε» τον απεκρίθη ο Βελζεβούτ εφέντης, «que Diable» εφώναξεν εκ δευτέρου, ακούοντας την φωνήν· «ο Βελζεβούτ πασάς ειμί» – «παθ παθ τι φωνή ακούω», «εξάδελφε» τον απεκρίθη ο Δόμινους Βελζεβούτ «την εδικήν μου, του Βελζεβούτ, – «τι; Βελζεβούτ par Dieu il n'est pas possible διάβολος να υπάρξει εις τον κόσμον, και ημπορώ να σοι το αποδείξω, ο Βολτάριος το είπε!» – «par bleu ο Βολτάριος σου είναι

λόκος» τον απεκρίθη ο κυρ Σατανάς, «διάβολοι είναι, και μάλιστα να έλθεις εις ημάς και έχομεν να σε κάμωμεν χάτμανον», όθεν και καταπεισθείς, τους επαρακάλεσε να τον αφήσουν ακόμι μερικόν καιρόν εις τον κόσμον δια να . . δια να αναγνώσει. Το έστερξαν, τους επαρακάλεσε εισέτι να εύρουνσι ένα του φίλον Πολύζου ονομαζόμενον να τον βεβαιώσουν δια την υπαρξήν των, και την μετ' αυτού συμμαχίαν των· «μη σε μέλλει» τον απεκρίθησαν, «τον εβεβαίωσαμεν, ευρίσκεται ήδη εις Προυνσβίκ, και μάλιστα θέλει είναι καπιγιολδάσι σου».

Τότε ο παρών τζελεπή Μουσταφάς φανερωθείς αποπήρε χαιρετισμόν και αναχωρήσαμεν· Επήγαμεν εις ένα άλλο υποκείμενο Δανιήλιερο μοναχοθαυμαστώνθρωπον όστις αναγίνωσκε τον Ανακρεών, ο *Diable boiteux* δεν ετόλμησε νε έμβει μέσα, λέγων ότι είναι ο πλέον μεγαλύτερος του εχθρός, αποχαιρετηθείς ο παρών Μουσταφάς αγάς πελμεμνές, επήγαμεν εις κάποιον Θωμάν Κάραν ονομαζόμενον. Ο *Diable* των Φραντζέζων άρχισε να τον προσκυνεί, τον ερωτήσαμεν την αιτίαν, μας είπεν, αυτό το υποκείμενο είναι το μόνο όπου γεννημένον εις την Γραικίαν ηξεύρει την γλώσσαν των υποικόων μου εντελώς· ο κυρ Μουσταφάς μας εβεβαίωσε πως είναι ένας θαυμαστός άνδρας, με αρκετάς μαθήσεις, και τω όντι άξιος να είναι συμπατριώτης του Αριστοτέλους, ομοίως και ο τον Ανακρέων αναγινώσκων, και ο ποστέλνικος· άποχαιρετηθείς και μετ' αυτού ο παρών Μουσταφά αγάς, εφώναξεν εις τον Γεωργάκην του γραμματικού δια να λάβω και από αυτόν άποχαιρετισμόν και παραχρήμα εκεί ευρέθημεν, μα ω Άδη τι φάντασμα, τι τεράστιον υπέπεσε εις τας αισθήσεις μας: ένα είδος γυναικός, το οποίον αν ποτέ η πανούκλα ήθελε να φανεί εις τους ανθρώπους, βεβαίως ήθελε εκλέξει δια να δώσει μία ιδέα του εαυτού της. — Θέλω δοκιμάσει αν δυνατόν να βοηθήσω την φαντασίαν των αναγνωστών μου δια να λάβουν μίαν ιδέαν.

Περιγραφή.

Ήτον μία ήμησι πήχη αψυλή, τω πλάτος το ίδιον μέτρος, εις όλα της τα μέλη μία εξαίσιος αναλογία, τόσον συμμέτρως κατασκευασμένα όπου το κεφάλι της περίπου το τρίτον

Βρώμα μεγάλη ἐβγαίνει ἀπὸ τὴν πόλιν, ἐρώτησα τὸ αὐτίον ὁ κύριε Εὐσέβιος με εἶπεν πως εἶναι ἡ εὐσεία τῆς ΑΔΙΚΙΑΣ ΤΥΡΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΟΣ, αὐτίς ἐύρον ἐύλογον καὶ ἐκλέγον ἀντὶ τὴν πόλιν, δια καὶ κατοικήσουσιν καὶ τοὺς πόλιν ἀφ' ἑαυτῶν. ἀκούοντες τοὺς δρόμον μας ἀπερσάμεν ἀπὸ τὸν κύριον, καὶ οὐραβεῖ τι παρὰ στήν ἐμπροσθεν εἰς τὰ οὐράνια μας, ἐν καλῶς τοῦ οὐραίου τοῦ ἐπιπλάττημα εἶχε τὴν θέλῃ, τοῦ οὐραίου μας καὶ ἡ κατασκευαίωσεν ἡμᾶς ἐκκαθεῖν καὶ ἀμφιβάλλωμεν ἀντὶ τὴν πόλιν, ὁ Διάβολος οὐκ οὐκ, καὶ ἡ βοήθεια οὐκ, καὶ ἐβεβαίωσε πως ναί, θνητὴ ἦτον, καὶ ἡ παρὶς τῆς ἡ κατασκευαίωσεν ἡμᾶς, τὸ δὲ οὐραίου τῆς ὥρας τῆς ὥρας.

βίαν.
Αὐτὸ τὸ θέλημα παρὰ στήν ἐμπροσθεν μας, ἰδοὺ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ αἰσῆς d'une terreur panique ἐλάβον τὴν φύλην, καὶ με ἐύρον οὐραίου, ἐφοβήθησαν γὰρ μήπως, τοὺς ἡθέλει καταδικάσει ὁ κύριε Μουσταφὰς καὶ κάμουν εἰς αὐτὴν τὴν Donna, ἐκεῖνο ὅπου ποτε οἱ εἰδολόγοι τῆς Ρωμαιοῦ ἐπρόσταξαν εἰς τοὺς νέους τῶν ἐπὶ τὰ παρθένων καὶ κάμουν, καθὼς εἰς τὸ ἀνθολόγιον στέκεται ὅποιος θέλει καὶ τὸ ἀναγνώσει καὶ ὑπάγει εἰς τὸν κύριον Πανδύον) φεύγοντες με

με μερικὸς ἐρωτᾷ καὶ χορεύουσιν ἐκεῖ με καὶ κομῶντα.
ὁμοῦ ὅτι δύναντον ἦτον εἰς χρεῖαν ἡμῶν, αὐταὶ αἰθεῖν τὰ χεῖλιν τῆς καθεδρᾶ, καὶ κατοικετήριον τῶν χαρῶν, ἐξίσταται τῆς οὐραίου καὶ ἀν ποτε τῆς ποιητῶν ἡθέλει κάμει μεσα, τῶνος ἦτον ἡμῶν καὶ ἀν ποτε τῆς ποιητῶν ἡθέλει κάμει ἦτον τὸσον μετὰ ἡμῶν, ὅπου ἐν καλῶς οὐραίου καὶ ἡμῶν τῆς παλαιᾶς τῆς Οὐραίου ἀλλοτε ἐμετὰ χεῖρ ἡμῶν. τὸ σῶμα τῆς ὅπου ἐδύναντο τῆς καὶ τὴν δῶσε τὸ ὄνομα βίωσις ὅπου τὰ μάτια τῆς ἦτον τὸσον στρογγυλὰ καὶ ἐξω ἀπεσταμένα, τὸσον χαμηλὸν τὸ μετὰ τῆς, ὅσον τὸ πηγὸν τῆς μακρῆς ἐπαρτάει ἐν σὺμμετρον τετραγώνον, με τὸ να ἦτον υπερμέτρως μακρῆ, καὶ ἡ ὅλον τοῦτο τὸ προσώπον τῆς ἐν ἀρχίζει, καὶ τὸ ἀλλοτε ἐλαττωθεῖ, τὸ πηγὸν τῆς τὸ ἐν καὶ τὸ ἀλλο, ὅπου δὲν ἐδύναντο τῆς καὶ ἰδεῖ πού τὸ ἐπὶ τοῦτον τοῦ σῶματος τῆς τὸσον ἐπιτηδεύς κολλημένη μετὰ τὸν τοῦ σῶματος τῆς, λαμῶς, στήθος, καὶ τὸ

+ 1

15 + 1

7 + 1

3 + 1

Χριστός ανέστη – 228835 4/3 2/5 + I'infini Άπριλ 43 1
 des chimères, έπειτα εξύπνησα. Αλλά εδώ αλλελούια,
 τζέλεπ ή Μουσικά, Έκνερά ή έκαμαν εις το περιμέντο
 Νούλ αν αυτοί επιγαν εις τον Άδην όπου τον θείον μας τον
 μετάνοιον, όθεν και αναχωρήσαμεν, με έφεραν εις την
 καιρόν, επειδή το πρώτον υποκείμενο τους είχε προξενήσει
 οι κυρ διαβολοί όμως δεν ηθέλησαν να σταθούν πολύν
 μελός μου δε δεν ήμινε όπου να μη παληωθεί.

ο νους μου καταστάθηκε, και η καρδιά μου σκαβώθη,

εκείνη την στιγμήν,

φαρμακέρ ή βέλη των θελήτηρών της όπου σχεδόν από
 μου, δια να αισθανθώαι με περιισοτέραν ισχύον τα
 να αισθησεις εμφανιόντο να εγεννήθησαν εις τα εντόθια
 καταξουσας όλοι αι πρωτυπριναι μου ιδέαι εξάληθησαν,
 τον νουν μου κατεπόνησε, και εξ ολόκληρου με
 μία σύγχυσις, ένας ενθουσιασμός την ψυχήν μου εκυρίευσε,
 την καρδίαν μου, η μεταμόρφωσις εις τα αισθησεις μου,
 υστεροβύτη την παλησίαν, η η μεταβολή παρεβύς εις
 τα όματα των άλλων τριών έχει η περιισοτέρον όπου εκείνα
 ως φαντασθεί μια τετάρτην χάριν ή τις στολίσμεν ή όλα
 έφθασε να ειδεασθεί εκείνο το πάθος, η καλήτερα να ειπω
 ένα πρόσπων χωρίς κουσούρι, και πάλιν ως αμφιβάλαι αν
 ιδέαν ταύτης, να φαντασθεί όλας τας χάριας ενωμένες εις
 ευχαριστούμαι να ειδοποιήσω όποιον θέλει να λάβει μία
 θέλει εινα πολλά καώτερη από το πρώτον, όθεν
 γωρίτω καλώτα, ό η την εικώνα όπου θέλω παραστήσει,

„ANONIMUL DIN 1789”

ÎNȘTIINTARE

Această compunere n-a fost scrisă cu scopul de a vedea lumina, ci numai pentru petrecerea cîtorva prieteni. Vezi dar că unul dintre aceștia, găsind cu cale a o face cunoscută fără știrea autorului, o dă la lume unind totodată cu ea și cîteva gânduri pe care același autor le-a trimis în legătură cu o carte numită „Despre îngăduința în credință”; nu știu dacă aceste gânduri vor fi pe placul celor care vor citi în viitor această cărțuie, asta pentru că sînt cam libere iar în neamul nostru – vai – puțini se găsesc cei care să îndrăznească a gândi. Așadar și fără să mai polologhiesc sau luîndu-le apărarea sau învinovățindu-i, zic celui căruia nu-i plac să le disprețuiască iar aceluia căruia îi plac să le laude, deși celui care le-a scris tot una îi sînt și laudele și învinuirile pentru că numele îi este nu-mi pasă.

Noi, muftiul sfîntului Imperiu al otomanilor facem cunoscut că citind această carte nu am găsit nimic împotriva Sfintei credințe a Coranului așa că dăm dezlegare acestui Ghiaur să tipărească cartea de față cu privilegiul ca alt tipograf să nu mai îndrăznească s-o tipărească în Turcia noi Iisuf efendi patriarh. 1632 al lui Ianuarie 29 ora a șaptea.

Prea slăvite chir Baron
al Sfintei p* ... și al întregii
răsucele uscate
exarh al Tălpălăriei.

Avînd cînstea de a vă cunoaște în exarhatul vostru l' Abate Scortescula îmi iau îndrăzneala să vă dăruiesc această cărțuie, rog s-o primească cu obișnuita sa bunătate și să fie încredințat de cel mai profund respect care se va păstra în veci în inima-mi pentru întreaga ei famelie și mai vîrtos pentru preasfințenia ei pentru aceea că ai cele mai înalte învățături, adică știi psaltirea, apostolul, halimaua, pentru că ai făcut experiențe minunate în fizica experimentale la Academia Tălpălăriei*.

Sînt deci
al neștiinței tale
sluga cea mai necredincioasă Scanarelios –
Poveste adevărată,

În provincia inexistentului, în orașul numit Nulla de puțină vreme s-a îmbolnăvit nefericitul baron Mustafa aga Fiul lui Duca Hahambașa Ieromonahul căruia patrie îi este Mecca cetatea de scaun a Engliterei. Văzînd că s-a apropiat ceasul în care trebuia să plece spre Cîmpiile Elizee, l-a chemat pe pater Pangration, ales al lui Dumnezeu și de meserie sfînt, să ia un pașaport pentru într-acolo; acel virtuos ipochimen a venit și atîmîndu-și de piept cădelnița i-a spus bolnavului că trebuie să mărturisească toate faptele făcute pe lumea asta ca să-i dea pașaport pentru cealaltă. Sigr Baron Mustafa aga a început în ast fel:

„M-am născut la Mecca, cetatea de scaun a Engliterei, tatăl meu se trage din neamul lui Murat Ali Catacuzino padișah al Olandei, care odată a călătorit pentru treburi de obște în împărăția celor fără minte, a petrecut ceva timp în cetatea de scaun numită Găureni pe cînd acolo domnea măriia sa Zoița Matei, vestită pentru marile ei izbînzii și pentru strălucitul ei neam de țigani. Atunci, văzînd-o acolo pe Mama mea, s-a îndrăgostit de ea pentru marile ei virtuți, i-a arătat dragostea lui, a acceptat fără întîrziere propunerea și căsătorindu-se în chip natural, au venit la Mecca. Primul rod al dragostei lor sînt eu, m-au crescut cu toată atenția pînă în cel de-al cinsprezecelea an de vîrstă, fără să se teamă că nu mă voi procopsi. Venindu-mi poftă să călătoresc, m-a trimis al meu părinte în regatul șăgalnicilor* la un nepot al patriarhului Constantinopolei care m-a primit cu mare dragoste. Cu prietenie, fiindu-i foarte îndatorat mamei mele, m-a lăsat să studiez la Academia de la Podul Roș* și în scurtă vreme am devenit vestit în c...metrie, n-a trecut multă vreme și m-am făcut profesor de Malifranță, gonoree, scolarantiu și trecînd prin toate treptele m-au făcut în sfîrșit - logofăt și epistat al academiei de acolo. Din cîți elevi am avut, cel mai sîrguincios și inspirat a fost un oarecare Grigore baron al sfînteii p*.... și care nădăjduiesc ca în scurt timp să fie primul pe universitate. Văzîndu-mă de la Sfîntul Munte cît de vrednic eram, m-au ales egumen al Mănăstirii sfînte Tătărași*, petrecîndu-mi acolo doi ani, am pornit lăsîndu-l pe pater Laurentio, cîndva muftiu al Brăilei* și hoga la geamia sfîntului Ghica la Roma. M-am dus să mă stabilesc la cetatea de scaun și am început să predau teologia și puțin mi-a lipsit să mă fac vestit, sfîntul duh m-a însoțit peste tot, prin multele mele învățături am

devenit putred de bogat, adică dacă dădeam cu împrumut un florin luam trei înapoi așa după cum am arătat în chip de bună vestire că trei înseamnă unul și unul trei, n-am spurcat niciodată cele patruzeci de zile pentru că am mâncat tot timpul, de trei ori pe an luam parte négativement făcînd mătăanii negative două sute și în scurte vorbe nu am neglijat nici un chip de a mă bucura de împărăția cerurilor. Țsta mi-e păcatul și dacă ne e iertat să ne spunem și cele bune, află că de cînd trăiesc am omorît douăzeci de oameni și în locul lor am odrăslit treizeci.

Preasfințitul chir Pangratos a zis numai „Christos și Maica Precista să te ierte, eu nu sînt vrednic, după canon trebuie să dai cinci din cele patruzeci de slujbe”.

Signor Baron i-a dat pe loc cinci florini numiți parale chioare, monedă din Halima și atunci sfîntul i-a dat urarea și binecuvîntarea. Blestemînd cu trei degete, l-a împins să ia ... dar gelep baronul l-a rugat să amîne sorocul pînă în ceasul morții sale dacă poate să trăiască încă cîteva ore și dacă-i stă în putere să se ducă acolo unde împăratul este silit să meargă cu piciorul putînd să iasă prin gaura de jos. Pater kalokagathos s-a și pornit, însă nici n-a apucat să iasă pe ușă că Mustafa nefericitul și-a dat duhul Diavolului, adică a murit. Se aude vuiet mare, sticla ferestrelor se zguduie, iată în mijlocul casei îngerii și diavoli. Scrutează purtarea răposatului, pun în balanță virtuțile și răutățile. Se iscă certuri, fiecare ceată sfîntă cere duhul răposatului, încep să se înjure: „lăsați-ni-l nouă satane negre” – „nu, pidosnici chiri îngerii, nu”. După aceste vorbe se lovesc, casa se clatină. Sufletul răposatului nu se lasă așteptat prea mult, se înfățișează, se interesează de pricina certei. „Chir Mustafa”, îi răspunde Belzebut „războiul dintre noi se dă pentru evghenia ta, care să te ia!”- „Va să zică cine să mă ia: cumetri chiri îngerii arătați-mi spatele, eu mă duc cu unchii mei dracii”. Între timp îngerii se făcură nevăzuți „casioldași, a strigat răposatul, „eu v-am protimisit celor vicleni dar și diavoliile voastre să-mi faceți hatîrul să mă duceți adică la Bagdad, cetatea de scaun a Austriei să-mi văd un prieten vechi pe nume Tantal vestit între toți cei de acolo și urît pentru arghirofilia lui și a sa mizantropie și încă puțin la Nanidapog¹ să-mi văd prietenii.”

---

¹ Anagramă pentru Bogdania, denumire sub care era cunoscută Moldova în Imperiul Otoman

La care jupînii draci au primit propunerea și luîndu-l au prins să zboare (să se știe că m-au luat ca prieten al răposatului și ca să scriu cele ce se întîmplă) îndată ce am ieșit pe poarta cetății am zărit o mulțime de oameni, un călugăr legat pe care îl duceau să-l ardă; l-am recunoscut fără întîrziere, era cel despre care am vorbit mai înainte, Pangratios care l-a spovedit pe răposat; întrebînd pricina ne-au spus că sfîntul pater dorea să înnoiască lucrarea sfinților sodomiți. Pașa Diavolul a început să le arate, venindu-i în apărare, că aceasta e o lucrare firească a sfinților părinți de la Sfîntul Munte și nu trebuie nimeni pedepsit pentru că urmează moda locului și a țării sale; calvinii eretici nu s-au învoit să plece urechea și l-au ars pe sfîntul duhovnic spunînd că pe toți acei aghioriți sfinți „i-ar arde dacă le-ar sta în putință” (vai ce cumplită blasfemie); răposatul chir Pangratios s-a dus în sînul lui Avram.

Noi, urmîndu-ne drumul, am ajuns la Bagdad la casa prietenului nostru care ședea în pat. Arghirofolia lui strigă: “Scoală, scoală”, e timpul să deschizi prăvălia; – „uf” răspunse el, „mai lasă-mă să dorm puțin” – “Scoală, scoală” îi strigă ea a doua oară “și cum îndrăznești să răspunzi” – „dar ceilalți n-au deschis încă” – „n-are nimic, scoală, scoală, îți poruncesc, vezi că-ți iau toți mușterii”. Sărmanul de el sări din pat strigînd: „nu, în numele preacuratei doamne Magdalena” și numai ce intră servitoarea să-i ceară bani de cheltuieli. El îi răspunse „per Dio santo per santo Clemento, ce dracu mereu bani, de parcă n-ar fi în stare să zică altceva decît bani, numa* bani, bani, încontinuu să vorbească despre bani”. Chir Mustafa i-a dat ultima îmbrățișare și am pornit spre Nanidapog.

Am ajuns în acel loc spre seară și îndată ne-am dus la casa unui negustor numit Melhisedec cărbune* acoperit* care citea un bilet de la ibovnica lui, dupnița strălucitoare *fatme* Zoița împărăteasă Matehai, cuprinsul e cel de mai la vale:

Chir Pașa Melhisedec,

Psihi mu, te-am văzut astăzi trecînd, pe viața Smaragdei mele, mi-ai părut o beizadea, mustața ta ca un steag turcesc pe care împăratul îl dă pașalelor, vai chir Melhisedec, haide, haide hainule nu mă lăsa să pier, nu-mi chinui sufletul din tălpi pînă-n creștet; bărbatul meu arhon Corneliu e dus la curte. ”

Acesta i-a răspuns:

„O, munte Etna, și fier încins care arzi pe oricine se apropie de tine. Da, fos mu, dupnița primind biletul* tău mi s-a părut că încasez douăzeci de mii de florini venețieni, vin, vin potîrniche să-ți sărut ochii de nestemate, părul de mărgaritar, *bobo ghem*, da privighetoare a iernii, da, vin să-ți sărut gura de flori cea bine mirositoare, ca o hazna aromată din Arabia. ”

Poruncind să-i aducă binișul noi ne-am dus mai devreme să vedem întîlnirea dintre acești doi ipochimeni. Intrînd, l-am văzut pe acel drăgălaș ipochimen. Lîngă el ședea Chir Grigorios baron al sfintei p.... și cam așa grăia către dînsa: „păsărica mea, domnița mea, mă sfîrșesc, sufletu-mi e în primejdie, rătăcesc, n-ai milă de mine, nu mă iubești? Eu unul disprețuiesc toată tălpălăria*, eu pentru panlaportul* tău îi fac praf pe toți. ” „Te iubesc eu sărmane dar acum du-te și nu veni mai devreme de mîine. ” Sfîntul bărbos a ieșit rugîndu-se la Sfîntul Nicolae să i se îndeplinească dorința și făgăduindu-i că o s-o țină minte. „Mustafa ne-a încredințat că nu e un ipochimen mare, în sfîrșit ajunse și Eroul, fu primit cu dragoste „vai giuvaer de o sută de pungi” strigă „ochii tăi ca florile mi-au copleșit inima și dacă ți i-ar scoate cineva să-i cîntărească, ar găsi mai mult de o sută de mii de ludovici de aur”.

După aceste vorbe s-au îmbrățișat foarte strîns și ridicîndu-și rochia „a, a” i-a zis cu o voce joasă „trage perdeaua de la geam pînă-mi dau jos c...”. Se repede, trage perdelele ea își dă jos c... se așează în pat și se petrec lucruri, se petrec (cine vrea să știe ce anume să se ducă la Academia de la Podul Roș*). Cu toate acestea ajunge și arhon Corneliu Vasilas¹ (nu mă îndoiesc că toți știu că în limba din Nanidapog Corneliu înseamnă Spătar) și auzindu-l pe el spunînd „măi, măi f... pe mă-sa țiganule, na-ți, na-ți*” și-au netezit hainele, el a intrat, și-a dat binețe cu cavalerul iar noi am plecat.

De acolo ne-am dus noi la un ipochimen pe nume Mitrahan Aga epistat de hoți la Saligaud care în camera lui nu număra decît florini aproape sigur furați de la Satan arghirofil ipocrit de la geamia din Saligaud. Îi privea cu mare plăcere zicînd: „ah, florini să-l blesteme și sfîntul Athanasie și sfînta Magdalena pe acela care vă iubește” eu fiind obosit, m-am sprijinit puțin de horn*

¹ Posibil joc de cuvinte între numele Vasile și Tc. “veselie” prilej, ocazie.

drept care o bucată de var a căzut. De frică, chir Mitrahan efendi deîndată a vrut să-și pună florinii în siguranță numai că chir Belzebut l-a ținut de mînă, sărmanul Mitrahan aga neînțelegînd ce-l ține în loc, i-a chemat pe toți sfinții încît Belzebut efendi l-a lăsat de mînă iar el și-a pus la adăpost florinii. Dar gelepul Belzebut l-a luat de barbă și l-a tras, durerea ce-a simțit-o a pus-o pe seama postului pe care îl ținea, i-a strigat lui Metodie să-i aducă o oca de vin și după ce a dat vinul pe gît a început să se întrebe de ce îi sînt obraji atît de roșii și l-a asigurat pe mesager chir Manthi bașa care a venit atunci acolo să-i aducă vestea că șarlatanul Fotache a făcut iar cu țiganca lui prunc și că sfîntul Anton s-a făcut roșu ca para, cum îi sînt și lui obraji și ca să-l convingă a adus mărturie visul în care l-a visat.

Noi, dornici să auzim prostii sfinte, am plecat și văzîndu-ne de drum ne-am grăbit să ne întoarcem înapoi. Auzind hohot de rîs într-o chilie am intrat acolo, am văzut un omuleț pe nume Methodion șezînd pe sofa și povestindu-i unei calfe de atelier pe nume Chiriad din cîte fete au fost azi la sinagogă cîte aveau chiloți galbeni și cîte verzi și cîte i-au spus că le place acru și cum le-a aghezmuit. „Ce vorbești” a întrebat Satana pe Sigr Belzebut „ești în stare să observi chiar dintr-o singură privire?”. El și-a mărturisit în duhul adevărului slăbiciunea de aceea s-a și luat hotărîrea să-l ia și să-l pună martor la cele ce se întîmplă ca să îi vestească pe ei și ca să i se dea dregătoria de martor.

În acest răstimp Mustafa i-a zis vărului* Vavel „ne ducem la un prieten de-al meu să văd ce face” în care vreme ne-am găsit acolo. Numele lui e Papanastasachifilos, l-am găsit scriind răvașul de mai jos:

„Chera mu,

Ah, nu mă speria și nu mă categorisi de obrăznicie dar iau îndrăzneala să-ți arăt că te iubesc, ba chiar nu mai pot după tine și că toată viața mea nu o să te iubesc decît pe tine, dacă însă mărturisirea aceasta îți displace, îți stă în putere ca eu să tac, să știi doar că e în mîna ta să-mi dai viață sau să mă trimiți la moarte.”

Am rămas nedumeriți de elocința acestui tînăr și Le Diable boiteux ne-a încredințat că e cel mai minunat maestru la spusul minciunilor. Pe Mustafa cel încărcat de ani iubindu-l, l-am urnit,

ne-am dus la un alt prieten de-al lui căruia îi zice Postelnicovernierodimitrakios, l-am găsit citind aceste versuri:

Commnet briser une chaine?

Que l'amour a pris plaisir de former.

L'onde cède au cours qui l'entraine

Et j'obeis à la douceur d'aimer.

Era în admirație și a zis „o Diable”. „Poruncește” i-a răspuns Belzebut efendi „que diable” a strigat a doua oară, auzind vocea: „sînt Belzebut Pașa”; „șșt, șșt ce voce aud?” – „!Vere” i-a răspuns dominus „a mea, a lui Belzebut” „Ce? Belzebut, par Dieu il n'est pas possible să existe dracul în lume, și-ți pot demonstra, așa a zis Voltaire!” „Par bleu Voltaire al tău e un prost” i-a răspuns chir Satana „draci există și mai vîrtos să vii la noi că te facem hatman” așa că pe deplin încredințat, i-a rugat să-l lase încă ceva vreme în lume ca să .... ca să citească s-au îndurat de el i-a rugat să-l găsească pe un prieten de-al lui, Polizu pe nume, să-l încredințeze că ei există și că există și înfrățirea lor cu el; „griji să nu-ți faci, i-au răspuns „l-am găsit, e deja la Brunswick, ba vrea să fie Kepcedași cu tine”.

Atunci baronul gelep Mustafa și-a luat ziua bună la lumina zilei și am plecat; ne-am dus la alt ipochimen, Daniilsfintmonah om de laudă care citea din Anacreon. Le Diable boiteaux nu a îndrăznit să intre înăuntru zicînd că e cel mai mare dușman al său. Luîndu-și rămas bun, baronul Mustafa aga bellemek ne-am dus la un oarecare Toma Carra pe numele său le diable al francezilor a început să i se închine, l-am întrebat care e pricina, ne-a zis: ipochimenul acesta este singurul care născut în Grechia știe limba supușilor mei ca pe apă; chir Mustafa ne-a dat asigurări că e un bărbat minunat cu multe învățăături și într-adevăr vrednic să fie compatriot cu Aristotel, tot așa și cel care îl citea pe Anacreon și postelnicul; luîndu-și rămas bun și de la el, baronul Mustafa Aga i-a strigat grămăticului Gheorgache să-mi iau rămas bun și de la el și ne-am trezit acolo, dar, o Hades, ce vedenie, ce huidumă a căzut peste simțurile noastre: un fel de femeie care, dacă vreodată ciurma o să le apară oamenilor, pe ea o s-o aleagă ca să-și facă lumea părere. – Vreau să încerc dacă se poate să ajut fantezia cititorilor mei.

Descriere

Era înaltă de o jumătate de cot, cam tot atît de lată, între toate mădularele o asemănare desăvîrșită, făcută atît de armonios încît capul era cu aproximație a treia parte din trup, gît, piept și restul trupului așa de bine legate unul de celălalt încît nu puteai să vezi unde începe unul și unde se termină celălalt, bărbia era îngrozitor de lungă și cu toate astea fața ei părea un pătrat simetric pentru că fruntea îi era pe atît de joasă pe cît îi era de lunguiață bărbia; ochii îi erau așa de rotunzi și de holbați înafară încît puteai să-i spui biopis precum cîndva babalîcul Homer; gura îi era așa de mare că încăpea într-însa un măr domnesc*, totul era ca să-i încerci dinții și să nu întri în prea mare primejdie; și dacă vreodată un poet din buzele ei sălaș o să-și facă și culcuș muzelor, mărturisesc că s-ar putea ca din lipsă de spațiu aceste zeițe cu cîțiva amorași să încapă acolo în toată comoditatea.

Această privesc a înfățișat-o în fața noastră, iată-i pe Hern Draci saisis d' une terreur panique au luat-o la fugă și m-au tras întocmai. Poate că s-au speriat că o să-i condamne chir Mustafa să facă acestei Donna ceea ce idolatrii romani nu i-au sfătuit niciodată pe tinerii celor șapte virgine așa cum stă scris în antologie (cine dorește s-o citească să se ducă la chir Panagon) și au plecat în grabă.

Din oraș ieșea putoare mare, m-am interesat de pricină, chir Eosfor mi-a spus că e miasma NEDREPTĂȚII, A TIRANIEI și barbariei care au găsit de cuviință să aleagă orașul acesta ca să locuiască în el, să își așeze în el tronul și au luat în serviciul lor pe boieri. Continuîndu-ne drumul am trecut pe la Copou* dar vai, cerule, ce ni s-a înfățișat în fața ochilor, o frumusețe al cărei mers avea ceva zeesc, a cărei ținută ne-a făcut să ne îndoim că e dintre pămînteni, dar le diable boiteaux a dat asigurări că era o muritoare iar patrie îi e Constantinopolul, numele ei e Ruxandra. Dacă ar fi să-i descriu virtuțile și frumusețea știu prea bine că icoana pe care am s-o dau va fi mai prejos decît a avea așa că mă mulțumesc să aduc la cunoștința oricui va avea vreo idee despre ea să-și închipuie toate virtuțile la un loc într-o față fără cusur și chiar și atunci să se îndoiască că a ajuns să-și închipuie acea faptură sau, mai bine zis să-și închipuie a patra grație care, împodobită cu toate darurile celorlalte trei, are ceva în plus ce

lor le lipsește. M-am apropiat de ea, dar ce schimbare, dintr-o dată în inima mea, ce metamorfoză în simțirile-mi, o emoție, un elan îmi domneau peste suflet, mi-au înstăpînit mintea și m-au copleșit de tot. Toate gândurile mele de mai înainte s-au făcut pulbere, noi simțăminte au părut că mi se nasc în măruntaie ca să se simtă cu mai multă putere săgețile otrăvite ale farmecelor ei; care aproape din acel moment,

Mintea mi s-a sastisit și inima-mi s-a slugărit

Nici un mădular nu mi-a rămas nerănit.

Chirii draci n-au dorit totuși să stea multă vreme pentru că primul ipochimen i-a înspăimîntat grozav așa că am și pornit, m-au adus la Nulla, ei s-au dus în Hades unde pe unchiul nostru gelepul Mustafa l-au făcut ghenereal în regimentul des chimères apoi m-am trezit. Aleluia, aleluia, Hristos a înviat - 228835 4/3 2/5 + l'infini Aprilie 43 1

3 + 1

7 + 1

15 + 1

1 +

**ΚΟΜΨΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΑ ΚΑΘ' ΕΥΜΕΝΙΑΝ ΚΑΙ ΣΑΠΦΙΑΔΗΝ
ή και κατάσκοπος των του κόσμου πραγμάτων,
την επωνυμίαν είληχθε**

[Ms. gr. B.A.R. nr. 924]

Στίχοι ίαμβοι, ως εκ της Βίβλου
Εταίρε γνώθι μ'ως πέλω κτήμα ανδρός πολίτου, όνομ'
Κωνσταντίνου Ρωσσέτου

Al deaș' țigăra, o deaș' vîșdău,
 aș' țigădău.
 N, deaș' aș' țigădău, o deaș' țigădău
 pătău, B, țigădău țigădău.

țigădău țigădău, o deaș' țigădău.
 El deaș' țigădău, o deaș' țigădău, aș' țigădău
 țigădău. B, țigădău țigădău țigădău.

Pagina de titlu a manuscrisului *Istoriei galante*
 după *Evmenia* și *Sapfiade* păstrat la Biblioteca
 Academiei Române.

εξουσίαν.Οθεν ηκολούθησε εις την βουλήν των θεών τόση διαφορά περί ταύτης της υποθέσεως, όσαι ήταν αι γνώμαι και αι θελήσεις αυτών των θεών.

Ο Άρης έκρινεν εύλογον να δοθεί η εξουσία εις τους άνδρας, μη δυνάμενος να υποφέρει, μιας γυναίκας το ορμητικόν, το αστερέοτον, και άνανδρον αυτής, και / τα παραπλήσια. Ο Έρωτας εξ εναντίας αφού έκαμε ένα εύγλωττον επιφώνημα, θεμελιωμένον επάνω εις την δύναμιν της ωραιότητας, επαρέστησεν εις την αίσθησιν της βουλής, πόση είναι η ισχύς και δύναμις μιας ωραίας δεσποσύνης και ποταπή ήθελε εισθε η ευτυχία του παντός, ανίσως ήθελε μόνη υπό την εξουσία και επίσκεψη μιας τοσαύτης ευσπλαγχνίας φύσεως. Η Ειμαρμένη προσεχώς ακροασθείσα τους λόγους του Άρεος, ομού και του Έρωτα, εδημηγόρησε περί της υποθέσεως και μη θέλουσα να κλίνει εις κανένα από τα δύο μέρη, αμή να φυλάξει το ίσον, επρόβαλε εις την βουλήν, πως κατά την γνώμην της απεφάσιζεν ότι δεν ήτον δίκαιον η μια των φύσεων να είναι εξουσιαστής των καθόλων πραγμάτων του κόσμου, με τέλειαν αποχήν της άλλης, αλλ'ήτον πρέπον και δίκαιον να μοιρασθεί εν τοσούτον μεγάλον αγαθόν, //[f.4r] αρκετόν να πλουτίσει και να κάμει ευτυχείς αμφοτέρας τας φύσεις. Εφάνη λοιπόν αρεστή και δικαιολογημένη η της Ειμαρμένης απόφασις, οπού έπαυσαν αι Έριδες και διχόνιαι του βουλευτηρίου των θεών όθεν αποσβεσθείσης πάσης εναντιότητος και αποδιωχθείσης της συγχύσεως και του θορύβου των θεών εδιωρίσθη εκ συμφώνου παρά πάντων ότι η Ειμαρμένη να έχει την καθόλου εξουσία, εις το να κάμει ότι ήθελε εύρει εύλογον και αρμόδιον, όχι μόνον εις την παρούσαν υπόθεσιν αλλά και καθεξής εις ότι άλλο ήθελε καλέσει ο καιρός και η χρεία. Λαβούσα λοιπόν η Ειμαρμένη την τέλειαν εξουσίαν παρά των θεών με μεγάλην στόχασιν και δικαιοσύνην έμοιρασε την εξουσίαν του παντός κόσμου, εις τας δύο φύσεις. Το μέρος οπού έδωκεν εις τους άνδρας το ονόμασε κράτος του λογικού, το οποίον έχει δύο / πόλους, την φρόνησιν και την ανδρείαν δια να περιφέρονται εις αυτούς όλα τα επιχειρήματα δια όρια και πέρας, από το εν μέρος έβαλε την διακαιοσύνην, από δε το

παρὰ μόνον δια μέσου μετὰ τῶν φανών, οἱ οποίοι καν τὲ εἰ
 ὅθεν ὅτις ἐμπεῖς εἰς αὐτὸν δὲν βλάπτει να περὶ πιατήσῃ,
 οὐδὲ ποτε ἀνατέλλει οἱ ἡλίου, ἀλλὰ πάλιν τοῖς κυριεύει ἡ σκοτία.
 ἀνδρῶν πόλιν, καὶ καλεῖται πόλιν τῶν παθῶν εἰς αὐτὸν
 βασιλείας εἶναι κατὰ διὰ μέτρον ἀνακρίσεις εἰς τοὺς
 συνάξιν τῶν τοιούτων δικαιοσύνην. Ὁ πόλιν τῶν
 διορισμένων παρὰ τῆς Εἰσαγγελίας εἰς τὸ να κἀμοῖν τῇ
 συναντήματός, τα οποία αὐτὰ εἶναι οἱ δὲ οἱ ἰσχυροὶ ἐπιστάται
 αἰώνων τῶν γυναικῶν, δια μέσου τοῦ ἰσχυροῦ καὶ
 κέρδους καὶ δικαιοσύνης ποῦ πλῆρουται εἰς τοὺς ἐρωτικούς
 πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἔκαμεν. Ἐντοῦθεν προσηγορίζεται τὸ
 σιν καὶ τοῦτο πρὸς χάριν καὶ ἀντιμεθίας τῆς κρίσεως ποῦ
 κυβερνᾶται ὑπὸ τῆς Εἰσαγγελίας, κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς θέλῃ/
 Ἐδωκεν εἰς αὐτὰς νόμον ὅτι ἡ ἐπικράτεια αὐτῇ να
 παθεῖ ἡ γυναικίαν πρὸς βοήθειαν τοῦ γυναικίου γένους.
 τὸ τοιοῦτον ὄνομα ποῦ εἰς τὴν βουλὴν τοῦ
 τῆς ἀγάπης, ἡτοὶ βασιλείαν τοῦ ἐρωτός, ἐπὶ ἀγαπημένον
 ἔδωκεν ἡ Εἰσαγγελία εἰς τὰς γυναικὰς τὸ ὄνομα ποῦ
 βεβαιώθῃ τὸ τοιοῦτον ἐπιχείρημα. Τὸ ἄλλο μέρος ποῦ
 μάλον δια να ἐξηγηθῇ ἡ σημασία τῆς λέξεως, παρὰ δια να
 ἄλλο τίποτε ἐκ τῶν λεγόμενων, παρὰ μόνον τὸ ὄνομα,
 ἀμαζόνιας, ὅπως τέλως ἀντιμεθίας ἡ φανερὰ καὶ δὲν σφύζειται
 ἔκαμεν γένος τὴν σφαιρικὴν ὑπὸ τῇ κλήσει λεγόμενῃ
 μικρὸν τὸ ἐσυνήθησαν καὶ συσταθείας μερικὸν καιρὸν,
 φύσεως, ποῦ τα οποία ἐπορεύθη μετὰ τῆς ἀγάπης εἰς αὐτὰς,
 θρησκεία καὶ τὴν ἀμετρίτητα τοῦ αἰθέρος τῆς αὐτῶν
 τὸ βασιλείαν, καὶ μετὰ τὴν ἀνυποφορὸν [//f.5r] καυστικήν
 τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἀνδρῶν, ἀπεκρίθησαν να εἰσελάθῃ εἰς αὐτὸ
 ἐν ὑπαρξίᾳ τοῦ μὲναι εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν κλήμα διαζεύχεται ἀπὸ
 παρὰ πονομένην αὐτὰς ἰδίας τῶν προείδης, καὶ μὴ
 ἐπιφωτῆται βλαστήματα τοῦ ἀρχαίου αἵματος,
 ἐφάνη εἰς αὐτὸ κανένα θήλαστον ἀνασταίνον καὶ ἀγκυλὰ μερικὰ
 ἐναντίον εἰς τὴν γυναικίαν φύσιν, ποῦ πολὺ δὲν
 τῶν ὄψων, οἱ οποίοις ἔχει κλήμα τὸσον θερμὸν, καὶ τὸσον
 περιφανὴν κληροῦσαν, περιρρέει ὁ ορμητικὸς χεῖμαρρος
 πρὸς τὰ ὅρη τῆς δόξης ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ἐνδοξον καὶ
 ἐπικράτεια τῆς βασιλείας κάποιον τὴν περισοτέρον
 ἄλλο μέρος τὴν εὐταξίαν καὶ κοσμιότητα. Εὐφραδύτας ἡ

όθεν δια μέσου γάμου και συνδέσμου και συναπτουκής αγάπης, και αλληλοδιαδόχων παθών επάσχησε να κάμει αναμεταξύ των κοινά τα πάθη και τας τρυφάς και αναπαύσεις από αυτό το μεγάλο και ισχυρόν βασίλειον εν μια των ημερών εσυνέβη ότι κατακρημνιζόμεναι ψυχαί ανδρών πάμπολαι εις τον Άδην έκαμαν ταραχήν μεγάλην κλαίουσα και οδυρόμενα με βαρύτατους ολολυγμούς.

Προσταχθέντες δε οι φυλακάτορες του Άδου, παρά των προεστώτων αυτών, να καταπαύσοσι την ταραχήν και τον θόρυβον οπού επροξενούσαν αι ψυχαί και τα δάκρυα των ειρημένων ψυχών, ερώτησαν τι ήταν το αίτιον του πόνου των; Και διατί τόσον πλήθος εκρημνίσθησαν //[f.9r] ομοθυμαδόν στενοχωρούσα εκείνην την μεγάλην επαρχίαν; Απεκρίθησαν αι ψυχαί, ότι αι ίδiai αυτών γυναίκες, τους ηνάγκασαν να αφήσουν προ καιρού τον κόσμον, και να καταβόσι σωρηδίον εις τον Άδην· Εφθασαν εις αυτό ο Μινάς και Ραδάμανθιος οι κριταί της Κολάσεως οι οποίοι με προσοχήν τα παραπονέματα των ψυχών μεγάλως εθαύμασαν. Αυξανόμενος λοιπόν εφημερινώς, και αδιάκοπτως των τοιούτων ταραχών εις τον Άδην, ήυραν εύλογον οι ρηθέντες κριταί να αναφέρουσιν την υπόθεσιν τω Πλούτωνι· όθεν έγινε αναφορά και επομένως να αποφασισθεί και η διόρθωσις, κατά τον τρόπον οπού η ανάγκη ήθελε απαιτήσκει. Γενομένης δε μεγάλης της συνελεύσεως των αρχόντων του Άδου άρχισεν ο Πλούτων επί θρόνου υψηλού καθηζόμενος να λέγει ταύτα: αγκαλά, ω εξοχώτατοι σύμβουλοι μου, δια θείας απο/φάσεως και κακοτυχούς καταστάσεως, εις το παντελές αμεταθέτως και αμετασαλεύτως, κρατώ ταύτης της βασιλείας, χωρίς να υπόκειμαι εις καμμίαν κρίσιν ή κατάκρισιν, ούτε ουράνιον ούτε επίγειον, με όλον τούτο γνωρίζοντας, ότι είναι άκρα φρόνησις το να βάλλομεν τας βουλάς εις τας ψήφους των άλλων, απεφάσισα να συμβουλευθώ σήμερον με εσάς περί της παρούσης υποθέσεως, η οποία καθώς στοχάζομαι, ημπορεί να τρέξει τοιούτης λογής, οπού να αμαυρώσει με ασχημοσύνην την τιμήν της ενδόξου μου βασιλείας. Επήρα είδησιν και υμείς καλώς ιξεύρετε, ότι όλες αι ψυχές οπού καταβαίνουν εις τούτο το φοβερόν μας βασίλειον,

εκφωνούσι θρηνολογούσι, οδύρονται, πως αι γυναίκες οπού επήραν εις τον κόσμον, τους εδυνάστευσαν προ καιρού, να αφήσουν τας εκεί τρυφάς και πλούτη και κτήματα και δόξας και εργασίας και τα // [f.10r] ένδοξα επιχειρήματα, οπού εις εκείνα κατεγίνοντο και να έλθουν εις τούτο το σκότον και βάρβαρον, και στενοχωρίον, διατί προύκριναν να γένουν συγκοίνωναι με του λόγου μας των απεριγράπτων βασάνων της κολάσεως παρά να ζώσει βίον αβίωτον, μεταξύ ούτων των θηρίων, το οποίον αυτό φαίνεται εις ημάς ως αδύνατον, και υποπτεύομεθα, ότι αν κάμομεν κρίσιν, μόνον κατά τας ειδήσεις οπού λαμβάνομεν από αυτάς τας ψυχάς ίσως να πέσομεν εις κατάκρισιν ως πολλά άπονοι και ολίγον ερασταί της δικαιοσύνης. Λοιπόν δια να αποφασίσομεν με κάθε δίκαιον τρόπον την υπόθεσιν, σας επαρακάλεσα σήμερον οπού ερευνώντες ακριβώς και εξεταζομένης της γνώμης οπού έκαστος εξ ημών θέλει δώσει, να εκλέξομεν την πλέον τελειότεραν και ούτω να επιτύχομεν του επαίνους οπού άνωθεν και εξ αρχής εφυλάξαμεν, ότι χωρίς αισχύνη / και με τον πρέποντα τρόπον εκυβερνήσαμεν ταύτην την ισχυράν βασιλείαν. Βαρύ και μέγαλον εφάνη το πράγμα εις όλους τους άρχοντας του Άδου. Όθεν μεν την εξέτασιν διαφόρων γνώμων και προβλημάτων, απεφασίσθη συμφώνως ότι ήτον ανάγκη να εξετασθεί κατά βάθος η αλήθεια του πράγματος με όλα τα περιστατικά, δια να ημπορέσει η βουλή να κάμει μίαν τέλειαν απόφασιν. Με τι τρόπον να γένηται τούτο, ήτον μεγάλοι και πολλαί διχόνιοι, μερικοί από τους ζοφώδεις αρχηγούς προύβαλον, ότι ήτον ανάγκη να στείλουν εις τον κόσμον ένα ή δύο πνεύματα του Άδου με μορφήν ανθρώπινην, δια να ομολογήσουν την αλήθειαν. Άλλοι δε έκριναν εύλογον να στενοχωρήσουν τας ψυχάς εκείνας να ομολογήσουν καθαράν την αλήθειαν. Ο Πλούτων λοιπόν στοχαζόμενος την διαφοράν // [f.11r] της βουλής περί του τρόπου εδέχθη την γνώμην των πλειόνων, η οποία ήτον ότι να σταλθεί εις τον κόσμον ένας από τους ταρταρίους υπηρέτας δια την τοιαύτην δούλευσιν, κρίνοντας το επιχείρημα ως βαρύτατον, όθεν μη θέλοντας κανέναν να δεχθεί την τοιαύτην υπηρεσίαν, εθεράπευσε το δύσκολον του πράγματος με κλήρον, έπεσε δε ο κλήρος επί τον

Βεελφεγώρ άρχοντα των δαιμόνιων, όστις είναι ο πλέον περίεργος, και πολυμήχανος των άλλων· μ' όλον τούτο με πολλήν και μεγάλην λύπην εδέχθη το διακόνημα αυτό υποτασσόμενος τω Πλούτωνα, και υποκύπτον εις το επιχείρημα, το οποίον ήτον, ότι αφού διορθωθεί το πνεύμα της διακονίας, να εγχειρισθώσιν εις αυτόν πεντακόσια πουγγεία χρημάτων, με τα οποία να έλθει εις τον κόσμον με ανθρωπίνη μορφήν και λαμβάνοντας γυναίκα, να συζευχθεί με αυτήν χρόνους δέκα αποτελώντας με / αυτήν όλα τα αντρικά δ' έργα, και μετέπειτα προσποιούμενος πως ηρρώστησεν και απέθανε να επανέλθει πάλιν εις τον Άδην και να φανερώσει εις τους προεστώσας του Άδου, ως αυτόπτης και αυτοδοκιμαστής των πραγμάτων, ποία και πόσα είναι τα κακά, τα βάρη, αι ταραχαί, και αι καταστροφαί οπου έχουσιν όσοι κρημνίζονται εις τον Άδην εξ αιτίας των γυναικών. Και δια να ημπορέσει να δοκιμάσει κάθε πράγμα βεβαιότερως, έλαβε προσταγήν, ότι εν όσω έχει να ζήσει εις τον κόσμον, να είναι υποκείμενος εις τα ανθρώπινα πάθη, και να αισθάνηται ωςάν άνθρωπος όλα τα κακά οπου θέλει πάθει, δηλαδή πτωχείαν, απάτας, έρωτας, ζηλοτυπίαν, φθόνον, ύβριν, ατιμίαν και τα παραπλήσια πάθη των ανθρώπων. Από τα οποία του εδόθη άδεια ότι με μόνην την απάτην και πανουργίαν να ημπορεί να αποφεύγει και να αντιπολεμεί με αυ//[f.12r]τά, καθώς κάθε άλλος πανούργος άνθρωπος. Λαμβάνοντας λοιπόν ο Βεελφεγώρ τα χρήματα, και ορισμούς των προεστών και ετοιμαζόμενος να εξέλθει υπό τον Άδην εις τούτον τον κόσμον, εκείνον τον καιρόν έφθασεν ο γηραίος φιλόσοφος Διογένης εις αυτόν, όλος τεταραγμένος και λυπούμενος δια τα ακούσθεντα συμβεβηκόντα, και αταξίαν του κόσμου ο οποίος επιθυμώντας να λάβει εντελή και βεβαίος είδησιν της καταστάσεως των ανθρώπων, έδωκε τω Βεελφεγώρ μιαν επιστολήν, δια να την στείλει εις τας Αθήνας προς τον Βγόλωχινόν του, από τον οποίον εζητεί την δηλοποίησιν των τοιούτων ειδήσεων. Ευγαίνοντας λοιπόν ο Βεελφεγώρ από το σκότος του Άδου, και περνώντας τα ζοφερά ζώδια εκείνης της βασιλείας, εκατήντησεν εις ανθρωπίνη μορφήν εις τούτον τον κόσμον, έχοντας μεθ' εαυτού άλλους

δύο δαίμονας δια υπηρέτας του, και λαμβάνον/τας από μίαν κωμόπολιν άλογα και αμάξια, και αρκετήν συνοδίαν υπηρετών, εμβήκεν εις Κωνσταντινούπολιν συνοδευόμενος επισήμως, την οποίαν πολιτείαν edιάλεξε να κατοικήσει, κρίνοντας τήν αρμοδίαν εις τας ιδίας του υποθέσεις, και εις την διακονίαν του, όχι μόνον εις το να επιτύχει τας ειδήσεις οπού εξητούσεν, αν μη και εις το να πραγματεύηται τα άσπρα του και να ζει μεγαλοπρεπώς χωρίς μεγάλα έξοδα, δια το της ευθήνειας των πραγμάτων και αναγκαίων του βίου. Έκαμε δε να τον ονομάζουν οι δούλοι του Σαπφιάδην του Αγχίδου, και πιάνοντας ένα ευρύχωρον οσπίτιον με το ενοίκιον, κατοίκησεν εις αυτό, δια να κρύψει τον πλούτον του, ότι κατάγεται από την Πάστραν, και πως ετι όντας μικρόν παιδί, επήγε εκ του πατρίδος του εις τας Τζίνας, και διατρίψας εκεί μερικούς χρόνους, απέκτησε τα πλούτη οπού είχε μαζί του, και ότι // [f.13r] δια να μην δαπανά την ζωήν του μεταξύ βαρβάρους, ήλθεν εις αυτήν την πολιτείαν δια να ζήσει εις το εξής μεταξύ χρησίμων και ευγενών ανθρώπων. Ήτον δε ο ρηθείς σώματος ευμεγέθους, και μεγαλοπρεπούς, ωραίος κατά πολλά, ευπροσήγορος, αστείος, περιχαρής, φέρων την ηλικίαν τριάκοντα χρόνων, μανθάνοντας δε εις ολίγον καιρόν την διάλεκτον του τόπου, έδειξεν εις όλους την γνώσιν των επιστημών οπού είχε, τόσον των παλαιών, όσον και των νεωτέρων, ινδών, ασιρίων, αρράβων και ευρωπαϊών, ομοίως έδειξε και τον πλούτον, και το πλήθος των διάφορων πραγμάτων οπού έφερε μαζί του, και εφάνη εις όλους κατά πολλά μεταδοτικός. Πολλοί εκ των ευγενών του τόπου, και πραγματευταί, και άλλοι εκ του όχλου αδιακόπτως τον εσυνόδευσαν, και εις συμπόσια συνεχή, και διαφόρους ηδονάς, και τρυφάς, Εδαπάνε μεθ' αυτών τας ημέρας λαμβάνοντας παρά πάντων κοι/νώς, κάθε τιμήν, και ευλάβεια, ή μάλλον ειπών υπόκλισιν και υποταγήν. Προς τούτοις πολλοί των αρχόντων τον επροσκαλούσαν εις τα οσπίτιά των, και με τραπέζας μεγαλοπρεπείς τον έδειχναν μεγάλην υποδοχήν, τζιριμονίες, και αδελφικήν αγάπην στοχαζόμενοι με τι τρόπον να τον οικειοποιήθοσι, δια να μεθέξωσι του πλούτου του, και της ευτυχίας του, ελκόμενοι ξεχωριστά από τα

προτερήματά του, και επιτηδειότητας οπού τον εστόλιζαν. Ὅθεν επάσχισαν να τον δέσουν εις γάμον, προβάλλοντας ο ένας την θυγατέραν του, άλλος την αδελφήν του, άλλος την ανεψιάν του, και άλλος την εγγονήν του, και τόσον ήυξανεν η έφεσις αύτη εις αυτόν, εις τόσον οπού και αι υπανδρευμένες γυναίκες επιθυμούσαν να χωρισθόσιν από τους άνδρας των δια να συζευχόσι με τον Σαπφιάδην. Δεν έμεινε μέσον, ούτε άνδρας επιτήδειος οπού να μην τον μεταχειρισθώσι δια να ελκύ // [f.14r] σι κάθε μία εις τον εαυτόν της, τον επιθυμητόν γαμβρόν, υπισχνούμενοι και εκείνα οπού δεν ήτον, και εκείνα οπού δεν εδύναντο, μόνον δια να αποφασίσει μίαν ώραν πρωύτερα. Βεβαρυμένος τέλος πάντων από το πλήθος των προξενητών, και από τα ταξίματα, και υποσχέσεις προικός πλουσιοτάτης, απεκρίθη πως ανίσως δεν ιδεί την νύμφην πρώτον, δεν θέλει αποφασίσει να δεθεί εις γάμον με καμμίαν γυναίκα. Τούτο καθ' ότι εναντίον της καλής συνήθειας του τόπου, και του παλαιού νόμου αυτής της πολιτείας, εσύγχισε κατά πολλά, όχι μόνον εκείνους οπού τον εξητούσαν δια γαμβρόν, αλλά και όλους τους εντόπιους άρχοντας, και πραγματευτάς. Μ' όλον τούτο δια να μην χάσουν τον τοιαύτον γαμβρόν, απεφάσισαν να κάμουν την γνώμην του. Περίεργον πράγμα ήτον να ιδεί τινάς τότε, εις πόσον αγώνα εδόθησαν αι γερόντισσαι γυναίκες, και επιτήδεια της Αφροδίτης, και / όσαι είχαν την πράξιν του έρωτα, δια να κατασκευάσουν, μίγματα χνουδιαστικά, αλοιφές, φτασίδια, νερά, βαφές, κοκκινάδια, και άλλα παρόμοια, δια να καλλωπίσει κάθε μία εκείνην οπού ήθελε να προσφέρει εις τον ελπιζόμενον γαμβρόν, και να αποσκεπάσει τα ελαττώματα του προσώπου της μνηστευομένης νύμφης, ή δια να αυξήσει εκείνο το ολίγον ίχθος της ωραιότητος οπού είχεν. Οι λουτροί, οι ράπται, οι τουλμπενιζίδες, οι πραγματευταί, οι χρυσοχόοι, οι σιρητάδες και όλαι αι λοιπαί τέχναι οπού συμβάλλουσιν εις το να καλλωπίσουν μίαν γυναίκα, εις μεγάλον κόπον ήτον, δια να προφθάσει κάθε μία τα ζητούμενα καλλωπίσματα. Βλέποντας λοιπόν ο Σαπφιάδης τα προβαλλόμενα κοράσια ένα προς ένα, και ελκόμενος υπό της αυτών ωραιότητος, ευγενείας τε και πράξεως οπού

έδειχναν δεν ίξευρε προς ποίον να κλίνει. Τέλος πάν//
[f.15r]των εδιάλεξε την κυρίαν Ευμενείαν, θυγατέρα
ωραιοτάτην, και ευγενεστάτην, και συνεσταλόμενου βίου,
ενός ευγενεστάτου άρχοντος, όστις ήτον γένους μεν, των
πλέον ενδόξων και παλαιών της Πολιτείας. Τύχης δε
ταπεινής και συνεσταλμένης είχεν ούτως άλλας τρεις
θυγατέρας νόμου ηλικίας, και δύο παιδιά αρσενικά. Η
Ευμενεία ήτον κορίτσι γραμματισμένον και γεμάτον από τας
τέχνας και επιστήμας οπού εστόλιζαν τα κορίτσια εκείνου
του καιρού, και από κάθε λογής πράξιν και επιτιδειότητα.
Δια τούτο ο Σαπφιάδης ηλκύσθη περισσότερον εις αυτήν,
και μάλιστα δια την μεγάλην ταπείνωσιν οπού έδειχνε, και
δια το πολύ κρύψιμον οπού έκαμεν εις τον εαυτόν της, χωρίς
να ευγάλει ποτέ από την εδικήν της κατοικίαν, τόσον οπού
μόλις εις τους δούλους του οσπιτιού ήτον γνωστή. Έστειλεν
ο Σαπφιάδης εις αυτήν μεγαλοπρεπείς / αρραβώνας αι οποίαι
ήτον ένα πολύτιμον δακτυλίδι, και ένα εγκόλπιον
ασύγκριτου τιμής, με μίαν αλυσίδα χρυσήν οπού εκρέμασεν
εις τον λαιμόν της. Έλαβε δε και αυτός από τους γονείς της
κόρης, εις αμοιβήν αρραβώνας, ένα δακτυλίδιον. Έδωκε δε
και εις τους υπηρέτας του σπιτιού πλουσίας δωρεάς, εχάρισε
και εις τους αδελφούς, και αδελφάς, και γονείς, και
συγγενείς του κορεσίου πλουσιότατα και πανευγενή
χαρίσματα. Εν όσω εγίνοντο αι ετοιμασίαι του γάμου, έως
να έλθει η ημέρα της εκτελέσεως του γάμου, δεν έλειπον
από το μέρος του πενθερού, να στέλλονται εις τον γαμβρόν,
διάφορα δώρα καρπών και άνθεων από τα ίδια του
υποστατικά. Και αυτός πάλιν από το άλλο μέρος έξω από
τα φιλοδωρήματα, οπού έδιδεν εις τους φέροντας τα δώρα,
δεν έλλειπε να στέλλει προς τον πενθερόν και // [f.16r]
πενθεράν τα πλέον εύμορφα και σπάνια είδη της Ινδίας, και
ρούχα χρυσά, και άλλα διάφορα μεταξωτά. Τη δε νύμφη και
τας αδελφάς αυτής δεν έλειπε να στέλνει από κανένα
πετράδι πολύτιμον, και ούτω καθ' ολίγον εκέρδαιναν ο
πενθερός από την περιουσίαν του νέου γαμβρού. Περί δε
του γάμου διέταξε ο πενθερός τον γαμβρόν, ότι να τον κάμει
τον πλέον μεγαλοπρεπή και επιδεικτικόν οπού ήτον δυνατόν
να γένει δια να τιμήσει ως έλεγε το γένος εις το οποίον,

ηξιώθη να συναριθμηθεί. Ὅταν ἐγένοντο οἱ γάμοι, ἔδωκε τὴν νύμφη τρεῖς σκλάβας, ἔστειλε καὶ οκτὼ φορεσιάς ρούχα, καὶ μετὰ τὰς νύμφας αὐτοὶ καὶ ἀπὸ ὑποκάμισα, τοὺς ἔστειλε διάφορα πανία λεπτὰ, διὰ νὰ κάμουν ὅτι τοὺς ἀρέσει ἐξ αὐτῶν. Ἀγόρασε στρώματα, παπλώματα, καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτον χρειώδες, διὰ νὰ κατακοσμήσῃ τὸν νυμ/φικὸν θάλαμον, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἔλεγε ὁ πενθερὸς πῶς ἐστὶ εἶναι συνήθεια νὰ κάμνωσιν οἱ γαμβροὶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι οὗοὺ ἀξιώνονται νὰ λάβουν γυναῖκα τοιοῦτου γένους. Ἐδωσε τὰς γυναικαδελφάς, πενθερόν καὶ πενθεράν καὶ ἄλλους πλησιεστέρους συγγενεῖς, τὰς βυζάστρας καὶ ὅλους τοὺς δούλους τοῦ οσπιτιοῦ, μετὰ ἀξιόλογα φορέματα καὶ ὅλα κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ πενθεροῦ. Τὸν πενθερόν ὅμως τὸν εἶχε συμβουλευσεῖ πρωύτερα ἡ πανούργος πενθερά ὅτι πρέπει νὰ μὴν χάσουν τὸν καιρὸν οὗοὺ ἡύραν νὰ κυβερνηθοῦν καὶ αὐτοί, καὶ τὰ παιδιὰ τοὺς, μετὰ τὴν καλὴν τύχην τῆς καλορίζικης αὐτῶν θυγατρὸς. Ἐκαμε λοιπὸν ὁ Σαπφιάδης τοὺς γάμους ἐνδόξους, μετὰ τοὺς πλέον ἐξαιρέτους μουσικοὺς, καὶ καλοφώνους τραγουδιστάς, μετὰ τραπέζια πολυτελὴ καὶ μεγαλοπρεπῆ, γεμάτα ἀπὸ παντὸς εἶδους βρωμάτων, καὶ // [f.17r] γλυκισμάτων, καὶ μετὰ τὰ ἐκλεκτότερα οὗοὺ ἦτον δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν. Εἰς τὸν καιρὸν οὗοὺ ἐκάθησεν ἡ νύμφη εἰς τὸν μπαστόν, ἔδοκεν ὁ Σαπφιάδης εἰς αὐτήν, ὅταν ἐκάθισεν πλησίον αὐτῆς ἓνα ζωνάρι, βραχιόλια, χαρχάλι, καὶ στεφάνι διαμαντένιον, τὰ οὗοὺ ἦσαν βαρυτάτης τιμῆς, ἓνα ἄλλο κομμάτι τζεβαέρι, υπερμέτρου τιμῆς, καὶ αὐτό. Ἀκολουθώντας τὴν συμβουλὴν τῶν πενθερῶν τοῦ τὰ ἔκαμνε καὶ αὐτά. Ὁ δὲ πενθερὸς ἐχάρισεν αὐτῇ μίαν κούπαν ἀσημένιαν γεμάτην ἀπὸ εὐχάς, ροδόφυλλα καὶ κάντιον· ἡ δὲ πενθερά ἔδωκεν ἓνα ὑποκάμισον, ὑφασμένον μετὰ στίχους, καὶ νουθεσίας, πρὸς τὴν κόρην, τινὶ τρόπῳ νὰ κυβερνεῖ καὶ ἐξουσιάζει τὸν γαμβρόν, καὶ τέλος καὶ μίαν εὐχήν, ἀνίσως τὴν ὑπακούσει. Καὶ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ προσκαλεσμένους, μερικοὶ ρόδα, καὶ ἄλλοι λουλούδια, καὶ ἄλλοι ἄλλα, καθ' ἓνας κατὰ τὴν θελησὶν τοῦ ἐπρόσφερε. Ἐκτελεθέντος τοῦ γάμον κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τόπου, ἦλθαν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἔκαμαν μίαν παννυχίδα ἐντελεστάτην,

άλλον λογισμόν δεν είχε, ούτε άλλην θέλησιν πλέον, παρά μόνον με τι τρόπον να την έχει ευχαριστημένην καθ' όλα. Και το θελημά της πολλήν αργοπορίαν δεν είχαν εις το να γένει, παρά μόνον όσον καιρόν εξητούσαν τα χείλη της να προσφέρουν τον λόγον. Αυτή δε πάλιν άναπτεν από την αγάπην οπού εί/χε λόγον της δια να μην τον υστερηθεί. Η αρχή ήτον μία αμοιβαία φλόγα του έρωτος οπού χορτασμόν δεν είχαν ο εις του άλλου. Ο Σαπφιάδης όλος ηλλοιωμένος από την χαράν τον, ενόμιζεν ότι εις Ηλυσία Πεδία ήτον κατοικημένος. Εις τας οκτώ του γάμου έκαμε την εορτήν της αντίχαρας πάλιν με μεγάλα έξοδα, και με πολλήν παρρησίαν. Εχαίρετο λοιπόν εις τα κάλλη του προσώπου της, και το ευάρμοστον του σώματός της. Και περιθαλπόμενος όλους δι' όλου εν τες αγκάλες της, και εις τας τρυφάς, και αναπαύσεις του ιδίου οσπιτιού, ενόμιζε τον εαυτόν του να ευρίσκηται μέσα εις άλλον παράδεισον. Δια να δίδει λοιπόν εις αυτήν όσιν χαροποίησιν ήτον δυνατόν, δεν έπαυε να φέρνει συχνάκις εις το ο//[f21r]σπίτίόν του, τους γονείς, αδελφούς, αδελφάς και λοιπούς συγγενείς της, και τους πλέον εξαιρέτους φίλους του γένους της, δια να έχει συνοδίαν και μεγαλοπρέπειαν, ευγαίνοντας συχνά εις τα σεργιάνια με αμάξια και με καϊκια, με τραγωδιστάς, και με διάφορα όργανα μουσικά, δια να απερνά με χαράν τας ημέρας της. Αυτή δε προς τον άνδρα της προσκαλημένη με άκραν θερμότητα. (Καθώς εδεικνύετο) και από του λόγου του δεν ήθελε να μακρύνει αμή εφέρετο εις αυτόν με σοβαρότητα, και υπερηφάνειαν, τα οποία ενόμιζεν αυτός σημεία τιμής και φρονήσεως, όθεν και είλκετο περισσότερον εις την αγάπην της, στοχαζόμενος το πόσον αυτή ήτον εξάπτουσα προς τον εαυτόν του. Τοιούτω τρόπω διάγοντας ο Σαπφιάδης την ζωήν του, εμακάριζεν την ίδιαν του κατάστασιν και τύχην οπού έλαβεν να συνα/παντήσκει μίαν τοιαύτην ευδαιμονίαν, κατακρίνοντας ως ψευδή και δόλια εκείνα τα παραπονέματα εκείνων των ψυχών οπού εκλαίοντο εις τον Άδην από τας ίδιαις γυναίκας. Αλλ' αυτό το καλόν, ολίγον ημπόρεσε να εκτείνει την χαράν του Σαπφιάδου, διότι δεν επέρασαν πολλάς ημέρας, και εμβαίνοντας εις τον θάλαμον της συζύγου του, την ευρίκει

έσφαλον εις τίποτες. Αυτή δ' // [f.23r] εξάπτουσα του θυμού, και όλη θυμωμένη τον λέγει: τι με περιγελάς; Και εσύ μασκαρά με κάμνεις; Χαράς εις τον άνδρα! Αληθινά άνθρωπος χωριάτης, πως ημπορεί να καταλάβει το πρέπον, και να ιξεύρε τι θέλει να ειπεί ευγένεια; Ένας εκ μέρους όλων απερκίθη, ότι έχωμεν δουλειά, και δεν ημπορούμε να υπάγωμεν εκεί οπού μας στέλλεις, μόνον αφού κάμωμεν την δουλειάν μας κάμνωμεν την προσταγήν σου. Λοιπόν όλοι εκ μέρους του ενός έγιναν πταίσται, και αν είσαι άνδρας, και θέλεις την τιμήν της γυναικός σου, πρέπει όλους να τους σαπίσεις από τες ξυλιές. Μην ημπορώντας λοιπόν ο Σαπφιάδης να γλυττώσει από την ταραχήν αυτής, και βλέποντας πως περισσότερον ανάπτει το κακόν, την απεκρίθη: ας είναι φως μου, σιώπα, ησύχαζε και κάμνω το θελημά σου, τώρα τους δέρνω όλους και ούτως αποφάσισε να τους δείρει όλους τους δούλος άδικα και παραλόγως. Έπειτα κράζει τους δύο δαίμονας οπού από τον Άδην τον η/κολούθησαν δια να τον δουλεύουν εν σχήματι αν[θρώπ]ων, από τους οποίους αυτούς δύο δαίμονας, ο ένας ονομάζετο Γιανίλης και ο άλλος Μανίλης, και όλος συγχισμένος τους λέγει κρυφά: αδελφοί και πιστοί μου δούλοι, κακά σημάδια βλέπω εις τα οσπίτια των υπανδρευμένων, ιξεύρετε καλά ότι εις τον Άδην αναμεταξύ εις τόσα κακά, δεν είδαμεν ποτέ κανέναν αθώς να παιδεύεται, ούτε πολλοί οπού δεν έπτασαν να παιδεύθωσα μαζί με έναν οπού έπτασεν, όμως εδώ σήμερον η τύχη μάς βάζει, δια θεραπείαν μιας γυναικός, να αθετήσομεν τους όρους πάσης δικαιοσύνης και να παιδεύσομεν αδίκως, όχι μόνον όσους απεκρίθησαν κατά τον λόγον της κυρίας σας, και αντί επαίνου να τους ανταμείψομεν με ραβδισμούς, αμή και εκείνους οπού ούτε απεκρίθησαν, ούτε έχουν καμμίαν είδησιν του πράγματος. Λοιπόν συνάξετέ τους όλους, και παρηγορήσετέ τους να έχουν υπομονήν, έπειτά τους εμπρός της και με επιτιδειότη/ // [f.24r] τα να τους κτυπάτε ελαφρά και να τους επείτε να φωνάζουν δυνατά δια να θεραπεύσωμεν τον θυμόν της, διότι δεν γίνεται αλλέως, παρά να την ευχαριστήσομεν. Εξεπλάγησαν οι δαίμονες εις αυτό το άδικον, και έμειναν άλαλοι, μαζώνοντες τους ώμους τους, και προς τον αυθέντην

τους έλεγον ότι ημείς όλοι υποτασσόμεθα και κανείς από ημάς έως τώρα όχι δεν είπε, κι εις ότι κι αν μας επρόσταζεν, μόνον εκείνην την ώραν, με το να έφυγε ένα άλογον από το χέρι του δούλου οπού επήγαινε να το ποτίσει και προστάζουσα η κυρία τον ίδιον δούλον να του υπάγει εις μίαν της δουλειάν, απεκρίθη ο δούλος εκείνος, ότι δεν έχει τώρα καιρόν, και δια τούτο εθυμώθη. Εώς τόσον, μόνον ανίσως είναι να παιδεύωνται όλοι οι δούλοι χωρίς πτάσιμον, και να γίνωνται υπεύθυνοι του θυμού της κυρίας των, φεύγουσιν όλοι / και δεν μένει κανένας. Πολλά καλά εγώ τα ιξεύρω, αμή τι το όφελος; Η κυρία σας αυτά δεν τα ακούει, και αν δεν την ευχαριστήσωμεν, γίνεται μεγάλη εντροπή και κατασχύνη εις τους γείτονας, μόνον είναι ανάγκη να κάμητε καθώς σας είπα. Εμάζωξαν αυτοί τους δούλους ευθύς, και τους ήφεραν εμπρός εις την κυράν τους, κοντά εις την οποίαν εκάθητο ο Σαπφιάδης, και εβοούσαν ότι δεν πταίουσιν, και διατί άδίκως να παιδευθόσι; Η Ευμενεία όλη θυμός και οργή, εσυκώθη εις τα ποδάρια και στραφείσα προς τον άνδρα της λέγει: τι είναι αυτά τα μασκαραλίκια; Τι τους ήφερες εδώ; Να με κάμεις εις τους δούλους σου μασκαρά, και να τους αφίνεις να λαλούν, και να αυθαδιάζουν εμπρός μου; Άνοιξε τα μάτιά σου, διατί εγώ δεν είμαι καθώς νομίζεις. Και λέγουσα τα τοιαύτα άρχισε να δακρύει και // [f.25r] να φωνάζει. Τότε ο Σαπφιάδης έκαμε νεύμα, και τους έρριψαν κάτω, και τους έδειραν ένα προς ένα, επιστατούντες εις αυτό ο Γιανίλης και ο Μανίλης. Και αφού ετελείωσαν το έργον, και ανεχώρησαν οι δαρμένοι, έμειναν οι ρηθέντες δύο οπού ήσαν άδαρτοι. Και λέγει η Ευμενεία αμή αυτοί οι δύο, διατί να μείνουν άδαρτοι, δεν είναι και αυτοί δούλοι; Απεκρίθη ο Σαπφιάδης, να σε χαρώ μάτια μου, αυτοί οι ταλαίπωροι δεν ήσαν εδώ, την ώραν οπού επρόσταζες τους άλλους. Πριν να τελειώσει ο Σαπφιάδης τον λόγον, λέγει η Ευμενεία: όχι, όχι, αυτά είναι λόγια και προφάσεις, αυτοί ως φαίνεται είναι εδικοί σου πεζεβέγγιδες, και τους μεταχειρίζεσαι εις τα κακά σου, να τους γλυττώσεις από ξυλιαίς. Ακούοντας αυτά ο Γιανίλης τρέ/χει εις τα γόνατα της κυράς του, και ρίπτοντος τον εαυτόν του εις την γην έλεγε όλος έντρομος: μα τον θ[εό]ν κυρά, ημείς οι δύο είχαμε υπάγει εις τον φόρον,

δια να αγοράσονται τροφές δια το τραπεζί, και δεν εἰσθεθα
 εδω και μην θέλεις να μας παίδευσεις αδικως, ας εἰναι δια
 την ῥωήν σου, και δια την ῥωήν του αυθέντου μας. Εκείνη
 οἶτως, κτυπώντας τα με το ποδάρι της εφώναξ: κατηράμενε
 ἐξω ο γλῆγορα, ῥυλῖαις, ῥυλῖαις, πως αποκοιτάς εὖ να
 προσεγγίσεις εἰς του λόγου μου, κακῆς ποταμάς υἱε;
 Ο γλῆγορα παβδί! Την λέγει ο Σαπφιάδης: αυτοὶ ἐδείραν τους
 ἄλλους, αὐτὴ αὐτοὺς ποίος να τους δείρει; Απεκρίθη ἡ
 Ευμενεία: εγὼ τους δείρνω τους ἄχρειους. Ο ἔνας ας κραιπ
 μαῖς σου τον φάλαγγα, και εγὼ κτυπῶ. Εγὼ εἶπα οἶον και
 ἠδημνεῖ ο Σαπφιάδης. Οἱ δια να γλυτώσει ἐπρίψε κῶτω
 τον Ἰαυῖλην, και κρατώντας τον / φάλαγγα τον ἐδείρει
 μονάχη της, ὅσαν ἠθέλῃ. Ὑστερον ἐδείρει και τον Μαυῖλην
 καλὰ ἐπείτα με θυμὸν ἐπρίψε το παβδί και εἰβήκεν εἰς τον
 θάλαμον της λέγονσα: ας μάθουν τα σκυλῖα να υποτάσσονται
 εἰς την κυράν τους. Εγὼ τι εἶπα εδὼ μέσα; Θέλω να με
 υποτάσσονται ὅλοι, και να με τρέμουν, εἰ δε τους παίρνεῖ ο
 διάβολος. Ο Ἰαυῖλης και Μαυῖλης ἦλθον προς τον
 Σαπφιάδην λέγοντες: αυθέντη, αὐτὴ τι ῥωή εἰναι; Ακόμη
 νεόγλαυβος εἴσαι, και να γίνονται εἰς το σπῆτι σου,
 και οὐτε φαίνεται πως εἴσαι ἄνδρας, οὐτε ἐξουσιάζεις
 τίποτες, αὐτὴ ἐξ εναντίας εἰναι ἡ φλόγα, εν θηρίον
 ανήμερον, οὐτε λόγον δέχεται, οὐτε διακρίσιν του
 ανήμερος ἔχει, οὐτε εἰς δικαίον αποβλέπει. Τα πράγματα
 αντρέχουν εἰς, πως ἔχει να γένει το ῥῆλῃ μας; Ημεῖς εἰς
 τον Ἄδην, ἀκόμη ῥυλῖαις δὲν εἰσάγαμεν, ἀκόμη διατας πράξεις
 μας / τίμησιν δὲν εδοκιμάσαμεν, και εδὼ δια πρώτον
 φιλὸδωρῆται ἀπο την νύκτιν να δαρθώμεν; Και πρώτον
 λόγον να ακουσομεν, πως εἰσθεθα περὶ γλῆγος; Αὐτὰ πρέπει
 να λάβουν ἡμῖν δόρθωσιν. Απεκρίθη ο Σαπφιάδης ὅτι το
 της γυναικὸς ὄνομα το ακουσαμεν εἰς τον Ἄδην, τῶρα ἰδοὺ
 οπου βλέπωμεν εἰσπράκτως τας νεεργείας της γυναικείας
 οπου φέρεται ἀντιπράκτως τας εἰσθεθῶς οἱ και το εἶναι μας εἰσθε
 υπηλὸν τους και πρέπει να γλυτώσονται ὅτι τα φουσικὰ
 ἡμῶς δὲν εδοθήν να μεταβάλλομεν, ἡμῶν με φρόνησιν
 να τα κρυβόμεν, και ἡμεῖς εἰσπρήγουμεν, και να τα κρυβόμεν
 οπου να απράξωσι ο καιροὶ της διορίας μας. Νῆα εἰναι ἡ
 Ευμενεία, και ἡ νεότης εἰναι πᾶντοτε υπερίφανος και

θυμώδης, όθεν ο καιρός ομού και η καλή διοίκησις ελπίζω να την διορθώσει. Πρέπει όμως να βάλλομεν εις τάξιν τα του οσπητιού, δια να μην ακο//[f.27r]λουθήσουν καθ'εκάστην άτοπα και ταραχαί. Εγώ εστοχάσθην εσένα Γιανίλην να σε διορίσω κλειδούχον των τροφημάτων, και επιστάτην εις τα έξοδα. Και εσένα Μανίλην να σε βάλλω φροντιστήν και δουλευτήν εις το γυναικείον μέρος. Διότι εσείς ως πιστοί δούλοι, και εκ φύσεως φρόνιμοι, και οξείς εις τα κινήματά σας, τελειώνοντες κάθε δουλείαν με ταχύτητα και με στόχασιν, δεν θέλετε δώσει αιτίαν σκανδάλου εις την Ευμενείαν. Απεκρίθησαν οι δούλοι ότι ημείς εξ όλης μας καρδιάς, θέλαμεν δουλεύσει, όμως άμποτες να την ευαρεστήσομεν επειδή βλέπομεν τα πράγματα δυσκολότατα, και σχεδόν αδύνατα. Παίρνει λοιπόν ο Σαπφιάδης αυτούς τους δύο δούλους και έρχεται προς την Ευμενείαν λέγοντας: ιδού οπού δικαία, είτε άδिका τους επαιδύσαμεν, και έγινε το θέλημά σου. Η Ευμένεια θυμωθείσα ευθύς απεκρίθη: τι / λόγια είναι αυτά; Τι θέλει να ειπεί με τα δίκαια και άδिका; Πως εγώ καμμία τρελή, ή καμμία ακατάστατη είμαι; Και παιδεύω τους αν[θρώπ]ους άδिका; Ω χαρά εις τον άνδρα, πως τιμά την γυναίκα του! Αμή οι δούλοι τι υποταγήν θέλουν έχει οπόσαν ακούσουν από το στόμα σου πως παιδεύω άδίκως αυτούς; Άραγε με ψηφούν πλέον δια άνθρωπον; Όμως όταν δεν έχεις ευγένεια, όταν δεν ιξεύρεις πολιτικόν, ούτε σπίτι να κυβερνήσεις, τι όφελος; Ας τυραννούμαι εγώ η καϊμένη. Αλλοίμονον εις τα χέρια οπού έπεσα, ένα κορίτσι εχθесινόν, αναθρεμμένον αλλέως, να σκενιζέβεται με τέτοιον βάρβαρον. Ο Σαπφιάδης βαρυνόμενος, από τόσον χείμαρρον φλυαριών, και βλέποντας πως αυτή δεν είχε σκοπόν να σιωπήσει, επρόλαβε λέγοντος: φθάνει, φθάνει, εγώ δεν ήλθα να ανοίξω νέας φιλονεικίας, ού//[f.28r]τε δια να μαλώσω μαζί σου, μόνον γυρεύω να κάμω διοίκησιν ησυχίας, δια να μην έχεις αιτίαν να σκανδαλίζεσαι, και να συγχίζεσαι κατά των δούλων. Και εσύ άρχισες με θυμόν και με αχρεία λόγια να μαλώνεις μαζί μου και όσον εγώ αποφεύγω τα μαλώματα τόσον εσύ τα γυρεύεις με το κηρί. Ιδού οπού σε έφερα τούτους τους δύο δούλους, ο ένας να είναι εις υπηρεσίαν

των αναγκαίων και επιστάτης των εξόδων, και ο άλλος διὰ να επιμελήται τὰς υποθέσεις του χαρμιού, ὅθεν ἐξουσίαζε καὶ πρόσταζε τοὺς ὅ,τι λογῆς θέλεις. Τότε ἡ Εὐμενεΐα θυμωθείσα ἐπηδήξε εἰς τὸ μέσον τοῦ ὀσπητιοῦ, καὶ λέγει πρὸς τὸν Σαπφιάδην: ἐμένα λέγεις μαλώτριαν; Ἀθεόφοβε; Εἰ γὼ ζητῶ τὰ μαλώματα; Ἀδίκητα; Συκοφάντα! ὦ οὐρανοί, πῶς δὲν κάμνετε τώρα τὴν ἐκδίκησιν; Εὐσεβεῖς με τὴν ἀταξίαν νὰ μαλώσεις, με τὸ νὰ σε ἐρμηνεύω τὸν / τρόπον τοῦ ζεῖν, καὶ γυρεύω νὰ σε μάθω τι θέλει νὰ εἰπῇ Εὐμενεΐα καὶ τι εἶναι ὁ κόσμος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶδησιν δὲν ἔχεις, καὶ πᾶσχω νὰ σε κάμω νὰ φαίνεσαι αὐθέντης εἰς τοὺς δούλους σου, καὶ ἄνθρωπος μετὰ εἰς τὴν πολιτείαν, διὰ τοῦτο με εὐχαριστεῖς τοιοῦτης λογῆς; Εὐσεβεῖς εἰς τὴν ἀνθρωπιάν καὶ διάκρισιν τοῦ καλοῦ μου ἀνδρός. Ὁ Σαπφιάδης βλέποντας τὸν αὐτὸν τοῦ ἐμπερδευμένον τοιοῦτω τρόπῳ, καὶ πῶς πανταχόθεν ἄλλο δὲν εὗρισκε, παρὰ μίαν πλημμυρὰν ἀτάκτων ἀποκρίσεων, εὐγῆκεν ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι, καὶ ἀνεχώρησε διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ὀλίγον. Ἐμείνε δὲ ἡ Εὐμενεΐα με τοὺς δύο δούλους, ἡ ὁποῖα ἐφώνησε κατόπιν τοῦ ἀνδρός τῆς, στάσου, στάσου, διὰ νὰ ἀκούσεις τὸ καλὸν καὶ τὴν εὐγενεΐαν. Πρὸς δὲ τοὺς δύο δούλους οὐκ ἔμειναν μετ' αὐτῆς, τοὺς εἶπεν ὑπάγετε, κατακουργιάσετε, κοιτάξετε τὴν δουλειάν σας, καὶ ἀνοίξετε τὰ μάτια σας, διὰτὶ // [f.29r] εἰσεῖς τὸ ἱξεύρετε. Ὁ διάβολος σας πιάνει ὕστερα. Τὸ μεσημέρι ἦλθεν ὁ Σαπφιάδης εἰς τὸ σπῆτι τοῦ, καὶ μετὰ τὴν τράπεζαν ἐπῆγε εἰς τῆς πενθεράν τοῦ καὶ ἐδιηγήθη, παραπονούμενος τὰ ἀτοπήματα τῆς κόρης τῆς καὶ τῆς ὑβρισιῆς, καὶ τὰ ἀχρεΐα τῆς λόγια οὐκ εἶπεν. Ἐκείνη τὸν ἀπεκρίθη, γαμβρέ μου, δὲν εἶναι τίποτε, τρελοκόριττον εἶναι ἀκόμη, νύμφη εἶναι καὶ χαϊδεύεται. Τὴν ἀπεκρίθη ὁ Σαπφιάδης καὶ ἔτσι ἔχετε συνήθειαν νὰ χαϊδεύεσθε εἰς τοὺς ἀνδρας σας, εἰς τούτον τὸν κόσμον, καὶ με τέτοια εὐμορφα λόγια νὰ τοὺς τιμάτε; Ἀπεκρίθη ἡ πενθερά: ἀχ γαμβρέ μου, τι θέλει νὰ εἰπῇ αὐτό, κορίττι εὐγενικόν εἶναι, καὶ ἂν εἴπῃ καὶ κανένα λόγον, δὲν εἶπε διὰ κακόν, ἢ τάχα δὲν ἱξεύρει ἐκείνη τι λέγει; Ἐκείνη πᾶσχει νὰ σε κάμῃ νὰ φαίνεσαι ἄνθρωπος ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς εὐγενεῖς, ἐπειδὴ ξένος εἶσαι παιδί μου, καὶ δὲν ἱξεύρεις ἀπὸ τι τοῦ ὀσπιτιοῦ. Με κάθε

λοιπόν τρόπον α/ποφεύγοντας ο Σαπφιάδης την νέαν λογομαχίαν ησύχασεν ολίγον. Ο δε Μανίλης με κάθε επιμέλειαν και προσοχήν δουλεύοντας, έπασχε να θεραπεύει την γνώμην της κυράς του και εις κάθε προσταγήν της έδειχνε μεγάλην ταχύτητα και προθυμίαν, όμως με πολλήν αγανάκτησιν και κόπον. Διότι ποτέ δεν τον άφηνε να ησυχάσει, ούτε ποτέ ευχαριστείτο εις την δούλευσιν του, αλλ' αντί ευχαριστίας, δεν τον έλειπεν υβρισιά και από κανένα κτύπημα με την γαλέντζα, η με το κουμάρι εις το κεφάλι, και πολλάκις τον ονειδίζεν εμπρός εις τον Σαπφιάδην λέγοντας, ότι τέτοιον γάϊδαρον μ' έδωκες υπηρέτην, ανόητον, βούβαλι, τρελόν, ανυπότακτον, και θε να με κάμει να κτικιάσω οπού να έχει το ανάθεμα. Μίαν ημέραν θέλω να τον σαπίσω από ταις ξυλιές. Ο δε Σαπφιάδης άλλο δεν απεκρίνατο παρά ότι είναι ακόμι αρχάριος, και κατ' ολίγον ολίγον μανθάνει // [f.30r] αρκεί ότι είναι πιστός, και ογλήγορος εις την δουλειάν σου. Ο δε Γιανίλης πάλιν δεν έλειπεν ώρα οπού να μην τον υβρίσει, και να μην τον κτυπήσει εις το κεφάλι με τα οψώνια οπού ηγόραζε, και έφερνεν εις το σπίτι, στέλνοντάς τον οπίσω εκατόν φορές, δια να αλλάξει το ένα, και να δώσει οπίσω το άλλο και να κόψει την τιμήν του άλλου, και τον ονειδίζεν ως κλέπτην, εις τρόπον οπού μία στιγμή δεν ημπορούσε να ησυχάσει, ούτε ημπορούσε ποτέ να την ευχαριστήσκει. Συνομιλούντες λοιπόν οι δύο δούλοι και καινολογούντες τα πάθη των αναμεταξύ των έλεγον: τι κακόν μας χρόνον εγυρεύαμεν, και ήλθαμεν εδώ, και αφήσαμεν την ανάπαυσιν μας, και ήλθαμεν εις τέτοια βάσανα, και ούτε άνεσιν έχομεν ποτέ από τους κόπους, ούτε ημπορούμεν ποτέ να φανώμεν αρεστά εις μίαν γυναίκα. Ημείς εις την Κόλασιν είχαμεν μίαν /ζωήν αναπαυμένην, και αν εκάμαμεν και καμμίαν δούλευσιν, ηκούαμεν καμμίαν ευχαριστίαν από τους αυθέντας μας, και πάλιν αν εκάμναμεν κανένα πτάσιμον με μετριότητα ελαμβάναμεν την παιδείαν, αμή τούτο οπού υποφέραμεν εδώ είναι ανυπόφορον, άμποτε να ελευθερωθόμεν μιαν ώραν προτήτερα από αυτά τα κακά, και να υπάγωμεν εις τον τόπον μας να εύρωμεν ολίγην ανάπαυση. Επαραπονούντο πολλάκις αυτοί εις τον Σαπφιάδην, όμως αυτός άλλο δεν

τους έλεγε, παρά μόνον υπομονή, τι να κάμομεν τέτοιες είναι αι γυναίκες, που να εύρομεν την καλλιώτεραν. Εσείς ιξεύρετε τας προσταγάς οπού μας εδόθησαν από τον Άδην, δια αυτήν την υπόθεσιν. Όθεν πρέπει να υπομένομεν έως οπού να τελειώθει ο διορισμένος καιρός, και τότε ελευθερωνόμεθα. Ο Σαπφιάδης εν τοσούτω πλέον με ειρήνην, παρά με ταραχήν έ/[f.31r]πασχεν να περνά τας ημέρας του με την Ευμενείαν, αφίνοντας κάθε λογής τρόπον να την έχει ευχαριστημένη δια να ελαύσει την αγάπην της περισσότερο, τόσον την edikín της όσον και των γονέων της. Υπάνδρευσε και τας αδελφάς της με έξοδα ediká του, δίδοντας εις προίκα της κάθε μιας ικανήν ποσότητα άσπρων, τζεβαερικών και ενδυμάτων. Έλαβε και τους αδελφούς της εις υπηρεσίαν δια να κυβερνηθώσιν. Ησθάνετο λοιπόν ο Σαπφιάδης τον εαυτόν του ηττημένον από την ωραιότητα της Ευμενείας, και εύρισκε μεγάλας τρυφάς και ευχαριστίας εις την συναναστροφήν της, ώστε οπού, εγνώρισε τον εαυτόν του κατά πάντα υποκείμενον εις τον έρωτα της Ευμενείας. Όθεν και με ευλάβειαν και σέβας προς αυτήν, ως λάτρης εφέρετο. Τα ομμάτια του τα είχεν προσηλωμένα εις τα ediká της, και δεν απέβλεπεν εις άλλο τι, παρά μόνον / εκεί οπού έκλινεν η θέλησις της δια να την εκτελέσει, πριν να προφέρει τον λόγον δια των χειλέων της. Ο Παράδεισος του ήτον το πρόσωπον της, η ανάπαυσίς του ήτον το στήθος της, όλη η χαρά του ήτον αι αγκάλες της, κάθε λόγος της ήτον θείος προς αυτόν, και η προσταγή της δεν ελάμβανε καμμίαν αργοπορίαν αλλ' ευθύς ετελείωνε. Η Ευμένεια πάλιν όσον δύσκολη έδειχνε την ημέραν, άλλο τόσον ευμενής ευγνώμων καλοτάτη εφάινετο την νύκτα εις το στρώμα. Με τον Σαπφιάδην ευθύς οπού επλάγιαζεν, ήταν μαζί του όλη πυρ και φλόγα εξαιτούσα, αυτόν ενηγκαλισμένη και καταφιλούσα, με τα χείλη της κατέτρωγε αυτόν, και με τους βραχίονας κατασφίγγουσα ήθελε να τον ρουφίξει. Την νύκτα όλην τον εβάσταζεν άγρυπνον, κοινοί αγώνες των ιδίων επιθυμίων, κατακουραζόμενοι εις το μεταξύ τον έλεγεν: ω να χαρώ τον αυθέντην μου, τα χεράκια/[f.32r]σου να με θάψουν, εις τας αγκάλας σου να αξιωθώ να αποθάνω, φως μου, μάτια μου,

Κτενίστριες πολλές εις το σπίτι, η μία δια τζατκιά, η άλλη δια μαξιλαράκια, η άλλη δια κουρδούρες, η άλλη δια πανιά χελαλιά / και προυνζούκια, και καθ' εξής κάθε μία με διαφοράς υπηρεσίας εις τα χέρια, εις τόσον οπού ο Σαπφιάδης δεν είχεν άδειαν, από το να δίδει άσπρα, δια να πληρώνει αδιακόπως τα έξοδα και τους κόπους των συναφιών. Είχε ξεχωρισταίς γυναίκες, πολλές με πληρωμήν, δια να στολίζουν τα μαλλιά της, δια τα οφρύδιά της, δια να κατασκευάζωσι, νερά, αλοιφές, βαφές, και άλλα μύρια αρε[σ]τά θέματα προς καλλωπισμόν τον προσώπου της. Άλλες δε πάλιν δια να την ενδύσουν εις τον λουτρόν, δια ισιάσουν τα φορέματα επάνω της και άλλας χρείας, εις τόσον οπού ο άθλιος Σαπφιάδης, εστοχάζετο με μεγάλον θάμβος εκπληττόμενος εις το πλήθος των εργατών οπού εχρειάζετο δια να θεραπεύσει μίαν γυναίκα, και δια να την ετοιμάσουν να φανεί εις το πρόσωπον του ηλίου. Αφού εσυκώνετο από το στρώμα επερνούσαν τρεις ώρες δια να καλλωπι//[f.34r]σθει, και δεν έδιδεν άδειαν ποτέ τον Σαπφιάδην, να εμβεί μέσα εις τον θάλαμον της κατά τον καιρόν εκείνον. Επιθυμών ουν αυτός, να ιδεί τι κάμνει η Ευμενεία εις το διάστημα των τριών ωρών κλεισμένη, έκαμε μίαν μικρήν τρύπαν εις ένα παράθυρον, και απ' εκεί εστάθη και την εστοχάσθη, και την είδεν οπού την είχαν εις την μέσσην μερικές γυναίκετζες, και την ετυραννούσαν, η μία με ζύμες και διάφορα μίγματα, έβαλεν έμπλαστρα εις το πρόσωπον, και εις τα χείλη της, τα οποία τραβώντας με βίαν απεσπά τας τρίχας με πόνον μεγάλον, και άλλη με τζιμπίστρες σιδηρένιες εύγαλεν τας τρίχας με πόνον μεγάλον από τα οφρύδια, και εκείνας οπού ήσαν επάνω τον μέτωπον, άλλη με βαφές μελανές έβαφε και εκόλλε τα οφρυδιά της, και άλλη με πίτυρα, και άλλα είδη αλεύρων και σκόνες διάφορες έτριβε το πρόσωπόν της και το στήθος της και / μετά ταύτα με διάφορα ευώδη νερά, τα έπλυνε και τα εσπόγγιζε, και τέλος μ' ένα νερόν ή μάλλον ειπείν, μίγμα νερουλόν εις είδος γάλακτος πυκνού, ήλειφε το στήθος και τον λαιμόν και το πρόσωπον. Και ύστερα με διάφορα σκουτελάκια γεμάτα με βαφές κόκκινες έβαφε τα χείλη της και μάγουλα, και με άλλες βαφές τα ονύχιά της, και φέρουσα

καθρέπτες πολλούς, τους έβανεν έμπροσθέν της να ιδεί τον εαυτόν της, και βλέπουσα εδυσαρεστείτο εις μερικά πράγματα, και edιώριζεν ευθύς την διόρθωσιν ή προσθέτουσα κατά το τι ή αφαιρούσα. Τελειωθέντων τούτων απάντων, βλέπει μίαν γυναίκα δίδουσαν εις την Ευμενείαν ένα κουτί, γεμάτον με κομματάκια μαύρα διάφορα, τα οποία μία εξ' αυτών των γυναικών, τα επροσιήλωσεν εις πολλά μέρη του προσώπου της. Αφού λοιπόν εκατασκευάσθη εκείνο το πρόσωπον εις τοιαύτην κατάστασιν, βλέπει μίαν γερόντισσαν, η οποία πλησιάζουσα εις // [f.35r] την Ευμενείαν, επρόσφερεν ένα σακουλάκι μικρούτσικον, εκ του οποίου την άκρην τραβώντας ένα ξύλον σουβλερόν ολόμαυρον, το έχωσεν εις το ένα της μάτι. Ετρόμαξεν ο Σαπφιάδης εις αυτό, φοβούμενος μήπως και ευγάλει το μάτι της, και όλος έντρομος, προσμένοντας να ιδεί. Το τέλος είδεν ότι με μεγάλην ταχύτητα ετράβιξεν οπίσω το ξύλον, και το μάτι έμεινεν αβλαβές, και τα βλέφαρα βαμμένα. Έπειτα έκανε το όμοιον και εις το άλλο μάτι. Αγανακτήσας λοιπόν ο Σαπφιάδης εις άκρον εις τα τόσα άτοπα οπού είδεν, εξεμάκρυνεν από το παραθύρι αναστενάζων, και λέγων: ω της κακοριζικίας των γυναικών, και δυστυχίας των ανδρών, να κάμνωσι τόσους κόπους, και να υποφέρωσι τόσα βάσανα, και τόσην τυραννίαν του εαυτού των, δια να κρύψουν την όψιν οπού έλαβον από την φύσιν, και δια να δείξουν εις τους βλέποντας άλλο σχήμα, και άλλο χρώμα, / και όχι το φυσικόν. Κατά αλήθειαν άξιον γέλοντος και θρήνου είναι το να υποφέρωσιν αι γυναίκες ένα καθημερινόν μαρτύριον, δια να αναπαύσουν την ίδιαν τους φαντασίαν, και να τες λέγωσιν εύμορφες δια τα ξένα χαρίσματα οπού έβαλον εις το προσωπόν τους, και όχι δια τον φυσικόν τους χαρακτήρα. Βλέπω ότι περισσότερον κόπον και ταραχήν έχουσιν αυτές δια να ετοιμάσουν τον εαυτόν τους, να φανούν εις τα μάτια των αν[θρώπων], παρά μία μεγάλη αρμάδα ενός βασιλέως δια να εύγει εις παράταξιν πολέμου. Άραγε ο κόπος τους ποίος είναι; Δια να αρέσουν τάχα τους ιδίους των άνδρας; Ανίσως και είναι δια τους άνδρας των, ημείς είτε ούτως, είτε αλλέως, επειδή και τας ελάβαμεν δια γυναίκας edικάς μας, είμεθα ευχαριστημένοι εις την edικήν τους ευμορφάδα,

υποπτευόμεθα όμως ότι περισσότερον, δια τα ξένα ομμάτια // [f.36r] κοπιάζουσι, παρά δια τα εδικά μας; Και αν ούτως έχει κακή δουλειά διατί από τους ξένους άνδρας αυτές τι ελπίζουν; Βέβαια ακολουθεί πως ελπίζουν να τες κερδίσουν, και αν το επιτύχουν ιδού οπού ακολουθούν μεγάλες ταραχές, με το να είναι πολλοί εκείνοι οπού αγαπούν τας ξένας γυναίκας, και εκεί οπού είναι ταραχαί, εκεί είναι και πόλεμος, και φόνος, και λογομαχίες και έχθρες μεγάλες, και εκ το ύστερον κινδυνεύουσι και αυτές και οι άθλιοι άνδρες χάνουσι τας γυναίκας των, και ζημιώνονται. Αμή εγώ βλέπω άλλο νοστιμότερον, ότι με τα έξοδα των ιδίων ανδρών, πάσχουν να κερδίσουν άλλους εραστάς, και το παράξενον είναι ότι αυτό εύκολα το κατορθώνουν. Αλλοίμονον, μέγαλον δίκαιον είχαν οι ψυχές εκείνες οπού επήγαν εις τον Άδην δια να ελευθερωθούν από τέτοια βάσανα τα οποία βλέποντάς τα τινάς αγανακτεί. Αυτά έλεγε ο Σαπφιάδης με τον εαυ/τόν του, ως πνεύμα, με γνώσιν, και με αγχίνον. Όμως όντας νικημένος υπό του έρωτος της Ευμενείας, ευθύς οπού την είδεν εξερχομένην του θαλάμου, ελκόμενος ως σίδηρος από τον μαγνήτην, επλησίασεν εις αυτήν δια να απολαύσει τα κάλλη εκείνα οπού έβλεπε προετοιμαζόμενα, και πιάνοντάς την από το χέρι, εμβήκαν εις τον ίδιον θάλαμον της, και καθώς την εφίλησεν εβάφησαν τα χείλη του από τα μάγουλα της, και τραβώντάς τα από την φαγούραν επρίσθησαν, δια το οποίον ενθυμούμενος ευθύς τα όσα είδεν από την τρύπαν του παραθυρίου, έλαβεν αιτίαν να ειπεί προς την Ευμενείαν: φως μου, τι είναι αυτά οπού βάνεις εις το πρόσωπον σου, και εκόλλησαν τα χείλη μου, και με πονούσιν. Έστω χάρις τω θεώ αρκετήν ευμορφάδα έχεις από την φύσιν, εμένα με αρέσεις, τόσον οπού περισσότερον δεν είναι δυνατόν, και καμμίαν φοράν δεν επαραπονέθην δια την ευ//[f.37r]μορφίαν σου, αυτά λοιπόν διατί τα βάνεις; Και τις η χρεία; Είδες οπού άναψαν τα χείλη μου οπού σε εφίλησα μόνον, και αν εμέ με δίδουν τόσην φαγούραν, άραγε εσύ τι πόνον λαμβάνεις; Και τι κακά υποφέρεις; Απεκρίθη η Ευμενεία εις αυτόν, και τον είπεν: τι είναι αυτά οπού λέγεις Σαπφιάδη; Ετρελάθης; Λοιπόν εγώ δι' αγάπην εδικήν σου, και δια τες

τρελές σου φαντασίες, να ευγαίνω έξω αδιόρθωτη, μαύρη και σκοτεινή, ούτε μαλιά, ούτε ορφύδια να ισιάσω, με ένα δάκτυλον εις το πρόσωπον λέραν; Η μία ποδιά μου επάνω και η άλλη κάτω, η καμμία ποταπή είμαι, ή δεν βλέπουν τα ομμάτια σου τες άλλες αρχόντισσες, οπού έχουν επτά και οκτώ παιδιά, άξια δια υπανδρείαν, τι λογής φαίνονται και με τι ευπρέπεια περιπατούσι; Και εμένα με θέλεις στρίγλαν; Να φαίνομαι παίγνιον εις τον κόσμον μάτια μου; Τι γνώμη αλλόκοτη; Τι βαρβαρότης είναι αυτή; Αχ, αχ, η αθλία / εγώ, να μην είχα φθάσει να ακούσω τέτοια, ασώστατα λόγια. Θέε μου, ή διόρθωσον αυτού του άνθρωπου, η κόψε μου την ζωήν να γλυττώσω. Εχθесινόν κορίτσι, να εύγω από τα χέρια των γονέων μου, και να πέσω εις τα χέρια ενός αγριανθρώπου φερμένου από τας Ινδίας, οπού δεν καταλαμβάνει κόσμον, ένα κούτσουρον ωσάν αυτόν, τι ιξεύρει από σύστασιν κορμιού; Και από ευπρέπειαν προσώπου; Αυτός τρώγει καθημερινώς σαρδέλες, τυρί, χαυγιάρι, κ'άλλα μύρια αρμυρά, και περιδρόμους, και σκανούς τα χείλη του, και το πρόσωπόν μου τον πταίει διότι είναι παστρικόν. Αχ καϊμένε, καϊμένε να ιδείς άλλες, (δεν τες λέγω καθ' όνομα διατί λέγε[ται] κατάκρισις) οπού από το πουρνόν έως το βράδυ κάθεται σφαλισμένες με τους αγαπητικούς, με αφορμήν τάχα πως να φακιολισθούν, και να ισιασθούν, και ξεφαντώνουν πολλά καλά, και οι κακορίζικοι άνδρες, ώσαν ρουφιάνοι τρυγιρίζουν απ'//[f.38r] έξω, και από την αγάπην οπού έχουν εις τας γυναίκες τους ουδέ γρυ δεν λέγουν δια να μην τες κακοκαρδίσουν. Μίαν τέτοιαν ήθελες να έχεις και εσύ να σε βάλει τα κέρατα τρεις πήχες, να αφίνει το σπίτι ανεπιμέλητον τελείως, να σε διαγουμίζουν οι δούλοι σου, να αφανίζουν τα πράγματά σου, και τότε ήθελες βάλει γνώσιν εις το κεφάλι σου. Αυτά και άλλα επισορεύουσα η Ευμενεία ήυξανεν ο θυμός της. Ο δε δυστυχής Σαπφιάδης, στοχαζόμενος της νυκτός τα κολακεύματα, και τους λόγους της Ευμενείας, και της ημέρας τα λόγια, και υβρισίες, και αλλοκότους θηριώδεις τρόπους, έπιπτεν εις χάος. Δεν ίξευρε τι λογισμόν να στήσει, πολλά εμεταμελήθη ότι ήνοιξε λόγον διορθώσεως προς αυτήν, και βλέποντας τον εαυτόν του πνιγμένον μέσα εις ένα πέλαγος αδολεσχίας,

και λογομαχίας, αφού την είπε δέκα φορές, φτάνει, φτάνει, Ευμενεΐα, εξεκουφάθηκα, εγώ σε είπα ένα λόγον δια / καλόν σου, δεν ακούσες εμέ, κάμε καθώς θέλεις. Στουμπώνοντας τα αυτιά του με τα δύο του χέρια, επήδηξεν έξω από το σπίτι, και ανεχώρησεν. Το των κεράτων οπού είπεν η Ευμενεΐα να τον βάλει τρεις πήχες τον επλήγωσε κατά πολλά, λέγοντας: άραγε πως είναι βολετόν ο άνθρωπος να βάλει κέρατα, και ανίσως εγώ το πάθω και γυρίσω με αυτά εις τον Άδην, τι περιγέλοιον θέλω γένει, να φαίνομαι ένα τέρας μεταξύ των άλλων δαιμόνων. Τούτο πολλά τον εσύγχισε, και εις έννοιαν μεγάλην τον έβαλε, με τι τρόπον να αποφύγει τον κίνδυνον, και να ησυχάσει με αγάπην, και καλήν διάθεσιν της συζύγου; Της οποίας η άκρα υπερηφάνεια, και το να μην δέχεται ποτέ λόγον, ετάραττε την καρδίαν του υπέρ το μέτρον, και εταλάνιζε τον εαυτόν του, μ'όλον τούτο νικώμενος από τον προς αυτήν έρωτα, και ότι νέα ούσα και // [f.39r] νεόνυμφος, με την παρέλευσιν του καιρού θέλει μεταβληθεί εις το μετριότερον. Ο Γιανίλης και ο Μανίλης συνεχώς τον επίκραιναν με τα παραπονέματά τους λέγοντες ότι η τόση υπερηφάνεια της κυρίας των, και το θηριώδες οπού ποτέ δεν τους άφινε χωρίς υβρισιές και δαρμούς, και οπού ποτέ δεν έδιδεν ακρόασιν εις τα δικαιολογήματα τους, τους έκαμνε να απελπισθούν. Όθεν και κατά πάντα αγανακτούντες, επεθύμουν περισσότερον την δυσωδίαν και στενοχωρίαν του Άδου παρά να πάσχουν τα τοιαύτα ανυπόφορα δεινά, και έλεγον ότι οι άν[θρωπ]οι βέβαια αδικούσι τον άρχοντα του σκότους ονομάζοντές τον υπερήφανον, και σκληρόν, επειδή και η κυρία Ευμενεΐα πολλά τον υπερβαίνει, και εις την υπερηφάνειαν, και εις την σκληρότητα, με τον τρόπον οπού προς αυτούς και προς όλους τους λοιπούς δούλους και προς τον ιδίον της σύζυγον εφέρετο, όθεν και ε/ζητούσαν οι ρηθέντες παρά του Σαπφιάδου να επιστρέψουν προς τας ζοφεράς σκινας του Άδου, δια να ελευθερωθούν από αυτήν την αδιάκοπον βάσανον, αμή ανίσως κατ'ουδένα τρόπον δεν τους δίδει άδειαν, καν να φροντίσει να κάμει μίαν διόρθωσιν, διότι δεν ημπορούν πλέον να υποφέρουν. Στενοχωρούμενος λοιπόν ο άθλιος Σαπφιάδης πανταχόθεν, εστοχάζετο και δεν

με τους ήφηρες εδώ, δια να // [f.41r] με κάμεις να χάσω την άνεσιν και ανάπαυσίν μου πολλά καλά. Εγώ μίαν φοράν ηλευθερώθην από την εξουσίαν των γονέων μου, δεν με μέλει τίποτες, ιδού εσύ και εκείνοι κάμε ωςάν θέλεις, μόνον μη με τους φέρνεις κάθε ώραν εις την κάμαράν μου, και ώσαν καλός ανόητος τράβα τα εξοδά τους. Ηπόρησεν ο Σαπφιάδης εις την κακογνωμίαν της γυναικός του, και εις το μίσος οπού είχεν εις τους ιδίους γενήτορας. Όμως από το άλλο μέρος τον εκαλοφαίνετο, συμπεραίνοντας από τα λόγια της, ότι οι γονείς της ήταν ικανοί να την περιμαζώνουν, και να την διορθώσουν, αγκαλά και να εγελάσθη εις τούτο ο άθλιος Σαπφιάδης, στοχαζόμενος τα όσα επέρασε, και τα όσα ενδέχεται να απεράσει εις το εξής και συγκρίνοντας τα κακά με τα αγαθά, εύρισκε τον εαυτόν του μέσα εις ένα χάος λύπης και χαράς, ελπίδος και απελ/[f.41v]πισίαν, ζωής και θανάτου. Και πάλιν φυσώντας η αύρα του έρωτος υπερίσχυε, και διέλυε τα λυπηρά, και ενδυνάμωνε τα χαροποιά, και αυτός μένοντας ως εκστατικός δεν ημπορούσε να διακρίνει ορθώς, τα της ιδίας αυτού καταστάσεως. Ηθέλησεν ο Σαπφιάδης να βάλει εις τάξιν τους σκλάβους και σκλάβας, διορίζοντας τον καθ'ένα εις την δούλευσιν οπού έπρεπε, αλλ' η Ευμενεία τον απεκρίθη, εναντιουμένη και κατά τούτο, λέγουσα: να με συμπαθήσεις, οι άνδρες εις το σπίτι δεν ανακατώνονται, εγώ ιξεύρω εις κάθε δούλον τι να διορίσω, ή με έχεις δια παλλακίδαν, και όχι οικοκυράν, τούτο το καταλαμβάνω εγώ τι δηλεί, το κάμνεις αυτό δια να μην ψηφούν εμένα οι δούλοι, και να μην με τρέμουν. Ακούοντας αυτά ο Σαπφιάδης, εφοβήθη δια να μην ανοιχθεί νέον μάλωμα, και εσιώπησε λέγοντας: κάμε καθώς θέλεις, μόνον η δουλειά τον οσπιτιού να γένει σωστή, δια να // [f.42r] μην έχω μαζί σου λογοτριβήν. Εδιώρισε λοιπόν η Ευμενεία τον καθ'ένα εις μίαν υπηρεσίαν, όπου της εφάνη εύλογον όμως εις κανένα πράγμα κανείς δεν ημπορούσε να φανεί αρεστός εις του λόγου της, αμή δια παραμικράν παραδρομήν, και δια κάθε ψιλόν πήδημα τους έδερνε βαρέως, έπειτα τους έδιδε και τους επωλούσαν εις το σκλαβοπάζαρον, με ότι τιμήν και αν εύρισκεν, και ηγόραζεν άλλον σκλάβον, ή σκλάβαν με τιμήν περισσοτέραν. Ο Σαπφιάδης είδησιν δεν

εἶχε ἀπὸ αὐτὰ, παρὰ μόνον ὅταν ἐμπερὸς τὰ ἄσπρα, τότε
 ἐλάμβανε τὴν εἰδησίην, καὶ κοντολογίς το σπῖτι τοῦ οἰοῖται
 πολῶδες, γέσιρ παῤῥι με πολὴν ἡμίαν καὶ ταπαχὴν τοῦ
 οἰκοδομοῦ. Βλέποντας δὲ Ἐαφιάδης, τὴν γυναικὴν τῆς
 συζύγου τοῦ, ὅτι οὐκ ἔπαινον, ἀφού ἡλθαι οἱ γονεῖς
 τῆς, καὶ συνώκησαν, ἀπερνοῦσε με χαρὰν τοῦ / καὶ τὸν
 χῶρις καὶ τὸν μέλλει τι ἐπασχόν οἱ δοῦλοι εἰς το σπῖτι. Ἐν
 ταύτης τῆς ἡμέρας ἐγνώρισεν ἡ Εὐμενεία ὅτι ἦσαν
 ἐγκαταρπῆν καὶ βλέποντας ὁ Ἐαφιάδης τὰ συμπτώματα
 οὗ τοῦ συμβαλίνουσιν εἰς τὰς γυναικας, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ
 ἐγκαταρπίου φοβήθη καὶ ἐπείσεν εἰς μετὰ τὴν ἄννην καὶ
 βασιλῆα τὴν πᾶντο εἰς τὰς ἀγκαλᾶς τοῦ ἐκολλᾶνε
 με τῆς τῶν, καὶ οὐκ ὀλιγοθυμία τὸν ἐφαίνετο θάνατος,
 καὶ ἐμετὸς ψυχολογία. Ἀπὸ τοῦ ἀλλοῦ μέρος ἐλπίσοντας
 γένοιτο πατήρ, καὶ καὶ ἰδεῖ τὸν ἀπὸ τὰ σπῖτα τῶν τοῦ,
 ἡσθάνετο χαρὰν καὶ ἀγαλῖαισιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ. Ὅθεν
 παρὰ κινουμένης τὸσον ἀπὸ τὴν ἄννην τοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ
 τὴν χαρὰν τοῦ, ἡγόρασαν ἐξί πουγγεία, χρυσόφανα ποῦχα
 οἷον με ἕνα ἑνὶ σκουλαρική διαμαντένια, καὶ τὰ
 ἐπρόσφερε τῇ Εὐμενείᾳ δια καὶ τὴν καλοκαρδίᾳ.
 Ἐτοχάζοιεν // [f.43r] ὁ Ἐαφιάδης τὰ βαρεὰ καὶ μετὰ
 ἔξοδα τοῦ σπῖτου, καὶ τὰ ὅσα ἐκαταδαπανήσαν ἀφού
 υπανδρῆν, ἐτοχάζετο καὶ μετὰ χεῖρας πρᾶγματιαν, δια
 καὶ ἀνοίξει κάποιον διάφορον οὗ καὶ ἡμιπορεῖ καὶ ἀπαντᾶ
 τοῦ βάρους τῶν ἐξόδων, ὅθεν βλέποντας τοῦς δὲ
 γυναικαὶ ἀφού τοῦς ἐπιτηδεύουσιν καὶ ἰκανοὺς καὶ
 χρηματίζουσιν εἰς τὴν δουλείαν αὐτὴν, ἐσυμβουλεύθη μετὰ
 τοῦ πενήτου τοῦ τοῦτοῦ, καὶ ἐυρίσκοντας τοῖς
 καὶ οἱ δὲ τοῦς ἐυλόγον καὶ ἀφού ἡμίον, ἐδωκεν εἰς τοῦς
 πηλῆνας δὲ ἀφού ἰκανὴν ποσότητα χρυμάτων,
 διόρισεν τὸν ἕνα καὶ ἄλλοι εἰς το Μισίρι, δια καὶ
 πρᾶγματιαν τοῦ Μισίρι καὶ Κωνσταντινουπόλεως.
 Καὶ τὸν ἄλλον ἐστειλῆεν εἰς τὴν Ὀλῶνδαν, καὶ Ἰσπανίαν
 καὶ Ἰαλῶν. Τὸν δὲ πενήτον ἐγγεῖρεν το πουγγί τῶν
 ἐξόδων δια καὶ τὴν ἐχέει αἰτίαν ἡ Εὐμενεία καὶ ἀπαρνοῦται
 εἰς τίποτες. Ἀρχίσει δὲ καὶ ὁ ἰδιος καὶ πρᾶγματιαν εἰς τοῦ
 τὸσον καὶ τῆς Ἰνδίας, / τὸσον ἀπὸ τῆς βασιλείας ὅσον καὶ ἀπὸ

μάγουλόν της, και η φλόγα του έρωτος από την καρδίαν εξάπτουσα, έρανεν ωσάν ρόδα όλον το προσωπόν της, μ' ερυθρόν χρώμα, και αυτή τη καρδιά αναπηδώσα, εξήτει με διάφορους τρόπους να ανοίξει το στήθος. Λαμβάνοντας δε το παιδίον και φέροντας το εις το μέσον της συνελεύσεως το όνόμασεν Αγαθώνα. Τελειώνοντας λοιπόν όλα τα συνηθεισμένα του έργου, έπειτα επιστραφείς πάλιν να δώσει το παιδίον εις την μητέρα, και ετενίζοντας προς αυτήν, την είδεν όλην χαροποιάν συναυτώντας μυρίους ερωτικούς πρέσβεις, απεσταλμένους από τα ομμά/[f.45r]τια της. Λαμβάνουσα λοιπόν η μήτηρ το βρέφος και ασπαζομένη πάλιν προς ευχαριστίαν το χέρι του, εδάγκωσε τον μέσον του δάκτυλον, και αυτός έσφιγξε με τα δάκτυλά του τα άκρα των χειλεών της. Διελύθη λοιπόν η συνέλευσις, δίδοντας δώρα αξιόλογα προς τον ονοματοδότην, και έμειναν αμόφοτεροι ο δε Γεώργιος δηλαδή και η Ευμενεία βεβαιωμένοι ότι εξίσου επληγώθησαν και οι δύο υπό του έρωτος. Με το να έφθασαν τα καρναβάλια παρελθούσαι και αι ημέραι των επιλοχείων, εσυκώθη η Ευμενεία από την κλίνην, και επειδή είχε συνήθειαν να εκτελεί αυτάς τας ημέρας κάθε χρόνον με συμπόσια, χορούς κωμωδίας, παννυχίδας, και θέατρα, edióρισεν ετούτον τον καιρόν να γένουν περισσότερα αι επιδείξεις και μεγαλύτεραι ετοιμασίαι παρά άλλους χρόνους, έχουσα κρυφήν χαράν ότι έχει να λάβει περισσότερας, ευκαιρίας να συναναστραφεί με τον Γεώργιον, και να ανοίξει δρόμον του ιδίου έρωτος, δια να απολαύσει τους εξ αυτού ποθουμένους καρπούς. Αναμεταξύ εις τους προσκαλεσμένους άξιους άνδρας, πρώτος ήτον ο Γεώργιος ο οποίος ως ονοματοδότης του νεογενούς παιδιού, εκάθισεν εις το πλάγι της αρχόντισας ομοίως και εις το τραπέζι καθήμενος πλησίον τους, την απλοχέριζεν από τα φαγητά και εις τον χορόν παίρνοντάς της από το χέρι την εχόρευεν. Αυτά όλα εξήπτον αμοιβαίως εις αυτούς την ερωτικήν φλόγα, και εξητούσαν ευκαιρίαν να δροσίσουν την κάμινον των ιδίων επιθυμιών. Ο Σαπφιάδης βλέποντας την Ευμενείαν, οπού από τον σύντεκνον παντελώς δεν εμάκρυνεν, και πάντοτε είχε μετ' αυτής μυστικές ομιλίες, και χωρίς εκείνον δεν ανεπαύετο,

έπασχε να την εύρει κατά μόνας δια να την ελέξει ολίγον, και να την νουθετήσει, όμως καιρόν δεν εύρισκεν. Αφού ανεχώρησαν όλοι και έμεινε το ανδρόγυνον μοναχόν εις το σπίτι, λέγει ο Σαπφιάδης προς την Ευμενεΐαν: δεν πρέπει φως μου, να // [f.46r] δίδεις τόσον θάρρος, και τόσην οικειότητα εις έναν νέον, οπού μόνον με τα ομμάτιά του κατατρώγει τα κάλλη του αντικειμένου του προσώπου, επειδή προξενείς ατιμίαν και κακόν όνομα εις την τιμήν σου, και ακολούθως κατακρίνομαι και εγώ. Απεκρίθη η Ευμενεΐα: τι λέγεις; Φαίνεται πως είσαι άνθρωπος άπρακτος και αμέτοχος ευγενείας. Δεν στοχάζεσαι πως αυτός είναι σύντεκνος και αρχοντόπουλον της πολιτείας μας, ο οποίος κατά νόμους υπερέχει κάθε ένα κατά την τιμήν; Και αυτός εστάθη ονοματοδότης του παιδός μας, και πρέπει να τον περιποιούμεθα με κάθε λογής τρόπου, εσύ όλος άγριος και άπρακτος, δεν κάμνεις καμμίαν περιποίησιν εις αυτόν, και θέλεις να κάμω και εγώ το ίδιον; Όχι μάτια μου μη γένοιτο. Εγώ δεν είμαι χωριάτισα, μόνον θέλω να κάμω καθώς είδα από τον πατέρα μου, και μητέρα μου, και γένος μου. Απεκρίθη ο Σαπφιάδης: δεν είναι ο λόγος περί ευγενείας, μόνον λέγω / δια εκείνο το κρυφόν συντύχημα, δια εκείνο το σκύψιμον κεφάλι με κεφάλι, πρόσωπον προς πρόσωπον, τόσον οπού μόνον τα χείλη σας δεν ήγγιζαν προς φιλήματα. Δια εκείνο το σφίξιμον των χειρών, το αγκάλιασμα και δια εκείνο οπού από το χέρι δεν σ'άφηνε, ούτε τον άφηνες, εώς οπού ανεχώρησεν. Και διατί κανέννας άλλον δεν επεριποιούσουν, παρά μόνον αυτόν; Ούτε με άλλον κανένα εσυντύχαινες; Τι θέλουν να ειπούν εκείνοι οπού σας έβλεπαν; Εγώ δεν λέγω πως ήτον κανέννας πονηρός λογισμός αναμεταξύ σας, όμως ο κόσμος είναι κακός εξηγητής και διατί να δίδωμεν αιτίαν να λαλεί ο κόσμος εις κατάκρισιν μας. Απεκρίθη η Ευμενεΐα: όχι άνδρα μου, εγώ δια τον κόσμον δεν ημπρώ να σκάσω, ας φλυαρεί ο κόσμος, όχι μάτια μου, φθάνει, φθάνει, ολιγοθυμώ. Αυτά όλα προέρχονται με το να έχω να κάμω με βάρβαρον, και αδιάκριτον, αν είχες ευγένειαν, δεν έλε//[f.47r]γες τέτοια λόγια, μόνον ήθελες ειπεί εύγε εις την σύζυγον οπού έχω, οπού ιξεύρει να τιμά τόσον ευγενικά τους φίλους και

μεγιστάνους. Φθάνει παρακαλώ σε, είπε ο Σαπφιάδης, η τόση ευγένεια προς τους νέους συντέκνους, εμένα δεν με δίδει χέρι να είσαι τόσον ευγενική, γίνου ολίγον χωριάτισσα, διατί καθώς βλέπω από την πολλήν ευγένειαν, οι γυναίκες εις τούτον τον τόπον δεν είναι μόνον των ανδρών οπού τες έχουν εμή έχουν και άλλοι μερίδιον από αυτάς. Εθυμώθη κατά πολλά η Ευμενεία, εσυκώθη εις το ποδάρι, και έφυγε λέγοντας: έτσι θέλω, εγώ θα περιποιούμαι τους μουσαφίριδες κατά την ευγένειαν μου, και αν δεν σε αρέσει, πие ξύδι. Εύγε εις τον άνδρα να γυρεύει εκτός το να με ατιμάσει. Εγώ η καϊμένη δια την τιμήν μου ζω, και δια το γένος μου φυλάττω την τιμήν μου, όχι δια λόγου σου, εσένα σ' έπρεπεν αλλέως, όμως εγώ δεν το κάμνω, δια την τιμήν του γένους μου. Ο Σαπφιάδης μένοντας εκ/στατικός εις τας αποκρίσεις, και εις τον θυμόν της γυναικός του, από το ένα μέρος βιαζόμενος από την ζήλειαν, από το άλλο μέρος παρηγορούμενος από της περί τιμής φωνάς οπού ήκουσε και από τα περί γένους καυχήσεις, ενόμιζεν ότι να προέρχονται τα τοιαύτα από την νεότητα, και από τας συνηθείας του τόπου, και όχι από κακίαν, και έτσι εστοχάζετο ότι αδίκως την ονειδισεν. Η δε Ευμενεία ευθύς έγγραψε προς τον σύντεκνον το παρόν ραβάσιον:

«Ας ιξεύρει η ευγενεία της, ότι ο εδικός μου χωριάτης, μ' όλην την ανοησίαν του, εβάλθη να υποπτευθεί τον έρωτα οπού εγενήθη αναμεταξύ μας, και δεν έλειψε σήμερον να λογοφέρει περί τούτου μετ' εμού, δια να ελαττώσει τάχα την συναναστροφήν μας, την οποίαν εγώ προτιμώ από όλους τους πολύτιμους λίθους του κόσμου. Όθεν η ευγενεία της, τώρα είναι καιρός να δείξει την αγχίνοιαν και επιτηδειότητα, τον μεν ζηλότυπον να κολακεύει, και να βάπτει με // [f.48r] χρώματα φιλικά, την δε συναναστροφήν όχι μόνον να την ολιγοστεύσει, αλλά μάλιστα να την αυξήσει, αν αγαπά να χαροποιήσει την ψυχήν οπού αφιερώθη όλος δι όλου εις τα εξαίρετα προτερήματα της ευγενείας της.»

Όλη η γνωστή ερώσα.

Αφού ανέγνωσεν ο σύντεκνος της ερωμένης το ραβασάκι, την απεκρίθη εγγράφως:

Εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἡερικοὶ χρεοφειλῆται πίνοντες
 τὸν πενθερὸν τοῦ Ζαφειᾶδου ἐζητοῦν τὰ φυλάκωσιν,
 διὰ τὰ λαβόντες τὰ οφειλόμενα, αὐτοὶ καὶ ἡν ἐχόντες τὰ
 πλῆρωσι ἐπρόσπεσον εἰς τὸν γαμβρὸν τοῦ Ζαφειᾶδου,
 παρκαλῶντας τὸν βοήθησι. Ὁ Ζαφειᾶδης ἀπὸ τῶν
 ἐν πενθερῶν τῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τοῦ ἀλλοῦ ἡέρος
 καὶ τῶν φυλάκων, ἐκράξεν τοὺς χρεωφειλῆτας,
 καὶ ἐπλήρωσε δέκα πούργια ἄσπρα, καὶ τὸν ἐγλύτωσε,
 παρκαλῶντας καὶ ἡ πεθερὰ μετὰ κρυὰ καὶ ἡνιμάτων
 καὶ κολακείων. Βλέποντας ὁ Ζαφειᾶδης τὰ υπερβολικά
 ἐξ ὧν οὐδὲν ἐκαμῆεν ἀκαταπαύτως φθειρόμενος ἀπὸ τῆς
 ποσότητος τῆς περιουσίας τοῦ, διὰ τὴν ἀσχηλῆν
 προσφύ[[[.49r]vei τὰ ἐξ ὧν τοῦ, καὶ διὰ τὴν φθειρὴν
 περιουσίαν τοῦ τελέει, ἐστοχάσθη τὴν ἀνυψῆσι. Ὁθεν
 ἐκαμῆεν συντροφίαν μετὰ πρῶτον ἐνδοπίου, καὶ
 ἐξέκλινον κερβάνι διὰ τὴν Μοσχόβιαν, στέλνοντας οὐκ
 ὁλοῦς εἰς τὸ σπίτι, ποτε μετὰ φέσας τοῦ, ποτε δὲ
 προσκαλομένους ἀπὸ τῆς Εὐμελείας βιαζομένην ἀπὸ τῆς
 πυρροσύνης αὐτῆς ἐρωτικῆς φλογός, ἡ οποία δὲν ἐκαμῆεν
 πλῆρον πολῶν περιποιήσεων εἰς τὸν ἐρωτικὸν κατὰ
 τοῦ. Ὅπως τὸν ἐλάγει ὅτι ἡ ἀνάγκη εἶσι τοῖς πατέρι, καὶ
 κοιτᾷ καὶ ἡ εὐγενεία τοῦ ἀν κερβάνι τοῦ ἀνυψῆσαι
 οὐδὲν εἶναι παρὼν ὁ Ζαφειᾶδης καὶ οἱ δοῦλοι καὶ ἡνιμάτων

«Ἀξιολόγησεν τὸν Κύριον Εὐμελείαν,
 Ἐλαβὸν τὸ ποτὸν πολλὸν καταθύμιον μοι παρὰ δακρύ της,
 καὶ ἀναγνὼς τὰ ἐν αὐτῷ μοι δηλοποιούμενα, ἐν ταύτῃ καὶ
 ἐφῆτά μοι, δὲν θέλω λείπει οὐδὲν τὴν θυσιασθὲ μετὰ
 προθυμίαν διὰ τὰ καλὰ τῆς ἐπ' ἐλπίδι ὅτι τὰ ἀπολαύσας τὴν
 τριτόθην μοι Ἀφροδίτην, διὰ τὴν οποίαν, παρβλέψας καὶ
 τὸ πρῶτον ἐκινδυνεύειν, καὶ ὅτι, ἀλλοῦ δὲ ἡέρον τὰ
 ἀπολαύσας τῆς ἡερίπυτος συνουσίας τῆς, ἡς, οὐδὲν μοι
 ἀλλοῦ τοῦ ἡερίπυτος εἰπεῖν χαρίζεσθαι. Τὸν σὺν τῶν τῆς
 ὧν / τὸ δυνάτον τὰ ἀποκοιμῆσαι, διὰ τὴν ὑπονοήσας
 τίποτε. Εἶμαι δὲ πρόθυμος εἰς τὰς προσταγὰς τῆς. Ὅλος ὁ

εις τραπέζια και εις θέατρα. Εις το κρυπτόν δε, οπότεν εύρισκον ευκαιρίαν εκατατρυφούσαν τον καρπόν του έρωτος καθ'όσον ο και / ρός και ο τόπος εσυγχωρούσεν, καταφιλούμενοι με φιλήματα περίεργα εκολακεύοντο ενηγκαλίζοντο, συνεσφίγγοντο, ηλλοιούνται, εκοινώνουν τας ορμάς των ιδίων παθών αμοιβαίως ο ένας εις του άλλου το σώμα. Οι οφθαλμοί των έπασχον έκλειψιν έπεμπον βέλη φλογιστικά μα πάλιν αμοιβαίως, από το ένα μέρος εις το άλλο ημυσφαιρίον των προσώπων, και οι φλογώδεις στεναγμοί εξορμώντες του στήθους άναπτον πυκραϊάς εις τας εαυτών ψυχάς, ζητούντες πάντοτε καιρόν, τρόπον, και τόπον δια να δροσισθούν με το ύδωρ της απολαύσεως του ερωτικού σκοπού. Τον άθλιον Σαπφιάδης πότε μεν ο πατήρ του συντέκνου τον έπερνεν εις περιδιάβασιν μαζί του εις τους κάμπους, πότε δε ο πατήρ της Ευμενείας τον προσκαλούσε να συμφάγει και να συνομιλήσει μετ' αυτού, εν τοσούτω και οι δύο ερωμένοι, εύρισκον καιρόν να απολαμβάνουν κατά κόρον αλλήλους, όμως πάντοτε // [f.50r] με παρατήρησιν και προσοχήν, φοβούμενοι τους ιδίους δούλους να μην τους θεατρίσουν. Όθεν δεν έλειπαν να φιλοδωρούν τους δούλους και δούλας, υποφέροντες και τα τυχόντα σφάλματα με ημερότητα. Κατά τύχην εν μια των ημερών εμβαίνοντας μία δούλη εις την κάμαραν της Ευμενείας έξαφνα, την είδεν οπού εκάθητο εις τα γόνατα του Γεωργίου, ο οποίος σφίγγοντάς την εις τους αγκαλάς του, εδροσίζετο καταφιλώντας τα χείλη της. Η Ευμενεία δεν εταράχθη εκ τούτου τον συμβεβηκότος τελείως, ούτε με διακοπήν ηθέλησεν να υστερηθεί την απόλαυσιν της ηδονής. Αφού όμως ανεχώρησεν ο εραστής ευγαίνουσα αυτή από την κάμαράν της, έκραξεν όλες τες σκλάβες, ευρίσκουσα αφορμήν πως έχασεν ένα δακτυλίδι διαμαντένιον, και θέλει να κάμει εξέτασιν. Δια το οποίον δείχνοντας μίαν και άλλην, έδειξεν ότι έχει υποψίαν, επάνω της εν / τες του εραστού αγκάλες περιτυχούσης αυτήν σκλάβας. Όθεν δέρνοντάς την σκληρότατα ως κλέπτραν, την έδωκεν εις τους δουλοπράτας να την πωλήσουν. Οι σκλάβες οπού εγνώριζαν τα ερωτικά κινήματα και τες πράξεις της κυρίας των, ελυπούντο τον αυθέντην τους,

βλέπουσαι την κατάστασιν του, και ήθελαν να τον δώσουν είδησην, όμως φοβούμεναι τον θυμόν της κυρίας των, και τας μάστιγας εσιωπούσαν, επειδή και τον έβλεπαν πως δεν ήτον άλλο μέσα εις το σπίτι, παρά μόνον ένας τύπος ανδρός. Ο δυστυχής Σαπφιάδης αγκαλά και να μην είχεν είδησιν από αυτά, μ' όλον τούτο, η υποψία δεν έλειπεν από το να τον κατατήκει, και έπασχε να βαθύνει και να καταλάβει τίποτες περί αυτής της υποθέσεως, ζηλεύοντας καθ' υπερβολήν, και μην υποφέροντας ο τάλας να έχει κανέναν, σύντροφον εις την συζυγόν του. Όθεν και δεν έλειπε // [f.51r] πάντοτε να ερευνά, ποιός ήλθε σήμερον εις το σπίτι; Και εμάνθανεν από τον Γιανίλην και Μανίλην ότι περισσότερο ο σύντεκνος εσύχναζε και πως η κυρά τους δεν άφηνε να εμβαίνουν, λέγουσα, ότι δεν θέλει να έχουν οι δούλοι συναναστροφήν με τες δουλεύτρες, απείρχοντας τους από το να εισέρχονται εις το γυναικείον και ότι το σπίτι της, το θέλει τιμημένον, και όχι πορνοστάσιον. Εσυγχίζετο κατά πολλά ο Σαπφιάδης, ακούοντας τα τοιαύτα, και άρχισε να εξετάζει τας σκλάβας περί την συντεχνία όμως μία έλεγε πως δεν ιξεύρει τίποτες, άλλη επαίνει την κυράν της, με το να ελάμβανε φιλοδωρήματα από τον σύντεκνον, και άλλη μαζώνουσα τους ώμους της, αναστέναζε χωρίς να αποκριθεί τίποτες, διότι εφοβείτο να λαλήσει. Αυτός δε όλος τεταραγμένος, και γεμάτος υποψιών, κατετήκετο από διαφόρους συλλογισμούς και δεν ίξευρε τι να / κάμει; Αναμεταξύ εις αυτά έμαθε περί της σκλάβας οπού εδόθη να πουληθεί, και εμβαίνοντας εις την κάμαραν της Ευμενείας, την λέγει με αδημονίαν: τι είναι αυτά οπού κάμνεις Ευμενεία; Δίδεις τόσους δούλους να πουληθούν; Τους αλλάζεις; Τους πολείς; Και εγώ είδησιν δεν έχω; Ωσαν να ήμην ένας μουσαφίρης εις το σπίτι μου; Αμή αυτήν την σκλάβαν; Διατί την επώλησες χωρίς να ερωτήσεις και εμένα; Εφρενίτευσεν η Ευμενεία εις αυτά τα λόγια και με θυμόν απεκρίθη: παθ, παθ, τι θέλει να ειπεί; Ετρελάνθης κυρ Σαπφιάδη; Αυτό πότε το έπαθες; Α, εκατάλαβα, ως φαίνεται σ' αρέσεν η σκλάβα, και δια τούτο σ' εκακοφάνη με το να την ορέγουσουν, δια τας άλλας δεν ελάλησες τίποτες, και δια αυτήν άνοιξες τα μάτια σου; Αυτά δεν μ'

αρέσουν, κάτι τι μυστήριον είναι τούτο. Ηγανάκτησεν ο Σαπφιάδης, και είπεν: εγώ σε λέγω, διατί να γίνει τόση φθορά; Με το // [f.52r] πούλιε και αγόραζε κάθε ημέραν, σκλάβες και σκλάβους και εσύ με λέγεις άλλα ανθ' άλλων; Πως πουλείς εσύ τους ανθρώπους χωρίς την ειδησίν μου; Η Ευμενεία εξάπτουσα θυμού, επήδησεν εις τα ομμάτια του φωνάζουσα; Πως; Τόσες και τόσες πουτανοσκλάβες έχεις μέσα λυσσιασμένας οπού καββαλικεύουν κάθε ημέραν τους δούλους σου τους κρεμασμένους, και εσύ ωσάν ένας ρουφιάνος ούτε σε μέλει, ούτε εξετάζεις εις τι κατάστασιν είναι το σπίτι σου, μόνον εγώ βασανίζομαι μονάχη και δεν ημπορώ να τους περιμαζώξω, ώστε οπού άρχισαν να κλέπτουν και τα τζεβαερικά μου, και διατί γυρεύω να καθαρίσω το σπίτι μου από τους κλέπτας; Ακούω αυτά από λόγου σου; Άνοιξε τα μάτια σου, κοίταξε αυτό το δακτυλίδι και ερώτησέ με πως το ήυρα. Αφού με το έκλεψαν, με είπε της ταδής το κοριτσάκι πως είδε μίαν οπού έραπτεν κάτι τι πράγμα εις το μαξιλαράκι της μέσα, και δεν / ήτον δυνατόν να το εύρω μ' όσον εξέτασιν και αν έκαμνα, μόνον ευθύς οπού με το είπε το κοριτσάκι, εξήλωσα το μαξιλάρι, και το ήυρα μέσα. Λοιπόν τι ήθελες να κάμω; Αφού την ηύρα φανεράν κλέπτραν να βάλλω εις το πλάγι μου να καθίσει ωσάν κυρά; Και που να σε εύρω να σ' ερωτήσω εκεί οπού περιπατείς και μεθοκοπάς, και ευγάνεις τα μάτια σου με τες πουτάνες, και τι να σ' ερωτίσω, αυθέντη μου; Να δείρω την κλέπτραν; Να την πουλήσω; Η όχι; Μάζωξε τον νουν σου εις το κεφάλι, και φθάνουν τα κακά οπού τραβώ. Η διατί δεν λαλώ γυρεύεις να με φάγεις ανίσως και άνοιξες σπίτι, και έρχονται τόσοι και τόσοι μουσαφίριδες, άρχοντες μεγάλοι και πραγματευταί και αφήνες εμένα κορίτσι μονάχον να τους δέχομαι; Και εσύ περιπατείς ένθεν κα' κείθεν, ωσάν έξω φρενών; Ερχεται ο σύντεκνος, ο ονοματοδότης του παιδιού μας και που να σε εύρει. Να σε χαιρετήσει; Ευ//[f.53r] γαίνω εγώ εις την μέσην μοναχή γυναίκα, δέχομαι τόσους μουσαφίριδες, αμή διατί δεν κάθησαι εις το σπίτι σου, να δέχεσαι τόσους μουσαφίριδες οπού έρχονται, οπού εγώ δεν έχω τόσον καιρόν να κοιτάξω την δουλειάν μου, ούτε το κεφάλι μου να ισιάσω; Και από

την εντροπήν μου ευγαίνω εις την μέσσην αδιόρθωσιν, ώσαν μία κατσιβέλα δια να μην με ειπούν χωργιάτισσαν. Ας αφήσω τους άλλους, αμή από τον υιόν του πρέσβεως, και σύντεκνόν μας, καταισχύνη μεγάλη με φαίνεται εις το προσωπόν μου, να μην ημπορεί να σε εύρει ποτέ εις το σπίτι, και το θαυμάζει και ο ίδιος, λέγει τι είναι αυτό το κακόν; Ω, φαίνεται ο Σαπφιάδης δεν αγαπά το σπίτι του; Εβοήθησεν η τύχη, και ευρίσκονται οι γονείς μου εδώ, και όταν έρχονται τέτοιοι μουσαφίριδες, με συνδροφεύει η μητέρα μου ή η θείτσα, αμή τι εγινόμην; Και / αγκαλά ούτε θέλει να καθήσει, ευθύς συκώνεται και πηγαίνει, και εγώ εντρέπομαι πάντοτε καθημένη, ώσαν κούτσουρον εμπρός του. Όμως από τώρα και εμπρός θέλω να κρύβομαι όταν έρχονται τοιούτοι άνθρωποι, δια να εντρέπεσαι εσύ, και όχι πλέον εγώ; Ηκροάζετο ο Σαπφιάδης τα τοιαύτα λόγια με υπομονήν, και δεν ίξευρε πλέον τι λογής να ξεπερδεύει, ούτε τι λογής να τα διακρίνει, δίδου με τον τρόπον οπού τα επρόφερεν η Ευμενεία, με τόσσην επιτηδειότητα τον επληροφορούσεν να μην υποπτεύηται τελείως αμή καθώς τα υπελάμβανεν εις την καρδίαν του, τον εκατεφλόγιζαν. Τέλος πάντων την απεκρίθη λέγοντας, κάλλιον ήτον και περισσότερον ήθελα να μ'έκαμνες αυτήν την εντροπήν, παρά να ευγαίνεις τόσον πολλά εις υποδοχήν και περιποίησην των μουσαφίριδων, και μάλιστα εις τον σύντεκνον, και αν δεν είναι εις του λόγου σου // [f.54r] καμμία κακία, όμως ο κόσμος είναι πονηρός και λαμβάνουσιν αφορμήν να λαλούν μύρια λόγια ατιμίας, κοντολογής εμένα με δίδει χέρι να μην είσαι τόσον πολλά ευγενική, και τόσον περιποιητική. Και έτζι θέλω να κάμνεις εις το εξής. Όσον δε δια την σκλάβαν οπού επώλησες, επειδή και την έπιασες κλέπτραν ουδείς λόγος. Απεκρίθη η Ευμενεία: Πως; Πως; Εγώ να μην είμαι τόσον ευγενής, οπού το γένος μου, και οι προπάτορές μου είναι το άνθος της ευγενείας; Και τώρα δια τα μούτζουνα σου να γένω χωργιάτισσα; Και μάλιστα εις τους άρχοντας του τόπου; Και εις τον υιόν του πρέσβεως, τον ονοματοδότην του παιδιού μου; Καλύτερα να μην το φθάσω. Δεν με λέγεις πως έχασες τον νουν σου, προκρίνω τον θανατόν μου, παρά να γένω χωργιάτισσα. Τι με χρησιμεύει να ζω ατίμως; Αν είσαι

ἀνδρας καὶ θῆλεις τὴν τιμὴν μου, καθὼς εἰς τὸ σπῆναι / σου ἀν
 με ἀγῶνας δὲν λείπεις ἀπὸ κοντὰ μου (εἰς τοῦτο ἀρχίζεις νὰ
 δακρυρροεῖς οὐλὴν) ὁ κακὸν πρῶτον, καὶ διεστράμμενον,
 ἐτίθειον βάρβαρον καὶ ἀλδοκοτον ἄνδρα, με ἐδῶκεν νὰ με
 βασανίξῃ. Ἄν ἔχει μερικὸν πλῆθος, βρῶμαι ὁ εβραῖος,
 βρῶμαι καὶ τὸν κακὸν τοῦ. Ἐγὼ θάρρους νὰ ἀκούσῃς ὅσα
 τραβῶ ἀπὸ τῆς ποντανῆς καὶ νὰ με λυπηθῇ καὶ νὰ πιᾷσαι νὰ
 τῆς δέιρῃς ὅπου με χολοσκάνουν καὶ ἔθῃς ὥραν καὶ με
 κατακλῆπτουν, καὶ γυρῶν νὰ καβαλαίκευσουν τὰ σκυλὶα
 τοῦ δρόμου, καὶ αὐτὸς με λέγει ἀλλὰ ἀντ' ἄλλου. Πῶς ἔχει
 νὰ γένῃ τὸ σπῆναι αὐτό; Χωρὶς οἰκοκύρη καὶ χωρὶς
 ἄνθρωπον; Καὶ χωρὶς γνώσιν; Καὶ χωρὶς εὐγένειαν; Τόσον
 ἐμπειρὸς ὁ Ζαφειᾶδης, ὅπου δὲν ἵξυρε πλεονέχον λογισμὸν
 νὰ στήθῃ, καὶ ἀρχίζε νὰ μὲ μπερδεύει τὸν εαυτὸν τοῦ, καὶ
 βλέποντας τὰ δάκρυα ὅπου ἐσταῆσαν ἀπὸ τὰ οὐμῆτριά της, εἰς
 ἐκείνο // [f.55r] τὸ ποδοπερὶ χυμῆνον πρόσωπον, τὰ οποία
 ὡς βῆλιν φάρμακον κατεστραμμένα τὴν καρδίαν τοῦ, τὴν
 ἐπὶ τῆς αγκυλᾶς τοῦ, καταφιλῶντας τὴν, καὶ
 δακρυβόντας καὶ αὐτὸς ὅπου, τὴν ἐκκολλᾷ κεῖσε, καὶ τὴν
 ἐπαρκαλᾷ νὰ παύσῃ, καὶ νὰ τὸν συμμαθήσῃ ἀν εἶπε
 κατέναν ἀλόγον ὅπου τὴν ἐγγιζεῖ, ἐπειδὴ καὶ τὸν εἶπε δὴ
 τὴν τιμὴν καὶ τὴν καλὴν καταστάσιν τοῦ σπῆναι της.
 Ἐφυγε ἡ Εὐμενεία ἀπὸ τὰς ἀγκυλᾶς τοῦ με πολὴν βίαν καὶ
 ἐμβαλίνοντας εἰς τὸν θαλάμον της, ἐκλείσει τὴν πόρταν, καὶ
 ἐγέλασε πολὺ διὰ τὸ εὐκολοκαταπίστον τοῦ ἀνδρός της.
 Ὅθεν εὐθὺς πέρνοντας χάρτι καὶ κονδυλὶ ἐγρᾶψε πρὸς τοῦ
 ἐραστήν, τὰ ὅσα ηκοιλοθήσαν ἀναγκάζοντάς τοι νὰ ἐλθῇ
 εἰς τὸ σπῆναι ἐκείνην τὴν ὥραν ὅπου ἦτον καὶ ὁ Ζαφειᾶδης
 ἐκεῖ, καὶ νὰ συνομιλήσῃ με αὐτὸν ὡς πρότερον, με
 οἰκτακὸν θάρρος, ὡς ἀμέτοχος καὶ καὶ λογισμὸν, καὶ
 νὰ ἐρωτήσῃ περὶ της υποθέσεως τοῦ δακτυλίου, πῶς
 ἐλάθῃ; Καὶ ἀλλὰ παρόμοια. Καὶ πρὸς τοῦτοίς πῶς αὐτὴ
 κἀνήτα μετὰ τὸν θαλάμον της, καὶ ὅταν αὐτὸς ἐλθῇ,
 συνομιλῶντας με τὸν Ζαφειᾶδην, νὰ ἐρωτήσῃ διὰ λόγον
 τῆς, καὶ αὐτὸς μᾶλλον πᾶσι πᾶσι, καὶ κακῶς μὲν
 κινηθῇ νὰ κτυπηθῇ τὴν πόρταν τοῦ θαλάμου της καὶ νὰ
 τὴν ἀλαλήθῃ νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ μὴ εὐλογῇ τοῦς μὴ τὸν
 Ζαφειᾶδην, καὶ αὐτὸς ἀκούσῃ τὰ παραινέματα τοῦ, νὰ

την Ευμενείαν, λέγοντας: εντροπή κοκκόνα αρχόντισσα, εντροπή. Τι είναι αυτά οπού βλέπω; Δεν στοχάζεσαι πως είσαι υποτεταγμένη εις τον άνδρα σου; Και πρέπει κατά λόγον να επι/μελείσαι δια την ησυχίαν και ανάπαυσιν του ανδρός σου, και δια την ειρήνην του οσπιτιού σου· ο κόσμος δεν ιξεύρει πως μαλώνετε δια παραμικρά πράγματα, μόνον κάθε ένας κατά την γνώμην του εξηγεί, και πολυπλασιάζει τα λόγια και γίνεται βλάβη εις την τιμήν σας, και εγώ ως συγγενής και πατέρας σας, έχω χρέος να σας νουθετήσω και να σας διορθώσω, να ζείτε ειρηνικά. Νέοι είσθε, και πρέπει να χαίρεσθε τον κόσμον, και όχι να μαλώνετε, και να υστερείσθε τους καρπούς οπού προέρχονται από την γην· σύκω επάνω, και φίλησου το χέρι του, να ζητήσεις συγχώρησιν, και φθάνει εως τόσον. Η δε Ευμενεία αποκρινομένη, άρχισε να παραπονείται με μύρια τεχνολογήματα. Όμως ο φίλος μη δίδοντας ακρόασιν, την απεκρίθη: φθάνει παρακαλώ, μην αποκρίνεσαι πλέον, όσα δίκαια και αν ήθελες έχεις, στοχάσου μόνον πως είσαι γυναίκα, υποκείμενη εις τον άνδρα σου. // [f.59r] Αυτός είναι κεφάλι σου, και αυθέντης σου, όχι οπού είναι τοιούτος άξιος άνθρωπος, και επιτήδειος και ευτυχής, αμή αν ήτον και ένας κατσίβελος πάλιν κεφαλή και αυθέντης σου ήθελεν είναι, όσα δίκαια και αν ειπείς, όλα άδικα είναι. Η ευγενεία του την τιμήν σου, την έχει ως ένα θησαυρόν τιμιότερον της ζωής του κατά την κοινήν υπόληψιν των ευγενών· έπειτα μονάχη σου πάσχεις να ατιμάσεις τον εαυτόν σου; Λυπούμαι κατά αλήθειαν, και σας λέγω ότι σας καταρώμαι αν με παρακούσητε, και βάζω και τον γέροντα τον πατέρα μου να σας καταρασθεί, και πλέον δεν πατώ εις το σπίτι. Εις αυτά η Ευμενεία χαμογελώσα, και δακρύζουσα ολίγον, και τσακίζουσα το κορμί της με ερωτικός κινήσεις, υπήκουσεν εις τα λόγια του συντεκνού, ο οποίος τραβώντας το χέρι του Σαπφιάδου εις το στόμα της Ευμενείας έκαμε να τον φιλήσει. Έπειτα τους πιάνει και τους δύο από το κεφάλι λέγοντας, δεν το στέργω αν δεν σας ιδώ να φιληθείτε εις επισφράγησιν της τελείας αγάπης· Δεν έλειπεν όμως ο έρωτας αναμεταξύ εις αυτά, να μην συνάζει άνθη τρυφής, και να ωριμάζει καρπούς απολαύσεως με το μέσον της

γυναικείας πονηρίας· συνομιλούντες λοιπόν οι αγαπήσαντες αναμεταξύ των, παρόντος και το συντέκνον αστεϊζόμενου, και κολακεύοντες αλλήλοις, έφθασεν ένας δούλος από την θείτσαν της Ευμενείας, κράζοντας τον Σαπφιάδην να υπάγει εκείνην την ώραν εις του λόγου της, δια μίαν υπόθεσιν αναγκαίαν κατά πολλά, το οποίον ήτον κατασκευή της Ευμενείας, δια να εύρει καιρόν να συνομιλήσει κατά μόνας με τον εραστήν. Ο Σαπφιάδης επάσχισεν να αναβάλει τον καιρόν, στοχαζόμενος πως να αφίσει δύο υποκείμενα μονάχα, γεμάτα από ύλην ερωτικής φλογός, ευδιαθέτου προς άναψιν; Όμως στοχαζόμενος από το ένα // [f.60r] μέρος την βίαν του δούλου, και από το άλλο μέρος παρηγορούμενος από την προλαβούσαν πατρικήν νουθεσίαν, και ειρηνοποίηση του συντέκνου, απεφάσισεν να πηγαίνει, παρακαλώντας να έχει συγγνώμην οπού αφίνει τον μουσαφίρην μονάχον, εώς να γυρίσει εις ολίγην ώραν· επήγε αληθηνά, όμως άφισεν εκεί και τον νουν του και την καρδίαν του και επήρε μαζί του ένα χάος λογισμών και υποψιών, πότε μεν φανταζόμενος πως ενηγκαλίζονται, και καταφιλούνται, πότε δε παρηγορούμενος ολίγον τι, από τα όσα ήκουσεν από τον σύντεκνον, προς ίδιον έπαινον και βοήθειαν του, και προς έλεγchon και διόρθωσιν της γυναικός του από τα οποία συμπεραίνοντας έλεγε εις τον εαυτόν του, ότι ως φαίνεται αυτός ο άνθρωπος είναι τιμημένος. Είχε και μίαν κρυφήν χαράν το φίλημα του χεριού, οπού έκαμεν η Ευμενεία, το οποίον άλλην φοράν αυτός ο άθλιος δεν το ηξιώθη, και καθεξής έβα/νεν εις κρίσιν το πράγμα, και εύρισκεν πως η Ευμενεία από τον καιρόν οπού εγέννησεν, μετεβλήθη εις το καλλιώτερον και έγινε μαλακοτέρα, και ημεροτέρα, καθώς ήτον και η αλήθεια, καθ' ότι έκτοτε εκθετήθη αυτή από τον έρωτα του εραστού της, εις τον οποίον προσηλώσασα όλον τον νουν και τον λογισμόν της, και καταγινομένη όλος δι' όλου εις το να οργανίζει τρόπους της ερωτικής επιτυχίας δεν είχε καιρόν να τρώγεται με τον άνδρα της, και με τους δούλους της· και μάλιστα δια να τον αποκοιμήσει και να τον ελαύσει εις ησυχίαν, έδειχνε πως υποφέρει και μερικά σφάλματα των δούλων· αφού ανεχώρησαν ο Σαπφιάδης και έμεινε η Ευμενεία μετά του

[illegible]

την εξουσίαν μου με τα ίδια του χέρια, ολίγον κατόρθωμα είναι τούτο; Αμή πάλιν το να τον κράξει η θείτσα σου με τόσην βίαν εις τέτοιαν ώραν δια να δώσει καιρόν ευτυχέστατον εις το να δροσίσω την φλογισμένην μου καρδίαν, από που; Και πως προήλθεν αυτό το καλόν; Να σε χαρώ κερά μου, ειπές με το, ότι εγώ από την χαράν μου είμαι όλος ηλλοιωμένος και δεν ιξεύρω που ευρίσκομαι; Αυτά και άλλα παρόμοια λέγοντας ο Νάρκισος την κάθε περίοδον του λόγου την εσυντρόφευσε με φιλήματα μυρία όσα. Η / Ευμενεία ακούσασα τα τοιαύτα, γελώσα, και χαίρουσα τον απεκρίσθη: τι να κάμω φως μου; Ο έρωτας και η ανάγκη είναι διδάσκαλός μου· επειδή εγώ εσυλλογιζόμην πως δεν σε είχα εμπρός μου, και έκαμα ό,τι ημπόρεσα δια να σε φέρω, αφού σε έφερα, ήτον χρεία να έχω και καιρόν να απολαύσω την ιηδονήν του προσώπου σου, και τον τρόπον του ενηγκαλισμού σου· όθεν μας εβοήθησεν εις τούτο η θείτσα μου, και με έκαμεν αυτό το καλόν. Λέγει προς αυτήν ο εραστής: καλά καλά, ψυχή μου, όμως αυτός φαίνεται να είναι άνθρωπος με πολύ πνεύμα και πρέπει να έχωμεν περισσοτέραν στόχασιν, δια να μη μας καταλάβει, και θεατρισθώμεν, και μάλιστα ιξεύρεις και την γυναίκα, δουδού μου, τι ζηλιάρισσα είναι; Και τι στόμα έχει; Και αν ακούσει μόνον ένα ψιλόν λόγον, μας κάμνει θέατρον εις τον κόσμον. Όσον το κατ' εμέ // [f.63r] η αλήθεια είναι αυτή πως προκρίνω τον θάνατόν μου, παρά να υστερηθώ, την περίθαλψιν τον αγγελικού σου προσώπου, μ'όλον τούτο όσον το δυνατόν, να κάμει τινάς με γνώσιν και προσοχήν τα επιχειρήματά του, είναι καλλιώτερον. Η Ευμενεία ολιγοθυμούσα από τα γέλοια απεκρίθη: διατί είσαι, ψυχή μου, τόσον δειλός; Ο έρωτας ζητεί στρατιώτας τολμηρούς, και γεναίους επειδή όστις έμβει εις το πλουν του ερωτικού πελάγους, πρέπει να έχει πούσουλαν οπού να δουλεύει εις κάθε κλίμα και εις κάθε ανεμοζάλην, και μην έχεις καμμίαν έννοιαν και εγώ τα κυβερνώ, μόνον στέκου στερεός εις την αγάπην, θέλεις ιδεί όταν έλθει ο καλός Σαπφιάδης, τι θέλω τον κάμει; Και με τι τρόπον να τον αλείφω τα ομματιά του, οπού να μην περάσει από τον νουν του ούτε πένα υποψίας. Μέσα εις αυτές τες ομιλίες ο σύντεκνος εξάπτων προς την

αφροδισιακούς αγώνας η Ευμενεΐα κοιτάζουσα εδώ και εκεί, είδεν από το παράθυρον ότι εις τον κήπον μέσα εις το πύκνωμα της δάφνης, οπού αντίκριζεν εις την κλίνην της, ήτον ένας άνθρωπος οπού εστέκετο, και τους έβλεπε, και ευθύς ηλλοιώθη, όμως δεν είπε τίποτες, δια να μη συγχίσει τον εραστήν της. Ο δε Νάρκισος βλέποντάς την ότι έμεινεν ως ηλλοιωμένη, την ηρώτησε τι είναι το αίτιον οπού εσυγχίσθη; Εκείνη τον απεκρίθη, ότι το υπέρμετρον της χαράς και της ηδονής την ηλλοίωσεν· προς τούτοις ερωτώντας ο Νάρκισος, και περί της δουλεύτρας οπού ετραγωδούσε, τόσην // [f.65r] ώραν, τον είπεν η Ευμενεΐα ότι εγώ την επρόσταξα να μην σιωπήσει, διότι εν όσω ακούσω οπού τραγωδεί ιξεύρω πως είναι εδώ και δεν υποπτεύομαι να έλθει εις την πόρταν τινάς να μας ιδεί, όθεν όταν εύγεις έξω, φως μου, θέλεις επαινέσει την φωνήν της, και θέλεις την φιλοδώρησει τίποτες, επειδή και την είπα, πως έμαθες ότι έχει καλήν φωνήν, και επιθυμείς να την ακούσεις. Στείλε και εις την θείτσαν μου τίποτες φιλοδώρημα, προς την οποίαν δεν θέλω λείψει και εγώ να κάνω το όμοιον, δια να μας δουλεύσει και άλλην φοράν, καθώς και τώρα μας εδούλευσεν. Εξεπλάγη ο φίλος εις την πανουργίαν και μηχανουργίαν και εφεύρετικήν ετοιμότητα της γυναικός, και αφού την είπε μυρίους επαίνους την επληροφόρησε πως η αγχίνοιά της και το πνεύμα της, οπού είναι ασύγκριτον, τον βιάζει να την λατρεύει περισσότερο. Ανεστέναξε εκ βάθους η Ευμενεΐα, τόσον δια εκεί/νον οπού από την δάφνην τους έβλεπεν όσον και διατί ήτον ανάγκην πλέον να αναχωρήσει ο εραστής, δια να μην έλθει ο Σαμφιάδης και τον εύρει εις το σπίτι, όθεν δακρύσας ολίγον λέγει προς αυτόν, τελευταίον: τόσην δύναμιν έλαβες, οπού ενίκησες την αδαμάντινον μου, και έγινα βιαζόμενη του κάλλους σου και της μαγνητικής δυνάμεως των επιχειρημάτων σου, πτώμα της ερωτικής σου κλίσεως, και πλέον δεν μ'έμεινεν άλλη εξουσία, παρά να επιθυμώ να μην χωρίσω από λόγου σου· καταρόμαι εν ταυτώ και μακαρίζω την ώραν οπού σε εγνώρισα, διότι κατηνάλωσα τον θησαυρόν της τιμής μου, και κατεπλούτησα του λόγου μου με τον θυσαυρόν της αγάπης σου, και με το κέρδος του

εαυτού σου· μα, αχ, φως των ομματιών μου, και παρηγορία της τετραυματισμένης μου καρδιάς, πως να τολμήσω να το ειπώ, ότι είναι καιρός, να πηγαίνεις, δια να ημπορέσω // [f.66r] να παίζω τον Σαπφιάδην καθώς θέλω; διότι αν έλθει και σε εύρει ακόμι εδώ δεν με δίδει χέρι. Ο Νάρκισσος αφού έμεινεν ώραν πολλήν άφωνος από την λύπην του, είπεν αμή άραγε τότε πάλιν αξιώνομαι να σε ιδώ ψυχή μου, και να απολαύσω τους γλυκυτάτους καρπούς της αγάπης σου; Τον απεκρίθη εκείνη: πάλιν ευρίσκω τον καιρόν, μόνον όσον ημπορείς περιποιούν και κολάκευε τον Σαπφιάδην, και όταν αναφερθεί λόγος περί εμού, μην λείπεις ολίγον τι να με κατακρίνεις εμπρός του, ως υπερήφανον, και θηριώδη, και εξ εναντίας να επαινείς, και να δικαιολογείς τον λόγου του. Ητοιμάσθη λοιπόν να πηγαίνει, του έχυσε νίψιμον η Ευμενεία, εκτένισε τα γένεια του, ίσιασε τα φορέματά του, και αφού κατεφίλησε πάλιν ένας τον άλλον, με ασπασματικούς ενηγκαλισμούς, τον κατέβασεν έως κάτω εις την σκάλαν, και ανεχώρησε με τους δούλους του. Ο Σαπφιάδης όταν επή/γεν εις την θείτσαν της Ευμενείας, αυτή δια να τον κρατήσει πολλήν ώραν δείχνοντας πως είχεν ανάγκην από λόγου του, άρχισε με δάκρυα πλαστά να κλαίεται, και να τον παρακαλεί, λέγουσα, ότι κάποιος κακός άνθρωπος, με έστειλεν άνθρωπον από το κριτήριον, και με κράζει λέγοντας να πάρει το οσπίτιόν μου αδίκως και παραλόγως, και με το να μην ιξεύρω γράμματα σε παρακαλώ να έχεις την ευχήν μου, να κάμεις τον κόπον, να ερευνήσεις μέσα εις αυτά τα χαρτιά να εύρεις τα χοτζέτια της αγοράς του οσπιτιού και αφού τα εύρεις, να υπάγεις με αυτά εις τον κριτήν να τον συντύχεις τα δέοντα, δια να φανεί πως έχω άνθρωπον άξιον να με διαυθεντεύσει εις το δίκαιον, να μην χάσω το οσπίτιόν μου, το οποίον το έχω χαρισμένον της ανεψιάς μου Ευμενείας, και αν το χάσω εσείς οι δύο ζυμιώνεσθε. Άρχισε λοιπόν ο Σαπφιάδης να κοιτάζει τα χαρτιά ένα προς ένα // [f.67r] και αφού εκοίταξε ένα πλήθος χαρτιών, μην ημπορούντας να εύρει τίποτες, δεν έκαμε τελείως καμμίαν δουλειάν παρά μόνον ότι εδαπάνησε πολλήν ώραν με την πανουργίαν της θείτσας, και έδωσεν αρκετόν καιρόν εις την Ευμενείαν, να ξεφαντώσει μετά του

Η Ευμενεία από τον κηπουρόν ότι δεν
 Εβρεβαώθη λοιπόν η Ευμενεία από τον κηπουρόν ότι δεν
 κανείς δεν είχε πει.
 λέγοντας πως έχει δουλειά, και έξω από αυτόν άλλος
 ήλθεν και εξήγησεν από λόγον μου το κλείδι του κήπου
 εκείνην την ώρα; Ο δε κηπουρός απεκρίθη: ο Γαλιλάης
 κηπουρόν, και τον ηρώτησε, ποιος εβίβηκεν εις τον κήπον
 ταράχην από την καρδίαν σου. Η Ευμενεία έκραξε τον
 λόγον του, από όλα αυτά επαρηγορείτο, και έδωκε κάθε
 λογής έλεγεν και ωνείδιζε εκείνην και ειδικαιολόγους, του
 ο συντεκνος προς αυτόν, και προς την σύζυγον του, και η
 συγγολογισμένης τα όσα πατριακά και νουθετικά λόγια είπεν
 είναι [1.68] // [1.68] ο μυσσαφίρης εις το σπίτι, και προς τούτοις
 την μητέρα της, να υπάγει να καθίσει μαζί της, εν όσω
 επάνω εις το ποδόφυτον, και ενθυμούμενος πως επρεκάλασε
 στοχαζόμενος πως είναι η μητέρα μεσημέρι, και όλον το σπίτι
 Νάρκισσον το έδιδε μύριους φόβους, από το άλλο μέρος
 από το ένα μέρος η συντροφιά της Ευμενείας με τον
 υποψίας και φαντασίας κατενέμετο, και εκκαταράττειτο,
 εκάθητο εις το σπίτι της θείας, γεμάτος από μύριους
 δεν είναι έδω ανεχώρησε. Ο δούστης Ζαφειάδης εν όσω
 προ ολίγου μία της δούλης ηγήτορας αυτήν, και εγώ λέγουσα
 είναι τώρα; Απεκρίθη εκείνη, ότι τόσον ίξερω, πως ήλθε
 δούλευσαν αυτή που επήγε ύστερον η μητέρα μου; Και οπου
 να κρύψει την σύγχυσίν της, και μόνον ηρώτησε την
 σύγχυση την Ευμενείαν, όμως όσον ημπορείεν επάσχιζε
 έπειτα εστράφη χωρίς να είμβη μέσα. Αυτή η είδησις πολλα
 την πόρταν, και εκοιτάξεν ολίγον από την άκρην του περδέ,
 όμως λέγουσα εγώ πως είσθε με μυσσαφίρη / ήλθεν έως
 θαλάμιον, εκεί όπου ήσουν η ευγενεία σου με τον συντεκνον,
 ήλθε κυρία, και η μητέρα σου, και ήθελε να είμβει εις τον
 αυθεντης δεν είναι έδω, κατέβη, και αναχώρησεν, όμως
 ήλθε, ζητώντας τον αυθεντην της, και λέγουσα εγώ πως ο
 όσω ήτον ο μυσσαφίρης. Αυτή απεκρίθη πως ο Γαλιλάης
 ηρώτησεν αν ανεβή κανένας επάνω από τους δούλους, εν
 και εκείνην όπου εφύλατε την πόρταν του θαλάμιου, την
 τα παρθύρα και έδωρισε κάθε μία εις την υπηρέσταν της,
 έκραξε τες δούλευτρες όπου εφύλαττον τους δρόμους εις
 εραστού. Η Ευμενεία αφού ανεχώρησεν ο Νάρκισσος,

ήτον άλλος, παρά αυτός επάνω εις την δάφνην και πως επί τούτου επήγε δια να κατασκοπεύσει από εκεί, και να ιδεί τι να κάμει άραγε ο Νάρκισος με αυτήν; Όμως τη αλήθεια δεν ήτον το πράγμα έτσι, διότι ο Γιανίλης δεν είχε καμμίαν είδησιν, α/πό τα καμώνατα της κυράς του, ούτε επήγε εις τον κήπον δια να κατασκοπεύσει, αμή με το να ήτον πολλή ζέστη του ηλίου επεθύμησε να έμβει εις τον κήπον να φάγει ένα πορτοκάλι, το οποίον να φθάσει δια να το κόψει ανέβη επάνω εις την δάφνην, αμ' ούτε εστοχάσθη να ιδεί μέσα εις τον θάλαμον, ούτε είδε τίποτες καθώς η Ευμενεία ενόμιζεν, η οποία φοβούμενη, πως ο Γιανίλης θέλει φανερώσει προς τον αυθέντην του εκείνα οπού είδεν, καθώς αυτή εθαρρούσεν, εστοχάσθη να κατασκευάσει άλλην μηχανήν δια να προλάβει το πράγμα. Και λοιπόν κράζει μίαν από τες πιστές δουλεύτρες της και την δίδει ένα μαντήλι, παραγγέλοντάς την να το δώσει τον Γιανίλην, και να τον ειπεί, να τον υπάγει εις μίαν νέαν σκλάβαν οπού έπλυνε ρούχα εκείνην την ώραν, μέσα εις ένα κατώγειον δια να το πλύνει. Πηγαίνοντας λοιπόν ο Γιανίλης να δώσει το μαντήλι εις την πλύστραν, ιδού η Ευμενεία όπισθεν με // [f.69r] ένα ξύλον εις το χέρι και κτυπώντας ευθύς και τον Γιανίλην και την σκλάβαν, και εν ταυτώ κράζει άλλους δούλους, και πιάνουν τον άθλιον Γιανίλην, και τον βάζουν κάτω εις τες ξυλιές, ομού και την νέαν σκλάβαν, λέγουσα ότι τους ήυρε συνουσιαζομένους, και όσον αυτοί εφώναζον κλαίγοντες πως δεν έχουν είδησιν από αυτά, τόσον η καλή Ευμενεία επερίσσευε τους ραβδισμούς λέγουσα, ότι πιστεύει τα εδικά της μάτια, και όχι τα ψεύματά τους· και αφού τους έδειρεν υπέρμετρα, τους έβαλεν εις την άλυσον τον καθ'ένα ξεχωριστά, και ανέβη εις τον θάλαμόν της. Η μητέρα της όταν επήγε να την συντροφεύσει τον καιρόν οπού εκάθητο με τον Νάρκισον, και καθώς ανώτερω είπαμεν, βλέπουσα ολίγον τι από τον περδέν, τους είδεν ενηγκαλισμένους εις την κλίνην, όθεν ευσυστάθη να έμβει μέσα δια να μην τους θεατρίσει, όθεν ετραβίχθη οπίσω, και αναβαίνουσα επάνω εις ένα καφάσι υψηλόν, από το οποίον ε/φαίνετο όλος ο θάλαμος της Ευμενείας, με μεγάλην ησυχίαν εκρύφθη, και από εκεί είδε τα όσα ενήργησαν, και να όσα εσύνησαν

αναμεταξύ των πολλά καλά. Αφού η Ευμενεία έδειρε τον Γιανίλην, και την νέαν σκλάβαν και τους έβαλεν εις τα σίδηρα, ακούουσα η μητέρα της αυτήν την ταραχήν, ερεθυσμένη και τεταραγμένη εμβήκεν εις τον θάλαμον της θυγατρός της, η οποία τότε είχε στείλει με βίαν να κράξει τον άνδρα της: της λέγει η μητέρα της με θυμόν, σφάλισε την πόρταν, διότι έχω λόγον να σε συντύχω. Αυτή απεκρίθη: δεν ημπορώ να σφαλίσω διότι καρτερώ τον άνδρα μου, ο οποίος είναι ύποπτος άνθρωπος, και αν με εύρει με την πόρταν σφαλισμένην, ημπορεί να με ευγάλει καμμίαν συκοφαντίαν. Απεκρίθη η μητέρα της: τι συκοφαντίαν κατηραμένη κόρη; Τα καμωματά σου είναι βουνά, αι κακαί σου πράξεις βοώσι, και εσύ φοβάσαι να μην σε συκοφαντήσκει ο άνδρας // [f.70r] σου με την μητέρα σου; Εφθασεν εν ταυτώ και ο Σαπφιάδης και χαιρετήσας την πενθεράν και την σύζυγον εκάθισεν. Άρχισεν η Ευμενεία με ένα παράπονον κλαυμερόν να λέγει: τι ώρα είναι αυτή άνδρα μου οπού έρχεσαι εις το σπίτι σου; Εκόλλησες με την θείτσαν μου, και πλέον δεν είχες ξεκολλημόν; Καλά είναι αυτά, να με αφήνεις μονάχην κοπέλαν με έναν τοιούτον άρχοντα εις το σπίτι; Μίαν φοράν με βίαν σε ήυρεν εδώ, και τον άφησες και έφυγες; Έκαμεν η τύχη, και ήτον εδώ η κυρά μητέρα μου, και ήλθε και μ'εσυντρόφευσε· κάλλιον να έκοπτεν ο θεός την ζωήν μου, παρά τέτοια ζωή, μήτε τον, καχβέν δεν ηθέλησε να περιμένει, και αγκαλά δεν το απέδειξε πως τον εκακοφάνη, όμως δεν ηθέλησε να καθήσκει· μ' όλον οπού τον παρακάλεσα, και εγώ, και η μητέρα μου. Απεκρίθη ο Σαπφιάδης ότι η καϊμένη η θείτσα σου κινδυνεύει να χάσει το / σπίτι της από ένα ψεύτην, και δια τούτο μ' έκραξε και δεν πρέπει να σε κακοφανεί διάτι η ανάγκη έτσι το εκάλεσεν και επειδή είχες κοντά την μητέραν σου, τι σε έκοπτε; Και αν ο σύντεκνος δεν ηθέλησε να καθήσκει περισσότερο, καλύτερα οπού εγλύτωσης από την ενόχλησιν. Η μητέρα της Ευμενείας ακούσα αυτά, και την γεναιοκαρδίαν της, απορούσε προς τα εφευρέματα και μηχανουργίας της θυγατρός της, και με ένα βλέμμα ελεεινόν πλησιάσασα προς τον Σαπφιάδην, τον αγκάλιασε, λέγουσα, να χαρώ εγώ τον χρυσόν μου γαμβρόν, που λυπάται τας

χειράς συγγενεῖς μας. Μην ἔχεις ἔννοιαν γαμβρέ μου, ἡ
Ευμένεια ὡσάν κορίτσι νέον, ἀγαπά να σε ἔχει πάντοτε εἰς
το πλάγι της, ἔτσι εἶναι οἱ γυναῖκες οπού ἀγαπούν τους
ἀνδρας των, ἀφησέ την και ἀς λέγει καϊμένη, καϊμένη την
κατάραν μου σε δίδω, ἀνίσως και παραπονεθεῖς ἀπό τέτοιον
χρυσόν, και διαμαντένιον // [f.71r] γαμβρόν. Απεκρίθη ἡ
Ευμενεία: δεν ἰξεύρω τι να εἰπώ. Αὐτός ο ἄνθρωπος, ὡς
φαίνεται, μάγος εἶναι και ὅλοι τον ἀγαπούν, ὅλην την
γλώσσαν την ἔχει δεμένην και δια λόγου του γίνονται
κουρπάνι, και με το να τους καλοπιάνει, γελώνται και αὐτοί
και μόνον το καλόν του λέγουν· ὅχ θεέ μου τι να κάμω οπού
ο κόσμος δεν ἰξεύρει την κακίαν του, και ἐγώ ο καϊμένος
ὅπως και ἀν το κάμω με κατακρίνουν και δεν γνωρίζουν την
κακοριζικίαν μου, και ο σύντεκνος μας, τέτοιος μέγας
ἄνθρωπος πλανεμένος ἀπό λόγου του και αὐτός το ἴδιον
κάμνει, καθὼς και ο πατέρας μου ο ἀχμάκης μόνον το χατήρι
του βλέπουν, και ἐγώ σκάνω, ψοφώ, δεν τους μέλει. Εἴαν
εσύ οπού εἶσαι μητέρα μου, εἶσαι τέτοια σκύλα, οπού θέλεις
τον θάνατον μου, οἱ ἄλλοι τι θέλεις να κάμνουν; Μα ἐπὶ
τούτοις, θαυμάζω τον σύντεκνον, οπού δεν εἶχεν ἄλλο παρά
μόνον τ' ὄνομα του, παραγγέλοντας μου να τον υποτάσσομαι,
και να τον σέβομαι, και / ὅτι ἄνθρωπος ὁμοιός του δεν εἶναι
εἰς τον κόσμον. Ἡ ευγενεία σας πάλιν με λέγετε τόσα και
τόσα και δια λόγου του πάντα ἐπαίνους και ἐγκώμια και δι'
εμένα κουκούτσι, τι να κάμω; Δεν ἰξεύρει τινάς την
κακογνωμίαν του, και τα γρίνισματά του. Ἀν ἔχει ἄσπρα,
φωτιά να τα κάψει. Διατί με πέτρες και με ξύλα δεν
αγοράζεται ἡ ψυχή του ἀνθρώπου· καρδιά με καρδιά
αγοράζεται· δεν με ἀγαπά τελείως, ἐγώ μίαν ἀγάπην θέλω
ἀπό λόγου του, καθὼς ἐγώ ἀποθνήσκω δι' αὐτόν, ἔτσι και
αὐτός να ἀποθνήσκει δια λόγου μου· ἐγώ με τα μάτια του
βλέπω, και με την πνοήν του πνέω. Αὐτός ἔχει μίαν καρδίαν
σκύλινον, και δεν τον μέλει τι τραβώ. Ἐχω τους δούλους
και τας δούλας χωρίς ζάπτι, ἀν τας μαλώσω και τας
διορθώσω, τους κακοὺς ἀν ἀλλάζω, με πιάνει ἀπό τα μάτια,
ποτέ δεν ευχαριστεῖται εἰς ὅτι και ἀν κάμω με τους
μουσαφίριδες μ' ἀφήνει μονάχην, ὡσαν καλήν ὥραν και
φεύγει, και ἐγώ ἀς // [f.72r] κουρεύομαι· ἐγώ ἐπιθυμώ τον

άνδρα μου να τον έχω εις το πλάγι μου, και όχι να με αφήνει να φεύγει μ' ένα αλάγι σκλάβους κρεμασμένους. Ποίον να πρωτοκοιτάζω; Από το άλλο μέρος πάλιν, μονάχη μέσα εις τους ασλατζάκιδες άρχοντας, και καψογιαλίζω κομμάτι, και μόνον βλέπεις, και καρφώνουν τα μάτια τους επάνω μου, κακόν χρόνον να έχουν, και ο ένας ξηροβηχεί, και ο άλλος στρίβει το μουστάκι του, και εγώ δια να μην δείξω πως είμαι χωριάτισσα και βάρβαρη, να ατιμάσω το γένος μου, στέκομαι οσάν καρφωμένη. Η μητέρα της τα ήκουσεν όλα αυτά, και απορούσεν, ιξεύρουσα τι έγινεν εκείνην την ώραν με τον σύντεκνον, και εστοχάζετο με τι τρόπους επολιτεύετο εις την ατιμίαν και απάτην του ανδρός της· ο Σαπφιάδης πλέον, εις τόσα λόγια παραπονέματος και αγάπης, βλέποντας ξεχωριστά εις αυτήν να πίπτει και κανένα τεχνικόν δά/κρυον, απορούσεν και δεν ίξευρε τι να ειπεί. Και καθά ασυνήθιστος να τον δείχνει αγάπην και να τον κολακεύει εις τας θελήσεις του, αυτά τα ολίγα τον εφαίνοντο άνθη ευωδίας του Παραδείσου. Η Ευμενεία οπού ίξευρε τας βρωμάς της, και την καρδίαν, και τον νουν της τα είχεν αφιερωμένα εις τον σύντεκνον, ετεχνεύετο να χαλιναγωγεί τον φυσικόν της θυμόν, και να ταπεινώνει την οφρύν της, δια να δείχνει εις τον Σαπφιάδην, εκείνην την αγάπην, οπού δια λόγου του δεν είχεν, και ούτω να τον έχει εις τα θελήματά της, και να τον κρατεί εις τας παγίδας της αποκεκοιμημένον, και υποτεταγμένον εις τα νεύματά της, και απομεμακρυμένον από τας υποψίας. Ισιάζουσα αυτή το κορμί της με διάφορους ερωτικές κολακειάς, τον αγκάλιασε, και δακρύουσα κομμάτι έσταζεν εις το προσωπόν του μερικός ρανίδας των πλαστών δακρύων της, καταφιλούσα αυτόν έλεγεν: άχ τι να ειπώ, δεν // [f. 73r] γνωρίζεις τι γυναίκα έχεις; Και πόσον σε αγαπώ; Και εν ταυτώ έδειξε ότι ελιγοθύμησε, και πέπτει από τα χεριά του εις το έδαφος κάτω. Ο Σαπφιάδης έγινεν άλλος εξ άλλου, διατί είχε μεγάλην αγάπην, κλαίων και οδυρόμενος πως έχασε την γυναίκα του, νομίζοντας ότι απέθανεν, εβόα την δυστυχίαν του, θρυνών, και εφώναζεν ογλήγορα να φθάσουν ιατροί. Η πενθερά του δεν άφησε να κράζουν κανέναν ιατρόν μόνον κλείσας την πόρταν του θαλάμου, έκαμε με καπνίσματα, και

με άλλα γυναικεία ιατρικά δια να την ξελιγοθυμήσει. Έδειχε η μητέρα της ότι έκλαιε, και μυρολογώντας έλεγε δυνατά δια να την ακούσει ο Σαπφιάδης: χρυσή μου κόρη, σε χάνω, οχ, εις το κακόν μου τρελαίνομαι· άρχων γαμβρέ, καλά είναι αυτά, να η φαγούρα τι κάμνει· δεν σε το έλεγα εγώ η καϊμένη, ότι είναι τρελοκόριτσον, αμάθητον, και / τα πέρνει όλα πικρά; Και τώρα τι έχω να γένω; Η Ευμενεία ερχόμενην εις τον εαυτόν της άνοιξε τα ομμάτια της, και προσποιουμένη έλεγεν: αχ η καϊμένη εγώ, τι με ηύρεν εμένα; Εγώ χάνομαι δια την αγάπην και τιμήν ενός τοιούτου ασεβή, και αυτός δεν το γνωρίζει, πιάσθε με την καϊμένην να σηκωθώ! Ευθύς ο άνδρας της την εσήκωσεν εις τα χέρια του, και την έβαλεν εις το στρώμα, καταφιλούντας την, και λούοντας την δάκρυα, η μητέρα της επρόσταξε να βάλλουν τραπέζι, και να φέρουν της Ευμενείας κομμάτι ζουμί να πιεί, λέγουσα και προς τον άνδρα της αν έχει κανένα πνεύμα καρδιακόν και δυναμωτικόν να την δώσει, και αυτή επήγε και εκάθισεν εις το πλάγι της, και κρατούσα το κεφάλι της, έλεγε να ησυχάζουν όλοι. Ο δε Σαπφιάδης έτρεξεν εις το οδατζίκι το μικρόν, και ευγάνοντας μερικά πνεύματα δυναμωτικά, από τας Ινδίας // [f.74r] φερμένα, και ένα καλόν ζωνάρι χίνδικον και ένα χρυσόν ρούχον, τα ήφερεν όλα εις το κρεβάτι της Ευμενείας και της έδωσε το ζωνάρι, το δε ρούχον το έδωσε την πενθεράν του, φιλώντας το χέρι της, λέγων ότι ο θεός έκαμε και ήτον εκεί, ειδέ μη αυτός από το κακόν του τον εκατέβαινε δαμβλάς. Και δίδοντας την από τα δυναμωτικά πνεύματα, έδειχνε η Ευμενεία πως ανελάμβανε ολίγον· Και έτσι ο Σαπφιάδης, ηγόραζε τα κακά και τα κέρατα με τόσους ίλιγκας και με τόσην αξιωτάτην τιμήν. Εσήκωσαν τελευταίον με πολλά παρακαλέματα την Ευμενείαν εις το τραπέζι, και κράξας τον πενθερόν του ο Σαπφιάδης, έκλεισαν την πόρταν του οσπιτιού, δια να μην έλθουν ξένοι άνθρωποι να τους συγχίσουν, και έδωσαν αρχήν εις το δείπνον· βλέποντας ο Σαπφιάδης ότι ο Γιανίλης, δεν ήτον εις το τραπέζι να υπηρετεί ως την συνήθειαν του είπε: δι/ατί ο κατηραμένος Γιανίλης δεν είναι παρών; Κράξε τον να έλθει ογλήγορα. Η Ευμενεία τον είπε, να σε χαρώ χρυσέ μου, άφησέ τον τον κρεμασμένον μην τον ζητείς, και

αύριον μανθάνεις τα καμώματά του, τώρα μην με συγχίζεις, αφήσε να φάγωμεν. Εσιώπησεν ο Σαπφιάδης δια το ήσυχον, μα πολλοί λογισμοί τον επερικύκλωσαν, όσον να μάθει το αίτιον της οργής της Ευμενείας, και τι την έκαμεν αυτός οπού τον οργίσθη. Και τοιούτης λογής ο Σαπφιάδης πλαγιάζοντας εις το στρώμα, αγκάλιασε την Ευμενείαν, και παίζοντας και έλκοντάς τον προς ερωτικάς κινήσεις, εξήπτεν εις αυτόν τα πάθη της σαρκός, τόσον οπού τον εκατακούρασεν εις τους αφροδισιακούς αγώνας, εκείνην την νύκτα, μ' όλον οπού άλλην ευτυχέστερην νύκτα με αυτή δεν είδεν ο Σαπφιάδης, ώντας ο έκτος χρόνος της συζυγίας του. Δεν έλειπεν όμως να ερωτά τα // [f.75r] του Γιανίλη, και η Ευμενεία άλλο δεν έλεγε, μόνον αύριον τα μανθάνεις του κρεμασμένου τα καμώματα, μόνον άφησέ με να χαρώ τούτην την νύκτα, οπού άλλην ομοίαν δεν ηξιώθην να σε ιδώ, να έχεις τον νουν σου συμμαζωμένον, και το πουρνό τα μανθάνεις όλα. Απορούσεν ο Σαπφιάδης εις την μεταβολήν της γνώμης της Ευμενείας από την προτέραν δριμύτητα και αγριότητα οπού είχεν, όθεν αυτός τεκμήριον ευτυχίας το υπελάμβανεν, δια το έργον των γονεών της οπού εκατοικούσαν μαζί της, αγνοών το αίτιον της επιπλαστού κοινωνήσεως των πραγμάτων, και την τέχνην με την οποίαν εφέρετο προς αυτόν η Ευμενεία, δια να τον βαστά αποκεκοιμημένον εις την απάτην· το πουρνό σηκωνόμενοι από το στρώμα, και πίνοντες εκ την συνήθειαν τον καχβέν τους, ηρώτησε πάλιν ο Σαπφιάδης δια τον Γιανίλην, πως δεν φαίνεται; Και τι έκαμεν οπού την εσύγχισεν; Μα το ερώτημα με / τρόπον γλυκόν, και πρόσωπον ιλαρόν. Απεκρίθη ευθύς η Ευμενεία: τον έδειρα τον ασλατζάκην και τον έβαλα εις τα σίδηρα, διατί επήγα και τον ήύρα τον αχρείον με την γαυριασμένην την σκλάβαν οπού έπλυνε, και ήτον αγκαλιασμένοι, καταφιλούμενοι και την είχεν εις στάσιν να κάμουν τας κακάς των επιθυμίας. Εγώ βλέποντας αυτό με τα ομμάτιά μου, πράγμα οπού ούτε εις τον ύπνον μου δεν το υπέφερνα να το ιδώ, σε αφήνω να στοχασθείς πως με εφάνη, έχασα τον νουν μου εις το σπίτι μου να ιδώ εγώ τέτοια πράγματα, οπού θέλω να είναι καθ' αυτό άσυλον τιμής, όλη θυμόν και φρένα, τους έπιασα και τους δύο, και

αφού τους έδειρα βαρύτατα, τους έβαλα εις την σίδηρα, και δια να μην σε κακοφανεί, ιξεύροντας, την γνωμίτζαν σου, δεν έστειλα να τους πουλήσω εις το παζάρι, δια να μην έχω καυγάδες πως δεν σε ερώτησα, και εχθές το βράδυ για να μην σε συγχίσω, δεν // [f.76r] σε το είπα, τώρα να οπού το ιξεύρεις, και να ιδώ τι κυβέρνησιν θέλεις κάμει. Εγώ τον Γιανίλην τέτοιον ασλατζάκην, να περιπατεί με την βρακοζώναν εις το χέρι, να τραβά τες σκλαβές δεν το στέργω, άνθρωποι είναι και αυτές, και όταν τες πειράζει μίαν και δύο φορές, κλαίουν, όχι ότι όλες μας η σκλάβες είναι από τα κοπέλιά μας λυσιασμένες περισσότερον και δεν έχουν χρεία από παρακίνησιν, μα αν ήτον, και τιμημένες, ξεκλίνουν· Με δύο λόγια τον Γιανίλην τον πουλείς και παστρεύεται το σπίτι· και εκείνην την ξεκοιλλωμένην, με το να είναι πολλά αξία σκλάβα, και προκομμένη εις όλα, μην την πουλήσεις, μόνον αφού την δείρες και ο ίδιος να την βάλλεις εις τα σίδηρα μερικές ημέρες, δια σωφρονισμόν της, δεικνύοντες πως την συγχωρούμεν. Ο αγών της Ευμενείας ήτον, να ευγάλει τον Γιανήλην από το σπίτι, και να τον κάμει να πέσει εις την οργήν του Σαπφιάδου, διότι ενόμιζεν πως είδε / την ασχημοσύνην της, από την δάφνην και ανίσως ήθελε τον ειπεί και τίποτες από αυτά να μην τον πιστεύσει ο Σαπφιάδης, μόνον να τα πάρει ως εχθρικά· μην ιξεύρουσα η Ευμενεία, ότι αυτός ωςάν νέος ανέβη δια το πορτοκάλι, και δεν είδε τίποτες από τα όσα αυτή έκαμε με τον σύντεκνον, και ούτε είδησιν είχε πως αυτός ήτον εκεί, και αυτή υποπτευόμενη, το εναντίον, τόσον έπλασεν η πονηρία της γυναικός και η γνώσις της κακοπραγίας της, ετεχνεύθη να συλλογισθεί και να εργασθεί, εις το να καλύψει τας αχρείας της πράξεις. Ακούσας όλα αυτά ο Σαπφιάδης με υπομονήν γελάσας αρκετά, είπε προς αυτήν, αυτά είναι όλα να σε χαρώ, φαντασίες και υποψίες μάταιες, ο Γιανίλης πως είναι όμοιος και ο Μανίλης, εγώ τους ιξεύρω, πλέον να υποπτεύησαι εις εκατόν χρόνους γέροντα ευνούχον, παρά εις τον Γιανίλην και Μανίλην. Αν ιξευρες ποίοι είναι αυτοί οι // [f.77r] δύο, αυτά δεν τα έλεγες. Η Ευμενεία ακούουσα αυτά θυμεί νικημένη, και τέχνη καθωπλισμένη, όλη φλόγα

[illegible]

του ζει, και δι' αυτόν φροντίζει πως να τον έχει ευτυχή, τιμημένον, και αναπαυμένον, με το να είναι αυτός ξένος, δεν θέλει να αφήσει να προσάψει εις αυτόν κανένας από τους άρχοντας της πολιτείας, μώμονατιμίας η κατακρίσεως. Αυτός καθ' ότι άνθρωπος απλούς και καλής γνώμης, ζει χωρίς εκείνους τους στοχασμούς οπού η πολιτεία μας βαστά, και δίδει πολύ πρόσωπον τους δούλους του, αυτόν καλά το ιξεύρετε, ότι δια της φθοράς τον καιρού, όλοι είναι διεφθαρμένοι, και κα/[f.80r]κού βίου, ασλατζάκιδες, ομοίως και αι δούλες, και δεν ψηφούν τον αυθέντην τους, ούτε την κυράν τους, και βλέπεις ένα σπίτι άνω κάτω. Η χρυσή μας η κόρη, πάλιν το ιξεύρεις οπού δια την τιμήν της θνήσκει, και το σπίτι της θέλει να το έχει, ως ιερόν πεφυλαγμένον, και καθαρόν, τους δούλους και τας δούλας, πάλιν να είναι περιμαζωμένοι και ευπειθείς, δια την τιμήν και ανάπαυσιν του γαμβρού μας: αυτά και άλλα περισσότερα λέγουσα η μήτηρ της Ευμενείας, απορούσεν ο Σαπφιάδης εις τα λόγια της πεθεράς του, και δεν ιξευρε τι να αποφασίσει, επειδή και από το μέρος της πενθεράς του, έτρεχε τόσος ποταμός λόγου, οπού ημπορούσαν να καταπείσουν και τον σοφότατον ρήτορα, έβλεπε δε και την συνεχή λιποθυμίαν της Ευμενείας, από το άλλο μέρος, ιξεύροντας καλότατα και τον Γιανίλην πως είναι αθώος, και ήτον των α/δυνάτων να κάμει τέτοια πράγματα, απορούσε και ίστατο εις μεγάλην έκπληξιν, μην ημπορώντας να ευγάζει λόγον από το στόμα του: τότε η Ευμενεία αγκάλιασε τους γονείς της, και με πλαστά δάκρυα τους έλεγε, αχ ηγαπημένοι μου γονείς, χάνετε την ηγαπημένην σας κόρην, την κανακάργιαν σας, οπού με εβλέπετε και εχαίρετε, οπού ήτον το προσωπόν μου ωσάν το τριαντάφυλλον, και τώρα βλέπετε εις τι κατάστασιν με έφερεν η γλωσσοφαγία αυτού του αγριανθρώπου, φερμένου από τας Ινδίας, δια την κακήν μου τύχην: ένας βάρβαρος, ένας χωριάτης, πως να καταλάβει τι εστίν ευγένεια; Αχ θεέ μου, κόψε την ζωήν μου να γλυττώσω από τα χερίά του, εγώ λέγω να παστρέψω το σπίτι μας από τους κρεμασμένους τους γαυριασμένους, και αυτός με λέγει πως φαντάζομαι και πως δεν ιξεύρω τι λαλώ; Οχ θεέ μου ή διόρθω/[f.81r]σέ τον αυτόν τον άν[θρω]πον, ή κόψε την ζωήν

μου, και εν ταυτώ εκαμώθη πάλιν πως ολιγοθύμησε· τότε ο Σαπφιάδης χαϊδεύοντας την την είπε: ας είναι φως μου, εγώ δια το χατήρι σου, και δια την αγάπην σου, όχι μόνον τον Γιανίλιν να πουλήσω, αμή και τον Μανίλην, και μη χολοσκάνεις κάμε καλήν καρδιάν. Απεκρίθη η Ευμενεΐα: δεν ακούετε τι λέγει; Και τι παρακαλεί; Διατί, δια το χατήρι μου; Και διατί; Δια την αγάπην μου; Δεν βλέπετε την χωριατοσύνην του; Οχ σκάνω φρενιτεύω, εγώ σε είπα δια την τιμήν μας, και δια την τιμήν του οσπιτιού μας. οχ θεέ μου, και τι κακόν είναι αυτό το εδικόν μου, έναν λόγον φρόνιμον και συστασμένον, δεν ιξεύρει να συντύχει αυτός ο άνθρωπος, θαυμάζω πως έχει να γένει το χάλι μου, μ' αυτόν τον αγριάνθρωπον· την λέγει ο Σαπφιάδης, ας είναι δια την τιμήν μας, και / δια την τιμήν του οσπιτιού μας, και δια την ησυχίαν σου το κάμω, και παρευθύς εσυκώθη και επήγε, και εύγαλε τον Γιανίλην από τα σίδηρα, και επήρε και τον Μανίλην και τους λέγει, παιδιά δεν είναι πλέον υποφερμός, ούτε υπομονή, ιδού οπού εβεβαιώθημεν εμπράκτως εκείνο το μεγάλο δίκαιον οπού είχαν εκείνες αι ψυχές των ανδρών οπού ήλθον σωρηδόν εις τον Άδην, από τες κακίες των γυναικών τους· ως τόσον πάρετε αυτά τα άσπρα (διδόντας μίαν ποσότητα αρκετήν εις αυτούς) δια να κάμητε έξοδα, να υπάγητε εις τας Αθήνας, να εύρητε τον βγόλυχνον τον Διογένους, και να πάρητε την απόκρισιν της επιστολής, και αργοπορήσετε εκεί εν όσω έχετε έξοδα μ' όλον τούτο ο καιρός της διορίας μας επλησίασε, με το να είναι ο έβδομος χρόνος, και αν έλθειτε ογλήγορα, πηγαίνομεν και πριν της διορίας, να πα/[f.82r]ραστήσομεν δια ζώσην φωνής εις τους άρχοντας του Άδου, τα μεγάλα βάσανα οπού προξενούν αι γυναίκες εις τους άνδρες· πλην εγώ πρέπει να υποφέρω (δεν αμφιβάλλω όμως, ότι θέλω τραβίξει μεγάλα βάσανα και παιδευτήρια), έως να έλθητε· και λέγοντάς τους αυτά τα λόγια, ευρέθη και συντροφιά εν ταυτώ, και τους έστειλε· γυρίζοντας ο Σαπφιάδης εις το οσπίτιον, ηύρε την Ευμενεΐαν οπού εκάθητο με της μητρός της, και της λέγει, και εις τους δύο τους επώλησα, και τους επήρεν ένας πραγματευτής, και εμίσευσεν δια τας Αθήνας· τώρα την σκλάβαν τι την κάμνομεν; Την πουλούμεν και αυτήν ή όχι; Τον απεκρίθη η

Εὐθεὺς λοιπὸν αὐτὴ με μίαν πιστὴν δούλην ἐστειλε
εἰς ὅσα αὐτὴ ἔκαμε με τὸν Νάρκισον.
πᾶλλον ἵχνος εἰς αὐτὸν υποψίας, καὶ οὐτε ἐκατάλαβε τίποτες
ὁμοία, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, καὶ βλάπτοντας πῶς δὲν ἐμείβε-
ται παρὰ κί/νοῦσεν εἰς ἀφοδισιακοῦς ἀγῶνας. Αὐτὰ καὶ ἄλλα
ἐστὶ εἶσα ἡ ζῷή μου, ἡ κορῶνα τῆς κεφαλῆς μου, καὶ τὸν
θεός· καὶ πάλιν ἐφίλοῦσε τὸν Ἰακωβὶδὴν, καὶ τὸν ἔλεγε,
ἀγαπῶ, καὶ τὸν ἀγαπῶ. καὶ ἔλεγε τὸ ἄνδρα με ἐχάρισεν ὁ
ὅπου να με ποιεῖ καὶ να με ἀγαπᾷ, καθὼς τὸν ποινὴ καὶ τὸν
κοιτάζω, να χορτάσω, να γνῶσις πῶς ἐχῶ ἄνδρα καὶ ἐγώ,
μου, αὐθὲν τῇ μου, δὲν σε ἀφῆλυν να πας ἐξω κἀθῆσε να σε
χερὰ κί/να σου, ἡ χερὰ μου, ἀγαπᾷ μου, καρδίτσα μου, ζῷή
χρυσὸν μου τὸν ἄνδρα, τὸν διαμνησθέντα, να με θάψουν να
τὸν ἀγκάλας, καὶ τὸν ἐφίλοῦσε λέγουσα: να χαρῶ ἐγὼ τὸν
εὐρίσκειτο εἰς μετὰ τὴν χαρὰν. Ἡ δὲ Εὐθεὺς κατ' ὥραν
ἐκινε δια να πιστεύσει τα ὅσα ἔλεγε δια τὸν Ἰακωβὶδὴν, καὶ
ἀποκοιμήσει, καὶ τὸσον τὸν υποδοχάσων, ὅπου μετὰ τὸν
ἀλλὰς ἐρωτικὰς κλίσεις καὶ τῆς κί/νας δια να τὸν
ἀγάπην καὶ περιποίησιν πρὸς τὸν Ἰακωβὶδὴν // [f.83r] καὶ
συνέκρινον, ὁμοῦ καὶ το φαινόμενον, ἐδέχινε, μετὰ τὴν
ἀγάπην τῆς καρδίας τῆς, τὴν εἶχεν ἀφιερωμένην εἰς τὸν
πρὸς τὸν Ἰακωβὶδὴν, καὶ κολλήματα ψευτικά, διότι τὴν
φύλον καὶ υποψίαν τοῦ Ἰακωβὶδὴν ἐδέχινε ἀγάπην μετὰ χεῖρ
λοιπὸν ἡ καρδία τῆς Εὐθεὺς καὶ ἡ ἐνθερωμένη ἀπὸ τὸν
ἐγινε τὴν τιμὴν τοῦ ὁσπίτιοῦ μας, ἐπώλησα καὶ τοὺς δύο. Ἐγὼ
χοροσκάσας. καὶ δια τὴν ἀνάστασιν καὶ ἡσυχίαν μας, καὶ
δύο, δια να μὴ γένεαι αἰτία καὶ μας πορνεύσει πάλιν καμμία
μας συγχίσει, δια τοῦτο ἐκρίνα ἐν λόγον να λείψουν καὶ οἱ
λοιπὸν μὴ πῶς καὶ αὐτοὺς πάλιν κἀμὲ καμμία ἀταξία, καὶ
κερὰ μου, ὅ, τι εἶναι ὁ ἔνας, εἶναι καὶ ὁ ἄλλος, ἐστοχάσθη
ὅχι καὶ τὸν Μανιᾶν. Τὴν ἔλεγε ὁ Ἰακωβὶδὴς: να σε χαρῶ
Εὐθεὺς: ἐγὼ σε εἶπα μόνον τὸν Ἰακωβὶδὴν να πουλῆσεις,
καὶ τὴν ἐντάλεις ἀπὸ τα σίδηρα ὅστερον τὴν ἔλεγε ἡ
παργυρίαις, να φυλάττει τὴν τιμὴν τῆς, τὴν συμ/παιεῖς,
Μανιᾶν. τὴν σκλάβαν ἀφ' οὗ τὴν δέιρεις, να τὴν
τὸν ἀγατῆσκην τὸν Ἰακωβὶδὴν να πουλῆσεις, με ὅχι καὶ
Εὐθεὺς: ἐγὼ σε εἶπα ἐκείνον μόνον τὸν κρεμᾶμενον,

«ας είναι προς είδησιν της ευγενείας της, φως μου, ότι τον edikón μου χωριάτην, τον εκατέστησα με τα λόγια, και με την αγχίνοιαν μου, οπού με λατρεύει ωσάν μίαν θεάν, και τον έχω τόσον αποκεκοιμημένον και ανύποπτον, οπού ίχνος υποψίας δεν έμεινεν εις αυτόν, και πρέπει όχι μόνον να φυλάττεις την αγάπην, αμή και περισσότερον τα την αυξήσεις, και εκείνον τον χωριάτην να τον δείχνεις με το στόμα μεγάλην αγάπην, και περιποιήσιν δια να τον έχομεν αποκεκοιμημένον, και // [f.84r] αμέτοχον πάσης υποψίας· μένω με αγάπην και διάπυρον προσήλωσιν εις το υποκειμενόν της· η ερώσα δια πυρός.»

Λαμβάνοντας ο σύντεκνος το ραβασάκι της Ευμενείας, δεν έλειπεν οπού να κάμει τα όσα τον επρόσταζεν, και εσύχναζεν εις το σπίτι, περισσότερον από πρώτον·

Η γυναίκα τού συντέκνου με το να ευρίσκετο εις υποψίαν δια τον άνδρα της πάντοτε εξαίταζε τους δούλους δια τον αυθέντην τους, και την έλεγον πως το περισσότερον εις το σπίτι του Σαπφιάδου εσύχναζεν. Εν μία ουν των ημερών, ο Σαπφιάδης επήγεν εις περιδιάβασιν με τον πατέρα του συντέκνου και επροκάλεσε και τον σύντεκνον να υπάγουν μαζί και εκείνος επροφασίσθη πως 'χει αναγκαίαν υπηρεσίαν και δεν επήγε μαζί τους, όμως επήγε δια να εύρει την πολυαγαπημένην / του και να τρυγήσει τους καρπούς του έρωτος. Η γυναίκα του φίλου, δια να βεβαιωθεί δια τον άνδραν της, επήγεν εις το σπίτι του Σαπφιάδου δια χαιρετισμόν και ήυρε την άνδραν της με την Ευμενείαν. Η Ευμενεία ως ήκουσε πως ήλθεν η ονοματοδότισσα του παιδιού της, έδραμεν εις προουπάντησιν της, νομίζουσα πως θέλει αλείψει και αυτής τα ομμάτια, όμως δεν ενήργησαν πλέον οι πονηρίες της. Οθεν την ανέβασεν εις ένα θάλαμον ευτρεπισμένον, και αυτή δεν ηθέλησε να έμβει μόνον επήγε εκεί οπού ήτον ο άνδρας της και βλέπουσά τον άνοιξε το στόμα της και τον είπε τόσες υβρισιές μεγαλοφώνως, οπού ήκουσαν όλοι οι γείτονες. Η Ευμενεία άρχισε να την γλυκολαλεί και να την καλοσυντυχαίνει πλην όσον την εγλυκολαλούσε, τόσον εκείνη περισσότερον άναπτεν από τον θυμόν και τον ύβριζε, λέγουσα, σύκω απ // [f.85r] αυτού κρεμασμένε, προδότα, ευγήκαν εις το φανερόν οι πονηρίες

σου, τόσον καιρόν οι υποψίες μου ήτον αληθινές. Και άλλα μύρια τους έλεγε, υβρίζουσά τους. Εσυκώθη ο καλός μας σύντεκνος κατησχυμένος και ευγήκεν έξω από το σπίτι και η γυναίκα του ακολουθούσα τον ύβριζεν. Η Ευμενεΐα έμεινε κατησχυμένη και περίλυπος και δεν ίξευρε πλέον τι να κάμει και απέμεινεν ωσάν νεκρή. Η μητέρα της Ευμενεΐας την έλεγε: κατηραμένη κόρη καλά είναι αυτά; Δεν σε έλεγα εγώ και εσύ δεν μ'άκουσες; Τι απόκρισιν θέλεις δώσει τον άνδρα σου; Αυτό να σκεπασθεί δεν ημπορεί. Η γυναίκα του συντέκνου εγέμισε τον κόσμο, τι λέγεις; Δεν αποκρίνεσαι; Αυτή εσυκώθη και επήγε εις τον θάλαμον της και εσφαλίσθη μέσα. Ο Σαπφιάδης όταν επήγε εις το σεργιάνι, ήυρε καθ'οδόν τον Γιανίλην και τον Μανίλην οπού εγύριζαν από τας Α/θήνας με το να ετελείωσαν τα εξοδά τους και ήτον ο έννατος χρόνος της διορίας των. Ο Σαπφιάδης τους εδιηγήθη τα βάσανα οπού υπέφερεν ύστερα τους έδωσε και μερικά άσπρα δια έξοδα και τους παρήγγειλεν να κάθονται κρυμμένοι. Γυρίζοντας λοιπόν ο Σαπφιάδης το βράδυ, ήκουσε τας φωνάς και τα μαλώματα οπού έκαμεν η γυναίκα του συντέκνου και μανθάνοντας τα γινόμενα, έφυγε ευθύς και πηγαίνει και ευρίσκει τον Γιανίλην και τον Μανίλην και τους λέγει: παιδιά δεν είναι πλέον υπομονή, η πορνεία της κυράς σας ευγήκεν εις το φανερόν, ελάτε να υπάγομεν εις το σπίτι. Πηγαινάμενοι λοιπόν εις το σπίτι, τον εδέχθη η πεθερά του. Ηρώτησε δια την Ευμενεΐαν που είναι. Εκείνη τον απεκρίθη πως από το πουρνόν οπού ευγήκεν έξω της ήλθεν ωσάν ολιγοθυμία και είναι άρρωστη. Την είπεν ο Σαπφιάδης: πρόσταξε να βάλουν τραπέζι // [f.86r] και πες και την άρρωστην να έλθει να φάγει, διότι είμαι κουρασμένος και θέλω να κοιμηθώ. Η πενθερά του επρόσταξε και έβαλαν τραπέζι και είπε και την Ευμενεΐαν να έλθει. Εκείνη εσυκώθη προσποιουμένη πως ήτον άρρωστη. Όμως ο Σαπφιάδης δεν την είπε τίποτες. Αυτή πάλιν ως είδε τον Γιανίλην τον είπε: πάλιν τον ήφερες τον ασλατζάκην να με κάμει να αποθάνω; Ο Σαπφιάδης δεν την ελάλησε τίποτες, μόνον εσυκώθη και επλάγιασεν. Άρχισεν η Ευμενεΐα να τον κολακεύσει και να κάμνει τα προτητερινά της τζακίσματα.

Περιέλειψεν τα του Σαπφιάδου σύμβαντα, Κωνσταντίνου
 Ρωσσέτου χειρών τε ἄπο.

Καὶ τότε οἱ ἀρχόντες τοῦ σκότους
 πρὸσταξαν να γραφτοῦν εἰς
 τὴν πόρταν τῆς κολλήσεως οἱ ποιητῆς
 τῶν γυναικῶν με χρυσὰ
 γράμματα δια να τας
 ἀναγινώσκουν,
 ὅσοι ἐμβαίνουν
 καὶ
 εὐγαίουν.

Ο δὲ Σαπφιάδης τότε τὴν εἶπεν: ἐκατατάλαβες τι ἐκέρδησες
 ἀπὸ τὴν πολλὴν σου εὐγενεῖαν; Δὲν εἶσαι πάλιν δια λόγον
 μου. Το πονρὸν ἔκαμε τὸν ἄρρωστον καὶ ἀπέθανεν, οἷον
 καὶ οἱ δύο τοῦ δοῦλοι καὶ πηγαίναντες οἱ εἰς τὸν Ἄδην,
 ἐπαρστήσαν δια ζωῆς φωνῆς εἰς τοὺς ἀρχόντας τοῦ Ἄδου
 τας κακίας τῶν γυναικῶν καὶ πως δίκαιον εἶχον ἐκεῖ/νες οἱ
 ψυχὲς οὗτο ἄφισαν προ καί ποῦ τὸν κόσμιον καθῶς καὶ ἡμεῖς
 οἱ οἵοι με μεγάλας τυραννίας υπεφάρμαεν τοὺς ἐνθά

ISTORIE GALANTĂ DUPĂ EVMENIA ȘI SAPFIADE

sau șpion al celor lumești, te las pe tine
să scurtezi titlul

Versuri iambice ca din Biblie
află străine că sunt bunul unui bărbat constantinopolitean
pe nume Constantin Roset

[f.2r] Se întâmplă multe rele dar se și dreg, însă limba femeilor nu se vindecă. La începutul lucrurilor lumești de abia prinse Soarele să-și încerce drișca la învîrtitul mingii pămîntești și să împartă haruri egale cu ale sale celor pe care îi stăpînea. Adică începu soarele să lumineze lumea și chiar să dăruiască această virtute. Îndată s-au îngrijit zeii să pună ordine. Astfel mulțimea pestriță și nestatornică a oamenilor înainte de a ajunge la ea legea patimilor și avantajul lui al tău și al meu, adică înainte ca oamenii să cunoască marginea lui al tău și a lui al meu fiind încă desfrîul simplității firești, cea dintîi ispravă a atotputernicului divan al zeilor a fost să dea fiecăruia poverile cuvenite și griji de chiverniseală pentru sine. A apărut în divan printre zei întrebarea care dintre cele două părți, cea bărbătească adică sau cea femeiască este cea mai vrednică și în stare să domnească pe pămînt cu putere de stăpîn și să fie recunoscută drept căpetenie peste toți, ca stăpînă și doamnă. De îndată ce s-a ivit o asemenea daravelă în divanul prea înțelept și mare s-au născut multe neînțelegeri din grea pricină. Unii dintre zei au socotit seriozitatea bărbatului aproape de tiranie și au dat dreptate celorlalți din divan să creadă că furia și trufia bărbaților și celelalte patimi care din diverse pricini se întâmplă, pot să îi înfurie de tot așa fel încît să țină // [f.3r] pe nedrept puterea regatului lor și lăsîndu-se stăpîniți de patimi să se poarte ca niște tirani și ca niște stăpîni nemiloși față de prea frumoasele lor soții care le sunt atît de egale.

Pe de altă parte s-au gîndit că frumusețea femeilor, simbol al însăși slăbiciunii naturii, fiind alunecoasă și înclinată spre plăceri nu se pune de acord cu măreția puterii. Așa că în divanul zeilor a urmat atîta neînțelegere în legătură cu această pricină cîte păreri și cîte dorințe aveau zeii. Neputînd îndura pornirea unei femei, neputința ei, lipsa de cutezanță și toate celelalte, Ares a găsit de cuviință să se dea bărbaților puterea. Eros, dimpotrivă, după ce a ținut o cuvîntare plină de elocvență întemeiată pe puterea frumuseții, s-a adresat simțămintelor divanului, cît de mare e puterea unei preafrumoase stăpîne și de unde să vină fericirea tuturor dacă nu va face ea singură ceea ce va găsi de cuviință și potrivit, condusă și supravegheată de îndurarea naturii.

Soarta, ascultînd cuvintele lui Ares ca și pe cele ale lui Eros, a vorbit despre această chestiune și nevoind să încline în favoarea

nici uneia dintre părți, păstrînd așadar dreapta cumpănă, a spus divanului că a hotărît ca numai una dintre părți să fie stăpînă peste toate lucrurile din lume. Se cuvine totuși și e drept să se împartă acest bun [f.4r] destul de mare ca să îmbogățească și să facă fericite amîndouă părțile. A părut așadar plăcută și dreaptă hotărîrea Sorții, la care au încetat sfada și dihonii divanului zeesc și stingîndu-se orice împotrivire și îndepărtîndu-se tulburările și zgomotul zeilor s-a hotărît cu încuviințarea tuturor ca Soarta să aibă toată puterea și să facă ceea ce va găsi cu cale și potrivit nu numai în pricina de față ci și în ceea ce vor aduce vremea și nevoia. Luînd așadar Soarta puterea deplină de la zei cu mare înțelepciune și dreptate a împărțit puterea întregii lumi celor două părți. Partea dată bărbaților a numit-o statul celor gîndite care are doi poli / înțelepciunea și vitejia. În jurul lor se învîrtesc toate strădaniile trecînd piedici și margini. Într-o parte a pus dreptatea, în cealaltă ordinea și buna orînduială. Întinzîndu-se puterea aceasta a regatului ceva mai mult către limita slavei, peste această moștenire măreață și mîndră se revarsă mînia puhoiului de arme care are o asemenea fierbințeală încît de mult nu s-a mai ivit în ea vreo parte femeiască. Totuși cîteva cuvîntătoare ale veacului de demult plîngîndu-se de ceea ce au văzut mai înainte și nemulțumite de climă, despărțite de chiar bărbații lor s-au hotărît să vină în acest regat și cu toată fierbințeala de nesuferit // [f.5r] și nemăsura slăbiciunii firii lor, de la care li s-a tras mare pagubă, în scurtă vreme s-au obișnuit și trecînd ceva timp au făcut un neam de luptători numit amazoane, numai că pînă la urmă au dispărut și nu se mai păstrează nici o altă urmă a lor decît numai numele, asta mai degrabă ca să se poată desluși înțelesul cuvîntului și nu ca să fie cheazășie pentru această izbîndă. Cealaltă parte, pe care soarta a dat-o femeilor, a numit-o ținutul dragostei, sau regatul erosului, luînd numele acesta de la numele zeului care în divanul tuturor zeilor s-a luptat să ajute neamul femeilor. Le-a dat lor lege ca acest ținut să se chivernisească de către Soartă după chiar voința ei, de dragul ei și ca recunoștință / pentru judecata făcută în ajutorul lor. De acolo pornește cîștigul și dreptul dat jocurilor de dragoste ale femeilor, prin întîmplare și întîlnire care sunt cei doi epistați puternici puși de soartă să adune fructul acestor drepturi. Polul acestui regat este tocmai în cealaltă parte decît

polul bărbaților și se numește polul patimilor, aici nu apune soarele niciodată și domnește mereu întunericul. Astfel că cine intră în el nu vede pe unde să meargă decît cu felinare mari, care fie din pricina pămîntului, fie pentru că și-au luat numele de la femei se cheamă și ele patimi. Flacăra acestor felinare este // [f.6r] vie și puternică și îmbietoare dar trece atît de repede că nu are nici o urmă în timp. Acest regat are ca granițe într-o parte pămîntul minunat al frumuseții în care se află munți atît de nepătrunși încît eroii antichității n-au fost în stare să-i treacă decît luptînd. Cu grijă pot fi totuși învinși căci nu este greutate pe care omul să nu o treacă dacă are grijă.

În acest timp s-a găsit un bărbat, Enias, care după ce a făcut o călătorie în India a adus de acolo o creangă prețioasă în stare nu numai să topească orice greutate ci și să treacă și să învingă munții nepătrunși. Ea l-a făcut pe cel mai sus numit / fericit în aceste lupte și mai mult, i-a deschis calea pînă în străfundurile Hadesului. Întrebat fiind el de tovarășii săi despre creangă, care ia parte la virtutea ușurinței, i-a încredințat jurîndu-se că această plantă crește în grădina Soarelui și pe cîmpiile Lunii. Avînd unii dintre ei grijă să ia fie din rădăcină, fie vreo creangă, fie fructul acestei plante, au făcut negoț mare printre femei. Căci în greutatea cele mai mari și în luptele cele mai grele pe care le-au dat ca să treacă de munții cei mari și de netrecut în care se ascundeau tinerele femei, zeama, mirosul și sentimentul dat de atingerea acestei plante i-au ușurat foarte mult. În acești munți bate o [f.7r] briză așa de înțepătoare și subțire pe cît le sunt de nesănătoase cîmpiile, locurile bătute sunt atît de primejdioase încît greutatea, luptele, patimile și bolile întrec cu mult plăcerea pe care ar putea-o da și, în sfîrșit, și plăcerea asta peste toate e păguboasă și nefericită. Cu toate astea mulți vor scăpăra, să stea din treaba lor fără să țină seamă că doftoria asta întăritoare din India nu le dă tărie să sufere greutatea lumii, nu le înlesnește intrarea în locurile nepătrunse, nu micșorează greutatea urcușului, a răbdării, a așteptării și a grijii pentru onoare. La poalele munților, printre celelalte lucruri vrednice de admirație, curg două riuri care nu sunt / adînci pe cît le sunt de iuți apele. Unul se cheamă pîrîul lacrimilor și izvorăște din două cascade, dintre care una se cheamă a asprimii și cealaltă a disprețului. Iar celălalt pîrîu se cheamă al prefăcătoriei. E atît

de bine făcut și pare atît de calm și de liniștit încît cu multă ușurință și curaj navighează oamenii adică bărbații pe el. Mulți însă dintre navigatori au prea puțină experiență cu busola și neluînd în seamă furtunile repetate, navighează fără nici o teamă din care cauză adeseori eșuează și se scufundă. Pe de altă parte, regatul acesta se învecinează cu o vale numită a plăcerii, aproape de care se găsește un lac mlăștinos numit // [f.8r] al plăcerii, puțină lume s-a plimbat în jurul lui. Fundul lui e imens, și aproape de el se află două stînci dintre care una se cheamă a celor cu virtute, cealaltă a celor cu minte. Pe ele le-a pus acolo înțelepciunea, orice altă încercare n-a avut vreun rezultat. Pentru că nu s-a găsit încă nimeni ca să se poată apropia de cele două stînci, ele au rămas pînă acum golașe și nelocuite. Regatul acesta se întinde de la așezarea tainei pînă în regiunea perfidiei. Mult au lăudat zeii Soarta pentru că a pus ordine între cele două firi ale neamului omenesc.

Drept răsplată i-au dat să viziteze moșia femeilor. Ea, străduindu-se să le facă cît mai fericite / a făcut soțietate și legătură între cei doi conducători și locuitori ai regatelor de mai sus încercînd ca prin căsătorie și prin legătură și prin dragoste neîntreruptă și prin patimi date de la unul la altul să facă între ei patimile comune și tot așa plăcerile și tihna. În această împărăție mare și puternică într-una din zile s-a întîmplat ca numeroase suflete de bărbați osîndiți în Hades să facă tărăboi mare plîngînd și jelindu-se cu bocete groaznice. Mai marii Hadesului au cerut paznicilor acestuia să înceteze tărăboiul și zgomotul care tulburau sufletele și le făceau să lăcrimeze, și i-au întrebat care e pricina durerii lor și de ce așa de mulți au fost aruncați în prăpastie și s-au înghesuit în acea mare eparhie?

Au răspuns sufletele că însăși nevestele lor i-au silit să părăsească de multă vreme lumea și să se îngrămădească în Hades. Au ajuns în Hades Minas și Radamant, judecătorii iadului care au privit cu atenție plîngerile sufletelor. Crescînd zilnic și fără întrerupere aceste tulburări în Hades, au găsit cu cale cei de care se vorbește să aducă pricina la cunoștința lui Pluton, drept care s-a făcut plîngere și apoi să se hotărască îndreptarea după cum o va cere trebuința. Strîngîndu-se marea adunare a conducătorilor din Hades a început Pluton, așezat pe tronul lui înalt, să spună așa bine, ai mei sus puși consilieri, prin sfîntă hotărîre / și situație nefericită, în toate neîndurător și neclintit, am acest regat fără să

mă supun nici unei judecăți sau condamnări fie ea pămîntească ori cerească, știind totuși că e înțelept să punem ordine în treburile celorlalți, am hotărît să mă sfătuiesc astăzi cu dumneavoastră în această chestiune, care, așa cum cred, poate să fie cam așa că înnegrește cu urîciune cinstea slăvitului meu regat. Am aflat iar domniile voastre prea bine știți că toate sufletele ce coboară în acest regat înfricoșător al nostru, strigă, se jelesc, bocesc, că nevestele pe care și le-au luat în lume le-au poruncit de mult să lase plăcerile de acolo și bogățiile și averile și slava și treburile și [f.10r] slăvitele afaceri pe care le făceau acolo și să vină în acest loc întunecos și barbar și strîmt, pentru că au preferat să se facă tovarăși cu noi, cu chinurile de nedescris ale iadului decît să ducă un trai de netrăit, între aceste fiare, ceea ce nouă ni se pare imposibil și presupunem că dacă judecăm, numai din veștile ce le primim de la aceste suflete putem zice că sunt prea puțin simțitoare și iubitoare de dreptate. Așadar ca să hotărîm cu toată dreptatea în această pricină, v-am rugat astăzi, ca cercetînd exact și examinînd părerea pe care fiecare dintre noi o va da să o alegem pe cea mai bună și astfel să binemerităm laudele de mai sus primite de la început, cum că fără greș și așa cum se cuvine am guvernat acest regat puternic.

Lucrul le-a părut mare și greu tuturor căpeteniilor din Hades. Astfel încît cercetarea diverselor păreri și probleme a dus la părerea de obște că trebuia cercetat fondul, adevărul lucrului, cu toate amănuntele, ca să poată divanul să dea o hotărîre desăvîrșită. Cum să se facă aceasta, au fost dihonii mari și multe, unii dintre conducătorii din întuneric au fost de părere că trebuie să trimită în lume unul sau două dhuri din Hades cu chip omenesc ca să mărturisească adevărul. Alții au găsit de cuviință să supere sufletele ca ele să mărturisească curat adevărul. Pluton așadar gîndindu-se la neînțelegerea [f.11r] divanului în această privință a primit părerea celor mai mulți, care era să se trimită în lume unul dintre servitorii lui Tartar pentru această treabă judecînd isprava ca foarte grea, drept care nimeni nu voia să o primească. S-a făcut prin vot, votul a căzut pe Belphegor, mai mare al demonilor, cel mai curios și mai născocitor dintre toți. Cu toate acestea, cu multă și mare durere a primit această învrednicire servitorul lui Pluton, și supunîndu-se trebii care era, că imediat se va îndrepta duhul îndatoririi lui să i se dea cinci sute de pungi

de bani cu care să vină în lume cu chip omenesc și luîndu-și nevastă să se împreune cu ea zece ani, și făcînd cu ea împreună / toate cele bărbătești și mai apoi prefăcîndu-se bolnav să moară și să se întoarcă în Hades și să arate mai marilor din Hades că a văzut cu ochii lui și prin chiar încercările lui, relele, greutățile, tulburările și catastrofele prin care trec cei care ajung în Hades din cauza femeilor. Ca să poată să încerce toate lucrurile mai sigur, a primit ordin ca atîta vreme cît va trăi în lume să fie pradă patimilor omenești și să se simtă om, pățind toate relele, adică sărăcie, păcate, dragoste, gelozie, decădere, înjurături, necinste și restul de pătimiri ale oamenilor. I s-a dat voie să poată ocoli păcatul și șmecheria și să se lupte împotriva lor ca orice om șmecher [f.12]. Luînd așadar Belphegor banii și ordinul de la mai mari și pregătindu-se să plece din Hades spre această lume, în chiar acea vreme a ajuns bătrînul filosof Diogene la el, tulburat de faptele pe care le auzise despre lumea din care dorea să aibă știri perfecte și sigure despre starea oamenilor. I-a dat el lui Belphegor o scrisoare pe care să o trimită la Atena către Biolyhnon de la care a cerut să-i întărească aceste știri. Ieșind Belphegor din întunericul Hadesului și luînd chipurile întunecate ale acelui regat a ajuns în formă omenească în această lume, avînd împreună cu el alți doi demoni ca servitori și luînd / dintr-un sat cai și căruță și mulți servitori, a intrat la Constantinopole însoțit oficial. Care oraș a ales să-l locuiască, găsindu-l potrivit pentru aceste treburi și în misiunea sa numai ca să reușească în știrile pe care le căuta ci și ca să-și cheltuiască asprii și să trăiască în lux fără mari cheltuieli, căci lucrurile erau ieftine la fel și cele necesare traiului. I-a pus pe servitorii săi să-i zică Sapfiade al lui Anhidios și luînd o casă mare cu chirie s-a mutat în ea ca să-și ascundă bogăția. A pretins că se trage de la Pastra și că fiind el mic copil s-a dus împreună cu tatăl său la Tzina și petrecînd acolo cîtiva ani a făcut averea ce-o are cu dînsul și // [f.13r] ca să nu-și irosească viața între barbari a venit în orașul acesta să trăiască mai departe între oameni de ispravă și bine crescuți. Era el mare de stat și frumos, cu ușurință la vorbă, glumeț, vesel, dîndu-și vîrsta de treizeci de ani, învățînd el în scurt timp limba locului, arăta multora învățătura de științe pe care o avea, atît a celor vechi cît și a celor mai noi, indiene, asiriene, arăbești și evropenești, tot așa și bogății și o mulțime de lucruri ce adusesese cu sine și a părut multora de folos.

Mulți dintre nobilii locului, și dintre negustori și alții din popor îi țineau tovărășie neîncetat și petreceau zilnic la mese neîntrerupte, la diverse plăceri și petreceri, Sapfiade avînd de partea lui, în general, / toate onorurile și evlavia, sau mai bine zis, închinările și supunerea. De aceea mulți boieri îl poșteau la ei acasă și cu mese îmbelșugate îi făceau primire mare, ceremonie și îi arătau dragoste de frate, gîndindu-se cum să și-l apropie ca să fie la înălțimea averii lui, a fericirii lui, atrași mai ales de virtuțile lui și de istețimea care-l împodobeau. Astfel încît se căzneau să-l lege cu cununie, propunîndu-i unul fiica, altul sora, altul nepoata de soră, și altul pe nepoata de fiică. Atîta a crescut cererea către el încît femeile măritate doreau să se despartă de bărbații lor ca să se mărite cu Sapfiade. N-a rămas mijloc, nici bărbat isteț care să nu fi fost folosit de fiecare ca să și-l atragă către sine // [f.14r], crezîndu-l ginerele dorit, făcînd lucruri ce nu se aflau și care nu se puteau, numai ca să-l facă să se hotărască un ceas mai devreme. În sfîrșit, împovărat de mulțimea de pețitori și de făgăduielile și de promisiunile de zestre bogată el a răspuns că dacă nu vede mai înainte mireasa nu se hotărăște să se lege cu cununie de nici o femeie. Fiind împotriva bunului obicei al locului și a vechii legi a acestui oraș faptul i-a supărat grozav nu numai pe cei care îl doreau de ginere ci și pe boieri și pe negustori. Cu toate acestea, ca să nu-l piardă de ginere, au hotărît să-i facă pe voie. Ciudat lucru era să vezi cîtă osteneală și-au dat atunci femeile bătrîne și cele iscusite în ale Afroditei și / cele ce aveau practica amorului să facă amestecuri pufoase, alifii, sulimanuri, zemuri, boiele, roșele și altele asemeni ca să înfrumusețeze pe cea care să-i fie dată mirelui sperat ca să-i acopere greșelile feței miresei logodite sau ca să sporească acea mică urmă de frumusețe ce se putea afla.

Băiașii, croitorii, tulpanagii, negustorii, bijutierii și smălțuitorii, și toate celelalte meșteșuguri care iau parte la înfrumusețarea unei femei erau în mare chin ca fiecare să primească frumusețea cerută. Văzînd așadar Sapfiade fecioarele ce i se propuneau una cîte una și atras de frumusețea lor, de evghenia și faptele arătate nu știa încotro să se închine. În sfîrșit // [f.15r] a ales-o pe doamna Evmenia, fată prea frumoasă și prea evghenită și trăită bine, a unui prea evghenit boier care se trăgea dintr-unul din neamurile cele mai vestite și mai vechi din Stambul.

Sfios și tăcut din fire, tatăl fetei avea încă trei fiice, cu vîrstă de măritat și doi băieți. Evmenia era învățată și plină de știință și năzuințele care le împodobeau pe fete pe vremea aceea în orice faptă sau deprindere. De aceea Sapfiade a fost mai atras de ea și de marea modestie arătată și de cît de mult se tănuia pe sine de nu ieșea din casă astfel încît o cunoșteau doar servitorii. I-a trimis Sapfiade verighetă luxoasă / ce era un inel de preț și un medalion de mare preț cu un lanț de aur pe care i l-a atîmat de gît. A primit și el de la părinții ei în semn de logodnă un inel. A dat și servitorilor casei, fraților, surorilor, părinților și rudelor fetei daruri foarte bogate și nobile, pe cînd se făceau pregătirile de nuntă, pînă în ziua încheierii căsătoriei. Din partea socrului i s-au trimis ginerelui diferite daruri de poricale și flori de la proprietățile acestuia. Iar el, la rîndul lui, pe de altă parte, în afară de bacșișul plătit celor care îi aduceau darurile nu uita să-i trimită socrului lui și // [f.16r] soacrei, lucruri rare și frumoase din India și haine de aur și felurite mătăsuri. Miresei și surorilor ei nu uita să le trimită cîte o piatră prețioasă și astfel puțin cîte puțin, socrul cîștiga din averea ginerelui. În legătură cu nunta, socrul i-a poruncit ginerelui să o facă impunătoare și grandioasă, așa ca să cinstească, cum zicea el, familia în care a avut onoarea să intre. Cînd s-a făcut nunta, i-a dat miresei trei servitoare, a trimis și opt rînduri de haine și pentru că între ele cămășile erau mai puține, le-a trimis pînzeturi fine ca să facă ce vor voi din ele. A cumpărat saltele, plapume și multe altele de trebuință pentru ca să împodobească încăperea miresei căci îi spusese socrul că așa e obiceiul în țara asta mai cu seamă pentru mirii care se învrednicesc să-și ia nevastă dintr-așa un neam. A dat fraților miresei, socrului și soacrei și celorlalte rude apropiate, doicelor și servitorilor casei haine scumpe toate la sfatul socrului. Pe socru îl sfătuisese de cu vreme soacra cea vicleană că nu trebuie să piardă vremea să se pricopsească și ei și copiii lor odată cu fiica lor cea norocoasă. Așa că a făcut Sapfiade nuntă mare, cu muzicanții cei mai buni și cîntăreții cu cele mai bune voci, cu mese luxoase și arătoase, încărcate de toate felurile de bucate și // [f.17r] dulciuri dintre cele mai alese de care s-au putut găsi. În vreme ce mireasa ședea în încăperea sa, Sapfiade i-a dat cînd s-a așezat lîngă ea o cingătoare, brățări, un colier și o diademă cu diamante de mare

preț. I-a mai dat un giuvaer de un preț nemăsurat și el. Astea toate le-a făcut la sfatul socrului, socrul i-a dat miresei o cupă de argint plină de urări, petale de trandafiri și zahăr candel, soacra i-a dat o cămașă țesută cu versuri și sfaturi către fiica ei, în ce fel să-l chivernisească și să-l stăpânească pe mire și în sfârșit și o urare, chiar dacă n-o ascultă. Dintre rude și oaspeți i-au dat unii trandafiri, alții flori, alții altele, fiecare după cum a dorit. Făcînd nunta după orînduiala locului, au stat la masă toată noaptea, n-au lipsit dansurile, jocurile, taraful și ce mai era nevoie. N-a stat nimeni deoparte de sărbătoare și bucurie, căci Sapfiade s-a îngrijit după sfaturile socrului și ale soacrei să facă niscaiva daruri și rudelor ca să cinstească familia. S-a gîndit el cu mintea lui bună că erau cam mari cheltuielile făcute dar și poruncile ladului așa sunau să urmeze orînduiala și legile din cetatea oamenilor, s-a stăpînit, a suferit toate felurile de nepotriveli și fiind el supusul voinței stăpînilor întunericului // [f. l 8r] și simțind toate patimile omenești a început să se bucure de bogăția și dărnicia faptelor lui, s-a încîntat de plăcere și slavă și s-a dedat și a început să dorească laudele și cinstirile oamenilor. Cînd s-a terminat nunta, ducîndu-se el cu mireasa la pat l-a întîmpinat doica ei și nu l-a lăsat să intre pe ușa camerei dacă nu-i dă mai întîi un dar frumos și după ce i-a dat și a scăpat de ea, apropiindu-se de pat, dada îi ține plapuma și nu-l lasă să se bage în pat lîngă mireasă dacă nu fîgăduiește mai întîi că o mărită pe ea și că îi dă chiar atunci o pereche de brățări / și după ce i-a îndeplinit și dorința dadei, ridică el plapuma să se apropie de mireasă numai că ea dă semne că nu-l primește. Nedumerit, el o întreabă pe dadă de ce. Ea îi răspunde rîzînd că nu e nimic stăpîne, așa e obiceiul fetelor de aici să nu-și primească mirele pînă cînd nu li se plătește prețul fecioriei. A suspinat adînc Sapfiade zicînd că așa să facă fetele nemăritate care își strică fecioria ca să cîștige, și-o vînd ca niște curve celor care doresc să-și sature dorințele trupești, numai că cele care se mărită nu se cuvine să folosească astfel de mijloace ca să-i jupuiască pe soții // [f. l 9r) lor de acea avere din care chiar pe ele le hrănesc și le chivernisesc. Totuși întrebă ce are de făcut ca să respecte și obiceiul ăsta. A răspuns dada, așa cum îi poruncise soacra, că evghenia fetei cere o sumă de bani. Ca să nu iasă din cuvîntul celei mai sus numită i-a dăruit Sapfiade cinci sute de florini, pe care mireasa nevoind să-i

primească, i-a mai dat cinci sute. În felul ăsta a căpătat încuviințarea să se apropie de ea Sapfiade. Și-a petrecut toată noaptea în sărutări, măguliri, îmbrățișări. Mireasa când nu scotea nici un cuvânt, când vorbea prea mult de l-a lăsat lat de oboseală. Când, în zori, ginerele s-a plîns / soacrei zicînd că i-a dat o mie de florini pentru feciorie, soacra i-a răspuns: arhon ginere, așa e obiceiul fetelor cinstite să nu se dea ușor bărbaților lor, dar ți-a făcut pe voie și nu te supăra dacă se rușinează și ea oleacă, de aceea face figurile astea și se prefacă nebuna că îndepărtează de la sine ceea ce tu dorești și poțesteți, deși ani de zile numai la asta i-a fost gîndul. Chiar dacă e să jinduești vreo dată, iubite ginere împacă-te cu ea, jinduește de două ori pe-atîta, stai liniștit și zîmbește, vine vremea când o să tragă ea de tine și o să te sîcîie pentru ceea ce poțesteți, nu tu pe ea. Așa e începutul când vrei să faci fetelor pe plac. // [f.20r] Peste cîteva, zile dorind mireasa să-și pună cingătoarea dată de Sapfiade uitîndu-se bine la ea nu i-a plăcut și a trimis-o îndărăt cu dada zicînd că-l roagă să i-o schimbe nefiind un lucru pe care să-l poată purta căci nu are valoare. Sapfiade i-a făcut îndată pe voie. Au rămas în sfîrșit doar ei doi și după ce l-a ostenit bine, s-a îndrăgostit așa de tare de ea încît și-a pierdut de tot mințile nemaivorindu-și decît să o facă să fie mulțumită în toate privințele. Iar dorința ei n-a întîrziat prea mult, folosind doar răgazul cerut de buze ca să rostească o vorbă. S-a aprins și ea la rîndul ei de dragoste pentru al său bărbat și nu-l lăsa să se îndepărteze nu care cumva să-l piardă. Începutul a fost o văpaie de amor de nu se mai săturau unul de celălalt, Sapfiade, schimbat complet de fericire avea impresia că se află pe Cîmpiile Elizee: La opt zile după nuntă au sărbătorit nunta mică, iar cu cheltuieli mari și cu multă pompă. Se bucura de frumusețea obrazului ei și de liniile frumoase ale trupului. Răsfățat în brațele ei, în deliciile și comoditatea casei, se credea într-un nou paradis. Ca s-o bucure pe ea cît putea mai mult, i-a adus neîncetat frații, surorile și celelalte rude și prietenii cei mai buni ai familiei ca să fie înconjurată și să aibă bogăție. Ieșeau adeseori la plimbare cu calești sau bărci, cu cîntăreți și cu felurite instrumente muzicale ca să-și petreacă cu bucurie zilele. Îmbiată cu căldură să se apropie de bărbatul ei, ea părea că nu vrea să facă nici un pas departe de el și se purta cu el cu seriozitate și mîndrie pe care el le lua drept

semne de cinstire și cumințenie, de aceea era din ce în ce mai ademenit de dragostea ei gândindu-se cât de îndrăgostită e de el. Astfel petrecându-și Sapfiade viața, se ferecea pe sine și norocul ce-l avusese să întâlnească el o asemenea fericire și socotea false și lașe plîngerile acelor suflete care se plîngeau în Hades de nevestele lor. Fericirea n-a putut Sapfiade s-o lungească prea mult căci n-au trecut prea multe zile și intrînd în camera soției lui o găsește adîncită în tristețe și vărsînd lacrimi și cu fața aprinsă ca un coș de fum. El a fost tare surprins, fiind atît de îndrăgostit de ea, s-a apropiat de ea și a întreat-o care e pricina tristeții pe care o arată iar ea i-a răspuns că își jelește nefericirea și s-o lase în pace și apoi a intrat îndată în odaia ei și a închis ușa și l-a lăsat afară. Apoi cu multe fîgăduinți și rugăminți i-a deschis și a intrat și el înăuntru și s-a apucat ea să-i spună: // [f.22r] bărbat nesimțitor, știi tu a cui fiică sunt eu? Știi tu cine sunt eu? Știi tu prea bine, și atunci cum să nu fiu eu stăpînă în casa mea și să fiu servitoare? Nu mă învoiesc în nici un fel. Eu le poruncesc robilor mei să-mi facă pe voie și să se vadă că au treabă și cum de le-ai poruncit tu să-ți facă ție pe voie, va să zică ce sunt eu în casa asta, roabă? Ai găsit o fată ca mine, m-ai închis în casa ta și n-am nici o putere nici măcar să-i trimit pe servitori unde vreau eu? Și să n-aibă servitorii încredere în mine? Păi de ce stau eu în casa asta, să te joci cu mine precum cu o păpușă? Ori îi pedepsești și îi bați de față cu mine ori plec eu și mă duc la mama, nu suport atîta dispreț. Sapfiade s-a străduit mult s-o liniștească și / s-o lămurească că nu trebuie să se răzbune și i-a spus că ăsta nu-i dispreț față de tine și nici neascultare din partea servitorilor, da el le-a poruncit să meargă la treburi de folos. Unul să se ducă să ia niște scrisori trebuitoare, altul să scoată de la bezestan o ladă și altul să schimbe niște parale, altul la altă treabă și dacă ar fi știut că are ea nevoie de ei nu i-ar fi trimis nicăieri și în sfîrșit că servitorii nu sunt vinovați și dacă ar fi tot ar trebui să-i ierți mai întîi. Ea i-a răspuns:

– Eu nu le știu pe astea, ori îi bați, ori plec de acasă.

Zice Sapfiade:

– Bine iubito, unul sau doi au fost vinovați, să fie pedepsiți aceia, dar de ce toți și care nu au greșit cu nimic. // [f.23r]

Ea, turbată de furie îi zice:

– Rîzi de mine? Mă crezi proastă? Halal bărbat, țăran, de unde să știe el să se poarte și să înțeleagă ce-i aceea politețe? A vorbit unul pentru toți ceilalți, a zis avem treabă și nu putem să ne ducem unde ne trimiți, decît cînd ne sfîrșim treaba, atunci o să-ți facem pe voie. Așa că sunt vinovați toți pentru unul și dacă ești bărbat și ții la cinstea soției tale trebuie să-i omori pe toți în bătaie.

Neputînd așadar Sapfiade să scape de tulburarea ei și văzînd că mai rău o întărită, i-a zis:

– Bine, fos mu, taci, liniștește-te, îți fac pe voie, îi bat acum pe toți.

Și astfel s-a hotărît să-i bată pe toți servitorii fără pricină și fără rațiune. Pe urmă i-a chemat pe cei doi draci care îl însoțeau din Hades / ca să-l servească sub chip de om (pe unul dintre ei îl chema Ianilis iar pe celălalt Manilis), foarte supărat le spune pe ascuns:

– Frați și servitori credincioși, văd în casele celor însurați semne rele, știți bine că în Hades între atîtea rele n-am văzut niciodată om nevinovat să fie pedepsit, nici unii care n-au greșit să fie pedepsiți împreună, cu unul vinovat, aici însă soarta ne pune azi de dragul unei femei să nesocotim orice dreptate și să pedepsim pe nedrept ce nu trebuie, nu numai pe cei care i-au răspuns stăpînei și în loc să-i lăudăm să-i răsplătim și cu ciomege, dar și pe cei care nici n-au răspuns, nici n-au vreo știre despre vinovăție. Strîngeți-i pe toți, mîngîiați-i să aibă răbdare apoi în fața ei să-i loviți cu măiestrie // [f.24r] ușor și să le spuneți să strige tare ca să-i treacă ei furia, altfel nu se poate, trebuie să-i facem pe plac.

Dracii s-au supus la această nedreptate și au rămas fără glas, au dat din umeri și i-au spus stăpînului lor:

– Noi ne supunem și nici unul dintre noi n-a spus nu pînă acum orice ne-ar fi poruncit, doar atunci cînd un cal a scăpat din mîinile servitorului în timp ce încerca să-l ducă la adăpat și poruncind stăpîna aceluiasi servitor să ducă calul la o treabă de-a dumneaei, servitorul acela a răspuns că acuma n-are timp și astfel ea s-a înfuriat. Totuși dacă e să fie pedepsiți toți servitorii fără vină și să se facă vinovați de furia stăpînei pleacă toți / și nu mai rămîne nici unul.

– Foarte bine, tu pe toate le știi, dar ce folos? Stăpîna voastră nu pleacă urechea la nimic din toate astea și dacă nu-i facem pe plac ne face de rîs și de rușine față de vecini, așa că faceți așa cum v-am spus.

I-au adunat ei îndată pe servitori și i-au adus în fața stăpînei alături de care ședea Sapfiade și se tînguiau că nu sunt de vină și de ce să fie pedepsiți pe nedrept? Evmenia era numai furie și supărare, s-a ridicat și uitîndu-se la bărbatul ei îi zice:

– Ce circ mai e și ăsta? De ce i-ai adus aici? Să mă faci de rîs în fața servitorilor și ca să-i lași să-și bată gura și să se obrăznicească în fața mea? Uită-te bine la mine, nu sunt cum mă crezi tu.

Zicînd așa a început să plîngă și [f.25r] să țipe. Atunci Sapfiade le-a făcut semn și i-au pus la pămînt și i-au bătut pe fiecare, Ianilis și Manilis fiind supraveghetori. Și după ce și-au terminat treaba și au plecat cei bătuți, au rămas cei doi nebătuți. Și zice Evmenia:

– Da ăștia doi de ce să rămînă nebătuți, nu sunt și ei tot servitori?

Îi răspunse Sapfiade:

– Matia mu, nenorociții ăștia n-au fost aici cînd le-ai poruncit la ceilalți

Înainte ca Sapfiade să-și termine vorba, zice Evmenia:

– Nu, nu, astea-s vorbe și pretexte, după cum se vede ăștia-s derbedei de-ai tăi și ca să-i poți folosi la prostiile tale, îi scapi de bătaie. Auzind așa, Ianilis aleargă la picioarele stăpînei și aruncîndu-se la pămînt îi zise îngrozit:

– Pentru numele lui Dumnezeu, stăpînă, noi doi ne-am dus la tîrg să cumpărăm de-ale mîncării și n-am fost aici, așa că nu dori să ne pedepsești pe nedrept, pentru viața dumitale și a stăpînului nostru!

Ea însă lovindu-i cu piciorul a început să strige:

– Blestematule, ieși repede afară, bătaie, bătaie, cum îndrăznești tu să te apropii de mine, pui de lele? Aduceți o bîță.

Îi zice Sapfiade:

– Ei i-au bătut pe ceilalți, pe ei cine-o să-i bată?

A răspuns Evmenia:

– Îi bateu pe netrebnici. Să țină cineva cu tine biciul iar eu îi bat.

Sapfiade a rîs dar a fost cuprins și de neliniște, ca să scape, l-a culcat la pămînt pe Ianilis și ținînd biciul ea l-a bătut singură cît a poftit. Pe urmă l-a bătut și pe Manilis bine și apoi a trîntit furioasă biciul și a intrat în casă zicînd:

– Să afle cîinii cum să i se supună stăpînei. Ce sunt eu aici? Vreau să mi se supună toți și să tremure de frica mea că altfel îi ia dracul!

Ianilis și Manilis au venit la Sapfiade și i-au zis:

– Stăpîne, ce viață mai e și asta? De-abia te-ai însurat și se și întîmplă de-alde astea în casa ta, nu pari nici bărbat nici nu stăpînești nimic, ea e ca para focului, o fiară sălbatică, nu ascultă nimic, nu știe ce-i permis sau ce-i drept. Dacă merg așa treburile ce facem? În Hades pe noi nu ne-a bătut încă nimeni pentru faptele săvîrșite, nu ne-a / pedepsit nimeni și aici în loc de primul bacșiș de la mireasă o luăm pe piele? Și primul lucru pe care-l auzim e că suntem derbedei? Astea toate trebuie îndreptate.

Sapfiade le-a răspuns:

– Numele de femeie l-am auzit în Hades, acum vedem pe viu faptele firii femeiești. Noi și sinea noastră suntem duhuri cu minte multă și trebuie să știm că nu ne este dat să schimbăm cele ale firii ci doar să le chivernisim cu înțelepciune și cu meșteșug și răbdare pînă cînd vremea ne hotărăște sorocul. Evmenia e tînără și tinerețea e mereu mîndră și plină de furie astfel încît nădăjduiesc ca vremea și judecata dreaptă să o îndrepte. Trebuie totuși să punem ordine în treburile casei ca să nu se mai întîmple // [f.27r] lucruri nepotrivite și tulburări. M-am gîndit să te pun pe tine Ianilis chelar la mîncăruri și epistat la cheltuieli. Și pe tine Manilis te pun paznic și lucrător la partea muierescă. Voi, ca slugi credincioase și înțelepți din fire și iuți la mișcări, ducînd la bun sfîrșit orice treabă repede și bine, nu veți fi pricină de nici un scandal cu Evmenia.

Au răspuns slugile:

– Noi din toată inima am vrea să muncim, numai că n-o să izbutim nicicînd s-o mulțumim, pentru că lucrurile sunt grele de tot și cu neputință de făcut.

Ia Sapfiade cele două slugi și vine la Evmenia și-i spune:

– Iată că pe bună dreptate sau pe nedrept i-am pedepsit și ți-am făcut pe voie.

Evmenia s-a supărat și a răspuns pe dată:

– Ce vorbe sunt astea? Ce vrea să spună pe bună dreptate sau pe nedrept? Ce, eu sunt nebună sau nestatornică? Pedepsesc eu oamenii pe nedrept? Halal bărbat, ia uite cum își cinstește el nevasta. Cum să te respecte slugile cînd aud din gura ta că îi pedepsesc pe nedrept? Mă mai respectă ei pe mine? Cînd nu știi ce-i aia evghenie, cînd nu știi să te porți politicește, cînd nu știi să-ți stăpînești casa, ce folos? Las' să mă chinui săraca de mine. Vai de mîinile în care am căzut, o fată crescută la casă mare, să se perpelească pe lîngă un sălbatic.

Încărcat de o ploaie de vorbe și văzînd că ea nu avea de gînd să tacă i-a zis:

– Eu n-am venit să fac altă vrajbă și nici // [f.28r] să mă cert cu tine, vreau doar să fac judecată în liniște ca să nu mai ai tu pricină de scandal și să nu te mai superi din cauza slugilor. Și tu ai început cu furie și cu vorbe fără rost să te cerți cu mine și pe cît fug eu de ceartă pe atîta tu o cauți cu lumînarea. Uite că ți-am adus aste două slugi unul să fie la slujba celor trebuitoare și epistat de cheltuieți, celălalt să se îngrijească de treburile haremului așa că du-i și poruncește-le ce dorești.

Evmenia furioasă se proțăpește în mijlocul casei și-i zice lui Sapfiade:

– Îmi zici mie certăreață? Nu ți-e frică de Dumnezeu? Eu caut ceartă? Nedreptule! Pîrîciosule! O, ceruri, nu vă răzbunați? Vii tu cu neorînduiețile tale și mă cerți pe mine pentru că judec felul în care îți duci viața și încerc să te învăț ce înseamnă Evmenia (drăgălășenie) și ce e aceea lume, de care tu habar nu ai și mă chinui să te fac să pari stăpîn în fața slugilor tale și om în oraș, de aceea îmi mulțumești în felul ăsta? Halal de omenia și judecata bărbatului meu!

Văzîndu-se Sapfiade în asemenea încurcătură și negăsind nimic altceva decît răspunsuri fără rost, a ieșit din casă și a plecat să se liniștească puțin. A rămas Evmenia cu cele două slugi. Ea ea a început să strige după soțul ei:

– Stai, stai să auzi ce-i aia bine și evghenie.

Slugilor rămase cu ea le-a zis:

– Plecați, păziți casa, vedeți-vă de treabă și fiți cu ochii-n patru // [f.29r] știți voi de ce, altfel dracu vă ia.

La prînz a venit Sapfiade acasă la el și după masă s-a dus la soacră-sa și a povestit, supărat, netrebniciile făcute de fiica ei și înjurăturile și vorbele fără rost pe care le-a spus. Ea îi răspunse:

– Dragă ginere, nu e mare lucru, e și ea fată tînără și încă fără minte, e mireasă și se dezmiardă.

Zicc Sapfiade:

– Așa vă stă în fire să vă dezmierdați cu bărbații voștri pe lumea asta și să îi cinstiți cu asemenea frumoase vorbe?

Îi răspunde soacra:

– Ah ginerică, ce va să zică asta, e fată cu evghenie și dacă a zis vreo vorbă n-a zis-o cu răutate, ce parcă nu știe ea ce spune? Ea se chinuie să te facă să pari om printre evgheniți, că ești străin și nu te pricepi la ale casei.

Încercînd cu orice preț să ocolească altă ceartă, Sapfiade s-a mai liniștit puțin. Manilis, lucrînd cu dăruire și atenție s-a străduit să facă pe voia stăpînei și la orice poruncă a ei se arăta iute și binevoitor cu sîrguință și strădanie. Numai că ea nu-i dădea nici o clipă de răgaz și nici mulțumită nu era de munca lui și în loc de mulțumiri îl înjura și îl lovea cu joarda sau cu oala în cap și de multe ori îl jigneau în fața lui Sapfiade zicîndu-i:

– Așa măgar mi-ai dat tu de slugă, prost, bou, nebun, nesupus, mă-mbolnăvește de oftică, blestemat să fie. Am să-l omor într-o zi în bătaie.

Sapfiade nu i-a zis nimic altceva decît că e încă la început și că învață încetul cu încetul // ajunge dacă e cu credință și-și face repede treaba.

Nu trecea însă ceas în care să nu-l înjure și pe Ianilis și să nu-l lovească în cap cu cumpărăturile făcute de el și aduse acasă și-l trimitea de o sută de ori înapoi să schimbe una sau să dea înapoi alta sau să facă preț mai mic la mai știu eu ce și-l făcea hoț pînă-ntr-atît încît nu avea liniște nici o singură clipă iar pe plac nu izbutea să-i facă niciodată. Vorbînd așadar cele două slugi și plîngîndu-se de necazurile lor își ziceau:

– Ce naiba am căutat de-am venit aici și ne-am lăsat tihna și ne supunem la astfel de chinuri, nu mai scăpăm de trudă și nici nu putem să-i fim pe plac unei femei. Noi în lad aveam viață liniștită și cînd mai făceam vreo trebușoară stăpînii ne și mulțumeau, iar cînd eram de vină eram pedepsiți cu măsură, ceea ce pățim aici e

de nesuferit, de-am scăpa fie și cu un ceas mai repede de relele astea, să ne ducem în țara noastră și să aflăm un pic de tihnă.

De multe ori s-au plîns lui Sapfiade dar el altceva nu le-a spus decît să aibă răbdare, ce să facem, așa sunt femeile, unde se găsește una mai bună? Voi știți ce porunci am primit în Hades în privința asta. Așa că așteptăm să se termine timpul cuvenit și atunci vom fi slobozi. Între timp Sapfiade cu pace mai degrabă decît cu tulburare se străduia să-și petreacă zilele alături de Evmenia, făcînd orice ca ea să fie mulțumită și ca să-i cîștige mai mult dragostea, atît a ei cît și a părinților ei. I-a măritat și surorile cu banii lui, dîndu-le de zestre la fiecare o sumă mulțumitoare de asprui, giuvaeruri și straie. I-a luat în slujbă și pe frații ei ca să se chivernisească și ei. Sapfiade se simțea învins de frumusețea Evmeniei și găsea mare plăcere și mulțumire cînd era cu ea pînă cînd s-a găsit pe vecie subjugat de dragostea ei. Se purta așadar cu evlavie și respect cu ea, ca un credincios. Ochii lui nu se dezlipeau de ai ei. Și nu se plîngea la altceva decît la ce dorință mai are ea ca să i-o îndeplinească, înainte ca ea să apuce să deschidă gura. Paradisul lui era fața ei, tihna era sînul ei, toată bucuria lui era îmbrățișarea ei, orice vorbă a ei era sfîntă pentru el și orice poruncă a ei era îndeplinită fără întîrziere. Și Evmenia pe cît părea de năzuroasă ziua, pe atît de drăgălașă, binevoitoare și bună se arăta noaptea în pat. Imediat ce se așezau în pat se arăta cu Sapfiade foc și pară aprinsă, ea îl îmbrățișa și îl acoperea cu sărutări să-l mănînce cu buzele și strîngîndu-l cu brațele, voia să-l soarbă. Toată noaptea îl ținea treaz, dădeau lupta acelorași dorințe, iar cînd oboseau îi zicea:

– Ah dragul meu stăpîn, să mă îngropi // [f.32r] cu mîna ta, să mor în brațele tale, fos mu, matia mu, psihi mu, dorința mea, cîntecul meu, coroana de pe capul meu, cum să nu înnebunesc de dragul tău cînd ard toată. Cine e mai fericită ca mine, te rog nu te sinchisi de nebuniile mele și de ciudățeniile, așa sunt eu, n-aș mai fi fost, cînd văd ceva ciudat nu sufăr, nu vreau să nu ne fie în ordine servitorii, să fie derbedei și să nu mi se supună. Domnia ta ești străin, matia mu, și nu știi diavoliile și regulile de aici și nu e greu să-și bată lumea joc de tine. Tot ce spun, spun pentru cîntecul nostru, să nu te superi. O inimă fără pată nu știe să lingusească și să rămînă între noi, / am zis, ai zis, nu-i nimic. Eu ard de dragul

tău, îmi doresc moartea ca pe-o fericire numai să fiu în brațele tale. Și în timp ce spunea toate astea îi mai strecura cîteva sărutări pe față, pe piept și strîngîndu-l în brațe se făcea că leșină. Bietul Sapfiade, cu totul altfel decît în timpul zilei, își pierdea cumpătul între atîtea lingușeli și nu știa nici cum s-o ia nici cum s-o facă să-și revină, și din ce în ce mai nedumerit nu mai știa ce să creadă. Ea se străduia ca prin toate mijloacele să dreagă faptele rele din timpul zilei și tulburările să le liniștească și să le vindece prin bucurii și alinări. Cînd mija de zi, tulpangii, croitorii, negustorii, argintarii și giuvaergiii // [f.33r] erau nelipsiți din casa lui Sapfiade ca să se facă după voia Evmeniei, care dacă purta de două sau trei ori o haină o dădea apoi surorilor ei. La fiecare sărbătoare se împodobeau cu haine noi și ca și ceilalți ai casei după cum nu lipsea și schimbarea continuă a giuvaerurilor, unul se strica, altul se dregea totdeauna cu un preț mai mare, căci Evmenia se prefăcea în fața soțului că unul nu-i plăcea iar celălalt nu e după obiceiul locului, adică gûc cikme nu se cade să ieși cu el în lume, altul că pietrele sunt prost făcute, altul că florile nu sunt puse cum se cuvine iar la altele găsea alte pricini. O grămadă de meseriașe în casă, una pentru așternuturi, alta pentru perne, alta pentru rochii, alta pentru plapume, alta pentru panglici, alta pentru pînzeturi tîrguite, alta pentru bronzuri și așa mai departe, fiecare avînd o altă treabă pînă într-acolo încît Sapfiade nu mai prididea să dea asprii ca să plătească neîncetat cheltuielile și munca vecinilor. Avea femei multe plătite, fiecare pentru altă treabă, ca să-i împodobească părul, pentru sprîncene, ca să pregătească apă, alifii, vopsele și alte lucruri plăcute ca să-i facă fața mai frumoasă. Mai avea unele care s-o îmbrace la baie, să-i netezească hainele și altele pentru alte nevoi, astfel încît bietul Sapfiade se gîndea cu mare nedumerire, uimit de mulțimea de care era nevoie ca să fie mulțumită o femeie și ca să se gătească pentru lumina zilei. După ce se scula din pat trebuiau să treacă trei ore ca să se înfrumusețeze // [f.34r] și în tot timpul acesta nu-i dădea voie niciodată lui Sapfiade să intre la ea în cameră. Dorind acesta să vadă ce face Evmenia preț de trei ceasuri a făcut o gaură mică într-o fereastră și a stat acolo și s-a uitat la ea și a văzut-o înconjurată de niște muieruști care o chinuiau, una cu zemuri și tot felul de amestecuri îi puneau măști pe față și pe buze pe care trăgîndu-le smulgeau

părul cu mare durere iar altele cu pensete de fier smulgeau părul cu mare durere din sprâncene și pe cel de pe frunte, una cu boia neagră îi vopsea și îi lipea sprâncenele, alta cu tărite și alte făinuri și cu tot felul de prafuri îi freca fața și pieptul și după aceea / cu tot felul de zemuri le spăla și le ștergea cu buretele, în sfârșit cu o zeamă sau mai bine zis cu un amestec apătos ca un fel de lapte gros au uns-o pe piept, pe gât și pe față. Apoi cu tot felul de borcănașe pline de vopsele roșii îi vopseau buzele și obrajii și cu alte vopsele unghiile și cu multe oglinzi în fața ei se uita la chipul său arătându-se nemulțumită de cîteva lucruri și a poruncit pe dată să le îndrepte, fie adăugînd ceva, fie scoțînd. Odată terminate toate acestea vede o femeie care îi dă Evmeniei o cutie plină cu felurite bucățele negre pe care una dintre aceste femei le lipi în multe părți ale feței. După ce fața aceea a ajuns în acel hal, numai ce vede o bătrînă care se apropie de Evmenia // [f.35r] îi dă un săculeț mic și dintr-o margine a lui trage un bețișor ascuțit negru pe care i-l bagă în ochi. Sapfiadis îngheță de frică că-i scoate ochiul și plin de spaimă așteaptă să vadă. La sfârșit a văzut cum a scos cu mare repeziciune bățul și ochiul a rămas neatins iar genele vopsite. Pe urmă a făcut același lucru cu celălalt ochi. Așadar neliniștindu-se Sapfiade de atîtea lucruri nelalocul lor pe care le văzuse a plecat suspinînd de la fereastră zicîndu-și: “ce nenoroc pentru femei și nenorocire pentru bărbați să facă atîtea efortări și să sufere atîtea chinuri și asupriri ca să-și ascundă fața pe care le-a dat-o natura și să le arate celor care îi privesc alt chip și altă culoare și nu cele adevărate. În fapt e de rîs și de plîns să le vezi pe femei cît suferă în fiecare zi ca să li liniștească închipuirea și ca să li se spună că sînt frumoase pentru că au daruri străine pe care și le-au pus pe față și nu pentru ce le-a dat natura. Văd că mai multă osteneală și neliniște au ele ca să se gătească să pară în ochii celorlalți, decît au corăbiile unui rege ca să iasă la o paradă de război. Oare care le e strădania? Să placă bărbaților? Cît despre noi, bărbații lor, noi și așa le-am luat de neveste, sîntem mulțumiți de frumusețea lor, am însă o bănuială că mai mult pentru ochi străini // [f.36r] se străduiesc ele decît pentru ai noștri. Și dacă e așa, treaba nu e bună. Oare ce nădăjduiesc ele de la bărbați străini? Sigur, te gîndești că nădăjduiesc să-i cucerească dar vezi tu că dacă reușesc, urmează tulburări mari pentru că sunt mulți cei care iubesc

nevestele altora și unde sunt tulburări se iscă și război, omoruri și certuri și dușmăanii mari și pînă la urmă se găsesc și ele în primejdie și bieții bărbați își pierd nevestele și sunt păgubiți. Eu văd și ceva mai nostim, pe cheltuiala bărbaților ele se căznesc să găsească amanți și, ciudat lucru, izbutesc cu ușurință. Doamne, mare dreptate au avut acele suflete care s-au dus în Hades ca să scape de astfel de chinuri, pe care dacă le vezi te îngrozești”. Astea și le spunea Sapfiade în sinea lui, ca duh ce era cu înțelepciune și pătrundere. Învins de dragostea Evmeniei, cît ce a văzut-o că iese din apartamentele ei, atras precum fierul de magnet, se apropie de ea ca să se bucure de frumusețea ei îndelung gătită și luînd-o de mînă au intrat în apartamentele ei și pe cînd o săruta i s-au vopsit buzele de la obrajii ei și cînd s-a frecat i s-au umflat de mîncărime drept pentru care și-a amintit pe dată de tot ce văzuse pe gaura din fereastră, și astfel a găsit pricină să-i spună Evmeniei:

– Fos mu, ce tot îți pui pe față de mi s-au lipit buzele și mă dor? Slavă Domnului, ai destulă frumusețe din fire, mie îmi plac așa de mult cum nu se mai poate, de frumusețea // [f.37r] ta nu m-am plîns niciodată, de ce-ți mai dai cu toate astea? Ce nevoie ai? Vezi că mi s-au aprins buzele de la un sărut și dacă mie îmi dau asemenea mîncărime pe tine cît de rău te doare? Cît suferi?

Îi răspunse Evmenia:

– Ce tot vorbești Sapfiade? Ai înnebunit? De dragul tău și a închipuirilor tale nebunești să ies pe stradă nearanjată, neagră și întunecată, să nu-mi îndrept părul, sprîncenele, să-mi fie murdăria de un deget pe față? O cută în sus și alta în jos, ce sunt eu, una oarecare, nu le vezi pe celelalte boieroaice care au cîte șapte sau opt copii buni de înșurat cum arată și cît de țănoșe pășesc? Pe mine mă vezi ca pe o sperietoare? Să par de rîsul lumii? Dar, dragă, ce tot vorbești? Ce gînduri ciudate mai sunt și astea? Ah, ah biata de mine / de n-aș fi ajuns să aud astfel de vorbe nedrepte. Doamne, ori îl îndrepti pe omul ăsta, ori ia-mi viața ca să scap. Mai ieri eram o fată ieșită din brațele părinților și iată cum am nimerit în brațele unui om sălbatic venit din India care nu știe ce-i aia lume, un necioplit, ce știe el de statul drept? Și de față subțire? Mănîncă toată ziua sardele, brînză, icre și alte mezeluri, n-are pe buze decît scabie și nu-i place fața mea pentru că e curată. Ah sărmane, sărmane, să le vezi pe altele (nu le spun pe nume căci a numi

înseamnă a osîndi) care din zori și pînă-n seară stau închise cu iubiții lor zicînd că-și pun turbanul sau că se odihnesc petrec foarte bine și sărmanii bărbați se plimbă pe afară // [f.38r] și din dragostea pe care le-o poartă nevestelor nu le zic nimic ca să nu le supere. Una ca asta să fi avut și tu să-ți pună coarne de trei șchioape și să nu aibă habar de casă, să te sărăcească servitorii, să-ți ia tot ce ai, atunci ți-ar veni ție mintea la cap.

Punînd Evmenia cap la cap toate astea s-a înfuriat și mai tare. Bietul Sapfiade, gîndindu-se la lingușelile din timpul nopții și la ce spune Evmenia și la vorbele de peste zi, la înjurături și la apucăturile ciudate și sălbatice, a ajuns la desperare. Nu mai știa cum să se gîndească, s-a căit că a adus vorba de îndreptare și vîzîndu-se înecat de vorbe și de ceartă, după ce i-a zis de vreo zece ori:

– Ajunge, ajunge, Evmenia, m-ai surzit, eu de dragul tău am zis ce-am zis, nu mă ascuți, fă cum vrei.

Astupîndu-și urechile cu amîndouă mîinile a plecat din casă. Îl jigniseră tare vorbele despre coarnele de trei șchioape, și-și zicea: “văd că oamenii pot să pună coarne și dacă o pătesc și eu și mă întorc în Hades cu coarne, am să fiu de rîsul tuturor, printre ceilalți draci”. Tare s-a mai supărat și a căzut rău pe gînduri, cum să scape de primejdie și să se liniștească în dragostea și voia bună a soției sale? Inima i se tulbura peste măsură din pricina mîndriei nevestei lui și pentru că nu suporta să i se spună nimic, și-și plîngea de milă, cu toate astea învins de dragostea pentru ea, era doar tînără // [f.39r] și se luaseră de curînd, lasă că trecînd timpul se mai îmblînzește ea.

Ianilis și Manilis îl supărau cu plîngerile lor zicînd că mîndria stăpînei lor și sălbăticia ei le aduc veșnic înjurături și bătăi și că nu-i lasă niciodată să vorbească, ceea ce îi deznădăjduiește. De aceea, neliniștiți mai bine să fie în Hades, unde sunt închiși și nu au aer, decît să pățească toate lucrurile astea de nesuferit. Mai ziceau ei că oamenii îl nedreptățesc pe stăpînul întunericului zicînd că e mîndru și neîndurător căci iată stăpîna Evmenia îl întrece de departe și în mîndrie și în asprime și în felul în care se poartă cu ei și cu celelalte slugi și chiar cu soțul ei. De aceea / îi cerură lui Sapfiade să se întoarcă în Hades-ul întunecat ca să scape de chinul

ăsta neîntrerupt și dacă nu se învoiește, să se îngrijească să facă o îndreptare că ei nu mai pot să îndure.

Mîhnit, din toate pricinile astea, bietul Sapfiade s-a gîndit că nu are cum să schimbe gîndul nevestei și ca să aibă liniște în casă cu dracii nemulțumiți le-a răspuns că nu le dă voie nicicum să plece pentru că sînt slugile lui credincioase și cu ei poate să se sfătuiască și să se mîngîie de tot ce i se potrivește și pe ei îi are de ajutor dacă se întîmplă să vrea cineva să se atingă de cinstea lui fie cu // [f.40r] lovituri fie cu altceva, împotriva caracterului său și să aibă răbdare și să fie atenți cum își slujesc stăpîna ca să se termine cu certele prea dese. Manilis, neliniștit, a ieșit mormăind. Așadar Sapfiade, îngîndurat, a cugetat adînc cum să facă să aibă liniște în casă. A hotărît să-și aducă soacra să stea împreună cu el și să plătească toate cheltuielile, nădăjduind că fiind ei de față, Evmenia o să se îndrepte sub stăpînirea lor de părinți și dacă se face neînțelegere sau sfadă, părinții vor ști să o oprească să nu se întindă cearta. Judecînd el că așa e bine și de folos, așa a făcut și cu multă trudă lucrurile au ieșit bine.

Evmenia văzîndu-și părinții și frații mutați în casa ei și aflînd și din ce pricină, s-a înfuriat rău de tot, dar din respect pentru părinți n-a îndrăznit să-și arate neliniștea, ba chiar mai mult s-a prefăcut mulțumită. Pe Sapfiade îl cerceta la fiecare ceas și îl făcea prost și nechibzuit și-i zicea:

– La ce i-ai adus pe ăștia aici în casă, să am eu grija lor zilnică? Sau vrei să mă faci copil? Să mă supun părinților? Și să mă stăpînească ei? Numai eu știu ce-am pătimit cu ei și cu felul lor de-a fi, orice pas aș fi făcut se stîrnea neliniște / orice rîset era însoțit de învinuire, orice fereastră deschisă se lăsa cu o înjurătură, dacă îmi murdăream sau îmi rupeam hainele, mă snopeau în bătaie și cînd l-am ridicat în slăvi pe Dumnezeu că am scăpat, mi i-ai adus tu aici că nu mai // [f.41r] am tihnă și liniște, foarte bine. Eu una am scăpat de stăpînirea părinților, nu mă privește, vezi tu să nu ai vreo treabă cu ei, și să nu mi-i aduci la fiecare ceas la mine în cameră și ca un prost ce ești acoperă-le cheltuielile.

S-a nedumerit Sapfiadis de părerea proastă a nevestei lui și de ura ce-o avea pentru chiar părinții ei. Pe de altă parte se bucura văzînd din vorbele ei că părinții puteau s-o facă să tacă și să se îndrepte. Se păcălea bietul Sapfiade gîndindu-se la ce a pătimit și

la ce avea să mai pătimească mai departe și punînd alături cele rele cu cele bune, se vedea într-un haos de supărare și bucurie, de nădejde / și deznădejde, de viață și de moarte. Adiînd din nou vîntul dragostei, lua pe sus și topea cele triste și le dădea putere la cele vesele și el fiind bucuros nu putea să judece drept situația în care se află.

A vrut Sapfiade să pună ordine între servitori și servitoare, punîndu-l pe fiecare la treaba lui, dar Evmenia i-a răspuns, fiind împotrivă și de această dată, zicîndu-i:

– Mă iartă, bărbații n-au la ce să se amestece în casă, știu eu ce să poruncesc fiecărui servitor, sau mă consideri ibovnică și nu stăpînă, înțeleg eu ce înseamnă asta, faci așa ca să nu mă respecte pe mine și să nu se teamă.

Auzind așa, Sapfiade s-a temut să nu înceapă iar cearta și a tăcut, zicîndu-i:

– Fă cum vrei, numai să iasă bine treaba în casă și să nu // [f.42r] am ceartă cu tine. A dat așadar Evmenia fiecăruia cîte o treabă, așa cum i s-a părut de cuviință, dar nici unul nu i-a fost pe plac cu nici o treabă, pentru cea mai mică abatere și pentru orice pas mic îi bătea rău de tot, pe urmă îi dădea să fie vînduți la piața de slugi pe orice preț se nimerea și cumpăra alt servitor sau servitoare pe un preț mai mare.

Sapfiade nu avea habar de toate astea decît atunci cînd își număra gologanii, atunci se dezmeticea și de multe ori casa lui semăna cu stăpînul, plină de pagube și de tărăboi. Văzînd Sapfiade cum se poartă nevastă-sa și că s-a mai îmblînzit de cînd i-au venit părinții să stea cu ei, își petrecea timpul / bucuros fără să-i pese de ce pățesc în casă servitorii. În acele zile Evmenia a aflat că e grea și văzînd Sapfiade ce semne au femeile pe timpul sarcinii a ajutat-o mult și i s-a făcut foarte milă și n-a mai lăsat-o din brațe și a dezmiardat-o în toate felurile, orice leșin al ei i se părea moarte, orice greață, agonie. Pe de altă parte, nădăjduind să devină tată și să aibă un copil din sîngele lui, era bucuros și fericit. Mișcat și de supărare și de bucurie a cumpărat șase saci cu straie țesute cu aur și o pereche de cercei cu diamante și i le-a dat în dar Evmeniei ca s-o încurajeze. Gîndindu-se Sapfiade // [f.43r] la cheltuielile grele și mari ale casei și la cît a cheltuit după ce s-a însurat, a socotit potrivit să facă negoț și să deschidă ceva mai aparte ca să facă față

la greutatea cheltuielilor. Văzîndu-i pe cumnații lui muncitori și în stare să ajute la treaba asta, s-a sfătuit cu socrul lui și au găsit amîndoi potrivit și cu folos și astfel a dat celor doi cumnați o sumă mare de bani, poruncindu-i unuia să se ducă la Misir ca să facă negoț cu mărfuri din Misir și de la Constantinopole. Pe celălalt l-a trimis în Olanda, Spania și Franța. Socrul se îngrijea de banii de cheltuială, ca să nu aibă Evmenia pricină să se plîngă de ceva. A început și el să vîndă lucruri din India / și bijuterii și haine și mătăsuri și lîneturi și altele.

Evmeniei nu-i plăceau casele și le tot schimba, drept care Sapfiade pierdea banii de chirie. Făcîndu-se vremea să nască, Evmenia, cînd i-au început durerile, temîndu-se Sapfiade pentru viața ei și pierzîndu-și cumpătul de spaimă a făcut multe pomeni și a împărțit peste tot. În sfîrșit a venit pe lume un fiu și Sapfiade văzîndu-se tată i-a dat Evmeniei așa cum l-a învățat soacră-sa cinci pungi de giuvaerice alese. Și ca să gătească patul pe care a născut și să facă cele cuvenite a cheltuit mai mult de zece pungi, și tot așa cu mesele și chefurile, cu doftorii, moașele și doicile, și cu servitorii pe care i-a lăsat slobozi atunci cînd Evmenia // [f.44r] a născut cu bine. Bomboane și alte dulciuri, băuturi s-au împărțit atunci din belșug și cu mărinimie și s-au cheltuit bani cu duiumul. În ziua în care urma să pună nume nou-născutului au dat o masă mare și îmbelșugată la care a fost de față cel mai bătrîn dintre boierii din Constantinopole care urma să-i fie naș copilului. S-au făcut pregătiri mari, cu fală așa cum a poruncit Evmenia spre cinstirea neamului ei, dar fiind vremea rece și bătrînul boier puțin bolnav, l-a trimis pe Gheorghe, fiul său, ca să săvîrșească treaba ca epitrop. Intrînd el în camera în care ședea lăuza pe patul împodobit și apropiindu-se de ea ca să ia copilul după obicei întîlnindu-se ochii Evmeniei cu ai lui și trimițînd Eros săgeți din amîndouă părțile, au prins drag inimile lor. / Fiecare dintre părți ascunzîndu-și gîndurile de rușine, fura cîte puțină patimă prin mișcări perfide ale ochilor. Întinzînd fiul boierului mîinile să ia copilul, mama, de evlavie, s-a aplecat să-i sărute dreapta după obicei și dîndu-i el palma ca să-i arate mai multă cinste i-a atins obrazul cu degetele și ieșindu-i focul dragostei din inimă, fața ei s-a făcut ca macul, roșie la culoare, și zbătîndu-i-se inima, a simțit nevoia să-și dezgolească cumva pieptul. A luat copilul și

aducându-l în mijlocul adunării i-a pus numele Agathon (cel bun). Terminând toate cele obișnuite s-a întors să dea copilul mamei lui și întinzându-se spre ea a văzut-o foarte bucuroasă și a întâlnit mii de semne de dragoste trimise de ochii ei // [f.45r]. Luându-și așadar mama copilul și sărutându-i mîna din nou nașului ca să-i mulțumească, i-a mușcat degetul mijlociu iar el i-a strîns între degete vîrfurile buzelor. Oaspeții au plecat acasă, după ce au făcut daruri de valoare nașului iar ei au rămas amîndoi, adică Gheorghe și Evmenia încredințați că au fost la fel de răniți de Eros. În timpul carnavalului, venind și zilele oștirii, Evmenia s-a sculat din pat și pentru că de obicei sărbătorea aceste zile cu petreceri, baluri, comedii, chefuri de noapte și teatru, a poruncit ca acum să se facă și pregătiri mai mari decît în alți ani, avînd ea bucuria ascunsă că o să fie mai multe prilejuri să se întâlnească cu Gheorghe și să deschidă calea / dragostei ca să se bucure de mult poftitele fructe ale acesteia.

Printre cinstiții bărbați poftiți cel dintîi a fost Gheorghe, și fiind el nașul noului născut ședea lîngă boieroaică și la masă tot lîngă ea și-i dădea mîncărurile și o lua de mîna și o ducea la danț. Toate astea au trezit în amîndoi focul dragostei și căutau prilej să-și răcorească vîlvătaia pomirilor.

Văzînd Sapfiade că Evmenia nu se mai depărtează de cumătru și că au să-și spună vorbe tainice și că Evmenia nu mai are liniște fără el, încerca din cînd în cînd să stea de vorbă cu ea ca să vadă ce face și s-o sfătuiască, dar ea nu-și găsea vreme. După ce au plecat oaspeții și soții au rămas singuri în casă, îi zice Sapfiade Evmeniei:

– Fos mu, nu se cade // [f.46r] să încuviințezi atîta îndrăzneală și să te arăți așa de apropiată de un bărbat tînăr care soarbe din ochi fața ce șade peste masă de el, căci e adîncă necuviință și nume rău cinstei tale și mă judecă lumea și pe mine.

I-a răspuns Evmenia:

– Ce vorbești? Se vede că nu ai nimic de-a face cu evghenia. Nu te gîndești că ne e cumătru și fiu de boier de aici, ceea ce face după legea locului mai mult decît oricare cinste? Și e nașul copilului nostru și se cuvine să avem grijă de el, tu ești aspru și nu te pricepi, nu-l bagi în seamă, vrei să fac și eu la fel? Nu, matia mu, nu se poate. Eu nu sunt de la țară și vreau să fac așa cum am văzut la tata și la mama și în familia mea.

I-a răspuns Sapfiade:

– Nu e vorba de evghenie / vorbesc de cuvintele de taină, de capetele aplecate unul lângă celălalt, de fețele lipite că mai lipsea puțin să vi se atingă buzele în sărut. Despre strângerea mâinilor, despre îmbrățișare, că nu te mai lăsa și nu-l mai lăsa de mână pînă a plecat. Și de ce nu te-ai mai îngrijit de nimeni altcineva decît de el? Și de ce ai vorbit numai cu el? Ce-o să spună cei care v-au văzut? Eu nu zic că între voi a fost vreun gînd rău, dar lumea e rea și de ce să dăm pricină să ne judece?

I-a răspuns Evmenia:

– Nu bărbate, mie nu-mi pasă de lume, n-are decît să vorbească lumea, nu matia mu, ajunge, ajunge, mi-e rău. Așa-mi trebuie dacă mi-am făcut de lucru cu un sălbatic și fără educație, dacă aveai evghenie nu // [f.47r] vorbeai așa, ai fi zis doar să-mi trăiască nevasta pe care o am, care cinstește ca o doamnă pe prieteni și pe cei mai mari. Ajunge, mă rog ție!

Zise Sapfiade:

– Atîta evghenie față de cumătru, mie nu-mi dă mîna să fii tu așa de doamnă, prefă-te puțin de la țară, vād că de prea multă evghenie aici femeile nu sunt doar ale bărbaților lor ci mai au și alții parte de ele.

Evmenia s-a supărat tare, s-a sculat în picioare și-a plecat zicînd:

– Așa-mi trebuie, eu am grijă de musafiri după evghenia mea, dacă ție nu-ți convine, bea oțet! Halal de bărbatul care nu caută altceva decît să mă scoată necinstită. Eu sărmana trăiesc pentru cinstea mea și pentru familia mea. Nu pentru tine îmi țin eu cinstea, ție ți-ar fi trebuit altceva, eu fac așa pentru cinstea familiei mele.

Sapfiade, / rămas mut de cele auzite și de furia nevestei lui, pe de-o parte urnit de gelozie, pe de alta încredințat de vorbele despre cinste auzite și de laudele aduse familiei, s-a gîndit că a osîndit-o pe nedrept.

Evmenia a scris pe dată prezentul răvaș către cumătru:

„Să știe evghenia ta că țăranul meu cu toată prostia lui a început să bănuiască dragostea ce s-a ivit între noi și nu s-a ferit să aducă azi vorba despre asta, vezi Doamne ca să stăm noi doi mai puțin împreună, ceea ce pentru mine valorează mai mult decît toate nestematele. Așadar evghenia voastră e timpul să vă arătați priceperea și dorința de a linguși și de a vopsi în culori // frumoase,

asa că noi să nu ne întâlnim mai rar ci mai des dacă vrei să bucuri sufletul care s-a dăruit cu totul virtuților evgheniei tale.

Cu toată dragostea binecunoscută.”

După ce a citit cumătrul răvașul iubitei, i-a răspuns în scris:

„Prea iubită a mea doamnă Evmenia, am primit scrisoarea domniei tale ce de mult așteptam și citind ce-mi scrii în ea tare îmi e pe plac, nu vreau să nu mă jertfesc pentru frumusețea ta cu nădejdea să mă pot bucura de Afrodita mea mult dorită pentru care am nesocotit chiar și primejdia. Și ce altceva să-mi doresc decât să mă bucur de împreunarea plină de miere, mai plăcut decât asta mie nefiindu-mi nimic. Pe soț, pe cât e cu putință / să-l amețești, ca să nu bănuiască nimic. Sunt gata la poruncile evgheniei tale.

Înfierbîntatul ibovnic.”

În acest timp, niște creditori punînd mîna pe socrul lui Sapfiade cer să-l ducă la pînaie ca să ia înapoi ce le datora. El, neavînd cu ce să plătească, s-a dus la ginerele Sapfiade rugîndu-l să-l ajute. Sapfiade pe de o parte înduioșat, pe de alta rușinat să-l lase să fie luat de acasă, s-a dus la închisoare, i-a chemat pe creditori și a plătit zece pungi de aspri și l-a scăpat rugîndu-l și soacra cu lacrimi și mii de îmbrățișări și măguleli. Văzînd Sapfiade ce cheltuieli din cale afară de mari a făcut fără încetare prădînd mare parte din averea lui ca să izbutească să facă față cheltuielilor // [f.49r] și ca să nu-și sleiască de tot averea s-a gîndit s-o sporească, drept care s-a întîlnit cu negustori din partea locului și a pornit o caravană către Moscova trimițînd și slugi credincioase.

Ibovnicul cumătru venea mereu în casă, niciodată singur, niciodată poftit de Evmenia, mînată de flacăra acestei iubiri, care Evmenia se prefăcea tare față de iubit ca să-și ascundă puțin patima sufletului. Își spunea că nevoia cere așa și să caute evghenia lui să se stăpînească, cînd e de față Sapfiade și slugile și la mese și la teatru. Pe ascuns, cînd găseau prilej, se bucurau de rodul dragostei, atît cît îngăduia timpul și locul, sărutîndu-se cu sărutări ciudate, se măguleau, se îmbrățișau, se strîngeau, împreunați își schimbau între ei pornirile acelorași patimi ale trupului. Ochii le orbeau trimițîndu-și de la unul la altul săgeți aprinse, de la o jumătate la cealaltă jumătate a feței și suspinele înflăcărate pornind din piept aprindeau pojar în sufletele lor, cerînd mereu timp, știință și loc ca să se răcorească în apa mulțumirii cu dragostea lor.

Pe bietul Sapfiade niciodată tatăl cumătrului nu-l lua la plimbare pe câmp, niciodată tatăl Evmeniei nu-l poftea să mănânce împreună și să stea de vorbă.

În tot acest timp cei doi îndrăgostiți găseau vreme să se bucure din plin unul de celălalt, totdeauna // [f.50r] însă cu grijă și atenție de frică nu cumva servitorii să-i vadă. Nu uitau să-i umple de daruri pe servitori și servitoare și le treceau cu vederea scăderile. Într-una din zile intrînd o slujnică din greșeală în camera Evmeniei a văzut-o șezînd pe genunchii lui Gheorghe care o strîngea în brațe și asuda sărutînd-o pe buze. Evmenia nu s-a tulburat de loc de această întîmplare și nici nu s-a întrerupt din plăcere. După ce i-a plecat iubitul, a ieșit din cameră, a chemat toate slujnicele și a găsit pricină că și-a pierdut un inel cu diamant și vrea să-l caute. Drept pentru care arătînd către una sau către alta a zis că are o bănuială / pe cea care o văzuse în brațele iubitului. După care a bătut-o tare ca pe o hoată și a dat-o negustorilor de robi s-o vîndă. Servitoarelor care știau de dragostea și faptele stăpînei lor, le era milă de stăpînul lor și văzînd în ce situație se află voiau să-i dea de știre, dar temîndu-se de furia stăpînei și de bici au tăcut din gură pentru că vedeau că în casă nu era decît o umbră de bărbat. Bietul Sapfiade, deși nu știa nimic despre toate astea, totuși nu-i lipsea bănuiala care să-l roadă. Încerca să pătrundă și să înțeleagă ceva despre treaba asta, fiind foarte zular și nesuferind să aibă un tovarăș la nevasta lui. De aceea nu uita // [f.51r] niciodată să întrebe cine a venit azi aici în casă. Afla de la Ianilis și Manilis că cel mai adeseori vine cumătrul și că pe ei stăpîna nu-i lasă să intre zicînd că nu vrea ca servitorii să se împreune cu servitoarele, de aceea nu le dădea voie să intre la femei iar casa și-o voia cinstită, nu loc de preacurvie. Tare s-a tulburat Sapfiade auzind acestea și a început să le întrebe pe slujnice despre cumetrie numai că una zicea că nu știe nimic, alta își lăuda stăpîna pentru că luase un dar de la cumătru iar alta dînd din umeri suspina fără să zică nimic pentru că îi era frică să vorbească. El, tulburat și plin de bănuieli, era ros de tot felul de gînduri și / nu știa ce să facă. Printre altele a aflat și de servitoarea dată la vînzare și intrînd în cameră la Evmenia îi zice cu neliniște:

– Ce tot faci tu Evmenia? Trimiți la vînzare atîția robi? Îi schimbi, îi vinzi și eu habar nu am? Ca și cum aș fi musafir la

mine acasă? Și roaba asta? De ce ai vîndut-o fără să mă întrebi și pe mine?

Evmenia s-a tulburat de vorbele astea și i-a răspuns cu furie:

– Uf, uf ce mai e și asta? Ai înnebunit chir Sapfiade? Cînd anume? Am priceput, îți plăcea roaba și de aceea nu ai vrut să o dea, despre celelalte n-ai zis un cuvînt, numai pe ea ai văzut-o? De ele nu-ți pasă, mare minune mai e și asta.

S-a tulburat Sapfiade și i-a zis:

– Eu întreb de ce atîta risipă? Cumperi și // [f.52] vinzi în fiecare zi robi și roabe și tu îmi spui parascovenii? Cum vinzi tu oameni fără știrea mea?

Evmenia, fierbînd de mînie, a sărit la el strigînd:

– Cum adică? Ai atîtea roabe curve înnebunite să-ți călărească în fiecare zi robii tăi borîți și ție ca unui netrebnic nici nu-ți pasă, nici nu te uiți în ce hal ți-e casa numai eu mă chinui singură și nu pot să-i pun în ordine de-au început să-mi fure și giuvaerurile. Cum de ce caut să-mi curăț casa de hoți? De la tine aud eu astea? Deschide-ți ochii, uită-te la inelul ăsta și întreabă-mă cum l-am găsit. După ce l-au furat, mi-a zis fetița unei slujnice că a văzut-o pe una cum coase ceva într-o pernă și oricît am căutat n-am găsit nimic, dar după ce mi-a zis fetița am desfăcut perna și l-am găsit înăuntru. Ce vroiai să fac? După ce am găsit-o hoată s-o pun lîngă mine să șadă ca o doamnă? Și pe tine unde să te fi găsit, că ești veșnic pe drumuri, te îmbeți și sari pîrleazul cu curvele, ca să te întreb: “stăpîne, s-o bat pe slujnică? S-o vînd? Sau nu?”. Bagă-ți mințile în cap, mi-ajunge cît am tras. Sau poate pentru că nu scot o vorbă cauți să mă faci praf chiar dacă ai casa deschisă și vin atîția musafiri, boieri mari și negustori și m-ai lăsat pe mine singură să-i primesc. Și tu te duci pe ici și pe colo, turbat de mînie. Vine cumătrul, nașul copilului nostru, și tu nicăieri ca să te heretisească. // [f.53r] Ies eu femeie singură, primesc atîția musafiri, de ce nu stai și tu pe-acasă să-i primești pe musafirii care vin că eu n-am timp de ale mele, nici să-mi țin capul drept. De rușine, mă arăt la musafiri boțită ca o țigancă să nu spună că sunt de la țară. Lasă-i pe ceilalți, dar fiul bătrînului și cumătrul nostru, mare rușine mi se pare pentru mine să nu te găsească niciodată acasă, se miră și el, mai zice: “ce e asta? Poate Sapfiade nu-și iubește casa?”. Noroc că sunt aici părinții mei și cînd vin astfel de musafiri stă cu mine mama sau mătușa, altfel ce m-aș

face? Și / nici baremi nu vrea să se așeze, îndată se scoală și pleacă și mie mi-e rușine că stau veșnic ca o buturugă în fața lui. Numai că de acum încolo vreau să mă ascund când vin asemenea oameni ca rușinea să fie a ta, nu a mea!

Sapfiade asculta toate astea cu răbdare și nu știa cum să se descurce, nici ce să înțeleagă, dat fiind felul în care vorbea Evmenia. Cu atîta măiestrie / îi aducea la cunoștință lucruri așa fel încît să nu bănuiască nimic, dar cum el în inima lui tot pricepea, simțea cum se desprinde. În sfîrșit i-a răspuns:

– Mai bine era și mai mult aș fi vrut să-mi faci rușinea asta decît să ieși așa de mult în întîmpinarea și grija musafirilor și mai ales a cumătrului și chiar dacă tu nu faci nimic rău // [f.54r] lumea e rea și pentru ei e pricină să spună o grămadă de vorbe despre / necinste, într-un cuvînt mie mi-e mai la îndemînă să nu fii așa de politicoasă și de grijulie. Așa vreau să faci de acum încolo. Cît despre roaba pe care ai vîndut-o, dacă ai prins-o cu hoția, nu mai e nimic de spus.

I-a răspuns Evmenia:

– Cum? Cum? Eu să nu fiu așa de politicoasă, cînd familia mea și străbunii sunt floarea evgheniei. Și acum pentru nazurile tale să mă prefac țarancă? Și chiar cu boierii locului? Și cu fiul boierului? Nașul copilului meu? Mai bine nu mai eram! Mai bine-mi spui că ai înnebunit, îmi rog moartea decît să fiu de la țară. Ce folos dacă trăiești fără cinste? Dacă ești bărbat și dorești cinstea mea, stai acasă la tine și dacă mă iubești nu mai lipsi de lîngă mine (la care prinse să verse ceva lacrimi). Ah, noroc prost și sucit, mi-a dat ca să mă chinui așa un bărbat sălbatic și ciudat. Cînd are ceva avere, un evreu e împruțit, împruțită îi e și căpățâna. Eu credeam că el înțelege cît am eu de suferit de la curve și c-o să-i pară rău de mine, că o să le prindă furînd și încercînd să călărească și cîinii de pe drum și el îmi spune toate parascoveniile. Ce-o să se aleagă de casa asta fără stăpîn și fără bărbat? Și fără de știință? Și fără evghenie?

Sapfiade fu așa de încurcat că nici nu mai știa ce să gîndească și începu să-și facă reproșuri și văzînd lacrimile din ochii ei pe fața // [f.55r] de culoarea trandafirului, care îi răneau inima ca niște săgeți, a luat-o în brațe acoperind-o de sărutări, a început să plîngă și el, a lingușit-o, a rugat-o să înceteze și să-l ierte dacă a zis ceva care s-o jignească, n-a vorbit decît pentru cinstea și binele

casei lui. Evmenia s-a desprins în grabă din brațele lui și intrînd în camera ei a închis ușa și și-a rîs bine de cît de ușor se lasă înduplecat bărbatul ei. Drept care a luat pe dată hîrtie și condei și i-a scris ibovnicului tot ce s-a întîmplat silindu-l să vină cînd Sapfiade era acasă și să vorbească cu el ca mai înainte cu îndrăzneală despre nevastă / ca și cînd n-ar fi avut nici un amestec în ceva rău, să întrebe despre chestia cu inelul, cum a dispărut. Și altele de-alde astea cînd o să vină el. În timp ce o să stea în odăile ei, el să vorbească cu Sapfiade să întrebe de ea și după ce află că e înăuntru și tristă să se ducă să bată la ușa odăii / și să vorbească cu ea să iasă afară, s-o împace cu Sapfiade și după ce-i ascultă lui plîngerile, să o dojenească pe ea, să-i dea dreptate soțului ei ca să-și atragă dragostea și cinstirea lui Sapfiade.

Ajunse ibovnicul însoțit de servitorii lui și auzind Sapfiade de venirea acestuia a coborît pe dată în întîmpinare și după ce l-a urcat sus în casă l-a dus în niște odăi // [f.56r] puse în ordine și intrînd în vorbă a început cumătrul să spună că e fericit că-l vede și că-i pare tare rău că venind el de multe alte ori cu dorința să-l întîlnească nu l-a găsit acasă ca să se bucure de el căci știa ce suflet gingaș și viteaz are și că îi place să-i stea în preajmă, dar n-a avut parte. La toate astea a răspuns așadar cumătrul:

– Îți văd fața tulburată și cred că suferi sau din pricina trupului sau dintr-a sufletului. De ce ești trist frate? Un om ca prea cinstirea voastră ar trebui să fie veșnic bucuros și vesel. Mai ales că norocul ți-a dat din bunătățile sale, pe deasupra și un fiu fericit, care le întrece / pe toate. Sapfiade a răspuns că e puțin neputincios în ale sănătății și să fie iertat. După puțin timp a întrebat despre copil, ce face? Și cum stă cu sănătatea și dacă doica are lapte bun. Da, stăpîna e foarte supărată pe noi, nu vrea să ne vadă în ochi, nu-i place că am venit de multe ori să vă heretisesc și dacă nu te-am găsit pe dumneata acasă, am plictisit-o pe evghenia ei și de fapt m-am întors acasă mîhnit pe de-o parte de absența ta dar pe de alta am fost foarte mulțumit de îngrijirile ei politicoase și de vorbele ei cuminți și măsurate, crucit și încîntat de duhul unei tinere atît de gingașe.

Sapfiade auzind acestea ascultă cu răbdare și suspină puțin. Îi zice // [f.57r] cumătrul:

– De ce suspini boierule? Dumnezeu ți-a dat nevastă evghenită și cuminte care e fruntea femeilor cinstite și frumoase, că numai

dacă e lângă tine și te face fericit, și ți-a mai făcut și un fiu. Noi toți te vedem ca pe un frate. Ce caută așadar tristețea între toate astea? A răspuns Sapfiade că nu e altceva nimic decât nebunia femeiască. Evmenia, stăpînită de frica de pagubă, dacă și-a pierdut un inel și-a bătut servitoarele și pe cea care l-a furat a trimis-o să fie vîndută și dacă am zis și eu să mă întrebe și pe mine, s-a supărat, s-a închis în odăile ei și acum șade încuiată. Cumătrul a zîmbit puțin și i-a zis: /

– Astea se cheamă dezmiedări de femeie, cu toate astea, eu cu rudenia pe care o am cu boieroaica și după ocupație, fiind nașul copilului vostru, mă consider de-al casei și sufăr și vă stau alături. Astea sunt lucruri mărunte și pentru pricini de nimic nu se cade să se facă ceartă. Mă întreb cum de-a făcut așa ceva Evmenia, așa nesăbuintă față de un boier atît de mare și de înțelept? Să nu lăsăm vecinii să afle toate astea, că-i rușine. Hai să mergem amîndoi te rog, să o înduplecăm să deschidă ușa și să iasă afară, eu așa ceva nu îngădui, vino după mine. Sapfiade s-a luat după el și s-au dus la odaia Evmeniei și bătînd la ușă i-a zis cumătrul să deschidă, ea a zis că nu mai suferă vorbele // [f.58r] lui Sapfiade și-și cere iertare că nu deschide. În sfîrșit, a început s-o sperie cu blesteme. Dar ea, strîmtoată de respectul ce-i purta, deschise ușa și cu o față supărată și părăind furioasă, plecîndu-se pînă la pămînt, i-a sărutat dreapta și astfel luînd-o de mîna cu Sapfiade cel înșelat în urma lor au intrat în celelalte odăi. Bietul Sapfiade, deși vedea lucruri făcute cu multă obraznicie și vădînd apropiere, strîngerii de mîna, semne și alte asemenea lucruri nedemne, dar auzînd vorbe părăntești și văzînd prefăcătorii de evlavie, nu știa ce să facă. Așezîndu-se așadar cumătrul a început s-o ispitească pe Evmenia, zicîndu-i:

– Rușine, cucoană boieroaică, rușine. Ce vād eu? Nu te gîndești că ești supusă bărbatului tău? Și se cuvine să / ai grijă de liniștea și odihna lui și de pacea casei tale? Lumea nu știe că vă certați pentru lucruri de nimica, fiecare judecă în legea lui și se spun tot mai multe vorbe și asta aduce atingere cinstei voastre și eu ca rudă și tată al vostru, am datoria să vă cumințesc și să vă îndrept ca să trăiți în pace? Sunteți tineri și se cade să vă bucurați de lume și să nu vă certați, căci n-o s-aveți parte de roadele pămîntului. Scoală-te, sărută-i mîna, cere-i iertare, și gata!

Răspunzînd Evmenia a început să se plîngă cu o mie de vorbe ticluite. Prietenul n-a ascultat-o ci i-a spus:

– Ajunge, rogu-te să nu mai răspunzi, oricîtă treabă ai avea gîndește-te doar că ești femeie supusă bărbatului tău. // [f.59] El ți-e capul și stăpînul, nu numai că e om de valoare și priceput și fericit dar și țigan de-ar fi fost tot cap și stăpîn ți-ar fi, oricît de drepte ar fi cele ce le-ai spune, tot nedrepte sunt. Evghenia lui e cîntea ta, e o comoară mai presus de ipolipsul evgheniților. Și ce vrei, să te necinstești singură? Îmi pare rău și vă spun, dacă nu mă ascultați vă blestem și nici nu vă mai calc prin casă. Zîmbind la toate astea dar vîrsînd și o lacrimă și unduindu-și trupul în mișcări de dragoste, Evmenia a dat ascultare vorbelor cumătrului care trăgînd mîna lui Sapfiade la gura Evmeniei a făcut-o să o sărute. Pe urmă i-a luat pe amîndoi de cap / :

– Nu îngădui să nu vă văd că vă sărutați ca o chezășie a dragostei desăvîrșite.

Eros nu a lipsit dintre ei, le-a dat flori de încîntare și a crescut între ei roade de plăcere prin șmecheria femeiască.

Vorbind îndrăgostiții între ei, fiind de față și cumătru care glumea și-i lingusea pe ceilalți, a venit un servitor de la mătușica ei rugîndu-l pe Sapfiade să se ducă atunci la ea pentru o chestiune trebuincioasă. Care chestiune era făcătura Evmeniei, ca să găsească timp să vorbească singură cu ibovnicul. Sapfiade se strădui să mai amîne gîndindu-se că lasă doi ipochimeni singuri, plini de materia dragostei înflăcărare care în scurtă vreme se aprinde. Gîndindu-se pe de-o parte // [f.60r] că servitorul rămase acolo și pe de alta mulțumit de înțelepciunea părintească de mai înainte și liniștea adusă de cumătru s-a hotărît să se ducă, rugîndu-se de iertare că-și lasă singur musafirul pînă se întoarce în scurtă vreme. Chiar s-a dus, numai că și-a lăsat acolo și mintea și inima și a luat cu el o harababură de gînduri și bănuieli, cînd închipuindu-și că se îmbrățișează și se acoperă cu sărutări, cînd mîngîiat puțin de cele auzite de la cumătru spre lauda și ajutorul său și cercetarea și îndreptarea nevestei lui, din care a înțeles și a zis că omul ăsta pare cîstit. A simțit și o bucurie ascunsă la sărutarea mîinii pe care i-a făcut-o Evmenia, de care altă dată sărmanul nu mai avusese parte și pe dată s-a gîndit la acest lucru și a găsit că Evmenia de cînd a

născut s-a schimbat în bine, s-a făcut mai blîndă și mai liniștită, așa cum și era.

În fapt de atunci fusese supusă dragostei ibovnicului ei, către care fiindu-i atrasă și mintea și gîndul și prinsă cu totul să pună ordine în fericirea dragostei, n-a mai avut timp să se certe cu bărbatul ci și nici cu servitorii. Și ca să-l amăgească și să-l facă să se liniștească arăta că suferă și unele greșeli ale servitorilor.

După ce-a plecat Sapfiade și Evmenia a rămas cu ibovnicul în fericită împrejurare, a ieșit din odăi, le-a poruncit servitoarelor credincioase să stea la ferestre să se uite pe stradă zicînd // [f.61r] că atunci cînd vine stăpînul să-i dea de știre ca să-i iasă în întîmpinare pe scări. Adevărata pricină era ca el să nu vină dintr-o dată și să o găsească în lupta Afroditei cu Narcis. A pus și o slujnică mai credincioasă ca să păzească ușa de la iatacul ei. Pe urmă au început amîndoi să schimbe flăcări de amor între ei, răcorindu-se unul pe celălalt cu acele roade pe care le / îngăduia împrejurarea și de multe ori suspinînd ziceau pînă cînd să ne tot ascundem și să punem foc deasupra focului? Cumătrul, așezat pe patul Evmeniei și ținînd-o în brațe, a început să spună minunîndu-se:

– Spune-mi, mă rog ție ducă, cum o scoți la cap? Află, fos mu, că pe cît te iubesc pentru comoara frumuseții tale tot pe atît / mă închin în fața ta și îți sunt din ce în ce mai mult slugă pentru înaltu-ți duh, pentru mintea ta înțeleaptă și învățată, pentru îndrăzneală, istețime și pricepere. N-a fost puțin lucru s-o vezi pe servitoarea care s-a uitat la noi cînd te țineam în brațe și tu să nu te sperii cîtuși de puțin și pe urmă fără să mă tulburi nici pe mine în plăcerea cea mare ce simțeam, să găsești furtul inelului și să le bați pe toate roabele ca să le umpli de frică și pînă la urmă să arăți tuturor că ea e hoața și s-o dai să fie vîndută în loc depărtat ca să se acopere totul. Pe amorul dintre noi, chera mu, n-aș fi fost în stare să găsesc așa de repede asemenea tertipuri și să pun capăt lucrurilor. Asta numai pe de-o parte // [f.62r] dar dacă pun și meșteșugeala sfădei cu stăpînul tău și felul în care te-ai supărat și te-ai închis în iatacul tău, pe urmă cum m-ai adus aici și în chipul cel mai firesc m-ai făcut mijlocitor între voi în felul ăsta căpătînd încrederea lui Sapfiade, și cum te-a lăsat în grija mea cu mîna lui, păi puțin lucru e ăsta? Și pe urmă cum l-a chemat pe el mătușica ta cu atîta grabă la o asemenea oră ca să-mi lase mie vreme plină

de fericire ca să-mi răcoresc inima plină de foc, cum de ți-au venit toate astea? Și cum s-au făcut toate lucrurile bune? Mi-ești dragă, chera mo, zii tu, de bucurie sunt altul și nici nu mai știu unde mă aflu. Astea și altele asemenea zicînd Narcis, fiecare vorbă o însoțea de mii de sărutări. / Auzind toate astea Evmenia a rîs și i-a răspuns plină de bucurie: ce să fac, fîs mu? Amorul și nevoia mi-au fost dascăli. Cum mă gîndeam că nu te am cu mine, am făcut orice ca să te aduc, cînd te-am adus, a trebuit să am timp să mă bucur de plăcerea feței tale și de felul în care îmbrățișezi. Astfel ne-a ajutat și mătușica și mi-a făcut acest pustiu de bine. Îi zise ibovnicul:

– Bine, bine, psihi mu, numai că el pare om de duh și trebuie să fim mai cu băgare de seamă ca să nu ne prindă și să ne facem de rîs. Știi tu și nevastă-mea, ducă, cît e de zulară și ce gură are. Doar o vorbuliță să-i ajungă la ureche, ne face de rîsul lumii. În ce mă privește // [f.63r] adevărul e că mai bine să mă știu mort decît să mă lipsesc de plăcerea feții tale de înger, cu toate astea, cu cît îmi stă în putință să fac numai ce-mi dă voie înțelepciunea și băgarea de seamă, cu atît mai bine.

Evmenia, leșinată de rîs, îi răspunse:

– De ce ești așa de laș, psihi mu? Amorul are nevoie de oșteni curajoși și vînjoși, căci cel care intră cu barca în marea amorului trebuie să aibă busolă care să meargă în orice vreme și pe furtună și să nu-ți pese că eu țin bine frîiele, ajunge dacă ești statornic în dragoste. Ai să vezi ce fac cînd vine Sapfiade cel bun. Și cum am să-l fac să închidă ochii și să nu-i treacă prin minte nici umbră de bănuială.

Printre aceste cuvinte cumătrul s-a simțit stîrmit către trăirea desăvîrșită a dorinței, aproape că / s-a năpustit și a dus-o pe iubita lui în pat. Evmenia, mai aprinsă decît el și căutînd răcoarea precum pămîntul ars, a făcut totuși o mie de figuri și s-a împotrivit în toate felurile zicînd că da, oi fi tu stăpînul vieții mele dar gîndește-te că nu se cuvine să se întîmple asta, și cum de îndrăznești să faci așa? Și nu chiar acum, și mi-e rușine și altele ca asta ca să-și obosească mai tare ibovnicul, ca să-l stîrnească și să-l facă mai tare să i se supună, arătînd ea atîtea greutăți și împotriviri. În sfîrșit, pentru că el stăruia tot mai mult îi zice:

– Ai răbdare, fîs mu, să ies puțin afară.

Desprinzându-se din brațele lui, s-a îndreptat, s-a spălat pe față cu apă rece apoi a ieșit pe scară afară și i-a poruncit // [f.64r] servitoarei care păzea ușa să cînte tare pentru că are glas bun și s-o audă cumătrul ca să-i dea ceva bacșiș și ea să nu stea din cîntat pînă cînd nu-i spune stăpîna. Începînd ea să cînte, Evmenia a intrat înăuntru și repezindu-se în brațele ibovnicului zice:

– Uite cum a intrat păsărica în ghiarele vulturului de aur !

Strîngînd-o el în brațe, ea arzînd de nerăbdare să facă din dorință faptă, cînd îl legăna, cînd îl călărea strîngîndu-l și aproape leșinată în brațele lui îi zice:

– Ah, fos mu, sunt pierdută după tine, acuma lasă-mă și-o să fii tare mulțumit altă dată

Dar între timp se lăsa în voia lui, acoperindu-și ochii cu mîinile ca să nu-l vadă și lăsîndu-și trupul / gol. Istovit, Narcis izbuti în sfîrșit să facă din dorință faptă, și după cum le-a fost învoiala și fără împotriviri prea mari s-au luptat să stingă vîlvătaia care se făcuse și mai mare dar s-au străduit degeaba, căci nu s-au săturat. Ostenindu-se în aceste lupte afrodisiace, Evmenia s-a uitat ici și colo și a văzut de la fereastră că în grădină în coroana dafinului din care se vedea patul ei stă un om și se uită la ei. S-a schimbat pe dată la față dar n-a zis nimic ca să nu-l sperie pe ibovnic. Narcis, văzînd-o schimbată a întreat-o care e pricina pentru care s-a supărat. Ea i-a răspuns că nemăsura de bucurie și de plăcere sunt de vină. Întrebînd Narcis despre servitoarea care cîntă // [f.65r] de atîta vreme i-a zis Evmenia:

– Eu i-am poruncit să nu tacă fiindcă atîta vreme cît o aud cîntînd știu că e aici și nu pot bănuî că vine cineva la ușă să ne vadă, așa că atunci cînd ieși afară, fos mu, să-i lauzi glasul și să-i dai ceva, așa i-am și spus că ai aflat că are glas bun și dorești să îl asculți. Trimite și mătușicii ceva, nu vreau să-i lipsească nimic și eu am să fac la fel ca să ne mai ajute și altă dată cum ne-a ajutat acum.

Amicul s-a supus șmecheriei și tertipului și iscusinței femeii după care i-a spus că istețimea ei și mintea ei n-au asemănare și îl silesc să o iubească și mai mult. A suspinat din greu Evmenia / atît din pricina aceluia care-i văzuse din dafin cît și pentru că ibovnicul trebuia să plece ca să nu vină Sapfiade și să-l găsească în casă, așa că lăcrimînd puțin i-a zis în încheiere:

– Atîta putere ai căpătat încît mi-ai mișcat din loc diamantul și mă simt supusă de frumusețea și de puterea ta ca un magnet al faptelor tale, o victimă a pornirilor tale de dragoste și nu mi-a mai rămas altă putere decît să doresc să nu mă despart de tine. Blestem și fericesc totodată ceasul cînd te-am cunoscut, căci m-am folosit de comoara cinstei tale și m-am îmbogățit cu comoara iubirii tale și cu cîștigul tău. Dar, vai, lumina ochilor mei și mîngîiere a inimii mele rănite, cum să îndrăznesc să spun că e vremea să te duci ca să pot // [f.66r] să-l joc pe Sapfiade cum doresc? Nu-mi dă mîna să fac așa dacă vine și te găsește tot aici.

Narcis, după ce a rămas destulă vreme fără glas de supărare, zise:

– Oare cînd am să mă învrednicesc să te mai văd, psihi mu, și să mă bucur de prea dulcile roade ale dragostei tale?

Ea i-a răspuns:

– Găsesc eu iarăși răgaz, tu caută cît poți să ai grijă și să-l lingusești pe Sapfiade și cînd vine vorba despre mine nu uita să mă judeci în fața lui ca fiind mîndră și sălbatică și dimpotrivă pe tine să te lauzi și să-ți găsești îndreptățire pentru domnia ta.

S-a gătit de plecare. Evmenia l-a stropit cu apă pe față, i-a pieptănat barba, i-a netezit hainele, și după ce s-au sărutat de multe ori între ei și s-au îmbrățișat cu putere l-a dus pînă jos la scară și el a plecat cu servitorii săi.

Sapfiade, cînd s-a dus / la mătușica Evmeniei, ea ca să-l țină cît mai mult și ca să-i arate că are nevoie de el, a început să verse lacrimi prefăcute și să-l roage, zicînd că un om rău mi-a trimis pe cineva de la tribunal și m-a chemat să-mi spună că-mi ia casa fără pricină și împotriva legii și cum eu nu știu carte te rog să fii binecuvîntat și să faci bine să cauți în aceste hîrtii ca să găsești zapisul cumpărării casei și după ce le găsești să te duci la judecător și să spui cele de cuviință ca să se vadă că am pe cine trebuie ca să mă descurc în ale judecătii ca să nu-mi pierd casa pe care i-am lăsat-o nepotei mele Evmenia și dac-o pierd, voi sunteți în pagubă. Sapfiade s-a pus așadar să vadă una cîte una hîrțiile // [f.67r] și după ce a văzut o grămadă întreagă și n-a găsit nimic n-a făcut altceva decît a pierdut multă vreme cu șmecheria mătușicii și a lăsat destulă vreme Evmeniei să se desfășoare cu iubitul.

După ce a plecat Narcis, Evmenia și-a chemat slujnicele care păziseră coridoarele și ferestrele și a trimis-o pe fiecare la treaba

ei, iar pe cea care a păzit ușa iatacului a întrebat-o dacă a venit sus vreun servitor cît a stat musafirul. Ea a răspuns că a venit Ianilis și l-a căutat pe stăpîn și cînd i-am spus că nu e aici stăpînul a coborît și a plecat dar, stăpînă, a venit și mama domniei tale și a vrut să intre în odaie unde erai evghenia ta cu cumătrul, numai că spunîndu-i eu că ești cu musafir / a venit pînă la ușă, s-a uitat pe la capătul perdelei și pe urmă s-a întors fără să mai intre înăuntru. Vestea a speriat-o tare pe Evmenia dar cît a putut s-a silit să-și ascundă sperietura și a întrebat-o doar atît pe servitoare:

– Unde s-a dus pe urmă mama mea? Și unde e acum?

Accea a răspuns:

– După cîte știu, a venit acum cîteva clipe o roabă și a întrebat de ea și zicîndu-i eu că nu-i aici, a plecat.

Bietul Sapfiade pe cînd ședea acasă la mătușica, plin de mii de bănuieli și închipuiri se frămînta și se chinuia. Pe de-o parte șederea Evmeniei cu Narcis îi dădea mii de spaime, pe de altă parte gîndindu-se că e ziua în amiaza mare și toți ai casei sunt în picioare și amintindu-și că a rugat-o pe mama ei să meargă să șadă cu ea cît e musafirul // [f.68r] în casă și în privința acestuia gîndindu-se cîte vorbe părintești și înțelepte i-a spus cumătrului lui și nevastei lui și cum i-a vorbit și ce i-a pricit ei și i-a găsit lui iertare toate astea îl linișteau și își alunga orice tulburare din inimă. Evmenia l-a chemat pe grădinar și l-a întrebat cine a intrat atunci în grădină. Grădinarul a răspuns că Ianilis a venit și i-a cerut cheia grădinii zicînd că are o treabă și în afară de el nu a mai intrat nimeni altul.

S-a încredințat Evmenia de la grădinar că nu era nimeni altul ci doar cel din dafîn și că s-a dus să spioneze de acolo și să vadă ce fac Narcis și cu ea. Numai că de fapt lucrurile nu stăteau așa căci Ianilis nu știa nimic / din isprăvile stăpînei nici nu se dusesese în grădină să spioneze, ci fiind căldură mare a dorit să meargă în grădină să mănînce o portocală, și ca să ajungă la ea s-o taie s-a urcat în dafîn și nici prin gînd nu i-a trecut să se uite în iatacuri și nici nu văzuse nimic așa cum își închipuia Evmenia căreia fiindu-i teamă că Ianilis o să-i spună stăpînului ceea ce a văzut, așa cum credea ea, s-a gîndit la o altă făcătură ca să i-o ia înainte. Așa că o cheamă pe o servitoare credincioasă, îi întinde o batistă poruncindu-i să i-o dea lui Ianilis și să-i spună să o ducă la o roabă tînără care

spăla atunci rufe la catul de jos. Ducându-se aşadar Ianilis să ducă batista spălătoresei, iacă şi Evmenia în spate // [f.69r] cu un băţ în mână dînd şi în Ianilis şi în roabă, în care timp îi cheamă şi pe ceilalţi robi care îl iau pe bietul Ianilis şi-l rup în bătaie pe el şi pe roaba cea tînără zicîndu-le că i-a găsit împreunaţi. Cînd ei strigau plîngînd că habar n-au de asta, buna Evmenia şi-a întetit loviturile zicînd că ea îşi crede ochilor şi nu minciunilor lor. După ce i-a bătut peste măsură, i-a pus în lanţuri pe fiecare în parte şi a urcat în iatacurile ei. Mama ei cînd s-a dus să-i ţină sindrofie pe cînd şedea cu Narcis şi cum am spus mai sus, văzînd ea ceva prin perdea, i-a zărit îmbrăţişaţi în pat, drept care nu s-a mai dus înăuntru ca să nu-i facă de rîs aşa că s-a tras înapoi şi urcîndu-se deasupra unei uşi înalte de la care / se vedea întreaga odaie a Evmeniei, s-a ascuns în cea mai deplină linişte şi de acolo a văzut tot ce făceau şi tot ce-şi vorbeau între ei foarte bine.

După ce l-a bătut Evmenia pe Ianilis şi pe roaba cea tînără şi i-a pus în lanţuri, auzind mama ei zarva asta, pornită şi tulburată a intrat în odaia fiicei ei care trimisese grăbită să îl cheme pe bărbatul ei. Îi zice maică-sa furioasă:

– Încuie uşa, căci am să-ţi spun o vorbă. Ea a răspuns: nu pot să închid pentru că-mi aştept bărbatul care e om bănuitor şi dacă mă găseşte cu uşa încuiată e în stare să-mi scoată vorbe.

I-a răspuns maică-sa:

– Ce vorbe sînt astea fată blestemată? Faptele tale sunt cu carul, faptele tale rele strigă şi ție ți-e frică să nu-ți scoată vorbe bărbatul // [f.70r] şi mama ta?

La care ajunge Sapfiade, dă bineţe soacrei şi soţiei şi se aşează. Începe Evmenia cu un plîns plin de parapon să zică:

– Ce oră e asta bărbate de vii tu acasă? Te-ai lipit de mătuşica şi nu ai putut să te mai dezlipeşti? Păi e bine aşa să mă laşi fată singură cu un astfel de boier acasă? Cu mare greutate te-a găsit aici o singură dată şi tu l-ai lăsat şi ai plecat. S-a întîmplat că a fost aici doamna mama mea şi a venit de-a stat cu mine. Mai bine mă lua Dumnezeu decît să trăiesc aşa! N-a vrut să aştepte nici măcar cafeaua şi deşi nu s-a arătat supărat, n-a vrut să şadă deşi l-am rugat şi eu şi mama.

Sapfiade a răspuns că:

– Biata mătuşica ta e în primejdie să-şi piardă casa / din pricina unui mincinos, de aceea m-a chemat şi să nu te superi, de nevoie

a făcut-o și cum tot era cu tine mama ta ce ți-a venit? Și dacă nașul n-a mai vrut să stea, mai bine că ai scăpat de deranj.

Auzind acestea mama Evmeniei în mărinimia ei se minuna de găselnițele și mașinațiile fiicei ei. S-a apropiat de Sapfiade cu o privire plină de milă, l-a îmbrățișat, spunându-i:

– Să-mi trăiască ginerele de aur că are milă de văduvele din familia noastră. Nu-ți face griji, fiule, Evmenia, fată tânără, te vrea mereu lângă ea, așa sînt nevestele care își iubesc bărbații, nu te uita ce spune. Nefericito, nefericito, te blestem dacă te mai plîngi de un asemenea soț scump.

Evmenia îi răspunse:

– Nu știu ce să-ți spun. Omul ăsta pare că vă vrăjește pe toți, toți îl iubiți, nu scoateți nici o vorbuliță și pentru el vă și jertfiți. Le vorbește frumos, ei se încîntă și-l vorbesc numai de bine. Ce să mă fac dacă lumea nu-mi înțelege chinul, și eu sărmana orice aș face mă osîndește și văd că n-am noroc și nașul, om de vază, păcălit de el, face la fel, ca de altfel și neghiobul de tata. Nu văd decît hatîrul lui, eu mă înnađuș, îmi dau duhul, puțin le pasă. Dacă tu, mama mea, ești așa de ciînoasă încît îmi vrei moartea, ce să mai zic de ceilalți? Totuși îl admir pe nașu', care n-are nimic altceva decît un nume, mi-a poruncit să mă supun lui și să-l respect, și că om ca el nu se mai află pe lume. Evghenia voastră, îmi spuneți atîtea și atîtea despre el, mereu laude și encomii și despre mine ioc, ce să fac? Nu știe nimeni ce urît se poartă și cît îmi bagă vină? De are bani, să-l arză focul! Numai că lovind cu pietre și dînd bătaie nu cumperi inima omului. Inimile se cumpără una pe cealaltă, el nu mă iubește de loc, eu de la el doresc dragoste, așa cum eu mă dau de ceasul morții pentru el vreau să se dea și el de ceasul morții pentru mine. Văd prin ochii lui și răsufu cu răsufuarea lui, el are inimă de cîine și nu-i pasă cît sufăr eu. Am robii și roabele fără nici un Dumnezeu, dacă îi dojenesc și îi îndrept, dacă-i schimb pe cei răi mă ia la trei păzește, nu e mulțumit cu nimic din ce fac eu. Mă lasă singură cu musafirii, se ia și se duce și eu // [f.72r] să mă spăl pe cap. Eu vreau să-l am lângă mine pe bărbatul meu și nu să mă lase și să plece cu o cohortă de servitori. La cine să mă uit mai întîi? Pe de altă parte singură printre boierii ticăloși și înroșindu-mă puțin. Numai ce vezi că-i ațîntesc privirile asupra mea, fir-ar să fie, unul tușește cu înțeleș, altul își răsucesce mustața și eu ca să nu mă arăt țărancă și sălbatică, să-mi necinstesc familia, stau ca bătută în cuie.

Mama ei asculta toate astea și se întreba, știind ce se petrecuse atunci cu cumătrul și se gîndea cum merge către necinstea și păcatul bărbatului ei.

Sapfiade, în atîtea vorbe de plîngere și dragoste, văzînd-o că lasă să-i cadă și cîte o lacrimă prefăcută / se mira și nu știa ce să spună. Și de tot neobișnuit să i se arate dragoste sau să fie lingușit în dorințele sale, aceste puține semne i s-au părut flori frumos mirositoare din Paradis. Evmenia, care își cunoștea murdăriile, inima și mintea fiind dăruite cumătrului, se silea să-și stăpînească furia firească și să își umilească trufia ca să arate lui Sapfiade acea dragoste ce n-o avea pentru el și în acest fel să-l aibă la porunca ei și să-l țină prins cu ochii închiși și supus nazurilor ei și departe de bănuieli. Îndreptîndu-și trupul cu tot felul de lingușeli de iubire îl îmbrățișă vărsînd cîteva lacrimi și a lăsat să-i cadă și lui pe față cîteva picături și acoperindu-l de sărutări i-a zis:

– Ah, ce să zic // [f.73r] nu știi tu cum e nevasta ta? Și cît de mult te iubește?

La care se face că leșină și cade din brațele lui jos pe podea.

Sapfiade și-a ieșit din minți căci o iubea foarte tare, plîngînd și întristat că și-a pierdut nevasta, crezînd-o moartă, își urlă nenorocirea jelind și a chemat repede să vină doctori. Soacră-sa n-a lăsat să cheme nici un doctor, ci doar închizînd ușa iatacului cu fumuri și alte leacuri muieresti a făcut-o să se scoale din leșin. Mama ei se prefăcu că plînge și jelindu-se zicea tare s-o audă Sapfiade:

– Draga mea fată, te pierd, Doamne, mor de necaz. Arhon ginere, toate sunt bune, uite unde duce cearta. Nu ți-am spus eu că sāraca e o fată nebunatică, neștiutoare și / le ia pe toate în serios? Ce mă fac eu acum ?

Revenindu-și, Evmenia a deschis ochii și prefăcîndu-se a zis:

– Vai biata de mine, ce m-a găsit? Eu mă topesc de dragul și pentru cîntea unui astfel de netrebnic și el habar n-are, ajutați-mă să mă ridic.

Bărbatul ei a ridicat-o pe dată cu mîinile lui și a pus-o în pat, sărutînd-o și scaldînd-o în lacrimi, mama ei a poruncit să se aștearnă masă și să i se aducă Evmeniei puțină supă s-o soarbă zicîndu-i și bărbatului ei să-i dea dacă are puțin rachiou pentru inimă și putere iar ea s-a dus și s-a așezat lîngă fiică-sa și ținîndu-i capul le-a spus la toți să tacă. Sapfiade s-a dus în odăița cea mică și scoțînd de acolo cîteva rachiuri întăritoare aduse din India // [f.74r] și o cingătoare indiană

și straie de aur le-a adus pe toate la patul Evmeniei și i-a dat cingătoarea. Straiele le-a dat soacră-sii sărutându-i mîna și zicîndu-i că Dumnezeu a vrut ca ea să fie acolo, altfel de supărare i-ar fi venit dambla. Și dîndu-i din rachiurile întăritoare Evmenia a părut că își revine puțin și astfel Sapfiade a înghițit toate relele și coarnele cu atîtea leșinuri și cu atîta mare cinste. Pînă la urmă, cu mari rugăminți au făcut-o pe Evmenia să se așeze la masă și după ce Sapfiade l-a chemat pe socrul lui au închis ușa casei ca să nu vină oameni străini să-i supere și au început masa. Văzînd Sapfiade că Ianilis nu era la masă să servească precum de obicei zise:

– De ce blestematul de Ianilis nu e de față? Cheamă-l să vină iute.

Evmenia i-a zis:

– Să n-am parte de tine, dragul meu, lasă-l pe blestemat și nu-l mai chema, afli tu mîine ce isprăvi a făcut. Acum nu mă supăra, lasă să ne tihnească masa.

De dragul liniștii, Sapfiade a tăcut, l-au încolțit multe bănuieli ca să afle care e pricina furiei Evmeniei și ce i-o fi făcut acela de-a înfruntat-o. Astfel Sapfiade așezîndu-se în pat a îmbrățișat-o pe Evmenia și jucîndu-se și ademenindu-l spre jocuri ale iubirii lui i s-au trezit patimi trupești încît toată noaptea l-a ostenit în lupte afrodisiace, așa încît noapte mai fericită nu a avut Sapfiade cu ea fiind el la peste un an de înșurătoare. A întrebat // [f.75r] despre Ianilis și Evmenia nu i-a spus altceva decît că mîine ai / să afli despre ticălos, lasă-mă să mă bucur de noaptea asta cum n-am mai avut, adună-ți mințile și în zori, afli tot. Se întreba Sapfiade cum de și-a schimbat Evmenia părerea, de la asprimea și sălbăticia de dinainte și și-a zis că e semn de fericire datorată lucrării părinților care ședeau împreună cu ea și nu știa cît de prefăcute erau lucrurile și cu cîtă perfidie se purta cu el Evmenia ca să-l țină legat la ochi în fața păcatului. În zori cînd s-au sculat din pat și bîndu-și obișnuita cafea a întrebat Sapfiade din nou cum de nu se arată Ianilis? Ce ți-a făcut de te-a supărat? A întrebat frumos / și cu zîmbet pe buze. Evmenia a răspuns deodată:

– L-am bătut pe păcătos și l-am pus în lanțuri pentru că m-am dus și l-am găsit pe netrebnic cu fudula de roabă care spală. Erau îmbrățișați, se sărutau și erau gata să-și îndeplinească dorințele cele rele. Văzînd eu asta cu ochii mei, ceea ce n-aș fi suferit să văd nici în vis, te las să te gîndești cum mi s-a părut, mi-am pierdut cumpătul să văd eu asemenea lucru în casa mea, care vreau să fie

tărîm al cinstei. Plină de furie i-am înșfăcat pe amîndoi și după ce i-am bătut zdravăn i-am pus în lanțuri și ca să nu te superi tu, știind eu cum gîndești, n-am trimis să-i vîndă la bazar ca să nu mă cert cu tine că nu te-am întreat. Ieri seară, ca să nu te supăr, // [f.76] nu ți-am spus nimic, acuma știi și să vîd cum le descurci. Eu pe Ianilis, un ticălos care umblă cu cureaua în mînă și se agață de servitoare, nu-l sufăr, sunt și ele oameni și dacă se leagă de ele o dată, de două ori, plîng. Toate roabele noastre sunt înnebunite după feciorii din casă și n-au nevoie de prea multe semne, dar cinstite să fie tot i se dau. În două vorbe: îl vinzi pe Ianilis și se curăță casa și pe burtoasa aceea fiind de ispravă și procopsită în toate cele, n-o vinde numai bate-o tu cu mîna ta și pune-o în lanțuri cîteva zile ca să-și bage mințile în cap și-i arătăm astfel că am iertat-o.

Evmenia se lupta să-l scoată pe Ianilis din casă și să-l facă pradă mîniei lui Sapfiade pentru că își închipuia că el / din dașin i-a văzut ei urîciunea și chiar dacă i-ar spune ceva lui Sapfiade el să nu creadă nimic și să le ia drept răutăți dușmănoase. Nu știa Evmenia că el ca un băiat tînăr ce era se urcase după o portocală și n-a văzut nimic din ce a făcut ea cu cumătrul și habar nu avea că acela fusese acolo iar ea, bănuind pe dos, acestea toate le-a țesut răutatea ei de femeie și știința ei de răufăcătoare și s-a străduit să gîndească și să isprăvească pentru a-și ascunde faptele netrebnice.

Ascultînd Sapfiade toate astea cu răbdare a rîs una bună și i-a spus:

– Toate astea, să n-am parte de tine, sunt scormeli și bănuieli deșarte, că Ianilis nu-i cu nimic mai bun decît Manilis, știu eu prea bine, dar mai degrabă îl poți bănuî pe un eunuc de o sută de ani decît pe Ianilis ori Manilis. Dacă ai ști tu cine sunt ei doi // [f.77r] n-ai mai vorbi așa.

Auzind Evmenia se înfurie simțindu-se învinsă și înarmată cu șiretlicuri, foc și pară și scandal zice:

– Bărbate, bărbate, ori ești chiar tu un codoș în casă și vrei ca robii tăi să le lase grele pe roabe sau cei doi îți sunt ibovnici și te împreună cu ei și ca să nu-i superi și să nu-i pierzi le treci cu vederea orice și îi lași să își facă mendrele cu roabele. Vai, vai săraca de mine, pe ce mîini de om necinstit și stricat am căzut! Auzind cine nu se întreată? Eu îi spun că l-am prins pe pîrdalnic cu mîna mea, că era călare pe slujnică și el nu spune nimic ba

chiar îi scoate pe cei doi netrebnici doi sfinți. Așa sunt ei, lasă femeile grele doar din priviri. Eu caut cinstea / și unirea casei iar el, ca un sălbatic și un nesimțit, în loc să-i pedepsească pînă îi omoară îmi zice că născocesc și nu știu ce vorbesc. După cum văd, vrei să mă înveți și pe mine curvăsării, mai bine n-ajungeam eu, biată fată de boier, pe asemenea mîini!

Și zicînd așa s-a lăsat și a căzut pe jos ca moartă, părăind leșinată. Sărmanul Sapfiade rușinat cum nu se poate i-a chemat pe părinții Evmeniei care au văzut-o ca moartă pe jos și lăsată acolo. Tatăl ei, care nu știa ce s-a petrecut, a început să jelească și să se întristeze rău și l-a întrebat pe Sapfiade cum de s-a întîmplat așa? Mama ei care știa prea bine totul, după ce a vărsat vreo patru lacrimi prefăcute din ochi și a strigat de vreo două trei ori oh fata mea, draga mea fată, Doamne ce nenorocire // [f.78r] îi zice lui Sapfiade:

– Repede, ginerică, adu rachiuri ca să ne străduim s-o scoatem din leșin!

Și prinzînd prilejul îi zice:

– Nu ți-am spus eu de atîtea ori că e fată gingașă săraca și o pierd, vai de capul meu.

Se duse repede Sapfiade să aducă rachiurile venite din India ca să încerce s-o scoată din leșin, îi zice maică-sa la ureche:

– Scoală, fată blestemată, ajunge ce i-ai făcut ieri bietului ginerică cu ibovnicul tău, nu face lucrurile încă și mai rele ca să nu dea pe dinafară, ajunge cu atîtea șiretlicuri, nu ești leșinată.

Ea, prefăcîndu-se că se întoarce spre maică-sa, zice:

– Dragă doamnă, acum la bătrînețe / nu-ncerca să-mi vinzi mie înțelepciune, adu-ți aminte de tinerețile tale și de isprăvile tale, așa cum le știe toată lumea și mărturisești chiar tu și știu și eu prea bine. N-am să te ajung nicicînd, de la tine am învățat tot ce știu.

Auzind taică-său șoapte și neputînd să înțeleagă, căci era greu de ureche, îi zice nevستی-sii:

– Ce tot vorbiți?

Ea îi răspunse că o lingusește ca să încerce s-o scoale din leșin. Între timp ajunse și Sapfiade cu tot felul de rachiuri și spirturi și punîndu-i-le mamă-sa sub nas i-a dat și a băut și după multă vreme a putut fi văzută că-și vine în fire și se scoală din leșin zicînd cu voce tare:

– Vai Doamne, ce-o să se aleagă de mine?

Șezînd lîngă ea // maică-sa o luă în brațe și Sapfiade s-a apropiat cu doftoria iar ea i-a spus:

– Vezi pentru cine mă dau eu de ceasul morții sărmăna? Vezi pentru cine am ajuns în halul ăsta? Și el e un ciîne, un tiran, vai de mine ce-o să se aleagă de mine?

Și întorcîndu-se către părinți, le-a zis vârsînd lacrimi:

– Mă pierdeți, sărmani părinți, cu bărbatul ce mi l-ați dat, o pierdeți pe draga și iubita voastră fiică. Eu trăiesc și răsflu în tirania din Hades, nu cred să fie Iadul așa de aspru pe cît e viața ce-o duc.

Auzind acestea, tatăl Evmeniei a fost nedumerit și a întrebat care-i pricina pentru atîtea plîngerii. Maică-sa, ca mare meșteră în șiretlicuri muieresti, n-o lăsa pe fiică-sa să răspundă / ci a răspuns ea zicîndu-i:

– Ah și domnia ta, să n-am parte de matală, nu știu ce vrei să afli, n-o știi pe fiica dumitale care e încă un copil și o nebunică și leșină de dragostea ce-i poartă dragului nostru ginere, vede cu ochii lui, respiră cu răsflarea lui și trăiește cu viața lui și de aceea se străduiește să-l facă fericit, să-l cîntească, să-l știe tihnit. Fiind el străin, nu vrea să zică despre el vreun boier al locului că e un măscărici necinstit sau respingător. El e om simplu și cu cuget curat, trăiește fără gîndurile tîrgului și le dă nas robilor, asta o știți prea bine, odată cu trecerea timpului toți se fac stricați și // [f.80r] duc o viață de nimic ticăloșii, tot așa și roabele, nu-și ascultă stăpînul nici stăpîna și uite că e dată peste cap casa. Știi doar că draga noastră fiică se dă de ceasul morții pentru onoare și vrea să-și țină casa ca pe un templu, curată, robii și roabele să fie ordonați și ascultători spre cîntea și liniștea ginerelui nostru.

Acestea și multe altele zicînd mama Evmeniei, Sapfiade era nedumerit de vorbele ei și nu știa ce să creadă auzind el și de la soacră-sa un șuvoi de vorbe care ar fi putut / să-l convingă pe cel mai înțelept vorbitor, mai vedea și pe Evmenia veșnic leșinată. Pe de altă parte știindu-l prea bine și pe Ianilis nevinovat și fiind / aproape cu neputință să facă astfel de lucruri, era nedumerit și mare i-a fost mirarea că nici n-a mai putut să scoată o vorbă. Atunci Evmenia și-a îmbrățișat părinții și cu lacrimi prefăcute le-a spus:

– Oh, dragii mei părinți, o pierdeți pe iubita voastră fiică, mîndria voastră, căci mă priveați și vă bucurați, căci mi-a fost fața ca un trandafir și acum uite în ce hal m-a adus gura spurcată a acestui om

sălbatic, venit din Indii spre nenorocul meu. Un sălbatic, un țăran, cum să înțeleagă ce-i aceea evghenie? Ah, Doamne, ia-mi viața, să scap din mâinile lui, eu dau să curăț casa de netrebnici și ticăloși și el îmi spune că nascocesc și că nu știu ce vorbesc. Oh, Doamne, ori // [f.81r] îl îndrepti pe omul ăsta, ori ia-mi viața.

La care s-a prefăcut iar că leșină.

Atunci Sapfiade mîngîind-o i-a zis:

– Nu-i nimic, fos mu, eu de hatîrul tău și de dragul tău îi vînd nu numai pe Ianilis ci și pe Manilis și nu te supăra, vino-ți în fire.

Răspunse Evmenia:

– N-auziți ce spune? Ce anume mă roagă? De hatîrul meu? Și de ce? De dragul meu? Nu vedeți cît e de țăran? Oh, mă sufoc, nu mai pot eu, ți-am vorbit de onoarea noastră și de onoarea casei noastre. Oh, Doamne, ce rău m-a ajuns, o vorbă înțeleaptă și chibzuită omul ăsta nu știe să scoată, mă întreb ce-o să fie de mine cu sălbaticul ăsta.

Îi zice Sapfiade:

– Lasă onoarea noastră și / onoarea casei noastre, pentru liniștea ta fac eu ce fac.

Și imediat s-a ridicat și a plecat și l-a scos pe Ianilis din lanțuri, l-a luat și pe Manilis și le-a zis:

– Băieți, asta nu mai e nici răbdare nici închis de ochi, iată că ne-am convins de fapt de cîtă dreptate aveau acele suflete ale bărbaților veniți grămadă în Hades de răul nevestelor lor. Luați banii ăștia (dîndu-le o sumă frumușică) de cheltuială, duceți-vă la Atena să-l găsiți pe Diogene purtătorul de lămpaș și să aducă răspuns la scrisoare și puteți să adăstați cît vă ajung banii, dar se apropie sorocul nostru căci ne aflăm în al șaptelea an și dacă veniți repede plecăm înainte de soroc ca să prezentăm // [f.82r] cu glas scăzut boierilor din Hades chinurile cele mari pricinuite de femei soților lor. Numai că eu trebuie să sufăr (nu mă îndoiesc că o să am de tras chinuri și schingiuieli) pînă cînd o să veniți.

Și spunîndu-le aceste vorbe, le-a găsit și tovarăși de drum și i-a trimis. Întorcîndu-se Sapfiade acasă, a găsit-o pe Evmenia care ședea cu mamă-sa și-i zise:

– I-am vîndut pe amîndoi și i-a luat un negustor și a plecat la Atena. Acum ce facem cu roaba? O vindem sau nu?

Evmenia i-a răspuns:

– Eu ți-am spus doar pe ticălosul ăla, nelegiuitul de Ianilis, să-l vinzi nu și pe Manilis. Roaba, după ce-o bați bine, să-i poruncești să-și țină cinstea, o ierți și o scoți din lanțuri. Pe urmă îi spune Evmenia:

– Eu ți-am zis să-l vinzi doar pe Ianilis nu și pe Manilis.

Îi zice Sapfiade:

– Să n-am parte de tine, doamnă, unul e ca altul, m-am gândit că face iar vreo prostie și ne supără, de aceea am găsit de cuviință să dispară amândoi ca să nu fie pricină de altă supărare. Pentru tihna și liniștea noastră și onoarea casei noastre, i-am vândut pe amândoi.

Evmeniei i-a venit inima la loc și s-a ușurat de frica și bănuiala lui Ianilis. I-a arătat cu buzele iubire lui Sapfiade și lingușeli prefăcute, căci dragostea din inimă îi era pentru cumătru dar la suprafață a arătat dragoste mare și grijă pentru Sapfiade // [f.83r] și alte înclinații de iubire și mîngîieri ca să-l amăgească și pînă într-alta l-a supus încît că mai mai l-a făcut să creadă cele spuse despre Ianilis și tare s-a mai bucurat. Atunci l-a îmbrățișat și l-a sărutat zicînd:

– Să n-am eu parte de bărbatul meu, cel ca diamantul, cu mîinile tale să mă îngropi, ah fos mu, dorința mea, inimioara mea, viața mea, stăpînul meu, nu te las să ieși afară, șezi să te văd, să mă satur, să înțeleg că am și eu bărbat căruia îi e milă de mine și mă iubește așa cum mi-e mie milă de el și îl iubesc și îl doresc.

Și zicea:

– Ce fel de bărbat mi-a dat Dumnezeu?

Și iar îl săruta pe Sapfiade și îi zicea:

– Tu ești viața mea, coroana de pe capul meu !

Și îl ademenea / spre jocuri de iubire. Acestea și altele asemenea îi spunea și a văzut că lui nu i-a mai rămas nici urmă de bănuială și nici n-a priceput nimic din ce a făcut ea cu Narcis.

Deîndată ea a trimis scrisoare cumătrului printr-o servitoare credincioasă scriindu-i așa: „pentru înștiințarea evgheniei tale, fos mu, pe țaranul meu l-am învăluit cu vorbe și cu istețimea mea și mă iubește ca pe o zeiță și e atît de învăluit și lipsit de bănuieli încît dragostea se cuvine nu numai s-o păstrezi ci s-o și crești și țaranului să-i arăți cu vorba dragoste mare și grijă ca să stea liniștit și // [f.84r] fără nici o bănuială. Rămîn prin dragoste și devotament de foc al dumatule ipochimen. Cea care cu vîlvătaie te iubește.”

Primind cumătrul răvașul Evmeniei nu a întîrziat să facă ceea ce îi porunceea și s-a tot dus la ei mai mult decît înainte.

Nevasta cumătrului, fiind bănuitoare față de soțul ei, îi ispitea pe robi în legătură cu stăpînul lor iar ei îi spuneau că mai mult acasă la Sapfiade merge el.

Astfel, într-una dintre zile, Sapfiade s-a dus la plimbare cu tatăl cumătrului și l-a poftit și pe cumătru să-i însoțească, dar el a pretextat că are o datorie presantă și nu s-a dus cu ei, ci s-a dus s-o găsească pe preaiubita lui / ca să culeagă roadele dragostei. Nevasta amicului, ca să se încredințeze de bărbatul ei, s-a dus acasă la Sapfiade pentru heretisire și l-a găsit pe soțul ei cu Evmenia. Evmenia, cînd a auzit că a venit nașa copilului ei, s-a dus în întîmpinare crezînd că o duce și pe ea de nas, numai că șiretlicurile ei n-au mai prins. Așa că a urcat-o într-o odaie curată, dar ea n-a vrut să intre, s-a dus doar în locul unde era bărbatul ei și cum l-a văzut a deschis gura și i-a spus atîtea înjurături în gura mare că au auzit toți vecinii. Evmenia s-a apucat să-i vorbească frumos și dulce numai că precîț îi vorbea mai dulce aceea se aprindea de furie și-l înjura zicîndu-i:

– Scoală-te de pe ea // [f.85r] ticălosule, trădătorule, ți-au ieșit la iveală păcatele, bănuielile mele vechi au fost întemeiate.

Și multe altele le-a spus și i-a înjurat. S-a ridicat bunul nostru cumătru supărat cum nu se mai poate și a ieșit afară din casă, nevastă-sa după el cu înjurături.

Evmenia a rămas supărată și tristă și nu mai știa ce să facă și a rămas ca fără suflare. Mama Evmeniei îi zicea :

– Fată blestemată, bune sunt toate astea? Nu ți-am spus eu, dar tu nu m-ai ascultat. Ce îi spui bărbatului tău? N-ai cum să acoperi asta, nevasta cumătrului a umplut lumea. Ce-ai de spus? Nu răspunzi?

Ea s-a ridicat și s-a dus în odăile ei și s-a închis.

Cînd s-a dus Sapfiade la plimbare, pe drum s-a întîlnit cu Ianilis și Manilis care se întorceau de la / Atena pentru că li se sfîrșiseră banii și se aflau în al nouălea an al sorocului lor. Sapfiade le-a povestit de chinurile suferite și pe urmă le-a dat ceva bani de cheltuială și le-a poruncit să șadă ascunși. Întorcîndu-se acasă, a auzit strigătele și cearta nevestei cumătrului și aflînd cele întîmplate a și plecat să-i găsească pe Ianilis și Manilis și le zice:

– Băieți, nu mai sufăr, preacurvia stăpînei a ieșit la lumină, hai să mergem acasă.

Mergînd ei aşadar acasă, l-a primit soacra. A întrebat de Evmenia, unde e? Ea i-a răspuns că de dimineaţă de cînd a ieşit i-a venit un fel de leşin şi e bolnavă. I-a zis Sapfiade:

– Porunceşte să se pună masa // [f.86r] şi spune-i bolnavei să vină să mănînce căci sunt obosit şi vreau să dorm.

Soacra a poruncit de s-a pus masa şi i-a zis şi Evmeniei să vină. Ea s-a ridicat prefăcîndu-se bolnavă numai că Sapfiade nu i-a zis nimic. Ea cînd l-a văzut pe Ianilis i-a spus:

– Iar l-ai adus pe ticălos ca să mă omoare cu zile?

Sapfiade nu i-a zis nimic, doar s-a ridicat şi s-a dus să se culce. Evmenia începu să-l linguşească şi să facă şmecherii ca mai înainte. Atunci i-a spus Sapfiade:

– Vezi ce-ai cîştigat cu multa-ţi evghenie? Nu eşti pentru mine.

În zori s-a prefăcut bolnav şi a murit la fel şi cei doi robi ai săi, ducîndu-se în Hades, au înfăţişat cu glas puternic mai marilor de acolo relele femeilor şi au dat dreptate acelor suflete care au părăsit lumea de multă vreme ca şi noi care am suferit cei nouă ani atîta tiranie.

Atunci mai marii întunericului au
poruncit să fie înscrise pe
poarta iadului păcatele
femeilor cu litere de
aur ca să le
citească cei
ce intră
acolo şi
apoi
au
plecat.

Au dăinuit peripeţiile lui Sapfiade prin mîna lui Constantin Ruset.

Gheorghe. N. Suțu

**ALEXANDRU-VODĂ
CEL FĂRĂ SINIDISIS**

1785

Text tradus după ediția Dimitris Spathis
Αλεξανδροβόδας ο ασυνείδητος, Ed. Kedros,
Atena, 1995.

65

1400 2700 2800 2900 3000 3100 3200 3300 3400 3500 3600 3700 3800 3900 4000 4100 4200 4300 4400 4500 4600 4700 4800 4900 5000 5100 5200 5300 5400 5500 5600 5700 5800 5900 6000 6100 6200 6300 6400 6500 6600 6700 6800 6900 7000 7100 7200 7300 7400 7500 7600 7700 7800 7900 8000 8100 8200 8300 8400 8500 8600 8700 8800 8900 9000 9100 9200 9300 9400 9500 9600 9700 9800 9900 10000

Καὶ ἔτι

ὁ 2 οὐκ ἔστι

Καὶ ἔτι ἡ συνθήκη ἡ ἀρχὴ τῆς
ἐκείνης ἐστὶν ἡ ἀρχὴ

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

ἡ ἀρχὴ τῆς συνθήκης ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς

Pagina de titlu completă a manuscrisului piesei
Alexandru-Vodă cel fără sinidisis păstrat la Biblioteca
Națională din Atena.

Personaje

ALEXANDRU-VODĂ, Voievod al Bogdaniei

ZAFIRA, doamna lui

SPĂATARUL Ștefan Misoglu, baș capucehaia aceluiași

DOMNIȚA ROXANDRA, sora lui Alexandru-Vodă și soția spătarului Misoglu

HATMANUL Alexandru Misoglu, capucehaie și frate al spătarului

EUFROSINA, soția lui

HRISTODUL VLAHUȚI, paharnic, grămătic al capucehaielor și cumnat al fraților Misoglu

DOMNIȚA SULTANA, altă soră a lui Alexandru-Vodă

DRAGOMANUL Manolache, a doua capucehaie

COSTAS FILODOR, vel cămăraș

NICODIM, vel portar

KERNITZIS, om de încredere

TARSI țitoarea lui Alexandru-Vodă

și un IÇ OGLAN

ACTUL ÎNTÎI

Scena întâi

Spătarul Misoglu și Domnița Ruxandra, mai apoi Hristodul

SPĂTARUL MISOGLU: N-ai tu de ce să mă judeci pe mine, ca să-ți fac pe plac și să scap de voi l-am făcut domn pe fratele dumitale. Să te ferească Dumnezeu de femei, m-ai bătut la cap pînă m-ai scos din sărite.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mă mir de atîta neobrăzare din parte-ți, și nu pot să-nțeleg. Ce-ai văzut tu bun de la vărul Alexandru-Vodă de vrei să-i fii credincios ba chiar cu sfințenie. Uiți cîte ți-a făcut? Nu el l-a trimis pe vărul logofăt Scarlat la Stambul să-l facă baș-capuchehaie și să te dea jos pe evghenia ta? Și nu tot el, cu același scopos, l-a trimis și pe frumosul de Ban să-ți reteze capul și, dacă nu era mazilirea, Dumnezeu știe ce nelegiuri ar mai fi făcut. El a susținut jalbe împotriva-ți, el a dat buzna peste tine, el te-a disprețuit și mai vrei să-i fii credincios. Mă mir de nesimțirea ta și nu pot s-o-nțeleg.

SPĂTARUL MISOGLU: Ți-am făcut hatîrul. Îndrăznești să mă mai și judeci?

DOMNIȚA ROXANDRA: Ceea ce ai făcut, mai bine făceai dinainte.

SPĂTARUL MISOGLU: S-o fac dinainte? Alia belasi versin de ce știi tu. Habar n-ai...

HRISTODUL: Ei, ei, ei, ei. iar țipați. Per dio, voi vă certați ca niște cocoși.

SPĂTARUL MISOGLU: Păi nu vezi ce-mi spune?

DOMNIȚA ROXANDRA: Stai să-ți spun eu mai întîi.

SPĂTARUL MISOGLU: Ba nu, eu!

DOMNIȚA ROXANDRA: De nu mă lași să vorbesc eu prima, mai bine mă-ngropi.

SPĂTARUL MISOGLU: Ți-am spus doar că eu vreau să-i vorbesc.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să știi mai bine că te-ngrop, nu te las.

SPĂTARUL MISOGLU: Să vă ia dracu' tot neamul!

DOMNIȚA ROXANDRA: Psihi mu, paharnice, nu-i spun bine ce-i spun?

HRISTODUL: De parcă știi eu ce-i spui!

DOMNIȚA ROXANDRA: Să vezi. Vreau judecata ta. Îi spuneam că nu trebuie să fii credincios procopsitului de văru-meu care ne-a șters de pe fața pământului, că nu avea alt scopos.

SPĂTARUL MISOGLU: Ajunge, mă faci să mă-ncînesc.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ah, de n-ai fi așa furios, nu mi-aș mai dori nimic.

SPĂTARUL MISOGLU: Ce te-amesteci? Știi ce-mi spune, paharnice! Ar fi fost mai bine dacă-l zvîrleam mai demult pe văru-său. Știi câți bani avem de luat de la el? Dacă îl mazilim nu se duc dracu' banii noștri?

DOMNIȚA ROXANDRA: Să mă-ngropi, paharnice, vorbește.

HRISTODUL: Mă iartă, boierule, Luminăția sa bine îți poruncește. Dacă-l mazileam cînd ți-am spus eu, acum am fi deosebit un lucru de celălalt. Ce tot îmi spui, să fii baș capuchehaia și pe urmă atîția măgari să-ți dea ce se cuvine și noi să nu avem nici cît negru sub unghie. Iertare.

SPĂTARUL MISOGLU: Dar alea pe care aveau să ni le dea?

HRISTODUL: Nici pomeneală, s-au dus dracu'.

DOMNIȚA ROXANDRA: El baș capuchehaie, alții îi dau ce se cuvine, el se ostenește și alții se bucură, el aleargă în sus și în jos, peste mări și țări, îl bate vîntul, îl bate ploaia, nu mănîncă, nu doarme și în loc de mulțumesc, jalbe, deci cine are de suferit? Dacă ar fi altul în locul tău, așa să-mi ajute Maica Precista, nu s-ar lăsa pînă nu l-ar da jos și dacă nu faci așa, să nu mai fii bărbatul meu.

SPĂTARUL MISOGLU: Ce minciuni, ce minciuni spune. Nu trece un ceas să nu-mi facă supărare. (*Pleacă*)

Scena a doua

Domnița Roxandra și Hristodul

DOMNIȚA ROXANDRA: Ai mai întîlnit vreodată așa păreri?

HRISTODUL: Bîzdîcul ăsta împruțit pe care-l are, de nu l-ar mai avea, ar fi mare lucru. Vine dimineața singur și-și pune mondirul, caută pe cineva să-i strice ziua, și cine să-l aibă la inimă. Eu cînd îl văd furios îmi văd de ale mele.

DOMNIȚA ROXANDRA: Dacă-l mai ținea puțin, ar fi văzut el ce pățește. Acum, e nevoie de economie și încordare, cu așa o fericire nu se mai întâlnește omul.

HRISTODUL: Dacă nu adunăm ceva bănișori, o să ne rîdă în nas.

DOMNIȚA ROXANDRA: Va să zică dăm noi tot ce are nevoie domnia, rămășița o împărțim pe din două și de caută să se bage altcineva să nu-l lăsăm, doar nu e domnia vărului meu.

HRISTODUL: Parc-am înnebunit amîndoi, ce te omori dacă tot mă ai pe mine lîngă tine, vorbesc eu cu boierul, vorbești și Luminăția ta cu domnul, cine are vreo treabă cu noi?

DOMNIȚA ROXANDRA: Dar dacă vine unul cu proptea?

HRISTODUL: O ... pe mă-sa și încă șapte generații!

DOMNIȚA ROXANDRA: Ai grijă să ne vină apă la moară. Dar trebuie să ne mișcăm repede, dacă așteptăm pînă cînd avem nevoie, o să ne coste scump. După cum îți spun, o luăm ieftin și pe urmă facem cum vrem noi.

HRISTODUL: Cînd mă duc mîine la han, le pregătesc pe toate. Mă duc acum în odaia mea să strîng cele necesare și Luminăția ta încearcă să vorbești cu fratele dumitale.

DOMNIȚA ROXANDRA: Da stai puțin, psihi mu, să te văd. Mă tem că din cauza domniei ai uitat-o pe Roxandra care te iubește la nebunie.

HRISTODUL: Te porți de parcă ne-am fi întîlnit ieri.

DOMNIȚA ROXANDRA: Păi nu știi tu că cine iubește e bănuitor?

HRISTODUL: Eu vorbe de-astea nu pricep.

DOMNIȚA ROXANDRA: Spune-mi, mă iubești?

HRISTODUL: Da ți-am spus de o mie de ori, ce mă tot întrebi? Voi, fanariotele, cînd îndrăgiți pe cineva îl amețiți de cap. (*Pleacă*)

Scena a treia

Domnița Roxandra singură

DOMNIȚA ROXANDRA: Ah, cît o să ne pizmuiască dușmanii fericirea. Oricît s-au silit s-o împiedice, acum c-o văd cu ochii crapă de invidie. Dar lasă să plesnească. A venit vremea să ne scoatem și noi capetele și să venim în rînd cu ei. E mare plăcere să dai cu tifle cuiva cînd treci pe lîngă el. În unele chestii au

dreptate să vorbească. Deși e fratele meu, am să spun adevărul. De câte ori i-am zis să nu se ducă la Tarsi, nu m-a ascultat. Cu toate astea trebuie să cuget mai departe. Dacă mă gîndesc bine, are și frate-meu dreptate, cum să trăiască cu nevastă-sa, așa o împielitată? Și pe urmă, ce, tatăl nostru n-a iubit atîtea femei? Sîntem copiii lui. Ah, paharnicul, de data asta mi s-a părut că s-a plictisit de mine. Și de fapt de ce să se plictisească, doar i-am făcut pe plac întotdeauna. Ah. Mi-e teamă că tocmai de data asta s-a plictisit de mine. Ne-am văzut în fiecare zi... ne-am întîlnit des... am fost slobozi... Nu, nu cred, paharnicul nu e schimbător. E vremea să intru la fratele meu, să închei treaba de care am vorbit. Să zicem că ceva valorează cincizeci, mai punem o sută, ba chiar mai mult, și avem cîștig așa cum ne-am înțeles. Mare om e paharnicul, procopsit, cuminte, da ia să merg eu că s-a făcut vremea. (*Vrînd să plece se întîlnește cu Filodor*)

Scena a patra

Filodor și cea de mai sus

FILODOR: Domniță, kera mu, poftiți, vă caută Vodă.

DOMNIȚA ROXANDRA: Chiar la el mă duceam, e singur?

FILODOR: Cît se poate de singur, în afară de arhon spătarul nu e nimeni.

DOMNIȚA ROXANDRA: (*singură*) Nu e rău că e acolo spătarul. (*către Filodor*) Ce-au vorbit?

FILODOR: Felurite, dar poftiți, vă așteaptă. (*Pleacă*)

Scena a cincea

Alexandru Vodă, Domnița Roxandra, Spătarul Misoglu, apoi un icioglan

ALEXANDRU VODĂ: Vîno, surioară, să te zăresc și eu, văd că dacă nu te chem, nu vii.

DOMNIȚA ROXANDRA: Măria voastră are treburi acum și nu vreau să vă tulbur. Cînd sînteți slobod, dați-mi de veste.

ALEXANDRU VODĂ: Pentru surioara mea las orice la o parte.

SPĂATARUL MISOGLU: (*către sine*) Chiar așa, chiar așa, te iubește tare, nu zic bine?

ALEXANDRU VODĂ: Nu mă întrebați ce griji mă înconjoară, de câte lucruri am nevoie și nu știu cum să le capăt! Alți oameni de încredere în afară de voi nu am, voi trebuie să mă înțelegeți.

DOMNIȚA ROXANDRA: Cît despre cele de care are nevoie domnia, nimeni altul nu poate să facă treaba în afară de paharnic. Unde mai pui că are prieteni și îi vînd ieftin orice .

SPĂATARUL MISOGLU: Procopsiți, procopsiți.

ALEXANDRU VODĂ : Lipon, să aibă grijă de aici înainte pentru că se poate dintr-o dată să avem nevoie de ceva și să nu găsim (*bate din palme*). Cine e aici?

IÇ OGLAN: Porunciți. (*Pleacă*)

ALEXANDRU VODĂ : Păzește ușa afară și dacă nu bat eu din palme să nu intre nimeni.

IÇ OGLAN: Cum porunciți.

ALEXANDRU VODĂ: Nu mă îndoiesc cu nici un chip că, văzîndu-mă pe culmea slavei, vă bucurați și mă fericiți. Și nu numai voi, ci și cei care văd fața lucrurilor și nu cercetează adevărul. Dar să știți că nu trebuie să mă fericiți nici voi și nici cei care se lasă orbiți de strălucirea de afară a domniei, mai fără noroc ca mine altul nu se află.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce spui, boierule? Vă plîngeți și acum cînd sînteți domn? Nu vă înțeleg.

ALEXANDRU VODĂ: Trebuie să fii în locul meu ca să înțelegi.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce rău vă încearcă? Domn sînteți, slavă aveți, bani o să dobîndiți, de ce vă jeliți?

SPĂATARUL MISOGLU: Ți-am făcut o treabă de crapă fierea-n dușmani și tot nu ești mulțumit?

ALEXANDRU VODĂ: Domn sînt, slavă am, bani o să dobîndesc și de crăpat fierea-n dușmanii mei a crăpat, dar ce folos dacă nebuna aia, vîndută diavolului, nu mă lasă nici o clipă să trăiesc în pace? Pe ce am mai sfînt, de câte ori mi-aduc aminte de ea mi se ridică păru-n cap, nu pot să vă spun ce scîrbă mi-e de ea.

SPĂATARUL MISOGLU: Cu dreptate grăiești, cu dreptate, dacă aveam și eu așa o nevastă aș fi tras-o în țepă.

DOMNIȚA ROXANDRA: Bașca ce v-a făcut păcătosul de socrul domniei voastre, v-a luat peșcheș împelișatul.

ALEXANDRU VODĂ: Deci am dreptate să mă plîng? Am dreptate să spun că om mai fără de noroc ca mine nu se află?

DOMNIȚA ROXANDRA: Înălțimea voastră e de vină, trebuia să rupeți pisica de la început. Cînd îi sărutați în tot ceasul mîinile, eu sărmana v-am spus că mai bine le-ați fi lovit ca să nu vi le mai întindă. Dacă m-ați fi ascultat atunci, n-ați suferi acum. După faptă și răsplată.

SPĂTARUL MISOGLU: Are dreptate, trebuia s-o ascuți. Și eu, de cîte ori mă încăpățînez și n-o ascult, n-am parte de bine.

ALEXANDRU VODĂ: Putoarea are pe deasupra și pretenții, crede că-mi dă porunci. Toată răutatea îi vine de la Tarsi. Și ce dacă se ține cu mine? N-are ce să mănînce? Nu-i fac haine? Nu-i dau de cheltuială? Lipon, ce are cu Tarsi? Vrea s-o iubesc pe ea. Cine poate să-i vadă mutra și să nu se scîrbească? Eu nu sînt obișnuit să fiu sclavul unei singure femei. Cine e învățat cu Europa vrea să se simtă slobod.

DOMNIȚA ROXANDRA: Răbdare. Dacă aș fi în locul domniei tale, pe Sfînta Fecioară că m-aș despărți de ea.

SPĂTARUL MISOGLU: Minciuni, minciuni, de ce să se despartă de ea, mai bine s-o omoare, să se ducă dracului.

IÇ OGLAN: Doamna încearcă să vină înăuntru. I-am spus că aveți de lucru și m-a înjurat. Nu pot s-o împiedic și-o să intre. *(Pleacă)*

ALEXANDRU VODĂ: Pentru numele lui Dumnezeu, duceți-vă repede s-o împiedicați, m-apucă damblaua.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu vă faceți griji, mă duc eu acum.

SPĂTARUL MISOGLU: Acum mă duc și eu și o ia mama dracului, iar pe tine nu te las pînă nu te duci.

ALEXANDRU VODĂ: Acum să vă duceți, acum, să n-o văd în fața ochilor, n-am chef de ea, alungați-o, împingeți-o, dați-i bătaie, faceți-i ce-oți ști numai în fața mea să nu vină. *(Se retrage)*

DOMNIȚA ROXANDRA: Iar s-a înfuriat.

SPĂTARUL MISOGLU: Să mă duc și eu. *(Pleacă)*

Scena a șasea

Doamna, Domnița Roxandra și Spătarul Misoglu

DOAMNA: Se poate atîta răutate, că și un icioglan mă înfruntă și nu mă lasă să intru la bărbatul meu?

DOMNIȚA ROXANDRA: Dar, psihi mu, știi că fratele meu e furios, așa că mai bine nu vorbește.

SPĂTARUL MISOGLU: Da, da, zice bine, da.

DOAMNA: Nu vă e rușine să vorbiți așa? Ce vreți să mai fac, după tot ce am făcut, și care femeie ar suferi-o pe putoarea de Tarsi de atîta amar de vreme în casa ei. Deși știu de mult, am nădărduit ca răbdarea mea să-l aducă în simțiri, și i le-am trecut pe toate cu vederea și m-am prefăcut că nu știu nimic. El, în loc să se îndrepte, a mers din rău în mai rău cu fiecare zi și fără să-i pese de Dumnezeu și să se rușineze de oameni, să se adune lîngă nevasta lui, a început să mă batjocorească pe mine, soția lui cu cununie, să mă disprețuiască și pe c... nelegiuită nu numai c-a luat-o în patul lui chiar în casa mea, dar vrea ca c... lui să-mi fie stăpînă și eu să-i fiu ei slujnică. Ce vreți mai mult? A ajuns netrebnicul să mă și bată și de ce? Pentru c.. lui nenorocită. Cum să nu ți se urce sîngele la cap cînd auzi așa ceva?

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu vorbi așa, n-are rost. La urma urmei ți-e bărbat și domn.

SPĂTARUL MISOGLU: Nu-ți zice rău, de ce n-o ascuți, orice te sfătuiește nu-i ieși din cuvînt, știe ce-ți spune, nu-i așa?

DOAMNA: Bine, sufăr orice, dar și pe c...?

DOMNIȚA ROXANDRA: Care c...? N-au fost decît bănuielile tale. Bietul meu frate huzurea cu Tarsi, îl primenea, îl spăla pe picioare și îi purta de grijă, cu toate astea, ca să-ți facă hatîrul, a dat-o afară ziua în amiaza mare.

SPĂTARUL MISOGLU: Chiar de hatîrul tău, și de nu făcea așa, ar fi avut de-a face cu mine.

DOAMNA: Ce tot vorbiți de hatîruri? Mă credeți copil mic? Știu tot, chiar tot.

DOMNIȚA ROXANDRA: Și ce știi?

SPĂTARUL MISOGLU: Ia spune-mi mie, ce știi?

DOAMNA: Păi casa de la Aghia în care a mutat-o pe ea? Și Filodor care o ducea acolo înainte de domnie? Și copilul pe care l-a făcut? (*plînge*)

DOMNIȚA ROXANDRA: Doamnă, să am iertare, ai înnebunit. Te-au văzut femeie proastă și-și rîd de tine. (*singură*) Toate sînt adevărate, ba chiar mi-am băgat și eu coada, și i-am dus moașa, bine că nu știe.

SPĂTARUL MISOGLU: Da, te-ai zurlit, te-ai zurlit. (*către sine*) Mie să-mi mulțumească că i-am găsit casă.

DOAMNA: Mai știi și altele, da nu pot să vorbesc.

DOMNIȚA ROXANDRA: (*ca și mai sus*) De n-ar fi aflat de moașă. (*tare*) Dacă pe toate le știi așa, tristă soartă ai.

SPĂTARUL MISOGLU: (*singur*) O fi aflat de casă. Am să țip la ea și n-o să mai îndrăznească. (*tare*) E, prostii, prostii.

DOAMNA: Să știți că pe toate le aflu.

DOMNIȚA ROXANDRA: Păi atunci spune.

SPĂTARUL MISOGLU: Ai de gînd să-mi spui?

DOAMNA: Să vorbesc... Nu, acum nu pot.

DOMNIȚA ROXANDRA: De ce nu vorbești?

SPĂTARUL MISOGLU: De ce nu vrei să-mi spui?

DOAMNA: Cînd o să-mi spuneți de ce? De ce? Lăsați-mă și nu mă necăjiți.

DOMNIȚA ROXANDRA: Vino-ți în fire și liniștește-te. Știi cît te iubesc, așa că te sfătuiesc, ca o soră a ta, să nu te arăți în fața bărbatului tău cîteva zile, pînă îi trece furia, și cînd îi trece te duc să-i săruți mîna. Lasă-mă să-l miros și, dacă văd că îi mai place de Tarsi, îți promit că-l fac cu ou și cu oțet. Da să știi, pe Dumnezeu din cer, nici nu-i place de ea și nici nu-i pasă de ea. (*pleacă*)

SPĂTARUL MISOGLU: Întreabă-mă pe mine, știu eu mai bine și scoate-ți fanteziile astea din cap. Sărută-i mîna că gîlcevile n-au nici un rost. (*pleacă*)

Scena a șaptea

Doamna singură

Să-i ia dracul pe amîndoi, sora e codoașă iar cumnatul pezevenghi. Vin ei să mi-l scoată basma curată pe omul care e jucăria întregii familii. Și pe urmă încearcă să mă liniștească cu jurăminte, și atotștiutoarea de soră-sa, care dacă trece o zi fără să

se jure, nu se simte bine. Ce mai oameni, ce mai ipochimeni! Oameni de aruncat, subiecte de comedie, halal bărbat și nevestă. Nevasta începe și bărbatul îi ține hangul. Domnița e dată-n Paștele mă-sii, știe să vorbească, dar meșterul Ștefan stă atent și îi ascultă vorbele, i se pare că vorbește parcă o Pithie. Auzi, să caute și el să mă sfătuiască. Oricît s-a uitat în gura nevesti-sii tot n-a putut să-și aducă aminte ce-a spus. Cînd a zis ultimele vorbe, să n-am parte de nimic, ziceai că auzi ecoul. Deși lacrimile nu mi s-au uscat, cînd îmi aduc aminte de ei, zău că-mi vine să rîd.

Scena a opta

Alexandru Vodă și Filodor

ALEXANDRU VODĂ: Cămărașule, vino lîngă mine.

FILODOR: Ce porunciți?

ALEXANDRU VODĂ: Ce-a zis Tarsi, că n-am găsit vreme ieri seară să ies în odaia din mijloc ca să mă întîlnesc cu ea?

FILODOR: Ce să fi zis. N-au intrat zilele-n sac și Tarsi a Măriei tale rămîne.

ALEXANDRU VODĂ: Orice-ar fi, s-o aduci în seara asta. Să fii cu băgare de seamă cînd o scoți din odaia vornicesei, să nu prindă careva de veste.

FILODOR: N-aveți grijă că nu vede nimeni. Măria voastră dați-mi de știre jumătate de ceas înainte de a dori să vă culcați, s-o am gata.

ALEXANDRU VODĂ: Bine, pînă una alta, are ea tot ce-i trebuie?

FILODOR: Cît despre asta, să n-aveți nici un gînd, eu servitorul vostru mă-ngrijesc dar și arhon spătarul, cumnatul vostru, să-i dea Dumnezeu sănătate, o dată pe zi vine și se interesează de ea.

ALEXANDRU VODĂ: Spătarului i-am poruncit să-i spună paharnicului să-i ia o brățară și trei inele. Cînd le aduce, spune-i spătarului să ți le dea ca să i le duci. Despre veșminte, întreab-o pe soră-mea, Domnița Roxandra, și să faceți ce vă spune ea.

FILODOR: Cum porunciți.

ALEXANDRU VODĂ: Acum îi dau astea și pe urmă îi dau și altele.

FILODOR: Vodă, Doamna trimite de multe ori după bani, ce să fac?

ALEXANDRU VODĂ: La naiba, nu-mi mai spune de ea, că mă înfurii.

FILODOR: Nu vă mai spun, dar fără porunca voastră pot să dau?

ALEXANDRU VODĂ: S-o dai dracu'!

FILODOR: Da tot are nevoie să cheltuiască, fie și de ochii lumii.

ALEXANDRU VODĂ: Atunci dă-i!

FILODOR: Cît să-i dau?

ALEXANDRU VODĂ: Știu și eu? Dă-i zece groși. Lui Tarsi dă-i cîți vrea ea. Nu vreau să fie strîmtorată.

FILODOR: V-am spus să stați fără grijă. Mai aveți vreo poruncă? Am lăsat multă lume la cămară și mă așteaptă.

ALEXANDRU VODĂ: Nu, n-am, du-te și să nu uiți ce ți-am poruncit.

FILODOR: Cum doriți. (*dă să plece*)

ALEXANDRU VODĂ: Stai să-ți mai spun ceva.

FILODOR: Ce doriți?

ALEXANDRU VODĂ: Cînd îi spui numele meu, ea ce zice?

FILODOR: Cine?

ALEXANDRU VODĂ: Cum cine? Despre cine vorbeam adineauri?

FILODOR: Despre Tarsi.

ALEXANDRU VODĂ: Tarsi așadar.

FILODOR: Ce zice? Pentru Măria ta își dă sufletul, moare, își iese din minți. Dar dați-mi voie să plec, mă așteaptă.

ALEXANDRU VODĂ: Du-te și trimite-mi-l pe dragomanul Manolache.

FILODOR: (*către sine, apoi pleacă*) De-ar da Dumnezeu să nu mă mai cheme. Cei aflați în asemenea dregătorii, sînt adeseori chemați. Eu și Spătarul Misoglu o știm prea bine.

Scena a noua

Alexandru Vodă apoi Manolache și la sfîrșit Filodor

ALEXANDRU VODĂ: De încredere și vrednic e Filodor ăsta. Unii care vor să-l categorisească zic că e cheltuitor. Și dacă e, ce-i pasă lumii? E punga lui. Mare noroc pe mine să am oameni vrednici și de încredere.

MANOLACHE: Ce doriți?

ALEXANDRU VODĂ: Vino să te văd.

MANOLACHE: Am venit mai devreme dar aveți treabă cu cămărașul.

ALEXANDRU VODĂ: Treabă? Și ce, tu ești străin?

MANOLACHE: Știu și eu? Unora poate nu le place să mă vadă prea des lângă domnia voastră.

ALEXANDRU VODĂ: Care sînt aceia?

MANOLACHE: Care vrei să fie? Arhon Spătarul Misoglu, bun om, dar tocmai cei buni se înșeală. Și apoi eu, ca sluga voastră, cum să vreau răul paharnicului?

ALEXANDRU VODĂ: Ți-au zis ceva?

MANOLACHE: Nu mi-au zis, dar după ce m-au văzut de două-trei ori în odaia voastră, au început să se uite urît. Eu nu mă amestec nici în alîșverîșurile lor, nici în socoteli, sînt sluga cea mai mică a tuturor.

ALEXANDRU VODĂ: Poate ți s-a părut.

MANOLACHE: Poate. Omul nu e totdeauna același. Ceea ce azi îi pare bun, mâine nu-i mai place. Asta vine din starea în care se află. Acu, poate că și eu, sluga voastră tot așa aș fi pățit. Pentru mine arhon spătarul, martor mi-e Dumnezeu, e agă. Iar pe bietul paharnic îl țin de frate. (*rîde*) Ha, ha, ha, ha.

ALEXANDRU VODĂ: De ce zi?

MANOLACHE: Zău, stăpîne, îl iubesc mult, e galanton, de cîte ori îi zic numele, de drag ce-mi este îmi vine să rîd. (*ca și mai sus*) Ha, ha, ha, ha.

ALEXANDRU VODĂ: Și el te iubește.

MANOLACHE: Ne înțelegem bine, cum să nu mă iubească? Doar îi sînt prieten. Recunoașteți și Măria voastră, vă aduceți aminte să fi spus ceva rău despre el?

ALEXANDRU VODĂ: Nu.

MANOLACHE: Să vă dea Dumnezeu viață lungă că spuneți adevărul.

ALEXANDRU VODĂ: Ce-ai mai auzit prin lume?

MANOLACHE: Știți că mie îmi plac scandalurile. Cu toate astea, acolo de unde mănînc o pîine am datoria să muncesc cu credință și să nu ascund nimic. Așadar, Constantin Vodă, neputîndu-vă suferi fericirea, vorbește o grămadă împotriva Domniei voastre. Ieri cîțiva oameni de ai lui s-au dus undeva și s-au dezlănțuit îngrozitor. N-am putut afla nici locul și nici ce-au spus. Vă e mare dușman și trebuie să ridicați piatra și să-l alungați.

ALEXANDRU VODĂ: Fără cumnatul și sora mea nu pot să hotărăsc.

MANOLACHE: Ce să vă facă cumnatul? Și sora, femeie fără duh pentru politicie și fără însușiri. Aici nu de femei avem nevoie.

ALEXANDRU VODĂ: Ei nu, știi că fără ei nu fac nimic.

MANOLACHE: În asta aveți dreptate. Vă laud neîncetat înțelepciunea. Cine nu se sfătuiește și cu alții, mai întotdeauna e supus greșelii. Nu știți ce zice și proverbul? Unde-i unul nu-i putere. Dar despre beizadeaua Callimachi ce credeți? Că vă este binevoitor? De fapt vă e cel mai mare dușman și dacă nu încercați să-l puneți la punct, nu știu ce are să se întâmple.

ALEXANDRU VODĂ: Să mă văd cu cumnatul și sora mea și punem noi lucrurile în bună orînduială.

MANOLACHE: (*către sine*) Doamne, oricît încerc să-i slăbesc dragostea ce-o are pentru ei, tot despre ei vorbește. Răbdare, am să izbutesc cu timpul. Ah, codoșlic cît ești de ademenitor!

ALEXANDRU VODĂ: La ce te gîndești atît?

MANOLACHE: Mă gîndeam... mi-e frică să nu credeți că isc scandal. Cîteodată, dacă vorbesc, o fac din zel și din credință pentru Măria Voastră.

ALEXANDRU VODĂ: Of, ești plictisitor, bietul de tine.

MANOLACHE: Nu-i așa! Aici toți sînt împieliați. Cine știe, vrînd să fac bine, nu-mi găsesc vreodată beleaua?

ALEXANDRU VODĂ: Dragomane, m-am plictisit de bănuielile tale.

MANOLACHE: Așadar, mă gîndeam ... Doamne, mă faceți să spun ce nu vreau. Dar ce să fac? Îmi sînteți stăpîn. Mă gîndeam că spătarul Dumitrache vine des ... eu îmi fac datoria, mai departe nu mă bag. Maria știe ce netrebnici sînt Suțuleștii și mai ales nepotul spătarului.

ALEXANDRU VODĂ: Da ești nebun, săracul de tine, dacă crezi că-i iubesc. Din politețe arăt prietenie spătarului Dumitrache. Știi tu bine ce fac. După cum ți-aduci aminte cînd era socru-meu domn am făcut așa să fie mazilit și rău n-a fost. Dar cum să mă descurc cu pricopsitul de socru-meu dacă n-a știut cum să facă actele? Despre celălalt de care îmi spui, mă roagă în fiecare zi sora mea nu știu din ce pricină, îl amăgesc că-l am în gînd ca să pot să-mi văd de treabă. Cine nu știe machiaverlîcuri, nu știe să trăiască.

MANOLACHE: Dumnezeu să vă dea sănătate, Vodă, chiar că sînteți deștept

ALEXANDRU VODĂ: Și pe urmă știi că de la-nceput n-am putut să-i sufăr pe Suțulești. Cum aș putea atunci să mă folosesc de spătarul Gheorgachi?

MANOLACHE: Păi asta credeam și eu, vodă.

FILODOR: Poftește Măria Voastră, să se culce, e vremea? (*în ascuns către Alexandru Vodă*) Tarsi e gata, doriți să urce?

ALEXANDRU VODĂ: (*într-ascuns către Filodor*) Să urce. (*pleacă Filodor*)

MANOLACHE: E vremea să doriți să vă culcați (*către sine și rîde*). Al dracu' Filodor, i-a vorbit într-ascuns despre c.... Păi, sigur, a adus-o în odaie. Ha, ha, ha, ha, ha.

ALEXANDRU VODĂ: Acum de ce mai rîzi?

MANOLACHE: Mi-am adus aminte de bietul paharnic. Cînd îmi vine în minte, nu pot să nu rîd.

ALEXANDRU VODĂ: Mă duc, mi s-a făcut somn.

MANOLACHE: Duceți-vă să vă liniștiți! (*Alexandru Vodă pleacă*). Mare netrebnic mai e și asta. L-a obosit Dumitra. Netrebnic, muieratic, rău și fără Dumnezeu. Pînă la urmă ăștia stau în picioare.

Scena a zecea

Alexandru Vodă și Tarsi

ALEXANDRU VODĂ: Psihi mu, uită-te tu cît te iubesc, din ziua în care mi-am pus caftanul te-am adus la curtea mea

TARSI: Dacă nu m-ați fi iubit, nu m-ați fi adus.

ALEXANDRU VODĂ: Atîta te iubesc, că atunci cînd nu sînt lîngă tine, clipele îmi par ani, pînă cînd te văd iar. Și cînd sînt lîngă tine, anii îmi par clipe.

TARSI: Mă aveți dragă, de aceea vă par așa.

ALEXANDRU VODĂ: Între toate suspinele mele, tu ești singura mea ușurare.

TARSI: Vă vin suspine? Doamne, să nu vi se întîmple ceva.

ALEXANDRU VODĂ: Ce suspine?

TARSI: Păi nu mi-ați spus așa? Sau vreți să mă speriați?

ALEXANDRU VODĂ: N-am spus suspine cum știi tu, am vrut să zic griji.

TARSI: Am înțeles eu, fiți liniștit.

ALEXANDRU VODĂ: Așa se zice grecește și se-nțeleg, griji, neliniști, supărări.

TARSI: De nu erați citit, nu vă făcea domn. Uite la ce folosește și puțină carte.

ALEXANDRU VODĂ: Printre toate suspinele mele, tu ești singura. Fără tine orice bucurie e supărare și cu tine orice supărare e bucurie. (*Tarsi zîmbește*) De ce zîmbești, psihi mu?

TARSI: Știți ce mi-am adus aminte de-am zîmbit? Cînd eram la logofeteasa Zafirița, m-am dus într-o zi la bucătărie și am găsit chebabul care era gata pentru masă și l-am aruncat pe fereastră, să fi văzut ce făcea bucătarul.

ALEXANDRU VODĂ: Și acum de ce zîmbești?

TARSI: Mi-a venit în minte și am rîs.

ALEXANDRU VODĂ: Vrei să zici că eu îți vorbeam și tu nu mă ascultai?

TARSI: Ei, Doamne. Nu sînt surdă.

ALEXANDRU VODĂ: Doi oameni am iubit așa de tare în viața mea. Pe sora mea domnița Ruxandra și pe tine. Cu singura deosebire că pe ea o iubesc ca soră și pe tine ca Doamna mea, mîngîierea mea, odorul meu.

TARSI: (*Către sine*) Și eu una m-am aprins după bucătar, după împielitatul de bucătar de la logofeteasa. I-am făcut ce i-am făcut pentru că mă pizmuia.

ALEXANDRU VODĂ: Da de ce nu spui nimic?

TARSI: Mi-am adus aminte de mama.

ALEXANDRU VODĂ: În afară de tine, eu n-am mai iubit cu atîta foc o femeie, afară de tine n-am de gînd să mai iubesc.

TARSI: (*Către sine*) De-aș pune mîna pe el, altceva nu mai vreau. (*tare*) Ah!

ALEXANDRU VODĂ: Oftezi?

TARSI: Da, pentru mama.

ALEXANDRU VODĂ: Pentru cineva mort de atîția ani stai să te mai întristezi?

TARSI: De-ați ști ce fel de om era. (*către sine*) Bucătar cu așa vino-ncoa nu mi sa mai întîmplat să văd.

ALEXANDRU VODĂ: Și atît de mare e focul dragostei mele că dacă mi s-ar spune să dau domnia ori să lipsesc de lîngă tine, aș alege să dau domnia și de lîngă tine să nu lipsesc.

TARSI: (*către sine*) Dacă-l găsesc, îi spun cămărașului să-l numească la cuhnie.

ALEXANDRU VODĂ: Cîte am tras pentru tine!

TARSI: (*către sine*) Îl îngădui pentru că-i iubesc paralele.

ALEXANDRU VODĂ: Am tras și mai trag!

TARSI: (*către sine*) Odată am să ajung eu cineva în Bogdania și știi tu ce am de făcut.

ALEXANDRU VODĂ: De multe ori pentru tine mi-am lăsat treaba baltă și m-am luptat să-mi omor nevasta de m-am făcut de rîsul lumii.

TARSI: De-aia m-am lăsat și eu pe mîinile voastre. (*către sine*) Bărbații găsesc femei multe, dar femeile găsesc cîți le poștește sufletul.

ALEXANDRU VODĂ: Și cu toate astea, orice pătinesc din pricina ta îmi pare o fericire.

TARSI: (*către sine*) Ah, cînd mă duc în Bogdania?

ALEXANDRU VODĂ: Toate femeile îmi par scîrbe pe lîngă fața ta de lumină.

TARSI: Eu în afara Măriei tale n-am cunoscut alt bărbat. Mulți au venit spre mine dar nu le-am dat voie nici mîna s-o întindă. Măria Voastră e altfel.

ALEXANDRU VODĂ: Va să zică eu te-am aflat fată mare?

TARSI: Păi, dacă vă spun că n-am cunoscut alt bărbat!

ALEXANDRU VODĂ: Așa sînt oare fetele mari?

TARSI: Pe ochii tăi, Tarsi, ai vrut să mă trădezi, să-ți audă acum urechile ce nu-ți place.

ALEXANDRU VODĂ: Și de ce te înfurii acum?

TARSI: Păi nu știți ce am pățit săraca de mine?

ALEXANDRU VODĂ: Nu știu ce ai pățit.

TARSI: Păi să vă spun atunci. Cînd eram în fașă eram foarte plîngăcioasă. Într-o zi, eram pe pat desfășată și sugeam, mi-a venit așa un plîns, că eram să mor. Oricît a încercat maică-mea să mă liniștească, eu nu m-am lăsat și m-am înnegrit de plîns. În sfîrșit, neavînd ce face, mă ia de pe pat așa desfășată și mă aruncă în leagăn furioasă și înjurînd și începe să mă legene. Pe cînd mă legăna ea tare, naiba s-o ia de treabă, cad din leagăn și mă agăț într-un lemn ascuțit de la leagăn cu picioarele desfăcute cum mă aflu.

ALEXANDRU VODĂ: Curios lucru!...

TARSI: Să n-ajung ziua de mîine dacă mint! Întrebați-l și pe tata. Am eu scăderi, dar urăsc minciuna

ALEXANDRU VODĂ: Ce bine că n-ai mai pățit și altele.

TARSI: Mi-a ajutat Dumnezeu.

ALEXANDRU VODĂ: Cum ți s-au părut brățara și inelele? Ți-au plăcut?

TARSI: Mai trebuie și altele.

ALEXANDRU VODĂ: Pînă una alta ia și cerceii ăștia și pe urmă întregim tacîmul.

TARSI: Nu-i iau. Eu nu vă iubesc din interes. Dacă-aș fi din alea, cîte chilipiruri mi-au ieșit în cale, n-aș fi lăsat nici unul să-mi scape .

ALEXANDRU VODĂ: Să mă-ngropi dacă nu le iei.

TARSI: Nu mă siliți, că nu le iau. V-am spus că nu sînt din alea.

ALEXANDRU VODĂ: De hatîrul meu vreau să le primești.

TARSI: Dacă e pentru hatîrul vostru, altfel nu. De hatîr mă văd silită să fac ce n-am făcut vreodată. (*le ia*)

ALEXANDRU VODĂ: Păi cum să nu fiu eu nebun după tine? Gîndește-te ce chefuri o să tragem cînd ne ducem în Bogdania.

TARSI: Oh, așa zic și eu.

ALEXANDRU VODĂ: Să-l avem lîngă noi și pe copilaș, rodul dragostei noastre și semn că te-am cinstit cu o dragoste cum nu s-a mai văzut și tu m-ai iubit sincer și curat. Văd că a început să se lumineze, trebuie să te duci jos, are grijă cămărașul să te ia.

TARSI: (*Dînd să plece*) Mă duc, acum.

ALEXANDRU VODĂ: Stai să-ți spun ceva.

TARSI: Ce doriți?

ALEXANDRU VODĂ: Psihi mu, să nu mă uiți.

TARSI: Să vă uit? Mai bine să-mi sară ochii.

ALEXANDRU VODĂ: Eu deși sînt domn, sînt sluga ta robită.

TARSI: De aceea vă port și eu mereu în gînd.

ALEXANDRU VODĂ: Nu pot să-ți spun cît îi sînt de îndatorat lui Filodor. E credincios, cuminte și-și ține gura. Să ai și tu grijă de el, psihi mu.

TARSI: Nu zic ba, nu vă faceți griji. (*către sine*). Nu, că-mi vine să rîd. Credincios, cuminte și-și ține gura, vai de-ar ști el adevărul, oamenii mari au totdeauna pe cineva care le încearcă mîncarea și băutura, așa îl are și el pe Filodor, care mai întîi mă încearcă și pe urmă mă duce la stăpînul lui. Dar nici eu nu mă las mai prejos. (*pleacă*)

Scena a unsprezecea

Alexandru Vodă singur

Ce credincioasă mi-e Tarsi, frumoasă și fără cusur. De cîte ori o văd, uit de alte frumuseți. Doar eu pot înțelege cît e de prețioasă. Alții n-au văzut nici în vis femeii cîte am cunoscut eu. Numai cu surorile mele n-am avut de-a face, pe restul pe toate le-am încercat.

În Rusia, în fiecare seară aduceam cîte una. Apoi cînd am venit în Vlaho Bogdania, pe cîte am putut pune mîna, nu le-am lăsat să-mi scape. Și alea erau frumoase, dar ca asta n-am mai văzut. Atîtea doamne, atîtea boieroaice nu sînt vrednice să-i facă Tarsiței nici condurii. Și unde mai pui că n-a mai cunoscut nici un bărbat în afară de mine, după cum zice. Ai văzut, sînt morți după ea. Așa sînt zamparagiii ăștia, cînd vād pe una că strălucește, se năpustesc asupra ei ca lupii turbați. Să nu vrea ea să ia cerceii! După toate altele, e și mîndră de te lasă lat. Ah, de-aș putea s-o iau de nevastă ca să astup gura lumii. Dar cum să fac să scap de nebuna aia blestemată? Să mă despart de ea? După lege, n-am dreptul. Să nu mă despart de ea? Nu pot să mă cunun cu Tarsi. Cu dracul ăsta pe cap? Lipon, ce-i de făcut? Nu-i alt chip decît s-o trimit la naiba cu otravă. Ca să vin la Stambul, pe cealaltă nevastă am omorît-o. Ca s-o iau pe Tarsi, mai bine o omor pe nebuna, împielițata, încăpățînata asta, care mă face să mă doară capul cît ai zice pește! Dar rudele ei? Da' n-o omor aici. O duc în Bogdania și acolo o curăț mai ușor și las' să vină ăștia ai ei s-o învie. Curat, frumos și nu mă tem de ce-oi păți că-mi trece prin cap. Pe scurt, m-am hotărît și n-are decît lumea să-și bată gura. Pe cîntea mea. Să nu se amestece nimeni.

Sfîrșitul primului act

ACTUL DOI

Scena întîi

SPĂTARUL MISOGLU: (*stă la masa lui de lucru*) Își scoate ochelarii și-i pune pe nas și se uită la o teșcherea Apoi Hristodul citește teșcherea:

„*Domnia Voastră arhon spătarule, primind teșcherea asta să vă duceți, la al nostru efendi și să-i spuneți că sîntem gata, drept care să poruncească cînd dorește să mergem să ne luăm ziua bună. Sănătate!*”

Cu gîndurile cele mai bune, Alexandru Voievod.”

SPĂTARUL MISOGLU: Chestia asta care stă ca o pirostrie ce-o fi? Poate e o, poate e a. Următoarea buche n-o știu. Să vedem o, ... nu, nu merg la olaltă. Nu, nu, acum am priceput, îmi scrie să mă duc.

Acum să vedem mai jos. (*silabisește*). Ta..ra..ti..ri..to..ra ! hei, hei. Aide, îmi scrie, da' ca și când nu mi-ar scrie. Ce dobitoc e grămaticul! Mai departe, o...o...o... să zicem a dar a-ul din aide era altfel. Ce să fac? Ah, de n-aș fi uitat ce-am învățat la tinerețe! De-aș putea să pun mîna pe paharnic, să mă deslușească. Dacă nu l-aș avea pe el să mă lămurească cu scrisul, cîtă papară aș mai avea de mîncat! (*îl zărește departe*). Uite-l că vine. După cum merge, și-a găsit timp să se gătească, ca o mireasă.

HRISTODUL: Bună să-ți fie inima. Ce scrisoare ai în mînă? Doar n-o fi de la Iannisea.

SPĂTARUL MISOGLU: Mi-a trimis-o stăpînul și din nesăbuiința grămaticului, care nu știe de loc să scrie, m-a luat durerea de cap de o oră și mai bine. Uită-te ce-mi scrie să mă duc să i-o fac.

HRISTODUL: (*o ia și o citește*) Îți scrie să-i spui lui efendi că e gata și când dorește să-și ia ziua bună.

SPĂTARUL MISOGLU: Cărui efendi?

HRISTODUL: Ca să nu se strîngă optzeci la Poartă, să-i spui lui Reiz efendi.

SPĂTARUL MISOGLU: Bine zici, mă duc. (*pleacă*)

HRISTODUL: Mare lucru să te pricepi. Dacă n-aș fi știut cum să-i spun, treaba stăpînului se ducea de rîpă.

Scena a doua

Domnița Sultana și Domnița Ruxandra

DOMNIȚA SULTANA: Să mă-ngropi, nu-ți vine să rîzi de ifosele ei? S-a îmbrăcat în haine de doamnă și se crede cineva.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mai bine nu l-ar tulbura pe bietul nostru frate. Știai că a vrut să intre cu sila înăuntru?

DOMNIȚA SULTANA: Păi nu mi-a zis și mie că nu știu ce vorbesc? N-ar avea noroc! Cine m-ar crede? Și când s-a găsit? Cerea asprii de la cămăraș, mă întorc și-i spun, doamnă, psihi mu, acum nu e vreme de bani mulți, gîndește-te doar la cele necesare. Să mă-ngropi, nu i-am zis bine?

DOMNIȚA ROXANDRA: Ai sfătuit-o ca o mamă.

DOMNIȚA SULTANA: Mi-a zis că nu știu ce vorbesc. Crede că banii se culeg de pe drum. Eu n-am văzut de la fratele meu nici măcar o para, să mă bată Dumnezeu dacă te mint.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu vă mai jurați, știu mai bine decât Luminăția Voastră. (*către sine*). Se mai și jură.

DOMNIȚA SULTANA: Am să-i spun fratelui meu, să nu mă creadă proastă.

DOMNIȚA ROXANDRA: Țățico, să mă-ngropi, să nu faceți asta că-l tulburați mai tare.

DOMNIȚA SULTANA: Păi ce vrei? Să mă supere și să nu spun nimic?

DOMNIȚA ROXANDRA: Ei, spuneți-i ce vreți, nu mă interesează. Veți fi știind totuși că domnul se tulbură imediat și-l apucă durerea de cap.

DOMNIȚA SULTANA: Să-mi îngrop copilașii, mă face să-mi pierd mințile.

Scena a treia

Hristodul și cele de mai sus

HRISTODUL: Surioarele s-au așezat una lângă alta ca doi îndrăgostiți și-și vorbesc.

DOMNIȚA SULTANA: Hai să-ți spun. Du-te să vezi ce țănoșă șade conita ta.

HRISTODUL: Ce-mi zici mie? E conita voastră, eu n-am nici stăpîn și nici cucoană. La Iannina să mă vezi pe mine, păi da, sînt prinț. Dacă mă aduce, îmi iau lucrurile și vă spun rămas bun.

DOMNIȚA SULTANA: Știi că m-a-njurat?

HRISTODUL: Bine-ți face, puteai s-o înveți minte pînă acum.

DOMNIȚA SULTANA: Să te-ngrop, drăguțe lucruri zici.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să fii sănătoasă, țățico, Luminăția ta ne spune cîteodată niște vorbe că murim de rîs.

HRISTODUL: Tu-mi spui că e cucoana mea, eu îți răspund la fel.

DOMNIȚA SULTANA: Acum, că fratele meu s-a făcut domn, crede că trebuie să-l nimicească?

HRISTODUL: Nu sînteți voi femeile toate la fel? Per dio, lăsați omul în pielea goală ca tîlharii vilaetul meu.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să am iertare, nu sînt toate la fel. Și care fac așa, nu au milă de bărbatul lor.

DOMNIȚA SULTANA: Eu de la frate-meu n-am văzut încă nici o ceapă degerată, crezi?

HRISTODUL: Acum noi trebuie să-i dăm lui, nu el nouă.

DOMNIȚA ROXANDRA: El, sărmanul, are anume drepturi, dar ce să facă?

DOMNIȚA SULTANA: Cu toate astea, dacă găsesc ceva prin preajma lui, am să înșfac.

HRISTODUL: Ne faci parte și nouă?

DOMNIȚA SULTANA: Vă fac, ce iau pun jos și împărțim între noi. Da puneți și voi jos ce-ați luat.

HRISTODUL: Noi, mă rog, îi dăm încă, nu luăm de la el.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pentru numele lui Dumnezeu, țățico, dă-i și dă-i, am rămas în pielea goală.

DOMNIȚA SULTANA: Păi ce, nu știu eu? De ce m-am înfuriat pe nebună și am mai avut parte și de înjurături?

HRISTODUL: Dumnezeu să vă-nțeleagă, fir-ați blestемate. Dacă ea spune într-o zi că s-a înfuriat, o pîrăți lui vodă.

DOMNIȚA SULTANA: Pe viața lui, sînt minciuni. Dacă mi-ar place să port vorba de acolo colo, ți-aș spune și evgheniei tale ce ți-a pus azi în spinare? Ți-am zis eu ceva? Să n-am parte de nimic dacă mint.

HRISTODUL: Tot una mi-e și dac-a zis și dacă n-a zis.

DOMNIȚA SULTANA: Fac ceva pe ea, îți spun doar ca să înțelegi cum sînt eu.

HRISTODUL: Las-o să-și bată gura.

DOMNIȚA SULTANA: Mă duc puțin acasă, nu m-am mai schimbat de mult și iar sînt belalie. (*Pleacă*)

Scena a patra

Domnița Roxandra și Hristodul

DOMNIȚA ROXANDRA: Ea le face pe toate și pe urmă se preface că nu știe nimic. Femeie mai fățarnică n-am văzut.

HRISTODUL: Despre sora ta vorbești? O știu ca pe buzunarul meu, nu se dă în lături să strice și case.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu-i stă gîndul decît cum să-l prindă și să-l păgubească pe fratele meu. Totuși, pînă acum a strîns destul. Așa că, dacă e gata sama și se dă de capăt catastihurilor, să vedem deosebire.

HRISTODUL: Or fi toate ca la carte?

DOMNIȚA ROXANDRA: Toate ca la carte, cămărașul e cam posac.

HRISTODUL: Of, of, știi ce grijă mi-e cu el.

DOMNIȚA ROXANDRA: Cred că diferența e mare, am făcut multe datorii.

HRISTODUL: Ce ți-am spus eu ție. Dacă ai și câștig. Azi pîn-am ajuns la han, mi-a ieșit sufletul.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pe spătar l-ai văzut?

HRISTODUL: I-am citit și o scrisoare trimisă de fratele tău ca să-și ia ziua bună de la Reiz efendi.

DOMNIȚA ROXANDRA: Psihi mu, eu mai am puțin și înnebunesc, știi asta?

HRISTODUL: Am avut noi vreme și ți-am spus eu nu? Mai ai puțină răbdare, să plece, și atunci ne facem iar de cap.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pe viața mea, eu n-am minte și o să mă dibuiască.

HRISTODUL: Dacă n-am avea atîta treabă, am putea s-o facem lată și-acum. N-am scăpat bine de călăraș că mi-au venit și răvașe de jos și la toate trebuie să fac răspuns. Viață de cîine, ba și mai rea.

Scena a cincea

Hatmanul Misoglu și cei de mai sus

HATMANUL MISOGLU: Ha, ha, de cîte ori intru în odaia voastră, vă găsesc împreună. Așa se întîmplă cu aceia care se amestecă în multe treburi.

HRISTODUL: Dacă ești invidios, ia tu condeiul în mînă și pe urmă mai vorbim.

DOMNIȚA ROXANDRA: Zău că are mari greutateți pe cap, ce face el nu poate altul să facă.

HATMANUL MISOGLU: Eu nu sînt ca voi, îmi iau plata, stau alături și fac haz de voi.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu faci de loc haz de noi, evghenia ta ești capuchehaie.

HATMANUL MISOGLU: Ce bine-ar fi fost să fiu acum în Bogdania și să-i spun vizitiului „gătește, mă, careta, să mergem la Copou” și s-o am și pe aia lîngă mine, să chefuiesc, ce p... mă-sii.

HRISTODUL: Vezi ce prefăcut e, stă în odaie de parcă n-ar ști nimic?

DOMNIȚA ROXANDRA: Îl crezi? Minte.

HATMANUL MISOGLU: Să-mi iei tot ce am, în belele nu mă bag.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu vorbi așa, că te aude cucoana.

HATMANUL MISOGLU: N-am taine față de Frosinița, uite-o că vine.

Scena a șasea

Eufrosina și cei de mai sus

EUFROSINA: Ce mai ziceți?

HRISTODUL: Văleu, am dat de dracu', a stat la ușă și a ascultat.

EUFROSINA: Nu, pe viața voastră.

DOMNIȚA ROXANDRA: Vino, cocoană, să-ți vezi boierul cum vorbește.

EUFROSINA: M-am obișnuit și n-am chef.

HATMANUL MISOGLU: Spune-mi, Frosinico, dacă-ș avea acum o frumușică și aș pune-o să mă frece pe picioare, ce mi-ai face?

EUFROSINA: Eu la de-astea nu sînt bună, să te-ngrop, nu-mi place.

HATMANUL MISOGLU: De ce trăim noi oare pe lume, nu ca să chefuim?

EUFROSINA: Pe viața ta, acum mă duc.

DOMNIȚA ROXANDRA: E rea din toate mădularele.

HRISTODUL: Ei, cucoană, și dumneata!

EUFROSINA: Să spună asemenea vorbe de față cu mine, îl vedeam eu dacă avea altă nevastă.

HATMANUL MISOGLU: Hai să schimbăm vorba, psihi mu, nu mai spun de-astea.

EUFROSINA: Vorbești de față cu alții și n-am nevoie.

HATMANUL MISOGLU: Să știi, domniță, că mă duc la Iannina să-mi văd copiii. O dată dus, Dumnezeu știe dacă vin înapoi sau nu. Frosina are vreme să-și facă de cap. Ei, ce zici Frosini?

EUFROSINA: Să mă trăznească Dumnezeu, mi-o plătești tu mie.

HATMANUL MISOGLU: Ce? Adică se te iubești cu careva. Asta mi-am dorit eu, să iau una din alea, vreo Caterină, sau altceva, da să fie marfă, să-mi spele și să mă primenească.

EUFROSINA: Dacă-i pe-așa, să nu-mi spui pe nume dacă mai vorbesc cu tine. *(Pleacă)*

HATMANUL MISOGLU: Bre, am zis adevărul fără să vreau și vedeți acum că nu mai vrea să stea cu mine.

DOMNIȚA ROXANDRA: Da și evghenia ta o împungi cam tare.

HRISTODUL: Păi și eu cînd eram ginerică tînar așa mă frecam cu nevastă-mea dintîi și o făceam să-și iasă din fire.

HATMANUL MISOGLU: Mă duc s-o mîngîi, că pe urmă rămîn singur. Să mă ferească Dumnezeu de voi.

(Hristodul și Hatmanul Misoglu pleacă)

Scena a șaptea

Domnița Roxandra, Filodor, Manolache apoi Nicodim

DOMNIȚA ROXANDRA: *(singură)* E nostim cînd se ceartă. Știu că hatmanul glumește, dar cucoana-l crede.

FILODOR: Chera mo, mi-au căzut cîteva ceasuri ieftine în mîină, le-am adus să le vedeți. Dacă vă plac, vi le țin.

MANOLACHE: Mai ieftine nu găsiți, nu le dați din mîină.

FILODOR: Uitați-vă la ele. Dacă își merită banii, să le ținem.

DOMNIȚA ROXANDRA: Le-am văzut, la ce sînt bune? Paharnicul are o besactea plină!

MANOLACHE: *(către sine)* De l-ar lua dracu. N-aud din gura ei decît paharnicul în sus și paharnicul în jos. *(Tare)* Cine știe dacă alea au valoare?

DOMNIȚA ROXANDRA: Păi poate fratele meu să dea ceasuri din astea?

FILODOR: Faceți cum doriți, nu sînt ale mele, ca să ziceți c-am vreun interes. Mi le-a adus dragomanul.

MANOLACHE: Măi drace, eu am vrut să-ți fac un bine și tu te iei de mine? Unde l-am găsit eu pe ăsta?

(intră Nicodim)

NICODIM: Stați, că vreau să vă spun ceva.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce?

MANOLACHE: Hair ola? Ce vînt te-aduce?

FILODOR: S-a întîmplat ceva?

NICODIM: Aveți puțină răbdare, nu vă grăbiți ca fata mare la măritiș.

DOMNIȚA ROXANDRA: Grăbește-te, spune repede.

NICODIM: Când îmi ziceți: grăbește-te, de abia că nu spun (*dînd să plece*).

DOMNIȚA ROXANDRA: Hai, că pe urmă o să-ți pară rău.

NICODIM: Mai spuneți vreo dată să mă grăbesc?

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu, nu-ți mai spun.

NICODIM: Auziți aici, dar mai întîi spuneți-mi, știți ce vreau să zic?

DOMNIȚA ROXANDRA: Prostii.

MANOLACHE: Dăm în bobi?

FILODOR: Ca babele?

NICODIM: Vă prefaceți că nu știți, da' eu nu vă spun nimic.
(*dînd să plece*)

DOMNIȚA ROXANDRA: Haide, pe viața fratelui meu...

NICODIM: Așa e obiceiul și la sindrofii: cînd intri mai întîi spui: „bună seara boierule” și „ce mai faceți?”.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ne spui sau nu ne spui?

NICODIM: Vă spun, e mare hatîrul și nu vreau să vi-l stric.
Așadar să știți că eu sînt armean sadea și la ceremonii fanariote nu mă pricep.

DOMNIȚA ROXANDRA: Tare bocciu ești, săracul de tine.

MANOLACHE: Dă-i și mîncă chiftele de năut și dă-i și mîncă pînă cînd s-a făcut ca porcul. Ha, ha, ha.

NICODIM: Da, de unde să luăm noi, matia mu, mîncăruri boierești, împărătești și delicate pe care vi le dădea evghenistul de vărul nostru, sinior Manolache, bucătarul lui madam Van des Krug?

FILODOR: Nu, cu ardei roșu s-a-ngrășat.

NICODIM: Noi n-avem onoarea să vedem mahalaua Gheenii și să mîncăm așa ceva.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pastramă, cîmați...

NICODIM: Dacă vă plac, cheramo, sînt gata să vă poftesc să mîncăți.

MANOLACHE: Împielițaților, v-ați pus în gînd să mă scoateți din minți.

DOMNIȚA ROXANDRA: Iar ai început cu nebuniile? Să știi că ești nesărat cu glumele tale.

NICODIM: Dacă sînt nesărat, matia mu, mă duc să-mi aprind ciubucul, dacă am ajuns aici mai bine trăiesc decît să mor.

MANOLACHE: Du-te dracului. (*pleacă*)

DOMNIȚA ROXANDRA: Deși cu strângere de inimă, ți-am făcut-o și eu!

Scena a opta

Nicodim și Filodor

NICODIM: Păi da, chiftele de năut, pastramă, fă-te mezel, du-te dracu și așa mai departe. Da și eu i-am pus la punct.

FILODOR: Numai pe mine n-ai putut să mă pui.

NICODIM: Tu mai ești încă în floarea vîrstei și am nevoie de tine.

FILODOR: Vezi ce spui să nu te fac de rîs.

NICODIM: Știi tu ce rău îți pot pricinui, dacă mă faci de rîs față de cine nu trebuie.

FILODOR: Portarule, faci o nerozie.

NICODIM: Să știi, matia mu, că altă dată nu-ți mai zic nimic. Știu eu că nu mai trece mult și ai să vrei ceva de la mine.

FILODOR: Ce să vreau de la tine?

NICODIM: Da nu te superi?

FILODOR: Nu mă supăr.

NICODIM: Fii atent, dacă te superi, să moară frate-meu.

FILODOR: Împielîțatule, și pe Domnița Roxandra o iei în primire?

NICODIM: I-am spus că sînt armean căpos și nu prea am maniere.

FILODOR: Spune-mi dar, ce să vreau de la tine.

NICODIM: Împielîțatule. Tu ești pidosnic, tu știi că pidosnicii, cînd nu mai pot, se fac fete. Eu o s-o țin pe-a mea pînă crapă firea-n tine. Ai să te rogi de mine și eu am să-ți dau cu tifla. Ai să mă apuci de mîină și eu am să-ți spun să-ți vezi de treabă, nu mă mai necăji că nu se poate.

FILODOR: Și dacă vreau, nu găsesc eu copii frumoși?

NICODIM: Acu poți să găsești, ai găsit și ai găsit bine.

FILODOR: Pe cine am găsit?

NICODIM: De ce faci deosebire între Mihali și ceilalți servitori?

FILODOR: E credincios?

NICODIM: Credincios noaptea.

FILODOR: Astea sînt gînduri scîrboase.

NICODIM: Vezi tu, matia mu, scîrboase, da ai să te rogi și de mine. Nu ești sănătos pînă nu ai și un armean.

FILODOR: Ești mitocan și n-ai haz.

NICODIM: Pînă cînd să-ți spun că sînt gras?

FILODOR: Adică foarte gras.

NICODIM: Gras, grăsan, grosolan, dar dacă mă servești îți dau și acum pe loc încuviințare.

FILODOR: De servit sînt gata să te servesc, dar cu asemenea înțelegere să nu aștepti să ți se întoarcă vreun bine.

NICODIM: Încuviințez și asta, dar să te ții de cuvînt.

FILODOR: Spune și mai vedem.

NICODIM: Am aflat că tu ai grijă de Tarsi și vreau și eu partea mea.

FILODOR: Glume de-astea să nu aud, dacă te-aude prietenul, chiar că are el grijă de noi.

NICODIM: Păi zău că nu-i glumă, vreau partea mea.

FILODOR: Ești în stare să vorbești și față de Manolache.

NICODIM: În fața împielîțaților vreți să mă-nebuniți?

FILODOR: Din față, într-adevăr, portare, ne ia mama dracului.

NICODIM: La curte aici sînt mulți împielîțați. Stefanis Misoglu, unu (e un diavol bătrîn), Alexis Misoglu, doi, domnița Sultana, trei, Domnița Roxandra, patru, și Vlahuți, cinci. Pînă la urmă, un împielîțat din toți împielîțații ăștia va fi pricină să ne ia pe noi dracu. Așa că mi-e tot una.

FILODOR: Să am iertare, Dac-aude mîine vodă lucrurile astea, mă crede uneltitor.

NICODIM: Ești gingaș, matia mu, ți-e frică. Lasă-mă să fac și eu ce faci tu.

FILODOR: Cine vorbește cu tine, n-aude decît din astea. (*Pleacă*)

NICODIM: Să-mi crape capul dacă mint. Și pezevenghi și dascăl. Știu prea bine că într-o bună zi ne ia dracu, dar nici ei nu scapă.

Scena a noua

Spătarul Misoglu, Alexandru Vodă, Hristodul, Domnița Roxandra și Manolache

SPĂTARUL MISOGLU: I-am spus lui Reiz efendi despre ziua bună și mi-a zis că nu se-amestecă.

ALEXANDRU VODĂ: Da eu nu ți-am scris Reiz efendi.

SPĂATARUL MISOGLU: De Reiz efendi mi-ai scris nu-i așa paharnice?

HRISTODUL: Așa e, am recunoscut și eu scrisul.

ALEXANDRU VODĂ: Adă-l să-l văd.

SPĂATARUL MISOGLU: Iete-l. (*Îi dă teșcherea*).

Alexandru Vodă (*Ia răvașul și se uită*): E, cumnate, zice aici Reiz efendi?

SPĂATARUL MISOGLU: Reiz efendi sau efendi e tot una.

ALEXANDRU VODĂ: (*către sine*) Ce mai capuchehaie mai am și eu! Ce să fac dacă îi sînt îndatorat. Numai să-mi plătesc datoria și știu ce am de făcut.

DOMNIȚA ROXANDRA: Efendi e epitropul.

HRISTODUL: Să-mi fie cu iertare, doamnă, nu jalești bine.

ALEXANDRU VODĂ: Ce iertare, sora mea bine zice ce zice.

HRISTODUL: (*către Alexandru*) Parcă înțelegem noi limba voastră din Fanar? Treabă mai a dracului ca asta n-am văzut.

DOMNIȚA ROXANDRA: (*către spătar*) Măi creștine, nu te-ai gîndit să mă întrebi și pe mine?

SPĂATARUL MISOGLU: (*către domniță*) Unde să te caute, la Înalta Poartă?

DOMNIȚA ROXANDRA: (*către spătar*) Puteai să-mi scrii două rînduri, nu e departe de aici.

SPĂATARUL MISOGLU: (*către domniță*) Nu mi-a venit în minte.

MANOLACHE: (*către sine*) I-auzi acolo, baș capuchehaie, să se lase învățat de nevastă-sa. Am priceput, pe vodă îl pricopsim repede.

ALEXANDRU VODĂ: Să se ducă dragomanul și să-i spună epitropului o oră.

MANOLACHE: Cum doriți, eu nu mă feresc, dar n-are rost și puteți să vă luați rămas bun și fără veste.

SPĂATARUL MISOGLU: Bine zice, și eu vroiam să-ți zic la fel.

ALEXANDRU VODĂ: Noi ne gîndeam s-o luăm din loc peste două zile, cît stăm aici facem numai cheltuieli. Vrem să vă spunem cam ce interese avem. Și vrem să vă purtați cu acea cumințenie și dibăcie cerută de astfel de interese. Lipon întii de toate aflați că Constantin Vodă ne e mare dușman și dacă nu smulgem din rădăcini buruiana asta de toamnă ea se-ntinde și rodește numai pagubă. Și deseori o să fim tulburați de prădăciunile lui și, ca să ne punem împotrivă, trebuie să dăm parale fără rost și fără cap.

DOMNIȚA ROXANDRA: Aduceți-vă aminte ce v-a făcut înainte de domnie, nu v-a lăsat nici praful de pe tobă. Pe Dumnezeu dacă nu-mi vine să mă duc să-l omor cu mîna mea.

HRISTODUL: Îți poruncesc ca domnul să se poarte ca un evghenit.

SPĂATARUL MISOGLU: Adă-l la mine, și am eu grijă de el, să ne spună domnița ce i-a făcut lui Ipsilanti cînd a venit în Valahia.

MANOLACHE: (*către sine*) Nu cred că-i poți face ceva lui Constantin Vodă.

ALEXANDRU VODĂ: Dușmanul este puternic și trebuie multă cumînțenie; să începem să-l necăjim, după ce pornim. Evghenia ta, cumnate, să-i stai mereu prin preajmă, să creadă că-i vrei binele. Dacă e amețit, dușmanul e ușor de înșelat.

HRISTODUL: Face pe grozavul în fața domniei tale. Evghenia ta, să-ți vezi de treabă și să nu-ți pese.

DOMNIȚA ROXANDRA: Scopul e să creadă că spătarul ține cu el.

SPĂATARUL MISOGLU: De ce nu m-aș duce acum?

MANOLACHE: După ce pleacă, așa v-a zis.

SPĂATARUL MISOGLU: Bine zici, bine zici, să plece, m-am gîndit și eu.

MANOLACHE: (*către sine*) Zău dacă nu, ăsta-i bun doar la oi.

ALEXANDRU VODĂ: Eu m-am întîlnit și cu prietenul care lucrează pentru el la Serai. Duceți-vă, spune el, că e vremea, atunci și evghenia ta să te duci, fără întîrziere să-i promiți celui mare cît crezi domnia ta că e de ajuns ca să-l îndupleci, știi doar că turcii își vînd și nevasta pe bani.

SPĂATARUL MISOGLU: Vorbești de pecete sau mă înșel eu?

DOMNIȚA ROXANDRA: Dacă ți-a zis, cel mare n-are ce să mai spună.

SPĂATARUL MISOGLU: Știu, știu.

ALEXANDRU VODĂ: Să plecați îndată amîndoi, prietenul prin năuntru, evghenia ta pe la Poartă, sper ca treaba să se sfîrșească cum vrem noi. Unde sînt doi, pot face ce vor.

HRISTODUL: E țeapăn boierul dacă joacă așa.

SPĂATARUL MISOGLU: (*către domniță*) Spune-i fratelui tău că i-am arătat lui Ipsilanti.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ai mai spus o dată, cît o să mai vorbești?

MANOLACHE: (*către sine*) Le face felul la toți. Să mă înnebunesc dacă nu e fierar.

ALEXANDRU VODĂ: Să fie taină, că dacă află cel care-l apără, n-am făcut nimic.

SPĂTARUL MISOGLU: Dacă vrei, joc și cu el.

ALEXANDRU VODĂ: Nu vreau să te pui cu fierarii.

SPĂTARUL MISOGLU: N-am nici o nevoie.

ALEXANDRU VODĂ: Nu e bine, și eu obișnuiesc uneori să-i disprețuiesc. Știu că chestia asta nu e bună, n-o să dea roade.

MANOLACHE: (*În ascuns către Alexandru Vodă*) Să nu-i uitați pe Callimah și pe români.

ALEXANDRU VODĂ: (*În ascuns lui Manolache*) Acum. (*tare*) Dacă nu izbutim, să ne batem și contra lui Callimah. Dacă treaba asta e mai ușoară decât cealaltă, o face havale domnița Luminăției tale. N-are rost să-ți spun cum să faci, ai știință de la harem și orînduiește-o cum crezi.

DOMNIȚA ROXANDRA: Dacă vreți, pot să mă întîlnesc și cu Epitropul. Știi Măria ta cît mă iubești.

SPĂTARUL MISOGLU: Chiar că o iubesc mult, dar mult. Cînd îi trimite votcă zice biçum domniță iapte biçum domniță.

ALEXANDRU VODĂ: Du-te cum știi.

SPĂTARUL MISOGLU: Da, românii, ți-am zis de atîtea ori. N-ai luat Valahia, ce le mai ai grija? Ce zici domniță, nu zic bine?

DOMNIȚA ROXANDRA: Vine ea vremea cînd o să joace dracii, s-au adunat multe.

SPĂTARUL MISOGLU: Dragomane, tu nu vorbești?

MANOLACHE: Eu în astea nu mă bag. Sînteți stăpîni și faceți ce vreți voi.

ALEXANDRU VODĂ: Asta-i treabă cu multe piedici. Ca să se îndrepte, are nevoie de vreme îndelungată. Știți cît m-am zbatut eu pentru Valahia și cît o să mă mai zbat, dar nu acum, lasă să mai treacă vreme. O să vă scriu cît de curînd cum să facem treaba asta. Acum nu trebuie să facem altceva decât, fiind dușmani, să ne prefacem prieteni. Minciuna cînd e de folos e mai bună decât adevărul care face rău. Dragomane, tu ce zici, nu-i așa?

MANOLACHE: V-am spus, nu m-amestec, cu toate astea cum la mijloc e vodă e de datoria noastră să vă ascultăm în toate cele.

ALEXANDRU VODĂ: Altceva n-am să vă spun. Cele trebuitoare vi le-am spus, restul le știți voi. Mîine îmi iau rămas bun și poimîine plec. (*Pleacă*)

Scena a zecea

Domnița Roxandra, Spătarul Misoglu, Hristodul și Manolache

DOMNIȚA ROXANDRA: Cu adevărat boier înțelept, ați auzit ce vorbe i-a zis?

HRISTODUL: La Moscova și-a deschis ochii. Cine se duce acolo capătă idei năstrușnice.

SPĂTARUL MISOGLU: Când zice vorbe de astea, greu le pricep. Știți doar, eu n-am citit, când eram mic mă uitam cum chefuiam alții.

HRISTODUL: Ce vorbești? E nemaipomenit, îți jur.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mai ales când vorbea despre Constantin Vodă îmi venea să-l sărut pe gură.

SPĂTARUL MISOGLU: Îmi vine acum să merg, să creadă că-i sînt binevoitor.

MANOLACHE: Zău așa, arhon spătare, tare sînteți curios. De abia ați venit de la Poartă și vreți să vă duceți înapoi?

DOMNIȚA ROXANDRA: N-are liniște acasă nici baremi un ceas.

HRISTODUL: Neostenit, măi frate.

MANOLACHE: Păi chiar neostenit.

DOMNIȚA ROXANDRA: Așa om n-am mai văzut.

MANOLACHE: Și eu am vîrsta mea, om ca arhon spătarul, zău, n-am mai văzut.

HRISTODUL: Păi unde să vedeți? Domnia ta ești obișnuit cu niște fanarioți leșinați de nu fac nici o para.

DOMNIȚA ROXANDRA: Altceva nu ne-a mai rămas de făcut decît să dregem și treaba cu procopsita de cumnată-mea.

MANOLACHE: Adevărat, chera mo, vedeți să dregeți ceva că lumea spune multe.

SPĂTARUL MISOGLU: Da. Așa se cuvine. *(Pleacă)*

DOMNIȚA ROXANDRA: Lipon, înainte să plece domnul să o aducem să-i sărute mîna. *(Pleacă)*

HRISTODUL: E nebună, chiar dacă azi e bine ca mîine iar se tulbură. *(Pleacă)*

MANOLACHE: *(Către sine)* Auzi cap? Cîta vreme o are pe c.. ce să se-ndrepte?

Scena a unsprezecea

Kernitzis și Doamna, apoi Eufrosina

KERNITZIS: La urma urmelor, ți-e soț și trebuie să-l suferi. Nu știi ce ne propăvăduiește Iisus Christos. Femeile să se supună bărbaților lor!

DOAMNA: Când era bărbatul meu, îi eram supusă, acum că a uitat cum trebuie să se poarte bărbatul cu nevasta lui, nici eu nu-mi mai aduc aminte că-i sînt nevastă.

KERNITZIS: Dacă trebuie să ne iubim aproapele cu toate scăderile lui, cu atît mai vîrtos trebuie să ne iubim bărbatul care e un singur trup, aceeași carne.

DOAMNA: Eu nu-s nebună să vreau bărbatul meu să n-aibă nici o scădere. Ca oameni ce sîntem, mai mari sau mai mici, toți avem scăderi...

KERNITZIS: Fii binecuvîntată...

DOAMNA: Lăsați-mă să termin. Toți avem scăderi, dar cînd scăderile stîrnesc scandal, catahris ating cinstea și aduc dihonie între bărbat și femeie, nu numai că trebuie acoperite ci smulse cu totul.

KERNITZIS: La ce gîndești mata s-a îndreptat.

DOAMNA: Așa de bine s-a îndreptat, că o ține în odaia vornicesei și în fiecare seară o duce sus în patul lui. Își face de cap, fără rușine, ba mai e și mîndru pe deasupra.

KERNITZIS: N-am nici o știre de ce zici.

DOAMNA: Aveți și aveți întreit, dar vă dă mîna să vorbiți așa.

KERNITZIS: Acum de ce te legi de asta? Dacă se îndreaptă, ce-ai să mai zici?

DOAMNA: Dacă îngădui răul, îl faci de nevindecat. Așa că atît cît s-a îndreptat pînă acum, atît o să se îndrepte și de acum încolo.

KERNITZIS: Luminăția ta, ascultă-mă pe mine care îți vorbesc ca un părinte, chiar dacă nu-ți sînt toate pe voie.

DOAMNA: Și ce vreți să fac?

KERNITZIS: Vreau să săruți mîna bărbatului tău și să vă împăcați.

DOAMNA: Să-i sărut mîna? Și c...?

KERNITZIS: De unde știi ce-am făcut eu zilele trecute? Și-o fi venit omul în fire, a dat-o departe și vrea să se împace cu tine.

DOAMNA: Dacă spunei așa, Înalt Prea Sfinția voastră, mă văd silită să vă cred. Dar cînd vreau să-i sărut mîna, să nu cumva să

mă înjure, după cum îi e obiceiul, atunci e înșelăciunea cea mai mare, mai rea decît cealaltă.

KERNITZIS: N-ai grijă, sînt aici.

EUFROSINA: Doamnă, poștiți, vă caută vodă.

KERNITZIS: Hai, binecuvîntată fii, hai!

EUFROSINA: Mergeți și Înalt Prea Sfinția voastră cu ea.

KERNITZIS: Merg și eu, desigur.

EUFROSINA: Ridicați-vă.

Scena a douăsprezecea

Doamna, Kernitzis, Alexandru Vodă cu haine de drum, Spătarul Misoglu, Domnița Sultana și Domnița Roxandra

ALEXANDRU VODĂ: (*Către Doamna*) Șezi. Uite că Dumnezeu, iertîndu-mi păcatele, m-a învrednicit de această fericire pe care o vezi cu ochii tăi. Vrînd și eu să fac același lucru, m-am hotărît uitîndu-ți greșelile, să te iert.

DOAMNA: Să mă ierți? Ce ți-am făcut eu? În loc ca Măria ta să-și ceară iertare de la mine, zici că mă ierți. Nu primesc una ca asta niciodată.

ALEXANDRU VODĂ: Din neam de Caragea, obraznică, nici acum nu-ți tace gura păcătoasă? Cu toate astea, tot m-am hotărît să te iert. Deschide însă bine ochii, Bogdania nu e Stambul să rîdă și acolo lumea de mine din cauza ta. Dacă și acolo începi să faci cum faci de obicei, fără frică de Dumnezeu, te spintec ca pe sardea sau te omor cu mărăgună, fără s-apuci măcar să-ți dai seama.

DOAMNA: Dacă-i pe-așa, și vrei să mă omori, nu plec nicăieri. (*Pleacă*)

DOMNIȚA ROXANDRA: N-ai altceva decît s-o faci doamnă.

SPĂTARUL MISOGLU: Du-te la nebună, du-te de-i spune că nu face bine ce face, nu.

DOMNIȚA SULTANA: Grăbiți-vă că domnul nu poate s-aștepte.

KERNITZIS: (*Care se plimbă în sus și în jos*) N-am făcut nimic.

DOMNIȚA ROXANDRA: Țățico, mergi Luminăția ta, că poate o îndupleci.

SPĂTARUL MISOGLU: Spune-i că te-am trimis eu.

DOMNIȚA SULTANA: Mă duc, deși n-am să izbutesc nimic. (*Se duce și se-ntoarce*) V-am spus că nu fac nimic. Era să mă surzească cu țipetele ei. Amenință că-și pune vâlul și se duce la taică-său.

SPĂTARUL MISOGLU: Dacă nu mă duc eu, ea nu vine. (*Se duce și se întoarce*) Dacă-i nebună, cine-i de vină?

KERNITZIS: (*Către Domnița Roxandra*) Ia încearcă și Luminăția ta.

SPĂTARUL MISOGLU: Bine zice, du-te!

DOMNIȚA SULTANA: Fii atentă, soră, să nu se năpustească să te păruiască.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mă învoiesc, numai să vrea ea să vină. (*Se duce, apoi se întoarce*). Boierule, Măria ta, să nu vă opintiți, toată lumea a încălecat și vă așteaptă. Plecați la Artachioi și, dacă pot s-o lămuresc, o iau și venim, dacă nu, vă duceți unde aveți treabă și noi aici le potrivim cum se cuvine.

ALEXANDRU VODĂ: Ajunge, psihi mu, rămîi sănătoasă (*o îmbrățișează*)

DOMNIȚA ROXANDRA: Drum bun, să vă dea Dumnezeu răbdare.

ALEXANDRU VODĂ: Trag din pricina păcatelor mele. (*Pleacă*)

SPĂTARUL MISOGLU: Mă duc și eu. (*Pleacă*)

Scena a treisprezecea

Kernitzis, Domnița Sultana și Domnița Roxandra

KERNITZIS: Vreți să vă spun adevărul? Fratele vostru a greșit. Eu am înmuiat-o cît am putut, de ce s-a apucat el să-i spună că o spintecă ca pe o sardea și că o s-o omoare cu mătrăgună?

DOMNIȚA SULTANA: Dar nici să lase o putoare ca ea să-l calce pe cap.

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu, părinte, nu se poate.

KERNITZIS: Eu nu spun să-l calce pe cap, dar dacă ne-am pus în gînd să-l îndreptăm, amîndouă părțile trebuiau să lase de la ele.

DOMNIȚA SULTANA: Fratele meu nu lasă așa de ușor de la el.

DOMNIȚA ROXANDRA: Eu sînt femeie cu frica lui Dumnezeu, părinte, mai bine moare decît să zică să mă ierți.

KERNITZIS: Da, da uite că ea se duce la taică-său.

DOMNIȚA SULTANA: Ducă-se cu Dumnezeu. Mă duc și eu să-l ajung din urmă pe fratele meu. (*Pleacă*)

KERNITZIS: Cînd țipați, cînd vă scade îndrăzneala și căutați îndreptare.

DOMNIȚA ROXANDRA: Îndreptare nu mai este și să-și scoată din cap că noi o rugăm. Să stea atîrnată de taică-său, să vedem ce-o să facă. (*Pleacă*)

KERNITZIS: Atîția oameni nu se spovedesc. Așa o dihonie n-am mai văzut. Se vede că diavolul se folosește să despartă acest bărbat de femeia lui.

Scena a paisprezecea

Alexandru Vodă, singur într-o odaie la Avazchioi

ALEXANDRU VODĂ: Otravă, otravă, altminteri nu scap de un astfel de diavol. Dacă ar fi altul în locul meu ar zice, cum să fiu ucigaș, mă trimite Dumnezeu în Iad? De mult nu mai am eu superstiții. Înainte de a merge în Rusia, poate că mă gîndeam și eu altfel, dar de cînd m-am dus și am petrecut destul timp acolo am înțeles ce înseamnă lumea și că ideile pe care le avem despre Dumnezeu sînt toate înșelătoare. Dumnezeu, Rai și Iad sînt cuvinte găsite de oamenii politici ca să oprească pornirea firească, de nestăvilit, a supușilor lor. Dacă n-ar fi fost frica de aceste cuvinte închipuite, ar fi peste tot neorînduială și zbucium. Țăsta este un frîu care îl împiedică pe om să facă ce firea le iartă oricui, dar totul merge mai departe și națiile se leagă între ele, ca obiecte cu așa de minunată ordine. Scoposul nu e altul decît păstrarea a toate cele. Cu tot frîul ăsta, lumea e plină de netrebniți, dacă n-ar fi deloc ce s-ar petrece? Și pe urmă, în vreme ce dreptatea este una din înlesnirile ce dau firea dumnezeirii, nouă ne sînt date vorbe false că adică de ce răii să aibă toate ușurințele iar cei buni să se chinuie și să se întristeze? Lipon, sau nu este Dumnezeu sau, dacă este, trebuie să i se închine numai cei răi. Eu m-am pomenit bun, așa că nici Dumnezeu nu am, și nici nu vreau să am. Ajunge că sînt om cinstit. Restul sînt povești făcute de babe. Dumnezeul meu e plăcerea. Pe lumea asta cei ce se dedau la plăceri sînt în cîștig. Cînd avem vreme, să n-o pierdem, vremea pierdută nu mai vine înapoi, și pe ce trece ni se apropie coneușul și ne ajunge din urmă moartea și atunci negreșit nu facem nimic, din care nimic am și venit. În astă atmosferă nu te poți bucura de viață după pofa inimii. Eu să-mi fac datoria, să scot și

niște bănișori și pe urmă nu mai stau nici un ceas. Europa și iar Europa. Acolo știe lumea să se bucure de viață. Da unde să mă duc ca să stau fără frică? Să mă duc în Germania? Dar dacă mă dau la turci, cum le-au dat pe beizadelele lui Ipsilanti, ce o să se aleagă de mine? În Rosia, că le cunosc apucăturile și am și mulți prieteni? Dar și de acolo pot să mă dea și să mă și scurteze de cap. Lipon, lipon loc mai bun decât Triest nu există. Mai este și Livorno, dar la Triest pot să fac și negoț și este și loc fără bănuși. Toate bune, dar dacă ajunge Poarta să înțeleagă ce scopuri am și îmi ia capul? Aici trebuie să nascocesc ceva și să scap. Nu pot face altminteri decât să iau niște cătane și niște cazaci, să le dau arme și să-i țin la curte. Țștia pot în orice împrejurare să mă apere. Dar să mă urc pe cal, e timpul. (*Pleacă cu tot calabălicul*)

Sfârșitul actului al doilea

ACTUL TREI

Scena întâi

Spătarul Misoglu, Domnița Roxandra și Hatmanul Misoglu

SPĂTARUL MISOGLU: N-o mai vrea, se desparte de ea, mi-a zis și cînd a încălecat să plece.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce ne facem cu gura lumii?

SPĂTARUL MISOGLU: Fac ceva pe ea, fac ceva. Ducă-se dracului. I-am zis și lui taică-său.

HATMANUL MISOGLU: Ce i-a făcut de o urăște atîta?

DOMNIȚA ROXANDRA: Fratele meu trimite calabălicul și eu trebuie să fac în așa fel ca să plece cu un ceas mai devreme.

SPĂTARUL MISOGLU: Nu-i da nas nebunei că iar se-ntrece.

DOMNIȚA ROXANDRA: În față trebuie să vorbim și să zicem că neîndoios o s-o lase. Pe ascuns trebuie să încercăm s-o convingem că domnul și-a pierdut răbdarea, și altfel nu poate.

SPĂTARUL MISOGLU: Iar își bagă ea coada.

DOMNIȚA ROXANDRA: Prin Kernitzis mi-a zis că vine, așa că trebuie să se ivească.

Scena a doua

Hristodul și cei de sus

HRISTODUL: Uite c-am venit și eu.

SPĂTARUL MISOGLU: Vino, e vremea să ne uităm ce face Costa.

DOMNIȚA ROXANDRA: Întîi să-l cîștigăm de partea noastră pe Petrache, nici el nu-l suferă pe Constantin Vodă.

SPĂTARUL MISOGLU: Vodă nu mi-a zis nimic.

HRISTODUL: Ah, ce ți-e și cu fățarnicii, dau peste cap o lume întreagă.

DOMNIȚA ROXANDRA: Trebuie să afle și împăratul.

SPĂTARUL MISOGLU: Asta-i treaba prietenului din Serai.

HRISTODUL: Ca să se întoarcă carangiul, Bechir efendi, ajunge unul singur.

HATMANUL MISOGLU: Prietenul la Buche, Bechir efendi la carangiu restul trebii lui Costa merge ca unsă, fără nici o supărare.

DOMNIȚA ROXANDRA: Apoi, turcii se adună, orice le spui nu-ți răspund ba.

HRISTODUL: Sora mea cea mare, vreau să-i dea dracu de cîini.

SPĂTARUL MISOGLU: Să-i dau de știre lui P.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să-i dai negreșit și trag nădejde să-l țină picioarele.

SPĂTARUL MISOGLU: Mă duc să mă culc. *(Pleacă)*

HRISTODUL: Eu am de scris, mă duc să închei. *(Pleacă și el)*

Scena a treia

Domnița Roxandra apoi Kernitzis

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu știi de ce am atîta antipatie pentru Constantin Vodă. Sper să se îndrepte de data asta. Uite-l și pe Kernitzis.

KERNITZIS: Am venit ca să mă țin de vorbă dar să nu mă amestecați în nimic. Eu să fac pe o parte și voi să le desfaceți pe de alta.

DOMNIȚA ROXANDRA: Cum să nu vă amestec cînd fratele meu îmi scrie să vă duceți s-o înduplecați.

KERNITZIS: Să plece fără calabalîc?

DOMNIȚA ROXANDRA: Calabalîcul e aici și e gata.

KERNITZIS: Ce folos dacă mîine tot îl aduceți înapoi?

DOMNIȚA ROXANDRA: Nu părinte, ce sîntem noi de vină? Vedeți cît e de nebună.

KERNITZIS: Mă duc, treacă de la mine, dar vodă i-a trimis vreo scrisoare?

DOMNIȚA ROXANDRA: Ei nu i-a trimis, mi-a trimis mie, e tot una.

KERNITZIS: Dacă ea mă întreabă de unde știe că o cere bărbatul ei. „Dacă mă dorea, mi-ar fi scris o scrisoare”, atunci eu ce să-i răspund?

DOMNIȚA ROXANDRA: Uite scrisoarea ce-mi scrie, citiți-o ca să pricepeți. (*Îi dă scrisoarea*)

KERNITZIS: (*O ia și-o citește. Apoi i-o dă înapoi*) Asta-i scrisoarea? Așa scrie un bărbat care-și dorește nevasta?

DOMNIȚA ROXANDRA: Îl știți pe fratele meu, dacă-l ia furia nu mai știe ce face, nici ce spune.

KERNITZIS: Să scrie nebună, împielițată, asta nu-i furie, pare mai degrabă ură.

DOMNIȚA ROXANDRA: Sau așa, sau altminteri trebuie s-o înduplecați.

KERNITZIS: Mi-a zis odată că e doamnă și nu primește să meargă prin Bogdania fără giuvaeruri. Dacă-mi spune și acum ce să-i răspund?

DOMNIȚA ROXANDRA: Bine, i le facem, acum dau poruncă și mîine sînt gata.

KERNITZIS: Și cu aia ce mai e, a plecat cu el?

DOMNIȚA ROXANDRA: Nimic, de cînd s-a făcut domn n-a mai văzut-o la față.

KERNITZIS: Ții taine față de mine, parcă nu știu eu.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să-l îngrop și să-mi vină vestea c-a murit dacă spun vreo minciună.

KERNITZIS: Eu am auzit că o ținea în odaia vornicesei și în fiecare seară o aducea în pat la el.

DOMNIȚA ROXANDRA: Minciuni, pentru numele lui Dumnezeu.

KERNITZIS: Va să zică acum e în Stambul.

DOMNIȚA ROXANDRA: În Stambul, vezi bine.

KERNITZIS: Și la Bogdania nu se duce?

DOMNIȚA ROXANDRA: Cum să se ducă? Cînd vă spun că nici la față n-a mai văzut-o?

KERNITZIS: La urechile mele ajunge că vreți s-o trimiteți și pe ea.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pe viața mea, toate sînt minciuni.

KERNITZIS: Dacă-i pe-așa, mă duc să vorbesc cu ea. Aveți grijă, să nu fie iar în zadar strădania mea.

Scena a patra

DOMNIȚA ROXANDRA: (*singură*) Zău, mare lucru mai e și ăsta să nu te poți uita nici în oglindă. Nici nu apucă bine omul să facă ceva și află toată lumea. Uite, mersul Tarsiei s-a făcut în cea mai deplină taină, de-am crezut că nu află nimeni, mai ales c-am vorbit să stea în rădvanul vornicesei. Cu toate astea lumea a aflat imediat. Și de ce s-o fi aflat, să intre frate-meu în mormînt? Știu că asta vor toți. Da tocmai de aceea trebuie ea să se ducă.

Scena a cincea

Doamna și Kernitzis

DOAMNA: Nu vă mai osteniți să-mi vorbiți că nici nu pot să vă ascult.

KERNITZIS: Eu îți spun că a făcut așa să-ți încerce răbdarea.

DOAMNA: Să-mi spună el că mă spintecă ca pe sardea și că mă omoară cu mătrăgună. Păi ce sînt eu, servitoarea lui, m-a luat în pielea goală, de se poartă așa cu mine?

KERNITZIS: Acum înțelege și tu singură că a vorbit așa la furie, te încăpățînezi.

DOAMNA: Să mă blestemați dacă nu era în toate mințile cînd a vorbit așa. Sau nu-l cunoașteți sau vă prefaceți că nu-l cunoașteți.

KERNITZIS: Îl cunosc, nu-l cunosc, ajunge că ți-e bărbat și domn.

DOAMNA: Un bărbat care uneltește împotriva vieții mele, un domn care e cel mai rău dintre toți.

KERNITZIS: Greșești, nu-i așa.

DOAMNA: De greșit nu greșesc eu, așa stau lucrurile. Dacă era om, nu-l lăsa Grigore Vodă Ghica. Îl lua de ginere așa cum s-a hotărît. Apoi ducîndu-se în Rosia cu ceilalți nu și-ar fi rîs de

slujnica împărătesii zicîndu-i că o ia de nevastă, nici nu s-ar fi însurat cu fata dascălului lui pe care la urmă a omorît-o.

KERNITZIS: Și dacă nu ar fi om cum de-a izbutit să se facă dragoman și să ia domniță.

DOAMNA: Să fie taică-meu sănătos, el l-a crezut.

KERNITZIS: Dacă taică-tău nu-l cunoștea, l-ar mai fi împins așa în față?

DOAMNA: Tatăl meu nu se pricepe la sufletul oamenilor, nu știe ce ascunde fiecare. După uciderea nevastă-sii, a venit la Stambul cu chipul ipocriziei, așa cum i-a înșelat pe toți, așa și-a rîs și de taică-meu. Și-l ținea la asemenea ipolipsis că s-a hotărît să și-l facă ginere și să-l lase și urmaș la dragomanat, de unde putea să-i pice și domnia.

KERNITZIS: Și cînd s-a făcut domn, cum de nu l-a lăsat urmaș, de ce l-a făcut mai tîrziu? Va să zică s-a făcut pe meritul lui și nu l-a făcut taică-tău.

DOAMNA: Să am iertare. Tata aștepta dragomanatul odată cu domnia. Le-a orînduit împreună pe amîndouă, numai că atunci n-a izbutit. Astea nu se fac cînd vrem noi.

KERNITZIS: Și pe urmă?

DOAMNA: Pe urmă, ca să fie vestit și să facă cu ușurință ce vrea, l-a lăsat la Stambul cu puteri depline în toate treburile lui pînă cînd, cu timpul, l-a biruit.

KERNITZIS: De aceea și eu te sfătuiesc să fii bine cu el că acum e vremea să-l ajute pe tatăl tău.

DOAMNA: Nerecunoscătorul ăsta? Vă prețuiesc cu adevărat. Cine aude cît de nerecunoscător a fost cu binefăcătorii lui, nu poate să nu se îngrozească! În domnia lui Ipsilante se ridică din Bogdania ca să vină la Stambul și neputînd, se duce în Valahia în pielea goală, tîrîndu-se pe jos, amărîtul amărîților, și în stare să stîmească mila unei inimi împietrite. Îl vede vodă, i se face milă, și după ce-l îmbracă din cap pînă-n picioare îi dă și de cheltuiala drumului. El însă nu se apucă de treabă, ci uneltește pentru mazilire. Vărul lui Alexandru Vidă Mavrocordat de cîte ori nu l-a ajutat? Cu toate astea i-a fost dușmanul cel mai înverșunat. În timp ce acela îi făcea bine el îl batjocorea, pînă cînd i-a luat și domnia. Dar ce vorbesc eu despre alții? Uite tata. Îl ia, îi poartă de grijă, îl alege ginere, îl lasă la Stambul împuternicit în toate trebile lui, îi trimite

două mii de pungi, fără să-i țină socoteală și pînă la urmă îl face și dragoman. Cu toate astea, din primul an al domniei, după ce că l-a defăimat la toți domnii, în optsprezece luni îl dă jos și din scaun și nu-l lasă nici să-și scoată datoria. Cît bine i-a făcut un tată, tot atîta nerecunoștință a avut el pentru părintele meu. Iubit fiind, a urît; făcîndu-i-se bine, a făcut rău, fiind apărat, a trădat și fiind ridicat la cea mai înaltă treaptă a făcut să cadă și virtutea și ipolipsis binefăcătorului său. Ce mamă își mai aduce aminte că a născut așa un monstru? Fiară de nerecunoștință, Iuda gol.

KERNITZIS: Astea au trecut, să ne uităm la cele de acum

DOAMNA: Unei fiice iubitoare și unei femei supărate n-aveau cum să-i treacă. De cîte ori mi-aduc aminte că tata a crescut un șarpe la sîn, înnebunesc de furie.

KERNITZIS: Cu înțelepciune le poți îndrepta pe toate.

DOAMNA: Cum anume?

KERNITZIS: Cum te duci tu acolo, toate se îndreaptă.

DOAMNA: Și dacă i-a spus lui Misoglu să-i spună lui taică-meu că s-a despărțit de tot de mine și că de acum încolo nu-i mai sînt soție, cum pot să mă duc?

KERNITZIS: La furie și Dumnezeu poate înjura pe cineva. Și dacă bărbatul tău, furios fiind, a spus o vorbă în plus, se termină lumea?

DOAMNA: Să-mi dea zestrea și sînt mulțumită să se despartă. Cu zestrea mea trăiesc împărătește.

KERNITZIS: Lasă astea și hotărăște-te să pleci. Te vrea și te roagă, ba chiar au venit și calabalicurile.

DOAMNA: Și dacă mă vrea, unde-i scrisoarea ce mi-a scris?

KERNITZIS: El n-are timp nici să mănînce, vrei să-și și scrie? De abia a apucat să-i scrie două rînduri soră-sii.

DOAMNA: De unde știi?

KERNITZIS: Știu, căci am citit scrisoarea.

DOAMNA: Și ce-i scrie?

KERNITZIS: Scrie că ești parte din el și că o să te primească cu brațele deschise, așa că hotărăște-te de te du.

DOAMNA: Și de ce nu mi-a trimis scrisoarea s-o văd?

KERNITZIS: Cum să ți-o trimită cînd scrie și lucruri de-ale domniei?

DOAMNA: Dacă m-ar dori cum spuneți, mi-ar fi scris și mie o scrisoare.

KERNITZIS: Ajunge, să te binecuvînteze Dumnezeu, ascultă-mă și pleacă.

DOAMNA: V-am mai spus și altă dată, fără giuvaeruri nu mă mișc, nu mă arăt eu în Bogdania în saia.

KERNITZIS: Giuvaerurile ți le-am poruncit și se pregătesc.

DOAMNA: Când sînt gata plec și eu.

KERNITZIS: Pînă mîine sper să fie gata, așa că pleci mîine?

DOAMNA: Să văd.

KERNITZIS: N-ai ce să mai vezi. Trebuie să pleci ca să te duci și Luminăția ta și să te liniștești.

DOAMNA: Ajunge! Trebuie să-mi iau inima-n dinți și să hotărăsc.

KERNITZIS: Să vezi tu acum cum o să te ajute și Dumnezeu. Te așteaptă și sora soțului tău să te duci să o întîlnești.

DOAMNA: Care cumnată?

KERNITZIS: A spătarului Misoglu. Du-te și ia-ți rămas bun ca mîine să nu mai ai nici o grijă.

DOAMNA: Mă gătesc și mă duc.

KERNITZIS: (*Către sine*) Așa vorbă la o femeie n-am văzut. Mă întrebă cîte una de nici nu știam ce să-i răspund. Așa i-e soiul, toți Caragea sînt gingași. (*Pleacă*)

Scena a șasea

Domnița Roxandra singură, apoi Kernitzis

Domnița Roxandra: (*Către sine*) A întîrziat Kernitzis și teamă mi-e că n-a izbutit nimic. Cine știe ce-i spune vorbă lungă aia?

KERNITZIS: Ați lucrat bine.

DOMNIȚA ROXANDRA: Și eu mă gîndeam acum la Preasfinția voastră.

KERNITZIS: Pentru că te gîndeai la mine, de aceea am și venit.

DOMNIȚA ROXANDRA: Care-s veștile? Cred că n-ați făcut nimic.

KERNITZIS: De ce nimic? Cu ajutorul lui Dumnezeu toate sînt bine.

DOMNIȚA ROXANDRA: Vorbiți adevărat sau faceți glume?

KERNITZIS: Cum să fac eu glume? Toate s-au îndreptat.

DOMNIȚA ROXANDRA: Veniți să vă sărut mîna. (*Îi sărută mîna*)

KERNITZIS: (*O binecuvîntează*) Fii binecuvîntată.

DOMNIȚA ROXANDRA: Și cînd pleacă?

KERNITZIS: Cînd îi sînt gata giuvaerurile.

DOMNIȚA ROXANDRA: Giuvaerurile îi sînt gata mîine.

KERNITZIS: Atunci și ea pleacă mîine, uite-o că vine, vă las singure să stați de vorbă. (Pleacă)

Scena a șaptea

Domnița Roxandra, Doamna

DOAMNA: Vedeți cumnatele bune cum își aduc aminte de surorile soților lor.

DOMNIȚA ROXANDRA: Oh, chera mo, pe viața fratelui meu, nici nu știu unde mă aflu de atîta bucurie.

DOAMNA: Știu, psihi mu, că mă iubiți și-mi vreți binele.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pe Sfînta Fecioară, de grija voastră m-am îmbolnăvit.

DOAMNA: Și parcă nici nu v-ați venit de tot în fire.

DOMNIȚA ROXANDRA: Cum să mă liniștesc cînd îmi venea la urechi ce zice lumea, zău, să-mi cadă fața.

DOAMNA: Cine-i de vină? Domnia ta ai dat pricină lumii.

DOMNIȚA ROXANDRA: Psihi mu, acestea fie date uitării. Fratele meu vă așteaptă cu surle și trîmbițe, giuvaerurile vă sînt gata, așa că, dacă vreți, plecați mîine ca să nu mai aștepte nici calabalîcul, costă.

DOAMNA: Pentru că m-am hotărît, plec mîine ca să-mi vin în fire.

DOMNIȚA ROXANDRA: Psihi mu, să-mi scrieți ades ca să aflu de starea voastră bună, să mă bucur.

DOAMNA: Măcar să fiu în stare bună ca să mă bucur și eu.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mai ai vreo îndoială? Zău că o să aveți o viață frumoasă.

DOAMNA: Să dea Dumnezeu.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să știți că crapă dușmanii acum că plecați.

DOAMNA: Mai cu seamă procopsita de țăța domniei tale.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să mă-ngropați, nu-mi aduceți aminte de ea că mă cuprinde furia.

DOAMNA: Cele mai multe ea le-a făcut, blestemata.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pînă acum nu v-am spus nimic, să știți că suflet mai netrebnic n-am văzut.

DOAMNA: N-o cunosc eu? Strică case, e mincinoasă, scandalagioaică și codoașă.

DOMNIȚA ROXANDRA: Pune foc în casa unde intră.

DOAMNA: Vede Dumnezeu, ducă-se tot ce mi-a făcut. Vă spun rămas bun, mă duc și eu să mă gătesc. (*Se ridică și-și ia rămas bun*)

DOMNIȚA ROXANDRA: Drum bun, să vă fie calea lină. Sărut mîna fratelui meu. Să aud că o duceți în pace și liniște.

DOAMNA: Să v-audă Dumnezeu.

Scena a opta

Domnița Roxandra apoi Hristodul și Spătarul Misoglu

DOMNIȚA ROXANDRA: Slavă Domnului că s-a sfîrșit și acum teamă mi-e să nu simtă că e și Tarsi și să avem iar neplăceri. Serdanul Kostis, ca om deștept și de încredere, sper să le economisească cu meșteșug. Dacă a fost el în stare să-l strunească și pe dragomanul Manolache.

HRISTODUL: Ei, chera, am descurcat-o și pe asta. Acum să chefulim și noi.

DOMNIȚA ROXANDRA: Dacă nu era calabalicul, cu celelalte e lesne.

HRISTODUL: Vai, vai, iar ușa închisă, iar Thamari de alături să fie cu ochii-n patru să nu între careva.

SPĂTARUL MISOGLU: Bună seara. Am ostenit, am ostenit și mare lucru n-am făcut. Nu-i așa?

DOMNIȚA ROXANDRA: Nici pentru Costa?

SPĂTARUL MISOGLU: Azi am avut multă treabă la poartă și n-am putut să mă duc nicăieri.

HRISTODUL: Mîine n-ai să te mai obosești atît.

SPĂTARUL MISOGLU: Păi cum să nu mă obosesc dacă nu mă duc? Eu trebuie să am grijă și de treaba cu oile. Mi-a zis lighean nespălat să mă duc la satarostele hasapilor că mă așteaptă. Trebuie să scriem și în țară să pună separat oile de Mihaliçik pe cele de Karaman pe cele chirghize și pe cele merinos.

DOMNIȚA ROXANDRA: Întîi să ai grijă de Costa, și după asta să te duci la starostele hasapilor.

SPĂTARUL MISOGLU: Mîine, mîine.

HRISTODUL: Îți poruncesc să-l îndrepte.

SPĂTARUL MISOGLU: Păi să știi că mă țin de el fără încetare. Da', paharnice, ai spus cuiva să scuture blana pe care ți-am trimis-o, să n-o mănînce cumva moliile?

HRISTODUL: Am avut grijă înaintea evgheniei tale.

SPĂTARUL MISOGLU: Azi am răcit și mă doare spatele.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să-ți pregătesc o baie?

SPĂTARUL MISOGLU: Hamamul îmi face bine, de câte ori m-a durut spatele și am intrat știu că m-am făcut sănătos.

DOMNIȚA ROXANDRA: Mă duc să ți-o pregătesc. (*Pleacă*)

SPĂTARUL MISOGLU: Dacă mă moi îmi trece. (*Pleacă*)

Scena a noua

Hristodul apoi Hatmanul Misoglu

HRISTODUL: (*Către sine*) Când vorbeam și noi, a venit boierul. De-aici încolo nu mă privește, avem vreme. Trebuie să-l scoatem pe călăraș, cum îmi zise chera să scriu, avem vreme să facem și să desfacem.

HATMANUL MISOGLU: A vorbit ieri spătarul cu cineva despre Costa?

HRISTODUL: A avut treabă multă la Poartă și n-a putut să se ducă nicăieri, o să vadă azi.

HATMANUL MISOGLU: Spătarul îl dă gata. Dacă-i intră lui ceva în cap, nu mai uită.

HRISTODUL: Las-o baltă, e albanez. Noi dacă ne încăpăținăm, gata, n-avem leac.

Scena a zecea

Spătarul Misoglu, Domnița Roxandra și cei de mai înainte

SPĂTARUL MISOGLU: Carangiul s-a schimbat.

DOMNIȚA ROXANDRA: De unde știi?

SPĂTARUL MISOGLU: Ți-am spus că s-a schimbat și tu mă întrebi de unde știu!

DOMNIȚA ROXANDRA: Va să zică se duce și treaba cu Costa?

SPĂTARUL MISOGLU: Ce-mi tot spui de Costa? Pe noi ne-a luat naiba, asta e!

HRISTODUL: Dacă nu grăbeam treaba să-l dăm jos pe ăla, o pățeam zdravăn.

HATMANUL MISOGLU: Dacă mai rămînea două luni nemazilit nici nu mai avea rost. Așa cum s-au schimbat lucrurile și s-a dus Halil Pașa, poate să mai dureze încă amar de vreme.

DOMNIȚA ROXANDRA: Fratele meu are de ce se teme?

SPĂATARUL MISOGLU: Prostii, prostii.

HATMANUL MISOGLU: Ne-am văzut pe cai, n-avem de ce să ne fie frică. Cu toate astea am să tai o oaie ca să-i văd splina și să înțeleg ce-mi zice.

HRISTODUL: Supărarea mea e că o să dăm iar parale și nu știu de unde le luăm.

DOMNIȚA ROXANDRA: Asta să ne fie toată grija.

SPĂATARUL MISOGLU: Bine zice domnița, dă Dumnezeu de undeva.

HRISTODUL: Mă ierți, boierule, noi dăm dar de luat nu luăm. Încasarea e mai bună decât cheltuiala, fiecare are parte dar în fapt e pe dos, lucrul nu se poate îndrepta.

SPĂATARUL MISOGLU: Are dreptate și paharnicul.

HATMANUL MISOGLU: Ne dă mîna să facem și altminteri?

HRISTODUL: Ce vă pasă? Tot ce-are a face cu paralele mă privește pe mine.

Scena a unsprezecea

Domnița Roxandra și Spătarul Misoglu

DOMNIȚA ROXANDRA: Știi ce m-am gîndit? Să te pui bine cu unii boieri maziliți.

SPĂATARUL MISOGLU: La ce mi-ar folosi?

DOMNIȚA ROXANDRA: La multe. Să dea Dumnezeu să poată fratele meu să se așeze, dar dacă îi cade iar mazilire și ajunge domn unul cu care te unești acum, ești din nou în pîine.

SPĂATARUL MISOGLU: Cum să fac?

DOMNIȚA ROXANDRA: Du-te întii la Manole-Vodă, și după ce-i spui că ești de-al lui, să-l încredințezi că-i dai aliș veriș în Valahia. Du-te pe urmă la Nicolae Vodă și-i spui și lui aceleași lucruri. Dacă nu-i treceai lui Ipsilanti cu vederea cînd a venit din Valahia, acum îl aveai și pe el la mîna și ar fi fost o treabă.

SPĂATARUL MISOGLU: Ce treabă?

DOMNIȚA ROXANDRA: Trei.

SPĂATARUL MISOGLU: Trei sau patru?

DOMNIȚA ROXANDRA: De ce patru cînd sînt trei?

SPĂTARUL MISOGLU: Îl uiți pe frate-tău?

DOMNIȚA ROXANDRA: Pe fratele meu îl ai.

SPĂTARUL MISOGLU: Și pe ei n-o să-i am?

DOMNIȚA ROXANDRA: Ai să-l ai pe acela care o să fie domn primul.

SPĂTARUL MISOGLU: Și cum să-l am dacă nu știu care e?

DOMNIȚA ROXANDRA: De aia ți-am spus să te pui bine cu mai mulți boieri și care dintre ei izbuteste să treacă pe la evghenia ta, te și face baș capuchehaie.

SPĂTARUL MISOGLU: Acum am priceput, bine că mi-ai adus aminte.

DOMNIȚA ROXANDRA: Vezi să nu uiți.

SPĂTARUL MISOGLU: Să mai treacă câteva zile, să mă liniștesc și mă duc. Nouă niciodată nu ne-au lipsit edecii. Treaba asta o sporim, o facem întreită.

Scena a douăsprezecea

DOMNIȚA ROXANDRA singură

Dacă n-aș fi eu să-l învăț, nu prea l-ar tăia capul. Singur nu-i în stare nici să împartă un pai la doi măgari. Deși-i spun în fiecare zi, câteodată tot mă scoate din fire. Dar ce folos dacă pașa a căzut! Zău că-mi pare ca un vis și nici nu-mi vine să cred. Dacă m-aș lăsa poftelor lui, mîniindu-l pe Dumnezeu, aș face-o din două pricini. Întîi ca să-mi pun fratele domn și apoi ca să mă apere pe mine. Ce-am dobîndit? Acu mi-e frică să nu afle paharnicul și rămîn fără amîndoi. Ce să fac dacă îi spun ceilalți? N-am decît să jur că nu-i adevărat? Mincinoșii se prind cu jurăminte. Biată de mine, mi-am pierdut apărătorul acum mai am puțin și-l pierd și pe paharnic. Și numai Dumnezeu știe dacă frate-meu biruiește.

Scena a treisprezecea

Eufrosina și Hatmanul Misoglu

EUFROSINA: Ai aflat veștile?

HATMANUL MISOGLU: De unde pînă unde să le aflu?

EUFROSINA: Cînd s-a dus în Bogdania, domnul i-a bătut pe boieri.

HATMANUL MISOGLU: Nu, nu! Bre, ce-mi spui!

EUFROSINA: Zice-se că au prădat destule județe și au fugit și câțiva oameni.

HATMANUL MISOGLU: Îmi spui adevărat?

EUFROSINA: Pe viața mea.

HATMANUL MISOGLU: Cine ți-a spus?

EUFROSINA: E una și mai boacăna, a otrăvit-o pe Doamna lui și dacă nu era Filodor să-i dea antifarmac să-i treacă, aia era.

HATMANUL MISOGLU: Vai, vai, o... pe mă-sa.

EUFROSINA: Și ca să schimbe aerul s-a dus la Vlădiceni și de acolo are de gând să se ducă la Roman.

HATMANUL MISOGLU: Nu vrei să-mi spui de unde știi?

EUFROSINA: Nu mă-ntreba că nu-ți spun.

HATMANUL MISOGLU: E taină?

EUFROSINA: Am jurat și nu pot să dau omul în vileag.

HATMANUL MISOGLU: O fi adevărat sau or fi minciuni?

EUFROSINA: Omul care mi-a spus m-a încredințat că sînt mai mult decît adevărate.

HATMANUL MISOGLU: Cîinele, să facă el scîrboșenii din astea, merită spînzurat.

Scena a paisprezecea

Spătarul Misoglu și Domnița Roxandra

SPĂTARUL MISOGLU: Poftim ce face frate-tău. Mai înainte, cînd s-a dus i-a bătut pe boieri, apoi a încercat să facă catagrafia Bogdaniei și au plecat raialele. Acum își otrăvește nevasta.

DOMNIȚA ROXANDRA: Fratele meu să facă așa ceva? Nu cred. Să nu-l fi pus vreun dușman să scrie toate astea.

SPĂTARUL MISOGLU: Ce dușman, cînd le-am aflat pe toate de fir-a-păr la Poartă?

DOMNIȚA ROXANDRA: Da nu se poate. Altfel stau lucrurile și altfel le-au scris.

SPĂTARUL MISOGLU: Rușine, rușine, te-ai ținut de mine pînă ai făcut ce-ai vrut și acum eu trag după belelele voastre.

DOMNIȚA ROXANDRA: De ce țiți?

SPĂTARUL MISOGLU: Să te ia naiba, creștino, să te ia dracu. Unde mă duc aud de murdăriile lui frate-tău.

DOMNIȚA ROXANDRA: Fă ceva, dă unde trebuie și îndreaptă lucrurile!

SPĂTARUL MISOGLU: Ce să dau cînd eu trebuie să iau?

DOMNIȚA ROXANDRA: Împrumută-te la zarafi, fratele meu nu-i pierdut.

SPĂTARUL MISOGLU: Am ascultat de tine și mai devreme și m-am pricopsit.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce-i de făcut?

SPĂTARUL MISOGLU: Să se ducă dracului familia ta.

Ultima scenă

Manolache, Hatmanul Misoglu, Hristodul și cei de mai sus

MANOLACHE: Ce-s toate astea ale lui vodă al nostru?

SPĂTARUL MISOGLU: Dacă nu se pricepe, ce să-i fac?

HATMANUL MISOGLU: Așa se zmintesc uneori boierii.

DOMNIȚA ROXANDRA: Să-l îngrop dacă nu-i din cauza dușmanilor. Acum de-a căzut pașa caută să-l scoată ciracul lui.

HRISTODUL: Luminăția ta zici cirac și eu cred că dacă nu apucăm să ne luăm ceva din parale, ne-am dus.

DOMNIȚA ROXANDRA: Ce să facem?

MANOLACHE: Cui să-i astupăm mai întâi gura? Vuiește lumea.

SPĂTARUL MISOGLU: Trîmbițează, trîmbițează, o să mă facă să mă duc la Stambul să-i mazilesc în mama naibii.

DOMNIȚA ROXANDRA: Zău dacă Poarta n-o să facă o minune. Și s-o facă, să învețe minte ceilalți.

MANOLACHE: Pe cine să maziliți mai întâi? Nu e unul, nu sînt doi, aproape că și morții ne caută urma.

HATMANUL MISOGLU: Blestemații ăștia de fanarioți nu fac altceva decît să batjocorească.

HRISTODUL: Să batjocorească blestemații, numai că eu îmi pierd paralele.

MANOLACHE: După arhon spătarul, asta-i altă treabă. Ha, ha, ha.

DOMNIȚA ROXANDRA: Și spătarul ce le-a făcut de-l vorbesc de rău? Îl văd deștept și om de treabă și le vine să plesnească de ciudă.

MANOLACHE: Se duc pe ici pe acolo, zic ei, ca să bîrfească, pe urmă să se ducă el în altă parte să vorbească de tainele lor. Unde v-am găsit, zău așa?

SPĂATARUL MISOGLU: Lasă-i să vorbească, ce-ți pasă? Vezi-ți de treabă, și ei cu mila Domnului.

HATMANUL MISOGLU: Dacă s-apucă s-ajute fanarioți, așa-i trebuie. Dă-le-n cap dacă-ți vine.

DOMNIȚA ROXANDRA: Dacă nu face așa, zău, să n-am parte de el.

MANOLACHE: Tare sînteți caraghioși, zău așa. Sîntem în primejdie să pierdem domnia și vouă vă arde de palavre.

SPĂATARUL MISOGLU: (*Către sine apoi pleacă*) Casa făcută de Manolache la Buiuk Dere e a mea. Dacă ne mazilesc și nu iese domn nici unul din cei trei cu care-mi fac de lucru, mă duc, m-așez acolo și chefuiesc. De bani nu mă sinchisesc chiar atît, să trăiască Larisa, Iannina și oile!

HATMANUL MISOGLU: (*Către sine, apoi pleacă*) Cine-și face de lucru cu un boier francmason și fără Dumnezeu pățește totul pe dos.

DOMNIȚA ROXANDRA: (*Către sine, apoi pleacă*) Cînd mă gîndesc că poate să afle paharnicul și să-l pierd, m-apucă apelpisia.

HRISTODUL: (*Către sine, apoi pleacă*) Aici mi-au rămas și mie părălutele.

MANOLACHE: M-am băgat în treaba asta murdară și apoi mă iau de restul lumii. Ce-i de vină lumea dacă ei singuri au greșit? Pe urmă nici n-au luat bine domnia și s-au și apucat să-i ... pe toți. Le vede Dumnezeu pe toate. Dumnezeu așa ceva nu suferă, și dacă de multe ori nu pedepsește, n-o face pentru că ține mînia și așteaptă ca omul să se-ntoarcă și să se îndrepte. Cînd vede stăruință în rău, atunci își lasă la o parte milosîrdia, își pune în mișcare dreptatea și aduce omul în acea situație de plîns, în care vai, ne aflăm noi astăzi.

SFÎRȘIT

Ρήγας

ΤΟ ΣΑΓΑΝΑΚΙ ΤΗΣ ΤΡΕΛΑΣ

Κωμωδία

1786

**[Manuscris de la Direcția Județeană a Arhivelor
Naționale, Filiala Sibiu, colecția “Bruckenthal”,
DD1-4 nr. 165]**

Το σαγανάκι* της τρέλας

Κωμωδία

Τα του δράματος πρόσωπα

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ** αρπαστής του θρόνου της Βλαχίας

ΜΑΡΙΩΡΑ δόμναν του

ΦΕΡΑΡΗΣ***

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ γραμματικός μηνίστρος

ΜΑΤΙΟΣ πορτάρμπασης

ΣΟΦΙΑ δουλεύτρα της κεράς τεουσάνα ερωμένη του

Αποστόλη****

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Παχάρ[νικος] Ιλφόβου

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ και ρωμαίοι

ΙΤΖ ΟΓΛΑΝΙΑ, γαλιοντζίδες, τσαράνοι, και ΣΟΥΙΤΑΡΕΙΣ των
δελίδων.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ πολκόβνικος δούλος παλαιός κουργιόζος κι
εραστής της Σοφίας //

---

* φέσι

** Νικόλαος

*** Γιαννακάκης Τζανέτος διβάν εφέντης

**** Νικολάκης Φιλίττ.εραστής της Σοφίας και ιντριγάντας

Σκηνή πρώτη

*Ἡ σκηνή κείται εἰς τὸν κάμπον τῆς Οὐλένιτσας εἰς τὴν ὄχθιν
 τοῦ Δουνάβεως, τζαδίαρ στῆμένα, καρὲ τες καὶ ἀλογα
 ἐργγελές· περιερχόμενα καὶ μερικοὶ δούλοι ἀρχόντων
 Προλογίζει δὲ ὁ παχάρνικος Ἀλέξανδρος*

Κακορρίζικε Ἀλέξανδρε, ἐγήρασες καὶ ἀκόμι το πεντζίκι
 σου δὲν ἡμπορεῖς νὰ το πάρεις· Ὅποιος καὶ ἀν
 πρωτοξυπνήσει μετ' ἐσένα τάχει, καὶ ἀρχοντες καὶ αὐθένται
 καὶ τσαράνοι καὶ τούρκοι, καὶ διάβολοι· θέλει ὁ ἓνας ψάρι,
 τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ ἄλλος νοστιμεύεται καραβίδες, τὸν
 Ἀλέξανδρον, ὡσάν νὰ ἴμουνα ζητιανὸς μπαλουκτζής ἐγώ·
 Με το νὰ συνορεύεται τώρα το ξεροκαδηλήκι αὐτό με τὸν
 Δούναβιν, πρέπει νὰ κάμω καὶ ἓνα ταλιάνι δια νὰ προφθάνω
 τὰ κέφια τοῦ καθ' ἐνός· Ὡς τόσον αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτες
 ἐμπροστὰ εἰς τὰ τωρινὰ· Τόσα ἀλογα, τόσον ζαχερέ,
 χορτέρια, κριθάρια, καὶ ἄλλα ἀπειρα ἀναγκαῖα. Συκώσου
 ἀπὸ τὴν αὐγὴν γέροντας ἄνθρωπος καὶ τρέχε σαν τὸν τρελόν
 ἀπὸ μπορδέϊ σε μπορδέϊ νὰ ετοιμάσεις φαγητὰ δια τες
 πεινασμένες μείγες οπού θε νὰ περάσουν τὸν Δούναβιν
 σήμερον. Καὶ τέλος πάντων ἡ ἀνταμοιβή; Ἡ ἓνα ἀφερίμ ἢ
 το χρέος τοῦ ἔκαμε. Ἀχ ἀμὰ πότε νὰ γλιτώσω νὰ ἡσυχάσω,
 δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ υποφέρω βλέποντας οφθαλμοφανῶς
 το ἐξιγέτι οπού τραβὰ αὐτό το καδηλήκι· εἶναι το πλέον
 φορτωμένο ἀπὸ τὰ ἄλλα σε κάθε τι με ὅλον τούτο συκώνει /
 το καϊμένο χωρὶς νὰ γογγύσει. Μα... Με φαίνεται πως βλέπω
 ἓνα μονόξυλον οπού ἐκόπτισε καὶ ἐρχεται πρὸς ἐδῶ,
 φαίνεται κανένας χαμπερτάρης θε νὰ εἶναι· τὰ γιαλιά μου
 Δημήτρη (πρὸς τὸν δουλόν τοῦ) καὶ ὅτι τις τὸν δίδει τὰ γιαλιά
 τοῦ καὶ τὰ φορεῖ εἶναι ἓνας καλιοντζής, μία μαμουκωμένη
 γυναίκα, καὶ ἓνα ἄλλος γονατιστός, ἀρματωμένοι σα
 παλούκες (α)ας ἰδοῦμε τι μαντάτα.

Σκηνή β'

Νικόλαος αυθέντης φορώντας καλιοτζήδικα, Αλέξανδρος παχάρνικος και Γιαννάκης γραμματικός

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Εζητήξανε να μου τοιμάσουνε το κατεργάκι να περάσω, για να μου δείξουνε πόμπα, σαν να μη είδα εγώ στον Ταρσανά κάτεργα και караβέλλες, και να μην αναθράφηκα από μικρό παιδί σαν παπί μεσ' τη θάλασσα, να μην εχάρηκα τώρα τόσους χρόνους όλη την αρμάδα του βασιλέα μου και να μην άσπρισα αναμεταξύ σε καλιοντζίδες και παϊζάνους εγώ όταν είναι καιρός δουλειάς κοιτάζω δουλειά, και όταν έλθει πάλιν το ζεύκι δεν το κατziρδίζω, κατά τον καιρό και το χορό λέγει ο λόγος, καιρός να παίζει ο ναύτης την λύρα και πάλιν καιρός να τραβά τη σκότα, κατά τον καιρό αρμενίζει κανείς· Δεν είναι έτσι γραμματικέ;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ: Έτσι αυθέντη μου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Πρέπει τώρα εγώ να ζητώ τziριμόνιες, και φιλοδοξίες και να προσμένω κατεργάκι, εις καιρόν οπού εσφύριξα τόσες φορές τους παϊζάνους εις την μπαστάρδα, και εμπήκα με αλάϊ σε Τζιά, σε Κίμηλο, σε Γιώτες, σε Τένεδο και σε τόσα άλλα νησιά;

(α) από τα ψάρια της Βλαχίας η στιούκα έχει περισσότερα κόκκαλα.//

[f.18r] ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ: Έχετε δίκαιον αυθέντη μου πλην... Σας υπενθυμίζω ο δούλος σας ότι πρέπει να φανείτε εις τούς βλάχους κομμάτι κεσκίνης, να μην τους δώσετε τόσον πολύ θάρρος, να τους βαστάτε περιμαζωμένους, μάλιστα τώρα εις την αίσιον άφιξίν σας πρώτην φοράν οπού ήλθαν εις το ιστικπάλι σας, ολίγα λόγια και με τόνον, δια να στοχασθούν πως έχουν να κάμουν με άνδρα, και όχι με κανέναν... Καθώς ο μακαρίτης ο Νικολάη βόδας οπού τους ετρατάρησεν απ' εδώ με χίλιες τziριμόνιες και ύστερα κατήντησε...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Μη σε κόφτει εσύ με ξέρεις πόσο αξίζει το πετσί μου αυτοί μπάριμ δεν έχουν τουφέκια σαν τους μανιάτες. Εκείνους και πάλιν είδες πώς ήλθα από το χάκι τους· Η υπόκρισή μου τους εγέλασεν, εγώ έκαμνα λιτάνειες εις το περιγιάλι, ενήστευα και περιηρχόμουν με τες εικόνες

και εκεινοι τα επιστευαν ολα πως ειμαι αληθινά εις καιρον
 οπου εκαμνα ορκους πως δεν τους πειράζω, η επιτά βαρέλεια
 ηπαρουν οι καλαιοιζίδες μου εκαμναν τους πύργους των να
 πετον εις τον αέρα, τρεις εικόνες εροκάνισα εν όσω να
 τους γελάσω να τους ηπαρκάω, και το κατώρθωσα, και
 αυτονους;... Άφησε γραμματικέ, ηη σε κόφεται, έννοια σου.
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ: Αυθέντη εφθάσαμεν, πλην δεν βλέπω
 άρχοντες κατά την συνθήειαν, ηητε το αλά, ηητε...
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Όπν όπν πιασε την παροχη (ευγαίνει από
 το μονόζυγον και διδει τον παχάβνικον) καλήηερα σου
 αδελφοπητέ, που εινα οι άρχοντες, αυτοι εινα, (βλέποντας
 τους δοδλους) Καλήηερα σας!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Καλή σας ημερα αδελφει! (μη ηωπιζοντας τον,
 ο παχάβνικος δια το καλαιοιζήδικο κιλήνι του) Με ειπαν να τους
 στείλω ειδησιν εις την /Ολτένιζαν, καθως ιδω να κοπτισει το
 κατεργάκι του αυθέντου, να εμβουν εις τις καρτες τους να
 ελθουν, και το περισοδότερον εμποδισθησαν βλέποντες τον
 καιρον χαλασμένον. Αργει το ύπος άραγε να κινήσει
 απαντικν η ετοιμάσθηκε...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αργει.. Του λόγου σου τι εισαι εδω,
 σουμπασης, η βοϊβόδας σε κανένα χωριό...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Εγώ ειμαι ισπράβνικος, επιστάτης δια να
 περάσω το αυθέντικόν καλαμαπαλήκι, να ετοιμάσω τα
 αναγκαια, και να προμηθεύσω ό,τι ηθέλει χρειασθαι.
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Οπου θε να πει βεκιά χαρτζής, λóστρομος* και...
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Όχι αστρονόμος, ισπράβνικος, η
 ισπράβνιζία εινα ένα... Εγώ ειμαι τώρα επιτά χρόνους
 ισπράβνικος εις το Ιαφόβι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Εινα εδω πέρα φόβοι;... κρηια στου παλικάρης
 Μάνη<...>ας ιδω τα πιστόλεια μου έχουν αγίζοτι

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ: Καλήηερα σας άρχον παχάβνιζέ, τι
 κάμετε; πως εις...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Καλώς ορίστε αυθέντη μου, σας
 προσκυνώ... Αργει ο αυθέντης άραγε;...

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ: Ο αυθέντης εινα στο παλάτι σου

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Αυτός... Ο...

(α) λητέρες εις την Ἀσπρην Θάλασσαν

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Περβερδὲν του Τερσαυά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ἀνίστημα του βέρβρη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τζιράκι του καπτεῖν πασα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Εὖν εἶσαι βλαχ μπένης, ἡ εγώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Ο, τι θέλᾳτε ἡ υψηλότης σας, ὡς τόσον...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Βλέπετε αὐτὸν τον παλὰ (γ) τα πλεῖρα σου τα

ΠΑΜΜΑΤΙΚΟΙ: Θαυμαστὰ αὐθὲντη πλῆν...

το νασαῖτι σου (β)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τὶ ῥῶα μπε ντομοῦς εἶπω, αἶντε γικίλ κιτ

των πτωχῶν...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Αὐθὲντη μου σας πιστεῖω... Ὅμως τα ῥῶα

παραγιάσω εἰδῶ Ἀκούεις;...

καὶ δια να σε αποδείξω πως δὲν ψευδοῦμαι, απεφάσχησα να

στον Τριῶ και στον Κουφὸ (α) ὅλο σε ῥαδιρί εσυνήθισα,

ῥαδιρί. Ξεῦρετε εὖν πως ἡ ῥῶα μου μένα εἶναι... Εγώ και

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ὅχι εγώ θε να ῥευνχτήσω ἀπόψε εις το

τα ῥῶα τους προσμένοντες το ὕψος της και να...

λυνηθεῖτε τόσους πτωχοὺς οπου κάθονται τόσες ημερες με

να ορίσετε με το να αρχίσε καθὼς βλέπετε και ἡ βροχὴ να

ορίσῃς σας να ἐμπέτε εις αὐτὴν τὴν ετοιμασμένην καρβέτα,

ἐλθον πλῆν επείδῃ και σας ἐστειλᾳ ο θεός αν εἶναι

[f. 19 r] εις το χωρίο, προσμένουν να τους δῶσω εἰδησιν να

(β) γωναιζέει

(α) προς τον παραματικόν

κόπων σου (δυνατὰ) αὐθὲντη:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: (καθ' εαυτὸν) πάρε παχάρνιτς το πει των

Δοβλέτι ἀλγινῶν:

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Σήκω τομοῦς που εἶναι αυτοὶ οἱ χαϊνίδες Διλι

συχωρήσετε, δὲν σας εγνώρισα, εγώ ποτε μου δὲν εἶδα...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Αὐθὲντη μου (β) παρακαλῶ να με

ΠΑΜΜΑΤΙΚΟΙ: Ναι αὐτός ο ἴδιος εἶναι το ὕψος του:

(β) κρυφά προς τον γραμματικόν

(γ) τον κιορ μπαλτά οπού είχε στο χέρι/

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Απόγονος των Μαυροτζένηδων; (καμάρωνε γραμματικέ) (α)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Η δόξα της Άσπρης Θαλάσσης;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Παλικάρι οπού έφριξεν η Μάνη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Πρωτοκλέφτης... (β)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Κακός άνθρωπος...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Κουρσάρης...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ανθρωπογδάρτης... Αρπαγός, αιμοβόρος, ηξερεμετιστής...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της κανένας τοιούτος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Δεν έχει μούρη να εύγει μπρος μου...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Το ύψος της, το ύψος της, το ύψος της (γ) αχ ύδρωσα.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Επειδή λοιπόν και παίρνεις από λόγια, ας σε ακούσω... Πάμε ντόμνα Τι κιουλαφάκια φορούν αυτά τα άλογα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Αυτά είναι μότζουρα αυθέντη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ξεχωριστά από τα μουτζουνά τους εκείνα τα κόκκινα που έχουν εις τα κεφάλια τούς;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Είναι φούντες αυθέντη, πισκιούλια,

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Και σε τι χρησιμεύουν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Διώχνουν τες μύγες αυθέντη από τα αφτιά των αλόγων επειδή και το άλογον όταν το τρώγει η μύγα κλοτζά και κλοτζώντας, ταραζέται και ταρατομένον...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τι καλό πράγμα είναι το να μαθαίνει κανείς... Η μύγα τρώγει το άλογον, εκείνο κλοτσα, και κλοτσώντας ταραζέται

(α) προς τον γραμματικό κρυφά

(β) οι δύο συντυχαίνουν εν ταύτον εσιωπούν ομαλώς και πάλιν ξαναρχινούν

Από διοικησιν όμως λαού, χαμπάρι δεν έχει. Όχι άλλο ανάθεμα την ώρα... Όμως... Και οι παρὰδες χρειάζονται τα πεντακόσια ως έρχονται τον μήνα, και ο Μαυρογένης ως κἀμει τρέλεις όσες θέλει, τα λυπούμαι αλήθεια, πλὴν εις το φέρον σε φέρει φέρε και, φέρου. (α)

(γ) φεύγει./

(β) κάθε και κινά καρτά

(α) εμβαλίνει εις την καρτά, και κάθεται εις το εμπόσιόν της

και πολέμιος.
Τρελαίνεται να ακούσει δια σπαθιά, τουφέκια, μπαρούτια όρον ποτέ του δεν ιξέυρει, παρὰ η υπερβολές, η ελάλειψις. μέσην, και αυτός τεινάζεται εις την άλλην άκρην. Μέσον κάθεται στην κώλην του σφα, τον λες να καθίσει εις την αργάμματος, κακαναθεμμένος, δεν ακούει και λόγον Μαυρογένης οπου είναι παντή τρέλός, αμιάης, ανθρώπους πεπαιδευμένους, δια να διοικήσει. Και ποιος; Ο πάλι, με γειτώνους ευρωπαίους, με αρχοντολόγι, με ένα βασίλειον, με σερχάτια, με βασιλικά κάστρα εις το της Βαλχίας, και να τον δώσουν εις το χέρι διοικήσιν λαού, έναν μαρνερό, καλίωντίζη, να τον υπώσουν εις τον θρόνον στοχάσας βασίλειο, στοχάσας καταντία. Έναν φεργαταζή, τα γέλοια να βαστάξω δεν ημπορώ. Στοχάσας μινιστέρο, ΓΑΜΜΑΤΙΚΟΣ: Τη αλήθεια και εκ ψυχής λυπούμαι, και ΓΑΜΜΑΤΙΚΟΣ μόνος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Εις τον καλόν αυθέντη. (γ)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αλλάχ ισμαράτηκι (β)

πίσω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Άοιπόν τα παλικάρια αυθέντη κάθονται οι μεγάλοι η οι μικροί.
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Εγώ θέλω τα παλικάρια που κάθονται κι όχι κάθονται.

επειδή και έτσι είναι συνηθεία, οι μεγάλοι άνθρωποι πίσω
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Αυθέντη εις το άλλο μέρος καθίστε, κινύαφάκια χού... (α)

την Πάρο καθέναν με την καβάλα του... Εκεί άλογα με [f. 20r] και ταπατόμενον... Όχι τι εύμορφα πράγματα... Εις

(γ) καθ'εαυτόν//

Κρίσκι υψηλόν εις τέσσερες στύλους του κατεάνιου
 Ολίεβιτζας, σκάλα του κιοσκίου, ο αυθέντης με
 καλίωντζήδικο κιοπέτι αρματωμένος, με τουφέκι στο πλάγι,
 παίζοντας τον κιορ μπατά, άρχοντες [...] Διότι τζ
 ογλάνια, Μαρτίος πορτάρ μπασις σουιάρδες

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: ...Άρχοντες να σάς ειπώ. Ένας κατεάνιος
 όταν δίδει τα κουμπάνα του εις ένα καράβι, και υπακούεται
 από τους μαρμπέρος του, δεν τπαρά ο ένας όρτζα και ο άλλος
 ποντζα, αλλά όλοι με μια καρδιά κοιτάζον τον σελάμαέτι του
 παρτίδου, τότε όχι μόνον το καράβι δεν κινδυνεύει, αλλά
 και κάθε του ταξίδι εν ευκολία τελεσιώνεται και πάντα ευρίσκει
 τον λημιώνα του. Το εναντίον, όταν πάλιν ένας κατεάνιος
 δίδει προσταγές, και οι μαρμπέροι περιτιγυρίζουν εις το
 κάσπαρον, χωρίς να πιάσει κανένας δουλεία τότε ένας κόκος
 τι άνοιξη να κάμει; Ξαστίζει και ο κατεάνιος εις την
 παρμαμικρότερη φουρτούνα, καταποντίζεται και το καράβι
 σύψυχα, και πάνε όλοι του κάκου. Εγώ λοιπόν δια να βάλω
 καλά το μεμλέκετι αυτό εις τάξιν, απεφάσισα να σπάσω το
 κεφάλι κάθε μαρμπέρου οπου ήθελε με αντιστασθαι με
 αυτών τον μπατά δια να μη με ακολούθησει σαστισμός εις
 την μεγάλυτερη φουρτούνα. Άκούτε; Άνοιξτε τα μάτια σας,
 σείς ακόμιν νασιλ χινζίρ ογλάν ολντουόμπι

(α) *φωφ / μεφ /*
 [f. 21r] δεν ίξευρέτε, στοχασθείτε πως δεν είμαι σαν τους
 φαναριώτες εκκείνους τους ψεύτες οπου έκαμαν χαράπι το
 μεμλέκετι...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΛΧΟΙ: (α) Άέγε αδέλφε να το ύπος του παρόν.
 (κρυφά)
 ΑΝΑΟΣ ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Αδέλφε με εκούρασεν η σκάλα, μόλις
 ανασαίνω.
 ΑΝΑΟΣ: Και εγώ το αυτό έπαθα, δεν ήυρεν άλλου τόσου
 να καθίσαι, (β)

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Υψηλότατε (γ) ημίν αυθέντα, ημεῖς
οι δούλοι σας... (δ)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Πόσα κακά δεν έκαμαν εις τους πτωχούς
ραγιάδες, τα μαχούλια τους έπερναν απ' τα χέρια τους...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Είμεθα απεσταλμένοι εκ μέρους όλου
του έθνους να...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τους αφάνισαν, με τα βαριά δοσίματα, τους
έψησαν...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Να συγχαρούμεν την υψηλότητά της
δια τον αίσιον ερχομόν της, και...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Οι καϊμένοι οι πτωχοί, τα πρόβατα του Χριστού
η φωνή τους ακούσθηκεν εις τον ουρανόν, και κύησεν ο θεός
εις την καρδιά του καπετάν πασά εφέντη μας, και με edιάλεξε
δια να τους παρηγορήσω...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Αυθέντη είναι απερίγραπτη η χαρά
οπού δοκιμάζει ο τόπος δια τον καλόν σας ερχομόν, και
αμπότε...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Σας λέγω ότι θε να ιδείτε πράγματα οπού ποτέ
σας δεν είδετε, μήτε ακούσετε... Άλλα πράγματα, άλλες
δουλειές...

ΑΡΧΟΝΔΑΣ: ...Αδελφέ (*κρυφά προς τους συντρόφους του*) αυτός
δεν μας αφήνει να συντύχομεν, δεν περνούμε την ρέντα μας.

ΑΛΛΟΣ: Ας πάρομεν άδειαν να πηγαίνωμεν τι κουραζόμαστε
του κάκου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: (*συντυχαίνεται μόνος*) Απ' όλα τα παλικάρια
της αρμάδας μόνον δύο με άρεσαν, ο καπετάνιος της
Ριγιάλας και ο άλλος της Πατρώνας, είναι καλοί να έμπουν
ο καθένας σε πενήντα αρματωμένους...

ΑΡΧΟΝΔΑΣ: Αυθέντη δια να σας αφήσομεν να
χουζουρέψετε αν είναι

(α) ο ένας παραικινά τον άλλον να συντύχει

(β) αναμεταξύ τους

(γ) αρχινά να συντύχει

(δ) ο αυθέντης πιάνει το λακερδί και δεν αφήνει τον άρχοντα να
συντύχει./

ορισμός σας να μας δώσετε την άδειαν να...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ηάμετε στο καλό... Ανοίξετε τα μάτια σας να
έχετε πίστιν εις τον θεόν, και αγάπην εις τους ζευγάδες,
επειδή και με την ζωήν του Χασάν Πασά, με τον παλτά σας...

ιδού με τώρα με τι ψωμί θέ να με κυβερνήσετε...

μελένα όμως η πράξη μου εξέφραζε τον φτωχό, να εξυλοβόρονήσαν, η υψηλότης σας δεν εμεγαλειοσύνη, να το καταφέρετε, και ευηέκταν πέντε μάσκες και μάς από το σκοκκι όπου εκάθονταν το Ευδοκιάκι (α) ποτού στο τεπλί στην Αξιά, και να περάσετε με την πατινδά αθένητη εκείνη τη βραδιά όπου σας ήλθε όρεξη να εγείτε ITZ OTANIA: Αληθινά θαυμάσια (καθ'εαυτόν) θυμάστε μάθει και να κάμει τόσα πράγματα.

[f.22r] και τούρκικες λέξεις εις την ομιλίαν μου. Απορύν ισως οι καϊμήνοι πως ένας ασπροθαλασσίτης έφτασε να

(δ) *φωβή//*

(γ) *εις μέαν κώχη του θάτρου*

(β) *τρέχει να τον ευρεί*

(α) *προς τον σουτάρη*

ανακατώνω

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Δία το ελφάρι μου, και το περισσότερον όπου βούβος, αλλά μαρολόγος.

ITZ OTANIA: (κρυφά) Τι θέ να πουν, λέγουν πως δεν είστε

ελευθερίαν της γλώσσης μου;...

με το κουμπάσο, και μόλις ευγαίνει με το τσιμπιδι κανείς λόγον από το στόμα τούς; Τι λέγουν άραγε δια την ταντουριτζελέπηδες τους φαναρώτες όπου συντυχαίνον λόγον μου, πως είμαι παλικάρι, και όχι σαν εκείνους τους τα ιτζ ογάνια) δεν έλαβαν τάχα μέαν ιδέαν φοβερήν δια ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Τώρα αυτοί άραγε τι να στοχαζόνται (προς

ΣΟΥΤΑΡΗ. Φερμάν φένδμηζίν... (β)

σουτάρη τρέξε (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Να με φωνάζουν τον πορτάρμπαση, εδώ,

τίποτες στο διάβολο μόνον μαλιχουλίδες (δ)

να νοίξει κανείς το στόμα του δεν δίδει. Και να έλεγε μαρφή ειπώ καλύτερα, όποιος ημπορεί, διατι καθόλου αράδα ότι είναι χιζίρ ογλούς. Όποιος θέλει ας τον συντυχει, ή να όρτζα, πόντζα, κάσαρο, κούκος, σψυχα, κιορ μπαλάς, και ΑΡΧΟΝΔΑΣ: Τι; Κατετάνιος, κουμάντο, παρτίδο, μαρινέρο,

να αποκριθούμεν; (γ)

οι συνάδελφοί μας τι συνομιλίαν είχαν με το ύψος του, τι θέ την σκάλα. Να, ετελέειωσε το ελτζιλήκι μας, αν μας πωτήσουν ως τόσον με προσοχήν αδέλφε να μην κατακαλύσομεν από ΑΡΧΟΝΔΑΣ: (κρυφά) Καλό ξεποβόδημα. (αναμεταξύ τους)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Σιώπησε. Αυτά είναι πράγματα οπού δεν πρέπει να τα πεις εδώ, αλλά να λες πως είμαι άγιος, πως νηστεύω, προσεύομαι, κάμνω χίλια καλά εις τον κόσμον και την αλήθειαν ποτέ σου μην την λες. Ίξευρέ την μοναχός σου.

ΙΤΖΟΓΛΑΝΙ: Αυθέντη μήτε δι' εκείνες τες κακορίζικες ξυλιές οπού...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ουχ δα, ουχ δα, μην τες θυμάσαι λέγω.

ΙΤΖΟΓΛΑΝΙ: Αν τύχει να αναφέρει κανείς ποτέ περί τούτου, να πω πως δεν ήμουν παρών.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Είπε πως είδησιν δεν έχεις και πως είναι ψέματα.

ΙΤΖΟΓΛΑΝΙ: Η συνείδησίς μου δεν με αφήνει, με όλον τούτο δια χατίρι σας και δια την ελπίδα οπού,... Τόσον ψέμα...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ελα πορτάρη, βάλε να παίξει ο μεκτερχανές.

ΜΑΤΙΟΣ: Μπάκιντι σελάκ (καθ'εαυτόν) κουτσός άνθρωπος ανέβα τόση σκάλα γερ μπουλαμαντίνμι ε δεβλετλή. Αυθέντη τα νταβούλια εβράχηκαν, οι ναγαράδες μερικοί έσπασαν

(α) κορίτσι οπού εξηπλάνεσε εις την Αζιά, και το έβαλεν ύστερα εις το μοναστήρι

(β) κάτω από το κιόσκι συντυχαίνει και ο αυθέντης από πά[νω]/ οι ζουρνάδες ετσακίσθησαν από το μενζίλι του δρόμου ένας ζουρνάς έμεινε και εκείνου η τζαμπούνα εχάθηκε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Όπως είναι να παίξει, δεν με κόφτει η καρδιά μου μεκτερχανέ θέλει ν'ακούσει.

ΜΑΤΙΟΣ: Τζαμπούνα αυθέντη, ο ζορνάς δεν έχει.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Όπως είναι.

ΜΑΤΙΟΣ: Αμή τζαμπούνα αυθέντη,...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ. Σε είπα.

ΜΑΤΙΟΣ: Τζαμπούνα αυθέντη εδώ δεν βρίσκω.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Μην αργείς!

ΜΑΤΙΟΣ: Δεν έμεινεν άλλος τζαρές, παρά αι μπουρούδες, και τα βρεμμένα ταβούλια νά... (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ο,τι θέλεις κάμε.

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Κοιβερεήμμι εφέντη; (β)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αφηκέ τον.

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Αλλά εμανέτ ολά.

Είχα δεν είχα το κατώρθωσα, εις το πείσμα των φαναριωτών έγινα αυθέντης. Τώρα να διούμε πώς να τα βάλω εις νιζάμι οι εντόπιοι είναι αλλιώς μαθημένοι, εγώ και θέλω τα πράγματα να τρέχουν αλλιώς, αυτοί θε να αντισταθούν, εγώ πλέον... Πρέπει να πάρω τα μέτρα μου. Από το ένα μέρος με τους καλιοντζήδες μου, από το άλλο αρματώνω τους κουρτεζάνους μου, πρέπει να τους βρίζω, να τους φοβερίζω, να τους χτυπώ στη μύτη κάθε άλλη ώραν δια να με πάρουν σε φόβον. Αλλιώς δε βγαίνει στο κεφάλι. Ο πασάς είναι το ζωντανόν μου παράδειγμα, τα πιστόλια δεν τον

(β) *δια τον πορτάρην οπού τον εβαστούσε*

(α) *θέλει να πιγαίνει//*

[f. 23r] λείπουν από το ζουνάρι. Είναι και αυτοί δομούζηδες, όμως κ'εγώ όχι παρακάτω. Ντισιζίν χακιντάν, ιμενσίζ γκερέκ. Ας πάμε στο Μπουκουρέστι και βλέπομεν σε τι νερά βαδίζομεν (α)

Σκηνή δ*

*Τραπέζι κουρδισμένον, άρχοντες βλάχοι δειπνούντες,
παχάρνικος.*

Αλέξανδρος, Φεραρής, και πορτάρμπασης Ματιός όρθοι.

ΑΡΧΟΝΔΑΣ: Ορίστε να συνδειπνήσωμεν άρχοντες, ορίστε αρχ. Κλουτζιάρη (β) ορίστε άρχον πορτάρη (γ) κάθισε Αλέξανδρε (δ)

ΦΕΡΑΡΗΣ: Καλησπέρα σας άρχοντες ευχαριστώ. Τη αλήθεια τόσον θυμωμένος είμαι, τόσον θυμωμένος, οπού (είδατε ηλεκτρομόν ποτέ σας;) φωτιά βγαίνει από πάνω μου, να με γγίξει κανείς ανάφτει. Ανάφτει έτσι καλά, και καπαλίζεται.

ΑΡΧΟΝΔΑΣ: Χαήρ ολά άρχον κλουτζιάρη.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Καλέ τα γαιδούρια οι κονακτζήδες με το να άργησα να περάσω τον Δούναβιν, εδιαμοίρασαν όλα τα κονάκια, και δεν ξεύρουν πως είναι και κλουτζιάρης στη

---

* δράμα β'

και τα γιγαια του, και τα συστήματα του και όλα αυτά με το σπίτι είμαστε τον έκαμα οπου έχασε και τα όργανα του την εκκλειψιν της Αφροδίτης εις του μακαρίτη του Σαμουήλ ιταλός (γ) φιλόσοφος ήθελε εις τα Θερμαία να παρατηρήσει ΦΕΡΑΡΗΣ: Ματιέ θα σιωπήσεις; (β) ένας περιηγητής τους... Και...

γέροντας, κατίζημασιν, ζα, τρελός είμαι να χωθώ στη μέση να σε σμαρτάδισει, τούρκοι είν' αυτοί. Άσπες, κουτρός, λέγω* να σε βρίσουν, ή από το κακό τους να θυμώσει κανείς να παίζον μεκτερχανέ, Δεβλετλουγέ σεφά ιλαζίμ, πήγαυε επήραν το σουλούκι τους, βρεγμένοι σαν τες κότες, βάλουν Ματιος: Πήγαυε συ κουρασμένους ανθρώπους, μολίς άξιοι να γυρίσουν εις την...

Αειμνήτης και ο Καρτέσιος, το παούτσι μου δεν είναι γεμμερία Αρχιμήδης εις την φιλοσοφίαν ο Νέβτον, ο καθ'αυτό μουφτης. Εις την αριθμητικήν Βόλφιος, εις την ιταλικά, ελληνικά εξάιρετα (γ) τούρκικα δα αν ειπείς, ΦΕΡΑΡΗΣ: Σιωπήσε Ματιέ (β) φραντζέζικα, λατινικά, τζαρδάνκι και σάσου διβανί λέπε.

από μενζήλι, ανέβα εικοσιπέντε σκαλοπάτια πάνωω στο Ματιος: (α) Κουτός άνθρωπος γειρατεία κατακοιμένος και εις την μάθησιν των διαλέκτων...

(δ) προς τον Αλέξανδρον Και καθύσται όλοι τους./

(?) προς τον Ματιόν

(β) προς τον Φεραρή

(α) φεβ'ρει

υποκείμενον, τόσον εις την προκοπήν των επιστημών, όσον λέγω στην Πόλιν, ή Ευρώπη όλη δεν ειδε ποτέ της τοιούτου δούτερός του, αλλά μήτε στη Βααχιά, μήτε στην Πόλιν. Τι τον αυθεντην. Διαιτι όχι μόνον εις το ετπαιό δεν βρισκεται θεοποιον όλοι τους αυτη ή αγέλη οπου βλέπετε κατοπι εις κλουτζιάρης εις την πίζαν του δένδρου, οπου πρέπει να τον ξενυχτήσω εις την πίζαν του δένδρου. Άκούτε κεφάι; Ο εκκαπαδισθηκαν όλα τα κονάκια να λάβω την καλοσύνην να δείχωντάς με ένα δένδρον με τζιρμύονιες. Ότι επειδή και καταλασπώμενος, ζήτηω κονάκι, και με αποκρίνεται κονακτζήδες (συμπάθιο άρχοντες) έρχομαι βρεγμένοι σουπα, μέση. Οπου από μια του πορδή ευγαίνον σαράντα

λόγον, και με λόγον τόσον μεγάλον, οπού δεν τον άφινα να συντύχει... Καί...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Τι συλλογίζεσαι Αλέξανδρε, (δ)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Στοχάζομαι τα όσα ετράβηξα σήμεραν οπού εκινδυνεύσα. Το ύψος του ήθελε να μετρήσει τα πλευρά μου με τον κιορ μπαλτά

ΦΕΡΑΡΗΣ: Μπρέ και στάσου (δ) σταθείτε (γ) Ματιέ μην ανοίγεις το στόμα σου (δ) καλέ άφησε να τελειώσω τον λόγον μου και ύστερον αρχίσετε

(α) κόφτει το λακιρδί του κλουτζιάρη και αρχινά αυτός

(β) προς τον πορτάρη

(γ) προς τους άρχοντας

(δ) προς τον Αλέξανδρον/

[f.24r] ο καθένας με την αράδα του ας* συντύχει. Έχετε (α) τίποτες προκομμένους εις το Βουκουρέστι; Μα... Εδώ τι γυρεύει η προκοπή**, αφού από την Ευρώπην λείπει; με όλον τούτο είναι δύο τρεις με φαίνεται οπού όχι να συντύχουν, αλλά ίκανοί να ακούσουν λόγον να ακούσουν θε να πεί να τους παραδώσει κανείς και να καταλάβουν, επειδή και όσα αυτιά ακούουν, δε νοιώθουν ολα, και μάλιστα τα χάπια του κλουτζιάρη είναι κομμάτι δυσκολοχώνευτα, καθώς το πάρει κανείς, κάθεται κάτω, και βίκ δεν ημπορεί να ειπεί. Οσάν οπού...

ΜΑΤΙΟΣ: Που στο διάβολο να νιζαμλαδίσει κανείς το μεκτερχανέ ταγγρινίν κιρίν η και...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Με έδειξε κάμποσες φορές, μα κ'εγώ δεν το εχαρίτωσα, ο Αλέξανδρος δεν εματούφιασεν ακόμι, όλο...

ΦΕΡΑΡΗΣ: Ματιέ τώρα ένα πινάκι σκούφια σε το περνώ, βουβάσου. Τι πολυλογάς είσαι καϊμένε, δεν δίδεις και άλλον αράδα; (γ)

ΜΑΤΙΟΣ: Σεν χαπ μαπ σουιλεϊορουσούν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Εγώ από προκοπή δε νιώθω.

ΜΑΤΙΟΣ: Μουφτιής να γένεις ζητάς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Απ' την πορδή σου κονακτζήδες φυτρώνουν λες.

ΜΑΤΙΟΣ: Τώρα και κουφούς μας έκανες.

---

* όχι

** εδώ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Κακοχώνευτα γιατρικά γυρεύεις να μας ποτίσεις.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Μπρε στάσου (β) σταθείτε, στάσου (γ) έχετε υπομονήν (δ)

ΜΑΤΙΟΣ: Τα παπούτσα να γυρίσομεν...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Εγώ δεν είμαι περιγηγής ιταλός.

ΜΑΤΙΟΣ: Τόσον καιρό στην Πόλη και άνθρωπο δεν παράδωσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Τα γιαλιά μου τά'χω στην τσέπη και δεν τα χάνω σαν κ'εκείνον.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αμάν,αμάν (α) τι κατακλυσμός πολυλογίας, ανασάνετε και κομμάτι καϊμένοι (βγ) στο θεό μου (α) αν δεν ήτον βροχή

(α) προς τους άρχοντας

(β) προς τον πορτάρην

(γ) προς τον Αλέξανδρον

(δ) συγκώνωνται και οι τρεις από το τραπέζι και φιλονεικούν όρθοι.//

επήγαινα έξω στο δένδρο να κοιμηθώ, ως τόσον για να γλυτώσω από τες γλώσσες τους πηγαίνω στον άλλον ονδά. (α)

ΜΑΤΙΟΣ: Μήτε να δειπνήσω μήτε το χουζούρι μου δεν με άφησε καν ο πολυλογάς,ας πάγω να διώ πώς τα παν οι μεκτηρήδες. (α)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Όλοι δα όσους έφερε του σκινιού και του παλουκιού. Εγέμησεν η όχθη του Δουνάβεως από σκούφους, πεπερές μοιάζουν όλοι ζητούν να φαν και χορτασμόν δεν έχουν, κρύβομαι απ'εδώ απ'εκεί, μα πάλιν με ξετρυπώνουν. Ας πάγω να χουζουρέψω. (α) [Άρχοντες]

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Μεγάλο χάζι έχει ο κλουτζιάρης, και ο Ματιός όχι λιγότερον. Ο Αλέξανδρος από την δισπερατσόνε του ιφρήτης έγινεν. Ως τόσον να κριτικάρομεν αδελφοί και κομμάτι, πού θε να εύγει αυτό; Ας αφήσωμεν το ετπαγί οπού είναι μαζώματα των νησιών, ταουσάνηδες, καλιοντζήδες γκεμιτζήδες, και τα αποπλύματα του Φαναριού, έξω από δύο τρεις ανθρώπους. Ας έλθωμεν εις τον αυθέντην. Στο θεό σας την αλήθεια πέτε, έχει μούτζουνα ηγεμόνος; Είναι άνθρωπος αυτός να διοικήσει λαόν, και να οικονομήσει αρχοντολόγι; Έχει ιδέαν Βλαχίας και των συνηθειών του τόπου, έχει γεννητικόν τετπήρα οπού να διορθώσει και τα κουσούρια οπού ήθελαν γεννει, και να μη γένουν αλλά να

εκούσεν (β)
ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ: Με τα δάκρυα εις τα μάτια ότι τους
καρτερούν...

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΛΑΧΟΙ: Και διεφημίθησαν εις την Υψηλίαν
ανδραγαθίας του, καθώς τόσα και τόσα μεμλκείται τον
κόσμον (β)

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ: Καίμινε να ίδεσθες πώς εκατάλαβε τον
εις τα τετραπέριτα της οικουμένης...

τοιούτον ήρωα του οποίου τα γέναια κατορθώματα έφθασαν
δοκιμάζει η ψυχή μας, όπου απολαμβάνουμεν εις τον τόπον μας
κοινήν χαράν όλωνών μας, και την όσην πληροφορίαν
εμποδίζει από του να φανερωσώ δια λόγου την ενδόμυχον
ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΛΑΧΟΙ: Υψηλότερα αυθεντι το γήρας μου με

Βάλαχοι άρχοντες και Αποστόλης Πολυκόβνικος **
ένός βάλαχου γέρον άρχοντος.

Ο αυθεντης ευγαίνοντας από την καρτα εις [φριζοντι]
στέκε <συχ> Εις το μινεκτάσι και ακούει την δημηγορία
Ούγια και μπαράκια στημένα

Σκηνη ε *

[f. 25 r] και όχι θυμός. Ο θεός να τον ευγάλει σε καλό
αδελφοί, πάλιν τα πράγματα δεν πηγαινουν καλά, ο τόπος
μας προβλέπω ότι έχει να τραβίξει εκείνα όπου (καθώς μας
είπε και ο ίδιος) μήτε ηκουσάμεν, μήτε είδαμεν. Άποτες
εγώ να εύγω ψεύτης, και να ευτυχήσει η πατριδα μας εις
τον καιρόν του, πάλιν... Έώραν είναι. Ας κοιτάξωμεν και το
(α) φεύγει/

Εδώ χρειάζεται γνώσις και όχι άρματα, φρόνησις
αυθεντης;
ακούσθηκε, που εφάνη άλλην φοράν από καλιντζής
υβρισμός, είναι τρόπος να διοικηθεί αυτός ο τόπος; Του
εμποδίζει; Με τουφέκια, πιστόλια, κιορμπαλτάδες, και

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Οι ευεργεσίες και τα έλεη οπού η μεγαλόδωρος δεξιά της...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: * Άρπαξε και εξεγύμνωσε... (β)

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Χωρίς καμμίαν φειδώ εδιεσκόρπισεν τόσον εις την

(α) συγκώνονται και φεύγουν

(β) κρυφά.

Άσπρην Θάλασσαν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Την οποίαν εξολοκλήρου ερήμαξε. (α)

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Οσον και τον Μωρέα...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Απ' εκεί μόνον ένα περγαντί μετάξι και έξι κιρλαγγίτζια γιάμπολες και δέκα βαρέλια ταμπάκο ημπόρεσε να κλέψει (α)ο οποίος και στέκεται υπό κάτω στη σκάλα εις του νησιού το σπίτι εις τα χέρια της μανιάτισσας καλής.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Κρήτην, Ρόδον, Κύπρον, Παρασάμι...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: ** Δεν ημπόρεσα να μάθω καλά, πλην καθώς λέγει μόνος του, ευχαριστήθη να ξεγυμνώσει μερικά μοναστήρια, να γδύσει τες εικόνες και τα άγια λείψανα δια να κάμει ασημικά του σπιτιού του, να ετοιμάσει τα τούγια, και τα σαντζάκια της αυθεντείας του, και το επίλοιπον να το φυλάξει δια ώρα μπιζόνια. (α)

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Ως και το βερούτι αυθέντη εδέχθηκε την γλυκύτητα της ευνομίας σας...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Απ'εκεί με έναν ματαρά χιντιστάν τζεβέζι ασημοδεμένον εξεδιαλέχθηκε, και είναι εις του βατάχου της καμάρας το σεπέτι.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αμή η Μάννη αυθέντη, ιη Μάννη

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Τον ανάθεμα του κάθε στιγμίν, και αυτόν και την γενεά του (α)...

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Ημείς (με δάκρυα σάς το λέγω) ότι ποτέ δεν είδαμεν τοιούτον αυθέντην...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Μεθαύριον τον βλέπετε γκεμιτζής εξαίρετος, εις το κεφάλι του όλοι οι αέρες κατοικούν (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ε, ε. (β)

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Ο αίσιος ερχομός σας θε να ευτυχήσει την πατρίδα μας...

---

* Γιανν

** δόμν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Από καλιοντζήδες και ταουσάνηδες. (α)

(α) κρυφά

(β) με ίλαράν φωνήν.

[f. 26 r] ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΛΑΧΟΙ: Παρακαλώ αυθέντη δια σημείον της δουλικής υποκλίσεως μου να δεχθείτε αυτό το άλογον... Οπού... (α)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Έτσι δα και μην τα κλωθογουρίζεις.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αλλά μπερεκιάτ βερσίν. (β)

Σκηνή στ'

Η δόμνα και οι ρηθέντες και ο Γιαννάκης

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Να σε ειπώ. (γ) εσύ ξεύρεις πόσον εγώ φρενιτεύω όχι μόνον να σε γγίξει κανείς, αλλά και να σε κοιτάξει. Δια την εμπιστοσύνην σου δεν αμφιβάλλω, επειδή και έως τώρα δόξα τώ θεώ, με όλον οπού έλειπα τες έξι μήνες κάθε χρόνον εις το ταξίδι δεν είδα να έλθει ο Μιχαλάκης ο Σπανός οπού σε φυλάττει όταν λείπω να με ειπεί πως εστραβοπάτησες. Εν όσω εγλέντιζα πάλιν εις τον Τερσανά, ας είναι καλά αι κλειδαρές με έκαμναν να ησυχάζω. Δύο τρεις φορές εσυγχίσθηκα κομμάτι οπού είδα ένα όνειρον (του λόγου σου ξεύρεις πως έχω υπόληψιν εις τα ονειράτα) ένα όνειρον ότι τάχα εχάδευσες ένα πουλάκι, εκεί σε εφίλούσε και σε εσκέπαζε με τα φτερά του και εγώ εκοίταζα από μακριά και δεν ημπορούσα να το σκοτώσω, και το περισσότερον ετρελαινόμουν οπού σε έβλεπα και το έκαμνες χάζι και το εκολακεύσες περισσότερον εις το πείσμα μου.

ΔΟΜΝΑ: Πώς το επρονοούσες η ψυχή του σαν να ήμουν τρελή να τον προσμένω έξι μήνες (ε)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ως τόσον τα περασμένα ας είναι ξεχασμένα, ας έλθωμεν εις τα τωρινά. Τώρα αυτοί θε να γιουρουδίσουν να φιλήσσουν χέρι, του λόγου να καθίσεις εκεί εις την κώχη (δ) και εγώ εδώ μπροστά. Οπού να μην ημπορούν βλέποντας σε εις τη ράχη μου να έλθουν να σε ολαστήσουν ακούεις;

ΔΟΜΝΑ: Μα δεν είναι μπέτικο άραγε;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Καθόλου, έτσι το θέλω, νοικοκύρης δεν είμαι; Δια το χουζούρι μου ζητώ να το κάμεις. Και αν κοπτίσει κανέναν αρσίζης να μη δώσεις το χέρι σου.

ΔΟΜΝΑ: Μόνον τους άρχοντες να μην το δώσω ή και τες αρχόντισσες;

(α) ένα κίρικον άλογον τζιπλάκινο

(β) κι να ανεβαίνει την σκάλαν και πηγαίνει εις τον οντά.

(γ) προς την δόμνα κρυφά

(δ) δείχνοντας την που.

(ε) με τον νουν της/

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Δια τες αρχόντισσες δεν με κόφτει, γυναίκα τη γυναίκα...

ΔΟΜΝΑ: Αυθέντη, αφίστε, μόνον όσοι έχουν γένεια να με...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Και έτσι είπες όλους, διατί δεν βλέπω κανένα χωρίς γένεια εδώ... Ουχ δα, ουχ δα, κάμε καθώς σε λέγω. Ακόμι όταν έλθουν μέσα, αγαπούσα να είσαι γυρισμένει προς τον μπαγτζέ, να καμωθείς πως περιργάζεσαι τα δενδρικά, οπού και αυτό είναι ένας βεσιλές να κόψει την ορεξί τους.

ΔΟΜΝΑ: Ορισμός σας. Εγώ ιξεύρετε πως είμαι πάντα ευπειθής εις τες προσταγές σας.*

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Όταν είναι παρών... (β)

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Αυθέντη, αν είναι ορισμός σας να έλθουν οι άρχοντες να σάς προσκυνήσουν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ας έλθουν.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: (α) Αυθέντη... Και την κυρά να την...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Άρχοντες την κερά την συγχωρνάτε, ξεχωριστά οπού είναι ζαΐφισσα, έχει και μία παρανουχίδα εις το μικρό δαχτυλό της, η οποία την βιάζει να τραβιχθεί, και κατά το παρόν να μη σας δώσει το χέρι της, επειδή και ημπορεί κανένας σας εξ απροσεξίας να της το σφίξει και να την κάμει να πονέσει...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ακούς ο διάβολος παρανουχίδα, δεν λέγει πως η ζούλια του. (β)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ποιός ημπορεί ν'ακούει τες φωνές της...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Τρελάθηκε να φωνάξει... (β)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Και ν'άχει και αυτηνής την φροντίδα...

---

* (κρυφά) όταν είστε παρών

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Μακάρι να μην την είχες τόσον πολλά (β)
(α) *επιβαίνον κλίνων τες κεφαλάς και αρχινών να φιλοῦν χέρι*

(β) *κρυφά.*

[f. 27 r] ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Εκόπηκεν η όρεξη της από την

κακοπαθειαν του δρόμου...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Εκείνη τρώγει και πίνει καλά, μόνον... (α)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ξεργιάνι να μην ακούσει, να μην ιδεί...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Αφού είναι κλειδαριά στη μέση, βέβαια... (α)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Από το μίσος σου έχει τον χορόν, δεν

ίξερει μήτε να χορέψει...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Μοναχός του κανείς τι χορόν να κάμει;... (α)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Η μούζικα σου παίζει έξω συγχίζει την ακοήν

της...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Φρενιτεύω, μόλις την άκουσεν η καϊμένη, και... (α)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Είμαι πολλά ευχαριστημένος από τα ήθη της.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Πώησε και αυτήν* δια τα εδικά σου;... (α)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ησυη.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Τρελός. (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Σώφρων...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Πουτανιάρης. (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Θεοφοβούμενη.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Αρεβέτάρος. (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Πρασιάτη.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Θυμαδής (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Φιλανθρωποτάτη.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Μισάνθρωπος. (α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Με κάμποσα ποτερήματα στολίστην πάλιν
πεισιματάρα.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Απ'όλα θεόγυμνος, έξω απ' τη γερμιάζουνη.

(α)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Δεν συντηχάινεις δόμνα, δεν είναι έτσι;

ΔΟΜΝΑ: Έχετε δικιο αυθέντη, και εγώ όχι άδικο...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αγαπά να χορταίνει, και να ρίχνει καμιά
φορά από κανέναν λόγον με δύο νοήματα... Και...

ΒΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αυθέντη έξω ορίζετε εις το τραπέζι ή
εδώ θε να...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Όχι δα, εγώ θε να συντροφέω την κερά με

το να είναι

κ'είνεα

Ματθ. 23, 34
Οὐδὲς τοῦ καλεσμένου εἰς βακράβητι, καὶ πέντητες οὐκ ἔσονται τοῦ κλησθέντος καὶ ἑκατὶ καὶ ἑξήκοντα

ՀԿԿԿ

(α) κρυφα
Ζαΐφισσα και γευθετε η ευγενεια σας...
ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Η καίμενη,ας ήτον και εκεινη εζω σε τόση
παρεγιά... Να... (α)
ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΧΟΙ: Ταπεινοί δοῦλοι σας αυθεντη... (β)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Αμετε στο καλό.
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Αυθεντη πολὺ θάρρος αυτο εις τους
ἀρχοντας, ωσαν να χρεωστετε να τους δώσετε λογαριασμόν
δια ὅλες τες λεπτολογίες του σπητιου σας. Εγώ σας ειπα ο
δοῦλος σας και στην πόλιν, και εις τον δρόμον, και εις την
Ὀλίτην, ὅτι με αυτουνοὺς πρέπει ολίγα λόγια και
ζυγισμένα, διατι δεν το έχουν τίποτες να μάς κάμουν μία
κωμωδία, η υψηλότης σας...
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Καλοῦμα γραμματικέ καλοῦμα...
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Η υψηλότης σας ωσαν να ήτον εκατόν
χρονών φίλοι σας εἰσι τους συντυχαίνετε, και χορταεῦτε
μαζί τους εις καιρόν ορθῶ...
ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Καλοῦμα σε λέγω, ἄφησε, και εγώ ζέρω ποτε
βγαίνω βόλτα ὑστερα μαζῶν τον κάβο.
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κοιτάξετε να μην μάς πάρουν από κάτω και
ὑστερα...

ՏՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԵՐԱՅԻՄ ԵՐԱՅԻՄ ԵՐԱՅԻՄ ԵՐԱՅԻՄ ԵՐԱՅԻՄ *.

ΦΕΡΑΡΗ: Μη μὰς πειράξῃς, καὶ ἐχόμεν δουλεύῃ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՈՒՆՔԻ ԱՅՐ

ΜΑΤΘΙΟΣ: Τώρα προσκλήουσιν πως εκόπηκες, δεν σε έβλεπεν τακάρι, πως όλα πρηνούν απ' το χέρι σου, και πως είσαι καλός αλτατος βγαλμένος απ' την όκνα, και λέγεις πως

ΦΕΡΑΡΗΣ: Εγὼ δὲν ἐχῶ εἰδησιῖν.

ΜΑΤΙΟΙ: Το εναντίον ἐπάληψα, καὶ προσέμενω να τὰ ἐλπίσωσις, καὶ δὲν ἐχέρις σκοπὸν καθὼς βάλειτω. Σε ποιοὺν εἶνα τα μεκτοῦνται τοῦ ταπεινοῦ οὐ εἶνα να κινήσει, δόσετε με τα.

validador nos Sodu (v)

...λαλῶντες ἑαυτοῖς ὡς κυρίου ἡμεῖς ἐσμέν·

φερμένα, και ύστερα να εισαι υποχρεωσ να αντγρψεις και την μετάρσιον σου, αυτό είναι πχια έξω από τα όρια της ανθρώπινης διακρίσεως. Το τζοκοϊ ο Φήγας ο γρψμψατικός, εστρψβψμψυζόνψιασε γιψτι άρχψα τέσσερες φορές την μετάρσιον, ήλθψεν ως την μέση του φερμψνψ, και πάλιν δέυτε προσκηνήσψμεν, το περψσδότερον όμψς οπψ την έγγυζε καθώς τον επψρψτηρησψ ήτον διατψ να κψμψμεν τον Μψχψβδψ άρρψστον εψς κψρψν οπψ ήτον γέρος; και να τον μψνζήλψςομψεν πάλιν εγώ την τετάρτην κόπιψν εσψκωσψ αψτήν την σκψνδψλψδη περψδον* με αυτψ το σπρψτηρημψ <...> ζτοχάσψν αν εδθή ελψθερψ εψς τέτοιους να σψλψογψζόνψι και να κρψτψκάρψν νψτερψσψ αψθέντων. Ως τόσον. Αψψ τον εψφψβερψσψ κομψατψ πψς και με το ζψρι θέλψι γρψψει, επερψμψζψχθηκε και άρχψσε δούλψα. Τώρψ αυτψ τψ τζοιζψκψα οπψ βλέπετε πψς κψατψ κψμψνψν, γωνψζόνψς, στρψβώνψν τον λψμψν τους επάνω εψς τον κψμψ, υπερψμψχόν, ο κλψυτζψρης πάλιν θε να λψβει τον κόπον να τψ σβψςι, και να τους βάλει να γρψψν άλλψ. Αν έλψιτε το άλψς απ' την μέση τους (Οπψ νοψδθετε πψς εψναι αυτψς οπψ σνυτψχψνψι) τψ ανδάλψα γρψψμψα τους ήτον μόνον κψλψ δψα πρψδψρψ, ας το εψπψν οψ ίδψοψ πψς δέν εψναι, και τψτε θέλψν πάρει το χάπψ, με όπψοψν σψήμψ της λογικής και αν ορψζόνψι, κψατψμψα, και αποφψακψς, ή εψ μέρη κψατψμψακψς και αποφψακψς. Τψ εψναι Μαρψ; Τψ απψμψνές με σδψμψ ανοψχτψ, απψ την

ΜΑΤΙΟΣ: Μόνον φόρτες είσαι καλός να κόφτεις, να ξεσχίζεσαι πως δεν είναι δεύτερός σου, να τζουμάθει τον καθ'ένα δια να σε ακούει να καυχάσαι, και όλη σου η συνομιλία αποβλέπει εις την φιλαυτίαν σου.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Μάτιε το πελά σου γυρεύεις, τώρα με αυτό το καλαμάρι... (α)

ΜΑΤΙΟΣ: Αν έλθωμεν δια ως εκεί, το μπαστούνι της πορταριάς οπού βαστώ, με φαίνεται πως θέλει με δουλεύσει καλά.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αλλάχ ιτζιούν αδελφοί, δόστε τον τα μεκτούπια (β) να φύγει απ'εδώ.

ΜΑΤΙΟΣ: Δεν είμαι του στομαχιού σου, διατί σε λέγω την αλήθειαν.

ΦΕΡΑΡΗΣ: 'Ωρα σου καλή αδελφέ (γ) πήγαινε πούλησε αλλού τες αλήθειες σου, και μη μάς ενοχλής.

ΜΑΤΙΟΣ: Το μπαστούνι σε εξύπασε κομμάτι.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Ματιέ σιώπησε και φύγε.

ΜΑΤΙΟΣ: Εγώ με λόγια δεν ημπορώ να σε αποστομώσω,

(α) τον φοβερίζει με το καλαμάρι

(β) προς τους γραφείς

(γ) τα πέρνει της τα δίδει./

[f. 29r] ο φόβος αν σε κάμει ζάπτι. (α)

ΦΕΡΑΡΗΣ: Δίδεται μεγαλύτερος τρελός από αυτόν στο θεό σας, κάπηλας τζανούμ, εις έναν κάπηλα τι ήθη ημπορεί να εύρει κανείς; Ξεύρει εκείνος από δουλειά, νιώθει από καλέμι; Έρχεται εδώ μάς ενοχλεί, δεν σάς αφήνει να γράψετε, μήτε εμένα με το χουζούρι μου να συντύχω. Μέριτον το έχει να αντιπαρατάσσεται πάντοτε εις το λακιρδί μου. Εδώ είναι και άλλοι άνθρωποι, όμως ακούουν όταν ο μεγαλύτερος και προκομενέστερος τους μιλεί. Δεν χώνονται εις την ομιλίαν χωρίς κανέναν να τους προσκαλέσει, μόλις αποκρίνοντας το ναι, ή το όχι, καθώς απαιτεί η χρηστοήθεια μα αυτός, αυτός είναι τύραννος, γυρεύει να λαλεί χωρίς να τον ακούουν, να φιλονεικεί αιωνίως, και να θυμίζει και μπαστούνι. Όμως... (β)

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Καλέ μην τον συνερίζεσθε Άρχων κλουτζιάρη εκείνος...

ΦΕΡΑΡΗΣ: Πώς να μην τον συνέρθω τον αχρείον, τον...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Ο Ματιός έρχεται.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Δεν ήτον δια λόγου σου το λακιρδί, εβούλλωσες τα μεκτούπια;

ΜΑΤΙΟΣ: Κατόπι, τώρα είναι καλαμπαλήκι, πλην είναι ακόμι ένα δώτε μέ το.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Επάρé το και φύγε (γ) Αφησέ μας.

ΜΑΤΙΟΣ: Πηγαίνω δια να μην ακούω τες μεγαλαυχίες σου (α)

ΦΕΡΑΡΗΣ: Ας εύγω έξω κομμάτι να ξεχολοσκάσω (α)

(α) φεύγει

(β) θυμώνει

(γ) δίδοντας τον άλλο μεκτούπι//

[f. 30r]Σκηνή η΄

*Οδás εις Βακαρέστι στρωμένος, άρχοντες διβανί εις τα γόνατα κλίνονται το κεφάλι τους τρεις φορές εις την γην, και οι τούρκοι κάμνουν ναμάζι παλάν εις το πλ[...]
Μαυρογένης Γιαννάκης γραμματικός*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ο καιρός* εχθές ήτον γαρμπής, την νύχτα τραμουντάνα, και τώρα εγύρισε εις την νοτιά. Η φλάντρα οπού έβαλα επάνω εις τον πύργον της πόρτας, δια να βλέπω τον καιρόν (μέ όλον οπού εγώ τον γνωρίζω απ'αυτόν τον πούπουλα) τρεις φορές εγύρισε. Σσα καΐκια είναι εις την Τήνεδον, εμπογαζάρισα βέβαια εις τα κάστρα, και έρχοντας πούπα εις την πόλι. Άρχοντες, η θάλασσα είναι ένα κουργιόζο στοιχείον, εκεί οπού την βλέπεις μπονάτζα, λάδι, ευθήν γίνεται θηρίον. Ο πλέον επιτήδειος караβοκύρης, μόλις ημπορεί να μανιτζιάρει το καράβι του εις τέτοιον καιρόν, δια τους έκαμα αυτόν τον δοά, οπού να έλθουν σελαμέτι. Δεν άμφιβάλλω πως ξεύρετε την παραβολήν του σκαφτιά οπού τον είπεν ο αυθέντης του εβ δούλε αγαθέ και πιστέ... Εγώ είμαι ο σκαφτιάς, αυτός ο μπαλτάς είναι το τζαπί μου, και το αμπέλι είστε του λόγου σας. Κατά τον σκοπόν οπού έχω να σάς πελεκήσω, είμαι βέβαιος πως θέλω ακούσει από τον βασιλέα μου το ευ δούλε αγαθέ και πιστέ... Μόνον να είστε

---

* είναι εις τη νοτιά σήμερα

πρόθυμοι εις τες προσταγές μου, και εγώ ξεύρω το γιατρικό σας.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Αυθέντη ημείς είμαστε πιστοί δούλοι της κραταίας βασιλείας και του ύψους της, έχομεν χρέος να υποτασσόμεθα. Πλην παρακαλούμενο τόπος μας να διαφενδεύεται, και να μην καταπατηθεί από τους γειτώνους.../

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Άυτοί οι γαλιωντζήδες οπού βλέπετε, ο καθ' ένας τους δέκα θέλει, αυτοί είναι τα λεοντάρια μου μένα, καθώς τους ειπώ μια φορά- Ά- είναι καλοί να κάμουν άνω κάτω το μεμλεκέτι.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Ημείς παρακαλούμεν να σταθεί εις την κατάστασίν του, και να φυλάττεται το νιζάμι και είναι συνόλως καθώς και έως τώρα και όχι να...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ήγουν σας λέγω, αν θελήσετε να κουνήσετε την ουρά σας, είναι άξιοι να έλθουν από το δίκιο σας. Να με ετοιμάσουν την καρότζα, να έμπει και ο τεπλίλ αγάς μέσα με τα άρματά του να πάρει ακόμι ένα ζευγάρι πιστόλια δια λόγου μου και μίαν τριχιά άρχοντες πηγαίνω να ιδώ και το Βουκουρέστι, και ανταμωνόμαστε στην κούρτη. (α)

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Γραμματικέ, το ύψος δεν εστάθηκε να φιλήσουν οι άρχοντες χέρι, τώρα ποιός ιξεύρει τι ώρα γυρίζει από το τεπτίλι ημείς πηγαίνομεν.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ: Άρχοντες ο αυθέντης είναι κομμάτι ατζαμής, εις αυτά τα χώματα δεν ήλθε, τες συνήθειες δεν τες ιξεύρει, τι πλέον παραβλέπετε και η ευγένεια σας αν γένει και κανένα κουσουράκι εις τες αναγκαίες τζιριμονίες. Με συγχωρείτε, έχω να τελειώσω μερικά γράμματα του καλαράση, και πάλιν γκιουρυστίζομαι. (α)

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Αδελφοί τρελός να είναι ιή έτσι καμόνεται, με τον

(α) φεύγει/

τεπτίλ αγασί αρματωμένος εις την καρέτα...ο... Πλην και τα [...] Για και τα κινήματα του βεβαιώνουν την ιδέαν μου, πότε να ήτον μπάριμ οι κουρτεζάνοι του με γνώσιν οπού να αποσκεπάζουν τα λάθη του...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Όσον δι' αυτό μην το ελπίζετε επειδή και είναι όλοι παιδιά, και ο γεροντότερος τους αυτή καθ'αυτήν η τρέλα, τώρα προ τοσούτων χρόνων. Λοιπόν...

ΑΡΧΟΝΤΑΣ: Λοιπόν κακορρίζικη Βλαχιά τι έχει να τραβίξει. Ας πάμε ως τόσον και στα σπιτάκια μας.

Σκηνή θ'

Μαυρογένης καθήμενος ης την λάβιτζα με γιαταγάνι στη μέση και Φεραρίς εις τον οδό της σπαθαρίας γαλιοτζήδες παραστεκάμενοι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έλα εδώ κλουτζιάρη. Ιδού οπού σε διορίζω να έχεις την φροντίδα των μεκτουπιών, και καϊμέδων και να είσαι μεγαλύτερος επάνω εις τους άλλους οπού γράφουν τα τούρκικα, αγκαλά και από την πόλη σε edιώρισα, όμως edώ σε κάμω μουκαρέρι. Είσαι καλός άνθρωπος καϊμένε, πλην οι ιδέες σου σε χαλνούν, θέλεις να είσαι ο πρώτος πετεινός της χώρας, και όλοι να σε κάμνουν μπουντζιόρνο. Εγώ σε νοστιμεύομαι γιατί ακολουθείς τα νερά μου, και ινσαλάχ...

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη εγώ πρώτον σκοπόν έθεσα το να θυσιάσω όλην μου την ανάπαυσιν δια το ουμούρι σας, όλες μου τες επιστήμες θέλω τες ανοίξει να τρέχουν ωσάν μουσλούκια τζεσμέδων με αλλόκοτα νοήματα, και ταμπήρια, οπού μήτε ήκουσαν έως τώρα οι προκομμενέστεροι μουντερήσηδες. Και ελπίζω να ευδοκιμήσω εις τον σκοπόν μου και να ευαρεστήσω τώ ύψη της.*

(α) φεύγει//

[f. 31r]** ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Άνοιξε λοιπόν τα μάτια σου, όσοι με γράψουν, εκείνους να αποκριθείς, γκερέκ από σερχάτια, γκερέκ από αλλού, ολίγες τζιριμόνιες, και πολύν τόνον, να νοιώσουν πως έχουν να κάμουν με ασλάνι, και όχι με απλώς μπέη. Αί λογοτριβές σας με τον κονδύλη να παύσουν περί προκοπής, εγώ ξεύρω πόσον ζυγιάζει ο καθ'ένας σας, και

* παρακαλώ ως τόσον και ο δούλας σας να ενθυμηθήτε

** εκείνο οπού εξ οικίαν θελήσεως σας υποσχεθήκετε και όταν κνήση καλαμπαλήκη να γένη, προσταγή σας να φέρουν το υποκείμενον όπου

των δυό σας η οκά είναι προς τρακόσια δράμια, εκείνο είναι γνωστόν. Ακόμι δεν εκαταθήσαμεν, και εσείς αρχινήσετε να τζουμαδιάστε σαν τους πετεινούς; Ως τόσον, ποιός έβαλε τον άλλον κάτω; Εκείνος είναι πλέον παλικάρι από σένα, φωνάζει και περισσότερο κακός κατεργάρης, καϊμένε κλουτζιάρη να μη σε στουμπανίσει...

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αν ήτον με λόγια αυθέντη η διαφορά, τον έπνιγα, αμή ο διάβολος γιουρουδίζει και στες γροθιές, και τότε πχια βιάζομαι να σιωπήσω. Πλην να τον εβλέπετε με άσπρη σκούφια, με το αντεράκι, και με τη σόγια να φωνάζει όσον ημπορεί πως δεν έχει χουζούρι να τελειώσει την τζίφρα του, πως ενοχλείται, και πως είμαι εγώ αιτία διατί έχω το κιταπέτι εις το κιόσκι οπού καθήμεθα, να ξεκαρδισθήτε, μεζάρ κατζκινί έμοιαζε.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πρέπει να διορθωθήτε, εγώ επί ταυτού σας άφησα τα γένεια δια να βάλετε γνώσι.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Εκείνος γυρεύει να τα ξουρίσει καθώς περάσει από την Ολτένιτζαν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όχι δά, όταν πάμε στην πόλιν αν δεν έχει παράδες έχει// μπαρίμ γένεια και τον τιμούν.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Καλά ήτον να μη φωνάζει και συκώνει όλην την κούρτην στο ποδάρι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εγώ τον κάμνω να μάθει να σιωπά και έννοια σου. Τζάνουμ αυτός ο οδάς πώς ονομάζεται;

ΦΕΡΑΡΗΣ: Σπαθαρία αυθέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λοιπόν θε να πει τόπος των σπαθιών, των τουφικιών, και άλλων*. Εδώ θέλω να μπήξουν κάρσια, και να κρεμάσουν εις τους τέσσερες τοίχους όσα άρματα έχω, πιστόλια, τουφέκια, γιαταγάνια, γκιογξουλούκια, κιορ μπαλτάδες, κιουλούγγια, σεσχανέδες αγζοτάρια, σίσια, ζερδεστέδες. Τα τουφέκια των καλιοντζήδων με τες μπαγιωνέ τες κάμουν δύο πλατιά κολίφια ωσάν τζιμπουκλούκια πίσω από τες δύο πόρ τες και να σταθούν εκεί εις κάθε κώχην του οδά να είναι από μια εικόνα, και το κάδρο του καπετάν πασά αντίκρυ μου εις σχήμα ότι εκαβαλίκευσε ένα λεοντάρι και το σκοτώνει, και έξω εις

---

* αρμάτων

το μεγάλο διβάνι να ζωγραφίσουν εις μουσαμά την κόλαση, και πεντέξι προκατόχους μου αυθέντας οπού να καίωνται εις τες φωτιές με πουγγειά εις το χέρι δια σημείον των ρουσφετιών οπού άρπαζαν . Αυτά όλα είπε τον ισπράβνικον να βάλει να τα κάμουν το γλυγωρότερον. Και ο ασκέτης να παρασταθεί να γραφθεί από κάτω σε κάθε πόρτα και παράθυρο από κανένα τροπάρι.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τίποτες ειδύλλια τρίμετρα...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τι τρίμετρα με λες, εδώ γεωμετρία δεν χρειάζεται ένας λεφτουργός με το σχοινί του ας μετρήσει από εδώ ως εδώ (α) και απ'εκεί ως την άκρη και

(α) ευγάζει το γιατάγανι και δείχνει/

[f. 32r] ετελείωσε, δεν χρειάζεται πολλή τέχνη αυτό.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τίποτες στίχους αν αγαπούσετε να κάμω κατά τα μέτρα της τέχνης οπού να εγκωμιάζουν...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Καλέ τι τέχνες ονειρεύεσαι;

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη μπεήτια αν νοστιμεύεσθε προς έπαινον σας να...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Α να κάμεις τούρκικα δια τους τζεσμέδες. Οπού θε να κάμω και να ειπούμε πως μάς ήλθαν από μέσα από το σαράϊ ταζέδικοι με τον αχνό τούς, επειδή και αυτό δίδει κάποια δύναμιν εις τες δουλειές μας. Όλο το παν πρέπει να φαίνεται φοβερός κανείς για να χτυπά στο μάτι.

Σκηνή ι'

Αποστόλης και οι ρηθέντες

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αυθέντη να λυπηθήτε αυτά τα τρελόπαιδα οπού εφέρετε από την πόλιν, και να προστάζετε να μην παίξουν πλέον τζιρίτι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οχι δα, εγώ θέλω να παίζουν καθ'ημέραν δια να συνηθίσουν εις το μπινιτζιλίκι, και να μη μοιάσουν τους άλλους φαναριώτας να μείνουν ταντούρ τζελεπήδες, αλλά να γένουν παλικάρια, τους επήρα από τα σπίτια τους δια να τους κάνω τερπιγιέ.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Στο θεό μου αν δεν ευγάλουν τα μάτια τους με αυτό το τζιρίτι, εμένα να με σαπίσετε εις τον στρόπο.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εγώ τους επαράγγειλα να φυλάττουν τα μούτζουνά τους.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ως τόσον δόντια τζακισμένα, κούτρες σκασμένες, και φρίδια ξεγδαρμένα έχετε να ιδείτε κάμποσα σήμερά, και μάλιστα με τα μπάστρια τους, εξαίρετη φιγγούρα δια κουρτεζάνους θε να καμαρώσετε το ρωμαϊκον αρχοντολόγι σας όταν θε να σταθεί εις το διβάνι σας.//

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και πως, έκαμαν τίποτες ανδραγαθίες; Ποιός σε εχτύπησε;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Καλέ τι ανδραγαθίες; αφού έσκασαν τα κεφάλια κατά πρώτον, εκίζδισαν πλέον εις το εξής και άρχισαν να παίζουν καβάλα τες μπουνιές.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Α. Ομως... Καλύτερα χωνεύσουν το φαί τους.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Θε να σκυλιάσουν οι γονείς τους αφού ακούσουν πως τα αφήνετε και σακτεύονται.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πρέπει να με γνωρίζουν χάριν οπού τους τα παιδεύω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Θε να τεφλαθούν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Γίνονται τζιντήδες.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Εγώ είχα χρέος να σάς το ειπώ και είστε νοικοκύρης.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Κλουτζιάρη δεν παίζεις και εσύ τζιρίτι;

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη εγώ δόντια δια τζάκισμα δεν έχω πλέον επειδή και έπεςαν μονάχα τούς, πλην όχι από το γήρας επειδή και μόλις είμαι εξήντα αλλά από το πολύ λακιρδί. Χτύπα, χτύπα με την γλώσσαν μόνον τρία με έμειναν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ο θεός να σε φυλάξει και από τις εξήντα.
(β)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Χα, χα, χα(α) λοιπόν δεν είσαι παλικάρι. Άμεδα γράψε καϊμένε, και δείξε τίποτες παλικάριές με το κονδύλι καν.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Οσον κατά τούτο είμαι Βελλεροφόντης, τον Πήγασον καθαλικεύω. Δούλος ας αυθέντη (γ)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ωχ με εσκότωσε με τα ελληνικά του. (β)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Απόστολε δεν με λές τι λέγει ο κόσμος έξω δια λόγου μου, ως παλαιός και πιστός άνθρωπός μου.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Την αλήθεια θέλετε αυθέντη, ή να σάς κολακεύσω;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Την αλήθεια.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Λέγουν πως είστε τρελός δια δέσιμον, και εξαίρετος δια τιμαρχανά.

(α) γελά

(β) κρυφά

(γ) φεύγει/

[f. 33r] ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ντομούζ. Τώρα σε τεπελεντίζω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Εγώ καλά εστοχάσθηκα να μην σάς ειπώ τίποτε, η υψηλότης σας όμως το εθελήσετε.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εσύ πάντοτε όλο χάλτια συντυχαίνεις.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Κακορίζικη αλήθεια, πόσον είσαι ενοχλητική εις τα αυτιά των μεγάλων. (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ποτέ δεν με είπες ένα χαϊρλήδικο λακερδί.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Δεκάξι χρόνοι είναι οπού σας δουλεύω, και δεν σας εγέλασα καμμίαν φοράν, μήτε τώρα δεν υποφέρει η καρδιά μου να σας ειπώ ψέματα.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Μάθε να λάλεις επειδή και εγώ δεν είμαι πλέον εκείνος οπού ίξευρες.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ο αυτός απαράλλακτος (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εις και τα ρούχα μου είναι διαφορετικά.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Έτσι είναι, πρώτα δεν έχετε δολαμά και πουτούρι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Να κοντέψεις την γλώσσά σου, διατί κοντεύω το κορμί σου.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αυτή είναι η ανταμοιβή δια τες τόσες δουλεύσεις μου;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Φύγε από μπροστά μου.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Μη θυμώνετε και πηγαίνω.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έλα εδώ (γ)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Η υψηλότης σας είπετε να φύγω. (δ)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Στάσου. Πε με άλλο τι άκουσες;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ο θεός να με φυλάξει, εγώ πχια να σάς ειπώ λόγον;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λέγε δα και μην τζαμπουνάς, οι αυθένται έτσι θυμώνουν, μαλώνουν τους δούλους τούς, και ύστερα τους συγχωρούν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Εγώ συντυχαίνω χάλτια, και δεν πρέπει να με ακούτε.

---

* λέγε συντύχανε

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λάλει* και μη με χολοσκάνεις.

(α) κρυφά

(β) θέλει να φύγει

(γ) τον φωνάζει

(δ) γυρίζει πίσω/

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ημπορώ να σάς ειπώ κανένα χαϊρσίζικο λακιρδί, να ξαναθυμώσετε.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όχι στό θεό μου, μόνον την αλήθεια...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Δεν έχω κορμί δια κόντεμα.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λέγε διατί έχασα την υπομονήν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Δεν θυμώνετε αυθέντη;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όχι.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αν σάς ειπώ και ότι... Αχ, φοβούμαι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Συντύχαινε λέγω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αυθέντη λέγουν πως εγινήκετε πεταλματζής, πως επήρετε από την θανήν του Ζώτου δέκα πουγγιά, από τον Βελαρά τριάντα, διατί δεν είχαν παιδιά, αμή του μεδελνιτζάρη Μιχαλάκη (Οπού είχε και παιδιά) τα σαράντα, μεγάλον κρότον έδωσαν. Σάς λέγουν πως ξεγυμνώνετε τους νεκρούς.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: (ευγάζει το γιαταγάνι και τον κυνηγά γύρω τρυγύρου του θεάτρου) σκύλε έτσι συντυχαίνεις εμπροστά εις έναν αυθέντην; Να σε μάθω εγώ πώς...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Έγώ σάς είπα την κραυγήν του κόσμου, αν δεν θέλετε να ακούσετε πάλιν τι με κόφτει; (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Κοίταξε το σκυλί, σαν να τον εδιώρισαν αυτόν να δώσει νιζάμι την αυθεντείαν, ή να με βάλει γνώσιν, έτσι συντυχαίνει, ινσαλλάχ μπρέ γεβεντισμένε τζακίζω τα πλευρά σου, και μη νοιαζέσαι. (α)

Σκηνή ια'

Δόμνα καθησμένη στην κόχη και σοφιά.

ΔΟΜΝΑ: Πώς σε φαίνεται Σοφιά το Βουκουρέστι; Έχει σύγκρισην με τους εγλεντζέδες της Πόλης, ή όχι;

(α) φεύγει

[f. 34r] ΣΟΦΙΑ: Τη αλήθεια κερά δεν εγνώρισα ακόμι τες καλοσύνες του, μέ'σλον τούτο συμπεραίνω πως να είναι μεγάλη

διαφορά, επειδή και δεν βλέπω μαμούκια και φερετζέδες, φαίνεται πως να είναι ελευθερία. Ημείς όμως όπου και αν πηγαίνομεν, κουβανούμεν και την Πόλιν μαζί μας, όλο αι αυτές κλειδαρές, τα αυτά σφαλίσματα, αι αυτές φύλαξες, τα αυτά...

ΔΟΜΝΑ: Σαν είναι το ταμπιέτι του τέτοιο, τι θα κάμομεν, υπομονή.

ΣΟΦΙΑ: Στην Μπόλη μπάριμ εβλέπαμεν από κανένα γνώριμον κανένα συγγενή, κανένα κουνιαδό, αμή εδώ και αυτό μας λείπει.

ΔΟΜΝΑ: Ο ανεψιός ο σπαθάρης εφάνηκε καθόλου;

ΣΟΦΙΑ: Αφού τον εφοβέρησεν [ο] αφέντης λέγοντας πως θε να τον σκοτώσει, δεν εξαναπάτησε εις το χαρέμι.

ΔΟΜΝΑ: Ώς και αυτού έφθασεν η ζούλια του; Ο καϊμένος ο σπαθάρης.

ΣΟΦΙΑ: Μην τον λυπάστε κερά καθόλου.

ΔΟΜΝΑ: Διατί, τον ανεψιόν μου οπού ξεύρεις πως...

ΣΟΦΙΑ: Εκείνος πχια ευγήκεν από τα όρια του. Στέλλει και φέρει τούτες κείνες εις το κονάκι του, με λόγον πως τες ήυρε με άλλους καί...

ΔΟΜΝΑ: Ποτέ μου δεν το πιστεύω.

ΣΟΦΙΑ: Δύο αδελφές τες έταξεν από διακόσια γρόσια να πηγαίνουν να τον βιζιτάρουν, και επειδή δεν ηθέλησαν, έστειλε να τες κλέψουν. Εκείνες έφυγαν εις τον θείο τους, ο σπαθάρης επήγε μονάχός του να τες πάρει και λίγο έλειψε να τον σκοτώσουν.

ΔΟΜΝΑ: Κουργιόζο, και πού τα έμαθες εσύ τόσα χαβαδίσια;/

ΣΟΦΙΑ: Μια λαχτάρα την εξώρισε, διατί είδε να την γειτονεύσουν και άλλοι.

ΔΟΜΝΑ: Και πως εσύ;...

ΣΟΦΙΑ: Μίαν ημέραν ολάκαιρη δεν είναι τρόπος να τελειώσω τα όσα έκαμε και κάμνει αφού ήλθαμεν.

ΔΟΜΝΑ: Και που τα μανθάνεις εσύ;

ΣΟΦΙΑ: Ο Αποστόλης τα γράφει δια να μην τα ξεχάσει, και έρχεται και με τα λέγει.

ΔΟΜΝΑ: Μήτε εκείνον δεν τον είδα τώρα γλύγωρα.

ΣΟΦΙΑ: Εγώ τον είδα, όμως εις το ποδάρι, φοβούμαι να μην ξελαγιασθεί κ'εκείνος, βλέποντας τα παραδείγματα των άλλων.

ΔΟΜΝΑ: Αν τον ιδείς ειπέ πως έχω να τον συντύχω.

ΣΟΦΙΑ: Ορισμός σας, μόνον να τύχει η πόρτα ανοιχτή, και ο αφέντης να λείπει.

ΔΟΜΝΑ: Κάμε ο, τι κάμεις και μπάσε τον.

ΣΟΦΙΑ: Φρενιτεύω οπού με κλειδαρές θαρρούν να μας κάμουν ζάπτι.

ΔΟΜΝΑ: Τι σε κόφτει;

ΣΟΦΙΑ: Έγινε προσταγή και οι παπάδες να μην ανεβαίνουν επάνω όταν είμεθα εις την εκκλησίαν να θυμιάσουν, επειδή ο καπνός ανεβαίνει και γεμίζει τα ρουθούνια μας, και δεν κάμνει χρεία να λάβουν τον κόπον.

ΔΟΜΝΑ: Τι τρέλα.

ΣΟΦΙΑ: Ας ήμουν εις τον τόπον σας, και έβλεπε.

ΔΟΜΝΑ: Μη συνερίζεσαι.

ΣΟΦΙΑ: Δεν είναι μπάριμ ο τζεράχης τίποτες πράγμα, ωσάν εκείνον οπού είχαμεν φέρει εις το νησί, οπού να καμωθείτε πως είστε άρρωστη.

ΔΟΜΝΑ: Επιτήδειος ήτον εκείνος, ελαφρά έπερνε αέρα.

ΣΟΦΙΑ: Ας κατακαθίσομεν, και το καλοσυλλογούμαστε πού να τζατίσομεν.

[f. 35r] ΔΟΜΝΑ: Για κελάδισε τον Αποστόλη.

ΣΟΦΙΑ: Πρέπει να τον ξετρυπώσω όπου και αν είναι. (α)

ΔΟΜΝΑ: Άραγε να ευρίσκεται άνθρωπος εις τον κόσμον οπού να είναι εις αθλιεστέραν κατάστασιν από λόγου μου με όλον μου το δομνάτο, δεν το πιστεύω. Ως και οι πλέον ποταποί, έχουν και την ελευθερίαν τούς, γκιουρυστίζουν με ανθρώπους, εγλεντίζουν και σεργιανίζουν όπου νοστιμεύονται. Εγώ η καϊμένη μοιάζει πως έχασα όλα τα δίκαια της ανθρωπότητος, κατασφαλισμένη εις τέσσερες τοίχους, κάθομαι ζωντανή θάμενη, μήτεως δόμνα να φανώ εις τον κόσμον δεν με αφήνουν, και από τους ιδίους συγγενείς μου με ζουλεύουν. Δεν είναι αυτή η ζωντανή κόλασις, και ποια άλλη είναι; (α)

Σκηνή ιβ΄

*Σοφία και Αποστόλης ο ένας από μέσα,
και ο άλλος έξω
από μίαν πόρταν μιας σάλας.*

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Σοφιά ψυχή μου, είσαι γερή; Να πετάξει θέλει ο νους μου από την ώραν οπού δεν σε είδα, την κλειδαριά αυτής της πόρτας έρχομαι κάθε στιγμίν και φιλώ

(α) εγώ το έδωσα τον αδελφόν μου το είδαν κάμποσοι, είπαν τον ευστράγγλυνισθώ, θε να παέει να πνιγεί στην Δομολβίτζα πως δεν μπορεί να κοιμηθεί ότ' αναπαύεται, και πως αν δεν

Σοφία: Ο τρίτος ο βιστιάρης με έγραψε πως με αγαπά, δηγλόνουε;

εννοιάζεσαι ως τόσον το παβαδάκι που σε έστειλαν τι

Αποστολή: Έξω ξέρω την δουλειά μου, και μην

κείνο οπου έπαθαν και άλλοι...

μόνον κοιτάζε να μη σε ζελαγιάσουν εδω πέρα, και πάθεις είπα, πως εγώ Αποστόλη δεν σε ζεζχνώ, εγώ είμαι δική σου, εις πόσον βαθμόν είναι η αγάπη της, εκάτον φορές σε το αυτή η ίδια Σοφία οπου με χιλίους τρόπους σε το απόδειξε να παραπανοάσαι, και ποτέ να μην ευχαριστήσαι. Δεν είναι

Σοφία: Δεν ξέρω τι μύγα σε τζιμπησε πάλιν. Όλο θέλεις

σαν παίζοντας...

μπλάδες σου στην Πόλι, φέρε κείνο, κάμε κείνο όλη μέρα μάρι, και ο καϊμήνους ο Αποστόλης ας ετραβούσε τους ιως έχεις άλλες ιδέες, ιως έβαλές κανέναν άλλο τον ιως σκουτέλι, και τώρα μόλις καταδέχεται να τον κοιτάξεις, σου, που πρώτα... Ο Αποστόλης σου ήτον χυψοτή ελίστα με θυμάσαι από καμιά φορά, αχ το συμπραίνω από το τάρξι πλιν μετά ταύτα... Ως τόσον με εζέχασες Σοφία μου, η όλο

Αποστολή: Τώρα είναι καιρός, επείδη και είναι πλήθος, εις το χαρμί ότ' αν ημπορέσεις, χωρίς να σε νοιώσει κανείς.

Σοφία: Η κερά έχει να σε συνύχει, κοιτάζε να γλυστορήσεις

(α) φεβ//

εν όσω να...

σκληρότητές σου, οπου με έκαμαν να ζήνωμαι σαν το ψάρι πως με σπάγγλυνισθηκες, και άφησες κείνες τις παλαιές την ευθυμησιν σου και να με γυρεύεις παντού. Φαίνεται πχια

Αποστολή: Καλότυχος εγώ, αφού αξιώθηκα να είμαι εις να ήσουν, δεν εχάνοσούν έτσι.

να στέλνω φουσταρίδες να σε σκαλίζουν παντού, καρφίσα

Σοφία: Τι εγένηκες καϊμήνε, άνω κάτω έκαμα το χαρμί κινδυνεύω να σκάσω. Και...

ίξυρες πόσο με βασανίζει αυτός ο κατασφαλισμός σπειδότης οπου σε κρύβει μαργαριτάρι μου. Αχ, να

δία την ευθυμησιν σου, ξέροντας πως αυτό είναι το

να το δείξουν τον αυθέντη, ως τόνον δεν το έκαμα, και
 έμεινε κάτω.

(α) *πατάς της Βλαχίας.*

[f. 36r] ΑΠΟΤΟΛΗ: Αμή τον άλλον εκείνον οπου
 ανταμώνεις εις το καπνίζετο; Θάρπεις δεν τα μάθαινω;

ΣΟΦΙΑ: Δι' εκείνον δεν έχεις δικαίον να παραπονηθείς,
 επειδή και το κάμνω δια να τον αρπάξω τίποτες, με εξαίρεσιν
 ένα φουστανλήκι, και άλλα χαρίσματα, μόνον να τον λέγω
 τα όσα συντυχαίνονται εις το χαρμί, το οποίοον δεν με
 κοστίζει μήτε μια φόλα.

ΑΠΟΤΟΛΗ: Ως τόνον ο αυθέντης σάς ειδε προχθές
 συντυχαινοντας καθώς είμαστε μαζί τώρα.

ΣΟΦΙΑ: Εμένα μόνον ειδε που ήμουν από μέσα. Εκείνος
 έφυγε, και είπα ψέματα πως ευγήκα να φωνάξω τον
 καχβετζί, δια τουτο εμπειλαοργάδισεν ο καϊμένος ο
 βόρνικος, και τον εσκόκωσαν εις τον μπας τζοκαδάρη, διατί
 ν' αφήσει την κλειδαριά ανοιχτή. Μα πάλιν ευθές, τον
 εσυγχώρησε δια να μην ακουσθείς τον κόσμον.

ΑΠΟΤΟΛΗ: Μα πως διάβολο το κατώρθωσε να σε βάλει
 στο χέρι;

ΣΟΦΙΑ: Μια ημέρα βλέπω τον μαπειτζή και με κάμνει
 να ήμα πας εις το να με συντυχαίνει, χαριζωντάς με και κάμποσην μονέδα και
 εξήτοβε μόνον την φιγίαν μου, εγώ κατά πρώτον εφάνηκα
 κομμάτι δούκολη να τα δεχθώ, πλην ύστερον τα επήρα,
 λέγοντας πως είμαι πρόθυμη εις τις προστάγες του. Από
 τότε πάλιν γγιορροστίζουμην χωρίς να το ξέρει κανείς,
 έζωα από τον μαπειτζή, ο οποίος έχει το ιδίον ιντερέσον δια
 να το φυλάξει μυστικόν.

ΑΠΟΤΟΛΗ: Ξέρεις πως σε ειδεν η κερά, το έμαθαν και
 δύο γαμπροί//

ΣΟΦΙΑ: Αληθινά, η χωρατεύεις;
 ΑΠΟΤΟΛΗ: Τη αληθεία. Όταν εσείς εστυχαίνετε
 βυθισμένοι εις το λακίρδι, εκείνη σάς ειδεν από τον μπρεδέ.

ΑΠΟΤΟΛΗ: Ίσως δεν το ειπεί τον αυθέντη.

ΣΟΦΙΑ: Αυτό είναι οπού με παρηγορεί; επειδή ξεύρω και εγώ κάμποσα δικά τής.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ψυχή μου Σοφιά μη με ξεχνάς, εγώ πεθαίνω για την αγάπη σου. Το ξεύρεις πως από μικρός σε ένα σπίτι ...

ΣΟΦΙΑ: Μη σε κόφτει, μόνον να μην περπατείς έξω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αχ Σοφιά διατί με αδικείς; Τι έχασα έξω δια να τρέχω;

ΣΟΦΙΑ: Πάσχισε να μάθεις τίποτες καινούργια, και θυμήσου να έλθεις στην κερά

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ορισμός σας ψυχή μου, αχ φεύγεις... αχ θεέ μου τι καλούτσκη είναι μ'έρχεται να φάγω.

ΣΟΦΙΑ: Ημπορεί να μάς ιδεί κανείς. (α)

ΠΡΑΞΗ Β΄

Σκηνή πρώτη

*Μαυρογένης μόνον με το αντεράκι και φέσι σουλατζάροντας,
Δόμνα Γιαννάκης γραμματικός με γράμματα εις το χέρι*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τι καλόν πράγμα είναι η ευγένεια, Δόμνα. Σήμερον είχαμε λακιρδί με τους άρχοντας περί των προπατόρων μου, και τους είπα ότι εμένα το γένος μου δεν είναι Μαυρογένης αλλά Μαυροτζένης. Αυτός ο Μαυροτζένης είναι ευγενής της Βενετίας, εστάθησαν τόσοι δόξιδες από τους απογόνους του, και εδιοίκησαν με φρόνησιν εκείνο το στάτο, και ότι χάλια σώζεται η ρίζα του έως τώρα. Έχω κάμποσα δεκρέτα και μεδάγιες οπού φανερώνουν πως είναι σωστός βενετζάνος από τους πρώτους, εις αυτουνού το σπίτι εκόνευσεν* ο προπάπος μου όταν επήγαινε με πράγμα εις την Βενετίαν από την Πάρο. Εκεί είδεν ένα

(α) *φεύγει/*

[f. 37r] κορίτσι ανέψι του Μαυροτζένη, από το πέμπτον ζουνάρι, το οποίον το εκαταφρονούσαν όλοι με το να ήτον κομμάτι μουρδάρικο. Ο προπάπος μου το αρέχθηκεν

---

* επήγαινε

(επειδή και είχε γούστον εις τες καλούτσικες) το επήρε, το ένδυσε, και το έφερεν εις το νησί. Του την έδωσαν για να γλυτώσσουν από ένα μπελά. Ως τόσον εκείνη ευγήκε πράμα. Είχε πολύ διαφορά από τες άλλες νησιοτοπούδες. Τον ερχόμενον χρόνον επήγε πάλιν ο προπάππος μου εις την Βενετίαν, και εζήτησε πατέντα πως είναι βενετζάνος, και τον έδωσεν ο Μαυροτζένης τα δεκρέτα και τες μεδάγιες οπού έχω, τον έδωσε και πριβιλέγγιο να λέγεται Μαυροτζένης. Εκείνος και καθώς ήλθε πίσω, ευθύς επουπλικάρισε την καινούριαν ονομασίαν του, το πλήθος όμως τον ίξευρε Μαυρογένης, και στοχάσου ισχυρογνωμία, έως τώρα δεν εμπορώ να τους κάμω να με λένουν Μαυροτζένη. Πλην εγώ πάσχω με τα όλα μου δίδοντας ιδέαν της ευγενείας μου εις τους μεγαλυτέρους, να ξεριζώσω το μαυρογενάτο από την μέσην.

ΔΟΜΝΑ: Και τι χρειάζεται περισσοτέρα ευγένεια αφού είστε αυθέντης;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όχι, να μη με θαρούν πως ήμουν κανένας της αράδας, και πως δεν έπρεπε να καθίσω εις αυτόν τον θρόνον.

ΔΟΜΝΑ: Αφού κάθεστε, τι τα ψυχολογάτε;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οι φαναριώτες με το να γενιούνται εις το ταντούρι, πρετενδέρουν πως είναι ευγενέστεροι.

ΔΟΜΝΑ: Άφες τους να χαίρονται την ματαιοτητά τους.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Δια να δείξω πως είμαι σωστό κωλορίζι του δένδου οπού μ'εγέννησε εχάρισα σήμερον όλους τους άρχοντας από ένα πλόχερο φλουριά, και τες αρχόντισσες ομοίως.

ΔΟΜΝΑ: Σας είδα.//

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Σπέρνετε αυθέντη, οπού εν καιρώ να έχετε να θερίσετε, δεν είναι έτσι;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και βέβαια εκατονταπλάσια, οι κακορίζικοι φωτιά βάνουν εις τα πουγγειά τους, δεν ξεύρουν πως τα δικά μου άσπρα ποτέ δεν χάνονται.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Άκουσα πως ερίχνετε και στη μέση του διβανιού παράδες και εσηκώθηκεν ένα άπειρον πλήθος.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έτσι είναι, ήτον μια νοστιμάδα να τους βλέπεις πως επλακώνονταν, εγλέντισα θαυμάσια, τον χατζή

τον Χακιάμι ήθελα* να τον σκοτώσουν έπεσαν απάνω του εφώναζεν έβριζεν αράπικα, εγώ εξεκαρδίζομουν. Εις αυτό το αναμεταξύ να και ο Γιακώς ο καραΐτης οπού ήλθε μαζί μας να ψουνίσει λαγοπέτσα. Τον ξεύρεις με φαίνεται.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Τον είδα κάμποσες φορές.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Με χαρτένιο μπαλτατζή κιουλάφι εις το κεφάλι, τα φράγγικα ντυμένος, εχόρευε κι αυτός κοιμάτι, εκουτρίσθηκε με τον Χακιάμι, πλην ο εβραίος πονηρός, τον άρπαξε μια ζολώτα οπού βαστούσε στο χέρι σαν την αλεπού το τυρί απ' του κοράκου το στόμα και αν δεν εσηκωνόμουν να τους ξεχωρίσω ήθελε να σκοτωθούν. Ο χατζής είχε ανάψει.

ΓΑΙΝΝΑΚΗΣ: Έhton και άλλοι άνθρωποι εκεί παρών;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ένα αλάι έως πεντακόσιες ψυχές, σε λέγω εγλέντισα φοβερά.

ΓΑΙΝΝΑΚΗΣ: ** Τι έλεγαν άραγε δι' αυτά τα καμώματά σας;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όλοι εγελούσαν, με επεγέντιζαν, και με επολυχρονούσαν. Ο σουιταρής δεν εσφαλούσε στόμα/ [f. 38r] από του να κάμνει δοάδες.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Με τους άρχοντες εκάμετε άλλο λακιρδί;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τους είπα πως αφού δώσω νιζάμι την Βλαχιά (ξεύρεις εσύ το δικό μου το νιζάμι τι δηλεί. Έγουν αφού την ξεγυμνώσω καλά καλά) τότε θε να περάσω και στην Μπουγδανιά.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εκείνοι τι απεκρίθηκαν;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Δεν είναι ευχαριστημένοι να με χάσουν λέγει, με θέλουν δια πολλούς χρόνους. Ως τόσον δόμνα να με φέρουν ένα ράσον τον ασκητή, ένα καμιλαύχι, και ένα σάλι θε να εύγω τεπτίλι, να ιδώ βρίσκω τίποτες κελεπήρι.

ΔΟΜΝΑ: Ορίστε εις τον άλλον οδά και τώρα προστάζω και σάς τα φέρνουν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πηγαίνω να ετοιμασθώ. (α)

---

* σαν επλακώσαν

** όλοι εγελούσαν

Σκηνή β΄

Γιαννάκης και δόμνα

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Δια όνομα θεού κερά, κάμε τον να περιμαζωχθεί, τη αληθεία δεστάνι εγενήκαμεν παντού, μάς περιπαίζουν ως και τα μωρά παιδιά εκαταντήσαμεν το παιγνίδι όχι μόνον της Βλαχιάς, αλλά και της Πόλης, και όλου του κόσμου, μία γλωσσοφαγιά, ένα κακό έξω, όπου να απορήσει κανείς όλο το αρχοντολόγι μαζί μας έχει να κάμει. Εις κάθε σπίτι άλλο δεν ακούεται, παρά τα άθλα του Μαυρογένη, πόσες τρέλες έκαμε σήμεραν; τι μαλιχουλιέδες εσύντυχε; Με ποίον εχωρατεύσε; πώς έτρεξε το άλογον εις την αυλήν

(α) φεύγει//

της κούρτης με το μουζράκι στο χέρι, και επήρε το λυκοκάλπανον του σουιταρή από το κεφάλι του, πώς τον βάνει εκείνον εμπροστά απ'σλο το αλάι δια σημείον πώς προεδρεύει η τρέλα, πώς βαστά και το ύψος του μπαλτά εις τον δρόμον όταν πηγαίνει έξω καθώς και ο σουιταρής, αυτά τα σημερινά οπού είπε και έκαμεν, αυτά όλα χωρίς να προξενήσουν το παραμικρότερον όφελος κάμνουν μεγαλότατην ζημίαν και εις το σάνι του και εις την φήμην του, και εις το ιντερέσο του. Ο παραμικρότερος απ'αυτούς οπού έρχονται εις την κούρτην, με τέσσερα μάτια παρατηρεί να ιδεί κανένα γιολσουζικον για να το ραπορτάρει εδώ κι'εκεί. Η εκλαμπρότης σας αν δεν τον κάμετε να περιμαζωχθεί, εχαμνά πηγαίνουν αι δουλειές μας, και λοιπόν βάλετε τα δυνατά σας.

ΔΟΜΝΑ: Απορώ με την λογιότητά* σου άρχον γραμματικέ, οπού αφήνεις όλον το βάρος επάνω μου, και θέλεις να κατορθώσω τα αδύνατα, να μεταβάλω μίαν γνώμην οπού είναι μεστωμένη εις τα τοιαύτα. Εκείνος καθώς περάσει μίαν ημέρα και δεν κάμει την πλέον παραμικρήν τρέλαν αρωστά από το κακόν του, το φυσικό του το έχει δια να ζει έτσι. Να μην τον ίξευρες ημπορούσα να ειπώ πως από αμάθειαν το λέγεις, αφού

---

* εις τον κόσμον

όμως είναι τόσοσ καιρός οπού τον εμυρίσθηκες τι λουλούδι είναι, τεργιάζει πλέον να προσμένεις διόρθωσιν μόνον από εμένα;

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κερά μου η συνδρομή της εκλαμπρότης* σας χρειάζεται περισσότερο παρά αλλουνού, διά...

ΔΟΜΝΑ: Αν με άκουε, μετά πάσης χαράς.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Αποδείξετέ τον πως είναι εναντίον του ιντερέσου του αυτά οπού κάμνει και...

ΔΟΜΝΑ: Γραμματικέ θε να γένεις αιτία να ακούσω βρισιές;

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Καλύτερα ν' ακούσετε, παρά να σάς διλεδιρδίζουν.

ΔΟΜΝΑ: Ας το κάμω** πλην και η λογιότης σου πελέκησέ τον κομμάτι.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ορισμός σας, εκείνο είναι χρέος μου.

[f.39r] ΔΟΜΝΑ: Καθώς γυρίσει από το τεπτήλι, θε να τον χωθώ.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Όταν τονβάλω εις το χέρι δια να βουλώσω αυτά τα γράμματα, μύρια θε να τον συντύχα. (α)

Σκηνή γ'

Αποστόλης και Δόμνα

ΔΟΜΝΑ: Έλα κοντά Αποστόλη, τι καινούρια;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ευθύς οπού άκουσα πως ο αυθέντης ευγήκε στο τεπτήλι, φορώντας τα καλογερικά φορέματα, έτρεξα να ιδώ τι είναι η προσταγή σας κερά μου; η Σοφία με είχεν ειπεί να γλυστρήσω εις το χαρέμι καθώς εύρω ανοιχτή την κλειδαριά. Ο βόρνικος ευγήκεν έξω εις την σάλαν να γκιουρυστίσει με τους φίλους του, και χωρίς να με ιδεί, εμπήκα, αν με νοιώσει, πόνος ακούει πάλιν τες φωνές του.

ΔΟΜΝΑ: Μη σε κόφτει, όταν συντυχαίνεις μαζί μου εκείνος κάμνει έξω νου. Όσο ρουσχάτι και αν τον έδωσεν ο αυθέντης να φυλάττει σφαλιστές τες πόρτες, εκείνες ανοίγουν με ένα λόγον της κεράς του.

---

* ευγενειά

** σε ακούσω

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Τα έχασεν ο κακορίζικος από την χθεσινήν βύζιταν οπού εβιάσθει χωρίς το θέλημα του να κάμει εις τον οδά του μπας τζοκαδάρη*

ΔΟΜΝΑ: Λέγε δα. Είδες τον ανεψιόν τον σπαθάρη πουθενά, συχνάζει εις το διβάνι καθ'ημέραν, περιμαζωμένος περπατεί, ή αληθεύουν όσα ακούω;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Κερά μου, είναι αδύνατον να σάς περιγράψω τα καμώματά του εκείνος πχια εξέχασε την κερά.

ΔΟΜΝΑ: Ο αχάριστος.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Εδόθη ολάκαιρος εις την ασέλγειαν, ωσάν τον λυσιασμένον τρέχει σε κάθε κίρτζιμα και μπορδέϊ...

ΔΟΜΝΑ: Ο άπιστος, αυτοί ήτον οι όρκοι του;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Προχθές τα μεσάνυχτα** επήγε με τρεις αρβανίτας εις ενός γούναρη σπίτι ο οποίος είχε καλούτσκη γυναίκα, άρχισε να την ολαστίζει, έστειλε τον άνδρα της να αγοράσει κρασί, και αυτός οπίσω εξητούσε να βιάσει την πτωχήν, εκείνη εξεφώναζεν, ο άνδρας της ήλθεν, έβαλε τες

(α) φεύγει//

φωνές και εκείνος ο καλός σου ο ανεψιός εύγαλε το χαντζέρι, τον εχτύπησε μίαν εις το βυζί, και τον άφησε νεκρόν κατά γης, έδωσεν ευθύς εκατό φλούρια την γυναίκα να σιωπήσει, πλην το πράγμα εμαθεύθηκε.

ΔΟΜΝΑ: Αχ θηρίον έως πού εκατήντησες!

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Την Παρασκευή το βράδι, του ήλθεν ένα ραβάσι από ένα μέρος πως τον κάμνει δαβέτι μια καλούτσικη εις το σπίτι της, και αν καταδέχεται να ορίσει μόνος χωρίς αρβανίτες η μουτζουναριά μας εγελάσθηκεν, εμβήκε, και επροχώρησεν έως τον παραμέσα οδά, εκεί αντίς δια καλούτσικην, ηύρε δεκαπέντε κατσιβέλους με ξύλα εις το χέρι, οι οποίοι σε τον εξυλοβρόντησαν τόσον φοβερά, οπού ελιγοθύμησε τον εύγαλαν με σεντόνι έξω εις την πόρταν, τον επήραν οι αρβανίτες εις την ράχην τους, τον επήγαν εις τον ονδά του, και είναι κατάκοιτος τέσσερες ημέρες, δεν ήλθε μήτε στην κούρτην λέγοντας πως έπεσεν από το

---

* χωρίς το δε

** το βράδι

άλογον την νύχτα γυρίζοντας κόλι, ο τζερράχης τον επήρε δύο άρματα, και σαράντα πέντε βεντούζες.

ΔΟΜΝΑ: Καλά να πάθει, ακόμι χειρότερα. Το σκυλί, το άνομο, και με έλεγε πως όταν βλέπει τα παραθυρά μου δάκρυα τον κατεβαίνουν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Επήγε σε ένα ζιαφέτι, και την ώραν οπού τον έδιδε μιά δουλεύτρα το γλυκό, αυτός άρχισε να λέγει κρυφά πως την λατρεύει, και την επεΐλεστίζε να την φέρει εις τον ονδά του.

ΔΟΜΝΑ: Ο μουρδάρης, ως και σε δουλεύτρες εξέπεσε;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Μια κατσιβέλλα μιανής αρχόντισσας καλοφορεμένη έλαβε την τιμήν να δεχθεί τα φιλήματά του//[f.40r]

ΔΟΜΝΑ: Αποστόλη χωρατεύεις, ονειρεύεσαι ή την αλήθεια με λές;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Η θάλασσα να με φάγει* αν δεν σας είπα την πάσαν αλήθειαν.

ΔΟΜΝΑ: Δαμλάς με κατεβαίνει αυτήν την στιγμήν. Πήγαινε Αποστόλη, κοίταξε, μάθε πάλιν τίποτες, και αύριον την ώραν οπού είναι ο αυθέντης εις το διβάνι να έλθεις χωρίς άλλο να σε συντύχω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Μόνον ο βόρνικος να με αφήσει.

ΔΟΜΝΑ: Εκείνη είναι δική μου φροντίδα.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Δούλος σας κερά μου. (α)

ΔΟΜΝΑ: Πήγαινε.

Σκηνή δ'

Δόμνα μόνη

ΔΟΜΝΑ: Κακορίζικη Μαριώρα, σε τίνος χέρια έφθασες να καταντήσεις, δια ποίον στενάξεις κάθε στιγμήν, και εμεταμόρφωσες τα μάτια σου εις δύο βρύσες δακρυών; εις καιρόν οπού τόσοι άλλοι έτριζαν και τρίζουν δόντια δια να σε απολαύσουν αυτόν τον άσπλαγγον πως ημπορείς και τον βλέπεις; αφού τώρα τόσους χρόνους τον ετίμησες με την αγάπην σου, να σε αφήσει έξαφνα, να μην θέλει να σε

---

* ο κεραυνός να με σκωτώσει

ξεύρει, να σε μισεί ίσως και να περιφέρεται, εδώ κι εκεί σε κακές στράτες, δια να χορτάσει την ακόρεστον επιθυμίαν του; Αχ, παραβάτη των υποσχέσεων σου, αυτές είναι αι ανταμοιβές της εμπιστοσύνης μου; Έτσι αντιπληρώνεις το χακί κάτι μου Αχ... Θέλω να εκδικηθώ, και να εκδικηθώ παρρησία, θέλω να τον κάμω τα όσα κακά δυνηθώ, να τον κατατρέξω με το κεφάλι μου, να τον αφανίσω, το τόζι του να μην φανεί, να τον χάσω από τον κόσμο. Μά... Τι φταίγει ο κακορρίζικος ή δεν ήλθε τόσες βραδιές την//

(α) φεύγει

Νύκτα, και με επρόσμεινεν έξω, και εγώ δεν ημπόρεσα να γλυτώσω από τον τρελόν δια να εύγω να τον ανταμώσω; δεν είδεν ο ίδιος την μπούτκα του τα μεσάνυχτα, οπού τον εσφύριζα τρελά να κατέβει τεπτήλι, και ερώτησε τίνος είναι; Δεν έκαμε τόσα πατιρδί δια τον ερχομόν του, και τον επρόσταξε να μη μεταπατήσει εις το χαρέμι διατί τον σκοτώνει και από τότε άρχισε το να φυλάττουν νοπέτι εις την κούρτην κάθε βράδι όλην νύχτα από ένας μπογερνάσης, με παιγνίδια, και βελβελέδες οπού δεν μάς αφήνουν μήτε να κοιμηθούμεν, ας είναι δα τα παιγνήδια «ραγένει, αμή ο σαδές ναγαράς οπού χτυπά εις την βραδιάν του ύψους του, ολιγότερον μπάς αγιρισί κάμνει; Άνθρωπος ο ζάβαλης ο ανεψιός είναι και εφοβήθη, νέος ακόμι, εξυπάσθη και δι' αυτήν την αιτία εβαγγέστισε, δεν είναι το φταίξιμον edikón του, εγώ διατί να μην οικονομήσω το πράγμα να μην δώσει γιακά; Ως τόσον αι ινφιδελιτές του, τα αμόρια του οπού κουδουνίζονται εις όλον το Βουκούρεστι, η αχόρταγος λύσσα του οπού λιγοθυμά καθώς ιδεί κουντούρα, ο απομακρισμός του οπού με τους μήνας δεν τον βλέπει κανείς; Δεν είναι αρκετά σημεία της αδιαφορίας του, της λήθης του, του μίσους του. Πλην ενδέχεται να έχει λάθος ο Αποστόλης, τα πράγματα πολλάκις αλλέως τα ακούομεν, και αλλέως ευγαίνουν, ημπορεί να είναι και ιφτιρές, τον προνάπτουν και πολλά, ζουλεύον γιατί τον νοστιμεύομαι, και συντυχαίνω πάντοτε το καλόν του. Κακορίζικη Μαριώρα, εσύ τον δίδεις δίκαιον, όλα τα καμώματά του τα ευρίσκεις γιολουνδά, η καρδιά σου τον συγχωρεί την ίδιαν ώραν, οπού εκείνος ίσως δίδει την edikín του εις ξένα χέρια,

και αντί να εκδικηθείς επάνω του, λέγεις πως δεν πταίει. Ο καιρός διδασκάλος, να ιδούμεν εις το εξής τι πολιτείαν έχει να βαστάξει, και τότε πλέον σώνοντας όλα, ας περάσει και αυτή η φούρια, τα πάσα του δεν με λανθάνουν, ο Αποστόλης είναι καλός Άργος και αν δεν μεταβληθεί, η Μαριώρα ξεύρει την δουλειά της. (α)

(α) φεύγει/

[f. 41r] Σκηνή ε'

Μαυρογένης φορεμένος καλιοντζήδης Φεραρής ομοίως και σουιταρής. Το θεάτρον παρρησιάζει <σιχ.> Ένα κίοσκι ενός μπαγτζέ. Οι δύο καθημένοι και ο σουϊταρής ορθός, άρχοντες ρωμαίοι φορεμένοι καλιοντζήδες.*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Άνω κάτω έκαμα τον κόσμον σήμερα εις το τεπτήλι, εξήτησα να έμπω σε καμμίαν εκκλησίαν το μεσημέρι δια να προσευχηθώ, και δεν ηύρα μήτε καμμίαν ανοιχτήν, προς παιδείαν των παπάδων λοιπόν, επρόσταξα να είναι ανοιχτές αι εκκλησίες ημέραν και νύχτα, και οι παπάδες να φυλάττουν βάρδια από ένας ένας, οπού όποιος θέλει να έμβει να προσευχηθεί να ευρίσκει έτοιμην την εκκλησίαν, και να μην τριγυρίζει απ'έξω, και τον ορθρόν οπού τον έψαλλαν παντού πρώτα πούρνο, και εύρισκαν οι φαυλόβιοι αιτίαν πως πηγαίνουν εις τον ναόν, και εκείνοι έτρεχαν εις τα κακά θεληματά τούς, επρόσταξα τώρα να τον ψάλλουν από σπερής, δια να περιμαζωχτούν κομμάτι. Εμένα ο θεός με έστειλε εις αυτόν τον τόπον να κυρήξω την ευσέβειαν, αυτοί όλοι είναι ασεβείς εδώ πέρα, τι θεόν λατρεύουν δεν ιξεύρουν, μόνον φαγοπότια και εγλεντζέδες ειδέ από θεολογίαν χαμπάρι δεν έχουν εξαίρετον πράγμα είναι η αγιοσύνη, εγώ όσα και αν ελάλησα εις τα νησιά, εις την Μάνη, και εδώ, όλα το άγιον πνεύμα τα εφύσηξεν εις το μυαλό μου.

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Άμα άγιος (α), με το γιαταγάνι στη μέση (α)

---

* Μαυρ άνω κάτω

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Επρόσταξα ακόμην να ρίχνουν από ένα τόπι κάθε βράδι, το καλοκαίρι εις τας τρεις ώρας της νυκτός, και τον χειμώνα στας έξι, όπου έως εκκείνην την ώραν, ο, τι δουλειά έχει καθ'ένας να την τελειώνει και να γυρίσει σπιτι του. Χωρίς φανάρι κανένας να μην περπατεί, μήτε περισοδοτερον από τας τρεις όποιος ευρευθεί υστερον άπ'αυτόν τον διορισμένον καιρόν, ή με φανάρι, ή χωρίς φανάρι, τζερεμεί, ζυλνίς, και φυλάκη

(α) κρυφά

[το κάδρο] πως σε φαίνονται αυτές αι προσταγές μου κλουτζιάρη;
ΦΕΡΑΡΗΣ: Εξάιρε τας αυθέντη. Να νοιώσουν πως έχουν εξουσιαστήν επάνω τους, και να παύσει ο τόσος ξεσχισμός των σεργιανών.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οι άρχοντες να φορουν μέτρια πούχα, και κανένας με μινιήσι καπαλαδισμένο μπρωστά μου να μην φανεί. Κάθε βράδι από τας δώδεκα ώρας της νυκτός έως τας έξι με την αράδα από ένας οφικιάλος με κάμπουσους καλιοντζήδες και αρβανί τας της κορτής μου να γυρίσει στράζια από τον ποστάλνικον έως τον σουϊταρή. Και καθώς θε να ελύουν* από την κορτήν, μία προμηπία να δίδει ειδήσιν ότι άρχισεν η στράζα, και όταν ακούσει το τόπι, τότε να γυρίσει πίσω ο κοτζής της βραδιάς. Και να περιέρχονται έως το πουρνό οι άλλοι ζατζήδες.
ΦΕΡΑΡΗΣ: Τρέλα αυθέντη, τρέλα, μήτε εις την Φραντζα δεν είναι τόσον ζατζιήκι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Δία να τα κατορθώσω αυτά όλα εξενύχισα κάμπουσες βραδιές εις τους δρόμους, και με ήλθε μία καταρροή, όπου μόλις συντυχίω. Δία τουτο είπα να καμουν κρεββάτια εις όλους τους κιοσδες του παζαριου και των μαχαλédων, όπου να ζενυχτώ όπου βραδιάσω.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Προσταγές χωρίς κουσούρι, πολλά σωστές, δεν έχει κανείς τι να ειπεί.
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ελπίζω πως γίνονται ζάπτι γκερεκ γκιπι.
ΦΕΡΑΡΗΣ: Δεν είναι αμφοβλία.
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Μαζώνονται εις το καρυδοτξεφλο.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Ετσι χρείάζεται.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Μόνον κά τες και σκύλοι θέλω να περιπατούν την νύχτα.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Και βέβαια οι καλοί άνθρωποι κοιμούνται.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τους φθάνει η ημέρα να γλεντίσουν.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Δεν βγαίνουν και από έξοδα την νύχτα να καίουν άφευκτως κεριά, και μασαλάδες.

[f. 42r] [του Μαυρογένη] ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Να παύουν τα γειτωνεύματα.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυτό πρέπει να τους καλοφανεί.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αι συχνές βίζιτες τους με κάμνουν να λυσίαζω.

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Τα άλογα και οι βυζιταίοι θε να συγχωρούν τον πατέρα σας αφέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αν μουρμουρίσει κανένας τον σκοτώνω.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Σίγουρο, για να σιωπήσουν οι άλλοι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αιτίαν γυρεύω να δαγκάσω.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυτοί φαίνεται πως φυλάγουν τα ρούχα τους.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Άμποτε να με εναντιώνωνταν.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Δεν είναι τόσον τρελοί.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αν τους βαστά ας εύγουν από τες προσταγές μου.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τι τεργιάζει, εκείνοι...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οι δομούζηδες.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οι χαϊνηδες.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ινσαλλάχ κρεμνώ πεντέξι.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη μη θυμώνετε.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πώς να μην θυμώσω, τα σκυλιά τόσον πλούτον να έχουν...

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη εξεστάθη η χολή σας, κομμάτι υπομονή.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οι γεβεδισμένοι*, οι αδικηταί, οι κλέφται, οι άρπαγες, οι αιμοβόροι, οι... Αχ δεν με χωρεί ο τόπος. (α)

ΦΕΡΑΡΗΣ: Του κάκου θυμώνετε αυθέντη, εκείνους τους έχετε πάντα στο χέρι σας (β)

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Άδειαν δώσετέ με αυθέντη, και εγώ σκοτώνω σαράντα με τον μπαλτά αυτόν (β)

---

* τα σκυλιά

(α) φεύγει

(β) τον ακολουθά

[το κάδρο].

Σκηνή στ΄

*Μαυρογένης καθημένος εις σκαμνί, Αποστόλης, και Ματιός
πορτάρμπασης. Ιτζ ογλάνια διβανί.*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αποστόλη είπες τον αρμάση ότι είναι προσταγή μου να φέρει μαστόρους και να διορθώσει τους τροχούς όλων των τοπιών και τα δεσίματά τους να κάμει πεϊδάχι μπαρούτι αρκετόν; να παραγγείλει δια κάμποσες μπάλες εις τα σερχάτια; Να μάς φέρουν και τριακόσιες καρτούτζια μητράλια να έχομεν δια καιρόν ανάγκης;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Τον είπα αυθέντη, και με απεκρίθη πως παραγγέλει.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αυτά είναι πολλά αναγκαία πράγματα δια την σύστασιν της αυθεντείας, και χρειάζεται να τα προμηθεύσομεν από προτύτερα, δια να μην τα γυρεύομεν όταν είναι καιρός να τα μεταχειρισθούμεν, του φρονίμου τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν, τα μέλλοντα είναι άδειλα, είμεθα εις ξένον τόπον να έχει κανείς το τεδαρήκι του δεν είναι ιχαμόν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Βέβαια, το πλέον αναγκαιότερον από όλα είναι αυτό καθώς αμελεί τινάς να προετοιμάσει εκείνο οπού θε να τον χρειασθεί, τα χτυπεί ύστερον και δεν τον βγαίνουν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αν οι προκάτοχοί μου εσυνήθισαν να δίδουν προσταγές με το κονδήλι, εγώ απεφάσισα να τες στέλλω με το μολύβι δια να πηγαίνουν γληγορότερα. Τι απέγινεν ο χατζής ο Χακιάμης πορτάρης;

ΜΑΤΙΟΣ: Αυθέντη το μελά του ήυρε μόλις ημπόρεσε να γλυτώσει τον γιακά του από τα χέρια των τζαουσάδων η υψηλότης σας τον εφορέσετε είκοσι γροσιών καπότον, και εκείνοι τον εγύρευαν πενήντα μπαχσίσι, έστερξε να τους το δώσει μόνον να τον αφήσουν, αμή που; Ακούν εκείνοι λόγον; γκιούτζιλε τον άφησαν, και καθώς είδε τον εαυτόν του ελεύθερον αν τον πιάσεις.//

[f. 43r] [του Μαυρογέννη]

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Σε είπε τι άλλο τον έκαμα;

ΜΑΤΙΟΣ: Όχι, δεν είχα καιρόν να τον ακούσω.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Καθώς τον εφόρεσα το καπότο, ευθύς με αλάι τον εκατέβασαν οι τζαούσιδες κάτω εις το μπινέκ τασί, ευρήκαν έτοιμον εκεί ένα άλογον ενός αρβανίτη, τον εμπινδίδισαν και άρχισαν να τον γυρεύουν μπαχσίσι, ο χατζής και εφώναζεν, εγώ από το μαπεϊνι δεν χάνω καιρόν ανοίγω το παράθυρον, και με δύο πιστόλια εις τα δύο μου χέρια, τα δίδω φωτιά ο χατζής χα, χα χα χα(α) εξυπάσθηκε, και λίγον έλειψε να πέσει από το άλογον χα χα χα χα καθώς τον είδα οπού φοβάται, κι άλλο τουφέκι κι άλλο, κι άλλο. Έως είκοσι ο χατζής και βελεδιζνάς, όλο εκάμωνονταν πως τρέμει. Τέλος πάντων ευγήκεν έξω από την κούρτην εσφάλισα κ'εγώ το παράθυρον του μαπεϊνιού και έβαλα τα τουφέκια μου σε νιζάμι.

ΜΑΤΙΟΣ: Εύμορφην αρματοθήκην έχετε αυθέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έχω κάτι κέρατα αγζοτάρια οπού δεν ευρίσκονται σε άλλον.

ΜΑΤΙΟΣ: Πως τα εβάλετε στο χέρι;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πολλά εύκολα, όταν έλειπα εις την Άσπρην Θάλασσαν μονάχα τους ήλθαν.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Απ'όσα τουφέκια ερίζετε αυθέντη, μόνον ένα δεν επήρε φωτιά.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Το σκυλί ο τζεπχανετζήπασης δεν τα παστρεύει, πρέπει να τον σκοτώνω και να κάμω άλλον. Αποστόλη πήγαινε και στρώσε ένα χαλί επάνω εις τον πύργον της πόρτας, ενοστιμεύθηκα να πηγαίνω να καθίσω κομμάτι.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ορισμός σας. (β)

(α) γελά

(β) φεύγει/

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έχεις τίποτες να με ειπείς πορτάρη;

ΜΑΤΙΟΣ: Αυθέντη δύο τζοχαδάρια και τρεις τρεζάροι ήλθαν εις το μπεϊλίκι ο ένας*(?)... Είναι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ντομούζ, είναι καιρός τώρα, να με λές παραμύθια; βλέπεις πως πηγαίνω εις τον πύργον να σεργιανίσω, και έρχεσαι κ'εσύ να...

---

* δια εκείνα τα κατάστιχα αν είναι ορισμός σας να...τα...

ΜΑΤΙΟΣ: Μη θυμώνετε, ας είναι άλληνη φοράν, μόνον σας δίδω είδησιν δια... (α)

Σκηνή ζ'

Μαυρογένης μόνος σουλατζάροντας

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πώς δεν αγαπώ να με ενοχλούν όταν έχω σκοπόν να πηγαίνω πουθενά, αν με τυχαίνει δουλειά, θαρρείς πως η αμαρτία τους φέρει να με συγχίζουν.... Εδώ έχομεν πέντε τόπια, να γράψω εις την πόλιν να με στείλουν άλλα δέκα, να κάμω και διακόσιους τοπιτζήδες, μπάλες, μολύβια, καρτούτζα, φισέκια, όλα με βετζιούτι να είναι εις τον οδά του αρμάση. Έπειτα να συκωθώ να πηγαίνω να σεργιανίσω όλην την Βλαχιά, εις την Κραγιώβα (εκεί ακούω πως είναι κάμποσοι πλούσιοι) εις το Φωξάνι, εις το Κουμπουλούγγι, και όπου είναι μεγαλούτσκα χωριά, ελπίζω πως ο κόπος μου να μην πάγει του κάκου, ξεύρω εγώ την τέχνην να ρουφίζω το αίμα τους. Εσείς (β) πάντοτε να έχετε τα άρματά σας έτοιμα, σκουπισμένα, και παστρικά. Φισήκια να μην λείπουν από τες παλάσκες σας, και όταν ευγαίνω εις το σεργιάνι, πάντοτε να είστε αρματωμένοι, και με καλιοντζήδικο κιαφέτι να με ακολουθείτε, αυτό το επαράγγειλα και όλους τους άρχοντας της κούρτης μου. Λοιπόν μην προσμένετε να σας ξαναπροστάξω. (γ)

(α) φεύγει

(β) προς τα ιτζ ογλάνια.

(γ) φεύγει και τα ιτζ ογλάνια τον ακολουθούν

[f. 44r] Σκηνή η'

Αποστόλης καθημένος εις σκαμνί, ακουμπισμένος ο αγκώνας του χεριού εις ένα τραπέζι, και το μάγουλον του εις την παλάμη του με κατιφές ήθος σιωπηλός, κάμνοντας ενίστε κινήματα απελπισίας.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Όχι σκληρή όχι, στο κάτεργο αν με βάλουν, εγώ δεν βαγγεστίζω από σένα, τα κρέατα μου να πέσουν

από τις ζυλίες, εγώ πρέπει να περπατάω να σε αποκτήσω...
 Μα διατί τόσο επιπλοκών; Διατί να την αγαπώ τόσο, εις
 καιρόν οπου εκείνη με αφήνει, και αρραβωνιάζεται με
 άλλον; Ένα μου φλουνάρην αράπη, χαλκάρη, τρέλον,
 ακατάστατον, αθρόοστομον; Ο Διμυόλογος έχει τόσα
 προτερήματα οπου να ελκύσει την καρδιάν της Ζοφίας; Να
 την παρακινήσει να αρνηθεί τον Αποστόλη της, οπου χιλίες
 φορές το είπε πως τον έχει στα σπλάχνα της; Ο Διμυόλογος
 οπου μολίς εγλύτωσε τον λαμίδον του από το σχοιόνι δια τις
 τρέλες του; Οπου και εδω αφού ήλθεν άνω κάτω εκάμην και
 κούρτη και αρχοντολόγι; Μά... Αχ σκληρόκαρδη, δεν
 ενθυμάσαι καν πως χωρίς να σε βιάσει κανείς με έδωσες
 τόσα ζωντανά σήμεια της αγάπης σου, έξω από τους
 καθημερινούς όρκους σου; Που έμειναν τα φλογερά εκείνα
 δάκρυα, οπου η αντάμωσις τους εσχημάτιζεν ένα ποταμάκι
 και εδρόσιζεν τις πονεμένους καρδιές μας; Άπονη Ζοφία,
 δεν θυμάσαι καν τον μαρκάδα οπου σε έστειλα από τον
 Ταρσανά, και τον επείρεν η καλή, με τι καρδιά θε να
 απαλώσεις το χέρι σου, και να εκφωνήσεις το φερμάνι του
 θανάτου μου; Τα ίδια χείλη εκείνα οπου τόσες φορές με
 έδωσαν την ζώνην, γίνεταί τώρα να δώσουν την τρομερήν
 απόφασιν να κατεβώ εις τον τάφον; Έτσι το θέλει,
 εκείνα όλα ή τον καννός, και λόγια στον αέρα, προσμένει
 ήλιαν λαμπυρόεσαν τύχην, η αρραβώνα της είναι το σεγάματι
 της. Καίτινε Αποστόλη παύσε από του να πονείς / ήλιαν
 αδιάφορη, οπου ήλτε την κόψει αν είναι επιπλοκή και
 κλίσκεις καρδιάκην εις τον κόσμιον (α) παρηγορήσου καν με
 την ευχαρίστησιν της ψυχής σου ότι εστάθης πιστός, και
 αυτή επαρέβη τους όρκους της, ή την εν ξανασυνύχους, και
 αυτή επανέβη εις τον ίδιον στίχον της διατί

Αποστόλης και Σοφία

Σκηνή θ'

Σοφία: Ο καϊμένος κλαίει σαν ένα βιόζλο.
Αποστολή: Είναι ώρα που είσαι εδώ;

Σοφία: Μερικά λεπτά.

Αποστολή: Άκουσες τι έλεγαν;

Σοφία: Μήτε τόσον, άκρες μέσες.

Αποστολή: Η αρραβώνα σου θε να με σκοτώσει.

Σοφία: Εκείνη εξαλάσσε κιόλα.

Αποστολή: Πώς; δέν... Πλάνον... Ο Δίμπλους...;

Σοφία: Τυρεβει να πάρει αργοντοπούλα.

Αποστολή: Οχ, αναπνέω. Ας πάρει βασίλοπούλα αν τον

δώσουν, εσένα Σοφία μου να μην...

Σοφία: Οχι. Να σε πω την αλήθεια δεν ημπορούσα να

τον χωνεύσω δια τις καυχήσες του, και παρακάλεσα την

κερά να τα χαλάσει, και ας είναι καλά...

Αποστολή: Ο θεός να σε δίνει χρόνους κερά μου που

με αναστήσες.

Σοφία: Ως τόσον πρετενδέρει χαβαδίσια δια τον

σπαθάρην.

Αποστολή: Ο Αποστόλης είναι καθώς και πρώτα εις το

ναζάρι σου, δέν είναι έτσι;

Σοφία: Και βέβαια, χρειάζεται να το πωήσεις;

(α) εδώ η Σοφία πλησιάζει κρυφοπίσθεν τον Αποστόλη,

και μετά προσοχής ακούει τα λόγια του, με όλον που τα

ακούεν εξ αρχής εις μίαν κώχην του θεάτρου.

(β) συνκώνεται και την βλέπει.

(γ) κλαίει./

[f. 45r] Αποστολή: Ολίγον έλειψε να σκάσω προτούτερα.

Σοφία: Με κακοφαίνεται να αμφιβάλλεις εις την αγάπην

μου.

Αποστολή: Πως αφού είναι αρραβώνα στη μέση να

μην...

Σοφία: Και υπανδρεία αν ήτον, ο Αποστόλης ποτέ δέν θε

να είναι μισητός.

Αποστολή: Αμή ο Δίμπ... Δέν...

* Εμποιάζει σαν τον βρωκόλακα οπου

Λοφία: Χα, χα, χα. Δια τουτο τον εϊδα κατακορνιαχτισμενος, μητε ματια μητε γενεια εφαινονταν οταν ηλθε να νιφθει.
 Αποστολη: Καθως εφτασαμεν επροσταζε ευθους και τον ηφεραν το σενοτοκι του κρεδινιτσηρη και το ανοιξε μπροστα του ευρηκε τριακδσια γροσια και τα επηρε, λεγοντας πως αυτα ειναι απ'εκεινα οπου εκλεψε εις το βιναρτιζιο, και δια να μην τυχει και κολασθει το παιδι ευσπαλχιζομενος τα επηρε το υπος του να το γλυτωσει απο το βαρος και απο την κολασιν.
 Λοφία: Φοβερη ευσπαλχια.
 Αποστολη: * Προς αντιληψημην οπου τον εδολευσεν τοσους χρονονς ειναι αυτα. Τον κακορπιζικον εμενα τι φιδι θε με φάγει καμια φορα;
 Λοφία: Ο θεός να σε φυλάξει ως τόσον ζευρεϊς πως εβγαλαν το νομα του πεγλιζαδε οπου γενηθηκε τωρα;
 Αποστολη: Όχι, διατι σημερα τον εβἀπτισαν, και εγω ειχα δολεια και δεν ευρεθηκα.
 (α) *ye'ad*
 [l. 46r] Λοφία: Ισοψη.
 Αποστολη: Και διατι Ισοψη;
 Λοφία: Επειδη και εχει ενα φιλον το υπος του μεγαλοσανον τουρκον δι'αγἀπη λοιπον εκεινου, τον εβἀπτισε Ισοψη η κερα εφρευιτευσεν παρπανοειτο σημερον πως ειναι αρρωστος ο πεγλιζαδε, και ευρεθηκεν ενας αρχοντας βλαχος παρων ο οποιος αρχισε να την ζευκλενδιζει μπροστα της λεγοντας ποιος πεγλιζαδε κερα, ο Ισοψης; Χα, χα, χα και να γελα. Η κερα απεκριθηκε, και τι αρχειο νομα, και εσιωπησε, πλην εβαλε.
 Αποστολη: Ο χαρά στην τρελα.
 Λοφία: Πηγαίω επειδη ἀρησα. Όταν έρχεσαι εις το χαρβι να σε βλεπω Αποστολη, διατι προχθές οπου ηλθες εις την κερα δεν σε εϊδα, και ημουν με την ενοια σου.
 Αποστολη: Εγω σε εσκαλιζα, όμως δεν σε ηύρα ἀλλή φορα ζευρω την δολεια μου.
 Λοφία: Πολλά τα ετη σας. (α)
 Αποστολη: Δουλος σας.

Σκηνή ι'

Αποστόλης μόνος

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ευχαριστεία να έχει το όνομα του θεού, η Σοφία όλο με αγαπά όλο με ενθυμάται, με παρακινεί να πηγαίνω να την ευρίσκω συχνά, ζητά να με βλέπει, έχει την έννοια μου. Τι ευτυχής είναι ένας εραστής όταν ακούει τοιαύτα λόγια από το στόμα εκείνης οπού λατρεύει. Την Βλαχιά να με δώσει ο Μαυρογένης, δεν τον δίδω την Σοφία. Μόνον τα μεγαλεία είναι οπού κάμνουν τον άνθρωπον ευτηχή, όχι και μεγάλος και μικρός να είναι κανείς όταν δεν είναι ευχαριστημένη

(α) φεύγει/

ψυχή του εις την κατάστασίν του, όλο στενάζει, διατί όλο επιθυμεί κάτι τι εγώ όλη μου η επιθυμία περιορίζεται εις την απόκτησιν της Σοφιάς. Εμπήκεν η Σοφία στο χέρι έπαυσαν τα βάσανα του Αποστόλη. (α)

Σκηνή ια'

*Μαυρογένης με τζουρουφλισμένον σαμουροκάλπακο
νιβομένος Γιαννάκης γραμματικός και Δόμνα*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Παλίρι ήτον το μπαρούτι, εξαίρετον, όλο φλόγα, τόσον οπού εκαψάλισε το καλπάκι μου. Είπα τον παχάρνικον Αλέξανδρον και με έστειλε πενήντα γουρούνια να ευρίσκονται εις την αυλήν της κούρτης, και πεντέξι μικρά να περιέρχονται μέσα εις τους οδάδες μου και εις το χαρέμι, επειδή και τώρα όντας καλοκαίρι πέφτουν αστροπελέκια και σκοτώνουν ανθρώπους λοιπόν αυτά τα ζώα είναι αναγκαία ωσάν οπού (ποίος ιξεύρει τι χάριν έχουν);

ΔΟΜΝΑ: Γουρούνι και χάρη σύμφωνα πράγματα. (β)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Προφυλάττουν από τα αστροπελέκια, και όπου σκαλίζουν αυτά είναι εμίνης να καθήσει κανείς άφοβα. Δεν βλέπετε εις τα καράβια πώς τα βαστούν επί ταύτου οι φράγγοι δια να μην τρυπήσει η συντίνα. Εκείνοι κάτι ξεύρουν οι διάβολοι, δια τούτο και εγώ ήφερα αυτήν την

ημπορώ πλέον να βαστάζω τον θυμόν μου, πέντε ώρες
 ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Γκρεμισθείτε απ'έδω και οι δύο σας, δεν

ΔΟΜΝΑ: Με βρίζει.

ΓΙΑΝΝΑΚΗ Τρέμω.

ΔΟΜΝΑ: Τα όσα με επρόβαλες...

Α

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εκείνα που αποφασίζετε...

ΔΟΜΝΑ: Μη σιωπείς.

ΓΙΑΝΝΑΚΗ Συντύχετε.

ΔΟΜΝΑ: Κάμε την αρχήν. (β)

Β

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ορίστε η εκλαμπαρότης σας. (α)

ΔΟΜΝΑ: Ο γραμματικός έχει να σας ειπεί

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Η κερὰ έχει να σας συντύχει.

ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Να σε πω, συμβουλές δεν με χρειάζονται.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εκεί που χρειάζεται, και όχι...

προκάτοχοί μου.

ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Το αγίρικον το εμεταχειρίζοντο και οι

τες αργοπορείτε.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Μερικές δουλείες, αυθέντη, δεν πρέπει να

ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Ας τον άκουσα και τότε έβλαπτε.

διαιτ τον κάμνεται να προσμένει.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Όταν ήτον εις τον οντά μου άρχισε να βρίζει

ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Ολίγον με κόπτεi.

επρίχτετε τουφέκια, και δεν τον ακούετε.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ώς φαίνεται θε να επικαρισθηκε διαιτ

ευθός έφυγε.

εκάθισε εκεί εις την λάβριτσα κομπάτι, κάτι εμουνιούρησε, και

[Ι. 47r] ΜΑΡΓΟΤΕΝΗΣ: Τη αλήθεια δεν εβνιούμαι τι έλεγε,ν,

(β) κρυφά//

(α) φευγει

ανταώσε, τον εδώσατε ακρόασιν;

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ο σεκρετάριος του Νέμριτσα ήλθε να σας

μαρτυρή ειπίτω όμως να πάρω το ζυγι του.

καλά εις το σημάδι πλην δεν ειμαι συνεθισμένος εις (?) Το

εσκότωσα, και επτά ετζάκισα τα ποδάρια τους εγώ χτυπώ

σκοτώνω έπριτσα καμιά τριανταριά τουφέκια μόνον πέντε

διβανιου και άρχισα με το τουφέκι μπιρέρ μπιρέρ να τα

αγέλη πλην ώτας πολλα εκάθισα εις το παράθυρο του

κομπλιμέντα ποιος να συντύχει, και να ήτον μπάριμ δουλειά, δεν με έκοφτε, τις ιξεύρει τι χάλτια θε να τζαμπουνίσουν. Ας πάγω να κρίνω κομμάτι και τους πτωχούς, να τους δικαιώσω οπού τους αφάνισαν αυτοί οι δομούζηδες οι εντόπιοι, και να ιδώ αν ευγαίνει τίποτες μουτπάκ ακτζεσί. (γ)

(α) προς την κερά

(β) προς τον Γραμματικό

(γ) φεύγει./

Σκηνή ιβ'

Γιαννάκης, και δόμνα

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κερά μου διατί δεν τον είπετε πως ο κόσμος όλος μурμουρίζει, πως τον κατηγορούν δι'αυτά οπού κάμνει, και να διωρθωθεί.

ΔΟΜΝΑ: Αμή η λογιότης σου διατί εσιώπησες, και έβανες εμένα εις το τοπ αγιζί;

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Εγώ εκόπτισα, όμως μ'εσφάλισε το στόμα λέγοντας πως δεν θέλει συμβουλές.

ΔΟΜΝΑ: Αφ'ου δεν ακούει λοιπόν, διατί να χάσω τα λόγια μου τα χρυσά;

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Μα έχετε χρέος καθώς συμβία του να τον ερμηνεύσετε.

ΔΟΜΝΑ: Και η λογιότης σου ομοίως καθώς μυστικός του.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Άλλο και άλλο.

ΔΟΜΝΑ: Το ίδιον.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Που θε να τελειώσει αυτό;

ΔΟΜΝΑ: Δεν είναι δική μου δουλειά να το ξεύρω.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ενέχεσθε.

ΔΟΜΝΑ: Καθόλου.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κάθε μέραν τρώγει τα αυτία μου ο βιστιάρης, και ο ποστέλνικος να τον ειπώ να διορθωθεί διατί έτσι δεν σουρδίζεται αυθεντεία.

ΔΟΜΝΑ: Καλά σε λέγουν, ειπέ τόν.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Δεν το έχει τίποτες να με κάμει μασκαρά εις το καλαμπαλήκι, ο, τι και αν τον ειπώ με ευγάζει εις το παρόν, αυτός μυστικόν δεν βαστά.

ΤΙ ΔΙΑΒΟΛΟ, ΠΩΣ ΝΑ ΔΟΥΛΕΨΕΙ ΚΑΝΕΙΣ; Ο ΚΟΣΜΟΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΠΟΔΗΡΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΝΑ ΣΕ ΠΡΟΣΚΛΙΝΟΥΝ ΔΙΑ ΤΕΣ ΤΡΕΛΕΣ ΤΟΥ, ΝΑ ΜΗΝ ΗΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΥΧΕΙΣ ΔΙΑ ΝΑ ΠΕΡΙΜΑΛΩΣΧΘΕΙ, ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΑ ΤΡΕΧΟΥΝ ΑΠΟ

Γιαννάκης μόνος

Σκηνή ιγ'

ΔΟΜΝΑ: Δοιπόν σφάλισε τα μάτια σου και ο, τι τύχει. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Το σαδάκατι μου με παραινεί, να... ΔΟΜΝΑ: Δοιπόν μην τον πειράζεις. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΜΗΝ ΤΟΝ ΠΕΙΡΑΖΕΙΣ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Το σάδακατι μου με παραινεί, να... ΔΟΜΝΑ: Δοιπόν σφάλισε τα μάτια σου και ο, τι τύχει. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Η εκκλამπρότης σας δεν έχετε σκοπόν να τον συντύχετε παντελώς. ΔΟΜΝΑ: Ισως τον ειπώ, όμως δεν σε το αποφασίζω. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Ανυθεείτε την υπόληψιν του. ΔΟΜΝΑ: Αφού μόνος του την χαλά, τι να τον κάμω; ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Ισως σωφρονισθεί. ΔΟΜΝΑ: Αδύνατον. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Μπάρη ας μετριάζει. ΔΟΜΝΑ: Δεν το πιστεύω.// [f. 48r] ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Και τώρα έτοι θε να τρέχει το πράγμα; ΔΟΜΝΑ: Ισως και χειρότερα, διατίκατα τα πιασίματα του... ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Εντρέπομαι τους ανθρώπους τη αλήθεια. ΔΟΜΝΑ: Σκεπάσου με ένα κόσκινον. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Στο θεό μου τελείως δεν σας μέλλει με ζευκλεντίζετε κιόλα. ΔΟΜΝΑ: Μα τι να σε κάμω; Επιχειρίσεις τα αδύνατα. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Και τώρα δεν είναι τζαρές να βάλει γλώση; ΔΟΜΝΑ: Των αδυνάτων αδύνατον. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Δία να μη μας τύπτει λοιπόν η συνειδησίς μας, πρέπει να της το ειπούμεν μόνον μίαν φοράν και ύστερον νοικοκύρης είναι. ΔΟΜΝΑ: Η λογιότης σου συντύχεται κατά μόνω, και εγώ κάμνω το χρέος μου. ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Να ζει η κερά μην το ξεχάσετε. ΔΟΜΝΑ: Όχι. Πηγαίνω να δεχτώ τις μουσαφίριδες μου(α) ΓΙΑΝΝΑΚΗ: Ταπεινός δούλος σας κερά μου.

θεσαν οπου ακολουθησαν και οι προκατοχοι του; Χθές
 επιπροστα εις τοςους αρχοντας εις το διβάνι δια να αποδείξει
 την υπαρξιν της θεότητος εφερεν εις παρὰδεξιμα τον
 πλάτανον του νησιου της Κω. Επειδή λέγει και εκείνος ο
 πλάτανος εις τοςον μεγάλος, άρα ο θεός υπάρχει. Ακούτε
 χάριτα, ακούτε τρέλες δια όνομα Θεού. Και με ποιόν θαρρεί
 ο τρέλος πως συντυχαίνει, με τανυσάηνδες, με γεωργούς, ή
 με γκεμιστήρηδες; Αυτοι εις αι άρχοντες οπου ειδαν βασίλεια,
 στολισμένοι με πρᾶξιν και προκοπήν, εκ γενετής τους εις
 την κόβρην, και ημποστα εις αυτους συντυχαίνεις καμμένες
 τείτοιους μαλχιοναϊέδες; Θέε μου έπρασεν τα μούτσουά μου.
 Αν σιωπούν, θαρρείς πως δεν σε καταλαμβάνουν; Πλανάσαι.
 Εκείνοι φυλάττον το εις και σε τιμούν ως αυθεντην
 τους, αιη εσύ δεν έχεις άλλο, παρὰ το όνομα, τα ποτερήματα
 και η φρόνησις της ηγεμονείας σε λείπουν. Χρειάζεται να
 αποδείξεις εις τείτοιους ανθρώπους πως η φακή όταν εις αι
 μαγειρεύμενη με λάδι, εις αι μαρτια να την φάγει κανείς την
 ζαρακοστήν, και όταν εις αι με αμυγδαλόαδον, δεν βλάπτει.
 Αχ κουρέματα σου. Ποιος σε πιάνει από τον λαμινόν να
 συντυχαίνεις τουτα κείνα; Αχ, τι να ειπω την ώραν οπου
 εκίνησα και ήλθα... Πλήν υπομονή, επισηκήμεν εις τον
 χορόν, πρέπει να χορεύσωμεν. Μίαν φοράν έχω να τον
 συνύχω. Αν περιμαζώθει, καλώς, εις και όχι, μήτε

(α) 137/138

δεν βάνει εις τάξιν τα λασαρέτα κατά την συνή
 πανούκλαν, οπου ενοχλεί τον κακορίζικον αυτόν τόπον, και
 άγιον Γεωργιον, και άγιον Δημήτριον να διώξουν την
 συνύχην; Πως δεν αισχύνεται να λέγει πως έστειλε τον
 κατεβαίνει εις το κρανιον του, και τον φωτίζει τι να
 του τόπου; Δεν εντρέπεται να λέγει πως το άγιον πνεύμα
 ζυμώνει, εις καιρόν οπου έπρεπε να καταγίνετα εις το νιζάμι
 σκαφίδια και τζουβάλια με αλεύρι να κοσκινίζεται, και να
 τῶρα εις το αυθεντικόν διβάνι να φέρει να κουρδισεί
 το ένα τείλειώνει, και πέντε αρχινά, και όλα σπαβα. Ένεται
 κομμάτι κομμάτι σε πέγολα, όλα σε κεπτάονταν, αιη αυτός
 βοήθει, να ιδείς κανείς τα κατὰσχημα σου, ή όχι; Αν ήτον
 παντού σαν την βροχή, να μην έχεις και άνθρωπον να σε

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Σκελετίζεσαι κανείς να κἀθεσαι ὅλο μέρα, και μάλιστα ἐγὼ οὐδὲν εἶμαι θάλασσαν πονεῖ, και ἀγαπῶ να περὶ πότε δὲ και πότε ἐκεῖ. Με λέγουσιν πως πρέπει να κἀθομαι ὅλο εἰς τὸν θρόνον και να κρίνω, να μὴν ευχαλίνω ἀπὸ τοῦ ὄλου, να μὴν συντυχάλω με ὅποιον τυχεῖ, και να κοιτάζω δουλεία εἰς τὸ καμινεῖτο μου, ὥσταν να προέρχεται καμήλια διαφορά εἰς τὴν ἀποφάσεως μου ἀπὸ τὴν ὀροθεσίαν, ἢ να μὲν κἀτω τοῦ οὐμοῦ τοῦ τὸ πονεῖ διατὶ πηγαίνω εἰς τὸ ἀχούρι, ἢ εἰς τὸ μαγερὶ, ἐγὼ καθὼς δὲν ἰδὼ καλῶν τῆς κα ἀρβανίτης, πεθαίνω κκεῖνην τὴν στῆλην, μπαρὸντι καθὼς δὲν με μῦρσι εἰς ἐκκοστέσερες ὥρες δαμνονίσωμαι. Αὐτὸ τοῦ τὸ πονεῖ δὲν εἶμαι ἐξαίρετον δια θρόνος; Το λείλα ἐκ τζαδῖρι (α) μου δὲν παρομοιάζει το κουπτεῖ ἀλτὶ τοῦ σαλινδεβλάτι; Τα ἄλογα ἀντικρυ μου δὲν προξενούν ἐνα θῶρι ἐξαίρετον; Τα παλικάρια μου γύρω τριγύρω δὲν προσμένουν τὴν ἀπόφασιν μου δια να ἔλθω να ξέρω τι ἀέρας φυσᾷ. Στραβώνουν τα μούρτζουνά τους διατὶ να βάλω πέντε τόπια μπροστά εἰς τὴν πόρταν τῆς κουρτης, κκεῖνο δὲν ἔλω να το ξέρω, ἐγὼ κοιτάζω το σελάματι μου. Πικρὸντας διατὶ συντυχάλω με τὸν σουτάρη, χωπατέω με

Αὐτὴ ἡ σκηνὴ εἶναι εἰς ἐνα μεϊδάρι, οὐδὲν εἶναι ἐνα τζαδῖρι
 στῆμενον ὑπὸ κἀτω εἰς τὸ τζαδῖρι ἐνα τόπι με τοὺς τροχὸς τοῦ, ο
 Μαυρογενὴς καθήμενος ἐπάνω εἰς τὸ τόπι και σαλινδίζοντας το
 ποδάρι τοῦ, ἀντικρυ τοῦ τζαδῖρι οὐδὲν ἀχίρι ἀλόγων ἀνοικτὸν
 ὑαλιντζήδες και ἀρβανίτες, σουτάρης, τζαδάρη και ἀρχοντες
 βλάχοι ὅλοι γύρω τριγύρω εἰς τὸ τζαδῖρι.

[f. 49r] Σκηνὴ ἰδ'

(β) κοιτάζει τρυφῶν τοῦ //

(α) φεγγῆ

κανεῖς (β) και εὖρω τὸν πελά μου.
 ἐγὼ ἀπὸ μακριά με τοὺς ἄλλους. (α) Ἀς φύγω να μὴ με ἀκούσῃ
 εἰς τὸ ἐξῆς να ἰξέρω, ὅ, τι θέλει ἀς κἀμει, ζευκλινεῖζω και
 ἀνακατωνομαι πλέον, ἐξω ἀπὸ τὴν δουλίτσα μου δὲν ἔλω

εσυνήθισαν) ὅσον ο Διηγηρᾶκης ο Κιπτιζής//

τόσον (επειδή και εσυντυχεν ἄλλοτε μετ' ἀλλήτερες πράξεις και την
πλήθος ἀρχόντων και πράγματευσιν οὐκ ἴστων παρῶν δὲν το ἀπόρησε
(α) αὐτην την ἀχρηστικη την εἶπεν ἐπὶ διβανίου, κανένας ἀπὸ το

και μάλιστα με τέτοια
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πολλὰ καλὰ, ὅταν ο ἄνθρωπος ἀρρωστῇ,
ἀρρωστῇ του.

κατὰκοιτος, και τον εκοιτάζα εγώ. Η διαθήκη ἐγινεν εις την
ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΧΟΙ: Με λουμικὴν αὐθεντη σαρᾶντα ημερες
ἀρρωστῇ ἀπέθανε; Και ποτε ἔκαμε την διαθήκην;

δυνάμεις, νουν, ζωτικὰ πνεύματα, και νεύρα. Αὐτός με τι
πᾶλιν δὲν πρέπει να πάρει, επειδή και ο ἄνθρωπος ἔχει τρεις
πρώτος, και εκεινον τυχαίνει να σουρδισει διαβᾶ. Εκείνος
τρίτος δὲν ἔχει δικαιον να ζητει επειδή εἶναι στο μεῖδάνιο
της Παναγίας, ζῆρπει εκεινος. Ἐμεινε δια τους ανεψιούς, ο
να δωθῶν εις τον καμαρᾶση μου να τα βάλει εις το πούγγι
αποθανόντος, και να πάρει το δέκατον, τα δὲ ἐπιλοιπα ἄσπρα
δευτερον να πουληθῶν ὅλα τα ἄμπελια και χωράφια του
καταράψει την περιουσίαν και να πάρει το μᾶλι
ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πρώτον να πηγαινει καλίουτζίης να
απεφᾶσιν πῶς δὲν ἔχει δικαιον, τι ἀποφασίζετε εις αὐτό;
εσυκῶθῃ τῶρα και γυρῶει και αὐτός μεριδίων, οἱ ἀρχοντες
του εις ἕνα αὐτὸν ανεψιὸν του, ἕνας ἄλλος τρίτος ανεψιὸς
κλήρονομιας, ο αποθανὼν ἄφησε με διαθήκην ὅλα τα ἔχει
ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΧΟΙ: Αὐθεντη, εἰς εἶναι μία διαφορά περὶ
εὐλόγον;

τι λέγουν αὐτοὶ αὐτοὶ πέρα, τι εὔρει κανεῖς ἀρχοντες
μηδὲ τι γνῶσιν τ' ἄλλαξε μηδὲ την κερᾶλὴν του. Διάβασε,
και ο λόγος ο λύκος αν εγλήρᾶσε κι ἄσπρισε το μᾶλι του
οπου ἦμον ἀμετάβλητος, και ἀπαράλλακτος. Καθὼς λέγει
κάμουν, ας πιὸν ζῶδι. Εγὼ εἶμαι ὅλο εγώ, οἱδὸς εκείνος
σικιη (α) το αὐτὶ μου δὲν ἰδρῶει ὅ, τι τους περᾶσει ας
ζῶση μου πιστόλῃα και γιαιταγάνι, και γεμενῖα εις το ποδᾶρι
Ἄγαπῶ να πῶν τοῦτέκῃα, και τζιρίτια, φορῶ εις την

εἶναι οἱ τοπος της καταδίκης, εκει ἀποκεφαλίζουν τους πταίστους./

ἔχει διπέκι πολλὰ ψηλόν. Οἱ βεῦρηδες * το κουβανὼν εις το οὔδι.
(α) λειᾶν τῶδῃρι εἶναι διαφορετικὸν ἀπὸ τα ἄλλα. επειδή και
γιολντᾶσηδες τους καλίουτζίηδες μου,

τους ιτς ἄγᾶδες μου, τρέχω με τους ἀρβανὶ ες μου, λέγω

[f. 50r] λοιμικήν, δεν πονούν τα νεύρα του;

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Πονούν αυθέντη.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Α, όταν πονούν τα νεύρα του, δεν συμπάσχουν και τα ζωτικά πνεύματα οπού είναι μέσα εις τα νεύρα;

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Συμπάσχουν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αφού συμπάσχουν τα ζωτικά πνεύματα, οπού είναι η τροφή του νου, καθώς ένας μαρινέρος εις ένα καράβι οπού σώσει την κουμπανία του, και τρώγει μόνον τάκους, και πίνει βρωμισμένο νερό ζαϊφλαν δίξει τότε και ο νους;

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αυθέντη συντυχαίνετε τόσον πιθανά οπού κινδυνεύει να σας πιστεύσει κανείς.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και βέβαια, δεν είναι πρώτη φορά οπού έκρινε. Ο χαζνές του πασά από τες δικές μου κρίσεις εγέμιζε κάθε χρόνον.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Με πιθανολογίαν κατά την τάξιν της λογικής.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πολυλογίαν δεν αγαπώ. Ας έλθομεν εις το ζαϊφλάνδισμα του νου. Ο νους όταν είναι άρρωστος δεν τα κάμνει όλα στραβά; Δεν συλλογίζεται στραβά, και αποφασίζει στραβότερα; Δεν κάμνει την γλώσσα να παραλαλεί και να συντυχαίνει χίλιες τρέλες. Άρα αυτή η διαθήκη οπού έγινεν εις καιρόν λοιμικής δεν είναι καλή, με το να ήτον ο νους του αποθανόντος άρρωστος, και πρέπει το μάλι του να έμβει εις το πουγγί της Παναγιάς.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Καλά αυθέντη όμως...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Όμως ξεόμως δεν έχει, ο λογαριασμός είναι σωστός, δύο και δύο κάμνουν τέσσερα.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Οι νόμοι αυθέντη άποφασίζουν διαφορετικά.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Με σκοτώνετε με αυτούς τους νόμους κάθε φοράν. Οι νόμοι είναι νόμοι, τους έκαμαν οι άνθρωποι, εγώ είμαι άνθρωπος άρα κάμνω νόμους. Αγαπούσα να ξεύρω και εγώ τι πράγμα /είναι αυτοί οι νόμοι; Σουιταρή ξεύρεις εσύ τι θε να ειπεί νόμος;

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Δεν είναι αυθέντη αυτό; (α) Εγώ όταν θέλω να συκώσω κανένα ξύλον, το βάνω εις τον όμον μου.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Χα, χα, χα. Να ακούτε, μήτε ο σουιταρής δεν ξεύρει τι θε να ειπεί νόμος. Άμε συ (β) να κάμεις παστρικόν τεφτέρι δια όλον το πράγμα του αποθανόντος και να γένει η απόφασις καθώς είπα.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Τρέμω ο καϊμένος το χέρι μου δεν πάει να γράψει. Κακορίζικος εγώ (γ) κρίμα εις τα έξωδα οπού συκώθηκα και ήλθα

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Κοιτάξετε φέρετε και άλλην κρίσιν.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ:.. Αυτός ο μπογερνάσης ο ολτιανός (δ) έχει ένα μούλκι, ένας γείτωνας του απλώθηκε και τον επήρε μίαν άκρην, παρακαλεί να ευρεί το δίκαιον του.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ω κολαΐ βαρ ια. Ένας καλιοντζής να πηγαίνει με τριακόσια γρίσια αγιάκ τερί να μετρήσει και τα δύο μούλκια και να δώσει το μέρος αυτό εκεί οπού πρέπει είναι άλλος να κρίνει.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αυθέντη δια όνομα Θεού, αυτό το μέρος δεν αξίζει πενήντα γρόσια, και να δώσει αγιακερί τριακόσια δεν είναι αμαρτία.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εγώ ξέρω τι συντυχαίνω, εσείς χαμπάρι δεν έχετε από δικαιοσύνην, μόνον να ξεγυμνώνετε τον κόσμον ξεύρετε.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αυθέντη αυτός εβαγγέστισε από τον διβάνι του, δεν ζητεί τίποτες, αφήνεται.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και ποιός τον αφήνει επάρε τον εσύ (β) και φυλάγε τον καλά, να μην τον κατζιρδίσεις σε σκοτώνω έπρεπε να μην εμβείς την κρίσιν, τώρα οπού εμβήκε η απόφασις πρέπει να

(α) δείχνει τον ώμον του

(β) προς ένα καλιοντζήν

(γ) φεύγει συντυχαίνοντας

(δ) δείχνοντας τον.//

[f. 51r] λάβει τον τόπον της.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Δούλοι σας αυθέντη. (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πού πηγαίνετε; Σταθείτε, κρίσεις να φέρουν, κρίσεις, πού είναι οι ζαπτζήδες, εγώ είμαι καλός να τελειώσω διακόσιες την ημέραν.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Αυθέντη είναι ξώρας, εκουρασθήκατε πλέον επάνω εις το τόπι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Μοιάζει πως εκουρασθήκατε εσείς εις το ποδάρι, ειδέ εγώ δεν έχω τίποτες.

ΒΛΑΧΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ: Δούλοι σας αυθέντη. (β)

Σκηνή ιε'

Μαυρογένης ορθός, και σουϊταρής

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τουλάχιστον αυτός οπού πέθανε πρέπει να έχει δέκα πουγγειά και τρακόσια γρόσια από τον άλλον, επ εϊτζέ χαρτζιλήκι δια τούτο αγαπώ εγώ την δουλειά, δουλειά δώσε μέ, και πάρε την ψυχή μου. Όταν κάθεται κανείς και κλοσά τα αυγά του, πεθαίνει της πείνας. Όταν όμως είναι τζαπούκης, άοκνος φιλόπονος, ποτέ δεν αδειάζει η τζέπη του. Τζίατ πάτ όλο κοπτίζει κάτι τί. Σουιταρή γιατί έχεις μόνον πέντε αλεπουρές εις το καλπάκι σου; Σουϊταρής θε να ειπεί ένας εξτραορδινάριος άνθρωπος, ο καθένας δεν ημπορεί να τον έχει εις την πόρταν του. Θέλω να ράψεις παντού εις το λύκινον φόρεμά σου και άλλες πολλές αλεπουρές, πάρε αυτό το ρούπι, και πήγαινε να αγοράσεις. (γ) πρέπει να ξεύρεις πως αγαπώ να βλέπω τους ανθρώπους μου στολισμένους, και προ πάντων το τάγμα των αρβανιτών και καλιοντζήδων μου.

ΣΟΥΙΤΑΡΗΣ: Να ζήσετε αυθέντη, όμως είναι ολίγο.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Πάρε αυτά τώρα, και κατόπι σε χαρίζω κι άλλα. Από τούς

(α) κάμνουν σχήμα και ζητούν να φύγουν.

(β) φεύγουν. (γ) τον δίδει ένα ρούπι//

Ζαπτζήδες τζάνουμ βατάχους άπρόδους, βατάχους διβανιού, βατάχους παχάρνικους, βατάχους βιστιάρας. Διατί να μην πάρω εγώ τίποτες; Αυτοί κερδαίνουν όλη μέρα με το κιλό από τα ρέσματα, και εγώ να μην ωφελούμαι τίποτες; Όχι, έν εκαλλί από πέντε πουγγιά πρέπει να τους πάρω. Αμή ο αρμάσης, ο αρμάσης οπού ερούφιξεν ως το αίμα των κατziβέλων, δεν πρέπει να με δώσει κ'εκείνος τίποτες; Ας είναι δα ο σπαθάρης είναι δικός μου και μοιράζομεν μισά και μισά, Ο αγάς όμως δεν είναι της γούνας μου μανήκι

οπού να τον κάμνω χατήρι καλά έκαμα και εγώ οπού τον έχω με τον λουφέ, και πέρνω το εισόδημα της ατζίας. Καιρός θέρους είναι τώρα, το μιρμήγκι συνάζει το καλοκαίρι για να έχει τον χειμώνα, ας μην είναι και το χωράφι δικό του. Οποιος έχει δόντια, και πέτρες κριτζανίζει, όποιος πάλιν δεν έχει, και το κρέας να μασήσει δεν εμπορεί. Ο καιρός δικός μου, κάτσα σκότα, ας τρέχει το καράβι. Αφού κυβερνηθώ εγώ καλά καλά, τότε ας ευγάλουν και αυτοί τα όσα εξώδευσαν να έλθουν από την πόλιν ως εδώ. Μην κλαίεις δι'άλλον, γιατί σε πονούν τα μάτια. Ο Μαυρογένης τα νύχια του τα έχει άκονισμένα πρό πολλού, ξεύρει να ξεσχίσει. Ας πάγω κομμάτι και επάνω (α) να ιδώ τι μαντάτα.

Σκηνή ιστ'

Ο Φεραρής αρματωμένος, και καλιοντζήδικα φορεμένος*

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τόσοι και τόσοι ζαπτζήδες ευγαίνουν το βράδυ και γυρίζουν κώλι κατά την προσταγήν του ύψους του, και κανένας δεν εστάθη άξιος να πιάσει ένα ψύχον βέβαια, όλα τα άλογα δεν είναι δια σέλα μόνον ιφτιράδες να ρίχνουν ξεύρουν, και να κουβανούν τους ανθρώπους από τα εργαστήρια τους να γίνονται αίτιοι να τους τζερεμλεδίζουν οι φαγάδες. Εκόπηκεν η καρδιά μου προχθές να βλέπει έναν καλορίζικον οπού τον έδ

(α) κινά, και τον άκολουθούν όλοι/

[f. 52] τη αλήθεια εξαίρετον φόρεμα είναι των καλιοντζήδ(ων) ελαφρά, ζαρίφικον, και σε υπόληψιν, να ο αυθέντης το αγαπά οπού τρελαίνεται. Αμή τα άρματα εγκαρδιώνουν τον άνθρωπον καθώς τον εφόρεσα εξαναγενήθηκε, Ας ιδώ αν με πιάνουν (α) αχ και πώς να μη με πιάσουν, εγώ ότι και αν φορέσω από τον κεραυόν του Δία έως εις την τανάλιαν του Ηφαίστου** θα πεις πως είναι φκιασμένον δια λόγου μου. Πνεύμα του διαβόλου, εφευρέματα άπειρα, στοχάσου...

---

*δυο, τέσσερα ιτζ ο γλάνια φορεμένα γυναικεία φορέματα. Μαυρογένης και άλλα δύο ανδρίκια.

** θαρρείς πως είναι φκιασμένο επί ταυτού διαλόγου μου

(α) κοιτάζει εις έναν καθρέπτην//

[f. 53r] έδερνεν ο καπετάν σαλίχης, διατί έλεγε πως είχε δίκαιον ο πτωχός, πως είναι ιφτιρές οπού τον εσύκωσαν, και πως απετόλμησε να ζητήσει την βοήθειαν του ύψους του όντας άδίκημένος. Με όλον οπού και μεγάλοι και μικροί εγνώρισαν το δίκαιόν του, κανέννας όμως δεν άνοιξε το στόμα του να συντύχει ένα λόγον,μόνον τον άφησαν άδίκως να φυλακωθεί σιδεροδέσμιον, αυτά είναι φως φανερά ζορμπαλήκια. Πλην το εδικό μου το άποψεσινό δεν έχει να κάμει δύο ζευγάρια ζαμπαράδων τα ηύρα οπού έκαμναν τα παζαρλήκια τους, Εσυμφωνούσαν τον τόπον και τον καιρόν της ανταμώνσευς τους κρυφά κρυφά, αφού τα άκουσα όλα, και επληροφορήθηκα πως θε να πιασθεί η μπεκάτζα στο βρόχι, ευθύς τους εγιακελάδισα, και τους έφερα να τους σοϊλετιρδίσει και το ύψος του δια να γλεντήσει κομμάτι, επειδή και ξεύρω πως κάμνει χάζι να κρίνει τωρινούς μαδιτέδες. Ο κλουτζιάρης δεν είναι μόνον καλός χαττάτης και ξεύρει πού πατεί κονδήλι, και πώς να στολίσει τον άνθρωπον από τα νύχια ως την κορυφή, αλλά είναι και εξαίρετος δια ζαμπίτης και σπαθάρης, αντάμωσε την προκοπήν, με την επιτηδειότητα της στρατηγικής, άλλος Ξενοφών. Αυτοί σκάνουν τώρα οπού εγώ το κατώρθωσα να φανώ ασπροπρόσωπος την πρώτην φοράν οπού ευγήκα έξω, μα δεν με κόφτει. Λυπούμαι αληθινά δια τους κακορίζικους αυτουनों οπού γίνονται αιτία να παιδευθούν, όμως πρέπει να φροντίζει κανείς και δια την δόξαν του.

Σκηνή ιζ'

ΦΕΡΑΡΗΣ: Μαυρογένης δύο ίτζ ογλάνια φορεμένα ανδρίκια και δύο γυναικεία πλήθος καλιοντζήδων και αρβανίτων

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έλα δα κλουτζιάρη, απόψε οπού εγύρισες κώλι ημπόρεσες να ευρείς τίποτες, ή μόνον του κάκου εχάλασες τα παπούτσα σου;

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη εγώ δεν είμαι άνθρωπος οπού μόνον λόγια να συντυχαίνω, χωρίς να τελειώνω και έργα. Αν είναι ορισμός σας προστάζετε να φέρουν εδώ παρών τέσσερα

και να πρεπει να υπαγορευθει; Τα γιναι σου μαθηματα
 γηρας. Πως ειναι πηνητα χρονων, και οχι εξηταπεντε,
 [f.54r] να λεγεις για πως τα δοντια σου δεν επεσαν απο το

(β) *φερουν τα ιτςογλινια μεσα (γ) γελα.*

(α) *πως τους καλουντςηδας.*

απο γυναικα, χπειδζει
 εμιατουφιας παρον αφοδεν ημπορει να διακριθει αδρα
 ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Χα, χα, χα, χα (γ) και ημενε κλουτςιδη εν
 ενα καρτο, εγω τες ειδα και ητον γυναικες.

ΦΕΡΑΗΣ: Τι να πει κανεις; Πως εφντρωσαν επανω εις
 χα, χα, χα (γ)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Καε τι ητον; δεν βλεπεις μυστακια; χα,
 ΦΕΡΑΗΣ: Πως ειναι τποπος; τι λογης... Αυτες τωρα ητον...
 εχουν μυστακια.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Παρετε τα μαυουκια τους, τι διαβολο αυτες
 μωτςουναρια τους ειναι.

ΦΕΡΑΗΣ: Ηγουν δυο γυναικες ζενες, με δυο αδρες
 ζενους οπου εκαμαν παζαρι να... (β) κοιταξετε τους η
 πιανεις;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και αδρες με τες γυναικες τους πως τες
 γυναικες οπου...

επεριεργαθηκα, πλην ξερω πως ειναι δυο αδρες και δυο
 ΦΕΡΑΗΣ: Αυθεντη οσον κατα το πουγι δεν τους
 μδον του κακου...

αθρωπους επιασε; ειναι τιποτες παχυ το πουγι τους, η
 ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Φερετε δια να ιδουμεν τι εκαμε (α) τι
 της ολες τες μηχανες τους ωσαν κανον τες διαλυει.

αυτους τους πληγηωει το σμαρι, πλην το ναζαρ του βρους
 αυτο ειναι οπου τους παρακιζει να τον εχουν εις το στομαχι,
 το να ευαρεστησει το Ψος της ετσι ξερω να δουλευει, και
 οφικια τους τον ζυπαζουν εχοντας προ οφθαλμων του μδον
 κλουτςιδης οπως οπου μητε απρα τον δοκωνουν, μητε τα
 η αφοδ ευρισκουν τα αφηλουν, περνοντες τιποτες. Ο
 κοιμουνται εις καμια κανωχεν και δεν ευρισκουν κλεπια,
 η απιληκιο, αυτοι οι αλλοι οπου γυριζουν ολη νυκτα, η
 οχι μδον κατα το μσαλο, αλλα και εις τα τετηρια του
 ιδει πως εχει διαφοραν ο κλουτςιδης απ' ολο το επταγισας
 υποκειμενα οπου επιασα απωθε εις την σπαρτια και θελετε

δεν ευχαρις να τους ιδεις πως ειναι και οι τεσσερες ανδρες;
 Ένα φανάρι δεν έπρεπε μαζί σου οπου να μη γελασθεις;
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Καλή συμβουλή, με το φανάρι στην στήνιά,
 δια να με βλέπουν να φεύγουν οι κακοί.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Και αν τους πιάνεις τι το όφελος; Να οπου
 παθαίνεις πέγλι.
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Ακόμη δεν το πιστεύω να έπιασα άνδρας,
 γυναίκες ήτον.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Μας βιάζεις τώρα να βάλουμεν τους
 ανθρώπους να σε αποδείξουν εμπρακώς.
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Όχι, όμως εγώ τες έπιασα από το πηγούνι, και
 ήτον μαλακόν.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Με το χάλι σου χαδებεις και πηγούνι, ναι;
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Φοβούμενος να μην πάθω αυτά οπου έπαθα.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Πλην άλλην φοράν δεν άμφιβάλω πως θε
 να πάρεις μέτρα καλύτερα, και περριθανότερες δοκιμές.
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη εδω पैра κάτι θε να είναι, Ο
 Έρωτάκης ο Έκκαναβής αγανά να με πειράζει πάντοτε, εν
 όσω να έλθω να σας δώσω την ειδήσιν, αυτος έδωσε δρόμον
 ίσως τες γυναίκες, και ένδωσε με τα ρούχα τους αυτουνος.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Και πως σε πειράζει εκεινος;
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Όχι, όμως μας, όμως ήνπε τον μπρά του
 πορτιέρα ηθέλησε να πειράξει και τον σπαθάριον
 Ρωσέτον εκεινος όμως τον έδωσε τρεις ματςους μέσα εις
 το μαπτινόντας η υψηλότης σας εις το καμπινέτο, οπου
 έγινε το πρόσωπον του αντιδι, από το ένα μέρος άσπρον και
 από το άλλο κατακόκκινον.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Ως τόσον εδιορθώηκαν η όχι;
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Θε να έλθουν και οι δυο να προσκαυθούν.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Αλλοίμονον εις τον ξυλισμένον, το πράγμα
 έγινεν έγινε./
 ΦΕΡΑΡΗΣ: Ο Έρωτάκης ζητεί άδεια να πηγαίνει στην
 πόλιν.
 ΜΑΡΚΟΤΕΝΗΣ: Καλέ δια δια τρεις ματςους δεν πρέπει να
 συγχισθι.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Το πρετενδέρει, και θε να έλθει μόνος του να σας το ειπεί.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αφού αυτοί δέρνονται εγώ τι φταίω; Ας πηγαίνουν τον άλλον ως τόσον εις την καμάραν δύο τρεις ώρες, και ύστερα ας τον ευγάλουν. Αφ'είπετε και αυτουνούς* πάμε εις το άλλο μέρος να δειπνήσωμεν και εμείς. (α)

Σκηνή ιη΄

Τραπέζι κουρδισμένον Μαυρογένους, Φεραρής και τρεις άρχοντες βλάχοι καθημένοι, ίτζογλάνια διβάνι, μία φωνή αόρατος...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Τέτοιος τερπνός τόπος έχει η Άσπρη Θάλασσα και προπάντων η Λογγοβάρδα εις την Πάρον οπού με φαίνεται πως να μην ευρίσκεται πουθενά εις την οικουμένην, τι να νοστιμευθεί κανείς και να μην ευρεί, ψάρια λογής λογιών, χαβαρκά άπειρα πωρικά πάρα πολλά και εις κάθε καιρόν, κάθετα κανείς εις το περιγιάλι, και βλέπει. Τόσα παρτίδα, άλλα πηγαίνουν, άλλα έρχονται, άλλα βολταντζάρουν, ξαναγεννιέται κανένας. Εδώ όμως δεν έχει τι να ιδεί, όθεν βιάζομαι να παρηγορηθώ μόνον με όσα έβαλα και εξωγράφισαν εις τα κιόσκια μου. Το Μπουλάτι μπαχρί... Αχ τι εύμορφον καράβι, και γλήγορον, και ελαφρόν, από την αγάπην που του έχω... Σταν γυρίσω και ιδώ το κάδρον του, με όλον οπού είμαι στο καπινέτο μου με φαίνεται πως είμαι μπαρκαρισμένος μέσα του, και ταξιδεύω. Δια να νοιώσει κανένας την ιηδονήν οπού αισθάνεται η ψυχή την ώραν οπού ο αέρας πρίμα φουσκώνει τα πανιά πρέπει να γεννηθεί γκεμιτζής, ειδέ αλλέως τίποτες δεν είναι δεν βλέπεις πως παίζουν τες λύρες τους όσοι άνεβαίνουν το κατάστενον; Εκείνο σημάδι χαράς είναι. Μα, αληθινά

(α) φεύγει και τον άκολουθούν.//

[f. 55r] η ζωή του ανθρώπου εις μίαν τρίχα στέκεται, όταν άρχινήσουν τα σαγανάκια, βάστα πχια караβοκύρη. Και εις την ξέρει όλο το αυτό άκολουθεί, και εκεί θάνατος και αν πολυζήσει κανένας τι τούφλα καθώς έλεγεν ένας γεροντάκης εις τα νησιά μας, η ζωή του ανθρώπου ωσάν

δύο γροσιών παράδες, οι είκοσι είναι τζίλικοι, οι είκοσι ολίγον λαμπροί, οι είκοσι ορδινάριοι, και οι επίλοιποι είκοσι κάλπικοι. Πού είσαι τώρα κλουτζάρη, εις τους ορδινάριους, ή έγινες καλπουζάνης;

ΦΕΡΑΡΗΣ: Με φαίνεται πως εχάλασα το εξηντάρι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λοιπόν δεν φροντίζει πλέον δια συνοικέσιον.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Το μετωπόν μου είναι δελικάτον και δεν υποφέρει βάρος εις την ηλικίαν οπού έφθασα. *(Εδώ η άορατος φωνή ακούεται σφοδρά.)*

ΦΩΝΗ: Τάικα, μάικα. Τάικα, μάικα.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τι φωνή είναι αυτή, ετρελάθηκε κανείς;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Μία πτωχή τρελή ζητιάνα είναι. Επροχθές με ήρυν εις τον τζεσμέ, ήλθε κοντά μου, με εφίλησε, όλοι οι άρχοντες οπού ευρέθησαν εκεί, απόρησαν εις την ταπεινωσίνη μου, την εχάρισα κάτι τι, τώρα ήλθε και εδώ, εκαλοσυνήθισε.

ΦΩΝΗ: Τάικα μάικα, τάικα μάικα, τάικα μάικα.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Έπαρε παιδί αυτό το πινάκι, και δώσε την να φάγει, έξω εις μίαν κώχην.

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αυθέντη προστάξετε να την διώξουν διατί είναι εντροπή να φωνάζει μπροστά εις τον μπερδέ σας.

ΦΩΝΗ: Μάϊκα τάϊκα, τάϊκα μάϊκα, μάϊκα μάϊκα, τάϊκα.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Και έτσι εμείς αν διόξωμεν τους τρελούς από την κούρτην, πρέπει να μην απομείνει κανένας σας, επειδή και όλοι με την χάριν του Θεού έχετε από ένα κουκί τρέλας εις το μυαλό σας./

ΦΕΡΑΡΗΣ: Αν θέλετε ημπορείτε να την ελεήσετε και από μακριά.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εγώ νοστιμεύομαι να άκούω τες φωνές τής, και να την βλέπω να χορεύει. (δ)

ΦΕΡΑΡΗΣ: (Αληθινά εγλεντζές θαυμάσιος) Καλό ήτον όμως να έχετε ολιγότερον γούστον δια λόγου της, επειδή και...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εχ(α) η ηθική σου πολλά με πειράζει, μάθε να συντυχαίνεις, διατί... (β)

Σκηνή ιθ'

Φεραρής μόνος

ΦΕΡΑΡΗΣ: Τώρα να συντύχεις κακό, να σιωπήσεις χειρότερο. Όλοι τον περιγελούν, και οι ίδιοι κουρτεζάνοι του, και δεν το αισθάνεται. Αν θελήσεις να τον ανοίξεις τα μάτια, πρώτα εσένα στολίζει και ύστερον φροντίζει να κάμει άλληνη μεγαλύτερη τρέλα, οπού να σε αποδείξει πως δεν ακούει τον λόγον σου. Τώρα είναι εις την κούρτην μας και άλλοι τρελοί διαφόρου χρώματος και ηλικίας καθώς το είπεν ο ίδιος, όμως δεν φωνάζουν, αν δαρθούν κίολα, δέρνονται κατά μόνας, και δεν αποφαίνεται εις τον κόσμον. Ο ένας αρματώνεται με πιστόλια και περιέρχεται στο διβάνι να ξυπάσει γκιόϊα τους ανθρώπους, ο άλλος φορεί την γούνα του ανάποδα, άλλος αλλάζει το νισπέτι του, άλλος περιπατεί και σφυρίζει, άλλος τρέχει επί ταυτού πως τάχα έχει δουλειά και ξεκουρντά τους ανθρώπους, και τους ρίχνει κάτω δια να γελάσει ύστερα. Τη αλήθεια μεγάλην απορίαν έχω, που εμαζώχθησαν τόσοι τρελοί. Όλοι τον αυθέντην τους μοιάζουν. Έ... Να φανείς φρόνιμος αναμεταξύ τους..., Δεν ημπορείς να ζήσεις, πρέπει να κουτζαίνει κανείς, όταν συγκατοικεί με χωλούς (γ)

(α) σηκώνεται θυμωμένος.

(β) φεύγει και οι άρχοντες τον ακολουθούν.

(γ) φεύγει.

(δ) με πείσμα.//

Σκηνή κ'

[f. 56r] *Μαυρογένης αρματωμένος. Δόμνα και Γιαννάκης*

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ουφ, εκόπηκα, από το εξωπάζαρον έρχομαι τώρα, εμάζωξα τους ψώμαδες όλους δια να βάλω σε νιζάμι το νάρκι του ψωμιού, μόλις όμως ημπόρεσα να το κατορθώσω να με δώσουν είκοσι πουγγιά, και να κάμουν εκείνοι ό,τι θέλουν, και να πουλήσουν καθώς αγαπούν. Όλο δεν εχάθηκε και η σημερινή ημέρα, εμβήκε κάτι τι εις τον

ΤΙ ΑΝΝΑΚΗΣ: Το αρχοντολόγι αυθεντι η υποψηφιζει δια
τα οσα κἀματα, και συντιυαίετε, λῆγουν πως αυτοι ποτε
τους δευ ακουσαν απο στομα αυθεντου τοσον απρεπα λογια,

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ζας ειπα πως αυτο το εβαλα σε ταξι
(α) *ειχε τετοια τζελεπηλικια ο Μαυρογενης*

ετραβιχθηκαν και δεν δουλευουν παλιν.
κἀματα το διβαλιν εκμεκτιζῃδικον ερυαστηρι, οι ψωμιαδες
δεν ευρισκουν, ευθὺς οπου η Ψηλαδότης σας ηθελησετε να
γινει ζοφιααηκι, ο λαος ξεχει πεντε ημερες νηστικος, ψωμι
ολος ο κοσμιος ειναι στο ποδαρι, αποψε λῆγον ελῆψε να
ΔΟΜΝΑ: Η αγάπη σας με παρακλινισε να σας ειπω ὅτι,
τον δῶσω να καταπατι, και με εμποδιζει)

ΤΙ ΑΝΝΑΚΗΣ: (θελῶ να βαρυσκῶσω το χᾶτι οπου θε να
ΔΟΜΝΑ: (θελῶ να το φέρω με ζαπαφετι και δεν με αφηλει)
συντῶχε; (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Να χῆσω την κεφαλήν σου, θε να
ἀκραν, κλινοντας εως εδῶπους την κεφαλήν μου...

ΤΙ ΑΝΝΑΚΗΣ: Αμβάνω την τόλην μεθ' υποκλίσεως
τι ζητάς;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Το ξέρω πως με αγαπάς, συντῶχαινε ὅπως
με παρεκλινισε να...

και παλιν γινεται ἄνω κάτω ενα σπιτι. Λοιπόν η αγάπη σας
ΔΟΜΝΑ: Μήπως εκ τουτου και ακολουθησουν διχόνοιες,
σκαλῖ, δεν ημπορῶ να το αρνηθῶ.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ετσι ειναι, αληθινά εσταθῃκες πιστός σαν
της ἰξέρπει πως φυλάττω εζαρχῆς εις το χανεδάκι της...

δεβλῆτι σας θε να αναστηθῶ, και το σαδακάτι οπου το υψος
ΤΙ ΑΝΝΑΚΗΣ: Η ελπίδα οπου με θρῆφει ὅτι εις το εγιδάμι
συντῶχε;

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ουχ δα, τι πολὰ προοίμια... Θε να
ενας, οὔτε ο ἄλλος ιδιαιτερα, μήπως εκ τουτου...

δεσμὸς οπου μας ενωσε, θελῆει και τα ιντερῆσα της
ΔΟΜΝΑ: Αυθεντι, επειδῇ και ευρεθηκα συμβία σας, ο
με προβάλετε;

ακολουθησε, κανένα νῆον ακουσετε ἡ κανένα χᾶλι θε να
κορβανᾶ. Φαίνεται πως ξεχρετε να με συντῶχετε τιποτες, τι

5. Երբ հայտնվեցին հևս ևս արժեքի և ևս արժեքի և ևս արժեքի***
 10. Երբ հայտնվեցին հևս ևս արժեքի և ևս արժեքի**
 15. Երբ հայտնվեցին հևս ևս արժեքի և ևս արժեքի*

[illegible]

να σας ειπώ τι λογής τρέχουν τα πράγματα, επειδή και βλέπω άλλοι δειλιάζουν να σάς τα ειπούν, άλλοι σας κολακεύουν, ευρίσκουν εύλογον τα καμώματά σας, και σας κρύπτουν την αλήθειαν, και άλλοι με την ολότη δεν τους κόφτει*** ο δούλος σας κάμνω το χρέος μου, και είστε νοικοκύρης να κάμετε καθώς θέλετε σας λέγω να θυμηθίτε και την υστερινήν ημέραν της μανζηλίας σας.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Γραμματικέ καταχράσαι την υπομονήν μου, και θέλεις να δίδεις συμβουλές χωρίς να σε τες ζητούν. Ο καλός ναύτης* εις την φυγού δεν ανάφτει φωτιά εν καιρώ φουρτούνας, αλλά κάθ(εται) στην κώχη του και αφήνει τον караβοκύρη να διοικεί καθώς ξεύρει, να γκρεμισθείς. Να λείψεις από μπροστά μου, να μην ξαναφανείς και να καταβρωμάς εις τον ονδά σου, διατί κανένας δεν σε edιώρισε μινίστρον. Οποιος έχει τα γένεια, έχει και χτένια, εγώ θέλω να με τρέμουν όλοι, να με φοβούνται, και όχι να με αγαπούν, μήτε να με εγκωμιάζουν, ακούεις; θέλουν και δεν θέλουν εγώ είμαι αυθέντης τους.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Με την γλυκύτητα κανείς.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Εις τες ημέρές μου γλυκάδα δεν χωρεί, το ασήμι δια να το λαγαρίσει ο τεχνίτης, πρέπει να το τζακίσει με το σφυρί εις κομμάτια, να το βάλει εις το χωνευτήρι να το κάψει άσπλαγχνα, και ρίχνοντας κάθε φοράν μολύβι εις το χουνί, να το παστρεύσει από την παλαιάν λέραν οπού είχαν. Έτσι και εγώ αυτουनों, δια να τους ελευθερώσω από τες παλαιές φαντασίες και καπνούς τους, είναι ανάγκην με κάθε τρόπον να τους ξυπάσω, να τους ψήσω να τους σφίξω. Απ'εδώ ικιδέ μπιδέ να τους δίνω από μιας φωτιά εν οσω να μείνουν πλέον καθώς τους θέλω.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Καλά, όμως το πολύ της θλίψεως γεννά παραφρ...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Φύγε σε λεγω απ'εδώ, διατί τώρα... (α)

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Κερά, ήλθεν η αράδα σας, δια τον Θεόν...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Ακόμι στέκεσαι σκύλε; (β)

(α) *πιάνει το γιαταγάι του.*

(β) *τον κυνηγά και εκείνος φεύγει. /*

---

*καραβοκύρης

Σκηνή κα΄

Δόμνα και Μαυρογένης

ΔΟΜΝΑ: Ο κακορίζικος πώς φεύγει, τρέμει από τον θυμόν σας, με όλλον τούτο...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Αρχίνησεν εδώ πέρα τες μωρολογίες του, ωσάν να πιάνουν αυτά τόπον εις το μυαλό το δικό μου.

ΔΟΜΝΑ: Αληθινά σας εσύντυχε κομμάτι ελεύθερα, πλην...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Καλός γραμματικός, όμως ανακατώνεται σε δουλειές οπού δεν τον τυχαίνουν.

ΔΟΜΝΑ: Αν με edίδετε την άδειαν να σάς ειπώ, και εγώ εκείνο οπού...

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Χωρίς πολλά κλωθογυρίσματα, και με ολίγα λόγια.

ΔΟΜΝΑ: Αυθέντη, οι παλαιοί άνθρωποι μας όλοι κλαίονται πως δεν έχουν κυβέρνησιν, ήλθαν εδώ μαζί μας και καταχρευθήκαν τόσοι χρόνοι είναι οπού μάς δουλεύουν και κανένας τίποτες δεν απέλαυσεν. Ο Μικελής, ο Σμαροκόπος, ο Βαλέτας, ο Κελαμιός, ο Σκούφος, Κούμουλνος, ο Φραντζέσκος, ο Κουφετιέρης, ο Μπαρώτζης, ο Κουκονφάς, ο Φουτρίης, ο Δελαπάστας, ο Φραγγόπουλος, ο Κόκκος, ο Μπαρδάκας, ο Κονδύλης, ο Δελαγραμμάτικας, ο Καμπάνης, ο Σαρδέλλας και τόσοι άλοι, όλοι ταλανίζουν τον εαυτόν τους οι καϊμένοι, πως ξεχωριστά οπού δεν τους εκαζανδιδίσετε τίποτες, τους επήρατε και όσα ειμπόρεσαν αυτοί να αρπάζουν άπ'εδώ κ'εκεί.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Να σε πώ, τα βλέπεις αυτά; (α) στοχάζεσαι τι λογής τα έκαμεν η φύσις; Αυτά έγιναν μόνον να φουχτίζουν. Εγώ να ευγάλω παράδες από το σεντούκι μου να τους δώσω, είναι αδύνατον μη σε κόφτει διατί η ξένη έννοια γυρίζει τον σκύλον. Και με όλον τούτο να οπού μερικούς τους στέλλω εις τους άρχοντας με ψεύτικους μουζδέδες, και εκείνοι βλέποντες άνθρωπον μου βιάζονται να τον φιλοδωρίσουν αρκετά. Αυτό γίνεται συχνά συχνά.

Το μπερμπέρ μπασή μου τον επρόσταξα να πέρνει εκατό γρόσια από όποιον άρχοντα αφήσει τα γένεια, και βλέ

(α) δείχνοντας την παλάμην και τα δακτυλά του.//

[f. 58r] πεις με το έλεος του θεού έως τώρα εκάμαμεν κάμποσα τζιράκια, μπροστά πίσω του γένεια βρίσκει κανείς τον Παργιανόν τον ζωγράφον συντοπίτην μου τον επρόσταξα να πηγαίνει εις όλες τες εκκλησίες του Βουκουρεστίου, και αν ιδεί των κτίτορων τα πρόσωπα χαλασμένα από την πολυκαιρίαν, να τα διορθώνειν και να πέρνει τριάντα γρόσια δια τον κόπον του, από τον ηγούμενον ή προεστόν της εκκλησίας. Το δίκαιον δίκαιον, κάθε έναν πρέπει να ζεί με τον ιδρώτα του προσώπου του.

ΔΟΜΝΑ: Καλά αυθέντη, πλην η μεγαλοπρέπεια της ηγεμονίας το απαιτεί να με λιμοκτονούν οι άνθρωποί σας και να στέλλουν έξω να ζητούν δανεικά δια να κάμουν ένα τζακήρι, καθώς εβιάσθηκεν ο καϊμένος ο Μπαρότζης να κάμει. (α)

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Οπου λυπάται ξένα κρέατα τρών οι σκύλοι τα δικά του. Ας έχουν υπομονή.

ΔΟΜΝΑ: Αυτοί οι άνθρωποι θε να μας χρειασθούν και κατόπι.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Δια να τους έχομεν τότε, δεν πρέπει τώρα να τους αφήσομεν να πάρουν απάνω τούς, όταν έχουν σκούφια να μην έχουν παπούτσια, και όταν αποκτούν μπινίσι, να τους λείπει το πουκάμισον. Εκείνος καθώς πλουτήσκει τρελός είναι πλέον να σε δουλεύσει;

ΔΟΜΝΑ: Εμένα με φαίνεται πως τότε μάλιστα προσειλώνεται ένας δούλος εις τον αυθέντην του, όταν έχει κάθε κέρδος και ανάπαυσιν.

ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Λάθος έχεις καθώς λέγω εγώ έτσι είναι, δεν βλέπεις το πουλί όταν είναι μικρόν και αδύνατον καθέται εις την φωλέαν του, και ευθύς οπού μεγαλώσει και κάμει πτερά πως φεύγει ξεχνά την μητέρα του;

ΔΟΜΝΑ: Αυτό το παράδειγμα δεν με καταπείθει. Καλύτερον είναι του σκυλιού οπού εν όσως τον θρέφει κανείς τον έχει, και φυλάττει το σπίτι. Καθώς τον αφήσει και πεινάσει, με τες αλυσίδες δεν ημπορεί να τον βαστάξει.

ΔΟΜΝΑ: Τὸ κεφάλαιόν μου, ὁ σπαθάρης...
 ΔΟΜΝΑ: Ἄλλο τι ἔκαμε ὁ σπαθάρης;
 ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Τὴν ὥραν οὗτον ὁ σπαθάρης, ἀχ να
 ξεκουραστῶ κομπάρι.

Ἀποστολὴς καὶ δόμνα

[f. 7r] Σκητὴ κβ'

(α) φεβρύη //

ΔΟΜΝΑ: Κατὰ πτέρων σπηρεὶς καὶ ἡμῖν Μαρῶρα, ἐκεῖνος
 δὲν ἔχει μὴτε φόβον Θεοῦ, μὴτε ἀγάπην εἰς τὸν πλάησιόν του,
 μὴτε συμπόνεσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς, μὴτε συστολὴν ἀπὸ τοὺς
 ἄχοντας, στοχαζέται πᾶς ὁ κόσμος ἔγινε δια να θερπαρῆσῃ
 τὴν ἀκόρεστον φιλαργυρίαν του, ὅλοι πρέπει να τον
 δουλεύουν δια τὴν ψυχὴν του, ἀφοῦ μὴτε με ἔβαν καλὸν
 λόγον δὲν τοὺς παρηγορεῖ. Το βλᾶπῶσαν ἀνύριον πᾶς θε να
 μᾶς ἀφήσουν εἰς τοὺς πέντε δρόμους, καὶ να φύγῃ καθ' ἑνας
 οὗτον ἰδὸν τα μάτια του ματὶ να κᾶμω; Δὲν εἰσακούομεν,
 υπομονή... ὁ σπαθάρης δὲν ἰξύρω δῖα τι δὲν φαίνεται... ὁ
 Ἀποστολὴς ἐχάθηκε, μὴτε κείνος δὲν ἠλθε τῶρα τόσες
 ἡμέρες να με εἰπεὶ κανέναν ἔβαν, ἀχ, ἀργε εἰς τι βᾶθμόν να
 εὐρισκείται ὁ ερῶτάς σου Μαρῶρα; Ζεὶ καὶ εἰς τὸ στήθος
 του σπαθάρη, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐδικόν σου, ἡ ἀπέθανε πλᾶτον,
 καὶ σε ἐξέχασε; Τρέπω να μὴν το πᾶθω καὶ αὐτὸ ἀναμεταξὺ
 εἰς τὴς ἀλλὰς μου δυστυχίες πλᾶν... Να... Όταν εἶναι λόγια
 περὶ λύκου φαίνεται ἡ οὐρὰ του λέγει ὁ λόγος. Να καὶ ὁ
 Ἀποστολὴς τρέχοντας να ἰδοῦμεν τι μαντάτα.

Δόμνα μόνη

Σκητὴ κβ'

ΔΟΜΝΑ: Φαίνεται πᾶς ἐσυμφωνήσῃτε καὶ οἱ
 δύο σας να με χοροσκάσετε σῆμερον. Δῖα να μὴ χαλάσω
 λοιπόν. Ἐστὶ τοῦ κάκου το κέφι μου, σε ἀφῆνω υγιεῖαν (α)
 [f. 59r] ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ: Φαίνεται πᾶς ἐσυμφωνήσῃτε καὶ οἱ
 δύο σας να με χοροσκάσετε σῆμερον. Δῖα να μὴ χαλάσω
 λοιπόν. Ἐστὶ τοῦ κάκου το κέφι μου, σε ἀφῆνω υγιεῖαν (α)

(α) Ὁ σπαθάρης Μπαρτῶλης ἐγγραφή //

ΔΟΜΝΑ: Συντύχαινε γλύγορα, και ύστερα ξεκουράσου όπου θέλεις.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Σήμερα μου ο σπαθάρης ήλθε με ένα εύμορφον άλογον εις την κούρτην, με ράχη εξαίρετη, και το αλάϊ εμποστά και πίσω, τι νοστιμάδα πού έχουν τα εύμορφα άλογα πιστεύω πως δεν ευρίσκεται κανείς εις το κόσμον όπου να μην τα νοστιμεύεται, να το βλέπεις να χαιρετά δεξιά και αριστερά, να κουνεί το κεφάλι του, και νά...

ΔΟΜΝΑ: Ετρελάθηκες, Αποστόλη; Άλογα κάθεσαι να με περιγράφεις και δεν με λέγεις τι έπαθες σπάθαρης;

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ήτον καβάλα και εφούσκωνε σάν τον κουρκάνον, φθάνοντας εις την σκάλαν εξεπέξευσε, και ανέβηκεν επάνω κάθε ένας εφιλοτομέιτο να τον χαιρετήσει, και αυτός άνταποκρίνετο με ένα ύφος τόσον βαρύ, όπου δεν ημπορούσαν να το σηκώσουν. Τέλος πάντων εμβήκεν εις τον αυθέντη με την γούνα στις κουτάλες (γ) Ο Μαυρογένης και καθώς τον είδε

(α) τρέχοντας

(β) με άνυπομονησία

(γ) οι νησιώται κουτάλες λένουν τους ώμους/

εσκύλιασε, τον έδιωξε με της πομπής τα μουδήλια απ' εμπρός του, τον εύγαλεν από το οφθίκιον, τον επρόσταξε να καθίσει εις τον οδά του και να μην ανακατεχθεί πλέον σε καμμία δουλειά.

ΔΟΜΝΑ: Ο καϊμένος ο σπαθάρης.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Πάλιν τον λιπάσαι κερά; Δια όνομα Θεού παύσετε από του να αγαπάτε έναν επίορκον, έναν όπου σας θυσιάζει ως και εις τες γυναίκες του δρόμου. Μισήσετε τον, ξεχάσετέ τον, μην γυρίσετε πλέον να το ιδείτε. Εκείνος δεν έχει μήτε φόβον Θεού, μήτε εντροπήν ανθρώπων, αι αδικίες του βοούν εκδίκησιν εις τον ουρανόν, οι κλεψιές του δεν περιγράφονται, και άρχοντας και πτωχούς, όλους τους έγγιξεν έδωσεν ο θεός και τον εύγαλεν ο αυθέντης σήμερα, ειδέ αλλέως, αν έμεινεν ακόμι ήθελε τον παραλαδίσουν καθώς έκαμε κιόλα την αρχήν ένας γαλιωντζής προχθές και τον εκυνήγησε με το μαχαίρι να τον σκοτώσει πλην τον ελυπήθηκαν ύστερα και μόνον τον έδειρε και τον άφησε.

ΔΟΜΝΑ: Αχ, τι να κάμεις;

ΔΟΜΝΑ: Κοίταξε να μάθεις και άλλο τίποτες Αποστόλη, και άφησέ με κομμάτι να συντύχω με την Σοφία κατά μόνας μοιάζει πως και αυτή έχει κατί να με ειπεί.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Δεν αμφιβάλλω κερά μου πως edώσετε προσταγές τον βόρνικον να μην με εμποδίζει να έρχομαι όταν έχω να σάς συντύχω.

ΔΟΜΝΑ: Βέβαια εγώ σε είπα πως το φροντίζω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Να οκκαζιόνε (α) να βλέπεις συχνά την Σοφία ως τόσον ας κρυφτώ πουθενά δια να την ειδώ όταν εύγει από την κερά (β)

Σκηνή κδ'

Σοφία και Δόμνα

ΣΟΦΙΑ. Δεν εσυντυχαίνετε με τον Αποστόλη κερά μου προτύτερα, η έτσι με εφάνη;

ΔΟΜΝΑ: Εκείνος ήτον, έλα, έχω να...

ΣΟΦΙΑ: Και διατί έφυγε καθώς με είδε;

ΔΟΜΝΑ: Εγώ τον είπα να πηγαίνει δια να σε συντύχω μυστικά.

ΣΟΦΙΑ: Και εκείνος δεν είναι ξένος.

ΔΟΜΝΑ: Το ξεύρω, πλην είναι άνδρας, εγώ έχω να σε ειπώ γυναικεία πράγματα, και...

ΣΟΦΙΑ: Ιξεύρει όλα τα μυστικά μας.

ΔΟΜΝΑ: Ας είναι. Με όλον τούτο άκουσε. Ο αυθέντης ευγάζει τον σπαθάρη από το οφφίκιον του και επρόσταξε να μην εύγει τελείως από τον οδά του, όμως ποίος με βεβαιώνει πως αυτή την

(α) μισεύεται και καθ'εαυτόν

(β) φεύγει//

[f. 9r] νύχτα δεν θε να παρέβει την προσταγήν, και να περιέρχεται edώ και εκεί; αυτός είναι εις την παλαιάν κούρτην, ημείς edώ εις την καινούρια, δύσκολα μανθάνει κανείς τα έργα του αποφάσισα να κάμω ότι κάμω και να τον φέρω edώ να [...]

ΣΟΦΙΑ: Μη λαμβάνετε τον κόπον κερά μου, διατί η τρέλα του τον ήφερε μονάχη της. Εχθες καθώς τον εύγαλεν ο αυθέντης από το οφφίκιον έπεσεν εις άκραν μελαγχολίαν.

Όθεν το βράδυ γράφει τεσκεπέδες εις όλους τους ζαπίτες
 της σπαθαρίας να πηγαίνουν εκει οπου ειαι αυτος, επειδη
 και ο αυθεντης τον εσυγχώρεσεν. Εκείνοι εδειξαν τους
 τεσκεπέδες εις τον βεκίλην, ο οποίος ηλθεν εις την κουρτην
 και ερωτησε τον αυθ(έντη) αν αληθευει τοϋτο. Το Υψος
 του επήρε φωτιά. Ευθὺς εστειλε τον ηφερε με εἰς
 καλιοντζήδες, και τον εφυλάκωσε με τα σίδερα εις την
 καμάραν, και εἰς αρβανί τες να τον φυλάττουσιν δια να μην
 συνιχξει με κανέναν.
 ΔΟΜΝΑ: Πρώτη φορά όπου με ωφέλησεν η τρέλα του.
 Ως τόσον τζαρκέ να τον συνιχώμεν;...
 ΖΟΦΙΑ: Κερά μου τζαρκή δεν είναι, η προσταγή είναι
 σφοδρά, η φυλάξις φοβερή, πώς ημπορεί να κατορθωθεί
 αυτό όπου με προβάλλετε;
 ΔΟΜΝΑ: Έχω χάρη κάβουρα, να πηδάς τα κάβουρα, Αν
 πηδάς εις τον νερό πχια καλά πηδώ κι εγώ. Με φαίνεται
 πως άκουσες τον αυθεντη κάμπουσες φορές να λέγει αυτοὺς
 τους στίχους καυχώμενος όταν κάμει το παραμικρότερον
 κατορθωμα, συμβάλλουν, όπως εις την υποθέσιν / χουνέρι
 είναι τώρα με τόσες φυλάξεις και προστάγες να τον
 ανταμώσωμεν, εἰδὲ αφοῦ περάσει η φουρτούνα, εκείνος
 έρχεται και μοναχός του.
 ΖΟΦΙΑ: Εγώ δεν ημπορώ να εφεύρω κανένα στρατήγημα.
 ΔΟΜΝΑ: Και στοχάσουσιν καιἰμεν η Ζοφία, βοηθησέ με εις
 αυτην την ανάγκην.
 ΖΟΦΙΑ: Όλες αι μηχανές μου μένουσιν άπρακτες, δεν ζεῖω
 τι να στοχασθώ.
 ΔΟΜΝΑ: Αχ, πόσον εἰσαι αδιάφορη, μήτε σε κόφτει αν
 εγώ πεθαινω. Τζάκισε κομμάτι το κεφάλι του, και πάρε
 κανένα τρόπον.
 ΖΟΦΙΑ: Σταθείτε... Εγώ... (α) όχι εγώ... ο βόρνικος... Μα...
 Και εκείνος δεν κάμνει... ο Αποστόλης... Εκείνος καλός
 είναι... Το ηῦρα...
 ΔΟΜΝΑ: Τι ηῦρες Ζοφία;
 ΖΟΦΙΑ: Κερά μου, ο Αποστόλης να πηγαίνει βράδι από
 το παράθυρον της καμάρας απ'έξω, να χτυπήσει κομμάτι και
 ο σταθάρης καθώς είναι μόνος (διατί βέβαια δεν κοιμούνται
 μεσα οι αρβανίται) καθώς είναι μόνος ακουβει, και ανοίγει

το τζάμι, κι ας τον συντύχει ό, τι είναι η προσταγή σας, ή ας τον δώσει κανένα γράμμα σας.

ΔΟΜΝΑ: Σοφιά (β) πάρε αυτό το πουγγί με όσα έχει μέσα, και έχει τά δια έξοδά σου.

ΣΟΦΙΑ: Κερά μου (γ) μην πειράζεστε, εγώ σας δουλεύω με ιντερέσον, μόνον την εύνοϊαν σας ζητώ.

ΔΟΜΝΑ: Πάρε το σε λέγω, κρύψε το, και μάθε να είσαι μυστική. Αυτή

(α) συλλογιζόμενη.

(β) δίδοντας την ένα πουγγί με άσπρα.

(γ) απλώνοντας το χέρι να πάρει το πουγγί.

[f. 10r] η συμβουλή σου με ξαναδίδει την ζωήν. Κρίμα οπού έφυγεν ο Αποστόλης, τρέξε γλήγορα φέρε με τον.

ΣΟΦΙΑ: Ορισμός σας (α) μόνον τέτοιες προσταγές δώσε με και μην σε κόφτει (β)

Σκηνή κε'

Δόμνα μόνη

ΔΟΜΝΑ: Αν ειπώ εκ στοματός τον Αποστόλην το τι έχει να συντύχει με τον σπαθάρην, εκείνος όχι μόνον δεν είναι ικανός δια το ζάπτι της υπόθεσης, αλλά και λάθος ημπορεί να κάμει και αναμεταξύ εις την διήγησιν από αχμακλήκι του να ρίξει κανένα λόγον με διπλούν νόημα οπού να πικαρισθεί ο σπαθάρης και να κάμει το ανάστα ο θεός ή να τον ακούσει κανείς διατί εις τον καιρόν οπού εφθάσαμεν και τα δουβάρια έχουν αυτιά. Αυτόν γράψω, να μην τύχει και το γράμμα μου παραπέσει και ύστερον... Μα δεν είναι τρόπος, νύχτα, όλοι κοιμούνται, ας τον γράψω λοιπόν. (γ) Σπαθάρη ψυχή μου. Αγκαλά και τα άνοστα καμώματά σου έπρεπε να με εξαγριώσουν εις τόσον βαθμόν, οπού να μη γυρίσω πλέον να σε ιδώ. Πλην η αιτία οπού με βαστά είναι μία αμυδρά ελπίδα της μεταβολής σου επί το κρείττον, την οποίαν και αμέσως προσμένω. Αν ενανεύσεις με ηλικρίνειαν τους όρκους εκείνους οπού εις τες αρχές με έκαμες, ίξευρε πως θέλει έλθει την υπερασπισίν μου, και

(α) κρυφά

(β) φεύγει.

(γ) *κάθεται εις το σκαμνί τραπεζάκι εμπρός της και γράφει./*

θέλεις αποκτήσει τα όσα εχαιρόσουν και προτού. Αν όμως, και έχεις σκοπόν να μείνεις καθώς έγινες, μην προσμένεις από λόγου μου καμμίαν βοήθειαν. Και υγίεινε. Με φαίνετε (α) πως δε δίδω γιακά με αυτό το γράμμα μου, επειδή και περιέχει συμβουλήν, είναι με δύο νοήματα, πρέπει να έχει κανείς προυπάρχουσαν είδησιν, δια να νοιώσει το τι λέγει. Μα... Εκείνη η λέξις. Ψυχή μου είναι κομμάτι ύποπτη, ας σβύσω το ψυχή μου... Οχι δα πάει πλέον όλη η ενέργεια του γράμματος, καλύτερα ας σταθεί οπού να νοιώσει ο επίορκος πως ακόμι δεν τον εμίσησα. Η Σοφία αργεί, ως φαίνετε δεν ήυρε τον Αποστόλη, μεγάλη παιδεία είναι εις έναν ερωτικόν το να προσμένει. Εχ, ας πηγαίνω μπάριμ εις το κιόσκι δια να δώσει κομμάτι ο νους μου. (β)

Σκηνή κστ΄

Αποστόλης και Σοφία

ΣΟΦΙΑ: Τι κάθεσαι κρυμμένος αυτού εις την κώχην; (γ)

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Επρόσμενα να τελειώσετε, να πηγαίνει η κερά, και να έλθεις να σε ιδώ. Στοχάσου πως μία ώρα, ένα λεπτόν, όταν σε υστερηθώ, με φαίνεται ένας αιώνας, εσυνήθισαν τα μάτια μου να σε βλέπουν, και ας μην είσαι και παρών, πάλιν εκείνα θεωρούν την εικόνα σου. Η φλογερή αγάπη σου είναι ένας φοβορικός οπού τσιγαρίζει. Σοφία εθυμήθηκες τον Αποστόλη εις αυτό το διάστημα;

(α) *το ξαναδιαβάζει*

(β) *φεύγει*

(γ) *Ο Αποστόλης εις μίαν κώχην του θεάτρου//*

[f. 11r] ΣΟΦΙΑ: Φρενιτεύω όταν με ζητάς να σε συχναλέγω πράγματα οπού ξεύρεις. Έλα η κερά σε θέλει να σε...

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Αχ ψυχή μου, το τάρζι σου αυτό με σκοτώνει τον καϊμένον, η αδιαφορία σου με κάμνει να αιαλώ όταν βλέπω πως δεν σε κόφτει δια τους στεναγμούς μου, καί...

ΔΟΜΝΑ: Εσείς συντυχαίνετε χάλαρα αυτού και εγώ ως προσμένω, έπαρε αυτό το γράμματάκι και πηγαινε το του φυλάκωμένου που ξέρεις από το παράθυρο κρυφά, να μην σε νοιώσει κανείς Αποστόλη, και πες τον να κάμει την απόκρισιν, και ύστερα πηγαίνεις και την πέρνεις. Αποστόλη άνοιξε τα μάτια σου, δεν είναι χροιάς, δια τον θεόν να μην τύχει και... Αποστόλη: Καλέ κερά μου θάπετε πως ήλθα τώρα από τα βουνά και με το πεκομανάπετε τόσον με το έλεος του θεού δεν είναι πρώτη φορά που ο Αποστόλης σας ευχαρίστησε με την δουλειά του./

ΔΟΜΝΑ: Το ξέρω, όμως ο άνθρωπος είναι πάντα λιγότερος εις τέτοιους ματέδες και αγαπούσα να... Αποστόλη: Μη σας κόφτει, άλλο τίποτες δεν με έρχεται από χέρι, ειδή τέτοια...

ΔΟΜΝΑ: Κρυψε το καλά ως τόσον... Αποστόλη: Είς τον κόρφο μου καλά είναι. ΔΟΜΝΑ: Να μην σε πέσει. Και... Αποστόλη: Εγώ είπα' εδω.

ΔΟΜΝΑ: Το βράδι εις τις τρεις ώρες δώσε το. Αποστόλη: Και βέβαια την ημέραν δεν γίνεται. ΔΟΜΝΑ: Καμώσου πρώτα πως σουλατζάρεις, και πίζε περρίτζεις εις το παράθυρο του.

Αποστόλη: Αυτό νοιώθεται πλέον πως θε να γένει έτσι. ΔΟΜΝΑ: Ακριβοί καθόλου, μην καθήσεις να κάμεις. Αποστόλη: Τι τεργιάζει μόνον να της το δώσω και πανά. ΔΟΜΝΑ: Να μην κάμεις λάθος και χτυπήσεις άλλο νιζάμι. Αποστόλη: Και δεν είμαι μωρός, έχω τόση γνώση. ΔΟΜΝΑ: Αχ, Αποστόλη τι λές δεν παρπατρέπει το γράμμα μου; Αποστόλη: Αμήν εγώ τι λω πλέον εις τον κόσμο, αφού τόσο πράγμα δεν ημπορώ να βγάλω στο κεφάλι.

Δόμνα και οι πηθέτες

Σκηνή κς

προσμένει. Νάτης που έρχεται.

γλήγορα και μην αργείς, η κερά σουλατζάρει, και σε φωνάζει να το ακούεις κάθε στιγμήν κάμει το ξέρεις πως σε αγαπώ, και είσαι βέβαιος, πλην ως ΣΟΦΙΑ: Να ζει η κερά σαν παιδί κάμεις Αποστόλη, τώρα

ΔΟΜΝΑ: Να σε δω Αποστόλη, εντός ολίγου σε κάμνω τζιράκι.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Κερά μου παρακαλώ να αγαπάτε τη Σοφία.

ΔΟΜΝΑ: Την έννοια όμως και των δυό σας το σαδακάτι το γνωρίζω.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Να ζήσετε κερά μου... Δούλος σας. (α)

(α) φεύγει.

ΔΟΜΝΑ: Ωρα σου καλή. Σοφία καμώσου πως κοιτάζεις έξω και κάθησε εις τον σοφατζίκι να ιδείς με τι τάρζι θε να της το δώσει ο Αποστόλης.

ΣΟΦΙΑ: Ορισμός σας. (α)

Σκηνή κη'

Δόμνα μόνη

ΔΟΜΝΑ: Τι κακό πράγμα είναι, το να νοιώθει κανείς, και να έχει καρδιά αισθαντικήν, να γεννηθεί με φρονήματα δελικάτα και να βλέπει δουβάρια παντού, αλλοίμονον αυτό είναι καθ'αυτό η κόλασις. Αχ αν ήτον ο σπαθάρης άνθρωπος τώρα η Μαργιώρα δεν αναστέναζε. Να ιδούμε τι θε να εύγει και από το ραβάσι... Μα τι σύγχισις είναι αυτή οπού βλέπω, το παν κινείται, όλη η κούρτη στο ποδάρι, κάτι θε να ακολουθεί κεν, ας πηγαίνω εις τον άλλον οδά. (α)

//[f.59]σπαθάρης εμβαίνει με την τατάρικην στες κουτάλες να δώσει την είδησιν του γαλιωνιού και υβρίζεται.

Καβάδια τους αρχ. Και όχι άσπρα εις το εξής

50 γρόσια ο μπερμπέρ μπάσης να πέρνει απ' όποιον άρχ.

Αφήνει γένιες

5 πουγγ.ο βάτ διβ. Δελί πογιάς

4 πουγγ. Βάτι των παχαρ.

Τον Άγα ότι δεν πέρνει καθώς οι φαναριώται το εισόδημα των οφφ.

Σπαθ. Τρώγει ξυλιές από κατσβέλους

Ο μπας τζοκάδ. Κάμνει τον σταυρόν του από πού ποστ βορ

Οι παπάδες να μη θυμιάζουν επάνω

Η φακή με αμυγδαλόλαδο και όχι με λάδι επειδή και είναι αμαρτία

Πωτά τον σουτήρη αν ιξέυρει τι εστί νόμος και ό,τι
 αγαπούσε να ιξέυρει και αυτός
 Οι νόμοι είναι νόμοι, τους έκαμαν οι άνθρωποι και πρέπει
 να φυλάττονται
 Ο θεός εδημιούργησε τον πλάτανον της Κώς λοιπόν είναι
 θεός.
 Φλόουρια τους άρχ. Και αρχόντισες χαρίζει
 Τότια τη νύκτα
 Αφού δώσει νιζάμι τη Βλαχία μετέπειτα πηγαίνει και στη
 Μποδανία, και πάλιν έρχεται
 Σταθάρης παίζει τζιρίτι και τον χτυπούν οι αρβανίται ο
 μαπειντζής και ο β.κος καμαρ πεζεβεγγλίκι την ζοφία εις
 το καπνίζτο
 Ένας καλιοντζής γυρβει να τον σκοτώσει
 Όποια πιασθεί κοντά του εις τον χορόν τζακίζει τα δάχτυλά
 της
 Είκοσι σουγγεία τζέρεμ από τους λωμοδ?
 Νοπέτιο αφέντης κάθε βράδυ
 Ο Φεραρής πιάνει ιτζογλάνια εις την στράτζια αντι γυναικών
 Δέρνει έναν παπά και ο μιρποπα. Φρεβιτέβει
 Όνειρον τους ιεσραβ. Μάυρους μαζί με τα γουρουνία
 εκάθων εις ένα τάχι, εξ αιτίαν των ζουλουμιών
 Από τον κουλά ρίχνει πιστολ.
 Τον αρμάση με το μαχαίρι. Μπακλαβά από τον ταρσανά ο
 Απόστ τη ζοφία
 Ζωγράφος τα μούτσουνα των αυθέντων γρ.
 Γραμματικός Μπερπερ πασάς οι δούλοι του με πεσχέςσια
 εις τους άρχ
 Η ιδία δια να πάρει δώρα
 Ο παχ. Αλέξανδρος στέλγει ψάρια και δεν πλήρωσε του
 Αγίου Νικολάου.
 Νιρτήρας
 Τον περζιάδε του εις τα αρχοντικά ψωμάδες συναγ οι εις το
 εζωπαζάρον
 Τα χέρια έγιναν δια να φουχτίζουν./
 Μηδεια χωρίς άδειαν να μην παλουνται
 Τουρουνία διώχνουν το αστροπελέκι.

Ἀλλ' ἐνὶ κοσμικῶν ἐκείνων ἐν τῇ σπαθάρᾳ.
 Ἰσορροπία σκοτωμένη ἐν τῇ ἀπλήν τῆς κορύτης
 Τουφεκία ριχμένη ἀπὸ τοῦ ματινι. Ὁ αὐθεντὴς χορταίνει
 μετὰ τὸν χαλζὴν ἀπάτη φοβερίζοντας τὸν μετὰ τοῦφεκι
 Τάικα μάικα
 Ὁ ἐβραῖος Ἰακώβ μετὰ χαρτένια κιουλάφει ἐμπροσθεν τοῦ ὕψους
 τοῦ καὶ πέφτει πασχίσια
 Τοῦ ἁγίου πνεύματος κατεβαίνει εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ καὶ
 προφητεύει
 Τὸν ἄγ. Γεωργ. Καὶ ἄγ. Δημήτριον. Ναδίζουσιν τὴν πανοῦκλᾳ
 Τεῖνα παῖδι καὶ τὸ εὐαγγέλιον Ἰσορροπῇ
 Νοιώθει πῶς θεὸς καὶ ἀνθρώπων ἡ γυναικία τοῦ Νικ. Σκαναβὴ
 καὶ προστάζει πρὸς ἡμετέρας νὰ τὸ εὐαγγέλιον Νικολάκη.
 Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡσανὺ δύο γροσσὼν παρὰ δέξ.
 Ὁ κίτριτος κακίωνει διατὶ λέγει τὸ ὕψος τοῦ σικιμῆ
 Ὁ σπαθάρης κλέφτει κορίτσα ἐπὶ λόγον πῶς τὰ ἦρε με
 ζεμπάρδες καὶ τὰ κοιμάται τὸ βράδι
 Ἄνθρωποι ἀφ' ὧν ἐτάξεν ἀπὸ διακόμενα γρόσια
 Ὁ γ' βίσι στὴ λαλὴ ἀπορρέζατο παρὰ τὴν ζωφία
 Ὁ αὐθεντὴς ἀνοίγει τὸ σεντούκι τοῦ κρεδινιζάρου
 Καβάλα εἰς τὸ τόπι εἰς τὸ λείλακ τζαδὶρ κρὶνει περὶ
 τριγυρίσῃ. Ἀπὸ σπαθάρης
 Ὁ Στάντζουλος τρέμει ἐκεῖ διόριζεν τὰ χιζιμέτια τῶν
 καλινοντζιδῶν
 Πηγαίνει εἰς τὸν ἄγ. Παντελεήμονα, καὶ γυρίσει
 σχοπεβόντας κατόπι τοῦ ἴδονον δύο οἱ μπελῆκκα καὶ ἕνας
 ζουρπάς
 Ἐν δὲ ἀγαθῇ. Οὕτω καὶ ὁ βασιλεὺς εἰμι... Τετὴν ἡμε
 ράν
 Τί νεται καλὸ γρηγορὸς τετὴν ἡλ
 Προσταγὴ εἰς τοὺς κούρτζάνους νὰ παίζουσιν ῥιφιτὶ οἱ νίκες
 σπᾶνον τὰ κεφάλια τοὺς
 Ἀπόγονος Μαυροτζίνηδων, δόξιδες, δεκρέτα, καὶ ἑταῖρα
 σιητία τῆς εὐγενείας τοῦ
 Ὁ Γεωργιάκης Σκαναβὴς τρώγει τρεῖς μπάτσους ἀπὸ τοῦ
 σπαθάρη καὶ τὰ γένεια τοῦ
 Πέντε πούγγιων περὶ ἀπὸ τοῦ ἀρμᾶση πούγγει τοὺς
 ἀρχόντες βᾶνοντας τὰ ἀσπρά τὰ εἰς τὸ πούγγι τῆς Παναγίας

Ο Βελαράς, ο Θετός ο Μιχαλάκης μεδελνιτζάρι μπεισλ ?
Πληρώνουν 300 γρόσια τραπάτον
Ένας ολτιάνος βασγεστίζει από την μοσίαν του βλέποντας
[f. 13] τζουράπια φτηνά, ήφερεν ο σπαθάρης άλογο στο
διβάνι
Λεβιθόχορτο να φέρουν από τα νησιά
Ο σπαθάρης καβάλα με το κατανάκι πίσω του τρέχει τα
μεσάνυχτα εις τους πόδους ζητώντας την ποστελ.
Λέγει τον άυθ. Όνειρον πως είδεν ότι ήτον αλάϊ τζαούς το
ύψος του τον είπε να φωνάξει τους ίτζα αδέ και εκείνος το
κάμνει.

VÎRTEJUL NEBUNIEI

[f.16v]

Comedie

Personajele dramei:

MAVROGHENI, care a înșfăcat tronul Valahiei

MARIOARA, Doamna lui

FERARIS

IANNAKIS, ministru grămătic

MATIOS, portar bașa

SOFIA, servitoare a Doamnei, fosta iubită a lui Apostol

ALEXANDRU, paharnic-ispravnic de Ilfov

Boieri valahi și greci

Ică oglani¹, galiongi², țărani* și suitași³ ai deliilor⁴

APOSTOL, servitor vechi, cam prost și iubit al Sofiei

---

¹ tc. = „paji”

² tc. = „marinari”

³ tc. = „ordonanțe”

⁴ tc. = „ofițeri”

ACTUL ÎNTÎI [f.17r]

Scena întâi

*Scena se petrece în cîmpia Olteniței pe malul
Dunării, corturi, calești cu cai neîmblînziți
și cîteva slugi boierești. Vorbește mai
întîi paharnicul Alexandru.*

ALEXANDRU: Sărman de tine Alexandru, ai îmbătrînit și nici pingeaua nu poți să ți-o mai iei singur? Oricine se scoală primul, are ce are cu tine, și boieri și domni și țărani și turci și draci, vrea unul pește, îl cheamă pe Alexandru, altuia îi plac racii, îl cheamă pe Alexandru, ca și cum aș fi pescar milog. Dacă tot e județul ăsta prăpădit lîngă Dunăre, mai bine îmi fac un năvod mare ca să fiu pe placul tuturor. Unde mai pui cele ce mi se întîmplă acum. Cai, merinde, fîn, ovăz și multe altele de trebuință. Scoală-te de dimineață, bătrîne, aleargă ca nebunul din bordei în bordei, să faci de mîncare pentru muștele flămînde care trec azi Dunărea. Și pînă la urmă răsplata e un aferim sau „și-a făcut datoria”. Of, cînd scap și eu, cînd o să mă liniștesc? Nu mai pot suferi să văd cu ochii mei chinul din județul ăsta. E destul de împovărat cu toate și le duce / sărmanul fără să crîcnească... Mi se pare că văd o luntre care a pornit și vine înapoi, pare un vestitor. Dimitri, dă-mi ochelarii, (către servitorul său, îi dă ochelarii, și-i pune) este un galiongiu, o femeie cu *mamuc*¹ și altul care stă în genunchi înarmat ca un lefegiu. Ia să vedem ce vești ne aduc.

Scena a doua

*Nicolae Vodă, îmbrăcat ca un galiongiu, paharnicul
Alexandru și grămăticul Iannakis.*

NICOLAE: Au cerut să-mi pregătească vasul de război ca să trec, să-mi arate toată fala, ca și cum eu, la Tarsana, n-aș fi văzut vase de război și caravele, ca și cum n-aș fi fost crescut de mic

---

¹ tc. “acoperămînt al capului”

copil ca o rață în mijlocul mării, ca și cum, de atîția ani, nu m-aș fi bucurat de-acum de flota împăratului și nu mi-ar fi albit părul printre galionii și paizanii¹. Eu cînd am de lucru, lucrez, și cînd e plăcere, n-o las să-mi scape. Fiecare lucru, la timpul lui, cum zice și proverbul. Cîteodată galiongiul are vreme de cîntat din liră alteori însă trebuie să tragă. Pînă la urmă, tot tragi, nu-i așa, grămăticule?

GRĂMĂTICUL: Așa e, stăpîne.

NICOLAE: De ce să cer eu fală și slavă și să aștept caterga cea mică, cînd de atîtea ori i-am fluierat pe paizani în batardă și am intrat cu alai în Kimilo, în Iotes, în Tenedo și în atîtea alte insule./

(a) dintre peștii din Valahia, știuca* are cele mai multe oase.//

[f.18 r] GRĂMĂTICUL: Cu dreptate vorbești, stăpîne. Numai că... sluga domniei tale îți aduce aminte că trebuie să le pari valahilor un pic mai aspru, să nu le dai atîta curaj, să îi ții laolaltă mai ales acum la venirea binefăcătoare a domniei tale. Prima dată la întîlnire vorbe puține și apăsate, ca să creadă că au a face cu un bărbat și nu cu... cum era răposatul Nicolae Vodă care le-a arătat toată grija și pe urmă a ajuns...

NICOLAE: Nu-i treaba ta. Tu mă știi. Barem ăștia n-au flinte ca maniații. Ai văzut cum le-am venit și altora de hac, i-am păcălit cu viclenia mea, făceam litanii la malul mării, posteam și mă plimbam cu icoanele, și ei le-au crezut pe toate, chiar făgăduința că nu mă ating de ei. Cu șapte butoaie de praf de pușcă galiongiii le-au aruncat în aerculele, am fluturat trei icoane ca să-i păcălesc, să-i sui pe vas și mi-a mers... Lasă, grămăticule, nu-ți fă griji, ai încredere în mine.

GRĂMĂTICUL: Am ajuns, numai că nu văd boieri la mal, nici alai, nici...

NICOLAE: Hopa, hop, apucă de parîmă. (Iese din luntre și dă de paharnic) Bună ziua, frate, unde sînt boierii? Ei sînt? (Vede slugile) Bună ziua.

ALEXANDRU: Bună ziua, frate, (nerecunoscîndu-l pe paharnic* din cauza chilicului) mi-au zis să-i trimit veste/ la Oltenița, cînd văd că vine vasul lui Vodă, să se urce toți în carete și să vină. S-au împotmolit văzînd că timpul s-a stricat. Întîrzie oare măria-sa să pornească de pe celalalt mal sau s-a pregătit?

---

¹ "militari"

NICOLAE: Întîrzie... zău așa, ce ești tu aici, subași sau boier în vreun sat...

ALEXANDRU: Ispravnic*, epistat la trecut calabalîcul peste apă, la gătit cele de trebuință, pun la îndemînă tot ce-i nevoie.

NICOLAE: Va să zică, *vekil harči*, administrator, lostrom, băiat de punte.

ALEXANDRU: Nu astronom, ispravnic*, isprăvnicia* este un... Eu sînt acum ispravnic de șapte ani în Ilfov.

NICOLAE: Va să zică vă e frică aici¹... Păcat de palicarii noștri, grămărice, tocmai ziceam că aici nu e Mani. Ia să văd pistoalele mele dacă au praf de pușcă.

GRĂMĂTICUL: Bună ziua, boier paharnic. Ce faceți, cum vă sim...

ALEXANDRU: Bine ați venit, boierule. Mă închin vouă... Oare întîrzie domnul...

GRĂMĂTICUL: Domnul e lîngă tine

ALEXANDRU: Ăsta... așa?...

GRĂMĂTICUL: Da, chiar ăsta e măria-sa.

ALEXANDRU: Stăpîne, vă rog să mă iertați, nu v-am recunoscut, eu nu v-am văzut niciodată...

NICOLAE: Scoală, porcule, unde sînt trădătorii credinței imperiului otoman?

ALEXANDRU: (*către sine*) Paharnice, iată plata pentru strădaniile tale. (*tare*)

(a) *către grămătic*

(b) *îngenunchează//*

[f.19r] Stăpîne, în sat așteaptă să le dau de veste, să vină sau dacă nu, pentru că tot v-a trimis Dumnezeu, dacă doriți, intrați în careta asta gata pregătită, poftiți că începe ploaia, cum vedeți. Fie-vă milă de săraci, stau de zile întregi cu animale cu tot, așteptîndu-l pe măria-sa și...

NICOLAE: Nu, eu înnoptez aici în cort, în *ceadîr*, știi doar că în viața mea... Eu și la Trios și la Kufos, m-am obișnuit doar cu cortul. Și ca să-ți arăt că nu mint, am hotărît să mă culc aici. Auzi...

ALEXANDRU: Stăpîne, vă cred... dar animalele săracilor...

NICOLAE: Ce animale, băi porcule, du-te de aici ... cum îți pare,

---

¹ Joc de cuvinte intraductibil datorat formei grecești a toponimului Ilfov, respectiv Ιλφοβί și pluralul substantivului grecesc φόβοϋ "frică, spaimă"

grămățice, nu-ți urmez bine sfatul? (b)

GRĂMĂTICUL: Minunat, stăpîne, numai că...

NICOLAE: Vezi baltagul ăsta? Te cioplesc pe amîndouă părțile.

Nu ce vrei tu, ce vreau eu trebuie să se facă.

GRĂMĂTICUL: Ce vrea măria ta, totuși...

NICOLAE: Tu ești vlah bey sau eu?

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Cireac al lui capetan Pașa?

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Mare ca un vizir...

ALEXANDRU: Măria-sa.

NICOLAE: Derbedeu de la Tarsana?

ALEXANDRU: Măria-sa

(a) *porturi la Marea Albă,*

(b) *pe ascuns către grămătic,*

(c) *ghioagă pe care o avea în mînă/*

NICOLAE: Moștenitor al Mavrotzenilor (mai mare dragul, grămățice) (a)

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Slava Mării Albe¹...

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Palicarul care a speriat Mani²...

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Căpitan de haiduci...(b)

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Om rău...

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Corsar...

ALEXANDRU: Măria-sa...

NICOLAE: Care ia pielea de pe oameni... apucător, sîngeros.

ALEXANDRU: Măria-sa, nimeni altul...

NICOLAE: Nu îndrăznește să dea ochi cu mine...

ALEXANDRU: Măria-sa, măria-sa, măria-sa, ah, am asudat.

NICOLAE: Și pentru că te legi de vorbe, să te aud... vino doamnă.

Ce poartă caii ăștia?

ALEXANDRU: Sînt moțuri*, stăpîne.

---

¹ unul dintre numele Mării Egee

² peninsulă din Peloponez

NICOLAE: În afară de măști, alea roșii care le au pe cap ?

ALEXANDRU: Sînt apărătoare.

NICOLAE: Și la ce sînt bune?

ALEXANDRU: Gonesc muștele, măria-ta, de la urechile cailor, pentru că și calul, cînd îl înțeapă musca, dă cu copita și dînd cu copita se tulbură și dacă e tulburat...

NICOLAE: Mare lucru să înveți... Musca înțeapă calul, el dă cu copita și dacă dă cu copita se tulbură.

(a) *Către grămătic, pe ascuns.*

(b) *Cei doi se întîlnesc totuși. Tac din gură ca și cum nimic nu s-ar întîmpla și încep iar.*

(c) *către sine//*

[f.20r] Și dacă se tulbură... ah, ce lucruri frumoase... În Paros, fiecare avea calul său... Acolo să vezi cai cu urechi (a)

ALEXANDRU: Stăpîne, stați pe partea cealaltă, așa e și obiceiul, oamenii mari stau în spate.

NICOLAE: Eu vreau să stau unde stau palicarii și nu oamenii mari sau mici.

ALEXANDRU: Atunci aflați că palicarii stau în spate.

NICOLAE: *Alah ismarladek*, vă las cu Dumnezeu. (b)

ALEXANDRU: Cu bine, stăpîne.

Grămăticul singur

GRĂMĂTICUL: Cu adevărat și din suflet îmi pare rău dar de abia mă țin să nu rîd. Stai și te gîndești, o slujbă, un regat, mare ispravă! Un bastard, un galiongiu, să fie pus pe tronul Valahiei, și să-i dea pe mîna soarta unui popor, unui regat, cu cetăți de graniță, cu cetăți domnești lîngă el, cu vecini europeni, cu boieri de neam, cu oameni învățați în stare să-i conducă! Și cine, Mavrogheni? Care, după ce că e nebun de legat, neînvățat, agramat, prost crescut, nu ascultă ce-i spui, stă în colțul sofalei, îi spui să se așeze la mijloc și el se întinde în celălalt capăt. Cale de mijloc el nu cunoaște, decît numai exagerări, lipsuri, se dă în vînt să audă despre săbii, puști, praf de pușcă și război./

(a) *intră în caretă și se așază pe locul din față,*

(b) *din cînd în cînd careta se mișcă*

(c) *pleacă.*

De cîrmuirea unui popor habar n-are, fir-ar să fie... Totuși... e

nevoie și de bani, să zicem că sînt cinci sute pe lună. n-are decît Mavrogheni să facă nebunii cîte vrea, îmi pare chiar rău, numai că... Fă-mă om să te fac om... (a)

Scena a treia

Chioșc înalt, cu patru coloane, al căpitanului de Oltenița. Scara chioșcului. Domnul cu coif de galiongiu, înarmat, cu pușca pe umăr se joacă cu o ghioagă, boieri divaniți, ič oglani, Matios, suiteași.

NICOLAE: Boieri, să vă spun, cînd un căpitan comandă pe o corabie și galiongii lui îl ascultă, nu trag unul într-o parte și altul în alta, ci toți într-un suflet caută *selametul*, salvarea corăbiei. Corabia nu e în primejdie, și fiecare călătorie a ei se sfîrșește în tihnă și găsește portul. Dimpotrivă, cînd un căpitan dă ordine și galiongiii se foiesc pe punte, stînd degeaba, atunci cum s-ar face primăvară cu o floare? Se sperie și căpitanul de cea mai mică furtună, se înneacă și corabia cît ai zice pește, se duc toate. Eu ca să pun ordine în această țară am hotărît să sparg cu acest baltag capul oricărui galiongiu care mi-ar sta împotrivă, ca să nu mă prindă spaima la o furtună mai mare. Ascultați, deschideți ochii, am fost eu fiu de porc?//(21 r) Nu știți, gîndiți-vă că nu sînt ca fanarioții ăia minicinoși care făceau țara praf.

BOIER VALAH: Auzi, frate, uite-l pe măriia-sa prezent (pe ascuns).

ALT BOIER: Frate, m-a obosit scara, de abia mai suflu.

ALTUL: Și eu am pățit la fel, n-a găsit și el loc mai bun unde să se așeze. (b)

BOIER VALAH: Prea înălțate (c) domn al nostru, noi slugile tale... (d)

NICOLAE: Cîte rele n-au făcut săracelor raiale, le-au luat din mîini pămînturile fără stăpîn...

BOIER VALAH: Sîntem trimiși de tot poporul ca să...

NICOLAE: Cu dări grele, i-au distrus, i-au sfîrșit...

BOIER VALAH: Să firitisim pe măriia-sa pentru binecuvîntata sa venire și...

NICOLAE: Bieții săraci, oile lui Dumnezeu, cerul le-a auzit glasul, și Domnul a zămislit în inima lui Capetan Pașa al nostru

de m-a ales să-i mîngîi eu...

BOIER VALAH: Stăpîne, este de nedescris bucuria pe care o încearcă țara pentru venirea voastră cea bună și dacă cumva...

NICOLAE: Vă spun că o să vedeți lucruri pe care nu le-ați văzut niciodată și nici nu le-ați auzit... Alte lucruri, alte treburi...

BOIER VALAH: ... Frate, (pe ascuns către tovarășii săi) nu ne lasă să vorbim, să ne spunem și noi păsul.

ALTUL: Să ne cerem voie să plecăm, ce rost are să ne ostenim degeaba...

NICOLAE: (vorbește singur) Din toți palicarii din flotă, numai doi mi-au plăcut, căpitanul din Riala și celălalt din Patrona, sînt buni să ia fiecare cincizeci de armași...

BOIER: Stăpîne, ca să vă lăsăm să huzuriți, dacă vreți...

(a) *se împing unul pe celălalt să vorbească*

(b) *între ei*

(c) *începe să vorbească*

(d) *domnitorul ia cuvîntul și nu îl lasă pe boier să spună nimic./*
să ne dați voie să...

NICOLAE: Mergeți cu bine... deschideți-vă ochii aveți credință în Dumnezeu și dragoste de plugari, căci cu viața lui Hasan Pașa și cu baltagurile voastre...

BOIER (pe ascuns): Bun început! (între ei) Cu grijă frate, să nu ne prăbușim pe scară. Solia noastră s-a sfîrșit, dacă ne întrebă boierii ce discuție am avut cu măriasa, ce le răspundem?

BOIER: Păi, ce, căpitan, ordine, partida, galiongiu, hei rup, floare, primăvară, ca un singur suflet, chior-baltag și că sînt *hingir oglu*. Cine dorește n-are decît să vorbească cu el, sau, mai bine zis, cine poate, pentru că nu dă voie nimănui să se înscrie la rînd să vorbească. Și de-ar spune barem ceva, la dracu că numai despre avere vorbește. (d)

NICOLAE: Să mi-l cheme pe portar-baş aici. Suitaş, du-te repede (a)

SUITAŞ: Este ordinul domniei voastre... (b)

NICOLAE: Oare acum aștia la ce se gîndesc? (către *iç oglani*) Și-o fi făcut părere bună despre mine, și-o fi dat seama ce voinic sînt, nu ca negustorii ăia ruinați de fanarioți, care vorbesc cu zgîrcenie de le scoți vorbele cu cleștele din gură, ce să mai zic de slobozenia gurii mele...

IÇ OGLANUL: (pe ascuns) Ce vrei să spună, zic că nu sînteți

mut, ci limbut.

NICOLAE: Pricina sînt vorbele mele

(a) *către suitaș*

(b) *se duce să-l găsească*

(c) *într-un colț/*

[f.22r] amestec cuvinte turcești cînd vorbesc. S-or fi întrebînd sărmanii cum a ajuns unul de la Marea Albă să învețe să facă atîtea lucruri.

Ic OGLANUL: Cu adevărat minunate (*către sine*). Țineți minte stăpîne, seara aceea cînd v-a venit poftă să ieșiți la plimbare la Axia și să treceți cu patinele ulicioara pe care locuia Evdochiuța? Nu ne-a mers isprava, au ieșit cinci măști și ne-au bătut. Măria-ta n-ai prea mîncat bătaie. Mie însă, sărmanul, mi s-a cojit spinarea. Acum vreau să văd ce otgon mai folosiți pe corabie...

NICOLAE: Taci! Astea sînt lucruri pe care aici nu trebuie să le spui, ci numai că sînt sfînt, că țin post, îmi fac rugăciunile, fac mult bine lumii, iar adevărul să nu-l spui, ține-l pentru tine.

Ic OGLANUL: Stăpîne, nici de bătaile alea blestemate pe care...

NICOLAE: La naiba, la naiba, nu le mai ține minte, ți-am spus.

Ic OGLANUL: Dacă mai aduce careva vorba, să spun că n-am fost acolo?

NICOLAE: Spune că nu știi nimic și că sînt minciuni.

Ic OGLANUL: Nu mă lasă conștiința, cu toate astea de dragul vostru și cu nădejdea că... atîtea minciuni...

NICOLAE: Vino, portar, pune să cînte meterhaneaua.

MATIOS: Ia te uită! (*către sine*): om șchiop, să urc eu atîtea trepte. M-am mînjit una bună! Stăpîne, tobele s-au udat și unele s-au stricat./

(a) *fata pe care a sedus-o în Axia și pe urmă s-a dus la mănăstire.*

(b) *vorbește sub chioșc și domnul stă deasupra.*

surlele s-au ciobit la oprirea din drum. Au rămas tobe și s-a pierdut cimpoiul.

NICOLAE: Să cînte așa cum e, nu mă interesează. Inima-mi vrea să audă meterhaneaua.

MATIOS: Cimpoiul, Stăpîne, surlă n-are.

NICOLAE: Ce-o fi.

MATIOS: Dar cimpoiul stăpîne...

NICOLAE: Ți-am spus.

MATIOS: Aici nu găsesc cimpoi.

NICOLAE: Mai repede.

MATIOS: Nu ne rămîne decît ca tobele ude să... (a)

NICOLAE :Fă ce vrei!

SUITAŞ: Evghenit efendi (b)

NICOLAE: N-ai ce face.

SUITAŞ: Numai să le daţi pe toate.

(Domnul singur)

DOMNUL: Am avut, n-am avut, m-am descurcat, m-am făcut domn, în ciuda fanarioţilor. Acum să văd cum pun ordine. Aştia de aici sînt altfel învăţaţi, eu altminteri vreau să meargă lucrurile. Ei or să-mi stea împotrivă, eu... trebuie să-mi iau măsuri. Pe de-o parte, cu galiongii mei, pe de alta, îmi înarmez curtenii, trebuie să-i înjur, să-i speriu, să le dau peste nas mereu ca să-mi ştie de frică. Altfel n-o scot la cap. Paşa e exemplul meu viu, are veşnic pistoalele

(a) către portarul care îl ţinea

(b) vrea să se ducă//

[f.23r] la brîu. Sînt şi ei *domuz*, porci, dar nici eu mai prejos *dişizin hakindan*, de la dumneavoastră am nevoie de ajutor, *imeče gherek* să mergem la Bucureşti, să vedem în ce ape ne scăldăm (a)

Scena a patra

*Masă întinsă, boieri valahi care mănîncă, pahar-
nicul Alexandru Feraris şi portarbaşul Matios
în picioare.*

BOIER: Pofţiţi să mîncăm împreună, pofţiţi, boier clucer, pofţiţi, boier portar, (c) şezi Alexandru (d)

FERARIS: Bună seara, boieri. Vă mulţumesc. Zău dacă nu sînt furios. Aşa de furios încît (aţi văzut vreodată piatră de amnar?) ies flăcări din mine, dacă pune cineva mîna pe mine, ia foc. Ia foc de-a binelea şi se alege cu arsuri.

BOIER: *Hair ola*, să-ţi fie de bine, boier clucer*.

FERARIS: Băi, măgarii de conacgii, pentru că am întîrziat să trec Dunărea, şi-au împărţit conacele şi nu ştiu că mai e şi un

clucer*, care dintr-o bășină face patruzeci de conacgii. (Mă iertați boieri) Vin ud learcă, plin de noroi, caut un conac și-mi răspund cu multă grijă arătându-mi un copac. Pentru că au arvunit ei toate conacele, să fac bine să înnoptez la rădăcina copacului. Auziți, cap, clucerul la rădăcina copacului cînd de fapt pe el toți trebuie să-l aduleze, toată ciurda asta pe care o vedeți apoi la domn. Pentru că, nu numai că al doilea ca el nu se mai găsește în suită, dar nici în Valahia și nici la Stambul. Ce zic eu la Stambul, toată Europa n-a văzut vreodată așa un ipochimen cu procopseală și //

(a) pleacă

(b) către Feraris

(c) către Matios

(d) către Alexandru și se așează toți.

[f.24 r] cu știință de limbi...

MATIOS: Om șchiop, greoi, obosit de ședere, urcă tu douăzeci și cinci de trepte peste cerdac și șezi pe *divanin lepe*, marginea divanului.

FERARIS: Taci, Matios, (b) franceză, latină, italiană, greacă, turcă extraordinară (c) unde mai pui, muftiu sadea. La aritmetică, Wolff în persoană, la geometrie Arhimede, la filosofie, Newton, Leibniz, Descartes, nu sînt vrednici nici să-mi treacă pe dinainte...

MATIOS: Să duci tu oameni obosiți, care de abia și-au scos ventuzele, plini de apă, uzi, să pună să cînte meterhaneaua, vezi doamne liniștea care-i trebuie mării sale, du-te să te înjure, sau de răul lor să te înfurii și ei să-ți dea o palmă că doar sînt turci. Noroi cît cuprinde, tu șchiop, bătrîn, n-am cum să scap Doamne, sînt nebun să mă bag între ei... și...

FERARIS: Matios n-ai de gînd să taci? (b) A venit la Terapia un călător italian, filozof, să vadă eclipsa planetei Venus. Eram la casa lui Samuil, fie iertat, l-am făcut de și-a pierdut și instrumentele și ochelarii și sistemele și toate astea cu un singur cuvînt, cu un cuvînt așa de mare încît nu l-am lăsat să vorbească... și...

BOIER VALAH: La ce te gîndești, Alexandru? (d)

ALEXANDRU: Stau și cuget la cîte am îndurat azi, am fost în primejdie... Măria-sa a vrut să-mi măsoare mîinile cu ghioaga lui.

FERARIS: Bre, ia stai, (d) stați (c) Matios, ține-ți gura (d) bre, lasă-mă să-mi termin vorba și pe urmă începeți voi (ii taie vorba clucerului și începe el)

(b) către portar

(c) către boieri

(d) către Alexandru/

să vorbească fiecare doar cînd îi vine rîndul. Aveți vreunii mai răsăriți pe la București? Da ce spun eu... ce să caute aici procopseala dacă nici în Europa n-o găsești? Cu toate astea, sînt vreo doi-trei, îmi pare, care nu să vorbească, dar nu sînt în stare nici să asculte o vorbă, să asculte adicătelea, să le paradosască cineva și să înțeleagă, pentru că multe urechi ascultă, dar nu toate aud, și unde mai pui că hapurile clucerului alunecă greu pe gît, oricum ai lua-o, stai jos și nu poți să zici nici pîs. (c) Ca și cum...

MATIOS: Cum dracu să faci ordine în meterhanea, *tagribinin kiraci*, dîndu-l afară pe arendaș sau...

ALEXANDRU: Mi-a arătat că are multe puteri, însă n-am glumit. Alexandru nu a ajuns încă șah mat, numai că...

FERARIS: Matios, treacă de la mine. Taci, de ce vorbești așa de mult, nu-i mai lași și pe ceilalți?

MATIOS: Spune tu și eu te ascult.

ALEXANDRU: Nu-mi miroase a procopseală.

MATIOS: Doar n-ai vrea să ajungi muftiu?

ALEXANDRU: Crezi că din bășina ta cresc conacgii?

MATIOS: Acum ne crezi și surzi?

ALEXANDRU: Încerci să ne dai să bem leacuri care nu alunecă pe gît.

FERARIS: Ia stai, bre, (b) stați, stai, (c) aveți răbdare. (d)

MATIOS: Să-ntoarcem calimera...

ALEXANDRU: Eu nu sînt călător italian.

MATIOS: De atîta vreme la Stambul și nu am trădat pe nimeni.

ALEXANDRU: Eu am ochelarii în buzunar și nu-i pierd ca el.

FERARIS: Aman, aman, (a) ce furtună de vorbe, mai răsuflați și voi, săracii. (b) Mă jur pe cel de sus că de n-ar fi ploaie

(a) către boieri

(b) către portar

(c) către Alexandru

(d) se ridică toți trei de la masă și se ceartă în picioare//

[f.25 r] m-aș duce afară să dorm lîngă copac. Totuși ca să scap de gurile lor, mă duc în cealaltă odaie. (a)

MATIOS: Nici să mănînc, nici să mă odihnesc nu m-a lăsat limbutul, să mă duc să văd cum merg scrisorile. (a)

ALEXANDRU: Toți vruții și nevruiți, pe care i-a adus, au umplut malul Dunării de scufii, ca niște ardei, vreau doar să mănînce și nu se satură niciodată. Mă ascund pe ici pe colo, dar tot mă găsesc, mai bine mă duc să mă odihnesc. (a)

Boieri

BOIER VALAH: Are haz clucerul. Și Matios și el și Alexandru de disperare au ajuns ca niște umbre. Dar hai să mai și criticăm puțin, că altfel nu mai merge. Să lăsăm suita în legea ei. Adunătură din insule, galiongii, tăușani și vîslași, și lăturile Fanarului, în afară de doi-trei oameni. Să venim la domn numai că, pentru numele lui Dumnezeu, spuneți adevărul! Are el mutră de domnitor, este el om de pus în fruntea țării? Să strunească boierimea, are idee de Valahia și de obiceiurile locului, are *teptir*, educație, din naștere care să îndrepte și cusururile ce s-ar ivi, și chiar de nu s-ar ivi, dar să iasă el cu flinte, pistoale, chior-baltage și înjurături, poate el să conducă țara asta, unde s-a mai auzit, unde s-a mai văzut din galiongiu domn? Aici e nevoie de știință, nu de arme, de înțelepciune

(a) *pleacă/*

nu de furie. Să-l ajute Dumnezeu să o scoată la capăt, numai că lucrurile nu merg bine, văd eu că țara noastră o să aibă de tras cum (ne-a spus și el) nici n-am mai auzit, nici n-am mai văzut. Să mă dovedesc eu mincinos și să-i fie bine patriei noastre în vremea lui, numai că... e venetic. Să ne mai vedem și de huzurul nostru.

Scena a cincea

Tuiuri și steaguri arborate

Domnul ieșind din trăsură stă pe

*binectaș, piatra de pe care se încalecă și ascultă
vorbirea unui boier valah bătrîn. Boieri valahi și
polcovnici. Apostol.*

BOIER VALAH: Prea înălțate stăpîne, bătrînețea mă împiedică să arăt prin vorbe bucuria noastră a tuturor simțită din rărunchi, încercată de sufletul nostru la vestea că avem parte în țara noastră

de un asemenea erou, ale cărui fapte vitejești au ajuns în cele patru colțuri ale lumii...

APOSTOL: Sărac de tine, de-ai ști cum a blestemat lumea... (b)

BOIER VALAH: Și s-a dus vestea pe sub soare de vitejia lui, așa cum îl așteaptă atâtea și atâtea țări...

APOSTOL: Cu lacrimi în ochi, că i-a jefuit... (b)

BOIER VALAH: Binefacerile tale și îndurarea pe care ta mărinimoasa ta mînă dreaptă...

APOSTOL: A înșfăcat tot și i-a lăsat în pielea goală...(b)

BOIER VALAH: Fără cruțare au împrăștiat atît în...

(a) *se ridică și pleacă*

(b) *pe ascuns//*

[f.26r] BOIER VALAH: Vă rog, măria-ta, cu plecăciunea mea de slugă, să primiți acest cal...care...(a)

APOSTOL: Vezi numai să nu le încurci.

NICOLAE: Numai că *berechet vérsi*, să fie belșug.

Scena a șasea

Doamna. Cei de mai sus și Iannakis.

NICOLAE: Ascultă-mă, știi că eu mă tem nu dacă te atinge cineva, dar și dacă te privește. De încrederea ta nu mă îndoiesc, pentru că, și pînă acum, slavă Domnului, deși în fiecare an șase luni n-am fost cu tine, nu mi s-a întîmplat să vină Mihalache, spînul, care te păzește cînd nu sînt eu, să-mi spună că ai călcat greșit cînd eu am petrecut iar la Tersana. Să trăiască încuietorile ușilor care m-au făcut să stau liniștit. De vreo două-trei ori m-am supărat puțin cînd am avut un vis (știi că respect visele) că mîngîiai o păsărică, te săruta și te acoperea cu aripile ei și eu mă uitam de departe și nu puteam s-o omor și cel mai tare mă înfuria că te vedeam cum faci haz și te înfoiai să-mi faci în ciudă.

DOAMNA: Bine că i s-a înmuiat sufletul, l-am așteptat ca o nebună șase luni.

NICOLAE: Nu-i nimic, să lăsăm cele trecute și să ne întoarcem la cele de acum. Acum, aștia o să se îmbulzească să-ți sărute mîinile, să stai acolo în colț (d) și eu în față. Așa, ca să nu poată, văzîndu-te în spatele meu, să vină să te curteze, mă auzi?

DOAMNA: Da nu e oare bête?

NICOLAE: De loc, așa vreau, că doar sînt stăpîn pe liniștea mea, așa vreau să faci și dacă se găsește vreun obraznic nu-i da mîna.

DOAMNA: Numai boierilor să nu le-o dau sau și boieroaicelor?

(a) *un cal murdar și dezbrăcat*

(b) *se mișcă, urcă scara și se duce în odaie*

(c) *pe ascuns, către Doamna*

(d) *îi arată unde*

(e) *în minte/*

NICOLAE: De boieroaice nu-mi pasă, femeie la femeie...

DOAMNA: Stăpîne, îi lăsați numai pe cei care au barbă să-mi...

NICOLAE: În felul ăsta i-ai numit pe toți, pentru că nu văd nici unul fără barbă aici... uf, uf, fă cum îți spun. Chiar și cînd vin înăuntru mi-ar plăcea să fii întoarsă spre grădină și să te prefaci că lucrezi la pomi, și asta e o pricină să le piară pofta.

DOAMNA: Cum doriți, știți că eu sînt ascultătoare la poruncile Domniei voastre.

APOSTOL: Cînd e de față... (b)

IANNAKIS: Stăpîne, dacă doriți să vină boierii să se închine...

NICOLAE: Să vină!

BOIERI VALAHI: (a) Stăpîne...și pe doamnă să o...

NICOLAE: Boieri, iertați-o pe Doamna, pe lîngă că e slăbită are și o bubă la degetul cel mic, care o silește să stea retrasă, să nu vă dea mîna pentru ca nu cumva vreunul dintre voi, din nebăgare de seamă, să i-l strîngă și s-o facă s-o doară...

APOSTOL: Ia auzi, diavolul, bubă. Nu zice că-i gelos (b).

NICOLAE: Cui îi convine să-i audă strigătele...

APOSTOL: Ce, a-nnebunit să strige? (b)

NICOLAE: Cine să vrea să-i poarte de grijă?

APOSTOL: Barem de n-ai avea atîta grijă (b)//

(a) *intră, își înclină capetele și încep să-i sărute mîna*

(b) *pe ascuns*

[f.27r] NICOLAE: De la necazul drumului, mi-a pierit tot cheful...

APOSTOL: Ea bea și mănîncă bine, numai că... (a)

NICOLAE: De plimbare să nu audă, să nu vadă...

APOSTOL: Dacă e încuietoarea casei la mijloc, sigur... (a)

NICOLAE: De mult ce urăște danțul nici nu știe să dănțuiască...

APOSTOL: Cine poate să dănțuiască singur... (a)

NICOLAE: Muzica venind din afară îi scîrbește auzul...

APOSTOL: Tare mi-e teamă că numai ce-a auzit-o săraca și...

NICOLAE: Sînt tare mulțumit de apucăturile ei...

APOSTOL: Întreab-o și pe ea despre ale tale.. (a)

NICOLAE: Liniștită...

APOSTOL: Nebun... (a)

NICOLAE: Înteaptă...

APOSTOL: Curvar... (a)

NICOLAE: Cu frica lui Dumnezeu.

APOSTOL: Parvenit... (a).

NICOLAE: Tare blîndă.

APOSTOL: Iute la mînie.

NICOLAE: De oameni iubitoare.

APOSTOL: Urăște oamenii.

NICOLAE: Înzestrată cu multe daruri, dar încăpățînată.

APOSTOL: De nimic n-are habar în afară de corăbii.

NICOLAE: Așa doamnă nu mai întîlnești, nu-i așa?

DOAMNA: Stăpîne, ai dreptate, dar dreptate am și eu...

NICOLAE: Îi place să glumească și aruncă uneori vorbe cu două înțelesuri... și...

BOIER VALAH: Doamne, vreți afară la masă sau aici să...

NICOLAE: Nu, eu vreau să merg cu Doamna mea care (a)/pentru că e slăbită și dorește măria-ta

APOSTOL: Săraca, de-ar fi și ea cu atîta lume... să... (a)

BOIERI VALAHI: Slugile voastre plecate, stăpîne... (b)

NICOLAE: Mergeți cu bine!

IANNAKIS: Stăpîne, ai avut mare tragere de inimă față de boieri, ca și cum erați dator să le dați socoteală de toate mărunțișurile casei voastre. Eu v-am spus, sînt slugă și la Stambul și pe drum și la Oltenița. Cu ei, vorbe puține și cîntărite, că puțin le lipsește să ne facă de comedie, măria-ta...

NICOLAE: *Kaluma*, stai grămărice, stai...

IANNAKIS: Măria-ta se poartă de parcă ar fi prieteni de o sută de ani. Vorbiți cu ei și glumiți cu ei, în timp ce...

NICOLAE: *Kaluma*, stai, lasă-mă că știu eu cînd să ies în larg și pe urmă adun parîma...

IANNAKIS: Numai să nu vă ia pe la spate și pe urmă...

NICOLAE: Nu te teme, aici sînt...

IANNAKIS: Mă duc afară să-i însoțesc... (c)

NICOLAE: Doamnă, să mergem și noi să ne bucurăm inimile de (b)

(a) *pe ascuns*

(b) *pleacă*

(c) *pleacă//*

Scena a șaptea

Matios, Feraris și boieri

*Odăi cu călimări la Văcărești și caligrafi care
scriu turcește și grecește.*

FERARIS: Of, sînt mort, nu mai am nici o putere, biete clucer* / scrie scrisori , tradu firmane, și pe urmă să fii silit să-ți copiezi și tălmăcirea, asta e dincolo de hotarele minții omenești. Ciocoiul de Rigas, grămăticul, a strîmbat din nas că am început de patru ori traducerea, am ajuns pînă la mijlocul firmanului și iar trebuie să ne întoarcem. Cel mai mult l-a supărat, din cîte am văzut, că de ce să-l facem pe Mihail vodă bolnav în vremea cînd era sănătos și să-l mazilim. Numai că eu, la a patra copie, am scos cu meșteșug perioada asta scandaloasă. Gîndește-te, dacă s-ar da libertate la astfel de oameni să judece și să critice interesele domnilor. L-am speriat puțin, să scrie de frică. Și-a adunat mințile și a început treaba. Robii ăștia pe care-i vedeți că fac ceva, se luptă, își strîmbă gîtul pe răvașe , nu se dau bătuți, clucerul și el o să-și dea silința să-i potolească și să-i pună să scrie, dar dacă n-ar fi sarea (înțelegeți că sarea e cel care vorbește) scrierile lor nesărate ar fi bune doar pentru aruncat pe ferestre. Chiar dacă ar spune că nu-i așa, tot trebuie să înghită gălușca, cu orice formă de logică ar dori, afirmativă sau negativă, sau în parte afirmativă și negativă. Ce e, Matios, ai rămas cu gura căscată? La dulceața vorbelor mele, sigur...

(a) *către portar//*

[f.29r] MATIOS: Dimpotrivă, m-am mirat și aștept să termini, dar nu ai de gînd, vād. La cine sînt scrisorile tătarului care trebuie să plece, dați-mi-le.

FERARIS: Eu nu am cunoștință.

MATIOS: Acuma te plîngeai că ești rupt de oboseală, că nu mai

ai nici o putere, că toate trec prin mîna ta, că ești ca un drob de sare scos din ocnă, și zici că nu știi nimic.

FERARIS: Nu ne tulbura, că avem treabă.

MATIOS: Nu știi decît să tai avînturile, să te lauzi că nu mai e al doilea ca tine, să convingi pe toată lumea să te asculte cum te lauzi, și nu discuți decît despre îngîmfarea ta.

FERARIS: Matios, îți cauți beleaua, cu călimara asta, acum... (a)

MATIOS: Dacă ajungem pînă acolo, toiagul de la poartă, pe care îl am, cred că o să mă slujească bine.

FERARIS: În numele lui Alah, fraților dați-i scrisorile (b) să plece de aici!

MATIOS: Nu sînt pe placul domniei-tale, pentru că îți spun adevărul.

FERARIS: Drum bun, frate, (c) du-te de-ți vinde adevărul la alții, și lasă-ne pe noi în pace!

MATIOS: Toiagul te-a liniștit.

FERARIS: Matios, taci și pleacă!

MATIOS: Eu nu pot să-ți închid gura cu vorbe.

(a) îl sperie cu călimara

(b) către caligrafi

(c) le ia i le dă/

Doar frica dacă pune stăpînire pe tine.

FERARIS: Este vreun nebun mai mare decît el, zău așa, suflet de grămadă, de unde morală la grămadă? El își știe treaba, știe călimara, vine aici și ne plictisește, pe voi nu vă lasă să scrieți, iar pe mine să vorbesc cu tihnă. Are darul de a vorbi veșnic împotriva mea. Aici sînt și alții, ascultă cînd le vorbește cel mai mare și mai pricopsit dintre ei. Nu se bagă în vorbă dacă nu le dă prilej ceva anume, de abia spunînd da, sau nu, cum cere buna cuviință, el e tiran, vrea să vorbească chiar dacă nu-l ascultă nimeni, se ceartă veșnic și mai aduce aminte și de toiag. Să nu... (b)

BOIER: Bre, nu-l înfură pe boier, clucerul ăla...

FERARIS: Cum să nu-l înfură pe netrebnic, pe...

BOIER: Vine Matios.

FERARIS: Vorba n-a fost pentru tine, el a sigilat scrisorile.

MATIOS: Va să zică acum, e calabalic, e lume, dacă nu mai e încă dați-mi-o mie.

FERARIS: Ia-o și pleacă, (c) lasă-ne.

MATIOS: Plec, ca să nu-ți mai ascult laudele. (a)

FERARIS: Să ies puțin, să-mi trag sufletul. (a)

(a) pleacă

(b) se înfurie

(c) dau timp pentru altă scrisoare//

[f.30r] Scena a opta

*Odaie la Văcărești. Boieri divaniți în genunchi, își
pleacă capul de trei ori la pământ și turcii fac
rugăciune pe pernă în spate.
Mavrogheni, Iannakis și grămăticul.*

MAVROGHENI: Ieri, vremea a fost ciudată, noaptea a bătut zefirul, și acum s-a întors crivățul. Pînza pe care am pus-o pe turnul de la poartă, ca să văd cum e vremea (deși eu o cunosc după pene) s-a întors de trei ori. Toate caicurile care sînt la Tinedo intrate în cetăți vin cu pupa spre Stambul. Boieri, marea e o stihie ciudată, cînd crezi că e liniștită, ca uleiul, numai ce se face fiară și căpitanul cel mai iscusit, de abia dacă poate să mîne corabia pe o asemenea vreme. Eu ce-am făcut am făcut ca să aveți noroc? Nu am nici o îndoială că știți parabola galiongiului căruia i-a spus stăpînul lui „slugă bună și credincioasă”... Eu sînt galiongiu, baltagul ăsta e sapa mea și via sînteți voi. Așa cum vreau să vă sap, sînt sigur că am să aud de la regele meu „slugă bună și credincioasă”¹ .... Voi să fiți gata la poruncile mele, că știu eu leacul vostru.

BOIER: Stăpîne, noi sîntem slugi credincioase ale împărăției care e peste noi și a stăpînului ei, avem obligația să ne supunem, numai că vă rugăm să fie apărată țara noastră și să nu fie călcată de vecini.../

MAVROGHENI: Galiongii pe care îi vedeți, fac fiecare cît zece. Țștia sînt leii mei. Dacă le spun o dată, sînt în stare să ardă de sus pînă jos țara.

BOIER: Noi îi rugăm să rămînă în starea asta și să fie păzită orînduiala de moliile care l-au umplut pînă acum și să...

MAVROGHENI: Eu vă spun, să știți, dacă le faceți semn, sînt în

---

¹ vezi Evanghelia după Matei, cap. XXI, verset 14, cap. XXV, verset 23

stare să vă facă dreptate. Să-mi pregătească trăsura, să intre și teptil aga cu armele lui și să-și mai ia o pereche de pistoale pentru mine și o frînghie. Aflați boieri că mă duc să văd și Bucureștii. Ne întâlnim la curte. (a)

BOIER: Grămăticule, măria-sa n-a stat să-i sărute boierii mîna. Acum cine știe la ce oră se întoarce de la plimbare, noi ne ducem.

GRĂMĂTICUL: Boieri dumneavoastră, domnul e cam ageamiu, n-a mai fost pe pămînturile astea, obiceiurile nu le cunoaște. Să treceți cu vederea și evghenia voastră dacă mai e cîte un cusur în ceremonie. Mă iertați, trebuie să termin niște scrisori ale călărașului, și iar mă întorc... (a)

BOIER: Fraților, o fi nebun sau așa, se preface în

(a) *pleacă/*

chip de teptil agă înarmat în trăsura... numai să nu... pînă și mișcările îmi întăresc gîndul, numai de-ar fi barem curtenii lui cu știință să-i acopere greșelile...

BOIER: Asta să nu trageți nădejde, sînt toți niște copii, și cel mai bătrîn dintre ei e nebun, acum de atîția ani, lipon...

BOIER: Biata Valahie, ce are de tras! Hai la casele noastre.

Scena a noua

Mavrogheni așezat pe lavișă, cu iatagan la brîu
și Ferarîs în odaia spățăriei. Lîngă ei stau galiongii.*

MAVROGHENI: Vino, clucere! Vezi că te trimit să ai grija scrisorilor și a socotelilor. Te pun mai mare peste ceilalți care scriu turcește. Sigur că te-am numit de la Stambul, numai că aici îți fac mucarer. Tu ești om bun, bietul de tine, dar te strică ideile pe care le ai, vrei să fii tu primul din țară și toți să ți se închine. Mie îmi placi pentru că nu-mi ieși din vorbă și *inșalah*.

FERARÎS: Stăpîne, ținta mea dintîi este să-mi dau toată osteneala pentru buna voastră dispoziție. Toate științele mele vreau să se destupe și să curgă precum cipurile cișmelelor – cu înțelesuri ciudate, și versuri pe care nici nu le-au auzit pînă acum nici cei mai procopsiți mușterii și sper să reușesc în scopul pe care mi l-am propus și să-l mulțumesc și pe măria-sa.

(a) *pleacă/*

MAVROGHENI: Deschide ochii, la cei care-mi scriu să le răspunzi și la serhaturi și în altă parte. Ceremonii puține și multă gălăgie, să simtă c-au de-a face cu un leu, nu cu un bei oarecare. Vorbăria cu condeiu să înceteze, ca să fie bine. Eu știu ce plătește fiecare dintre voi. La fiecare ocaua trage cam trei sute de dramuri. Nici n-am ajuns bine și voi ați și început să cîntați ca cocoșii. Cine-l pune jos pe celălalt, ăla e mai voinic decît tine, țipă și mai tare, mare pușlama. Biete clucer*, să nu arunce cu pietre în tine!

FERARIS: Dacă neînțelegerea ar fi din vorbe, nu mi-ar păsa, dar diavolul guiță cînd îi dai pumni și atunci mai bine mă grăbesc să tac, decît să-l vedeți cu scufie albă, cu anterior și curea strigînd cît poate că n-are tihnă să-și termine socoteala că se plictisește, și că eu sînt pricina pentru că am bibliotecă acolo unde stau, să mori de rîs, arăta ca moaștele.

MAVROGHENI: Trebuie să vă îndreptați, eu de aceea v-am îngăduit bărbile, ca să căpătați minte.

FERARIS: El vrea să și-o radă cînd trece de Oltenița.

MAVROGHENI: Nici așa, cînd ne ducem la Stambul, dacă n-are parale, are// [f.31r] barem barbă ca să fie respectat.

FERARIS: Mai bine n-ar urla că școală toată curtea.

MAVROGHENI: Îl fac eu să învețe să tacă din gură și stai pe pace suflețel. Cum îi zice la încăperea asta?

FERARIS: Spătărie, stăpîne.

MAVROGHENI: Adică locul spadelor, al cancelariei și al celorlalte. Aici vreau să se pună lăncii, și să se atîme pe cei patru pereți toate armele pe care le am, pistoale, flinte, iatagane, scuturi de piele, ghioage, topoare, panoplii întregi de șisuri, săbii late ca niște cîrje cu mîner de aur, cu flintele galiongiilor și cu baionetele să se facă două panoplii ca niște tablouri în spatele celor două uși, să stea în fiecare colț al odăii, cu cîte o icoană și tabloul lui capetan Pașa în fața mea, călare pe un leu pe care îl omoară, și afară, pe divanul mare, să zugrăvească pe mușama iadul și vreo patru cinci domni de dinainte de mine, care să ardă în flăcări cu pungi în mînă, semnul rusfetului pe care l-au luat toți. Spune-i ispravnicului să pună să le facă cît mai repede. Și pustnicul să stea și să scrie sub fiecare ușă și fereastră un tropar.

FERARIS: Ceva versuri,... cu trei picioare.

MAVROGHENI: Ce vorbești de trei lățimi¹, aici nu merge geometria. Un meșter bun să măsoare cu o sfoară de aici pînă aici (a) și de acolo pînă la capăt și/ gata, nu e cine știe ce meșteșug.

FERARIS: Dacă vrei să fac niște versuri pe măsura meșteșugului care să laude...

MAVROGHENI: Ce meșteșuguri visezi, dragă ?

FERARIS: Stăpîne, un distih dacă vrei, spre lauda voastră, să...

MAVROGHENI: Da, potrivește unul pe turcește, pentru cișmelele pe care am să le fac și să spunem că duhul ne-a venit cu încuviințare din sarai, și asta dă putere treburilor noastre. În toate cele trebuie să pari înfricoșător, ca să se sperie lumea.

Scena a zecea

Apostol și cei de mai sus.

APOSTOL: Stăpîne, aveți milă de copiii zănateci pe care i-ați adus de la Stambul. Să aveți grijă să nu se joace cu arcul.

MAVROGHENI: Ei, nu. Eu vreau să se joace în fiecare zi, ca să se învețe cu călăria, să nu semene cu ceilalți fanarioți, gelcpi friguroși, las' să se facă voinici, i-am luat de la ei de acasă ca să le fac educație.

APOSTOL: Să mă bată Dumnezeu dacă nu-și scot ochii cu arcul, să putrezesc în lanțuri.

MAVROGHENI: Eu le-am poruncit să-și păzească moacele.

APOSTOL: Numai că azi o să vedeți dinți spărți, capete crăpate și sprîncene smulse de ar putea să le ajungă. Să nu mai spunem nimic de ce mutre de curteni o să aveți în față cînd o să stați la divan cu boierii greci./

MAVROGHENI: Păi, au făcut niscaiva vitejii. Cine te-a lovit?

APOSTOL: Ce vitejii? Întîi și-au spart capul, pe urmă s-au supus și au început să bată tobele călare.

MAVROGHENI: Prea bine, le alunecă mai ușor mîncarea pe gît.

APOSTOL: O să se înfurie rău părinții dacă aud că îi lăsați să se ologescă.

MAVROGHENI: Trebuie să-mi arate recunoștință că-i educ.

---

¹ joc de cuvinte, originalul grecesc fiind „τρίμετρος”

APOSTOL: O să orbească.

MAVROGHENI: Asta o să-i facă zgîrciți.

APOSTOL: Datoria mea era să vă spun, sînteți stăpîn.

MAVROGHENI: Clucere, nu vrei să faci și tu turnir cu arcul?

FERARIS: Stăpîne, eu nu mai am dinți să mușc. Nu-i mai am pentru că mi-au căzut singuri, dar nu de bătrînețe, n-am decît șaizeci de ani, ci de prea multă vorbă. Dă-i, dă-i din gură, mi-au mai rămas doar trei.

APOSTOL: Vezi să n-aibă el șaizeci (b).

MAVROGHENI: Ha, ha, ha, lipon, nu ești palicar. Hai scrie, sărmane, arată-ți vitejia cu condeii măcar.

FERARIS: Cel puțin la asta sînt Belerofon și călăresc pe Pegas. Sluga voastră, stăpîne. (c)

APOSTOL: M-a omorît cu învățătura lui grecească.

MAVROGHENI: Apostole, nu-mi spui ce zice lumea de afară despre mine, ca om vechi și credincios ce-mi ești?

APOSTOL: Vreți adevărul, sau să vă măgulesc?

MAVROGHENI: Adevărul.

APOSTOL: Spun că sînteți nebun de legat, și bun de timonier...

(a) *ride*

(b) *pe ascuns*

(c) *pleacă//*

[f.33r]MAVROGHENI: Porcule! Acum îți scurtez capul!

APOSTOL: M-am gîndit e bine să nu vă spun nimic, măria ta a vrut.

MAVROGHENI: Tu mereu spui prostii.

APOSTOL: Adevăr blestemat, plictisești urechile celor mari... (a)

MAVROGHENI: O dată n-ai zis și tu *hayirle lakerde*, o vorbă de folos.

APOSTOL: De șaisprezece ani vă slujesc, și nu v-am păcălit niciodată, nici acum nu mă lasă inima să vă spun prostii.

MAVROGHENI: Învăță să vorbești, pentru că eu nu mai sînt cel pe care îl știi.

APOSTOL: Ca el nimeni. (a)

MAVROGHENI: Pînă și hainele-mi sînt altele.

APOSTOL: Așa e la început, n-aveați dulamă aspră cu ceaprazuri.

MAVROGHENI: Scurtează-ți limba, că altfel te scurtez de trup.

APOSTOL: Asta e răsplata pentru toate câte am făcut pentru măria-ta.

MAVROGHENI: Piei din fața mea!

APOSTOL: Nu vă înfuriați, că plec.

MAVROGHENI: Vino aici! (c)

APOSTOL: Măria-ta a spus să plec. (d)

MAVROGHENI: Stai. Mai spune-mi ce-ai auzit.

APOSTOL: Să mă ferească Dumnezeu, dacă vă mai spun eu vreo vorbă!

MAVROGHENI: Spune și nu mai vorbi prostii, așa se supără domnii, își ceartă slugile și apoi le iartă.

APOSTOL: Eu vorbesc prostii și nu trebuie să mă ascultați.

MAVROGHENI: Zi-i, dar nu mă scoate din răbdări.

(a) *pe ascuns*

(b) *dă să plece*

(c) *îl strigă se întoarce înapoi//*

[f.34r] APOSTOL: Poate vă spun iar vreo *hairse lakerde*, vorbă proastă și iar vă ieșiți din fire.

MAVROGHENI: Nu, pentru numele lui Dumnezeu, numai adevărul.

APOSTOL: Eu trup de scurtat nu am.

MAVROGHENI: Spune, că mi-am pierdut răbdarea!

APOSTOL: Nu te superi, stăpîne?

MAVROGHENI: Nu.

APOSTOL: Și dacă-ți spun că... Ah, mi-e frică!

MAVROGHENI: Vorbește, îți zic!

APOSTOL: Stăpîne, zice lumea că ești potcovar, că ai luat de la înmormântarea lui Zotos zece pungi, de la Velara treizeci, pentru că nu aveau copii, dar de la medelnicerul Mihalachi (care avea și copii) patruzeci, a fost zarvă mare. Zic despre măria-ta că dezbraci morții...

MAVROGHENI: (*își scoate iataganul și îl fugărește de jur-împrejurul teatrului*). Cîine, așa vorbești în fața unui domn? Te învăț eu cum!

APOSTOL: Eu v-am spus ce vorbește lumea, dacă nu vreți să mă ascultați, puțin îmi pasă! (a)

MAVROGHENI: Ia te uită, cîinele, de parcă l-a pus pe el cineva să facă ordine la domnie, sau să mă învețe pe mine, așa vorbește *inșala*. Bre, geveze, gură-spurcată, îți tai eu mîinile, n-ai frică.

Scena a unsprezecea

Doamna așezată în colț și Sofia

DOAMNA: Cum ți se pare Bucureștiul, se compară cu distracțiile din Stambul sau nu, Sofia?

(a) *pleacă/*

SOFIA: Doamnă, de fapt nu i-am cunoscut încă frumusețile. Cu toate astea îmi dau seama că e mare diferență, că nu văd nici mamucuri nici *feregele*¹ pare să fie libertate. Noi, oriunde ne-am duce, luăm cu noi și Stambulul, încuietorile astea, lacătele, ferelile,...

DOAMNA: Dacă așa îi sînt tabieturile, ce să facem, răbdare.

SOFIA: Barem la Stambul mai vedeam cunoștințe, rude, cumetri, aici și asta ne lipsește.

DOAMNA: A apărut cumva spătarul, nepotul meu?

SOFIA: Păi dacă l-a speriat stăpînul spunîndu-i că-l omoară, n-a mai călcat prin harem.

DOAMNA: Va să zică gelozia a ajuns și la el, bietul spătar.

SOFIA: Doamnă, nu-ți fie milă de el de loc!

DOAMNA: De ce, nepotu-meu care știi că...

SOFIA: A întrecut orice măsură. Duce și aduce vrute și nevrute la conacul lui, pe motiv că le-a găsit cu alții și...

DOAMNA: Așa ceva nu cred nicicînd.

SOFIA: Le-a promis la două surori două sute de groși ca să se ducă la el în vizită, și pentru că nu s-au învoit, a trimis să le răpească. Ele au plecat la unchiul lor, spătarul s-a dus singur să le ia și puțin i-a lipsit să-l omoare.

DOAMNA: Curios lucru, da' tu cum ai aflat noutățile?//[f.35r]

SOFIA: A ieșit de frică, pentru că a văzut că mai sînt și alții prin vecini.

---

¹ tc. „acoperămînt al feței”

DOAMNA: Și tu cum?...

SOFIA: O zi întreagă nu mi-ar ajunge să înșir ce-a făcut și ce face de când am venit.

DOAMNA: Și tu de unde le afli?

SOFIA: Apostol le scrie ca să nu le uite și vine la mine și mi le spune.

DOAMNA: Nici pe el nu l-am mai văzut acum mai de curînd.

SOFIA: Eu l-am văzut, în fugă, mi-e frică să nu înnebunească și el văzîndu-i pe ceilalți.

DOAMNA: Dacă-l vezi, spune-i că vreau să-l întîlnesc.

SOFIA: Voia dumneavoastră, numai să fie poarta deschisă și să lipsească stăpînul.

DOAMNA: Fă ce-oi face și bagă-l în casă.

SOFIA: Teamă mi-e că ne păzesc încuietorile.

DOAMNA: Și tu ce treabă ai?

SOFIA: A dat ordin ca nici popii să nu urce, cînd sîntem în biserică, să tîmîieze, pentru că se ridică fumul și ne umple nările, și să nu se ostenească.

DOAMNA: Ce nebunie!

SOFIA: De-aș fi în locul domniei tale, ar vedea el.

DOAMNA: Nu fi mînioasă pe el!

SOFIA: Cireacul nu e barem cine știe ce, ca ăla pe care-l adusesem pe insulă, cînd v-ați făcut că sînteți bolnavă.

DOAMNA: Era bun, nu simțeau cînd îți lua sînge.

SOFIA: Ia să stăm jos și să ne gîndim bine cum să-i trosnim./

DOAMNA: Strigă-l pe Apostol!

SOFIA: Trebuie să-l găsesc oriunde ar fi. (a)

DOAMNA: Există oare om pe lume care să fie într-o situație mai proastă decît mine, cu toate că sînt doamnă? Cei mai nevoiași au libertate, se întîlnesc cu lume, se distrează și se plimbă pe unde le place. Eu, sărmana, pare că am pierdut toate drepturile oamenilor, încuiată între patru pereți, stau îngropată de vie, nici

ca doamnă nu mă lasă să apar în lume, ba mă gelozesc chiar și rudele mele. Păi, ăsta e ladul pe pământ, zău așa? (a)

Scena a douăsprezecea

*Sofia și Apostol, unul înăuntru, celălalt în afara
unei uși dintr-o sală.*

APOSTOL: Sofia, psihi mu, ești întreagă? Minte stă să-mi zboare din ceasul în care te-am văzut și vin și sărut încuietoarea asta a ușii mereu cu tine în minte știind că asta e scoica care mi te-ascunde, mărgăritarul meu, dacă ai știi cât mă chinuie nesiguranța asta, mai am un pic și crăp și...

SOFIA: Ce-i cu tine, dragă? Am întors pe dos haremul, am trimis fustași să te caute peste tot. Un ac de-ai fi fost și tot n-ai fi dispărut așa.

APOSTOL: Norocul meu dacă am fost vrednic să-ți fiu în minte și să mă cauți peste tot, s-ar părea că ți-e grijă de mine și ți-ai lăsat deoparte vechea asprime, de mă făceai să mă zbat ca peștele pe uscat pînă să...

(a) *pleacă//[f.36r]*

SOFIA: Stăpîna vrea să îți vorbească, vezi de te strecoară în harem cînd poți, fără să te simtă careva.

APOSTOL: Acum e vremea, pentru că e și lume multă, numai că după aceea... Tu m-ai uitat, Sofia mu, sau îți mai aduci aminte de mine cîteodată? Ah, îmi dau seama după cum vorbești tu care mai demult... Apostol al tău era tot ce-i mai de preț, acum de abia mai catadicsești să te uiți la el, poate ai alte gînduri, poate ai dat de altul și bietul Apostol chiar dacă ți-a suferit belelele la Stambul, adă-mi aia, fă aia, toată ziua ca un paizan...

SOFIA: Nu știi ce muscă te-a pișcat iar, tot vrei să mi te plîngi și veșnic ești nemulțumit. Nu e aceeași Sofia care ți-a arătat dragostea ei, în toate chipurile? De o sută de ori ți-am spus Apostole că nu te înșel, sînt a ta, numai vezi să nu te păcălească și să pățești cum au pățit și ceilalți...

APOSTOL: Îmi cunosc eu treaba, și să nu-ți pese de ce scria în

răvășelul ce l-ai primit.

SOFIA: Al treilea vistier mi-a scris că mă iubește, că nu poate să doarmă când își aduce aminte de mine, și că, dacă nu mă îndur de el, o să se arunce în Dîmbovița (a). Eu am dat bilețelul fratelui meu, l-au văzut mai mulți, mi-au zis să-l arăt lui Vodă, da nu m-am îndurat și am lăsat-o baltă./

APOSTOL: Da celălalt, cu care te întâlnești la cabinet, crezi că n-am aflat de el?

SOFIA: De el n-ai ce să te plîngi, o fac și eu ca să mă mai aleg cu cîte ceva, mi-a dat o rochiță și alte daruri numai ca să-i spun ce se vorbește în harem, unde mai pui că nu mă costă nimic.

APOSTOL: Și tot te-a văzut Vodă vorbind, așa cum vorbim noi acum.

SOFIA: M-a văzut numai pe mine înăuntru. El a plecat și-am mințit că am ieșit să-l chem pe cafegiu, de aceea a intrat în belea bietul vornic și l-au dus la baș cihodar, de ce-a lăsat încuietorea deschisă. Da l-a iertat, ca să nu se audă în lume.

APOSTOL: Cum dracu a pus mîna pe tine?

SOFIA: Într-o zi, îl văd pe șambelan că-mi face semn să-mi spună ceva (Doamna era la biserică). Mă duc după el la gabinet. Intră el pe culoar, închide ușa și deodată văd pe unul că vorbește cu mine, îmi dă ceva bani și nu-mi cere decît să ne împrietenim. Eu, la început, m-am cam codit să primesc, da numai că după aceea am primit și i-am spus că sînt la ordinele lui. De atunci ne întîlnim fără să ne vadă cineva, la ușa șambelanului care și el are interes să țină secretul.

APOSTOL: Știi că te-a văzut Doamna și au aflat și cei doi cumnați//

[f.37r] SOFIA: Adevărat sau glumești?

APOSTOL: Țasta-i adevărul. Cînd voi sporovăiați, adînciți în vorbă, ea v-a văzut prin perdea.

SOFIA: Sînt pierdută.

APOSTOL: Poate nu-i spune lui Vodă.

SOFIA: Asta mă mîngîie, că știi și eu destule de-ale ei.

Apost. Sofia, psihi mu, nu mă uita, eu mor de dragul tău, știi că de mic, într-o casă...

SOFIA: Stai liniștit, numai nu ieși afară.

APOSTOL: Ah, Sofia, de ce mă nedreptățești? Nu știi cîte am

lăsat ca să alerg...

SOFIA: Străduiește-te să găsești ceva nou și adu-ți aminte să vii la Doamna.

APOSTOL: Sluga ta, psihi mu, ah, pleci...Ah, Stăpîne, ce drăguță e, îmi vine s-o mănînc...

SOFIA: Ne poate vedea cineva. (a)

ACTUL AL DOILEA

Scena întâi

Mavrogheni, singur, cu anteriu și fes. Doamna, Iannakis, Grămăticul cu scrisori în mînă.

MAVROGHENI: Bun lucru e nemșugul, doamnă. Azi am stat la sfat cu boierii despre strămoșii mei, și le-am spus că neamul meu nu e Mavrogheni, ci Mavroțeni. Mavroțeni ăsta este seminție din Veneția, mulți din urmașii lui au fost dogi și au condus cu înțelepciune statul ăla și încă li se păstrează rădăcina. Am multe decrete și medalii care arată că e venețian curat, din cei de frunte, în casa lui s-a cuibărit străbunul meu, care se ducea cu marfă la Veneția din Paros. Acolo a văzut

(a) pleacă/

o fată, nepoată a lui Mavrogeni, de a cincea spiță, pe care o disprețuiau toți, pentru că era puțin stricată. Strămoșul meu a plăcut-o (îi plăceau frumusețele), a luat-o, a îmbrăcat-o și a adus-o pe insulă – i-au dat-o ca să scape de belea, totuși ea s-a adeverit *marfă*. Era foarte diferită de celelalte insulare. Anul următor, strămoșul s-a dus iar la Veneția și a cerut patentă că e venețian și i-a dat Mavroțen decretele și medaliile pe care le am eu și i-a dat și privilegiu să se cheme Mavroțen. El, cum s-a întors, și-a făcut public noul nume, cei mai mulți îl cunoșteau Mavrogheni și, închipuie-ți încăpăținare, pînă acum nu pot să-i fac să-mi spună Mavroțeni. Deși eu încerc cu tot ce pot, să dau a se înțelege evghenia mea la cei mai mari, ca să le scot din cap Mavrogheniul.

DOAMNA: Și ce nevoie aveți de mai multă evghenie dacă sînteți domn?

MAVROGHENI: Nu, ca să nu creadă c-am fost unul de rînd și că nu se cuvenea să șed pe tronul ăsta.

DOAMNA: Dacă ședeți, ce mai aveți de spus?

MAVROGHENI: Fanarioții, dacă s-au născut faliți, pretind că sînt mai bine născuți.

DOAMNA: Lăsați-i să se bucure de deșertăciunea lor.

MAVROGHENI: Ca să arăt că sînt rădăcină bună, din copacul care m-a născut, le-am dat azi la toți boierii un pumn de florini și la boieroaice tot așa.

DOAMNA: V-am văzut!//

[f.38 r] IANNAKIS: Semănați, doamne, ca să aveți cu vremea de unde să adunați, nu-i așa?

MAVROGHENI: Ba chiar de patru sute de ori mai mult, sărmanii își dau foc la pungă, nu știu că asprii mei nu se pierd niciodată.

IANNAKIS: Am auzit că aruncați parale și în divan și s-a adunat lume multă.

MAVROGHENI: Așa e, era nostim să-i vezi cum se îmbulzesc, m-am distrat minunat, pe hagi Hakiemi erau să-l omoare, au căzut peste el, el striga, înjura arăbește, eu să mă prăpădesc de rîs. Între timp a venit și lancu Karitis să cumpere blăni de iepure, cred că îl cunoști.

IANNAKIS: L-am văzut de multe ori.

MAVROGHENI: Cu baltag, cucă de carton pe cap, îmbrăcat frîncește, a jucat și el puțin, s-a lovit cap în cap cu Hakiemi, numai că evreul viclean i-a înșfăcat un zlot pe care îl ținea în mînă precum vulpea cașul din ciocul corbului, și dacă nu m-aș fi ridicat să-i despart, se omorau, hagiul se încinsese.

IANNAKIS: Erau și alții de față?

MAVROGHENI: Un alai de cinci sute de suflete, ți-am zis, m-am distrat de minune.

IANNAKIS: Ce ziceau de faptele măriei tale?

MAVROGHENI: Toți rîdeau, mă ridicau în slăvi și-mi urau la mulți ani. Suitașul nu și-a ținut gura, a făcut șotii./

IANNAKIS: Cu boierii ați avut alte vorbe.

MAVROGHENI: Le-am spus, după ce pun *nizam*, ordine, în Valahia (știi tu ce înseamnă ordinea pentru mine, după ce-o golesc bine de tot) după aia am să trec și în Bogdania.

IANNAKIS: Ei ce-au răspuns?

MAVROGHENI: Nu sînt mulțumiți să mă piardă, zic, mă vor ani mulți. Totuși, doamnă, să-mi aducă o rasă de călugăr, un cămilafcu

și un țal să ies la plimbare, că poate găsesc vreun chilipir.

DOAMNA: Pofțiți în cealaltă odaie, am eu grijă să vi le aducă.

Scena a doua

Iannakis și Doamna

IANNAKIS: Pentru numele lui Dumnezeu, fă-l să-și vină în fire, s-a făcut de-a dreptul de poveste peste tot, ne rîd și pruncii, am ajuns de batjocură nu doar în Valahia ci și la Stambul, și în toată lumea, blestem, ceas rău, că te întrebi ce este. Toți boierii de noi se leagă, în toate casele n-auzi decît isprăvile lui Mavrogheni, cîte nebunii a făcut azi, ce prostii a vorbit, cu cine a glumit, cum a alergat calul prin curtea

(a) *pleacă//*

[f.39 r] palatului cu biciul în mînă, cum a luat suitașului din cap calpacul de lup și l-a pus pe capul lui în fața întregului alai ca semn că nebunia e la putere. Mai auzi cum ține măria-sa în mînă baltagul cînd iese afară pe drum ca și suitașul, tot ce a făcut și a zis azi, astea toate fără să aducă cel mai mic folos, fac cea mai mare pagubă și numelui și faimei și interesului lui. Cel mai de pe urmă dintre cei care vin la curte se uită cu ochii mari să vadă ceva – ca să spună ici și colo. Luminăția-voastră, dacă nu-l faceți să-și adune mințile, se duc de rîpă treburile noastre, lipon puneți-vă toată puterea.

DOAMNA: Mă întreb, logiotate arhon grămătic, cum lași toată greutatea pe mine și vrei să izbutesc ce nu se poate, să schimb o încredințare izvorîta din tot ce vād. El, nu trece o zi să nu facă o nebunie cît de mică, și așa îi stă în fire să trăiască. Dacă nu l-ai cunoaște, aș putea spune că vorbești din neștiință, dar e atîta vreme de cînd l-ai văzut ce pățește, se poate oare să aștepți îndreptare numai de la mine?

IANNAKIS: Chera mu, de luminăția ta e mai multă nevoie decît de a altuia, ca...

DOAMNA: Dacă mă ascuți, cu plăcere.

IANNAKIS: Arătați-i că este împotriva interesului lui ce face și...

DOAMNA: Grămărice, o să fie pricină, o să aud înjurături.

IANNAKIS: Mai bine să auziți decît să fiți bîrfită.

DOAMNA: Fac și asta numai că, loghiotate, mai împunge-l și domnia-ta puțin.

IANNAKIS: Cum vă e voia, e de datoria mea./

DOAMNA: Cît ce se întoarce de la plimbare, îl găsesc.

IANNAKIS: Cînd îi dau în mînă scrisorile astea să le pună pecetea, o să-i spun o grămadă (a)

Scena a treia

Apostol și Doamna

DOAMNA: Vino aproape, Apostol! Ce mai e nou?

APOSTOL: Cum am auzit că a ieșit stăpînul la *teptil*, la preumblare, în straie călugărești, am venit repede să văd ce-mi porunciți, doamnă. Sofia mi-a spus să mă strecor în harem cît ce găsesc încuietorea deschisă. Vornicul a ieșit afară pe sală să-și întâlnească prietenii, și, fără să mă vadă, am intrat. Dacă mă simte, aoleu, iar i se aude vocea.

DOAMNA: Stai liniștit, cînd vorbești cu mine, el e atent afară. Oricît *rusfet* i-o fi dat domnul să păzească ușile, ele se deschid la o vorbă a stăpînei.

APOSTOL: S-a fîstîcit, săracul, de la vizita de ieri, pe care s-a grăbit să o facă fără voia lui în odaia lui baș cihodar.

DOAMNA: Ia spune, l-ai văzut pe undeva pe Spătar? Nepotu-meu chiar se duce în fiecare zi la Divan, se plimbă îngîndurat, e adevărat ce aud?

APOSTOL: Stăpînă e cu neputință să vă descriu ce face, aproape c-a uitat de Doamna.

DOAMNA: Nerecunoscătorul!

APOSTOL: S-a dat cu totul la netrebnicii, aleargă ca turbat în toate cîrciumile* și bordeiele*...

DOAMNA: Necredinciosul, ăsta i-a fost jurămîntul.

APOSTOL: Mai alaltăieri s-a dus la miezul nopții cu trei arvaniți în casa unui blănar care avea nevastă frumoasă, a început să-i facă curte, l-a trimis pe bărbatul ei să cumpere vin, și el, pe la spate i-a cerut sărmanei s-o siluiască, ea a strigat, bărbatu-său a venit, a început//

[f40r] să strige și nepotul dumitale cel bun a scos hangerul, l-a

lovit o dată în piept și l-a lăsat mort la pământ. I-a dat pe dată o sută de florini femeii ca să tacă, numai că tot s-a aflat.

DOAMNA: Ah, fiara, pînă unde a ajuns!

APOSTOL: Vineri seara, i-a venit un răvaș de undeva, că îi face invitație o frumoasă la ea acasă, și să catadicsească să poftască singur, fără arvanit. S-a păcălit caraghiosul! A intrat și a pătruns pînă la odaia dinăuntru și acolo, în loc de frumoasă, a găsit cincisprezece țigani cu bețe în mînă care ți l-au bătut așa de tare, că a leșinat. L-am scos în cearceaf afară pe ușă, l-au luat arvaniții în spinare, l-au dus la el în odaie, a stat culcat patru zile de n-a venit nici la curte zicînd că a căzut de pe cal noaptea pe cînd se întorcea călare cireacul. De două ori i-au luat sînge și i-au pus patruzeci și cinci de ventuze.

DOAMNA: Așa-i trebuie, cîinele ba și mai rău, neleguitul! Să-mi spună el mie că atunci cînd se uită spre ferestrele mele îi vine să plîngă.

APOSTOL: S-a dus la un zaiafet și cînd slujnica i-a dat dulceață, el a început să-i spună pe ascuns că o iubește și a convins-o s-o ducă la el în odaie.

DOAMNA: Murdarul, se coboară și la slujnice!

APOSTOL: Țiganca unei boieroaice, îmbrăcată frumos, a avut onoarea să fie sărutată de el./

DOAMNA: Apostol, glumești, visezi sau vorbești adevărat?

APOSTOL: Să mă înghită marea dacă nu v-am spus adevărul întreg.

DOAMNA: Mă apucă damblaua aici pe loc. Du-te, Apostol, uită-te, mai află ceva, și mîine, în timp ce e domnul la Divan, să vii negreșit să vorbim.

APOSTOL: Numai să mă lase vornicul.

DOAMNA: Asta-i grija mea.

APOSTOL: Sluga voastră, Doamna mea. (a)

DOAMNA: Du-te.

Scena a patra

Doamna singură

DOAMNA: Sărmană Mărioara, pe ale cui mîini a fost să ajungi, și pentru cine suspini în orice clipă? Ochii ți s-au făcut două

izvoare de lacrimi, în timp ce atîția alții scrișnesc și au scrișnit din dinți ca să se poată apropia de tine. Cum poți să te uiți la nemilostivul ăsta de atîția ani, cum l-ai cinstit cu dragostea ta și el acum te lasă deodată, nu mai vrea să știe de tine. Poate că te urăște și rătăcește pe căi rele ca să-și sature dorința nesățioasă. Ah, ți-ai încălcat făgăduielile! Asta e răsplata încrederii mele! Așa răspunzi favorurilor mele!... Ah! ... vreau să-mi fac dreptate și să mă răzbun cu înverșunare, vreau să-i fac cît rău sînt în stare, să-l urmăresc cu mintea, să-l fac să dispară, să nu se mai vadă, praf să-l fac, pierdut din lume. Dar... de ce e vinovat sărmanul? Oare n-a venit el în atîtea seri//[f.41r] și m-a așteptat afară, și eu n-am putut să scap de nebun, să ies, să-l întîlnesc? Nu i-a văzut nici el butca * la miezul nopții, cînd l-am fluierat ca o nebună să coboare la plimbare și am întrebat al cui ești, și-a făcut atîtea fapte eroice ca să vină. i-a poruncit să nu mai calce în harem, că-l omoară și de atunci a început să facă cu rîndul la curte în fiecare seară, în fiecare noapte un boiernaș*, cu jocuri și tărăboi care nu ne lasă nici să dormim. Ca și cum jocurile n-ar fi de ajuns, mai e și refrenul pe care-l cîntă seara măriei-sale, nu prea izbutit. Sărmanul nepot e om și el și s-a speriat. Tînăr, vezi, a prins frică și din cauza asta a dat bir cu fugiții, nu e vina lui, așa că se cuvine să potrivesc eu lucrurile ca să nu și-o ia în cap. Totuși, infidelitățile lui, amorurile lui care se trîmbițează în tot Bucureștiul, nebunia lui nesățioasă! El leșină cînd zărește un condur, și despărțirea de el, de nu-l mai vezi cu lunile! Nu sînt toate astea semne destule de nepăsare, de uitare, de ură? Dacă nu cumva Apostol e îndemnat să greșească. De multe ori auzim lucrurile într-un fel, și ele altfel se întîmplă. Se poate să fie și invidie. Tare-l mai bănuiesc. Le e ciudă că-mi place de el și că-l vorbesc totdeauna de bine. Biată Mărioara, tu îi dai dreptate, tot ce face ți se pare hazliu, inima ta îl iartă pe loc, în timp ce el și-o dă pe-a lui pe mîini străine. Tu, în loc să te răzbuni pe el, zici că nu-i de vină. Timpul ne învață, să vedem mai departe ce fel de viață duce și atunci, izbăviți de toate, să ne treacă și furia asta. Mișcările lui nu mă înșeală, Apostol. E bun precum *Argos*¹, iar dacă nu se schimbă, Marioara știe ce are de făcut.

(a) pleacă/

---

¹ Personaj mitologic cu o sută de ochi, paznic al lui Io.

Scena a cincea

*Mavrogheni, îmbrăcat în galiongiu; Feraris tot așa.
Și suitași. Teatrul prezintă un chioșc dintr-o grădină.
Cei doi stau jos și suitașul în picioare, boieri
greci îmbrăcați în galiongii.*

MAVROGHENI: Am întors lumea cu josu-n sus, dar cînd am ieșit la plimbare, am cerut să intru într-o biserică la prînz, să mă rog, și n-am găsit nici una deschisă. Lipon, drept pedeapsă pentru preoți, am poruncit să fie deschise bisericile zi și noapte. Și ei să facă cu schimbul, unui cîte unul, ca oricine vrea să intre, să se roage, să găsească biserica pregătită și să nu mai rătăcească pe afară. Și utrenia, pe care-o cîntau mai înainte peste tot, dimineața, de ziceau ticăloșii că merg la biserică, dar ei se duceau la treburile lor rele, am dat poruncă s-o cînte pe înserat, ca să-și mai adune puțin mințile. Pe mine m-a trimis Dumnezeu în țara asta să predic buna cuviință. Ei toți sînt necuviincioși. La care Dumnezeu se închină aici, nici ei nu știu, numai mîncare, băutură și *eglendiseli*, de cele sfînte habar n-au. Minunat lucru e sfînțenia! Eu tot ce-am spus, în insule, în Mani și aici, toate mi le-a insuflat, în minte, Sfîntul duh.

SUITAȘ: Da, sigur, sfînt, cu iataganul la brîu. (a)

MAVROGHENI: Am mai dat poruncă să tragă și cu tunul în fiecare seară o dată. Vara, la trei ceasuri din noapte și iarna la șase. Pînă la ora aia, orice treabă ar avea fiecare, să o termine, și să se întoarcă acasă. Fără felinar să nu meargă nimeni pe stradă și după trei, oricine este găsit după ora poruncită, cu felinar și fără felinar, e nelegiurire, bătăi și închisoare!

(a) *pe ascuns*//

[f.42r] Cum ți se par poruncile astea. clucerule?

FERARIS: Minunate, măria-ta, să simtă că are cine să-i conducă și să se sfîrșească toată foiala plimbării.

MAVROGHENI: Boierii să poarte haine potrivite și nici unul să nu apară în fața mea cu biniș căptușit. În fiecare seară, de la douăsprezece ceasuri ale nopții pînă la șase, pe rînd, cîte un ofițer cu cîțiva galiongii și arvaniți de la curtea mea, să facă de strajă*, de la postelnic pînă la suitaș. Și de cum vor ieși de la curte, o trompetă să dea de veste că a început straja, și cînd se aude tunul,

să se întoarcă înapoi în timpul serii și să colinde pînă în zori ceilalți zapcii.

FERARIS: Nebunie, doamne, nebunie, nici în Franța nu sînt atîția zapcii.

MAVROGHENI: Ca să înving toate astea, am înnoptat multe seri pe drum și mi-a venit o răceală, că de abia mai vorbesc. De aceea le-am spus să facă paturi în toate chioșcurile din bazar și din mahalale pe unde să treci noaptea după ce se întunecă.

FERARIS: Porunci fără cusur, foarte drepte, n-are nimeni ce să spună.

MAVROGHENI: Nădăjduiesc că le fac întocmai ca un ofițer.

FERARIS: Fără nici o îndoială!

MAVROGHENI: Se strîng în cochilie ca melcii.

FERARIS: Așa se cuvine!

MAVROGHENI: Numai pisici și cîini vreau să se mai plimbe noaptea.

FERARIS: Păi, sigur, oamenii buni dorm!

MAVROGHENI: Le ajunge ziua pentru petrecere.

FERARIS: Nu ies noaptea ca să nu cheltuiască, să nu ardă fără rost lumînări și să nu fie de deochi./

MAVROGHENI: Să se termine cu mersul prin vecini!

FERARIS: Asta o să le prindă bine!

MAVROGHENI: Vizitele lor dese mă umplu de furie.

SUITAȘ: Caii și vizitiii o să-l ierte pe tatăl domniei tale.

MAVROGHENI: Dacă suflă vreunul ceva, îl omor.

FERARIS: Sigur, ca să tacă din gură ceilalți.

MAVROGHENI: Caut pricină ca să mă reped în ei.

FERARIS: Par să-și teamă pielea.

MAVROGHENI: Dacă mi-ar sta vreodată împotrivă...

FERARIS: Nu sînt ei așa nebuni.

MAVROGHENI: Dacă sînt în stare, atunci să nu iasă din poruncile mele.

FERARIS: Ce se mai potrivește, ei ...

MAVROGHENI: Porcii!

FERARIS: Stăpîne!

MAVROGHENI: Trădătorii! Hainii!

FERARIS: Stăpîne!

MAVROGHENI: Cît ai zice pește, spînzur vreo cinci-șase.

FERARIS: Stăpîne nu vă înfuriați!

MAVROGHENI: Cum să nu mă înfurii, să aibă ei cîinii, atîta bogăție...

FERARIS: Stăpîne, v-ați aprins, puțină răbdare!

MAVROGHENI: Palavragiii, nelegiuîții, hoții, jefuitorii, sîngeroșii, ah... nu mă ține locul... (a)

FERARIS: Vă înfuriați fără rost, stăpîne, pe ei îi aveți mereu la mînă. (b)

SUITAȘ: Dați-mi voie, stăpîne, să omor eu patruzeci cu baltagul acesta. (b)

(a) pleacă

(b) îl urmează//

[f.43 r] Scena a șasea

*Mavrogheni, așezat pe scaun, Apostol și Matios,
portar baș, ič oglani, divaniți.*

MAVROGHENI: Apostol spune-i armașului* că eu îi poruncesc să aducă meșteri să dreagă roțile de la toate tunurile și încheieturile lor, să facă praf de pușcă destul, să comande ghiulele destule la serhaturi, să ne aducă și trei sute de cartușe iar pușca mitralieră să o avem la îndemînă.

APOSTOL: I-am spus stăpîne și mi-a răspuns că face comandă.

MAVROGHENI: De astea e nevoie pentru ținerea domniei și trebuie să le procurăm dinainte, ca să nu le căutăm cînd e timpul să le folosim. Omul înțelept își face vara sanie. Timpurile ce vin nu sînt limpezi, sîntem în țară străină, nu e rău să ai rezerve.

APOSTOL: Sigur, cel mai de trebuință lucru dintre toate astea este acela că, dacă nu bagi de seamă să pregătești la timp ce ai nevoie, te zbați și nu găsești.

MAVROGHENI: Dacă ăia dinaintea mea aveau obiceiul să dea porunci cu condeiul, eu m-am hotărît să le trimit cu plumbi, ca să meargă mai repede. Unde e hagi Hakiami portarul?

MATIOS: Stăpîne, și-a găsit beleaua după ce și-a scăpat pielea din mîinile ceaușilor. Măria-ta l-a îmbrăcat cu capot de douăzeci de groși și ei i-au cerut cincizeci bacșiș. A încercat să le dea numai ca să-l lase în pace, da ei n-ascultă de vorbă. Cu greu l-au lăsat, acum că s-a văzut liber, nu știu dacă-l mai prinzi.

MAVROGHENI: Ți-a spus ce i-am făcut?

MATIOS: Nu, n-am avut timp să-l ascult.

MAVROGHENI: După ce l-au îmbrăcat în capot, l-au coborât îndată ceaușii cu alai jos pe piatra de urcat pe cal. Au găsit acolo un cal gata pregătit al unui arvanit, l-au suit și au început să-i ceară bacșiș. Hagiul a strigat. Eu, din coridor, mă reped, deschid fereastra și, cu cîte un pistol în fiecare mînă, trag. Hagiul, ha. ha, ha, ha (a) a descălecat, puțin i-a lipsit să cadă de pe cal. Cînd l-am văzut că i-e frică, încă o flintă, și încă una, și încă, pînă la douăzeci. Hagiul, fiu de călăreț, se prefăcea că tremură. În sfîrșit, a ieșit din curte, am închis și eu fereastra de la coridor și mi-am pus flinta în ordine.

MATIOS: Aveți rastel frumos de puști!

MAVROGHENI: Am niște topoare de os pe care nu le găsești la nimeni.

MATIOS: Cum ați pus mîna pe ele?

MAVROGHENI: Foarte lesne, cînd eram la Marea Albă au venit ele la mine.

APOSTOL: Din cîte flinte ați tras, numai una n-a luat foc.

MAVROGHENI: Cîinele de căpitan al armurierilor nu le curăță, trebuie să-l omor și să aduc altul. Apostol, du-te de întinde un covor în turnul porții, mi-ar place să merg și să șed puțin.

APOSTOL: Voia domniei tale! (b)

(a) *rîde*

(b) *pleacă/*

MAVROGHENI: Ai ceva să-mi spui, portare?

MATIOS: Doamne, au venit doi cihodari cu trei sfori împletite la principat, sîntem în... ale lunii.

MAVROGHENI: Porcule, acum ți-ai găsit să-mi spui povești, vezi că mă duc la turn să mă plimb și vii tu să ...

MATIOS: Nu vă înfuriați lăsați pe altă dată, vă spun doar că... (a)

Scena a șaptea

Mavrogheni, singur, plimbîndu-se

MAVROGHENI: Ce nu-mi place mie să fiu tulburat cînd am de gînd să merg undeva, sau am vreo treabă. Pare că păcatul îi aduce să mă umple de scîrbă... Aici avem cinci tunuri. Să scriu la Stambul

să ne mai trimită zece, să fac și dinamită pentru tunuri, ghiulele, plumbi, cartușe, alice toate cu băgare de seamă să fie în odaia armașului. La urmă, să colind toată Valahia, la Craiova (aud că acolo trăiesc mulți bogați), la Focșani, la Cîmpulung și unde sînt sate măricele. Sper ca strădania mea să nu fie în zadar. Știu cu ce să fac ca să le sug sîngele. Voi (b) să aveți mereu armele pregătite, șterse și curate. Să nu vă lipsească de la brîu și cînd ies la plimbare totdeauna să fiți înarmați și cu coif de galiongii să mă urmați. Așa am poruncit și la toți boierii de la curtea mea. Lipon, nu așteptați să vă poruncesc din nou.

(a) *pleacă*

(b) *către ič oglani*

(c) *pleacă și ič oglani /*

Scena a opta

*Apostol, așezat pe scaun cu cotul mîinii
sprijinit pe o masă și cu obrazul în palmă
cu apucături de catifea, tăcut, făcînd
cîteodată mișcări de disperare.*

APOSTOL: Nu, neîndurătoare, nu! Pe catergă să mă țină, eu de tine nu mă despart. Să-mi cadă carnea de pe mine de bătaie, eu trebuie cu tot dinadinsul să te dobîndesc... De ce atîta încredere, de ce s-o iubesc atît, în timp ce ea mă lasă și se logodește cu altul, un harap mofluz de la Alep. nebun, nestatornic, slobod la gură? Dîmboglu are atîtea daruri încît să atragă inima Sofiei, să o convingă să-l respingă pe Apostol al ei, căruia de o mie de ori i-a spus că-l iubește? Dîmboglu, care de abia și-a scăpat gîtul de ștreang, după prostiile pe care le-a făcut, și numai ce-a venit aici c-a și întors curtea și boierii cu susu-n jos. Numai că... Vai, inimă de piatră, nu ții tu minte că, fără să te silească nimeni, mi-ai dat atîtea semne vii ale dragostei tale? Ca să nu mai punem la socoteală jurămintele zilnice. Unde au rămas lacrimile fierbinți, care se adunau într-un pîrîiaș ce uda inimile noastre îndurerate? Sofia, neîndurătoare, nu mai ții minte baclavaua pe care ți-am trimis-o de la Tarsana, și ai luat-o. Frumoaso, cu ce inimă ai să întinzi mîna și să promiți firmanul morții mele acelorași buze care de atîtea ori mi-au dat viață? Se poate acum să dea hotărîrea îngrozitoare, să cobor în mormînt?

Ori, dacă vrei, toate acelea au fost fum și vorbe în vînt? Acum așteaptă un noroc mai strălucit. Logodna ei noroc curat. Sărman Apostol, nu te mai îndurera pentru o // [f.45r] nepăsătoare, care puțin se sinchisește dacă există în lume încredere și aplecare sufletească (a). Mîngîie-te cu mulțumirea sufletului tău, ai fost credincios, ea însă ți-a încălcat jurămintele. Să nu-i vorbești și lasă să nu-ți mai știe necazurile ... Ba nu, trebuie să-i vorbesc, să aflu chiar din gura ei. Cu amănunte, pricina nestatorniciei. De ce îi vine să mă refuze, ah, hu, hu, hu, hu. (b)

Scena a noua

Apostol si Sofia

SOFIA: Săracul, plînge ca un vițel!

APOSTOL: E ceasul în care te afli aici?

SOFIA: Cîteva clipe.

APOSTOL: M-ai auzit ce spuneam?

SOFIA: Nu-s așa de departe.

APOSTOL: Logodna ta o să mă omoare!

SOFIA: S-a stricat de-acum.

APOSTOL: Cum... Nu... mai... Dîmboglu...

SOFIA: Vrea să ia o fată de boier.

APOSTOL: Oh, acum răsuflu și eu. Să ia o fată de boier, să i-o dea, numai pe tine, Sofia, să nu mi te...

SOFIA: Să-ți spun drept, nu puteam să-l sufăr cu laudele lui, și am rugat-o pe stăpînă să desfacă logodna și să-i dea Dumnezeu sănătate.

APOSTOL: Dumnezeu să-ți dea viață lungă, doamnă, că m-ai sculat din morți.

SOFIA: Acum pretinde noutăți despre spătar.

APOSTOL: Apostol e ca totdeauna la cheremul tău, nu-i așa?

SOFIA: Sigur, mai întrebî?

(a) la aceasta, Sofia se apropie pe ascuns în spatele lui Apostol, și îi ascultă vorbele cu atenție, cu toate că le-a auzit de la început într-un colț al teatrului.

(b) Se ridică și o vede

(c) plînge. /

APOSTOL: Puțin mi-a lipsit să izbucnesc mai devreme.

SOFIA: Îmi pare rău că te îndoiești de dragostea mea.

APOSTOL: Păi, cum, dacă e vorba de logodnă, să nu...

SOFIA: Să fi fost și măritiș și Apostol tot nu mi-ar fi fost urât.

APOSTOL: Dar Dîmb... nu

SOFIA: Ai o pildă de ce pățesc geloșii. Zi-i despre spătar, că mă așteaptă.

APOSTOL: Nenorocit aș fi dacă logodna...

SOFIA: L-ai văzut azi?

APOSTOL: Da, l-am văzut cu plasture la sprînceană, juca *čirit*¹, cu arvaniții. Ia Curtea Veche și l-am izbit în cap. O minte ca asta, așa merită.

SOFIA: Da e primejdios, nu e nimica toată!

APOSTOL: Dacă ar mai fi continuat cu *čirit-ul* ar fi arătat de pomină, rămînea chior.

SOFIA: De-ar fi numai asta.

APOSTOL: A terminat și peștii, morunii care vin în piață îi cumpără el și îi vinde cu cîștig. Îngrozitor lucru pentru un spătar.

APOSTOL: Nu poate nimeni să cumpere midii fără hîrtie de la el. Și vînzătorii și cumpărătorii bombăne.

SOFIA: A strîns ceva.

APOSTOL: El a strîns tot, cînd e la danț calcă pe toate femeile care se întîmplă să fie lîngă el și le curtează pe toate cîte se află la sindrofie.

SOFIA: Cînd are de gînd să-și bage mințile în cap?

APOSTOL: Cînd o să și le bage și unchi-său. S-a dus la sfîntul Pantelimon cu *meterhaneaua* și la întoarcere și-a mînat calul și ne-a întrecut pe toți. Să fi văzut cucele căzute pe jos//[f.46r] ale gorniștilor aruncate peste calabalîc. Tamburinele au căzut pe jos. Slujitorii domnești și arvaniții alergau după vodă. Le-au lovit și le-au spart, s-au dus repede sărmanii mehterii să le adune. Măria-sa în niște hățuri, a trecut prin mitropolie și ieșind în uliță a crezut lumea c-a înnebunit.

SOFIA: Ha, ha, ha, ha! (a)

APOSTOL: Cînd am venit la Curte, ce să vezi, au rămas cu o singură goarnă și două tamburine. Măcar astea n-au încetat, cîntau încontinuu și a rîs de noi tot Bucureștiul.

---

¹ tc. "joc cu arcul"

SOFIA: Ha, ha, ha, de aia l-am văzut înghesuit într-un colț. Când a venit să se spele, nu i se vedeau nici ochii, nici barba.

APOSTOL: Când am ajuns, a poruncit oblu să-i aducă lada credințurului și a deschis-o în fața lui. A găsit trei sute de groși și i-a luat zicînd că sînt din cei pe care i-a furat de la *vinărici**, și ca nu cumva să-și facă păcat băiatul, s-a îndurat și i-a luat măria-sa ca să-l scape de greutate și de lad.

SOFIA: Groaznic!

APOSTOL: Astea ca răsplată că i-a muncit atîția ani. Pe mine, amărîtul, o să mă mănînce șerpîi.

SOFIA: Să te ferească Dumnezeu. Știi ce nume i-au pus beizadelei care s-a născut acum?

APOSTOL: Nu știu, pentru că azi l-au botezat și eu am avut treabă și nu m-am dus.

(a) *rîde*/

SOFIA: Isufi.

APOSTOL: De ce Isuf?

SOFIA: Pentru că măria-sa are un prieten, un megistan turc, de dragul lui l-a botezat Isuf! Doamna s-a întristat azi și-a plîns, beizadeaua e bolnavă și era de față un boier valah care a început să o zeflemisească și să-i spună: care beizadea, doamnă, Isuf, ha, ha, ha, ha și dă-i și rîzi. Doamna a răspuns: da, ce nume prost, și a tăcut, adică n-a mai zis nimic.

APOSTOL: Vai, ce nebunie!

SOFIA: Mă duc, c-am întîrziat. Când vii în harem, să te mai văd, Apostol? Că alaltăieri cînd ai venit la Doamna nu te-am văzut și am stat cu grija ta.

APOSTOL: Eu te-am căutat, numai că nu te-am găsit. Altădată știu ce-am de făcut.

SOFIA: Să trăiești! (a)

APOSTOL: Sluga dumneavoastră.

Scena a zecea

Apostol, singur

APOSTOL: Slăvit să fie numele Domnului, Sofia mă iubește tare, se gîndește numai la mine, mă roagă să mă duc s-o caut des,

cere să mă vadă. Are grija mea. Ce fericit e un îndrăgostit când aude asemenea vorbe din gura celei pe care o soarbe din ochi. Valahia să mi-o dea Mavrogheni și tot n-o dau pe Sofia. Nu numai măririle îl fac pe om fericit. Nu, mic sau mare

(a) *pleacă//*

[f.47 r] nici un suflet nu-i mulțumit cu starea lui. Oftează, pentru că dorește ceva. Toată dorința mea e s-o dobîndesc pe Sofia. Am pus mîna pe Sofia, nu mai am nici un necaz. (a)

Scena a unsprezecea

*Mavrogheni, cu calpac de samur putred, spălat
Iannakis, grămăticul și doamna.*

MAVROGHENI: Praful de pușcă a fost uscat ca iasca, numai scînteii, pînă și calpacul mi-a luat foc. I-am zis paharnicului Alexandru și el mi-a trimis cinci zeci de porci ca să fie în ograda palatului. Vreo cinci-șase țin în odăile mele și în harem, pentru că acum e vară și cad trăznete de-i trăznesc pe oameni. Lipon, animalele astea sînt de trebuință pentru că cine știe ce har au.

DOAMNA: Porc cu har, cum vine asta? (b)

MAVROGHENI: Te feresc de trăznete și unde scurmă ei te poți așeza *emin*, sigur și fără frică, e loc sigur. Nu vedeți frîncii cum îi țin pe corăbii, ca să nu li se găurească puntea, știu ei diavolii ceva. De-aia am adus și eu turma asta, numai că, pentru că erau prea mulți, de la fereastră divanului am început, cu flinta, pac-pac, să-i omor. Am tras de vreo treizeci de ori și am omorît numai cinci, la șapte le-am atins numai picioarele. Eu trag bine la țintă, numai că nu sînt obișnuit cu praful de pușcă, trag nădejde să-i învăț rostul.

IANNAKIS: A venit secretarul austriac să vă vadă, ia-ți dat audiență.

(a) *pleacă*

(b) *pe ascuns/*

MAVROGHENI: Pe cuvînt, nu țin minte ce zicea, a stat puțin acolo pe laviță*, mormăia ceva și deodată a plecat.

IANNAKIS: După cît se vede, s-a supărat că trageți cu flinta și că nu-l ascultați.

MAVROGHENI: Puțin îmi pasă.

IANNAKIS: Când era la mine în odaie a început să blesteme că-l faceți să aștepte.

MAVROGHENI: Dacă-mi ajungea la urechi, vedea el.

IANNAKIS: Nu se cade, stăpîne, să amînați unele treburi.

MAVROGHENI: Și strămoșii mei își foloseau rangul.

IANNAKIS: Unde e nevoie, nu...

MAVROGHENI: Doamna vrea să vă spună ceva.

DOAMNA: Grămăticul vrea să vă zică. (b)

IANNAKIS: Poftește, luminăția-ta. (b)

DOAMNA: Începe. (b)

IANNAKIS: Vorbiți!

DOAMNA: Nu tăcea!

IANNAKIS: Cele ce le-ați hotărît... (a)

DOAMNA: cele ce ai apucat.

IANNAKIS: Tremur.

DOAMNA: Mă înjură.

MAVROGHENI: Dispăreți de-aici, amîndoi! Nu-mi mai pot ține firea. Cine să scoată pe gură complimente cinci ceasuri? Și de-ar fi fost vreo treabă. Puțin îmi pasă, știe ce prostii..., (a) să nu-i mai judec pe săraci să le dau dreptate unde i-au nedreptățit ăștia de aici și să văd dacă iese ceva, mitat akçe bani obișnuiei. (c)

(a) către stăpînă

(b) către grămătic

(c) pleacă//

[f.48 r] Scena a douăsprezecea

Ianakis și Doamna

IANNAKIS: Doamnă, de ce nu-i spuneți că toată lumea șușotește că-l învinuiește pentru ce face, și să se îndrepte?

DOAMNA: Dar tu, loghiotate, de ce-ai tăcut din gură și m-ai pus pe mine ghiulea de tun?

IANNAKIS: Eu am îndrăznit, dar mi-a închis gura, spunîndu-mi că n-are nevoie de sfaturi.

DOAMNA: Păi, dacă nu ascultă, de ce să-mi risipesc vorbele?

IANNAKIS: Aveți datoria de consoartă să-l judecați.

DOAMNA: Și luminăția-ta, tot așa, ca lefegiul lui.

IANNAKIS: Una-i una, alta-i alta.

DOAMNA: E același lucru.

IANNAKIS: Când o să ia sfârșit și asta?

DOAMNA: Nu-i treaba mea să știu. /

IANNAKIS: Sînteți de vină.

DOAMNA: De loc.

IANNAKIS: În fiecare zi, vistierul mă surzește și tot așa și postelnicul, să-i spun să se îndrepte, că așa nu mai merge stăpînirea.

DOAMNA: Bine îți zic, spune-i.

IANNAKIS: Nu-l oprește nimic să mă facă de măscări la lume, orice-i spun mă dă de gol, nu ține nici o taină.

DOAMNA: Tocmai de aia, lasă-l în pace!

IANNAKIS: De atîta vreme, ceva mă face să...

DOAMNA: Lipon, fă-te că nu vezi, și Dumnezeu cu mila.

IANNAKIS: Luminăția ta n-are de gînd să-i vorbească?

DOAMNA: Poate-i spun, nu mă pot hotărî.

IANNAKIS: Fie-vă milă de faima lui.

DOAMNA: Dacă el și-o strică, ce să-i fac.

IANNAKIS: Poate-și vine în fire.

DOAMNA: Cu neputință.

IANNAKIS: Barem să se gîndească.

DOAMNA: Nu cred.

IANNAKIS: De-acum așa o să fie.

DOAMNA: Poate și mai rău. Când îl apucă...

IANNAKIS: Pe cuvînt că mi-e rușine de oameni.

DOAMNA: Acoperă-te cu o sită.

IANNAKIS: Zău că nu vă pasă de loc, mă mai luați și în zeflema.

DOAMNA: Îmi pare rău, îți faci de lucru cu ce nu se poate.

IANNAKIS: Și acum nu mai e vreo cale să-și vină în fire?

DOAMNA: Cu neputință de tot.

IANNAKIS: Ca să nu ne mustre conștiința, să-i spunem numai o dată și pe urmă facă ce-o vrea.

DOAMNA: Loghiotate, vorbește-i singur și eu îmi fac datoria.

IANNAKIS: Drăguță stăpînă, nu uitați.

DOAMNA: Nu. Mă duc să-mi primesc musafirele. (a)

IANNAKIS: Sluga dumitale prea plecată, stăpînă.

Scena a treisprezecea

Iannakis, singur

IANNAKIS: Ce dracu, cum să lucrezi cînd lumea e întoarsă pe dos. Vine cîte cineva și se plînge de nebuniile lui, și să nu poți să-i spui nimic, să-și adune mințile. Curg scrisori de peste tot ca ploaia, n-ai pe nimeni să te ajute, să se uite cineva peste socotelile tale. Sau nu, de-ar fi puțină ordine, toate ar fi fost acoperite. El termină o treabă și se apucă de cinci, și toate se fac strîmb. Acum, în divanul domnesc, aduce și întinde albii și ciubere cu făină, să o cearnă și să o pună la dospit, cînd de fapt ar trebui să se ocupe de *nizam*, de rînduiala țării. Nu i-e rușine să spună că Sfîntul Duh se pogoară pe creștetul lui, să-l lumineze ce să spună. Cum nu-i crapă obrazul să spună că i-a trimis pe sfîntul Gheorghe și pe sfîntul Dumitru să alunge ciurma care chinuie țara asta amărită? Și ne pune ordine în lazarete după datina

(a) pleacă/

[f.49r] ce o urmau și cei dinaintea lui. Ieri, față de atîția boieri în Divan, ca să arate că Dumnezeu există, a adus drept pildă platanul din insula Kos, pentru că, cică, dacă platanul ăla e așa de mare, va să zică Dumnezeu există, auziți, nerozii, auziți nebunii! Pentru numele lui Dumnezeu, cu cine crede nebunul că vorbește, cu tăușanii, cu țaranii, cu galiongii? Ăștia sînt boieri care au văzut lucruri împărătești, gâteli cu praxă și cu procopseală din născare! La curte și în fața lor spui tu, sărmane, asemenea șontorogeli? Doamne, mi-a căzut fața. Dacă tac, crezi că nu te înțeleg? Bați cîmpii, ei îți cruță ființa și îți poartă respect că le ești domn, dar tu n-ai decît numele. Darurile și înțelepciunea domniei îți lipsesc, trebuie să le arăți oamenilor ăștia că e păcat în post să mănînci fasole cu ulei, dar dacă e cu ulei de migdale nu-i nimic, vai de bărbile tale. Cine te pune să spui toate astea? Ce să mai zic, că am venit... numai răbdare. Am intrat în horă, trebuie să joc, o dată trebuie să-i vorbesc. Dacă îți vine în fire, bine, dacă nu, nici nu mă mai amestec, trebușoara mea și atît de acum încolo, facă ce-o vrea! De la depărtare îl zeflemisesc cu ceilalți. (a) Să plec să nu mă audă cineva (b) ca să-mi gălesc beleaua.

să ne mai trimită zece, să fac și dinamită pentru tunuri, ghiulele, plumbi, cartușe, alice toate cu băgare de seamă să fie în odaia armașului. La urmă, să colind toată Valahia, la Craiova (aud că acolo trăiesc mulți bogați), la Focșani, la Cîmpulung și unde sînt sate măricele. Sper ca strădania mea să nu fie în zadar. Știu cu ce să fac ca să le sug sîngele. Voi (b) să aveți mereu armele pregătite, șterse și curate. Să nu vă lipsească de la brîu și cînd ies la plimbare totdeauna să fiți înarmați și cu coif de galiongii să mă urmați. Așa am poruncit și la toți boierii de la curtea mea. Lipon, nu așteptați să vă poruncesc din nou.

(a) *pleacă*

(b) *către ič oglani*

(c) *pleacă și ič oglani /*

Scena a opta

*Apostol, așezat pe scaun cu cotul mîinii
sprijinit pe o masă și cu obrazul în palmă
cu apucături de catifea, tăcut, făcînd
cîteodată mișcări de disperare.*

APOSTOL: Nu, neîndurătoare, nu! Pe catergă să mă țină, eu de tine nu mă despart. Să-mi cadă carnea de pe mine de bătaie, eu trebuie cu tot dinadinsul să te dobîndesc... De ce atîta încredere, de ce s-o iubesc atît, în timp ce ea mă lasă și se logodește cu altul, un harap mofluz de la Alep. nebun, nestatornic, slobod la gură? Dîmboglu are atîtea daruri încît să atragă inima Sofiei, să o convingă să-l respingă pe Apostol al ei, căruia de o mie de ori i-a spus că-l iubește? Dîmboglu, care de abia și-a scăpat gîtul de ștreang, după prostiile pe care le-a făcut, și numai ce-a venit aici c-a și întors curtea și boierii cu susu-n jos. Numai că... Vai, inimă de piatră, nu ții tu minte că, fără să te silească nimeni, mi-ai dat atîtea semne vii ale dragostei tale? Ca să nu mai punem la socoteală jurămintele zilnice. Unde au rămas lacrimile fierbinți, care se adunau într-un pîrîiaș ce uda inimile noastre îndurerate? Sofia, neîndurătoare, nu mai ții minte baclavaua pe care ți-am trimis-o de la Tarsana, și ai luat-o. Frumoaso, cu ce inimă ai să întinzi mîna și să promiți firmanul morții mele acelorași buze care de atîtea ori mi-au dat viață? Se poate acum să dea hotărîrea îngrozitoare, să cobor în mormînt?

Ori, dacă vrei, toate acelea au fost fum și vorbe în vînt? Acum așteaptă un noroc mai strălucit. Logodna ei noroc curat. Sărman Apostol, nu te mai îndurera pentru o // [f.45r] nepăsătoare, care puțin se sinchisește dacă există în lume încredere și aplecare sufletească (a). Mîngîie-te cu mulțumirea sufletului tău, ai fost credincios, ea însă ți-a încălcat jurămintele. Să nu-i vorbești și lasă să nu-ți mai știe necazurile ... Ba nu, trebuie să-i vorbesc, să aflu chiar din gura ei. Cu amănunte, pricina nestatorniciei. De ce îi vine să mă refuze, ah, hu, hu, hu, hu. (b)

Scena a noua

Apostol si Sofia

SOFIA: Săracul, plînge ca un vițel!

APOSTOL: E ceasul în care te afli aici?

SOFIA: Cîteva clipe.

APOSTOL: M-ai auzit ce spuneam?

SOFIA: Nu-s așa de departe.

APOSTOL: Logodna ta o să mă omoare!

SOFIA: S-a stricat de-acum.

APOSTOL: Cum... Nu... mai... Dîmboglu...

SOFIA: Vrea să ia o fată de boier.

APOSTOL: Oh, acum răsuflu și eu. Să ia o fată de boier, să i-o dea, numai pe tine, Sofia, să nu mi te...

SOFIA: Să-ți spun drept, nu puteam să-l sufăr cu laudele lui, și am rugat-o pe stăpînă să desfacă logodna și să-i dea Dumnezeu sănătate.

APOSTOL: Dumnezeu să-ți dea viață lungă, doamnă, că m-ai sculat din morți.

SOFIA: Acum pretinde noutăți despre spătar.

APOSTOL: Apostol e ca totdeauna la cheremul tău, nu-i așa?

SOFIA: Sigur, mai întrebî?

(a) *la aceasta, Sofia se apropie pe ascuns în spatele lui Apostol, și îi ascultă vorbele cu atenție, cu toate că le-a auzit de la început într-un colț al teatrului.*

(b) *Se ridică și o vede*

(c) *plînge. /*

APOSTOL: Puțin mi-a lipsit să izbucnesc mai devreme.

SOFIA: Îmi pare rău că te îndoiești de dragostea mea.

APOSTOL: Păi, cum, dacă e vorba de logodnă, să nu...

SOFIA: Să fi fost și măritiș și Apostol tot nu mi-ar fi fost urît.

APOSTOL: Dar Dîmb... nu

SOFIA: Ai o pildă de ce pătesc geloșii. Zi-i despre spătar, că mă așteaptă.

APOSTOL: Nenorocit aș fi dacă logodna...

SOFIA: L-ai văzut azi?

APOSTOL: Da, l-am văzut cu plasture la sprînceană, juca *čirit*¹, cu arvaniții. la Curtea Veche și l-am izbit în cap. O minte ca asta, așa merită.

SOFIA: Da e primejdios, nu e nimica toată!

APOSTOL: Dacă ar mai fi continuat cu *čirit-ul* ar fi arătat de pomină, rămînea chior.

SOFIA: De-ar fi numai asta.

APOSTOL: A terminat și peștii, morunii care vin în piață îi cumpără el și îi vinde cu cîștig. Îngrozitor lucru pentru un spătar.

APOSTOL: Nu poate nimeni să cumpere midii fără hîrtie de la el. Și vînzătorii și cumpărătorii bombăne.

SOFIA: A strîns ceva.

APOSTOL: El a strîns tot, cînd e la danț calcă pe toate femeile care se întîmplă să fie lîngă el și le curtează pe toate cîte se află la sindrofie.

SOFIA: Cînd are de gînd să-și bage mințile în cap?

APOSTOL: Cînd o să și le bage și unchi-său. S-a dus la sfîntul Pantelimon cu *meterhaneaua* și la întoarcere și-a mînat calul și ne-a întrecut pe toți. Să fi văzut cucele căzute pe jos//[f.46r] ale gorniștilor aruncate peste calabalîc. Tamburinele au căzut pe jos. Slujitorii domnești și arvaniții alergau după vodă. Le-au lovit și le-au spart, s-au dus repede sărmanii mehterii să le adune. Măria-sa în niște hățuri, a trecut prin mitropolie și ieșind în uliță a crezut lumea c-a înnebunit.

SOFIA: Ha, ha, ha, ha! (a)

APOSTOL: Cînd am venit la Curte, ce să vezi, au rămas cu o singură goarnă și două tamburine. Măcar astea n-au încetat, cîntau încontinuu și a rîs de noi tot Bucureștiul.

---

¹ tc. "joc cu arcul"

SOFIA: Ha, ha, ha, de aia l-am văzut înghesuit într-un colț. Când a venit să se spele, nu i se vedeau nici ochii, nici barba.

APOSTOL: Când am ajuns, a poruncit oblu să-i aducă lada credințurului și a deschis-o în fața lui. A găsit trei sute de groși și i-a luat zicînd că sînt din cei pe care i-a furat de la *vinărici**, și ca nu cumva să-și facă păcat băiatul, s-a îndurat și i-a luat măria-sa ca să-l scape de greutate și de lad.

SOFIA: Groaznic!

APOSTOL: Astea ca răsplată că i-a muncit atîția ani. Pe mine, amărîtul, o să mă mănînce șerpîi.

SOFIA: Să te ferească Dumnezeu. Știi ce nume i-au pus beizadelei care s-a născut acum?

APOSTOL: Nu știu, pentru că azi l-au botezat și eu am avut treabă și nu m-am dus.

(a) *rîde*/

SOFIA: Isufi.

APOSTOL: De ce Isuf?

SOFIA: Pentru că măria-sa are un prieten, un megistan turc, de dragul lui l-a botezat Isuf! Doamna s-a întristat azi și-a plîns, beizadeaua e bolnavă și era de față un boier valah care a început să o zeflemisească și să-i spună: care beizadea, doamnă, Isuf, ha, ha, ha, ha și dă-i și rîzi. Doamna a răspuns: da, ce nume prost, și a tăcut, adică n-a mai zis nimic.

APOSTOL: Vai, ce nebunie!

SOFIA: Mă duc, c-am întîrziat. Când vii în harem, să te mai văd, Apostol? Că alaltăieri cînd ai venit la Doamna nu te-am văzut și am stat cu grija ta.

APOSTOL: Eu te-am căutat, numai că nu te-am găsit. Altădată știu ce-am de făcut.

SOFIA: Să trăiești! (a)

APOSTOL: Sluga dumneavoastră.

Scena a zecea

Apostol, singur

APOSTOL: Slăvit să fie numele Domnului, Sofia mă iubește tare, se gîndește numai la mine, mă roagă să mă duc s-o caut des,

cere să mă vadă. Are grija mea. Ce fericit e un îndrăgostit cînd aude asemenea vorbe din gura celei pe care o soarbe din ochi. Valahia să mi-o dea Mavrogheni și tot n-o dau pe Sofia. Nu numai mărirea îl fac pe om fericit. Nu, mic sau mare

(a) *pleacă//*

[f.47 r] nici un suflet nu-i mulțumit cu starea lui. Oftează, pentru că dorește ceva. Toată dorința mea e s-o dobîndesc pe Sofia. Am pus mîna pe Sofia, nu mai am nici un necaz. (a)

Scena a unsprezecea

*Mavrogheni, cu calpac de samur putred, spălat
Iannakis, grămăticul și doamna.*

MAVROGHENI: Praful de pușcă a fost uscat ca iasca, numai scînteii, pînă și calpacul mi-a luat foc. I-am zis paharnicului Alexandru și el mi-a trimis cinci zeci de porci ca să fie în ograda palatului. Vreo cinci-șase țin în odăile mele și în harem, pentru că acum e vară și cad trăznete de-i trăznesc pe oameni. Lipon, animalele astea sînt de trebuință pentru că cine știe ce har au.

DOAMNA: Porc cu har, cum vine asta? (b)

MAVROGHENI: Te feresc de trăznete și unde scurmă ei te poți așeza *emin*, sigur și fără frică, e loc sigur. Nu vedeți frîncii cum îi țin pe corăbii, ca să nu li se găurească puntea, știu ei diavoliu ceva. De-aia am adus și eu turma asta, numai că, pentru că erau prea mulți, de la fereastra divanului am început, cu flinta, pac-pac, să-i omor. Am tras de vreo treizeci de ori și am omorît numai cinci, la șapte le-am atins numai picioarele. Eu trag bine la țintă, numai că nu sînt obișnuit cu praful de pușcă, trag nădejde să-i învăț rostul.

IANNAKIS: A venit secretarul austriac să vă vadă, ia-ți dat audiență.

(a) *pleacă*

(b) *pe ascuns/*

MAVROGHENI: Pe cuvînt, nu țin minte ce zicea, a stat puțin acolo pe laviță*, mormăia ceva și deodată a plecat.

IANNAKIS: După cît se vede, s-a supărat că trageți cu flinta și că nu-l ascultați.

MAVROGHENI: Puțin îmi pasă.

IANNAKIS: Când era la mine în odaie a început să blesteme că-l faceți să aștepte.

MAVROGHENI: Dacă-mi ajungea la urechi, vedea el.

IANNAKIS: Nu se cade, stăpîne, să amînați unele treburi.

MAVROGHENI: Și strămoșii mei își foloseau rangul.

IANNAKIS: Unde e nevoie, nu...

MAVROGHENI: Doamna vrea să vă spună ceva.

DOAMNA: Grămăticul vrea să vă zică. (b)

IANNAKIS: Poftește, luminăția-ta. (b)

DOAMNA: Începe. (b)

IANNAKIS: Vorbiți!

DOAMNA: Nu tăcea!

IANNAKIS: Cele ce le-ați hotărît... (a)

DOAMNA: cele ce ai apucat.

IANNAKIS: Tremur.

DOAMNA: Mă înjură.

MAVROGHENI: Dispăreți de-aici, amîndoi! Nu-mi mai pot ține firea. Cine să scoată pe gură complimente cinci ceasuri? Și de-ar fi fost vreo treabă. Puțin îmi pasă, știe ce prostii..., (a) să nu-i mai judec pe săraci să le dau dreptate unde i-au nedreptățit ăștia de aici și să văd dacă iese ceva, mitat akçe bani obișnuiți. (c)

(a) către stăpînă

(b) către grămătic

(c) pleacă//

[f.48 r] Scena a douăsprezecea

Ianakis și Doamna

IANNAKIS: Doamnă, de ce nu-i spuneți că toată lumea șușotește că-l învinuiește pentru ce face, și să se îndrepte?

DOAMNA: Dar tu, loghiotate, de ce-ai tăcut din gură și m-ai pus pe mine ghiulea de tun?

IANNAKIS: Eu am îndrăznit, dar mi-a închis gura, spunîndu-mi că n-are nevoie de sfaturi.

DOAMNA: Păi, dacă nu ascultă, de ce să-mi risipesc vorbele?

IANNAKIS: Aveți datoria de consoartă să-l judecați.

DOAMNA: Și luminăția-ta, tot așa, ca lefegiul lui.

IANNAKIS: Una-i una, alta-i alta.

DOAMNA: E același lucru.

IANNAKIS: Când o să ia sfârșit și asta?

DOAMNA: Nu-i treaba mea să știi. /

IANNAKIS: Sînteți de vină.

DOAMNA: De loc.

IANNAKIS: În fiecare zi, vistierul mă surzește și tot așa și postelnicul, să-i spun să se îndrepte, că așa nu mai merge stăpînirea.

DOAMNA: Bine îți zic, spune-i.

IANNAKIS: Nu-l oprește nimic să mă facă de măscări la lume, orice-i spun mă dă de gol, nu ține nici o taină.

DOAMNA: Tocmai de aia, lasă-l în pace!

IANNAKIS: De atîta vreme, ceva mă face să...

DOAMNA: Lipon, fă-te că nu vezi, și Dumnezeu cu mila.

IANNAKIS: Luminăția ta n-are de gînd să-i vorbească?

DOAMNA: Poate-i spun, nu mă pot hotărî.

IANNAKIS: Fie-vă milă de faima lui.

DOAMNA: Dacă el și-o strică, ce să-i fac.

IANNAKIS: Poate-și vine în fire.

DOAMNA: Cu neputință.

IANNAKIS: Barem să se gîndească.

DOAMNA: Nu cred.

IANNAKIS: De-acum așa o să fie.

DOAMNA: Poate și mai rău. Când îl apucă...

IANNAKIS: Pe cuvînt că mi-e rușine de oameni.

DOAMNA: Acoperă-te cu o sită.

IANNAKIS: Zău că nu vă pasă de loc, mă mai luați și în zeflema.

DOAMNA: Îmi pare rău, îți faci de lucru cu ce nu se poate.

IANNAKIS: Și acum nu mai e vreo cale să-și vină în fire?

DOAMNA: Cu neputință de tot.

IANNAKIS: Ca să nu ne mustre conștiința, să-i spunem numai o dată și pe urmă facă ce-o vrea.

DOAMNA: Loghiotate, vorbește-i singur și eu îmi fac datoria.

IANNAKIS: Drăguță stăpînă, nu uitați.

DOAMNA: Nu. Mă duc să-mi primesc musafirele. (a)

IANNAKIS: Sluga dumitale prea plecată, stăpînă.

Scena a treisprezecea

Iannakis, singur

IANNAKIS: Ce dracu, cum să lucrezi cînd lumea e întoarsă pe dos. Vine cîte cineva și se plînge de nebuniile lui, și să nu poți să-i spui nimic, să-și adune mințile. Curg scrisori de peste tot ca ploaia, n-ai pe nimeni să te ajute, să se uite cineva peste socotelile tale. Sau nu, de-ar fi puțină ordine, toate ar fi fost acoperite. El termină o treabă și se apucă de cinci, și toate se fac strîmb. Acum, în divanul domnesc, aduce și întinde albii și ciubere cu făină, să o cearnă și să o pună la dospit, cînd de fapt ar trebui să se ocupe de *nizam*, de rînduiala țării. Nu i-e rușine să spună că Sfîntul Duh se pogoară pe creștetul lui, să-l lumineze ce să spună. Cum nu-i crapă obrazul să spună că i-a trimis pe sfîntul Gheorghe și pe sfîntul Dumitru să alunge ciurma care chinuie țara asta amărîtă? Și ne pune ordine în lazarete după datina

(a) *pleacă/*

[f.49r] ce o urmau și cei dinaintea lui. Ieri, față de atîția boieri în Divan, ca să arate că Dumnezeu există, a adus drept pildă platanul din insula Kos, pentru că, cică, dacă platanul ăla e așa de mare, va să zică Dumnezeu există, auziți, nerozii, auziți nebunii! Pentru numele lui Dumnezeu, cu cine crede nebunul că vorbește, cu tăușanii, cu țărani, cu galiongii? Țștia sînt boieri care au văzut lucruri împărătești, gâteli cu praxă și cu procopseală din născare! La curte și în fața lor spui tu, sărmane, asemenea șontorogeli? Doamne, mi-a căzut fața. Dacă tac, crezi că nu te înțeleg? Bați cîmpii, ei îți cruță ființa și îți poartă respect că le ești domn, dar tu n-ai decît numele. Darurile și înțelepciunea domniei îți lipsesc, trebuie să le arăți oamenilor ăștia că e păcat în post să mănînci fasole cu ulei, dar dacă e cu ulei de migdale nu-i nimic, vai de bărbile tale. Cine te pune să spui toate astea? Ce să mai zic, că am venit... numai răbdare. Am intrat în horă, trebuie să joc, o dată trebuie să-i vorbesc. Dacă îți vine în fire, bine, dacă nu, nici nu mă mai amestec, trebușoara mea și atît de acum încolo, facă ce-o vrea! De la depărtare îl zeflemisesc cu ceilalți. (a) Să plec să nu mă audă cineva (b) ca să-mi găsesc beleaua.

(a) pleacă

(b) se uită în jurul lui//[f.49r]

Scena a paisprezecea

Scena aceasta se petrece pe un maidan unde e ridicat un cort. Sub cort e un tun cu roți, Mavrogheni stă pe tun legănându-și piciorul.

În fața cortului, paie pentru cai. Pe scenă, galiongii și arvaniți, suiteași, țărani* și boieri valahi, toți de jur-împrejurul cortului.

MAVROGHENI: Se plictisește omul să stea mereu în casă, eu cu atât mai vîrtos, pasăre de mare, de-mi place să zbor ici și colo. Ei îmi zic că se cade să stau pe tron și să judec, să nu ies din... să nu vorbesc cu oricine, să-mi văd de treabă la mine în cabinet, ca și cum ar fi vreo deosebire în hotărîrile mele dacă stau în alt loc, sau scade moralul țării dacă mă duc la grajd sau la cuhnie. Eu dacă nu văd galiongii și arvaniți, mor pe loc, dacă nu-mi miroase a praf de pușcă douăzeci și patru de ceasuri îmi ies din minți. Tunul ăsta nu e o excepție pentru tron. Cortul meu nu seamănă cu cortul sultanului. Caii din fața mea nu sînt o vedere aparte. Palicarii din jurul meu așteaptă numai hotărîrea mea ca să facă praf și să șteargă tot de pe suprafața pămîntului. Ce-mi mai lipsește? Totul e pe mîna mea. Nu le place la boeri c-am pus steag pe turnul porții, nu-mi pasă, vreau să știu cum bate vîntul. Strîmbă din nas că de ce pun cinci tunuri în fața porții palatului, nici de asta nu vreau să am știre. Eu am grijă de sănătatea mea amărită, pentru că vorbesc cu suiteașul, glumesc cu slugile tinere, alerg cu arvaniții, le zic tovarăși de blid la galiongii mei. Cortul mov nu e ca celelalte, pentru că are stîlp foarte înalt. Vizirii îi duc la armată, e loc de osîndă acolo, le taie capetele la vinovați./

[f.50 r] Îmi place să trag cu flinta și să joc turnir cu arcul, la brîu port pistoale și iatagane, și basma colorată la picior (legată) cu frînghie (a), nu mă doare capul, să facă ce-o vrea, să bea și oțet. Eu sînt doar eu, același care am fost, neschimbat și nestrămutat, cum zice proverbul: „lupu-și schimbă părul dar năravul ba”. Ia citește și scrie aici, au intrat boierii?

BOIER VALAH: Stăpîne, nu e neînțelegere de moștenire, mortul a lăsat testament acum și cere și el parte. Boierii au hotărît că n-are dreptate. Ce hotărîți în (pricina) asta?

MAVROGHENI: Mai întîi să se ducă un galiongiu să înscrie averea și să ia prețul gospodăriei. În al doilea rînd, să se vîndă toate viile și cîmpurile mortului și să ia zeciuiala, restul de aspri să să dea cămărașului meu, să-i pună în punga Preacuratei. Știe el ce a rămas pentru nepoți. Al treilea, nu are drept să ceară pentru că e pe maidan. Cel dintîi poate și el să-și vadă de drum. Nici el nu trebuie să ia, pentru că omul are trei puteri, mintea, duhurile vieții și nervii. El de ce boală a murit și cînd și-a făcut testamentul?

BOIER VALAH: De molimă, patruzeci de zile a zăcut și eu l-am îngrijit. Testamentul s-a făcut cînd era bolnav.

MAVROGHENI: Foarte bine, cînd te îmbolnăvești de asemenea molimă nu te dor nervii?

(a) Sălbăticia asta a spus-o în divan. Nimeni din boierii și negustorii acolo de față nu s-a mirat, (pentru că alteori a spus nebunii mai mari și s-au obișnuit) ci doar numai Dimitrache Chimgiul./

BOIER VALAH: Ba te dor.

MAVROGHENI: A, cînd te dor nervii, nu suferă și duhurile vieții care se află în nervi?

BOIER VALAH: Ba suferă.

MAVROGHENI: Dacă suferă și duhurile vieții, care sînt hrana minții, ca un galiongiu pe o corabie care își scapă de la înec echipajul și mănîncă numai pîine uscată și bea apă murdară, se năucește și mintea.

BOIER VALAH: Stăpîne, vorbiți așa de pătruns, că omul e în primejdie să vă creadă.

MAVROGHENI: Păi sigur, nu e prima dată cînd comoara pașei merge după mintea mea și se umple an de an.

BOIER VALAH: Sigur, după ordinea cugetului.

MAVROGHENI: Să pologhisc nu-mi place. Să venim 'napoi la năuceala minții. Mintea, cînd e bolnavă, nu le face pe toate rău, nu gîndește rău și hotărăște încă și mai rău, nu face limba să vorbească fără șir și să spună mii de nebunii? Deci atunci, testamentul ăsta făcut pe timp de molimă nu e bun pentru că mintea mortului a fost bolnavă și trebuie să-i intre avuția în punga Preacuratei.

BOIER VALAH: Bine stăpîne dar...

MAVROGHENI: Bine, nebine, socoteala e dreaptă, unu și cu unu fac doi.

BOIER VALAH: Legile hotărâsc altminteri, doamne...

MAVROGHENI: Mă omorîți cu legile astea de fiecare dată. Legile sînt legi, oamenii le-au făcut, eu sînt om, deci fac legi. Aș vrea să știu și eu ce e.//[f.51 r] Sînt legile astea. Suitaș, știi tu ce vrea să zică lege?

SUITAȘ: Nu e asta, stăpîne, (a) eu cînd vreau să ridic un lemn mi-l ridic pe umăr.

MAVROGHENI: Ha, ha, ha, ascultați, nici suitașul nu știe ce-i aceea o lege, apăi tu (b) să treci pe caiet curat toată marfa mortului și hotărîrea să se facă cum am zis.

BOIER VALAH: Tremur, săracul de mine, mîna mea nu vrea să scrie, bietul de mine. (c) Păcat de cheltuielile făcute ca să plec de acasă și să vin aici.

MAVROGHENI: Aveți grijă să aduceți și altă judecată.

BOIER VALAH: Htianos boiernașul* ăla (d) are o moșie, un vecin de-al lui s-a întins și i-a luat un capăt din ea, vrea să-și găsească dreptatea.

MAVROGHENI: A, *kolay*, ușor. Să se ducă un galiongiu cu trei sute de groși să măsoare amîndouă moșiile și dă dea partea asta unde trebuie. Mai este cineva venit pentru judecată?

BOIER VALAH: Stăpîne, pentru numele lui Dumnezeu, partea asta nu e vrednică nici cincizeci de groși, nu-i păcat să dea ușor trei sute de groși.

MAVROGHENI: Eu știu ce vorbesc. Voi habar n-aveți de dreptate. Știți doar să lăsați lumea în pielea goală.

BOIER VALAH: Stăpîne, el a plecat de la divanul lui, nu cere nimic, lăsați.

MAVROGHENI: Și cine îl lasă? Ia-l tu (b) și ține-l bine să nu-l calirdisești, că te omor. Nu trebuia să intre la judecată. Acum, că a intrat, hotărîrea trebuie să fie la locul ei.

(a) își arate puterea

(b) către un galiongiu

(c) pleacă vorbind

(d) arătînd spre el/

BOIER VALAH: Slugile tale, stăpîne. (a)

MAVROGHENI: Unde vă duceți? Stați, să aducă pricini, pricini,

unde sînt zapcii? Eu sînt în stare să termin două sute pe zi.

BOIER VALAH: Stăpîne, e tîrziu, ați obosit stînd pe tun.

MAVROGHENI: Ba pare că voi ați obosit în picioare, eu n-am nimic.

BOIER VALAH: Slugile tale, stăpîne (b).

Scena a cincisprezecea

Mavrogheni, în picioare, și un suitaș.

MAVROGHENI: Cel puțin ăsta care a murit trebuie să aibă zece pungi și trei sute de groși de la ăla, bașca banii de buzunar de aceea îmi place mie să lucrez. Dați-mi de lucru și îmi dau și sufletul. Dacă stai și clocești, mori de foame. Cînd ești stăpîn, neobosit, harnic, nu ți se golește buzunarul, țac pac. Suitaș de ce ai numai cinci cozi de vulpe pe calpac? Suitaș, va să zică un om aparte, n-are oricine suitaș la poartă. Vreau să-ți coși pe haină peste tot cozi de vulpe. Ia rupia asta și du-te să-ți cumperi! (c) Să știi că-mi place să văd oamenii mei gătiți și mai ales tagma arvaniților și galiogiilor.

SUITAȘ: Să trăiți, stăpîne, numai că e puțin.

MAVROGHENI: Ia-i acum pe ăștia, pe urmă-ți mai dau eu. f.53r]Zău că e frumoasă uniforma galiongiilor, ușoară, fină și impune respect, stăpînului îi place la nebunie dar armele rămîn arme, îi dau sănătate omului. Cînd i le-am pus, s-a născut din nou. Să văd dacă mă prind. (a) Ah, păi cum să nu mă prindă, orice-mi pun pe mine, de la fulgerul lui Zeus pînă la cleștii lui Hefaistos crezi că e făcut pe măsura mea, duh de drac, găselniți multe, ia gîndește-te...

(a) *se uită într-o oglindă//*

(b) *fac semn și cer să plece*

(c) *pleacă*

îi dă un// [f.52 r] vătaf aprod, vătaf divanit, vătaf paharnic, vătaf vistiernic. Zapcii, dragii mei de ce să nu iau nimic? Ei cîștigă toată ziua cu acte în regulă cu chilul și eu să n-am nici un profit? Nu un chil din cinci pungi trebuie să le iau, ca armașul* care le-a supt și sîngele țiganilor? Nu trebuie să-mi dea el nimic? Să fie acolo spătarul, e (omul) meu, și facem, jumate-jumate. Aga însă nu-i de-al meu, ca să-i fac hatîrul. Bine-am făcut că l-am luat cu

cearceaf și iau venitul agiei, acum e timpul culesului, furnica strînge vara ca să aibă iarna, chiar dacă pămîntul nu-i al ei, cine poate oase roade, cine nu nici carne moale. A venit și vremea mea, cade parîma numai să alunece caicul, cînd sînt eu la cîrmă să-și scoată și ei tot ce-au cheltuit ca să vină de la Stambul pînă aici. Nu-i plînge pe alții, c-o să te doară ochii. Mavrogheni și-a ascuțit ghearele de mult, știe să sfișie. Să mă duc puțin și sus (a) să văd ce mai e nou.

Scena a șaisprezecea

Ferarís, înarmat și îmbrăcat.

FERARÍS: Atîția și atîția zapcii ies seara și se întorc călări la porunca mării-sale și nici unul n-a fost vrednic să prindă nici un suflet. Sigur, nu toți caii sînt buni de înhămat. Nu știu decît să răspîndească poftă de mîncare și să-i poarte pe oameni de la prăvăliile lor, să-i numească mîncăcioși. Mi s-a risipit turma mai alaltăieri cînd (a) pleca, și cînd îl așteptau toți/ îl bătea căpitan al treilea, pentru că el, bietul, spunea că are dreptate, că sînt draci, că l-au ridicat și că a îndrăznit să ceară ajutorul mării-sale, fiind nedreptățit, deși toți, cu mic cu mare, știau că are dreptate, dar n-a deschis nici unul gura să spună vreun cuvînt, l-au lăsat în ocnă cu fiare la picioare. Lucrurile astea le știe tot omul, ah..., dacă cel din seara asta nu face două perechi de zamparale, am găsit unde se tocmesc, s-au vorbit pentru locul și timpul întîlnirii pe ascuns. După ce am auzit tot și am fost înștiințat vor să prindă ursul din pădure, imediat i-am strigat și l-am adus să să-l facă să vorbească pe mării-sale și să se distreze puțin pentru că știu că are haz să judece chestii de acum. Clucerul nu e doar scrib bun, știe să țină condeiu și să împodobească omul din cap pînă-n picioare, dar e și tare bun să scrie în condică. Spătarul adună laolaltă procopseala cu îndemînarea meșteșugului militar. Celălalt știe limbi străine. Ei au încurcat-o, am ieșit eu oare basma curată? Prima dată, cînd am ieșit din palat, puțin îmi pasă. Cu adevărat îmi pare rău pentru bieții de ei, care sînt pricină de pedeapsă dar trebuie să ai grijă și de faima ta.

Scena a șaptesprezecea

*Ferarís, Mavrogheni, doi ič oglani îmbrăcați cu
straie bărbățești și doi cu straie femeiești, mulți
galiongii și arvaniți.*

MAVROGHENI: Hai, clucere, tot te-ai întors pe jos. Ai fost în stare să găsești ceva sau ți-ai stricat degeaba papucii?/

[f.53 r] FERARÍS: Stăpîne, eu nu sînt om care să spun vorbe în vînt fără să termin o treabă. Dacă doriți, porunciți să aducă aici de față patru ipochmeni pe care i-am prins astă seară în timpul străjii și să vedeți, clucerul e altfel decît toată suita nu numai după cîta minte are dar și după plimbarea ofîterului. Ceilalți toată noaptea se plimbă sau dorm în vreun colț și nu găsesc chilipiruri sau, dacă găsesc, le lasă fără să ia nimic. Pe clucer nu-l pot atrage nici asprii, nici nu-l coboară de pe cal, pentru că vrea numai să-l mulțumească pe măria-sa, așa știe să lucreze. De asta ceilalți nu-l suferă, nu-l au la inimă.

MAVROGHENI: Aduceți să vedem ce-a făcut (a), ce oameni a prins, cît de groasă le e punga sau doar în zadar...

FERARÍS: Stăpîne. cît despre pungă, nu i-am întreat, știu doar că sînt doi bărbați și două femei, care...

MAVROGHENI: Și cum pui mîna pe bărbați cu neveste cu tot?

FERARÍS: Adică, două femei străine, cu doi bărbați străini, care s-au tîrguit să... (b) Uitați-vă la ei, la mutrele lor.

MAVROGHENI: Luați-le vălurile, ce dracu, au mustață.

FERARÍS: Cum se poate, ce fel... păi erau...

MAVROGHENI: Lasă-mă cu ce erau, uite mustăți... ha, ha, ha, ha (c)

FERARÍS: Ce să mai zici? Cum au apărut într-un sfert de ceas? Eu le-am văzut, erau femei.

MAVROGHENI: Ha ha, ha, ha, (c) biete clucer, te-ai prostit dacă nu mai poți să deosebești un bărbat de o femeie. Mai e nevoie

(a) către galiongii

(b) îi aduc înăuntru pe ič oglani

(c) rîde/

să spui că nu de bătrînețe ți-au căzut dinții, ai cincizeci, nu șizeci și cinci de ani, și să mai și vrei să te însori, cu ochelari, nu ți i-ai scos barem de la ochi ca să vezi că sînt patru bărbați. Mai bine luai cu tine un felinar, ca să nu te păcălești.

FERARIS: Bun sfat, să stau de strajă cu felinarul, să mă vadă răufăcătorii și să fugă.

MAVROGHENI: Și dacă-i prinzi, ce? Țsta cum îți joacă renghiuri?

FERARIS: Încă nu cred că am prins bărbați, erau femei.

MAVROGHENI: Ne faci acum să-i punem pe oameni să-ți arate...

FERARIS: Nu, eu i-am apucat de barbă și era moale.

MAVROGHENI: Nu știi nici măcar să mîngîi o bărbie?

FERARIS: De frică să nu pătesc ce am pățit.

MAVROGHENI: Altă dată, nu mă îndoiesc c-o să iei măsuri mai bune și o să faci încercări mai sigure.

FERARIS: Stăpîne, aici o să se întîmple ceva. Lui Gheorgache Scanavi îi place să mă sîcîie. Pînă să vin eu să vă spun, el le-a dat drumul femeilor și i-a îmbrăcat pe ăștia cu hainele lor.

MAVROGHENI: Cum nu-ți dă pace?

FERARIS: Nu ne dă pace la niciunul. Dar și-a găsit beleaua înainte de a-l supăra pe spătarul Ruset, care i-a dat trei palme în..., fiind măria-ta în cabinet, că i s-a făcut fața..., albă pe-o parte și roșie pe alta.

MAVROGHENI: S-au îndreptat sau nu?

FERARIS: O să vină amîndoi să se plîngă.

MAVROGHENI: Vai de cel bătut, s-a întîmplat, s-a întîmplat.//

[f.55 r] FERARIS: Gheorghache cere să meargă la Stambul.

MAVROGHENI: N-are de ce să se supere pentru trei palme.

FERARIS: Vrea neapărat, o să vină singur să vă spună.

MAVROGHENI: Dacă ei se bat, ce vină am eu? Să-l ducă pe ăla în cameră două trei ceasuri și după aceea să-l scoată de acolo. Pe ei lăsați-i dincolo să mîncă și noi. (a)

Scena a optsprezecea

*Masă întinsă, Mavrogheni, Ferarís, și trei boieri
valahi așezați, ič oglani, divaniți, o voce nevăzută...*

MAVROGHENI: Marea Albă e un loc liniștit și mai ales Longobarda în Paros, care cred că nu se mai găsește nicăieri în lume. Nu există să poștești ceva și să nu găsești, pești de toate felurile, vînat nesfîrșit, portocale foarte multe și tot timpul stai pe malul mării și vezi atîtea vase, unele pleacă, altele vin, altele se

plimbă, te naști din nou. Aici n-ai ce să vezi. De aceea mă grăbesc să mă mîngîi numai cu ce am pus să-mi zugrăvească în chioșcuri la *Balat* lângă mare. Oh, ce corabie frumoasă, și iute și ușoară. De mult ce-mi place, cînd mă întorc și-i văd vîslele, deși sînt în cabinet, îmi pare că sînt pe corabie și călătoresc. Ca să simți ce simt eu în inima mea cînd bate vîntul la pupa și umflă pînzele, trebuie să te naști marinăr, altfel degeaba. Nu vezi cum cîntă din liră toți cei care trec de semnul în... de bucurie numai că într-adevăr

(a) pleacă împreună cu ceilalți după el/

viața omului atîrnă de un fir de păr, cînd încep vîrtejurile, ține-te căpitane. Și pe uscat, tot așa e, și acolo vine moartea și dacă ai viață lungă, ce mare lucru? Cum zicea un bătrînel la noi în insule: viața omului nu face două parale, primii douăzeci de ani sînt bani scumpi, douăzeci lucesc puțin, douăzeci sînt ca banii obișnuiți și următorii douăzeci sînt bani falși. Clucerule unde ești, la răcani sau te-au făcut calpuzan?

FERARIS: Cred că am schimbat banul de șaizeci.

MAVROGHENI: Va să zică nu-l mai interesează.

FERARIS: Am frunte gingașă și nu mai suferă povara la vîrsta mea.

(Aici vocea nevăzută se aude tare.)

VOCEA: *Taica, maica**, *taica maica**....

FERARIS: Ce voce e asta, a înnebunit careva?

MAVROGHENI: E o biată cerșetoare nebună. Mai deunăzi m-a văzut la cișmea, a venit lîngă mine, m-a sărutat, toți boierii care erau acolo s-au mirat de umilința mea, i-am dat ceva, acum s-a învățat de vine și aici.

VOCEA: *Taica, maica**, *taica maica**.

MAVROGHENI: Ia, dragă, farfuria asta, dă-i să mănînce pe afară pe undeva..

FERARIS: Stăpînă, porunciți s-o dea afară, pentru că e rușine să urle la perdeaua voastră.

VOCEA: *Maica taica**, *taica, maica**, *maica, maica, taica.**

MAVROGHENI: Păi, dacă e să alungăm pe nebuni de la curte, nu mai rămîne nici unul dintre voi, pentru că toți cu mila lui Dumnezeu aveți un grăunte de nebunie în cap.//

[f.56r] FERARIS: Dacă vreți, vă puteți milostivi de ea și de la depărtare.

MAVROGHENI: Mie-mi place să-i aud vocea și s-o văd cum dănuiește.

FERARIS: (Păi, chiar că e distracție) Ar fi bine să vă placă mai puțin pentru că...

MAVROGHENI: Eh, (a) itichia ta mă supără. Învață să vorbești, că... (b)

Scena a nouăsprezecea

Feraris, singur

FERARIS: În ziua de azi, dacă vorbești e rău dacă nu, e și mai rău. Toți își bat joc de el, chiar și curtenii și nu-și dă seama. Dacă vrei să-i deschizi ochii, întâi te înjură și pe urmă are grijă să mai facă o nebunie mare, ca să-ți arate că nu te ascultă. La noi, la curte, mai sînt și alți nebuni, de alt soi și altă vîrstă cum zice și el, da ei nu urlă, dacă se bat, se bat în parte și nu vede lumea. Unul e înarmat cu pistoale și vine la divan să... dea jos. Altul își întinde blana pe jos, altul își schimbă capotul, altul fluieră cînd merge, altul aleargă pentru că, vezi doamne, are treabă și se împiedică de oameni, și îi doboară ca să aibă de ce să rîdă după aceea. Pe cuvînt, tare aș vrea să știu cum se face de s-au strîns atîția nebuni. Toți seamănă cu vodă. Of, să pari cu scaun la cap, între ei tot nu poți să trăiești trebuie să zici ca ei (c).

(a) se ridică supărat,

(b) pleacă și îl urmează și boierii

(c) pleacă

(d) cu ciudă/

Scena a douăzecea

Mavrogheni, înarmat, Doamna și Iannakis

MAVROGHENI: Uf, m-am deșălat, vin de la tîrg, am strîns toți pitarii ca să pun ordine în pîini, dar de abia am reușit să-mi dea douăzeci de pungi. Și chiar dacă fac ce vor, și chiar dacă vînd după plac, tot nu s-a dus toată ziua de azi, a intrat ceva în Korvana. Păreți că aveți să-mi spuneți ceva. Ce s-a întîmplat, ați mai auzit vreo noutate, aveți vreo prostie să-mi spuneți?

DOAMNA: Stăpîne, dacă s-a întîmplat să vă fiu soție, trebuie ca interesele vieții noastre să fie aceleași, să nu aibă unul din noi un interes și celălalt altul. Poate din asta...

MAVROGHENI: Uh ,..., cîte griji... o să-mi vorbești...

IANNAKIS: Trăiesc cu nădejdea că în țara străină a domniei tale o să-mi revină și credința pe care știe măria-ta că o port de la început dinastiei domniei tale.

MAVROGHENI: Așa este, chiar ai fost credincioasă ca un cîine, nu pot să zic nu.

DOAMNA: De aici pot ieși neînțelegeri.

MAVROGHENI: Știu că mă iubești, numai spune ce dorești?

IANNAKIS: Îmi iau îndrăzneala cu toată plecăciunea cu fruntea pînă la pămînt..

MAVROGHENI: Mă c... în capul tău, ai de gînd să vorbești? (a)

DOAMNA: (vreau să-i dau cu ușurelul dar nu mă lasă)

IANNAKIS: (vreau să poleiesc puțin hapul pe care i-l dau să-l bea și nu mă lasă.)

DOAMNA: Dragostea voastră m-a făcut să vă spun că lumea e cuprinsă de frică... puțin a lipsit să-nceapă zurbaua, de cinci zile n-a mai mîncat nimeni ca lumea, nu se găsește pîine chiar cînd vreți măria voastră să faceți din divan atelier de brutărie, pitarii au plecat și nu mai lucrează.

(a) *Mavrogheni avea astfel de negustorii//*

[f.57 r] MAVROGHENI: V-am spus, asta am pus-o în ordine chiar azi. Mai ai ceva?

IANNAKIS: Stăpîne, boierii bombănesc despre tot ce ați făcut și vorbiți. Zic că ei n-au auzit din gura nici unui domn vorbe așa de spurcate și n-au văzut niciodată fapte așa de nepotrivite. Acum ziceți că o să-i spînzurați, altă dată că-i scurtați de cap, îi amenințați fără rost dacă tot luați de la unul peșcheș și de la celălalt rusfet, îi vindeți pe boieri aceluia care dă mai mult, chiar dacă e ageamiu. Ziceți că punețiasprii în punga Preacuratei, înșelați pe toată lumea, îi speriați pe toți și hotărîți să le dați pe viitor uniformă. Mai alaltăieri, cînd ați sărit de pe tron și ați fugit după armaș cu hangerul pînă la ușă, de ce nu i-a spînzurat pe osîndiți și ați așteptat să vă întrebe din nou, toți s-au enervat și s-au sfătuit să nu mai calce pe la curtea măriei-tale. Zic că trimiteți beizadeaua domniei-voastre pe la casele lor ca să-i heretisească și de fapt vreți să-l dăruiască.

Chiar măriia voastră cînd ați văzut că v-au dat o tabacheră cu diamante și un stilet tot cu diamante, în două case în care v-ați dus, ați făcut prăpăd. Da fapt ați luat toate casele boierești la rînd și dacă nu vă dau nimic cînd vă duceți undeva, cereți, vă înfuriați, înjurați și vă răzbunați. Vă atingeți pînă și de cler, mai deunăzi ați bătut un preot în plin divan și mitropolitul s-a înfuriat și cu bună dreptate a coborît cele sfinte deasupra domniei-tale. Dacă vreți să-i stăpîniți cu respect, puteți s-o faceți într-o mie de feluri și nu să-i trimiteți în sate, în locuri străine, ca să colinde și să-i dezbrace pe săraci și să chivernisească cu sudoarea lor. Astea, stăpîne, și altele asemenea, auzind în fiecare zi, eu sluga domniei-tale, nu mai pot să suport să fiți disprețuit de față cu mine. Toți s-au săturat pînă-n gît și cer/răzbunare. Să ne ferească Dumnezeu să nu tragă clopotele la mitropolie, că sîntem pierduți. Pentru numele lui Dumnezeu, schimbați-vă părerea, îndreptați-vă. Buna credință mă împinge să vă spun cum stau lucrurile, pentru că văd că unii se rușinează să vi le spună, alții vă lingușesc, găsesc potrivnice faptele voastre și vă ascund adevărul și pe alții nu-i duce mintea. Eu, sluga domniei-voastre, îmi fac datoria și sînteți stăpîn să faceți cum vreți, dar vă spun să vă aduceți aminte ziua din urmă a maziliei domniei tale.

MAVROGHENI: Grămățice, îmi întreci răbdarea și vrei să dai sfaturi pe care nu ți le cere nimeni. Dispari din fața mea, să nu mai vii și să te îpuți în odaia ta, pentru că nimeni nu te-a făcut vestitor. Am eu ac de jocul lor, vreau să le fie la toți frică de mine, să tremure, nu să mă iubească și nici să mă laude, auzi, vreau ei ori nu vreau, eu le sînt stăpînul. Adevăratul galiongiu nu aprinde focul pe vreme de furtună ci stă într-un cotlon și-l lasă pe căpitan să conducă cum știe el.

IANNAKIS: Dar cu binișorul.

MAVROGHENI: În vremea mea, binișorul nu încape. Meșterul, ca să lucreze argintul, trebuie să-l spargă cu ciocanul în bucăți, să-l pună la cuptor și să-l ardă fără milă aruncînd de fiecare dată plumb în covată ca să-l curețe de murdăria veche. Tot așa și eu cu ăștia, ca să-i eliberez de fandaciile lor vechi și de fumuri, trebuie cu orice preț să îi speriu, să-i pun pe jar, să le strîng cureaua, să le dau deodată foc ca să rămînă cum îi vreau eu.

IANNAKIS: Bine, bine, numai că prea multă suferință se naște,

nebu...

MAVROGHENI: Pleacă de-aici, ți-am spus că acum... (a)

IANNAKIS: Doamnă, v-a venit rîndul, pentru Dumnezeu...

MAVROGHENI: Mai ești aici, cîine? (b)

(a) își ia iataganul

(b) îl alungă și el pleacă//[f.58 r]

Scena a douăzecișiuna

Doamna și Mavrogheni.

DOAMNA: Sărmanul om, pleacă, tremură de furia voastră, nu uitați că...

MAVROGHENI: A început aici cu neroziile lui, ca și cum ar putea să-mi intre în cap.

DOAMNA: Adevărat că v-a vorbit un pic cam liber, numai că...

MAVROGHENI: E grămătic bun, dar se amestecă în treburile care nu-l privesc.

DOAMNA: Dacă-mi dați voie să spun și eu ceea ce...

MAVROGHENI: Fără multe întorsături și cu puține vorbe!

DOAMNA: Stăpîne, oamenii noștri vechi se plîng că nu s-au chivernisit, au venit aici cu noi și sînt datori vînduți, lucrează pentru noi de atîția ani și nici unul n-a văzut nimic. Michelis, Smarocopos, Valetas, Chelamios, Scufos, Cumunos, Francescos Cofetarul, Baroți, Depasta, Francopoulos, Cocos, Bardaca, Condilis, Delagrammaticos, Campanis, Sardelis și atîția alții toți se... săracii că, afară că nu le-ați... nimic, le-ați luat și ce au reușit ei să smulgă de pe-aici, de pe colo.

MAVROGHENI: Stai un pic, ia uită-te la astea (a). Te gîndești cum le-a făcut natura? Le-a făcut numai să se umple. Eu să scot bani din caseta mea, să-i dau? Nu se poate, nu-i treaba ta. Cîinele de nevoie te mușcă și cu toate astea uite că pe unii îi trimit la boieri cu mujdele false și ei cînd văd un om de-al meu se grăbesc să-i facă daruri îndestulate. Asta se întîmplă des. Bărbierului meu i-am poruncit să ia o sută de groși de la orice boier care își lasă barbă,

(a) arătîndu-și palma și degetele//

[f.58r] și să vezi că, din mila lui Dumnezeu, pînă acum are destui cireaci în toate părțile. Vezi? Lui Parghiran Zograful, consătean

cu mine, i-am poruncit să se ducă în toate bisericile distruse din București și, dacă vede că fețele ctitorilor sînt șterse de vreme, să le îndrepte și să ia treizeci de groși pentru truda lui, de la igumen sau de la proestosul bisericii. Dreptatea e dreptate, fiecare trebuie să trăiască din sudoarea frunții lui.

DOAMNA: Bine, stăpîne, numai că măreția puterii cere ca oamenii domniei-tale să nu flămînzească și să nu trimită prin oraș să ceară împrumut, ca să facă o para chioară cum a fost silit să facă bietul Barotzi (a).

MAVROGHENI: Prostul moare de grija altuia. Să aibă răbdare.

DOAMNA: Oamenii ăștia o să aibă nevoie de noi și după aceea.

MAVROGHENI: Ca să-i avem atunci, nu trebuie să-i lăsăm acum să și-o ia în cap. Cînd au fes să nu aibă papuci, cînd au biniș să n-aibă cămașă. Cine se îmbogățește crezi că-i nebun să-ți mai facă ceva?

DOAMNA: Mie mi se pare că un servitor e și mai credincios stăpînului său cînd are de cîștigat și e liniștit.

MAVROGHENI: Greșești, cum spun eu, așa e. Nu vezi că pasărea, cînd e mică și neputincioasă, stă în cuib și îndată după ce crește și face aripi pleacă și-și uită mama.

DOAMNA: Exemplul ăsta nu mă convinge. Mai bine o duce cîinele căruia îi dă cine îl are, și el păzește casa decît să-l lase să rabde de foame. Nu poți să-l ții în lanț.//

[f.59r] a scris șetrarul.

MAVROGHENI: Pare că v-ați înțeles amîndoi să mă enervați azi. Și ca să nu-mi stric cheful, te las cu bine (a).

Scena a douăzecișidoua

Doamna singură.

DOAMNA: Semenii în piatră seacă, sărmană Mărioară, lui nu-i e frică nici de Dumnezeu, nici nu-și iubește aproapele, n-are nici milă de săraci, nici rușine de boieri. Crede că lumea e făcută să-i vindece lui iubirea de arginți, că toți trebuie să muncească pentru ei, din tot sufletul, deși nu-i mulțumește nici barem cu o vorbă bună. Parcă văd că mîine-poimîine o să ne lase baltă și o să plece fiecare unde vede cu ochii. Dar ce să fac, nu mă ascultă. Răbdare...

nu știi de ce nu se arată spătarul... Lui Apostol i-am pierdut urma, nici el n-a mai venit de atâtea zile să-mi mai spună noutățile. Ah, oare cât de mare îți e dragostea, Mărioară? Viețuiește (ea) și-n pieptul spătarului, precum într-al tău, sau a și murit și te-a uitat? Tremur, nu cumva între celelalte nenorociri ale mele să o am și pe asta, numai dacă... să... Când vorbești despre lup, lupu-i la ușă, cum zice proverbul. Uite-l pe Apostol că vine alergînd, să vedem ce-mi aduce.

(a) *pleacă*

[f.7r] Scena a douăzecișitreia

Apostol și Doamna.

APOSTOL: Doamnă. (a)

DOAMNA: Ce e, Apostol? (b)

APOSTOL: Doamnă, spătarul...

DOAMNA: Spune, ce-a făcut spătarul?

APOSTOL: În timp ce spătarul ah, să mă odihnesc puțin.

DOAMNA: Spune mai repede și pe urmă odihnește-te cât poțtești.

APOSTOL: Astăzi, doamnă, spătarul a venit cu un cal frumos la curte, avea o coamă splendidă, alai în față și în spate. Cît sînt de mîndri caii frumoși, nu cred să fie pe lume om căruia să nu-i placă. Să-l fi văzut cum saluta în dreapta și în stînga, cum dădea din cap și...

DOAMNA: Apostol, ai înnebunit? Îmi povestești de cai și nu-mi spui ce-a pățit spătarul.

APOSTOL: Era călare și se înfoiase ca un curcan. Când a ajuns la scară, a descălecat și a urcat sus. Toată lumea s-a grăbit să-l heretisească și el a răspuns cu un ifos așa de greoi că l-au găsit nesuferit. În sfîrșit, a intrat la domn cu blana pe umeri (c). Mavrogheni numai ce l-a văzut,

(a) *alerga*

(b) *cu nerăbdare*

(c) *insularii le mai spun și linguri/*

s-a înfuriat foc, l-a gonit cu palme din fața lui, l-a scos din cancelarie, i-a poruncit să stea în odaia lui și să nu se mai amestece în nici o treabă.

DOAMNA: Săracul spătar!

APOSTOL: Iar ți-e milă de el, doamnă? Pentru numele lui Dumnezeu, tot îl mai iubești, pe un nelegiuit care trăiește cu orice preț pînă și cu femeile de pe stradă. Urîți-l, uitați-l, nici nu vă mai uitați către el. N-are nici frică de Dumnezeu, nici rușine de oameni. Nedreptățile lui strigă după răzbunare în cer, iar furtișagurile lui nu încap în vorbe. Bogați și săraci, pe toți i-a atins. A dat Dumnezeu și vodă l-a aruncat azi afară. Altfel, dacă mai rămînea l-ar fi omorît cum a și încercat să facă un galiongiu mai deunăzi. L-a fugărit eu cuțitul să-l omoare, numai că pe urmă li s-a făcut milă și doar l-au bătut și i-au dat drumul.

DOAMNA: Ah, ce să fac?

APOSTOL: Ce să faceți? Să-mi urmați sfatul, să nu-i luați apărarea de loc și să-l lăsați în durerea lui ca să-și bage mințile în cap.

DOAMNA: Ce-a mai făcut azi vodă?

APOSTOL: A făcut un agă și un vechil al spătăriei. I-a sfătuit să trăiască bine, pentru că și măria-sa zice că el nu e domn de la Stambul, care să le ceară daruri, ca cei dinaintea lui, e insular și nu//[f.8 r] îi place rusfetul. Și toate astea le-a spus după socoteala măruntă făcută la aspri pe care i-a împrumutat de la ei la Stambul ca să le dea dregătorii aici, să adune tot ce au dat acum un an. Avea dreptate să spună că nu cere mai mult, pentru că a luat dinainte. După cum se vede crede că dregătoriile din Valahia țin de insule și îi lasă-n pielea goală, în felul ăsta, și pe boieri.

APOSTOL: Pe baș cihodar l-a făcut al doilea postelnic. Bărbat de șapte coți, al doilea postelnic. El, săracul, și-a făcut cruce, nu e lucru mic și nu știe cum a ajuns acolo, el care-și cunoaște singur nevrednicia. Toată lumea s-a supărat si-și bate joc de vodă pentru faptele sale necugetate.

DOAMNA: Numai atîta?

APOSTOL: Șaptezeci și trei de postelnice* și cincisprezece ispravnici. Și să vezi nostimadă, cînd le-a explicat ce vis a avut, înconjurat de atîția voinici că i-a visat pe ispravnici cu fețele negre și unghii lungi, amestecați în noroi cu o turmă de porci și le-a poruncit să iasă și să se spele. Asta înseamnă că ei primesc rusfet și de aia li s-au înnegrit fețele, le-au crescut unghiile și sînt plini de noroi. Turmă de porci sînt,/țărani cu care trăiesc ei împreună, pe

scurt, le-a spus că, dacă fură și nu-i dau și lui, le bea sîngele.

DOAMNA: Încearcă să mai afli și altele, Apostol, și lăsa-mă să vorbesc puțin cu Sofia, singure, pare că are să-mi spună ceva.

APOSTOL: Nu mă îndoiesc, doamnă, că ați dat poruncă vornicului să mai lase și vin pentru cînd am să vă spun (ceva).

DOAMNA: Sigur. Ți-am spus că am eu grijă.

APOSTOL: Poftim prilej (a) s-o văd mai des pe Sofia. Totuși, să mă ascund pe undeva, s-o văd cînd iese de la doamna (b).

Scena a douăzecișipatru

Sofia și Doamna.

SOFIA: Ați vorbit cu Apostol mai înainte sau așa mi s-a părut?

DOAMNA: El a fost, vino, vreau...

SOFIA: Și de ce a plecat cînd m-a văzut?

DOAMNA: I-am spus eu să plece, ca să vorbim în taină.

SOFIA: Nu e străin.

DOAMNA: Știu, dar e bărbat, eu vreau să-ți spun lucruri de femei și...

SOFIA: Îmi știe toate tainele.

DOAMNA: Bine, ascultă. Vodă l-a scos pe spătar din dregătorie și i-a poruncit să nu mai iasă de loc din odaia lui. Dar cine îmi dă siguranță că nu se duce și el

(b) pleacă//

[f.9 r] în noaptea asta, că n-o să încalce porunca și n-o să se ducă pe aici și pe acolo? El e la Curtea veche, noi aici, la cea nouă, cu greu afli ce face. M-am hotărît să fac ce-o face și să-l aduc aici.

SOFIA: Doamnă, nu vă obosiți, nebunia lui l-a adus de una singură. Ieri, cînd l-a dat vodă afară din încăpere, a căzut în mare tristețe. Pînă seara dă-i și scrie teșcherele la toți spătăreii să se ducă acolo unde e el, pentru că și vodă l-a iertat. Ei au arătat teșcherelul vechilului care a venit la curte și l-a întrebat pe vodă dacă e adevărat. Măria-sa s-a făcut foc, a trimis să-l aducă cu șase galionii și l-a închis în lanțuri în cameră și șase arvaniți îl păzesc ca să nu vorbească cu nimeni.

DOAMNA: Prima dată cînd nebunia lui mi-a folosit. Totuși

cearcă să-i vorbim...

SOFIA: Doamnă, a încerca nu se poate. Porunca e năpraznică. Cum să reușesc, spuneți-mi?

DOAMNA: Ciuci fată pe lopată... cred că l-ai auzit pe vodă recitînd versurile astea mîndru cînd face cea mai neînsemnată ispravă, / acum cu atîtea ferele și porunci ne trebuie talent să dăm ochii cu el, dar dacă trece furtuna, se întoarce el și singur.

SOFIA: Eu nu sînt în stare la nici o găselniță.

DOAMNA: Cugetă puțin, Sofia dragă, ajută-mă, sînt la ananghie.

SOFIA: Toate mașinăriile îmi stau pe loc, nu știu la ce să mă gîndesc.

DOAMNA: Vai cît ești de nepăsătoare, nici nu te sinchisești iar eu mor. Pune-ți puțin capul la contribuție, găsește ceva..

SOFIA: Ia stați...eu... (a) nu eu... vornicul... nici... el nu e potrivit... Apostol... el e bun... am găsit...

DOAMNA: Ce-ai găsit Sofia?

SOFIA: Doamnă, să se ducă Apostol diseară la fereastra camerei de afară și să bată puțin. Cînd spătarul rămîne singur (arvaniții nu dorm înăuntru) o să audă și o să deschidă geamul. Atunci să-i spună că-i porunca dumneavoastră și să-i dea o scrisoare.

DOAMNA: Sofia ia punga asta cu tot ce-i înăuntru, să-ți folosească la cumpărături.

SOFIA: Nu vă osteniți doamnă, eu nu vă lucrez din interes, nu vreau decît să aveți grijă de mine.

DOAMNA: Ia-o te rog, și învață să ții o taină. Sfatul tău îmi dă viață.//[f.l 0 r] Păcat c-a plecat Apostol, du-te repede de mi-l adu.

SOFIA: După cum porunciți (a) numai porunci din astea să-mi dați și puteți să stați liniștită. (b)

Scena a douăzecișicincea

Doamna singură.

DOAMNA: Dacă-i spun cu viu grai lui Apostol ce să vorbească cu spătarul, el nu numai că nu se pricepe, dar mai face și vreo greșală și poate să arunce din nebăgare de seamă vreo vorbă cu mai multe înțelesuri care să-l picarisească pe spătar și să iasă totul pe dos sau poate să-i audă cineva pentru că în vremurile

noastre, și pereții au urechi. Dacă-i scriu, să nu cumva să cadă scrisoare și pe urmă...nu, nu se poate, e noapte, dorm toți, așa că mai bine-i scriu. (c)

Spătare, psihi mu, deși isprăvile tale anoste ar fi trebuit să mă înfurie pînă-ntr-atît încît să nu-mi întorc privirile spre tine, totuși pricina care mă ține e nădejdea grozavă de schimbare a judecății tale, schimbare pe care o aștept curînd. Dacă-ți înnoiești cu sinceritate jurămintele acelea pe care mi le-ai făcut la început, atunci să știi că poți spera din parte-mi la apărare /

(a) *pe ascuns*

(b) *pleacă*

(c) *stă pe masa-scaunel din fața ei și scrie.*

vei avea tot ce ai avut și pînă acum. Dar dacă ți-ai pus cumva în gînd să rămii așa cum ești acum, de la mine să nu aștepti nici un ajutor, să fii sănătos. Nu cred că-i dau nas cu scrisoarea asta, dar îți dau un sfat, are două înțelesuri, trebuie să știi despre ce este vorba ca să poți pricepe. Numai cuvîntul acela DRAGĂ, cam dă de bănuț, ia să șterg psihi mu... ba nu, se duce toată puterea scrisorii, mai bine să rămînă așa cum este ca să simtă trădătorul că încă nu-l urăsc. Sofia întîrzie, nu l-a găsit pe Apostol îmi pare, mare pedeapsă e pentru un îndrăgostit să aștepte. Uf! să mă duc pînă la chioșc ca să mi se limpezească mintea. (b)

Scena a douăzecișișasea

Apostol și Sofia

SOFIA: Ce șezi ascuns aici în colț? (c)

APOSTOL: Așteptam să terminați, să plece doamna și să vii să te văd. Gîndește-te că un ceas, o clipă, cînd nu sînt cu tine îmi par un secol. Mi s-au obișnuit ochii să te vadă și chiar dacă nu ești de față, eu tot îți văd icoana. Dragostea ta înflăcărată e un foc care pîrjolește. Sofia, ți-ai adus aminte de Apostol în tot timpul ăsta?/

(a) *o citește iar*

(b) *pleacă*

(c) *Apostol într-un colț al teatrului*

[f.11 r] SOFIA: Nu mai am răbdare cînd îmi ceri să-ți spun din nou lucruri pe care le știi. Vino, vrea doamna să...

APOSTOL: Vai psihi mu, apucăturile tale mă ucid, bietul de mine, nepăsarea ta mă face să mă pierd când văd că nu-ți pasă de oftările mele, și...

SOFIA: Să trăiască doamna, parcă ești un copil Apostol, acum știi că te iubesc, și ești sigur, numai după câte se vede îți place să auzi asta în fiecare moment, du-te repede, nu întârzia, doamna e la plimbare și te așteaptă. Uite că vine.

Scena a douăzecișisaptea

Doamna și cei mai sus menționați.

DOAMNA: Voi acolo spuneți prostii și eu aici stau și vă aștept, ia scrisoarea asta și du-o celui de la închisoare, știi tu, pe fereastra aceea tainică. Vezi să nu te simtă careva, Apostol, și spune-i să facă un răspuns și du-te după el. Apostol, să fii cu ochii în patru, nu-i de glumit, pentru numele lui Dumnezeu să nu cumva să...

APOSTOL: Dragă doamnă, credeți că am venit azi din munți, demi dați atâtea sfaturi, cu mila lui Dumnezeu nu e prima dată când Apostol al dumneavoastră vă mulțumește cu treaba pe care o face.

DOAMNA: La noapte la trei ceasuri, dă-i-o.

APOSTOL: Că doar n-o să i-o dau ziua.

DOAMNA: Mai întâi fă-te că te plimbi și aruncă-i cu pietricele în geam.

APOSTOL: E de la sine înțeles că n-o să se întâmple asta.

DOAMNA: Să nu cumva să greșești și să bați la altă fereastră.

APOSTOL: Nu sînt prost, știu multe.

DOAMNA: Ah, Apostol, ce zici poate să încapă scrisoarea mea pe alte mîini?

APOSTOL: Păi ce rost mai am eu pe lume? Dacă nu pot să scot la capăt atîta lucru?

DOAMNA: Să văd ce ești în stare, cît ai zice pește te fac cireac.

APOSTOL: Doamnă, vă rog s-o aveți dragă pe Sofia.

DOAMNA: Și am și de dragostea voastră știu.

APOSTOL: Să ne trăiți. Sluga dumneavoastră. (a)//

(a) pleacă

[f.12 r] DOAMNA: Drum bun. Sofia fă-te că te uiți afară și stai pe pervaz de vezi în ce fel i-o dă Apostol.

SOFIA: Cum porunciți. (a)

Scena a douăzecișiopta

Doamna singură.

DOAMNA: Ce rău lucru e să fii simțitor și să ai inimă sensibilă, să te naști cu griji gingașe și să vezi peste tot pereți, e iad curat. Dacă spătarul era om, Marioara n-ar fi suspinat. Să vedem ce iese cu răvașul... Da' ce-i zarva asta, toate se mișcă, toată curtea-i în picioare, s-a întâmplat ceva, ia să mă duc în odaia cealaltă. (a)

(a) pleacă

[f.59r] spătarul intră cu tătarca pe umeri ca să dea vestea cu galionul și este înjurat.

boierii să-și pună cavadii și să nu mai poarte alb de acum încolo
40 de groși să ia *berber baș* de la oricare boier care își lasă barbă.

4 pungi divan vâtaf boier deliu

4 pungi promise paharnicilor.

agăi că nu ia ca fanarioții venitul oficiilor.

spătarul ia bătaie de la ȝigani.

baș cihodarul își face cruce de unde al doilea vistier

preoții să nu tămâieze sus.

bobul cu ulei de migdale și nu cu ulei pentru că e păcat.

îl întreabă pe suitar dacă știe ce e o lege și că vrea să știe și el

legile sînt legi le-au făcut oamenii și trebuie să fie respectate.

Dumnezeu a zămislit platanul din Kos, deci e Dumnezeu

dăruiește florini la boieri și boieroaice

lovituri de tun noaptea

după ce o să pună ordine în Valahia, după aceea o să se ducă și în
Bogdania și o să vină înapoi.

spătarul se joacă cu arcul și îl lovesc arvaniții.

mapeingiul și al doilea cămăraș o ademenesc pe Sofia în cabinet
un galiongiu încearcă să-l omoare.

oricare femeie se află lîngă el la danț, o calcă pe picioare.

Trebuie douăzeci de pungi de la escroci.

vodă se duce ud în fiecare seară.

Ferarís prinde ič oglani în timpul străjii în loc de femei.

un preot e bătut și mitropolitul se înfurie.

vis ispravnici negri cu porci cu tot șezînd pe un tron din cauza tiraniei.
trage cu pistolul din turn

pe armaș cu cuțitul
Apostol pentru Sofia baclava de la Tarsana
respect pentru țară
pictor mutrele domnilor
40 de groși berber bașa
slugile lui cu peșcheș la boieri
chiar el ca să ia daruri
paharnicul Alexandru trimite pești și nu plătește de Sfântul Nicolae
lighean
pe beizadea la casele boierești
brutarii strînși la târgul din afară
mîinile lui sînt făcute să fie pline.
[f.60 r] să nu se vîndă midii fără învoire
porcii alungă fulgerele
făina cernută în spătărie
porci omorîți în ograda de la curte.
focuri de pușcă din mapein
vodă glumește cu Hagi Arapi și îl amenință cu pușca
evreul Iancu dansează cu un coif de hîrtie în fața lui vodă și ia
bacșiș
sfîntul duh se coboară în capul lui și face profeții
de Sfîntul Gheorghe și Sfîntul Dumitru să alunge ciuma
naște copil și-i zice Isuf
simte că nevasta lui Nicolae Scanavi o să facă băiat și poruncește
cu cîteva zile înainte să-i spună Nicolache
viața omului face cît două parale
chibritigiul se supără că vodă vorbește de judecată
spătarul fură fete pe motiv că le-a găsit cu castaniete și se culcă
cu ele noaptea
le promite la două surori cîte două sute de groși
al treilea vistier îi trimite răvaș de amor Sofiei
vodă deschide lada credințarului
călare pe tun în cortul mov judecă înconjurat de soldați
Stanciu tremură cînd se hotărăște *norocul* galiongiilor
se duce la Sfîntul Pantelimon și aduce înapoi numai două cimpoaie
și o surlă.
slujbă bună... așa și regele nostru...
plimbare cu teptil aga în trăsură înarmați
se face călugăr în timpul teptil-ului

poruncă la curteni să joace cu arcul, își sparg capul
urmaș al lui Mavroțeni, dogi, decrete și alte semne de evghenie
Gheorghache Scanavi ia trei palme de la spătar din cauza bărbii
peșcheș de cinci pungi de la armaș
vinde bunuri punînd asprii în punga Preacuratei
Vilaras Thetos Mihalache Medelnicer plată 3000 de groși un
oltean pleacă de la moșia lui fiind isteț
[f.13] ciorapi ieftini
a adus spătarul cal în divan
să aducă din insule buruieni
spătarul călare cu cătana în spate alerga noaptea pe poduri
cerînd postelnicei îi spune lui vodă un vis a visat că era alai ceaș,
măria-sa i-a spus să cheme ic oglanii și el face întocmai.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΒΛΑΧΙΑΣ

Κωμωδία εις μίαν πράξιν

[Ms. gr. B.A.R. nr. 1160]

Ο χαρμυλὸς ἔς

Βλαχίας

Κωμωδίαν ἔρπειν ὑπὲρ
πρόσωπα τοῦ δράματος.

- „ Ἰφραγμὸς (ἀρκούρα γόγος ἐπὶ τοῦ τραγικοῦ)
- „ Δοβρὸς (ἀρκούρα καὶ λαμπρότητα)
- „ Κολερμὸς, τοῦ τραγικοῦ
- „ Οὐλμα, οὐλμα ἰφραγμὸς
- „ Ζαῖς, ὁ δὲ γόγος
- „ Ζαῖς.
- „ Μείας Βιζάρις.
- „ Μείας Ποζέρις.
- „ Ζαῖς ἰφραγμὸς
- „ αἶψα γόγος ἔς Β. λαῖμα καὶ
- „ Ζαῖς τοῦ Βαλμαρίου.

[f.1r] Εάν η Γαλλία και άλλα μέρη της πεπολισμένης Ευρώπης εχρειάσθησαν ένα Βολταίρ ή Μολιέρ να περιγράψει κωμικώς τα αξιογέλαστα, κατά δυστυχίαν εις την πατρίδα μου ο καθείς φθάνει να πιάσει κονδύλι, ευπορεί ύλης αφθονίως όσον ανεπιτήδειος και αν είναι το χωρικόν ή συνθετικόν. Ευρεθείς κα'γώ αυτόπτης μερικών προπαρασκευών οπού εγένετο από μερικούς δια να επιχειρισθόσι καταχρηστικώς ως συνήθως, και αυτό το κοινωφελές και θεάρεστον έργον της επιδιορθώσεως των δρόμων, οπού ο σοφός και ενάρετος Ηγεμών ηυδόκησε να θεσπίσει, εσκεπτόμην λυπηρώς εις το κελλίον μου τον τωρινόν χαρακτήρα και φρονήματα των συμπατριωτών μου και αγκαλά η του νοός μου κρίσις αδύνατος και ολίγης πείρας. Εγνώρισα κατά πρώτον ότι έχομεν ηγεμόνα έναν αληθινόν Οδυσσέα, τους κλείονας των μεγιστάτων αγαθούς με αρετάς και με φρόνησιν τόσην, όση εστάθη επιδεκτική εις την ανατροφήν οπού προ εξήκοντα ενιαυτών εγένετο τοις νέοις εις Βλαχίαν (τους πλείονας δε της δευτέρας τάξεως άρχοντας, καθώς εις την μικράν αυτήν κωμωδίαν ειλικρινώς παραδειγματίζονται, περιπλέον δε σκανδαλοποιούς επιτηδείς ερεθίζοντας συνεχώς με διαφόρους σκευωρίας τους αγαθούς μεγιστάνους εις άτοπα οπού ενίοτε φαίνονται να υποπίπτουν / κατά την ματαιοφροσύνην με ολίγην διαφοράν από εκείνους τους αγρίους, οίτινες έχουν πρώτην αρετήν να τρυπούν την μύτη τους δια να περάσουν ένα χρυσούν χαλκάν, να κολλήσουν διάφορα πτερά εις το σώμα των, και να βάφουν πολυποικίλως το δέρμα των, χωρίς να έχουν, κατά δυστυχίαν, και τας άλλας αρετάς εκείνων. Άξιον παρηγορίας όμως είναι εις τους πλείονας της τρίτης τάξεως άρχοντας (ότι) ευρίσκει τις χρηστοθήειαν, ευσυνειδησίαν, μάθησιν, φρόνησιν και άλλας αρετάς μετρίως. Και φαίνεται ότι η τύχη ηθέλησεν να τους αποζημιώσει με αυτάς από την περιφρόνησιν οπού υποφέρουν παρά των Ηρώων της κωμωδίας μου.

Τοιαύτα ιδεαζόμενος και το καλαμάρι μου πλησίον έχον, έπιασα κονδύλι και ως από ένστικτον κατήντησα να εικονίσω εν παρέργω όσα προς ώραν εστοχάσθην, ότι συντείνουν εις κάποιον όφελος. Ας μην μεμφθεί τινάς, διότι

ούτε ματαιότης ούτε εχθροπάθεια με κινούν εις τούτο, αλλ' απλώς ειλικρινής ζήλος του καλού της και αντίς εκ των ηθικών ήθελε καταδεχθεί // [f.2r] να με εξαπατήσει και αποδείξει πλάνην φρονημάτων μου ανυποκρίτως θέλω ευγνωμονήσει, και αιδιδάκτως θέλω ζητήσει συγνώμην, εάν η βία της εκτελέσεως αυτού του πονηματίου και ο του πατριοτισμού ενθουσιασμός μ' έκαμε αδιακρίτως να αδικήσω τινά.

Ημπορεί να με ειπεί τις, διατί καν να μην επιχειρισθώ τρόπον τεχνικότερον, άλλ' έγγραφα τόσον χονδροειδέστατα. Και κατά τούτο τον παρακαλώ να ενθυμηθεί, ότι με το ψαλίδι οπού κόπτονται τα νύχια των ανθρώπων, δυσκόλως κόπτονται και τα των αλόγων

Πρόσωπα του δράματος [f.4r]

Αρχοντες αργοί εις Ισπραβνιτζίαν απόλαυσιν καταγινόμενοι
ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ

ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ, ισπράβνικος

ΟΥΤΖΙΚΑ, σύζυγος του Τζουπερτζέσκου

ΣΤΑΘΗΣ, δούλος εργαστηρίου

ΑΣΚΗΤΗΣ

ΜΕΓΑΣ ΒΕΣΤΙΑΡΗΣ

ΜΕΓΑΣ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΣ

Στόλνικος ΤΖΑΝΗΣ

Άλλοι άρχοντες β' τάξεως πολλοί

Σκιά του Βακκαρέσκου

Σκηνή Α΄

Δοβλετζέσκος και Τζουπερτζέσκος

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Προσκυνώ τον αγά μου. Ήλθα σήμεραν δύο φορές εις την Ευγενίαν σας και δεν σας ηύρα.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Δούλος σας, αφέντη μου. Ήμουν εις τα Λιπιτζκάνικα να πάρω της Ουτζίκας κάτι χόρποτα, πλην δεν ηύρα. Κατά τ' ορνέκι οπού με έδωσεν ήτον να πάρω και δια εμένα ένα μπινισλίκι βιγκόνι, όμως όσα ορνέκια έφερα, κανένα δεν ήτον εις το γούστο της Ουτζίκας, γιατί ήτον όλο μουντές θεωρίες και λέγει ότι δεν με πιάνουν τα μουντά. Ένα ηύρα εις τον Πετροβίτζη ζαρίφικο, επειδή με είπεν ότι έκοψεν και ο μπεϊζαδές / από αυτό, όμως δεν ταιριάσαμεν εις το παζάρι.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Τι θεωρία είναι, τζάνουμ;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Ωσάν λαχανί ανοικτό και κτυπά εις το γχιουβετζί, όμως είναι τέρας.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Καθώς με λέτε είναι πολλά ζαρίφικον και μην το κατziρδίζετε.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Ήθελα να το πάρω, μα δεν το δίδει βερεσέ. Τέτοιος αδιάκριτος άνθρωπος που είν' αυτός ο Πετροβίτσης.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Δεν ηξεύρει να κάμει διαφορά άνθρωπον από άνθρωπον. Και πόσο το ζητεί την πήχην;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Πέντε φλωριά. Τόσον το επήρε και ο πεϊζαδές. Έχει λούστρο εύμορφο, όμως δεν ηξεύρω τι καπλάδισμα να βάλω.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Κροαζέν άσπρον.// [f.5r]

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Τι ταιριάζει. Δεν είναι πλέον της μόδας. Εις αυτό πιάνει καπλάδισμα, καθώς μοι είπεν η Ουτζίκα λιβαντί φυστικί λουλουδάτο και έτσι γίνεται τέρας. Αχ, ανάθεμα τον διάβολον. Δεν έχω παράδες, είδε ο ράπτης έως αύριον βράδυ με το τοιμάζει. Εκείνος εις ένα μερόνυχτο δια εμένα μαζώνει όλους τους κάλφας του και κάμνει ένα κάτι φορέματα με το να ηξεύρει το ταμπιέτι μου, ότι εγώ ποτέ δεν καταδέχομαι να μην ραφθεί το φόρεμα μου εις εικοσιτέσσαρες ώρες.

ΔΟΒΑΕΤΖΕΚΟΖ: Ποιον έχετε πάτην, τζάνουμ; Πρέπει να είναι μάστορας.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΚΟΖ: Τον Χατζή Στοιγάνων. Αυτός ήτον τερτζιμπασης του Μαυρογένη, τον αγαπούσαν ο αυθέντης και η Δόμνα πολύ. Επειδή εγώ ποτέ δεν καταδέχομαι να έχω προστυχόν πάτην. Επτάμιση πήγες τζόχαν με είπεν να πάρω / δια να εβγάλει το μπινισι μου της μόδας, καθώς πορουν τα πιτζάλια τωρα εις την Πόλιν.

ΔΟΒΑΕΤΖΕΚΟΖ: Τιμιος άνθρωπος φαίνεται να είναι.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΚΟΖ: Ωχι! δεν είναι λόγος. Και εις άκρον φιλότιμος, ενός δακτύλου κομματίζουσι αν μένει από κανένα κομμάτι, με το φέρνει ο καημένος. Προχθές με έφεραν όλα τα απομεινάρια από τα φορέματα οπου με έκοψε το Πάσχα. Ητον υπέρ τα εκατό κομματίζουα και τόσον λιανά οπου τα είχεν εις την χούφταν του όλα. Τα έβαλαν εις το κρεβάτι και είπεν: Ορίστε, τζελέπνι! Εμένα δεν με χερειάζεται τέτοιο πράγμα εις το σπίτι μου. Ο Θεός να φυλάξει να φορτώσω με το παρμαϊκρόν την ψυχήν μου. Αυτά έμειναν από τα φορέματα, οπου σας έκοψα. // [f.6r]

ΔΟΒΑΕΤΖΕΚΟΖ: Ο καημένος! Αγκαλά, αφοι είναι χατζής, είναι θεοφοβούμενος.

Σκηνή Β'

Τζουπερτζέκος, Δοβλετζέκος και Ουτζικα

ΟΥΤΖΙΚΑ: Φρατζίκο! Ηλθε η Εβραία σήμερον και είπεν, ότι δια το σάλι δεν δίδουν περισοότερον από τα οκτακόσια γρόσια. Άνοιπόν τι να κάμει, να το δώσει ή όχι, να μας το φέρει οπίσω;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΚΟΖ: Τίνεται, αδέλφε, τέτοιο μασκαράκι; Αυτό το σάλι είναι δυο χρόνοι που το πήρα από τον Νικολόπουλον δια χιλία πεντακόσια γρόσια και με το να μην μ' ευρέθησιν τότε γρόσια του έδωσα ομολογίαν με εξήκην δρορίαν και του έκαμα όρκον στην τιμή μου, ότι του τα δίδω προ της διορίας μετά έναν χρόνον, όμως με το να τα ζητούσαν του άλλαξα την ομολογίαν και κάμνοντας το διάφορον κεράλαιον / έγιναν χιλία οκτακόσια γρόσια. Τες

απερασμένες πάλιν μ' έκαμεν σφίζιν δια τα γρόσια και του άλλαξα πάλιν την ομολογίαν. Δεν ηξεύρω πως λογάριασε και του έδωσα ομολογίαν δια δύο χιλιάδες εκατό γρόσια. Λοιπόν τόσα με κοστίζει αυτό το σάλι. Και τώρα, ακούτε, οκτακόσια γρόσια με δίδουν μόνον.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Έτσι είναι αυτοί οι πραγματευταί. Μαγεύουν τον άνθρωπον και ξυπνά με τόσον χρέος, χωρίς να ηξεύρει πως έγινε.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Δεν ηξεύρω τι κακό είναι αυτό εις ημάς. Όσα πράγματα αγοράζομεν μας τα περνούν εις το κατάστιχον οι πραγματευταί ακριβά, και όταν τα πουλούμεν ούτε την μισήν τιμήν δεν μας δίδουν... Οι πραγματευταί από δέκα την ήμεραν μ' εβγάζουν την ψυχήν δια γρόσια, κι εμένα ασπρίζουν τα μάτια μου κοιτάζοντας να ιδώ την Εβραίησαν, και σαν έρχεται, ανάθεμά την, με φέρει όλους τους κατακλυσμούς, που μερικές φορές κλαίω από το κακόν μου.// [f.7r]

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Σιώπα δα, δεν ηξεύρεις τι λες!

ΟΥΤΖΙΚΑ: Τι, δεν ηξεύρω τι λέγω; Βέβαια, η ευγενεία σου τι σε μέλλει; Λείπεις όλη μέρα από το σπίτι και όταν έρχονται οι πραγματευταί να ζητούν άσπρα, τους λέγω μόνον δεν είναι ο τζελεπής στο σπίτι και εγώ ηξεύρω τι ακούν τα αυτιά μου.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Αμή, αυτά είναι συνηθισμένα, κερά μου. Ποιος τα συνερίζεται; Αυτοί οι πραγματευτές έτσι είναι αδιάκριτοι, όταν πουλούν το πράγμα είναι γεμάτοι ταπείνωσιν και κολακείες. Και όταν ζητούν τα γρόσια τους είναι ανοστότατοι.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Λοιπόν ας το δώσει και δια οκτακόσια γρόσια. Όλο το εφόρεσες τόσον καιρόν, γιατί με χρειάζονται παράδες τώρα να. κάμω και εκείνο το μπινίσι.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Απ' εκείνο οπού έκοψε ο μπεϊζαδές θα πάρεις φρατζίκο;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Ναι.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Ας το δώσεις λοιπόν. Κάμεις καλλίτερα ένα μπινί αξιόλογον. Όμως να βάλεις / καπλάδισμα λεβαντίνι λουλουδάτο φυσικί, ψυχή μου, και γίνεται τρέλλα! Δεν ηξεύρω, ο μπεϊζαδές τι καπλάδισμα έβαλεν;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Άφησε, ρωτώ εγώ τον πραγματευτήν

και αν έχει ακόμη από το ίδιοι παίρνω κι' εγώ, ειδική το καπλαδίτ με φυσική λεβαντίνι.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Έως αύριον βράδι το κάμνει φρατζικό ο Χατζής, ωχ! Πότε να σε ιδώ μιαν φοράν να το φορέσεις! Για χόρποτα πήγες κατά το ορνίκι;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Όχι, ψυχή μου δεν ήυρα εις τα Λιπιτζικάνικα. Να κοιτάξεις εις τους Εβραίους με τους μποχτζάδες οπού περνούν.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Ωχ! άφησέ τους, ανάθεμα τους, τους μίσησα. Δεν έχω μάτια να τους ιδώ. Αφού τους έκαμα τόσοι αλισβερίσι, τώρα με ζητούν τα άσπρα και είπα τους δούλους να τους λεν όσες φορές έρχονται, ότι δεν είναι ούτε ο τζελεπής ούτε η κοκκονίτσα στο σπίτι. Όταν τους ακούω που φωνάζουν από μακριά, χαλνά το κέφι μου, μα άφησε, ψυχή μου, αν δεν βρίσκει χόρποτα, μην // [f.8r] πειράζεσαι και πάρε με μιαν πήχην ποχούρι άσπρο τούζικο και τέσσαρες πήχεις κενάρι πλατύ δια να κάμω εν φακιόλι καθώς είδα εις την μεγάλην Ποστελνιτζέσαν δεν ηξεύρεις τι ζαρίφικον ήτον;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Καλά, όταν έβγω στο παζάρι κοιτάζω αν εύρω, μα δεν ηξεύρω τι διάβολος τους επήρεν αυτούς τους πραγματευτάς, ό,τι πράγματα τους ζητώ λεν ότι δεν έχουν και εγώ τα βλέπω με τα μάτια μου εις το εργαστήρι τους, φαίνεται ότι δεν έχουν σκοπόν να πουλήσουν.

ΟΥΤΖΙΚΑ: Το έπαθα και γω αυτό φρατζικό! Μα δεν ηξεύρω από έναν καιρόν και έδωθεν τι έπαθαν αυτοί οι άνθρωποι και φέρονται έτσι άνοστα μαζί μας; Γι' αυτό χαίρομαι κι' εγώ όταν μου φλουζεύει κανένας από αυτούς.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Πολλά χρειάζονται εις ένα σπίτι και τώρα είναι όλα ακρίβα.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Τι θα κάμει τινάς αδελφέ; Δεν ημπορεί να αφεθεί παρακάτω από άλλους. Από τίποτες έγιναν άρχοντες. Κανείς δια μιαν φιλοτιμίαν ζει σ' αυτόν τον κόσμο και αφού ο Φίλιππος έκαμε / τέτοια σπίτια, μ' αφήνει η φιλοτιμία να μην κάμω κι εγώ ένα πινίσι ωσάν του μπεϊζαδέ και της γυναικός μου το φακιόλι ωσάν την μεγάλην Ποστελνιτζέσαν;

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Έχετε δίκαιον, κι εγώ δεν ημπορώ να υποφέρω τα σπίτια του Φιλίππου, όσες φορές περνώ απ' εκεί

Τζουπερτζέσκος: Ο, τι περᾶσαι ἀπὸ τοῦ χέρι μου μετὰ σου φιλῶς. Ἦσαν ἡμεῖς εἰς τὴν Κουρτίην καὶ εἶπα ὅτι ἐγὼ ἐν ἀναφορὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπεφάσισεν ὁ αὐθέντης να διορθωθῶν ὅλοι οἱ δρόμοι τῆς Τζάρας. Να! Αὐτοὶ ποῦντες τῶρα να εἶναι κανεῖς ἱεραβεῖς καὶ να κτυπήσῃς ἐκαστὸ πούγλιᾳ ἡδὸν ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἡμῶν. Αὐτὸ πρῶγῃ οἰοῦναι τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν ἡξέσῃς πῶς να κάμω να κατορθώσω ἡμῶν ἱεραβεῖς.

Δοβατζέσκος: Εἴμενα με ἡξέσῃς πολλὰ καλὰ, ὅτι τα ἡστικά σου τα φυλάττω καλῶς ἀπὸ τὰ εἰδικὰ μου, ἐν ταύτῃ ἔχω καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν ἐξουσίαν σου δια να με κανέαν.

Τζουπερτζέσκος: Ἐνα πρᾶγμα ἔχω κατὰ νουν δια το ὅτιον ἔχω μετὰ τὴν φιλοτιμίαν να το κατορθώσω. Σας δὲν βγαίνει λακιδὸ καὶ ὅστερον δὲν θέλω να ἡξέσῃς κανεῖς με τέτοιους ἀθρόπους.

Δοβατζέσκος: Τὴ ἀληθεία, εἶσι πρέπει να φέρεται καταδέχομαι να τὸν χαίρῃς, δια να γνῶρισαι το εἶναι τοῦ Φιλίππου, ὅσο δὲν με πρωτοχαίρῃς αὐτὸς ποτε δὲν μικρότερὸς τῆς. Κι ἐγὼ ὅσες φορές ἀνταμῶ με τὸν εἶναι φιλότιμη. Ἠξέσῃς να βαστὰ το εἶναι τῆς με τὴς Τζουπερτζέσκος: Κάμω γὰρ τὴν γυναικα μου πόσον

Τζουπερτζέσκος καὶ Δοβατζέσκος

Σκηνὴ Γ' // [91]

Οὐτίζα: Φρατζίκο! Θα καθίσῃς εἰς τὸ σπίτι; Γιατί θα ἄρῃς τὴν πόρταν να πηγαίνω να ἰδῶ δια το πᾶν, αν εἴπω καὶ να διαδῶ τὴν παρὰ κλήσιν εἰς τὴν εἰκόνα, αν ἀνταμῶ τὴν Φιλίππου ἂν δὲν θα τὴν χαίρῃς κι ἐγὼ παντὶ ἄνδρῃ εἰς το γινάτι τῆς.

Τζουπερτζέσκος: Καλὰ θα το κάμῃς, ψυχὴ μου. Ἦραρ λοιπὸν τὴν πούτταν καὶ πηγαίνε. Ἐγὼ μνησκά με τὴν εὐγενείαν τοῦ.

Ὅσον να πέφτουν πᾶν μου.

καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν δοξαζομένη καὶ ὑπερεκκαταναλισσόμενη ὁλοκαύστητος
αὐτοὶ ἐκείνοι οὗτοι τοὺς χροῖστας καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἡμποροῦν
να προβάλωσι τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
ΤΟΥΤΟΝ ΠΡΕΤΕΡΕΟΝ: Οὐχὶ πᾶς δὲν ἔχει κρῆδον, μα εἰς
εἶναι εἰς: Τὸ ἄλλο δὲν ἔχει κρῆδον;

ΔΟΒΑΤΕΡΕΟΝ: Καὶ, ἰδού, πᾶς ἡ εὐγενεία σας δὲν
ὁμῶς δὲν ἔχει παρὰ δὲν.

καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
πράγματα οὗτοι κτυποῦν εἰς τὸ ματὶ. Θέλω να παρῶ τῶρα
οἱ ἀρχόντισσες ἰσοβαρεῖς. Καλὰ εἶτε να ἔχει τινὰς
ἐδῶσιν οὐλοῦν με τὸ διὰ φρον. Εἰς τὴν τῶρα δὲν φρον
γκινῶν καὶ τὰ σκουῖα τῆς Οὐρῆς ἀπὸ τῆς καὶ τοῦ
ΤΟΥΤΟΝ ΠΡΕΤΕΡΕΟΝ: Οὐχὶ, δὲν εἰς ἐκκλησίαν παρὰ ἐβαλὰ τὸ
ΔΟΒΑΤΕΡΕΟΝ: Πολλὰ ὑπόστα εἰς ἐκκλησίαν.

ΤΟΥΤΟΝ ΠΡΕΤΕΡΕΟΝ: Διὰ τρεῖς χιλιάδας πεντακόσια.
ΔΟΒΑΤΕΡΕΟΝ: Διὰ πᾶσα ὑπόστα, τὴν εἰς ἐκκλησίαν;

τὴν εἰς ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸν Μπέρκιν.
καὶ ἡ καλὴ ἐκκλησία, οὗτοι πάλιν εἰς καὶ μόνον εἰς μὴν οὗτοι
τὸν σκοπὸν μου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν, με πειράζει πολλὸν
τὸ πρῶτον μου να εἰδῶ μίαν φωνὴν καὶ πρῶτον να κατορθώσω
ποστὴλιν καὶ τὸν βιστῆρ καὶ τὴν εὐγενείαν σας, μόνον
ΤΟΥΤΟΝ ΠΡΕΤΕΡΕΟΝ: Μὴν σας μέλλει. Εἰς οὐλοῦν τὸν
ἡμπορεῖ κανεὶς να κερδίσει μ' αὐτὴν τὸν βεσῆλ.

προχωρήσας διὰ να παρῶ μίαν ἰσπραβνῆσιν τῶρα οὗτοι
χθὲς τῶρα τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν ἔξω πᾶς να
ΔΟΒΑΤΕΡΕΟΝ: Αὐτὸ ἐμαθὰ καὶ ἐγὼ οὐ καμῖνος καὶ ἀπὸ
ἐλπίς να καμῶ // [f. 10r] πολλὰ.

με ὅλον τοῦτο ἵσως τὸ κατορθώσω ἕως ὑποβῶ βῆλ καὶ
με πρῶτον τῶν περὶ τὸν καὶ ἀλλο με τὰ συνηθισμένα,
ΤΟΥΤΟΝ ΠΡΕΤΕΡΕΟΝ: Ἀλλο εἶναι, ἀδελφε, να πηγαίνει κανεὶς
καὶ ἐκεῖ.

ἡ φρεσὶς τὸ γινῆσθαι εἶναι ἀρκετὰ φανταχτεροῦ
χάστε καὶ πρῶτον, εἰς τὴν καὶ αὐτὸ τὸ πρῶτον σας καλὸν εἶναι,
ΔΟΒΑΤΕΡΕΟΝ: Καὶ τὸ εὐτοχῶς, μα δὲν πρῶτον να
ποστὴλιν καὶ οὐλοῦν.

διὰ να πηγαίνει εἰς τὸν μετὰ τὸν βιστῆρ καὶ εἰς τὸν

κρύοι, οπού ούτε πατώ πλέον εις τα σπίτια τους. Ο Σακελλάριος είναι τζελεμπής άνθρωπος και φίλος μου άκρος. Οσες φορές τον κάμω βίζιταν καϊσέν τζιμπούκι με δίδει, πλην δεν ηξεύρω πως, με φέρνει εις φιλοτιμίαν και εντρέπομαι να τον πειράξω, αγκαλά και πολλές φορές οπού του εξήτησα ποτέ όχι δεν με είπεν, παρά τον κακοφαίνονταν πολλά οπού δεν ετύχαινε να έχει εις την κάσαν του. Μια φορά οπού του εξήτησα τρεις // [f.11r] χιλιάδες γρόσια με εβεβαίωσεν ότι, δύο ώρες πρωτύτερα αν επήγαινα, με έδιδεν δέκα χιλιάδες με το να τα είχε δώσει σε άλλον. Μα ο Ευστράτιος του εκείνος, τέτοιος άνοστος άνθρωπος ούτε εστάθη. Όταν τον βλέπω από μακρυά ρίγος με πιάνει και καθώς πλησιάζει κοντά μου με κάμνει και υδρώνω από την στενοχωρίαν, επειδή αμέσως δια τον λογαριασμόν με λέγει, και με τέτοιες λέξεις μερικές φορές με πειράζει ο αδιάκριτος, οπού αν ήτον άλλος πάντα του έδιδεν, ωσάν να μην τρέχουν, τα γρόσια του με το διάφορον και με εβγάζει την ψυχήν. Από τον καιρόν των Ρώσων οπού δανείσθηκα αυτά τα γρόσια ήτον πέντε χιλιάδες μόνον και έκτοτε κάθε χρόνον αλλάζοντας την ομολογίαν εις φλωριά. το διάφορον κεφάλαια και το πάσι των φλουριών καθώς συνηθίζουν αυτοί οι πραγματευταί και το κάμουν, τώρα έγιναν δεκατρείς χιλιάδες και οκτακόσια γρόσια εις την υστερινήν ομολογίαν οπού του έδωσα, και όλο δεν ευχαριστείται.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Ο Βρανάς δανείζει τώρα τα μεγάλα αρχοντικά!//

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Έχω και μ' αυτόν λογαριασμόν, αδελφέ! Επειδή αφού παντρεύθηκα του έβαλα αμανάτι το μούλκι της Ουτζίκας, οπού επήρα προίκα και έκαμα τα έξοδα της χαράς, κάθε εξ μήνες έκτοτε κάμνω και μαζί του λογαριασμόν, το διάφορον κεφάλαια, και τα φλωριά γρόσια και ύστερον πάλιν φλωριά, και αλλάζω την ομολογίαν. Όμως τίμιος άνθρωπος την αλήθειαν ο Βρανάς και πιστός φίλος, με υπεσχέθη, ότι με δίδει ακόμη χίλια φλωριά δανεικά, όταν εύρω να πάρω κανένα χουζμέτι με επτάμιση το πουγγί διάφορον τον μήνα· δια ένα χρόνον όμως να λογαριασθεί το διάφορον και να το κρατήσει από τα κεφάλαια και εκατό φλωριά φιλοδώρημα.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Δεν καταλαμβάνω πως τρέχει αυτός ο

λογαριασμός.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Αυτή είναι ρούσικη συνήθεια και ο Βρανάς ως ρούσος έτσι ακολουθεί, ωστόσο τον εύμορφη τάξιν έχουν οι ρούσοι.//[f.12r]

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Μάλιστα τι λόγος και καλά όπου ευρίσκονται ακόμη τέτοιοι άνθρωποι με ειλικρίνεια εις τον κόσμον και κάμνουν καλόν, αλλέως τι ηθέλαμεν γίνει! Μα δεν μπορεί να σας κάμει την χάριν να σας δανείσει τώρα μ' αυτήν την ρούσικην τάξιν εκατό φλωριά, δια να απαντήσετε μερικά αναγκαία, καθώς τα χάμουρα και το φακίολι της κοκκώνας Ουτζίκας και να με δανείσετε και εμένα τριακόσια γρόσια δια ολίγες ημέρες επειδή κατά περίστασιν έμεινα διόλου χωρίς παράν, δεν ηξεύρω τι κακό είναι αυτό, μεγάλη έλλειψις γροσίων, όλος ο κόσμος πάσχει.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Δεν πιστεύω να με δώσει, επειδή καθώς σας είπα μόνον όταν πάρω χουζμέτι με δίδει και χίλια φλωριά, όμως να ηξεύρει με είπεν το χουζμέτι και να στείλει ο ίδιος ανθρωπόν του να τα μετρήσει εκεί όπου κάμνει χρεία, αν δεν του ξεμυστηρευθεί τινας τι, και πως δεν εμπιστεύεται να δώσει γρόσια. Αν δεν ήτον το μούλκι προίκα με έδιδεν ότι ώρα ήθελα, καθώς δίδει και τους άλλους./

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Έτσι είναι, έχετε δίκαιον, μα το κόστο των σοκοτελνίκων* σας καν δεν το επήρατε τώρα του Αγίου Δημητρίου: Πόσους σοκοτελνίκους έχετε;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Εικοσιπέντε έχω του καβαδίου και δεκαπέντε με γράμμα, όμως τους έδωσα του κυρ Βασίλη γούναρη δια τρεις χρόνους και έκαμαν της Ουτζίκας ένα παλούκι με σαμούρια γουνωμένον κατά την μόδαν, εμένα αυτό το κοντογούνι από ροίσον και του βιζιταίου μίαν ταμάρκαν πολλά φανταχτερήν.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Εγελασθήκατε με φαίνεται να δώσετε τόσους σοκοτελνίκους δια τρεις χρόνους.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Όχι, με συγχωρείτε, δεν γελάσθηκα, επειδή έκαμα και τα κόπια ο ίδιος, δεν είμαι εγώ από εκείνους οπού θαρρείτε. Ύστερον ποιος θα έχει την έννοιαν τους να μαζώνει από αυτούς κάθε εξ μήνες τα γρόσια; Καλύτερα μίαν φοράν γλυτώνει κανείς απ αυτούς και ησυχάζει τρία χρόνια. Και τέλος πάντων, ας κερδίσει και

αυτός. Εγώ αγαπώ να κερδίζουν όλοι οι άνθρωποι, όπου με δουλεύουν, με το να είμαι φιλότιμος. // [f.13r]

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Έτσι είναι, έχετε δίκαιον.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Είχα προχθές ολίγη λογοτριβήν μαζί του δια τους δεκαπέντε σοκοτελνίκους του γράμματος, οπού τώρα τους έδωσαν εις το δόσιμον πλην τον επληροφόρησα ότι θα γίνω ισπράβνικος, και αμέσως άρχισε να με κολακεύει, επειδή έχει το μούλκι του εις την Δομποβίτζαν, όπου του είπα ότι θα γίνω, και φοβάται να μην συγχυσθώ και του το αφανίσω. Ξεύρω γω πως τους παίζω και αυτός είναι καλός άνθρωπος ο καημένος, οικονομεΐται.

Σκηνή Δ'

Στάθης, Δοβλετζέσκος και Τζουπερτζέσκος

ΣΤΑΘΗΣ: Άρχοντα, με έστειλεν ο παπάς. Σας προσκυνεί κατά πολλά και σας παρακαλεί δια εκείνον τον λογαριασμόν, να κάμετε καλά να μας τον εξοφλήσετε, επειδή τώρα έχει μεγάλην ανάγκην να πληρώσει κάτι πόλιτζες.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Είπε τον κυρ Πέκαρην προσκυνήματα και αύριον περνώ εγώ από εκεί και τον συντυχαίνω./

ΣΤΑΘΗΣ: Σας παρακαλώ, άρχοντα, να με δώσετε τώρα τίποτες γρόσια, επειδή έχωμεν ανάγκην. Η ευγενία σας έτσι λέτε πάντα, ότι να ελθείτε και όταν περνάτε από το εργαστήρι ούτε γυρίζετε να κοιτάζετε, τώρα με είπεν ο παπάς να μην πηγαίνω χωρίς γρόσια, είναι και αμαρτία από τον Θεόν, θε να ήλθα ως τώρα υπέρ τες χίλιες φορές και ούτε παράν δεν βλέπω.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Άκουσέ με, τα χάμουρα τα καλά τα έχετε ακόμη;

ΣΤΑΘΗΣ: Είναι τα, μάλιστα. Τα ζητούν εις την Κούρτην, όμως δεν πιστεύω να τα πάρουν, γιατί έδωσαν μόνον τριακόσια πενήντα γρόσια και ο παπάς τα άφησεν με οκτακόσια, και δεν ηξεύρω τι θα γίνει.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Άκουσέ με πως σε λεν;

ΣΤΑΘΗΣ: Στάθης, δούλος σας.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Άκουσέ με, κυρ Σταθάκη, ψυχή μου,

ειπέ τον κυρ Πέκαρην ότι τα χάμουρα τα παίρνω εγώ δια οκτακόσια γρόσια, επειδή τώρα οπού θα γίνω ισπράβνικος θα εβγάλω και εν ζευγάρι άτια νέμτζικα από μέσα. Λοιπόν μοι είναι αναγκαιότατα και να κοιτάξει καλά να μην τα δώσει κανενός, γιατί τον κακιώνω, τη αλήθεια, // [f.14r] και ούτε ξαναπατώ εις το εργαστήρι του, άκουσες;

ΣΤΑΘΗΣ: Ορισμός σας, άρχοντα, μα δια τα γρόσια αυτά του λογαριασμού σας παρακαλώ να τα δώσετε τώρα, επειδή, τη αληθεία, έχομεν μεγάλην ανάγκην και όσα μας δώσετε τώρα, ωσάν να μας τα χαρίζετε.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Πήγαινε τώρα και είπε τον αυτά οπού σε είπα, μα δια την Ίσπραβνιτζίαν μου να είναι μυστικόν, μόνον ο κυρ Μπέκαρης να το ηξεύρει, οπού είναι φίλος μου. Έχω να του ειπώ και άλλα πολλά, όταν τον ανταμώσω και είπε του προσκυνήματα.

Σκηνή Ε΄

Τζουπερτζεσκος: και Δοβλετζέσκος

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Αχ! ήθελα να γίνω μια φορά Ισπράβνικος, μόνον δια να βάλω παράδες εις το χέρι, να κάμω τακίμια όπου με χρειάζονται και να σκάσουν οι εχθροί. Έχω να κάμω δυο σαμουρόγουνες, η μία να είναι με άσπρο κάπι και η άλλη με χαβαϊ, πέντε αντεριά από σεβαϊ, δυο σάλια δια την μέσην, δυο δια την Ουτζίκα./

[f.18v]ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ: Εξοδεύθησαν και εις αυτόν τον μαδέν. Ειπέ μοι λοιπόν, εξάδελφε, τι προσταγή λες;

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Όχι, εξάδελφε! Ένας άλλος λουκμάς εβγήκεν, καλλίτερος από το ασιαζεμέντο και αυτό με κάμνει και τρώγω τα νύχια μου όπου δεν έτυχε και γω τώρα Ισπράβνικος να κτυπήσω άσπρα. Έγινεν απόφασις να διορθωθούν οι δρόμοι όλοι και προστάχθησαν οι ισπράβνικοι από όλα τα καδιλίκια να στείλουν καταγραφήν που και που χρειάζονται εκ νέου γεφύρια να γίνουν και που να διορθωθούν, από πόσες στίντζινες μάκρος το καθένα και πόσες πόδηνες ημπορεί να γένει. Και έπειτα να δοθεί προσταγή πως να ακολουθήσουν. Η ευγενεία σας λοιπόν,

οπου νοιωθετε απο δουλειά, βάλετε με τον νουν σας τι
 βεσιλές είναι αυτος να κερδισει κανεις.
 ΚΟΤΕΖΕΚΟΖ: Καλέ, τι με λέτε, δεν σας πιστεύω! Στο
 θεό σας, αλήθεια είναι;
 ΤΖΟΝΕΡΤΕΖΕΚΟΖ: Καλέ, χάλια θα σας ειπώ;
 ΔΟΒΑΤΕΖΕΚΟΖ: Ετσι είναι, τη αλήθεια! Ευρισκόμεθα κι
 εμεις εις αυτήν την φροντίδα και δ' αυτο ήλθαμεν να σας
 συμβουλεύομεν.//[f.19r]
 ΚΟΤΕΖΕΚΟΖ: Ωχι! Παναγία μου. Τρελαίνομαι από την
 χαρά μου. Αυτο παντελώς δεν περνούσε από τον νουν μου.
 Τι τύχη! τι τύχη! Μας είδεν ο θεός! Να, πούντος τώρα να
 ευρεθεί τινας Ισπαβνικος εις την Ιπραχόβα ή εις το Άρτζεσι
 να ευτύχησει.
 ΔΟΒΑΤΕΖΕΚΟΖ: Και διατι είναι αυτα τα δυο καθήλικια
 καλότερα δι' αυτον τον ματέν;
 ΚΟΤΕΖΕΚΟΖ: Επειδή είναι εκεινος οι φρικτοι δρόμοι του
 Ζιμπινιου και του Βρασοβου, οπου σηκώνουν πολυ.
 ΤΖΟΝΕΡΤΕΖΕΚΟΖ: Ο δρόμος του Βρασοβου μοι φαίνεται
 δεν είναι τόσον χαλασμένος, επειδή διορθώνεται κάθε
 ημεραν από όσους έχουν τα μουλκια του εκει.
 ΚΟΤΕΖΕΚΟΖ: Ετσι είναι, μα εκεινος ο δρόμος του
 Ζιμπινιου οπου δεν γίβεται με τριακόσια πουγγια,
 ταπαχανάν ανοίγει κανεις εκει.
 ΔΟΒΑΤΕΖΕΚΟΖ: Δεν πιστεύω η βεστιαρία να κάμει τόσα
 έξοδα.
 ΚΟΤΕΖΕΚΟΖ: Οχι από την βιστιαρίαν, αδελαφέ,
 κουριόζος εισθε! Δεν είναι και άλλες / οικονομίες; Αρκετά
 να δοθεί μια αυθεντικη προσταγή, και τότε ηζεύρει κανεις
 τι κάμνει. Φθάνει να εισαι ισπαβνικος και κάμνεις ό,τι
 θέλεις. Να ειμαι εγω εις το Άρτζεσι με αυτον τον ματέν και
 αν δεν κτυπήσω τουλαχιστον εκατό πουγγια να ειμαι ο
 πλέον ουτιδανός άνθρωπος.
 ΤΖΟΝΕΡΤΕΖΕΚΟΖ: ΙΙολυ σας χαιρομαι, τη αλήθεια,
 εξάδελαφε, οπου σας βλέπω ότι εισθε άξιος άνθρωπος και
 νοιωθετε απο δουλειάν.

ασημένια και έπειτα θα βαπτίσω και θα μυρώσω με ολίγον μερεμέτι. Πλην, κρίμα οπού δεν είναι ο κυρ Στεφανάκης εδώ, πολύ θα το χαρεί αν το μάθει, και αν ήτον τώρα τους έκαμνα κάμποσον αλισβερίσι. // [f.20r]

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Κρίμα, τη αληθεία!

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Ακουσέ με, εξάδελφε: Με φαίνεται ότι απόψε είναι μαζωμένοι εις τον βιστιάρην κάμποσοι από τους άρχοντας δια να κάμουν σκέψιν περί αυτής της υποθέσεως. Πάμε και ημείς, αν αγαπάτε να κλέψωμεν γνώμην και να ιδούμεν που βαδίζουν.

ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ: Μάλιστα! Καλά το στοχάσθητε. Πάμε.

Σκηνή Ζ'

Εις το σπίτι του Μεγάλου Βεστιάρη. Ασκητής, Μέγας Βεστιάρης, Μέγας Ποστέλνικος, Στόλνικος Τζανής, Τζουπερτζέσκος, Κοτετζέσκος, Δοβλετζέσκος και άλλοι πολλοί άρχοντες

ΑΣΚΗΤΗΣ: Αξιοκατάκριτον μοι φαίνεται εις έναν ευσυνείδητον άνθρωπον ν' αδιαφορήσει εις ένα έργον οπού ήθελε γίνει υπέρ του κοινού της ανθρωπότητος συμφέροντος, πολλώ δε / μάλλον όταν αυτό ήθελεν ενεργείται εις την παιδείαν του. Αυτό το θεμελιώδες αίσθημα, ευγενέστατοι άρχοντες και τέκνα αγαπητά, μ' έφερεν εις μίαν τερπνοτάτην αλλοίωσιν. Ιδών ότι ο σοφός, και ενάρετος ημών Ηγεμών, φροντίζον υπέρ της κοινής του υπηκόου του ευδαιμονίας, ηυδίκησε να διορθωθόσιν όλοι οι δρόμοι της επικρατείας του. Αληθινά, αυτό το τεκμήριον της καλοκαγαθίας του, αν εκτελεσθεί και πραγματικώς, θέλει φέρει πολλήν και αείμνηστον την ευγνωμοσύνην εις τας ψυχάς των αισθητών. Έπρεπε να έχει η πατρίς τύχην από ενάρετον Ηγεμόνα, όστις να συλλάβει έφεσιν εις την ψυχήν του δια την του υπηκόου του ευδαιμονίαν, και σοφόν ενταυτώ οπού να γνωρίσει τους συντελεστικότερους τρόπους δια τον καλόν σκοπόν. Αυτό τούτο ηξιώθημεν ήδη ημείς. Ο Ηγεμών μας, και εκ της βιογραφίας του και εκ του τωρινού πολιτεύματος αποδεικνύεται προφανέστατα σοφός, ενάρετος και με καλούς σκοπούς δια

ΜΕΤΑΣ ΠΟΙΣΤΕΛΛΑΝΙΚΟΣ: Κατηγορεῖτε παρὰ δόλως, ἀρχῶν
στολάνιτζε. Ἐχόμεν ημεῖς πλῆροφροῖαν περὶ τοῦ φερσμάτος
τοιοῦτον οἷον ἡ εὐγενεία σας το παρστανε.

πρέπει να γίνεῖ μετὰ καὶ παρσδι.//[f.22r]
ἐρχεται ἀκούει τινὰς εἰς τὸ καθηλίκι καὶ ἡ παρσμάκρδ δούλει
ὡσάν οἱ βασιλεῖς τῆς Κίνας. Μπε, μπε, μπε! οἱ παρσβανίκος
φόνον αὐθέντου, μόνον ἀπαύζον, ἔσεχιζόν, καὶ θεοποιονται
γίνον παρσβανίκοι, δὲν ἐχόνον οὐτε συνειδησίαν, οὐτε θεόν, οὐτε
καὶ ταπεινοί, προσποιονται εἰς τὴν πινισία μαζωμένα, καθὼς
αὐτῶν τῶν καλῶν ἀκουσντόρων πρὸς αὐτοὺς, ὅπου ὅσον τιμῶν
ἡμῶν! Πρὸς ἀνθρώπους οὖτοι εἶναι ἡ ἀληθινὴ πανοσκὰ καὶ πείνα
λόγια σας. Ἰπὸς παρσβανίκους ἀλλοιμονον, ἀλλοιμονον
σβασμάττετε πᾶτερ, εἰς ποίους χάνετε αὐτὰ τὰ εὐλογημένα
χρόνια ἀνωφελῶς εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Ζὰς θαυμάζω,
πάλιν ἐγὼ να εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, καθὼς τὸ κάμνω τῶρα τόσα
ΤΖΑΝΗ: Βλέπω ὅτι κανέναν δὲν ἀποκρίνεται καὶ καταντῶ

καληθῶς.// (Ὑστερον ἀπὸ μίαν κοινὴν σιωπὴν).
ἐκτελέσσοσιν ἐν ἀρετῇ αὐτὸ τὸ ἔργον, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἔχουσιν
οφελόμενον εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ παρσίδα τῶν ζήλων
οἰτινὲς φυλάττουσι τὴν συνειδησίαν τῶν ἀμαρτιῶν. Καὶ μετὰ
δολίου, δι' αἰσχρὰ ἐκδεδείκται, καθὼς ἐξ ἐναντίας εὐτυχεῖς,
φανόσι τόσον ἀσυνειδητοὶ διὰ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν πόρων
ὅταν ἀπατόμενος ἀπὸ τὴν συνεργασίαν πονηρῶν διαβόλων
ἱσπαβανίκων, εἰς ἐκείνον τὸν ζαντῆν καὶ εἰς καθὲ συνεργόν,
τὴν ἀφελείαν τῆς παρσίδος μας. Ἀλλοιμονον εἰς ἐκείνον τὸν
συνειδητῶς μας, ἐνθυμούμενοι ὅτι ἐστὶν ἡμεῖς συνεργοὶ εἰς
διὰ καθὲ θυσίαν, ὅπου δι' αὐτὸ θέλωμεν κάμει τὴν τέρεψιν τῆς
ἐφεύρεσιν αἰσχρὰ ἐκδεδείκται, ἀς γνωρίσωμεν μετὰ τὴν ἀμοιβὴν
καὶ θεαρεστοῦ ἔργου. Καὶ καταφρονούντες καθὲ ἐπὶ τοῦτου
σθένει εἰς τὴν εὐτυχή ἐκβασίαν αὐτοῦ τοῦ κοινοφελεστάτου
μετὰ πολλοῦ ζήλου να συντρέξῃ καὶ να συνεισφείρει πρέπει
καθὲ ευαισθητός καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἐν ἀρετῇ πρέπει
δολῶς, ἀπατώντες καὶ ἀπατόμενοι. Ἀλλὰ, καθὲ φιλόανθρωπος,
ἐνεργῶμεν τοὺς καλούς τοῦ θεοφρονητοῦ ἔργους τοῦ σκοποῦς
ἀναθρώπως τὸ ἴδιον συμφέρον ἀπὸ τὸ κοινὸν καὶ να
φανόμεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περὶ στασιν προτιμῶντες
τὴν παρσίδα μας.//[f.21r] Μένει λοιπὸν ὅπου ἡμεῖς να μὴ

ΤΖΑΝΗΣ: Τζελεπή, να δώσει ο θεός να είναι καθώς τους ηξεύρετε η ευγενεία σας και να μην είναι καθώς τους ηξεύρω εγώ. Πλην, εδώ είναι δέκα Ισπράβνικοι χάλια, όπου ήλθαν από τα καδηλίκια τους, και άλλοι είκοσι όπου τριγυρίζουν να γίνουν, ερωτήσατε τους, κατάλαβεν κανείς μίαν λέξιν από αυτές όπου είπε ο σεβάσμιος ασκητής; Καταλαμβάνουν αυτήν την γλώσσαν ή τους φαίνεται ότι ομίλησεν σπανιόλικά; Επειδή ο νους τους, ήτον πως να κάμουν πιτιρμέδες εις το καδηλίκι, ενώ έλεγεν αυτάς τας ιεράς νουθεσίας, και άραγε δεν θα έβγει προσταγή να γίνει και η Κόλτζα, για να κάμουν τους σκοπούς τους.

ΜΕΓΑΣ ΒΕΣΤΙΑΡΗΣ: Ε, Τζανή, πια δεν υποφέρεσαι. Αυτά είναι συνηθισμένα σου λόγια. Εγώ, ελπίζω, ότι οι ισπράβνικοι θα φιλοτιμηθούν να φανούν με δούλευσιν προς το ύψος του, μα, αν κάμουν και καμμίαν οικονομίαν δια να ωφεληθούν και αυτοί ολίγον, δεν πειράζει τόσον./

ΜΕΓΑΣ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΣ: Όχι, άρχων Βεστιάρη, με συγχωρείτε, τινάς πρέπει να κάμει διαφοράν των ματέδων, εις τους οποίους ημπορεί να αποβλέπει εις κάποιον ίδιον κέρδος, από όσους χρεωστεί με ακρίβειαν να εκτελέσει πιστώς. Αυτός είναι ένας τόσον δελικάτος ματές, όπου όποιος τολμήσει να κάμει την παραμικράν εις αυτόν κατάχρησιν δικαίως ημπορεί να νομισθεί δημοκατάρατος και να υποπέσει εις την οργήν του ύψους του. Πρέπει να παρατηρήσετε κατά τούτο ότι η παραμικρά κατάχρησις γίνεται αιτία μεγάλης βλάβης, μ' όλον τούτο είμαι και εγώ ευελπίς, ότι οι άρχοντες ισπράβνικοι θέλουν τελεσφορήσει αυτό το έργον με ζήλον και τιμιότητα δια να αξιωθούν της ευνοίας του ύψους του, διότι τους γνωρίζω ήδη όλους και δεν μοι εφάνησαν τοιούτοι ως ο άρχων στόλνικος Τζανής τους συκοφαντεί.

ΤΖΑΝΗΣ: Τζελεπή, η ευγενεία σας τους γνωρίζετε εις την Κούρτην και εις το αρχοντικόν σας με το καλπάκι εις το χέρι και με το πινίσι μαζωμένο και σας ομιλούν εκείνα όπου με πέντε έξη ημέρες προτού να έλθουν εις την ευγενείαν σας μελετούν και τεχνολογούν δια να// [f.23r] σας ειπούν, και δι' αυτό σας φαίνονται τόσον χρήσιμοι, και εγώ τους γνωρίζω και εις την Κούρτην και εις τα σπίτια τους και έξω εις τα καδηλίκια, όπου αλησμονούν ότι είναι θεοί και

αυθέντες. Και τώρα τόσα χρόνια τους έμαθα αρκετά τι κομμάτια είναι. Μόνον, αλλοίμονον εις την δουλείαν οπού πέσει το χέρι τους.

ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ: Τα μουκαλιτλίκια σας, νενέ Τζανή, εκατήντησαν πολλά πειρακτικά. Πρέπει να παίρνετε μέτρα όταν ομιλείτε.

ΤΖΑΝΗΣ: Αδελφέ, τι μουκαλιτλίκια, μάλλον κλαίει πικρώς η ψυχή μου, οπού βλέπω ότι εφώτισεν ο θεός τον αυθέντην να κάμει εν μεγάλο καλόν εις τον τόπον. Και αυτό το καλό θα γίνει πλέτζκα καμπόσων ωσάν την ευγενίαν σας κελεπουρτζήδων, οπού όσην συνείδησιν έχετε, τόσον κακόν να μοι δώσει ο θεός.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: Ευγενέστατοι άρχοντες, μ' όλα αυτά οπού λίγει ό στόλνικος Τζανής, πλην με το να είναι γνωστός εις όλο το Βουκουρέστι, η ευγενεία σας δεν πρέπει, ως φρόνιμοι, να τον συνερίσθητε. Εγώ, μάρτυρα έχω τον Θεόν και την Παναγίαν, ότι μ' όλον οπού είμαι τώρα δυο χρόνια ακυβέρνητος, πλην, δόξα να έχει ο Θεός, ζω με την οικονομίαν των μουλκιών μου, χωρίς να πέσω εις χρέος. Μα, ήθελα / τώρα να περνά από το χέρι μου τίποτε οπού να δουλεύσω δια τον τόπον, μέρα νύκτα και με την ζωήν μου. Δι' αυτό, παρακαλώ θερμώς την ευγενίαν σας να μεσιτεύσετε προς τον υψηλότατον αυθέντην, δια να διορισθώ εις κανένα μέρος ισπράβνικος και αν δεν δουλεύσω πιστά και φανώ με την παραμικράν κατάχρησιν εις την όκναν να με στέλνει το ύψος του.

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ: Κι εμένα, ευγενέστατοι άρχοντες, αν είναι τρόπος. να κάμετε ψυχικό δια να διορισθώ εις την Πράχοβαν ή εις την Αρτζεσι Ισπράβνικος, και εις όλην μου την ζωήν δεν ξαναζητώ κυβέρνησιν, μόνον ν' αξιωθώ κι εγώ μίαν φοράν να δουλεύσω τον τόπον.

ΤΖΑΝΗΣ: Αυτός είναι δι' όλου αχμάκης· δεν ηξεύρει διόλου να κρύψει τον σκοπόν του (καθ' εαυτόν).

ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ: Να θάψω την γυναίκα μου και τα παιδιά μου, όταν το άκουσα πολύ το χάρηκα. Και ποιος είναι εκείνος ο ασυνείδητος (πού) να μην χαρεί δια ένα τοιούτον μεγάλο καλόν, οπού γίνεται εις τον τόπον ή να τολμήσει να κολάσει την ψυχήν του με παραμικράν αδικίαν; Ίσως, κανένας από αυτούς τους αγενείς ή ξένους οπού / είναι ισπράβνικοι να κάμουν κατάχρησιν

με το να είναι άπρακτοι, και δεν πονούν δια τον τόπον, καθώς εμείς οι ευγενείς πατριώτες. Εγώ έχω εις το καδηλίκι μου τόσα γεφύρια να κάμω, και να θάψω τα παιδιά μου, αν δεν στοχάζουμουν να δώσω και δυο χιλιάδες γρόσια από το πουγγί μου, μόνον να εδώ αυτό το καλί τελειωμένον και ελπίζω ότι θέλει φανεί με βούλευσιν προς τον υψηλότατον αυθέντην. Πρέπει να είναι κανείς ο πλέον τιποτένιος άνθρωπος, δια να γίνει δημοκατάρατος και να περικουλάρει την υπόληψίν του εις ένα δελικάτον τόσον μαδέν. Ήτον καλόν όμως να δοθούν αι προσταγαι εις τα καδηλίκια μίαν ώραν πρότερον, δια να μην αναβάλλεται αυτό το καλόν οπού θα ευτυχήσει τον τόπον.

ΤΖΑΝΗΣ: (*Καθ' εαυτόν*). Αυτής ο κατεργάρης είναι ο χαράμπας της των Ισπράβνικων. Αχ, κακόμοιρον καδηλίκι, οπού έπεσες εις τέτοια χέρια (*Με φωνήν*): Άρχοντες, ο θεός να κάμει το έλεος του, να φωτίσει τον καθένα εις το καλόν και να δώσει του καθενός, κατά την καρδίαν του, όχι κατά τα λόγια του.

ΑΣΚΗΤΗΣ: Η ευγενεία σας τέκνον Τζανή, είσθε αξιέπαινος δια την δούλευσιν οπού κάμετε εις τον τόπον, επιμελούμενος την κατασκευήν των πόδων // [f.24r] με τόσην τιμιότητα και ζήλον. Όχι μόνον λοιπόν άπο την εξουσίαν και ανθρώπους θέλετε επαινεθεί, άλλα και παρά του Παντοκράτορας Θεού οπού θέλετε έχει μεγάλην ανταπόδοσιν.

ΤΖΑΝΗΣ: Σεβασμιώτατε πάτερ! Αν είναι να έχωμισθόνα από τον θεόν δι' αυτό το ολίγον οπού κάμνω δεν θέλω αλλην άνταμοιβήν, ειμή παρακαλώ την θείαν Πρόνοιαν να δώσει των συμπατριωτών μου καλήν φώτισιν και ευσυνειδησίαν, επειδή δεν έχουν μετριασμόν. Ξέκλιναν δι' όλου από το καλόν και πλανήθηκαν μόνον εις την ψευτιάν και εις την κενοδοξίαν.

ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ: Καλέ αρχών στόλνιτζε, και άλλοι εδούλευσαν τον τόπον χωρίς να κάμουν υπόθεσιν τόσον. Κύριος οίδεν πόσες φορές εδούλευσα και εγώ και τώρα πως θα δουλεύσω, μα η εύγενεία σας και αν κάμνετε αυτήν την παραμικράν δούλευσιν εις τον τόπον, αφού το καυχάσθε τόσον φαρισαϊκώς, δεν είναι και αρετή εν ταύτω, διότι άλλον ζήλον και πατριωτισμόν δεν έχετε, παρά ο νους σας είναι καρφωμένος εις την καμιναρίαν, ν' απολαύσετε δι' αυτό / ιδού λοιπόν οπού όχι δι' αρετήν, άλλα δια ιντερέσον

κάμνετε και αυτήν την ολίγην δούλευσιν.

ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ: (καθ' εαυτόν): Ωχ! μπράβο, εξάδελφε, καλά τον κάρφωσες.

ΜΕΓΑΣ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΣ: Κατά τούτο ουδένα λόγον, έχετε να τον κατηγορήσετε, καθότι είναι κανών του κοινωνικού βίου: φρόντιζε ούτως υπέρ εαυτού, όπως ελάχιστα τους άλλους βλάπτεις. Αν λοιπόν και η ευγενεία του, επιχειρισθείς αυτό το καλόν έργον, αποβλέπει εις την απόλαυσιν μιας ανταμοιβής, η οποία δεν προξενεί βλάβην εις τινά, αλλά μάλλον παραδειγματίζει προς απαντάς, ότι εις αυτήν την εποχήν δεν μένει χωρίς ανταμοιβήν κανένα καλόν έργον, δεν είναι αξιοκατάκριτος. Ο καθείς όπου κάμνει ένα καλόν, πρέπει να αποβλέπει ή εις την φιλανθρωπίαν ή να ευαρεστήσει προς τον Ηγεμόνα του. Όταν λοιπόν καταγίνεται εις έργον όπου αμφοτέρα ταύτα εκτελούνται, η επιθυμία μιας τιμίας ανταμοιβής είναι πολλά εύλογος.//[f.25r]

ΤΖΑΝΗΣ: Εγώ δεν καυχόμαι, καθώς λέτε, ούτε αποβλέπω εις την καμινारीαν, αλλά καθώς φρονώ, και καθώς κάμνω, να δώσω λόγον εις τον θεόν εν ήμερα κρίσεως. Τήκεται όμως η ψυχή μου, όπου βλέπω όλους τους συμπατριώτας μου εις τέτοιο χάλι, από το ένα μέρος πετεινόμουαλοι και μωροί, και από το άλλο ασυνείδητοι και κενόδοξοι κάμνουν καθώς η μαϊμού όπου ήυρεν ένα ρινί και το έγλυφεν, με το να ενόμιζεν ότι είναι μεζελίκι, έως όπου άρχισεν να εβγαίνει αίμα από την γλώσσαν της και τότε με περισσότεραν όρεξιν το έγλυφεν, επειδή ενόμιζεν ότι έβγαιναν το αίμα από το μεζελίκι της, έως όπου έχασεν δι' όλου την γλώσσαν της και τότε αισθάνθηκε την μωρίαν της και άρχισεν να κλαίει. Έτσι και αυτοί πλανούν και πλανούνται. Εις τους μεγάλους άρχοντας ευρίσκει τινάς επιείκειαν και συνείδησυν (Κύριος παιδεύσει με εάν κολακεύω). Εις το δεύτερον τάγμα όμως οργήν κυρίου. Αυτοί είναι ο αφανισμός του τόπου και του κεφαλιού τους ευσυνείδητοι, ψεύται, κενόδοξοι και θεομπαίκται. Δεν ηξεύρω έως πότε θα τους υποφέρει ο θεός./ Εγώ εσυνήθισα να ομιλώ πάντα την αλήθειαν. Μακάρι να με κρεμάσουν από την γλώσσαν.

ΜΕΓΑΣ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΣ. Ας παύσουν αύται αι παραδοξολογίαι και ας σκεφθώμεν το καράρι να δώσωμεν

δια το διόρθωμα των δρόμων, οπού να τελεσφορήσει αυτό το κοινωφελές έργον, χωρίς να καταντήσσει από τας συνήθεις καταχρήσεις κοινοβλαβές.

ΜΕΓΑΣ ΒΙΣΤΙΑΡΗΣ. Ο καλύτερος τρόπος είναι, να φορτωθούν οι ισπράβνικοι δια να τους κάμουν.

ΑΣΚΗΤΗΣ: Καλόν είναι και τούτο, όμως ημπορούν να πηγάσουν καταχρήσεις.

ΤΖΑΝΗΣ: Ε! Βακκαρέσκουλε! Βακκαρέσκουλε! Που είσαι να βλέπεις τους συμπατριώτας σου, να κλάψεις και να γράψεις! *(Εν ταυτώ μια φρικτή βροντή και αστραπή κάμνει όλους και πίπτουν έντρομοι καταγής και ενώ ανοίγει το έδαφος παριστάνεται μία σικιά και εκφωνεί σοβαρώς):* // [f.26r]

Πατρίς αθλία
καλή Βλαχία
και εκ του Άδου κλαίω πικρώς!

την θλιβεράν σου
αυτήν φθοράν σου
οπού σοι κάμνει κάθε μικρός.

Τον Οδυσσέα
έσυ βεβαία
έχεις αυθέντην τον Σεσαλόν

όστις εμφρόνως
ένας και μόνος
όδος προστάτης εκ των ληστών

Αρχόντων πλήθος
με καλόν ήθος
έχεις, πλην είναι ανωφελείς

γιατί δεν ξεύρουν
τρόπον να εύρουν
όστις να είναι επωφελείς.

Μάλλον προσέχουν
το να συντρέχουν

τους ειδικούς σου φθοροποιούς,

τους Ίσπραβνίκους
λυσσώδεις λύκους
της απώλειας καλούς υιούς.

Θανάσιμοί σου// [f.27r]
αυτοί εχθροί σου
είναι οι μόνοι οπού ποθούν

να σε ρουφήσουν
να σ' αφανίσουν
παντοίοις τρόποις. το προσπαθούν

Εάν εξούσα
εχρεωστούσα
να σε συνδράμω αληθινώς,

ως νεκρός όμως
λέγω συντόμως
«δέξου τους λόγους μου προσηνώς».

Επικαλέσου και
εμπιστεύσου
αυτόν τον άνθρωπον τον καλόν

Τον Τζανή λέγω
αυτόν εκλέγω
από του πλήθους τόσων πολλών.

Νοείας λέγει,
γιατί δεν ψέγει
άλλ' εκ καρδίας του καθαράς./

χωρίς να σφάλλει
πιστώσ προβάλλει
τα μόνα αίτια της φθοράς.

Πάυσε εκ του βυθούς
κι από τους μύθους
άσυνειδότως να. παραινείς

να διωχθώσι
και χλευασθώσι
όλοι οι ξένοι και αγενείς.

Τίμα τους ξένους
και μη εκ γένους
όταν φανώσι με αρετάς.

Δως τους βραβείον
ως δυσωπείον
του πολιτισμού σου εφευρετάς.

Εάν δε όμως
φόβος είν' νόμος
του ευτελούς σου σωφρονισμού

επεύχομαι ήδη
όλα τα είδη
να δοκιμάσεις δεσποτισμού...//[f.28r]

(Αμέσως με άλλας φρικώδεις βροντάς και αστραπάς, γίνεται η σκιά άφαντος και οι άνθρωποι συνέρχονται κατ' ολίγον)

ΜΕΓΑΣ ΒΕΣΤΙΑΡΗΣ: Μέγας ει Κύριε και θαυμαστά τα έργα σου! Τι πράγμα ήταν αυτό, σεβασμιώτατε Πάτερ;

ΔΟΒΛΕΤΖΕΣΚΟΣ, ΤΖΟΥΠΕΡΤΖΕΣΚΟΣ, ΚΟΤΕΤΖΕΣΚΟΣ και άλλοι: Βλέπετε, Σεβασμιώτατε πάτερ, ότι ο Τζανής επιχειρίζεται μαγείας; Σεβασμιώτατε πάτερ, τώρα εφάνη ο κακός άνθρωπος ότι είναι μάγος και πρέπει να τον αφορίσετε.

ΑΣΚΗΤΗΣ: Παύσετε και δεν είναι μαγικά του Τζανή, παρά θεία αποκάλυψις οπού ο Πανάγαθος θεός, λυπούμενος τας αμαρτίας μας, μας έκανε με την σκιάν του αιιδίμου Βακκαρέσκου. Οθεν, μένει, ευγενέστατοι άρχοντες, εάν εγκρίνετε να φανερώσετε τω θεοφρουρήτω ύψει του τα πάντα περιεκτικώς και όπως φωτισθεί από το πανάγαθον

Πνεύμα να θεσπίσει./

ΜΕΓΑΣ ΒΕΣΤΙΑΡΗΣ και ΜΕΓΑΣ ΠΟΣΤΕΛΝΙΚΟΣ: Πολλά
εύλογον, σεβασμιώτατε Πάτερ·

ΤΖΑΝΗΣ: Να έδουµεν τι θα έβγει και απ' αυτό. Με
φαίνεται όμως ότι του κάκου έκαµεν τον κόπον το στοιχείο
του Βακκαρέσκου και ήλθεν από τον Άδην να µας
σωφρονήσει.

ΤΕΛΟΣ

FIREA VALAHIEI

Comedie într-un act

Prologul autorului

[f.1r] Dacă Franța și alte țări ale Europei civilizate au avut nevoie de un Voltaire și un Molière să le descrie în comedie cele de rîs, din păcate în patrida mea e de ajuns ca fiecare să ia în mîna condeiul și, oricît ar fi de lipsit de îndemînare, găsește din plin materiale pentru comedie sau pentru scris.

Fiind eu martor că unii se pregătesc să se poarte cu catahris, ca de obicei și la această lucrare pentru binele de obște și plăcută lui Dumnezeu de dregere a drumurilor pe care înțelepciunea și cuviința Domnului a găsit cu cale să pornească, m-am gîndit cu întristare în chilia mea, deși judecata minții mele e slabă și fără ispitire, la firea de acum și la gîndurile simpatrioților mei. Mi-am dat întîi de toate seama că avem ca Domn un adevărat Odiseu care adună în sine cele mai bune lucruri, virtuți și are atîta înțelepciune cîtă a fost la îndemînă în creșterea ce se dădea acum șazeci de ani tinerilor din Valahia (celor mai mulți dintre ei). În această comedioară se dă cu sinceritate pilda celor mai mulți boieri de rangul doi ba chiar și a unor scandalagii înverșunați, care, prin diverse intrigi, stîrnesc continuu pe bunii negustori la lucruri nepermise astfel că ei par uneori să cadă/ în deșertăciune aproape ca acei sălbatici a căror virtute e că-și fac gaură în nas ca să-și pună o bucată de aur, că-și lipesc diverse aripioare pe trup și-și vopsesc în diverse culori pielea, fără să aibă, din nenorocire, și restul virtuților celorlalți. Demn de mîngîiere este acela dintre cei mai mulți boieri de rangul trei la care morala, conștiința, învățătura, înțelepciunea și alte virtuți se pot găsi cu măsură, lor li se pare că norocul a dorit să-i despăgubească cu acestea de disprețul cu care sunt tratați de eroii din Comedia mea.

Gîndind la toate astea și avînd călimara la îndemînă, am luat tocul și el, cu de la el pornire, am ajuns să înfățișez, ca să-mi treacă timpul, tot ce-am gîndit pînă acum, adică poate fi de un oarecare folos. Să nu mi se reproșeze că mă mîină deșertăciunea și dușmănia, ci doar o sinceră tragere de inimă spre bine și dacă cineva dintre cei morali va catadicsi // [f.2r] să mă înșele și va

arăta păcatul gândurilor mele fără ipocrizie, îi voi fi recunoscător și îmi voi cere iertare fără să clipesc, dacă graba execuției acestei scrieri și entuziasmul patriotismului m-au făcut să nedreptățesc pe cineva fără să-mi dau seama.

S-ar putea să mi se spună că nu am folosit nici un procedeu mai meșteșugit, ci am scris ca din bardă. Și aici îl rog pe al meu critic să-și aducă aminte că greu se pot tăia copitele calului cu foarfeca cu care își taie oamenii unghiile.

Dramatis personae

CIUPERCESCU (boieri molcomi, dedați la plăcerea isprăvniciei)

DOVLECESCU

COTETESCU ispravnic

UȚICA soția lui Ciupercescu

STATE muncitor în atelier

CĂLUGĂR

MARE VISTIER

MARE POSTELNIC

SFETNICUL GIANI

Alți boieri de rangul doi mulți

UMBRA LUI VĂCĂRESCU

Scena întâi

Dovlecescu și Ciupercescu

DOVLECESCU: Plecăciuni, agă. Azi am venit de două ori la Domnia voastră și nu v-am găsit.

CIUPERCESCU: Sluga voastră, boierule. Am fost pe Lipscani să-i iau lui Uțica niște horbote* numai că n-am găsit. Luîndu-mă după bucățica de material pe care mi-a dat-o trebuia să iau și pentru mine un biniș din postav de lînă de oaie, dar oricîte bucățele i-am adus nici una nu i-a plăcut Uțicăi, aveau culori închise iar culorile închise n-o prind. Am găsit o stofă verde la Petrovici, mi-a zis că și beizadeaua și-a tăiat din ea, dar nu ne-am înțeles la preț.

DOVLECESCU: Ce culoare e geanum?

CIUPERCESCU: Verzuliu deschis, bate în gălbui, dar e grozavă.

DOVLECESCU: După cum îmi spuneți e foarte galbenă, n-o lăsați să vă scape.

CIUPERCESCU: Am vrut s-o iau dar nu mi-o dă pe datorie. E ordinar Petrovici asta.

DOVLECESCU: Nu deosebește oamenii. Și cît cere pe un cot?

CIUPERCESCU: Cinci florini. Tot atîta a dat și beizadeaua. Lucește frumos dar nu știu ce căptușeală să-i pun.

DOVLECESCU: Croisin alb.//[f.5r]

CIUPERCESCU: Nu se potrivește. Și nici nu e la modă. La stofa asta merge căptușeală, așa cum mi-a zis Uțica, culoarea lavandei, fistichie și cu flori o să fie grozavă. Ah, blestemat să fie diavolul ăla. N-am bani, dar croitorul mi-o face pînă mîine seară. Pentru mine își adună toate calfele o zi și o noapte și face o grămadă de haine că-mi știe tabietul, înțeleg să mi se coase haina în douăzeci și patru de ceasuri.

DOVLECESCU: Pe cine aveți de croitor, geanum? Trebuie că e meșter mare.

CIUPERCESCU: Pe Hagi Stoian. El a fost *terzi-baș* a lui Mavrogheni, îl iubeau vodă și doamna mult. Că mie nu-mi place să am croitor de nimic. Mi-a cerut șapte coți și jumătate de postav ca să-mi facă/ biniș la modă, așa cum poartă acum la Stambul cei cu părul creț.

DOVLECESCU: Pare să fie om cinstit

CIUPERCESCU: Da nici vorbă. Și mîndru nevoie mare. De un deget dacă-mi rămîne o bucată din vreo stofă mi-o aduce, săracul. Mai deunăzi mi-a adus toate resturile de la hainele ce mi le-a făcut de Paști. Erau mai mult de o sută de bucățele și așa de subțiri de le ținea într-o palmă. Le-a pus pe pat și-a zis: Poftim gelepule, eu la mine acasă n-am nevoie de așa ceva, să mă ferească Dumnezeu să-mi încarc sufletul cu cel mai mic lucru. Astea mi-au rămas din hainele pe care vi le-am cusut.//[f.6r]

DOVLECESCU: Săracul! Deși-i hagi se teme de Cel-de-sus.

Scena a doua

Ciupercescu, Dovlecescu și Uțica

UȚICA: Frățico*! A venit azi evreica și mi-a zis că pe șal nu primește mai mult de opt sute de groși. Ce să facă, lipon, să-l dea sau să ni-l aducă înapoi?

CIUPERCESCU: Se poate așa batjocură? Șalul ăsta l-am luat acum doi ani de la Nicopoulos o mie cinci sute de groși și pentru că n-am avut atunci groși i-am dat un tacrir cu soroc de șase luni și i-am jurat pe cinstea mea că îi dau înaintea sorocului după un an, dar m-a rugat și i-am schimbat tacrirul și din diferențe am făcut capital/și s-au făcut o mie opt sute de groși. Cînd a trecut sorocul m-a strîns cu ușa să-i dau groșii așa că am schimbat tacrirul. Nu știu cum a socotit el că i-am dat tacrir pentru două mii o sută de groși. Va să zică atît mă costă șalul ăsta. Și auzi acum că-mi dau doar opt sute șazeci de groși.

DOVLECESCU: Așa sunt negustorii. Amăgesc omul și apoi se trezește cu datorie așa de mare de nici nu știe cînd a făcut-o.

UȚICA: Nu înțeleg ce rău ne fac nouă toate astea. Lucrurile pe care le cumpărăm, negustorii ni le trec în catastif scumpe și cînd le vindem nu ne dau nici jumătate. Cîte zece negustori îmi scot sufletul în fiecare zi să le dau groși și mie îmi ies ochii uitîndu-mă după evreică și cînd în sfîrșit vine, naiba s-o ia, îmi aduce toate nenorocirile, de uneori plîng de supărare.//[f.7r]

CIUPERCESCU: Taci, că nu știi ce spui!

UȚICA: Cum, nu știu ce spun?! Păi sigur, pe domnia ta ce te interesează? Lipsești de acasă toată ziua și cînd vin negustorii să

ceară asprii le spun doar că gelepul nu-i acasă și numai eu știu ce-mi aud urechile.

DOVLECESCU: Astea-s lucruri obișnuite, chera mu. Cine le ia în seamă? Negustorii ăștia sunt fără minte, cînd vînd un lucru sunt numai plecăciuni și măguliri. Cînd își cer gologanii n-au pic de haz.

CIUPERCESCU: Lasă să-l dea și pe opt sute de groși. L-ai și purtat atîta timp și îmi trebuie bani acum să-mi fac biniș.

UȚICA: Din aia din care și-a făcut și beizadeaua îți iei, frățicule?

CIUPERCESCU: Da.

UȚICA: Vinde-l atunci. Mai bine îți faci ceva și mai de preț. Da pune-ți/ căptușeală ca lavanda, cu flori de fistic, psihi mu, și face o nebulie! Nu știu, beizadeaua ce căptușeală și-a pus?

CIUPERCESCU: Lasă că-l întreb pe negustor și dacă mai are din cea de care și-a pus el iau și eu, dacă nu, pun căptușeală fisticie ca lavanda.

UȚICA: Pînă mîine seara, frățicule, îl face hagiul. Oh! De te-aș vedea îmbrăcat cu el! Te-ai dus după horbote* cum ți-am dat model?

CIUPERCESCU: Nu, psihi mu, n-am găsit pe Lipscani. Să cauți la evreii cu boccele care trec pe stradă.

UȚICA: Oh, lasă-i, naiba să-i ia, nu pot să-i sufăr, să nu-i văd în ochi. După ce le-am făcut atîtea alișverișuri acum îmi cer banii și i-am pus pe servitori să le spună de cîte ori vin că nici gelepul și nici cuconița nu sunt acasă. Cînd îi aud că strigă de departe, îmi piere cheful, da lasă, psihi mu, dacă nu găsești horbotă nu te supăra//[f.8r] și ia-mi un cot de buhur alb scump și patru coți de chenar lat să-mi fac un vâl cum am văzut la Postelniceasa cea mare, nu știi ce elegant era.

CIUPERCESCU: Bine, cînd ies în tîrg mă uit să văd dacă găsesc, dar nu știu ce dracu i-a găsit pe negustorii ăștia, orice le cer îmi spun că nu au deși eu văd cu ochii mei în prăvălie, se vede că nu vor să vîndă.

UȚICA: Am pățit și eu așa, frățicule! Nu știu ce au de la un timp încoace oamenii ăștia de se poartă așa de urît cu noi. De aceea mă bucur și eu cînd dau ei faliment.

DOVLECESCU: Într-o casă e nevoie de multe și toate sunt scumpe în ziua de azi.

CIUPERCESCU: Ce să faci? Nu poți să te lași mai prejos decât alții. Din nimeni, s-au făcut boieri. Trăim din mândrie pe lumea asta și dacă Filip și-a făcut/ case ca astea, pe mine nu mă lasă mândria mea să nu-mi fac biniș ca al beizadelei și nevasti-mi șal ca al postelnicesei celei mari.

DOVLECESCU: Aveți dreptate, nici eu nu sufăr casele lui Filip, de câte ori trec pe lângă ele am impresia că-mi cad în cap.

UȚICA: Frățică! Rămii acasă? Că eu iau butca* și mă duc să văd de pînză dac-au albit-o și să fac și rugăciunea la icoană, dac-o întîlnesc pe Filipoaia n-am să-i dau binețe, că și ea se încapățînează.

CIUPERCESCU: Așa să faci, psihi mu! Ia butca și du-te. Eu rămîn cu evghenia lui.

Scena a treia//[f.9r]

Ciupercescu și Dovlecescu

CIUPERCESCU: Îmi vine să rîd de nevastă-mea cît e de ambițioasă. Știe să-și poarte firea pînă la lucrurile cele mai mici. Și eu de câte ori mă întîlnesc cu Filip dacă el nu mă salută nu catadicesc nici eu să-l salut primul, ca să știe ce hram poartă.

DOVLECESCU: Păi chiar așa, așa trebuie să te porți cu astfel de oameni.

CIUPERCESCU: Un lucru am în minte și vreau să reușesc să-l fac. Vi-l spun ca un frate, pentru că știu că evghenia voastră nu mințiți și nici nu vreau să afle nimeni.

DOVLECESCU: Pe mine mă cunoașteți bine de tot, vă păstrez tainele mai bine decât pe-ale mele, totuși am și eu să vă mărturisesc ceva ca să mă sfătuiți și să m-ajutați./

CIUPERCESCU: Ce-mi stă în putere cu plăcere, evghenia voastră îmi sunteți doar cel mai bun prieten. Am fost ieri la curte și am aflat că au făcut boierii anaforă și a hotărît Domnul: să se repare toate drumurile din Țară*. Unde nu ești acum ispravnic* să încasezi o sută de pungi numai pentru matală? Asta îmi roade ficații și nu știu cum să fac să prind o isprăvnicie. Aș crede să-mi termin binișul ca să mă duc la marele vistiernic și la postelnic să vorbesc cu ei.

DOVLECESCU: V-ați gândit bine, nu pierdeți vremea, și binișul ce-l purtați e bun sau puneți-vă capotul pe care îl aveți. Dă bine pe-afară și asta.

CIUPERCESCU: Altceva e să te duci, dragă frate, cu biniș ca al beizadelei și alceva cu haine obișnuite. Cu toate astea poate izbutesc pînă mîine seară și trag nădejde să fac multe.//[f.10r]

DOVLECESCU: Asta am învățat și eu bietul de mine și de ieri îmi mănînc sufletul și nu știu cum să merg mai departe și să iau o isprăvnicie acum că se poate cîștiga o pricină.

CIUPERCESCU: Nu vă faceți griji. Vorbesc eu cu postelnicul* și vistierul despre evghenia voastră. Numai de mi-aș vedea odată binișul, scopul tot mi-l ajung. Știu eu ce să le spun, mă supără și caleașca ce-o am, s-a învechit și numai de șase luni am luat-o de la Pecari.

DOVLECESCU: Cu cîți groși ați luat-o?

CIUPERCESCU: Cu trei mii cinci sute.

DOVLECESCU: Mulți groși ați pus jos.

CIUPERCESCU: Nu, n-am pus jos nimic, am pus inelul și cerceii Uțicăi amanet și i-am dat cu deosebire. Că acum boieroaicele nu mai poartă giuvaericele. Mai bine să ai lucruri care să se vadă. Vreau acum să iau și o pereche de hamuri* cu funde și hățuri* de mătase, dar n-am parale.

DOVLECESCU: Bine *geanum*, cum nu găsiți evghenia voastră să vă împrumutați de la atîția neguțători din cîți sunt aici? Ce, nu aveți credit?

CIUPERCESCU: Nu că n-aș avea credit, dar s-a întîmplat să mă împrumut de la unii la care mă duc. Acum, înainte de a apuca eu să le cer, apucă ei să-mi ceară ce le sunt dator și de aceea nu pot să fac nici o treabă și pe urmă s-au făcut toți așa de cu nasul pe sus, că nici nu le mai calc pragul. Sachelarie e negustor bun și prieten la cataramă. De cîte ori îl vizitez îmi dă *ciubuc caisen*, dar nu știu cum îmi răscolește mîndria și mă rușinez să îl ispitesc deși de multe ori cînd i-am cerut nu mi-a zis niciodată nu, dar i-a părut rău că nu avea bani în casă. O dată cînd i-am cerut trei mii de groși m-a încredințat că dacă mă duceam două ore mai devreme mi-ar fi dat zece mii//[f.11r], dar i le-a dat altcuiva. Și Eustratie ăla al lui, om mai posac nu s-a mai văzut. Cînd îl zăresc mă iau fiorii de departe și cînd se apropie asud de spaimă pentru că

deîndată îmi vorbește despre socoteală și cu vorbe de astea mă jignește nemernicul că dac-ar fi altul i-ar da de parcă nu i-ar curge paralele cu dobîndă și pe mine mă mănîncă de viu. De pe vremea rușilor cînd m-am împrumutat de banii ăștia erau doar cinci mii și de atunci în fiecare an schimbînd înțelegerea de capital cu dobîndă în florini totalul florinilor după obiceiul negustorilor s-a făcut treisprezece mii opt sute de groși în cea de pe urmă înțelegere, pe care i-am dat-o și tot nu-i mulțumit.

DOVLECESCU: Vranas îi împrumută acum pe boierii cei mari./

CIUPERCESCU: Am eu socoteli și cu el, frate! Îndată ce m-am însurat cu Uțica am amanetat moșia ei de zestre și am cheltuit într-o bucurie, de atunci la fiecare șase luni fac cîte o socoteală cu el din dobîndă capital și din florini groși și înapoi florini și schimb învoiala. Vranas e om cu adevărat cinstit și prieten credincios, mi-a promis că-mi mai dă încă o mie de florini împrumut cînd găsesc să iau o slujbă cu dobîndă șapte la sută pe lună de fiecare pungă! Numai că de un an nu mi-a mai pus la socoteală dobînda și n-a mai scăzut-o din capital și a făcut o filodormă de o sută de florini.

DOVLECESCU: Nu înțeleg cum vine socoteala asta.

CIUPERCESCU: Țasta e obiceiul rusesc și Vranas ca rus ce este îl ține, bună ordine au totuși rușii.//[f.12r]

DOVLECESCU: Mai e vorbă, și bine că se mai găsesc astfel de oameni sinceri în lume și fac bine, altfel ce-ar fi fost de noi! Și s-ar putea să vă facă hatîrul să vă împrumute după ordinea rusească cu o sută de florini ca să vă acoperiți de cele de trebuință cum sunt hamurile* și șalul cucoanei Uțica și să-mi dați și mie împrumut trei sute de groși pentru cîteva zile, pentru că din întîmplare am rămas fără parale, nu știu ce mai e și asta, mare lipsă de groși, e în mare suferință toată lumea.

CIUPERCESCU: Nu cred că-mi dă. Așa cum v-am spus numai dacă i-au slujbă îmi dă o mie de florini numai să știe de slujbă, mi-a zis și să trimită chiar el un om de-al lui să numere acolo unde trebuie dacă nu-i destăinuie totul nu are încredere să dea parale. Dacă nu era moșia de zestre mi-ar fi dat doar cînd voia el, cum le dă la ceilalți./

DOVLECESCU: Așa e, aveți dreptate, dar costul scutelnicilor* nu l-ați luat de Sfîntul Dumitru? Cîți scutelnici* aveți?

CIUPERCESCU: Douăzeci și cinci pentru caftan și unsprezece pentru scrisoare, dar i-am dat lui chir Vasile Blănuș pe trei ani și i-a făcut Ușchiu o scuteică îmblănită cu samur la modă, mie scurta asta de blană de rîs și vizitiului o tamarcă foarte arătoasă.

DOVLECESCU: Mi se pare că v-ați păcălit dînd atîția scutelnici* pe trei ani.

CIUPERCESCU: Nu. Să-mi fie cu iertare, nu m-am păcălit, am făcut și copii cu mîna mea, nu sunt chiar așa cum mă socotiți. Și pe urmă cine să le poarte de grijă și să adune la fiecare șase luni paralele? Mai bine să scapi o singură dată și ai liniște trei ani. Și în sfîrșit, lasă să cîștige și el. Mie-mi place să cîștige toți oamenii care îmi lucrează mie, am și eu mîndria mea.//[f.13r]

DOVLECESCU: Așa e, aveți dreptate.

CIUPERCESCU: Mai deunăzi m-am certat puțin cu el pentru cei cincisprezece scutelnici cu scrisoare care sunt acum cu dobîndă. Numai că i-am spus că mă fac ispravnic și imediat a început să mă măgulească că are nevoie în Dîmbovița, unde i-am spus eu că mă duc ispravnic și i-e frică să nu mă supăr și să i-o iau. Știu eu cum să fac. E om bun săracul, știe să se aranjeze.

Scena a patra

State, Dovlecescu și Ciupercescu

STATE: Boierule, m-a trimis popa. Vă face multe plecăciuni și vă roagă pentru socoteala aceea să faceți bine și să ne-o plătiți, că are mare nevoie acum să plătească niște polițe.

CIUPERCESCU: Spune-i lui chir Pecari plecăciuni și trec eu mîine pe acolo să-l văd.

STATE: Vă rog, boierule, să-mi dați acum niște groși, c-avem nevoie. Evghenia voastră așa faceți mereu că veniți și cînd treceți pe lîngă prăvălie nici nu vă întoarceți către noi, mi-a zis acum popa să nu vin înapoi fără groși, e și păcat dumnezeiesc, am venit de sute de ori și n-am văzut niciodată nici un bănuț.

CIUPERCESCU: Ia ascultă, hamurile* cele bune le mai aveți?

STATE: Da, sigur. Ni le cer la curte, dar nu cred să le ia, că n-au dat decît trei sute cincizeci de groși și popa le-a lăsat cu opt sute, nu știu ce-o să fie.

CIUPERCESCU: Ia auzi aici, cum te cheamă?

STATE: State, sluga voastră.

CIUPERCESCU: Auzi, chir State, psihi mu, spune-i lui chir Pecari că hamurile* le iau eu pe opt sute de groși, acumă că mă fac ispravnic* capăt și o pereche de armăsari nemțești de acolo. Lipon să aibă grijă să nu le dea la nimeni altul, că-l fac praf, zău așa,/[f.14r] și în prăvălia lui nici nu mai calc, mă auzi?

STATE: La porunca voastră, dar paralele de la socoteală te rog să mi le dai acum că, zău, avem nevoie mare, și că cu ne dai acum îți faci pomană.

CIUPERCESCU: Du-te acum și spune-i ce ți-am spus, dar să țină taina cu isprăvnicia mea să știe numai chir Pecari care mi-e prieten. Îi spun eu mai multe când îl văd și dă-i plecăciuni.

Scena a cincea

Ciupercescu și Dovlecescu

CIUPERCESCU: De m-aș face o dată ispravnic, să iau bani la teșcherea să fac tacîmuri, c-am nevoie să crape dușmanii. Am să-mi fac două blănuri de samur, una cu capă albă și alta cu capă azurie, cinci anterie, două șaluri pentru mijloc și două pentru Ușica.

.....
[f.18v] COTEȚESCU: Și-au dat toți banii și pentru treaba asta. Spune-mi vere, ce poruncești?

CIUPERCESCU: Nu vere! S-a ivit un ciolan mai bun decît așezămîntul și crap de nevoi că n-am ieșit și eu ispravnic să iau parale. A ieșit hotărîre să se dreagă toate drumurile și li s-a poruncit ispravnicilor din toate județele să trimită catagrafie unde e nevoie de poduri noi sau unde trebuie drese de cîți stînji de lungi fiecare și cîte podine se pot face. Și apoi s-a dat poruncă cum să se procedeze. Lipon, evghenia ta, care cunoști treaba, gîndește-te ce prilej e de cîștigat aici, nu glumă.

COTEȚESCU: Ce tot vorbești, nu te cred! Chiar așa să fie?

CIUPERCESCU: Păi vă spun eu minciuni?

DOVLECESCU: Așa e, zău! Și noi ne aflăm în treaba asta și de-aia am venit să ne sfătuim.//[f.19r]

COTEȚESCU: Oh, Sfîntă Fecioară. Îneebunesc de fericire. Nici nu-mi trecea prin cap. Ce noroc! Ce noroc! Ne-a văzut Dumnezeu! Unde nu mă aleg ispravnic de Prahova sau de Argeș să mă fericesc!

DOVLECESCU: Și de ce sunt județele astea două mai bune pentru treaba asta?

COTEȚESCU: C-au drumurile alea groaznice de Sibiu și de Brașov care înghit mult.

CIUPERCESCU: Drumul de Brașov îmi pare că nu e chiar așa de stricat, îl repară în fiecare zi cei care-și au moșiile acolo.

COTEȚESCU: Așa e. Dar drumul de Sibiu care nu se face nici cu trei sute de pungi, poți să-ți deschizi monetărie.

CIUPERCESCU: Nu cred că face vistieria* așa cheltuieli!

COTEȚESCU: Nu de la vistierie*! Frate, prost mai ești! Păi ce, nu mai sunt și alte economii?/ Ajunge să se dea o poruncă domnească și știi ce-i de făcut. Ispravnic să fii că faci ce dorești. Să fiu eu la Argeș cu treaba asta și dacă nu iau cel puțin o sută de pungi să n-am parte de nimic.

CIUPERCESCU: Mă bucur să te văd, vere, zău așa, om de vază care se pricepe la treabă.

DOVLECESCU: Și eu, zău, mă minunez.

COTEȚESCU: Așa trebuie să fii, și cu câteva tertipuri să vezi ce fac eu din județul meu. Am atâtea poduri*, dar scot mai întâi din județ argintul și apoi o să botez și o să miruiesc cu ceva meremet. Păcat că nu e și chir Ștefanache aici, tare s-ar bucura să afle. Acum le-aș face ceva alișverișuri.//[f.20r]

DOVLECESCU: Zău, ce păcat!

CIUPERCESCU: La anul, vere! Îmi pare că în seara asta se strâng la vistier mai mulți boieri ca să se gândească la treaba asta. Să mergem și noi dacă vreți să furăm vreun gând și să înțelegem încotro ne îndreptăm.

COTEȚESCU: Sigur, bine v-ați gândit. Să mergem.

Scena a șasea

În casa Vel Vistierului. Un sihastru, Vel Vistierul, Vel Postelnicul, Stolnicul, Geani, Ciupercescu, Cotețescu, Dovlecescu și mulți alți boieri

SIHASTRU: Îmi pare de dispreț ca un om cu conștiință să nu se intereseze de o treabă care se va face pentru interesul de obște al omenirii, cu atât mai mult cu cât acest lucru are de a face cu

învățătura. Acest simțămînt de bază, boieri evgheniți și iubiți prunci, m-au dus la o prea plăcută primeneală. Văzînd că vodă cel înțelept și virtuos se ocupă de fericirea de obște a supusului său, s-a gîndit să se dreagă toate drumurile de sub stăpînirea sa. Într-adevăr această dovadă a *kalocagathiei* sale dacă se și săvîrșește cu adevărat, va aduce multă și neprețuită recunoștință în sufletele celor simțitori. A trebuit ca țara să aibă noroc de un domnitor virtuos care să și aducă în sufletul lui vreo înclinație pentru fericirea supusului și totodată destul de înțelept ca să conducă spre cele mai potrivite pentru acest scop bun. Cu aceasta ne-am învrednicit noi, Domnitorul nostru, și din povestea vieții lui și din domnia de acum se arată prea limpede înțelept, virtuos și cu scopuri bune pentru patria noastră.//[f.2 1r] Rămîne ca noi să nu apărem în situația asta că protimisim ca neoamenii alt interes decît cele de obște și să facem asemeni celor buni ai lumii de Domnul păzită și să zădărniciim pe cei păcătoși și pe cei înșelați. Dar orice filantrop și orice virtuos al vieții de obște trebuie cu mult zel să contribuie și cu toată puterea la săvîrșirea fericită a lucrării acesteia, de obște folositoare și plăcută lui Dumnezeu. Și desprețuind orice dorințe de cîștig am putea să găsim cea mai mare răsplată pentru fiecare jertfă din care să avem mulțumire în cuget aducîndu-ne aminte că am fost împreună lucrători la folosul patriei noastre. Vai de acel ispravnic, de acel zapciu și de orice conlucrător care dus în păcat de conlucrarea diavolului celui viclean, să se arate atît de fără conștiință ca să folosească mijloace josnice pentru cîștig necinstit. După cum dimpotrivă, fericiți vor fi aceia care își vor păstra conștiința neîntinată. Binecuvîntați să fie acei fii ai lui Dumnezeu cu zelul de cuviință față de Domnitor și de patrie pe care să și-l săvîrșească cu virtute./ (*după o pauză de obște*)

GIANI: Văd că nimeni nu răspunde și iar ajung eu să spun adevărul, așa cum fac de cîțiva ani fără folos în țara asta. Vă admir, prea cinstite pater, cum vă irosiți vorbele binecuvîntate către te miri cine. Către ispravnici*, vai de noi, vai de noi! Către oameni care sunt adevărată ciumă și foamete a acestor buni locuitori: Către cei care prefăcîndu-se cinstiți și modești, joacă teatru aici cu binișurile adunate și cît ce se fac ispravnici* nu au nici conștiință, nici Dumnezeu, nici teamă de vodă, doar apucă,

sfișie și sînt ridicați în slavă ca împărații Chinei. Bre, bre, bre vine ispravnicul*, auzi în județ că trebușoara cea mai mică se face cu mare greutate și zgomot.//[f.22r]

VEL POSTELNIC: Învinovățiți prea tare, arhon stolnice. Noi avem știre despre purtarea boierilor ispravnici în județe, nu e așa cum le înfățișează evghenia voastră.

GIANI: Gelepule, să dea Dumnezeu să fie cum îi știe evghenia voastră și să nu fie cum îi știu eu. Numai că aici sunt zeci ispravnici* în ultimul hal care au venit de la județele lor și alți douăzeci care dau tîrcoale să se facă ispravnici. Întreabă-i dacă a înțeles careva vreo vorbă din care le-a spus prea cinstitul sihastru? Înțeleg limba asta sau li s-a părut că a vorbit spaniolește? Le stă mîntea la cum să facă isprăvi în județ. *(Pe cînd el spunea acele gînduri sfînte și ei se întrebau în sinea lor dacă nu se va da oare ordin să se facă și Colțea județ ca să-și atingă scopurile.)*

VEL VISTIERNIC: E Giani, nu te mai pot suferi. Astea sunt vorbele tale obișnuite. Trag nădejde că ispravnicii vor vrea să se înfățișeze cu vrednicie în fața mării tale, dar dacă mai fac și vreo economie ca să aibă și ei oarece folos, nu-i mare păcat./

VEL POSTELNIC: Nu, arhon vistiernice, să-mi fie cu iertare, trebuie să facem osebite între treburi la care te poți gîndi la cîștig, și cele ce ai obligația să le săvîrșești cu credință. Asta e un lucru atît de gingaș că cel care îndrăznește să facă cel mai mic abuz pe bună dreptate poate fi considerat blestemat de popor și poate să cadă în mîna mării sale. Trebuie să vedeți în această privință că cel mai mic abuz poate fi cauza unei mari pagube. Cu toate astea sînt și eu cu nădejde că arhon ispravnicii vor îndeplini lucrarea cu zel și onoare ca să cinstească bunăvoința mării sale, pentru că îi cunosc deja pe toți și nu mi s-au părut așa cum îi pîrăște arhon stolnicul Giani.

GIANI: Gelepule, evghenia voastră îi cunoașteți la curte și la casa domniei voastre cu calpacul în mînă și cu binișul strîns și vă spun lucruri pe care cinci-șase zile înainte de a veni la evghenia voastră le gîndesc și le socotesc cum//[f.23r] să vi le spună și de aceea vi se par așa de folositori dar eu îi știu la curte și la casele lor și în județe unde uită că există Dumnezeu și domni. Și acum atîția ani i-am cunoscut destul de bine, știu ce le poate pielea. Numai, vai de treaba care le cade pe mînă.

COTEȚESCU: Mucalitlicurile dumitale nene Giani au ajuns prea departe. Se cade să-ți mășori vorbele.

GIANI: Ce mucalitlicuri, poate că plînge sufletul în mine cînd văd că l-a învățat Dumnezeu pe vodă să facă un mare bine țării. Și binele ăsta e tot o plească pentru chilipirgiii ca evghenia voastră, să-mi dea Dumnezeu atîta rău cîtă conștiința ai dumneata.

CIUPERCESCU: Prea evgheniți boieri, la toate cele pe care le spune stolnicul Giani cunoscut în tot Bucureștiul, evgheniile voastre nu trebuie să vă alăturați, ca oameni înțelepți ce vă aflați. Eu îl am de martor pe Dumnezeu și pe Sfînta Fecioară că deși de doi ani încoace nu am nici o chiverniseală, slavă Domnului trăiesc din economiile de la moșii fără să cad în datorii. Dar acum aş vrea/ din tot sufletul să fac ceva spre binele țării. De aceea rog cu căldură pe evghenia voastră să mijlociți față de măria sa vodă să fiu numit ispravnic undeva și dacă nu muncesc cu încredere și fac cel mai mic abuz să mă trimită măria sa la ocnă.

DOVLECESCU: Și eu, prea evgheniți boieri, dacă vă puteți face pomană să fiu numit în Prahova sau în Argeș ispravnic și n-am să mai cer chiverniseală toată viața, o dată doar să mă învrednicesc să lucrez pentru țară.

GIANI: Ăsta nu e șmecher de loc, nu știe să-și ascundă de fel scoposul (*către sine*).

COTEȚESCU: Să-mi îngrop nevasta și copiii, dacă nu m-am bucurat cînd am auzit așa. Și cine e acela atît de fără conștiință care să nu se bucure de un bine atît de mare care se întîmplă în țară sau care îndrăznește să-și întineze sufletul cu cea mai neînsemnată nedreptate. Poate că vreunul dintre prost născuții și străinii ăștia care sînt ispravnici face vreun abuz pentru că nu sînt potriviți în dregătorie și nu îi doare de țară așa cum ne doare pe noi patrioții evgheniți. Eu în județul meu am de făcut atîtea poduri, că, să-mi îngrop copiii dacă nu m-am gîndit să dau din punga mea două mii de groși să văd terminată lucrarea asta și nădăjduiesc să-i fie înfățișată cu grijă lui vodă. Trebuie să fii ultimul om ca să te faci de rîsul tuturor și să-ți pui în primejdie onoarea într-o chestie așa de gingașă. N-a fost rău că s-au dat ordinele în județ cu o oră mai înainte ca să nu se amîne facerea de bine care să fericească țara.

GIANI: (*Către sine*) Șmecherul ăsta e harabașul ispravnicilor. Ah, sărmane județ care-ai căzut pe astfel de mîini. (*Tare*) Boier,

să ne arate Dumnezeu îndurarea sa, să lumineze pe fiecare să facă bine și să dea fiecăruia după inima lui, nu după vorbe.

SIHASTRU: Evghenia ta, fiule Giani, ești de lăudat pentru lucrările ce le faci pentru țară, pentru că te frămînti cum să faci podurile*//[f.24r] cu cinste și tragere de inimă. Așa că n-ai să fii lăudat numai de domnul și de oameni și ci de Dumnezeu Atotputernicul care o să te răsplătească cel mai tare.

GIANI: Părinte! Dacă e vorba de răsplată de la Dumnezeu pentru acest lucru de nimic pe care îl fac nu vreau altă plată decît ca Pronia cerească să dea simpatrioților mei lumină și conștiință, pentru că acestea nu au măsură. S-au depărtat de tot de bine și au alunecat numai în înșelăciune și zădărnicie.

COTEȚESCU: Arhon Stolnice au mai lucrat și alții pentru țară fără să mai facă atîta vîlvă. Numai Dumnezeu știe de cîte ori am lucrat și eu și cum am să lucrez și acum dar evghenia voastră și cea mai mică treabă dac-o faceți pentru țară vă lăudați ca un fariseu, asta nu-i virtute, toată tragerea de inimă și tot patriotismul e gîndul ce-l aveți la căminărie, să vă bucurați de ea. Iată deci că nu din virtute, ci din interes faceți și puțină treabă pe care o faceți.

CIUPERCESCU: (*singur*) Oh, bravo vere, bine i-ai spus-o!

VEL POSTELNIC: Cît despre asta nu aveți nici o pricină să-l acuzați, doar e regulă a vieții de obște, ci ai grijă de tine ca să nu le faci rău celorlalți. Așadar și evghenia sa făcînd o lucrare bună se gîndește la o răsplată care nu face rău nimănui ci mai degrabă e o pildă pentru toți, și anume că în aceste vremuri nu rămîne nerăsplătită nici o faptă bună, nu are de ce să fie judecat. Oricine face un lucru bun trebuie să fie cu gîndul la filantropie fie să vrea să-l mulțumească pe vodă. Cînd face o lucrare cu care le izbutește pe amîndouă, dorința unei răsplăți cinstite e binecuvînită.//[f.25r]

GIANI: Eu nu mă laud, așa cum spuneți și nici nu mă gîndesc la căminărie dar pentru ceea ce gîndesc și pentru ale mele fapte voi da socoteală lui Dumnezeu în ziua judecății. Mi se rupe însă sufletul cînd îi văd pe toți simpatrioții mei în asemenea hal, pe de-o parte cu creier de bibilică și proști, pe de alta fără conștiință și ambițioși fac ca maimuța care a găsit un cuțit și l-a lins, crezînd că e mezel. Cînd a început să-i curgă sînge din limbă a început să-l lingă cu și mai multă poftă, pentru că și-a închipuit că e sînge din mezel, pînă cînd și-a tăiat limba și atunci și-a înțeles prostia și s-a pus pe plîns. Tot așa înșeală și ei și sînt înșelați. La cei mai

mari boieri găsești milostivenie și conștiință curate (să mă bată Dumnezeu dacă lingușesc). În a doua treaptă însă să te ferească Dumnezeu! Din cauza lor se duce de rîpă țara, fără conștiință, mincinoși, ambițioși și fără Dumnezeu. Nu știu cît îi mai rabdă Cerul. Eu m-am învățat să spun totdeauna adevărul. Ce n-ar da să mă spînzure de limbă.

VEL POSTELNIC: Să nu mai aud vorbe dinastia fără noimă și să ne gîndim cum să facem să dăm ca să dregem drumurile, ca să se facă această lucrare pentru binele de obște, ca să nu ajungă prin abuz la răul celorlalți.

VEL VISTIERNIC: Cea mai bună cale este să fie împuterniciți ispravnicii să o facă.

SIHASTRUL: Bine și așa, dar pot să se ivească abuzuri.

GIANI: Ei, Văcărescule, Văcărescule, unde ești să-ți vezi simpatrioții, să plîngi și să scrii! (*în acel moment un tunet groaznic și un fulger îi face pe toți să cadă îngroziți la pămînt și în timp ce pămîntul se cascade apare o umbră care recită serios: // [f.26r]*)

Țară sărmană
bună Valahie
chiar și din Hades plîng cu amar!

Decăderea-ți
asta grozavă
pricinuită de-un fitecine

Jur pe Odiseas
că te conduce
mai mult ca sigur Sesal

Înțelept
el și cu sine
drumul îl apără între tîlhari.

Ai o mulțime de boieri
cu ithică
numai că sunt neputincioși

pentru că nu știu
și nu găsesc cale
de ajutor.

Mai mult au grijă
să îi ajute
pe-aceia care te nimicesc

pe ispravnici
lupi turbați
bunii fii ai distrugerii

te omoară//[f.27r]
dușmanii tăi
ei singuri doresc

să te stoarcă
să te distrugă
pe toate căile

De-aș fi trăit
dator eram
să te ajut cu adevărat.

mort însă cum sînt
o spun pe scurt
„primește-mi vorbele cu îngăduință”

Cheamă-l și ai încredere
În ăst om bun

Vorbesc de Giani
pe el îl aleg
din mulțimea cea mare

vorbește cum cugetă
și nu greșește
din inima luminată/

fără să greșească
întocmai arată
singurele pricini de decădere.

Nu mai căuta
și din povești
fără să ai habar nu mai lăuda
să fie alungați
și disprețuiți
toți străinii și cei rău născuți.

Cinstește-i pe străini
și pe cei fără neam
cînd se arată cu virtute

Dă-le și premiu
ca dovadă

Dar dacă frica
stăpînește
peste înțelepciunea ta perfectă

deja mă tem
că ai să ai parte
de toate chipurile de despotism.//[f.28r]

*(Imediat cu alte tunete îngrozitoare și fulgere umbra dispare
și cei de față își revin repede)*

VEL VISTIERNIC: Doamne, mare e puterea ta și minunate îți
sunt faptele! Ce-a fost asta, prea cinstite părinte?

DOVLECESCU, CIUPERCESCU, COTECESCU și alții: Vedeți, cinstite
părinte, că Giani face vrăji? Cinstite părinte, acum se vede că
omul ăsta rău e vrăjitor și trebuie să-l afurisiți.

SIHASTRUL: Încetați, nu sunt vrăjile lui Giani, e sfînta apocalipsă
a lui Dumnezeu Preasfîntul care se întristează de păcatele voastre,
ne-a arătat umbra în veci pomenitului Văcărescu. Ne rămîne, prea
evgheniți boieri, dacă vă învoiți să-i înfățișați Măriei sale, cel

păzit și de Dumnezeu, în amănunțime toate cele și el să hotărască ceea ce-l luminează Preasfântul Duh?

VEL VISTIER și VEL POSTELNIC: Binecuvântați, cinstite părinte.

GIANI: Să vedem ce iese și din asta. Îmi pare că degeaba am tulburat stihia lui Văcărescu de-a venit din iad să ne facă mai înțelepți.

SFÎRȘIT

«ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ ΓΚΙΚΑΣ»

Κωμωδία μονόπρακτη

[Ms. gr. B.A.R. nr. 1160]

(62)

.. σπουδα .

.. Γεργάριος Γεργάριος .

.. Βασίλειος Γεργάριος . } Δουλεύει

.. Γεργάριος . } αὐτῷ

.. Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Εὐχόμενος Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

.. Γεργάριος Γεργάριος Γεργάριος .

Prima pagină a comediei *Generalul Ghica* păstrată într-un manuscris de la Biblioteca Academiei Române.

Πρόσωπα [f.31v]

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ ΓΚΙΚΑΣ

ΜΑΡΙΤΖΑ ΦΟΥΡΤΟΥΝΟΪΑ - ΣΥΛΤΑΝΑ - ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ· θυγατέρες Γκίκα

ΧΕΡΕΣΚΟΣ Ερωμένος Κλεοπάτρας

ΕΛΕΓΚΩ Σύζυγος αυτού και θυγάτηρ Παλιάνου

ΠΑΛΙΑΝΟΣ Πατήρ αυτής

ΠΑΛΙΑΓΚΑ Σύζυγος αυτού

ΑΝΙΚΑ ΦΛΟΡΙΑΣΚΑ Αδελφή Γενεράλη

ΑΛΕΚΟΣ ΦΙΛΙΠΕΣΚΟΣ Ερωμένος Σουλτάνας

ΤΖΩΡΤΖΗΣ Δραγομάνος Ρωσσών

ΓΙΑΓΚΟΣ ΓΚΟΛΕΣΚΟΣ.

ΝΑΝΤΗΓΚΟΣ Γιος Γενεράλη

ΜΙΑ ΔΟΥΛΑ Κλεοπάτρας

ΣΟΛΚΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Βιζιταίος Χερέσκου

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ αυτού//[f.32r]

ΠΡΑΞΗ Α΄

Σκηνή α΄

*Η σκηνή παρίσταται εις το σπίτι της κοκκόνας Ανίκας
Φλοριάσκας
Γενεράλης και δούλος*

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Δεν ακούς βρε; Ήλθεν εδώ σήμερον ο Χερέσκος;

ΔΟΥΛΟΣ: Δεν ήλθεν, άρχοντα, (κατά μόνας;) ολίγον έλειψε να μαρτυρήσω την αλήθειαν.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Φώναξε την Κλεοπάτραν (ο δούλος εβγαίνει).

Σκηνή β΄

Γενεράλης και Κλεοπάτρα

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Τι προστάζετε, μπαμπάκα;

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Να πηγαίνετε εις τους Λιπισκάνους να ψωνίσετε δια τον άγιον Γεώργιον τίποτε ζαριφλίκια, όμως να τα ψωνίσετε ευθηνά. Να πηναίνετε μαζί με την ΜΑΡΙΤΖΑ:

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Ορισμός σας, παπάκα, όμως δεν έχομεν γρόσια.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Ας έλθει ύστερον ο πραγματευτής να τον πληρώσω, διότι τώρα πηγαίνω εις τον Μοσιού Τζόρτζην Δραγουμάνον.

Σκηνή γ΄

Κλεοπάτρα, Σουλτάνα και Μαρίτζα

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Λελίτζα Μαρίτζα ήύρα πάλιν ένα τρόπον να αρπάξω τίποτε, άπο το εργαστήρι του Βέκαρη επειδή ο παπάς με έδωσε την άδειαν να πηγαίνομεν να ψωνίσομεν ζαριφλίκια δια τον άγιον Γεώργιον, και, αχ! Ίσως ανταμώνομεν και τον ήγαπημένον μου Χερέσκου.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ. Αχ, αδελφή, όλον ευτυχής είσαι, επειδή ελπίζεις καν να ιδείς τον edικόν σου, αμή εγώ ή άθλία, οπού

ΜΑΡΙΤΖΑ: Εγώ φεύγω.//[f.34r]

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Έτσι θα κάμω (εμβαίνει μέσα εις το καπνιστό και όταν βῆξω να έβγεις.

ΚΑΘΟΝΑΤΡΑ: Εμβα,, ψυχή μου μέσα εις το καπνιστό και να κάμω, που να κρυφθώ;

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Το έπαθα χιωτικό (κοιτάζει τριγύρω του). Τι

ΖΟΥΝΑΝΑ: Ναι, ναι.. ό παπός.

ΚΑΘΟΝΑΤΡΑ: ...ό παπός;

ΖΟΥΝΑΝΑ: Ιδού ο παπός, έρχεται.

εσυχαριστήσω, επείδη γνώριζω ότι με αγαπάτε.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ. Κυρία μου, δεν είμαι άξιος να σας ότι η τύχη μου με αγαπά και δια τουτο σε έστειλεν εδώ.

μόνον δια να σε αναταμάσω εις τον δρόμον φαίνεται όμως ΚΑΘΟΝΑΤΡΑ: Άχι! ψυχή μου, όχι δια άλλο τέλος, παρὰ

επείδη σας βλέπω έτοιμης να αναχωρήσετε.

παλαιά Κούρτην και ευθύς έτρεξα / με κακοφαινεται όμως,

Φίλω το χέρι σας. Αντάμασα τον παπάκα σας εις την

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: (εμβαίνει μέσα βιαώς χωρίς να κοιτάζει άλλον).

Χερέσκος, Κλεοπάτρα, Ζουλιάννα και Μαρτζα

Σκηνή δ'

επείδη η Άνικα μου είναι εις το σπώμα.

ΜΑΡΙΤΖΑ: Κορίτσια, αν θα πηγαίνετε, κάμετε ογλήγορα, εστί νεόττης, τι εστί έρως.

οποιος δεν κρίνει το πράγμα ποτέ, αλλ' ούτε στοχαζεται τι

τη αληθεια, από αυτον τον ξαναμαρμαμένον άνθρωπον, ο

μου έφαγε σκληρότατον ζύλον από τον μπαμπάκα, απορώ,

ότι θέλω νυμφευθεί ποτέ αυτον, και ενώ ηζέυρω ότι εζ αιτίας

ηγαπημένου μου Χερέσκου, χωρίς ποσώς να έχω ελπίδα,

αλλ' εγώ η αθλία οπου κατατηκομένη από τον έρωτα του

άλλο, παρὰ τον θάνατον της μητρός του, δια να σε νυμφευθεί

ενώ ηζέυρεις καλά ότι δ' Αλέκος σε αγαπά και δεν περιμένει

ΚΑΘΟΝΑΤΡΑ: Άπορώ, αδέλφη, διατι να λυπείσαι τόσον,

να αξιωθω τον φίλτατον μου Αλέκον Φιλαντιπέσκον.//[f.33r]

μόνον να τελειώσει ο χρόνος της ιεραβνιτζίας, αχ, τιποτε

μοι φαίνεται η ημερα χρόνος και οπου δεν ελπίζω άλλο παρὰ

Σκηνή ε΄

Γενεραλης, Μαρίτζα, Κλεοπάτρα, Σουλτάνα, Χερέσκος.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Τι Μαρίτζα, ακόμη εδώ είσαι;

ΜΑΡΙΤΖΑ: Τώρα ετοιμάστηκαν τα κορίτσια.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: *(κάθεται, βηχά)*.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Εβγαίνει από το γιατάκι *(στοχαζόμενος ότι βήχει η Κλεοπάτρα)* και λέγει, δόξα σοι ο θεός, πού εγλύτωσα *(βλέπει τον Γενεράλην και φεύγει)*.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Τι είναι, αυτό, πρε; αυτός ο γάιδαρος πάλιν εδώ; *(χτυπά χέρια)*.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: *(λιγοθυμά)*

ΜΑΡΙΤΖΑ: Ο Αλέκος ήταν.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: *(χτυπά χέρια και έρχεται ο δούλος)*. Φώναξε τον Αλέκον.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: *(εβγαίνει εδώ να ειπεί τον Αλέκον να προφασισθεί ότι αυτός ήταν)*.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Που πηγαίνεις βρε;

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Τώρα, έρχομαι.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: *(την εμποδίζει)*. Γκρεμίσου μέσα./

Σκηνή στ΄

Αλέκος (έμβαίνει μέσα). Γενεράλης, Σουλτάνα και Μαρίτζα

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: *(θυμωμένος)*. Πόθεν έρχεσαι, Αλέκο;

ΑΛΕΚΟΣ: Από τον ονδά της νενές.

ΜΑΡΙΤΖΑ: ...δεν ήσουν μέσα εις το γιατάκι τώρα; *(τον κάμνει νόημα δια να ειπεί το ναι, και ποσώς δεν το αισθάνεται)*.

ΑΛΕΚΟΣ: Εγώ εις το γιατάκι από χθες δεν εμβήκα.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: *(Τον κάμνει νεύμα δια να προσποιηθεί)*.

ΑΛΕΚΟΣ: Δεν είμαι τρελός να κοιμηθώ την ήμερα.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Καλά, τι έκαμες;

ΑΛΕΚΟΣ: Εκάθσυμουν εις το γιατάκι, όμως δεν εκοιμούμουν.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Δεν σε ερωτώ αν εκοιμούμουν, αλλά... άλλα αν ήσουν εις το γιατάκι.

ΑΛΕΚΟΣ: Τη αλήθεια, δεν κοιμούνται.
ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Μπρε άνθρωπε, ήσουν στο γιατάκι;
ΑΛΕΚΟΣ: Ναι, ήμουν εις το γιατάκι, όμως δεν
κοιμούνται.//[f.35r]

Σκηνή ζ'

*Τζόρτζης Δραγουμάνος, Γενεράλης, Κλεοπάτρα,
Μαρίτζα καί Σουλτάνα*

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Προσκυνώ την ευγενείαν σας, άρχων
Γενεράλη.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ. Είμαι ταπεινός δούλος, μουσιού Τζόρζη.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: (*προς την Κλεοπάτραν*) Φιλώ το χέρι σας, κυρία
μου.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: (*πασχίζει να φανεί χαροποιά, όμως δεν
ημπορεί*). Προσηκώνεται.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Κυρία μου, σήμερον δεν έχετε κέφι και με
κακοφαίνεται, εγώ ήλθα δια να διασκεδάσω τα πάθη μου
θεωρώντας σας και εξ εναντίας μάλλον αυξηήθησαν εξ
αιτίας του κεφσιζλικιού σας.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Τιμήν μεγάλην με κάμετε.

ΜΑΡΙΤΖΑ: (*κρυφίως, ενώ ο Τζόρτζης ομιλεί με τον
Γενεράλην, την λέγει: κάμε τον πολιτικόν επειδή έχετε χρείαν
από αυτόν*)./

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ. Αχ, λελίτζο, τη αλήθεια, αν δεν είναι
ιντερέσσο και αν ο πατέρας μου δεν ήτον διαφορετικός, δεν
ήθελα εκτανθεί περισσότερο από την καλήν ημέραν.

ΜΑΡΙΤΖΑ: Έχεις δίκαιον, αδελφέ, αν τίνας δεν
κολακεύσει τον ένα και τον άλλον ψοφά της πείνας.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Απόψε, κυρία, δεν θα υπάγετε εις το θέατρον;
είναι πολλά εύμορφον, και αν αγαπάτε, ορίστε εις την λόζαν
μου.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Εάν μας δώσει την άδειαν ο παπάς...;

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Μάλιστα, πηγαίνετε.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: (*αναχωρεί*). Φιλώ το χέρι σας, το βράδι σας
προσμένω αφεύκτως εις το θέατρον.

Σκηνή η΄

Γενεράλης, Κλεοπάτρα, Σουλτάνα, Μαρίτσα και δούλα

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Κοιτάξετε, κορίτσια, να κερδίσετε το αντρεί δια μέσου του μουσιού Τζόρτζη.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Ω παπάκα. είναι το μόνον εύκολον // [f.36r] πράγμα, φθάνει να τον κάμει η Κλεοπάτρα κολακείες, καθότι εμένα δεν με νοστιμεύεται.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Είτε θέλω, είτε δεν θέλω, πρέπει να το κάμω εξ ανάγκης, τόσον τέλος πάντων να πηγαίνομεν εις τους Λιπισκάνους, καθότι πλησιάζει ο καιρός του τραπεζιού.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ. Ημπορείτε να πηγαίνετε, επειδή σας προσμένει το τραπέζι.

ΜΑΡΙΤΖΑ: Λοιπόν πηγαίνετε με την θείτζαν Ανίκα, επειδή εγώ άργησα και δεν ημπορώ να αφήσω την Ανίκα μοναχήν, όταν ήλθα εδώ την άφησα με τον Ιατρόπουλον, τώρα όμως ίσως έφυγε.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Και εγώ σε συμβουλεύω να πηγαίνεις, διότι ημπορούν να ακολουθήσουν όσα από την ιδέαν σας και από την ιδέαν μου δεν απερνόσι. Ο Ιατρόπουλος είναι ένας διάβολος κρυφός και με την ψευδορητορικήν του ημπορεί να καταπείσει τον καθέναν, πολλώ δε μάλλον την Ανίκαν, εγώ σε βεβαιώ ότι θέλει κάμει κάθε τρόπον να την απατήσει, διότι βλέπω τι ματιές της δίδει πάντοτε./

ΜΑΡΙΤΖΑ: Μόνον αυτό δεν το έκοπτε το ξηρόν μου, τώρα με εβάλατε εις υποψίαν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Τώρα ημείς τι κάμνομεν;

ΔΟΥΛΑ: *(από την πόρταν κάμνει νεύμα της Κλεοπάτρας να έβγει έξω)*.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: *(ευρίσκει τον Σολκάνον, ο όποιος την προσφέρει εν ραβάσι, το λαμβάνει τρέμουσα και εμβαίνει μέσα εις το γιατάκι, τραβώντας την Σουλτάνα)*. Έλα, αδελφή, μέσα.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Τι ακολούθησε;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: *(δεικνύει το ραβάσι από τον Χερέσκον)*.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: *(χαμηλή φωνή)*. Διάβασέ το ογλήγορα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ:.. *(διαβάζει αγάλια)*. Φιλώ τα ματάκια σου. Αχ, Κλεοπάτρα, ψυχή μου, γράψε με ογλήγορα, αν

οικονομήθη το πράγμα, επειδή τρέμω ο άθλιος, και είμαι με την έννοια σου, επειδή ηξεύρω ότι είσθε αισθαντική· εάν είναι τρόπος έρχομαι απόψε να σε πάρω με την καλιάσκαν, και πάλιν διασχεδάζουσι τα πάθη μας». Τι να κάμω τώρα, αδελφή, // [f.37r] που να τον γράψω; και τι; μήτε καιρόν δεν έχω.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Εγώ σε συμβουλεύω να ειπείς τον Σολκάνον δια του βιζιταίου, να έλθει υστερότερον και να χρυφθεί κάτω εις τον παχτζέν, και αφού κοιμηθεί ο παπάς. τότε να πηγαίνομεν και ημείς κάτω, και εάν θέλεις τον γράφεις και τον μήνας την υπόθεσιν με τον βιζιταίον.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Έτσι θα κάμω (εβγαίνει έξω).

Σκηνή θ'

Σουλτάνα μόνη ανοίγει τον μπεσακτά της και ευρίσκει εν σουβενίρ του Αλέκου Φιλιππέσκου

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: (δακρύροουσα). Αχ, τούτο είναι η μόνη μου παρηγοριά, τούτο με διασκεδάζει τούτο αυξάινει την λύπην μου· τούτο ταραττει την ψυχίην μου· τούτο είναι η μόνη μου παρηγοριά· τούτο με ηδύνει· τούτο με θλίβει και ανακαλεί τον φιλτατόν μου Αλέκο!. Αχ, Αλέκο! Αχ, ψυχή της ψυχής μου. Αχ, αν ήσουν να ιδείς την ηγαπημένη σου Σουλτάνα, οπού αποθνήσκει κατατηκομένη από τον σφοδρόν σου έρωτα. Αχ, διατί να μην είμαι εις αυτήν την περιστάσιν μου, / μια χωριάστισσα του Σακογενίου οπού να έχω καν πάντοτε εις τους οφθαλμός μου τον ηγαπημένο μου Αλέκον. Αχ, Σουλτάνα, εχάθης.

ΠΡΑΞΗ Β'

Σκηνή α'

Γιάγκος Βακκαρέσκος και Κελλάρης της Φλοριάσκας μέσα εις τον μπαχτζέν.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Μος Κελλάρη, που είναι ή κοκκονίτσα;

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Τώρα ήταν εδώ.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Μόνη, ήταν;

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Οχι, δεν ήταν μόνη. Ήτον με τον Αλέκον Φλωρέσκον.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Δεν ημπορείς να φωνάζεις την κοκκώναν Κλεοπάτραν να την είπω μόνον ένα λόγον.

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Μάλιστα, φθάνει μόνον να μοι υποσχεθήτε το παχτζίσι.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Μος Κελλάρη, ήξευρε ότι από εμένα έχεις εν καλό παχτζίσι, μόνον να φέρεις την κοκκονίτσα κάτω.// [f.38r]

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Εγώ πηγαίνω και η ευγενεία σου κρύψου από πίσω από το κιόσκι, δια να μη σε ιδεί κανένας.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Πήγαινε, όμως έλα ογλήγορα, επειδή δεν ημπορώ να καθίσω πολύ εδώ υποκάτω (*εμβαίνει αποκάτω από το κιόσκι, ο Κελλάρης αναχωρεί*).

Σκηνή β'

Κελλάρης, Κλεοπάτρα, Αλέκος Φλωρέσκος. Σουλτάνα και Σολκάνος

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Ορίσατε, κοκκονίτσα, εις το κιόσκι (*έρχονται όλο; εκεί, ο Γιάγκος Βακκαρέσκος βλέπει τον βιζιταίον του Χερέσκου και δεν θέλει να φανεί*).

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: ...Τον βιζιταίον, Δημήτριε. έλα εδώ να ειπείς τον τζελεπή, ότι οικονόμησα το πράγμα δια τον τζελεπή Αλέκον.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΛΟΡΕΣΚΟΣ: Καλύτερον, πηγαίνω εκεί να διηγηθώ όλην την ιστορίαν.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Και έτσι γίνεται. Πες λοιπόν τον τζελεπή ότι φιλώ τα ματάκια του και ότι / έρχεται ύστερον εκεί ο εξαδελφος να τον διηγηθεί την ιστορίαν.

ΣΟΛΚΑΝΟΣ: Ορισμός σας, κοκκονίτσα.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Καλύτερον από αυτό όπου είπες τον βιζιταίον γράψε τον εις ένα χαρτάκι, διότι ημπορεί να μην εύρει καιρόν να τον ομιλήσει, εσύ ηξεύρεις πολλά καλά πως τον

φυλάττει η στρίγλα η γυναίκα του, όμως το ραβάσι ημπορεί να το δώσει με ουσούλι.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Καλά λέγεις, αδελφή (*προς την Σουλτάνα*). Κάθισε λοιπόν, Δημήτρη, ολίγον έως ου να γράψο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Πηγαίνει πίσω από το κιόσκι οπού ήτον ο Γιάγκος Βακκαρέσκος χτυμένος και τον κατουρεί χωρίς να τον ιδεί.

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: (*φωνάζει*) Μη, μη, μη εκεί, μην κατουρείς εκεί, έχω αγγούρια δια τον Γενεράλη και χαλνούσι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Τι διάβολο, δια τα αγγούρια του Γενεράλη να μη κατουρήσω με ησυχίαν; Φαίνεται όμως ότι ο Γενεράλης αγαπά τα αγγούρια, καθώς ο αγάς μου τα μήδια./ [f.39r]

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Ναι, ναι, Δημήτρίε, άκουσε εκείνο οπού σε λέγω, πήγαινε αλλού και κατούρησε, επειδή χαλνούσι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Τώρα είπε ό,τι θέλεις εγώ κατούρησα.

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Δημήτρίε, δεν ακούς; έλα (*πλησιάζει ο Σολκάνης, τον εγχειρίζει το ραβάσι και αυτός αναχωρεί*). Δόξα σοι ο Θεός, αδελφή, οπού ετελειώσαμεν και αυτήν την δουλειάν.

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Ας πηγαίνομεν επάνω, διότι άρχισε να ψιχαλίζει και φοβούμαι να μη μας πιάσει καμμία ραγδαία βροχή (*αναχωρούσι, τρέχουσι και χαχλανίζουνσι*).

Σκηνή γ'

Γιάγκος Βακκαρέσκος και Κελλάρης

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: (*Εβγαίνει από κάτω από το κιόσκι με τα γένια κατουρημένα και λασπωμένα*). Κελλάρη, είδε τι έπαθα;

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: Τι να σε κάνω, κοκκόνα; Οσον εμπόρεσα σε εδούλευσα και πρετενδέρω το παχτζίσι μου.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΒΑΚΚΑΡΕΣΚΟΣ: Εγώ έπαθον τώρα το της παροιμίας και κατουρημένος και χεσμένος / και τζερεμισμένος δεν ήτον καλύτερον να κάμω αυτά δια την λαστίτζαν μου. Ίσιως απελάμβανα τίποτε, μ' όλον οπού το σημείωμα εκείνο, ο

ΚΕΝΑΡΗΣ: Τώρα δεν είναι αμαρτία να αγοράσω με αυτό το φάρμακο; Διότι να μην γινώσκω ο Τελεστής ότι τα εδικά μας είναι κατοχυρωμένα, εκείνα ημπορώ να τα πλύνω και να τ' αποφυγει η βρώμα, και το φάρμακο να το εξοδεύσω εις την χριστηκή με τους φίλους μου, και έτσι θα κάμω.

Σκηνη δ'

ΚΕΝΑΡΗΣ: Εγώ κοκοράνε ευχαριστούμαι να με πληρώσεις την ζήμιαν σου με ηκοιούθησε δια τα αγγούρια τουλάχιστον εν φάρμακο. ΤΙΑΡΚΟΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΣ: (Εβγάζει το ποτήρι του και του δίδει εν φάρμακο). Αδελφε, πως Κελλάρη εν φάρμακο, όσα με εξήγησες, ως είναι και τούτο, τα παθήματα, παθήματα (αναχωρεί).

ΚΕΝΑΡΗΣ: Τέτοιο υποκειμενο είναι κοκοράνε αδεβεράτ αρχοντας, εγω περιμένω δια εσένα μέσα εις την βροχήν τρεις ώρες και εξαλάσσω τα γεμεινά μου κατεβαίνοντας την σκάλαν και κόντευσα να φάγω ζύλον από τον βιτταίον του Χερέσκου, δια να μη σε κατορησεί τα γένια σου και τώρα με πασάρεις εν πουτιέν. Τη αληθεια, αν ηζυρα έτσι, όχι μόνον να σε κατορησεί, αλλά και να σε χέσει τον έβασα. ΤΙΑΡΚΟΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΣ: Σιώπα, πως Κελλάρη, να μην σε ακούσει τι νάς και γένω μασκαράς ειπέ μου μόνον τι ευχαριστείσαι να σε δώσω; //[[1.40]]

ΚΕΝΑΡΗΣ: Τέτοιο υποκειμενο είναι κοκοράνε αδεβεράτ αρχοντας, εγω περιμένω δια εσένα μέσα εις την βροχήν τρεις ώρες και εξαλάσσω τα γεμεινά μου κατεβαίνοντας την σκάλαν και κόντευσα να φάγω ζύλον από τον βιτταίον του Χερέσκου, δια να μη σε κατορησεί τα γένια σου και τώρα με πασάρεις εν πουτιέν. Τη αληθεια, αν ηζυρα έτσι, όχι μόνον να σε κατορησεί, αλλά και να σε χέσει τον έβασα. ΤΙΑΡΚΟΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΣ: Σιώπα, πως Κελλάρη, να μην σε ακούσει τι νάς και γένω μασκαράς ειπέ μου μόνον τι ευχαριστείσαι να σε δώσω; //[[1.40]]

ΚΕΝΑΡΗΣ: Τέτοιο υποκειμενο είναι κοκοράνε αδεβεράτ αρχοντας, εγω περιμένω δια εσένα μέσα εις την βροχήν τρεις ώρες και εξαλάσσω τα γεμεινά μου κατεβαίνοντας την σκάλαν και κόντευσα να φάγω ζύλον από τον βιτταίον του Χερέσκου, δια να μη σε κατορησεί τα γένια σου και τώρα με πασάρεις εν πουτιέν. Τη αληθεια, αν ηζυρα έτσι, όχι μόνον να σε κατορησεί, αλλά και να σε χέσει τον έβασα. ΤΙΑΡΚΟΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΣ: Σιώπα, πως Κελλάρη, να μην σε ακούσει τι νάς και γένω μασκαράς ειπέ μου μόνον τι ευχαριστείσαι να σε δώσω; //[[1.40]]

ΚΑΙ ΔΙΔΕΙ ΤΟΥ ΚΕΛΛΑΡΗ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΤΟΝ ΔΕΧΕΤΑΙ). ΓΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΛΑΪΣΜΟΥ (Εβγάζει από την τζέπην του εν πουτιέν μόνον από τα κατορησεί του ζοκάδου, και τα γένια μου Ευτρέπεται τους δούλους μου το υποκάμισόν μου είναι δεν πιάνει κανένα. Πως να πληρώσω τώρα εις το σπίτι; διὰ βολός, αλλά λέγει ο λόγος ότι όποιος κυνήγα δύο λαγούς, άνθρωπος της ο' Ηφαιστος εκείνος την φυλάττει είναι ένας

ΠΡΑΞΗ Γ'

Σκηνή α'

*Γενεράλης, Τζόρτζης, Δραγουμάνος, Κλεοπάτρα, Αλέκος
Φλορέσκος, Ανίκα Φλορέσκα – καθήμενοι εις το τραπέζι –
και Κελλάρης*

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: (βλέπει τα αγγούρια και απορεί). Πρε, πρε, πρε! Έχομεν και αγγούρια σήμερον.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Εις τέτοιον καιρόν αγγούρια, δεν είδα ποτέ.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Δια τούτο και εγώ απορώ./

ΑΝΙΚΑ: Βλέπετε, άρχων Δραγουμάνε, πόσον καρποφόρος είναι ο παχτζές μου;

ΤΖΟΡΤΖΗΣ. Τω όντι καρποφόρος είναι, όμως πρέπει να έχεις και παχτζεβάνην καλόν (όλοι ομού: χα, χα, χα...)

ΑΝΙΚΑ: Ναι, όμως εγώ δεν τον αδούλευτον πάντοτε τον δουλεύω.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Το πιστεύω.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: (τρώει αγγούρια και τον φαίνονται πολλά νόστιμα, ομοίως και τον Τζόρτζην). Τη αληθεία, αξιόλογα αγγούρια.

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: (προσφέρει στην Κλεοπάτρα και τη Σουλτάνα). Ορίσετε, κυρίες! (τα δέχονται και γελούν αδιακόπως, ενυθμούμεναι την περίστασιν των αγγουριών)

ΣΟΥΛΤΑΝΑ: Δεν τρως, αδελφή;

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Άρχοντα, τώρα ηξεύρω ότι θα με δώσεις εν παχτζίσι.

ΓΕΝΕΡΑΛΗΣ: Χα, χα, χα (εβγάζει το πουγγί του και του δίδει δέκα παράδες).

ΤΖΟΡΤΖΗΣ: Λάβε και από εμένα (τον προσφέρει ένα φλωρί)./[f.41r]

ΚΕΛΛΑΡΗΣ: (εβγαίνει έξω και εαυτόν): Τη αληθεία, δεν ήξευρα ότι το κάτουρον του βιζιταίου φαίνεται τόσον νόστιμον εις τους άρχοντας. Εις το εξής πάντοτε θα προσκαλώ τον Δημήτριον να ποτίζει τον παχτζέν με το κάτουρον.

ΕΛΕΓΚΑ: (κόρη Παλάτου). Αδελφέ, πηγαίνομεν εἰς τὸ
 ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Μάλιστα να πῶ τὸ τῆς ποῦκι μου και
 πηγαίνομεν. Εἰλέγκω, ψυχὴ μου, διατὶ δὲν λες πάλιν τὸν

Ελέγκω και Χερεσκος

Σκηνὴ γ'

ΑΝΕΚΟΣ ΦΑΡΕΣΚΟΣ: Μάλιστα, μάλιστα.
 κάμω ἐτὶ ποτὲ δὲν θέλω ἰδεῖ Ἰσραβνιζίαν.
 μόνον δια τα μάτια του πνευθεροῦ μου, ἐπειδὴ αὐ δὲν τὴν
 να υπάγω με τὴν Εἰλέγκω μου εἰς τὸ σεργιάκι, χωρὶς να θέλω,
 ευχαριστῶ. Τὸ βράδι αὐ με προσμένει. Τώρα εἶμαι υπόχρεος
 ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Αὐτοὺν πηγαινε τώρα, Αἰεκάκι. Και σε
 θέλει κάμει τὸν ἄρρωστον.
 πηγαίνουσιν εἰς τὸ θέατρον και τότε εἶναι μόνον, ἐπειδὴ
 ανταμῶσεις, εἰα περὶ τὴν μίαν τῆς νυχτός, ὅταν ὅλοι
 ΑΝΕΚΟΣ ΦΑΡΕΣΚΟΣ: Με εἶπε, αὐ θέλεις να τὴν
 ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Εἶναι εἰπὶς να τὴν ἰδῶ ἄποψε.
 ἐχασαν ὅλοι.
 ὁποῖον και παρευθὴς / ἕκαστα και ἐκείνος τὸ εἰλέγκω και οὕτω
 νεύμα ἡ ἐξεδέλφη, να εἰπῶ ὅτι ἡμῶν εἰς τὸ γιαιτάκι, τὸ
 και τὸν εἶπα ὅτι ἀπὸ τὸν ὁδὸ τῆς νεῆς. Τότε με ἔκαμει
 με φωνάζεν ὁ Γερεβάλης και με ἐρωτῆσε, πῶθεν ἐρχομαι
 ΑΝΕΚΟΣ ΦΑΡΕΣΚΟΣ: Αδελφέ, ἐγὼ μόνον τόσον ἡξέυρω:
 και τότε γίνετα ἡ εἰρήνη πάλιν χεῖρων τῆς πρώτης.
 και υποθέσιν ἐν συντόμῳ, ἐπειδὴ ἡμπορεῖ να ἐλθεῖ τινὰς
 ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Διηγῆσον με, να με θάψεις, ὅλην τὴν ἱστορίαν
 τραπῆζι.
 ΑΝΕΚΟΣ ΦΑΡΕΣΚΟΣ: Μόλις τώρα ἐσηκωθήκαμεν ἀπὸ τὸ
 εἶναι τρεῖς ὥρες, ἀπὸ σε προσμένω.
 ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Ὁ δούλος σας ταπεινὸς νεϊκουλίτζε, αδελφέ,
 Φιλῶ τὸ χεῖρὶ σας, μπῆν μου.
 ΑΝΕΚΟΣ ΦΑΡΕΣΚΟΣ: (ἐμβαίνει εἰς τὸν ὁδὸ του Χερεσκου).

Αἰεκος Φαρεσκος και Χερεσκος

Σκηνὴ δ'

παπάκα περί της Ισπραβνιτζίας μου. Κρίμα είναι τόσον καιρόν το ιράτι το εφάγομεν προ δύο χρόνων.

ΕΛΕΓΚΩ: Μη λες, αδελφέ, το εφάγαμεν. Πες το έφαγα με την Κλεοπάτραν. Τη αληθεία, όταν ενθυμούμαι και αυτό καίεται η καρδιά μου.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Όχι, αδελφή διατί είσαι τέτοιος άνθρωπος; Αυτό τώρα απέρασε και ήταν όλα ψεύματα, δια παγατέλες, μη συγχίζεσαι.

ΕΛΕΓΚΩ: Δια εμένα δεν είναι παγατέλα παντελώς, αλλ' είναι πολλά μεγάλο πράγμα.

Σκηνή δ'

Μπαλιάνος, Μπαλιάγκα και οι ανωτέρω

ΜΠΑΛΙΑΝΟΣ: Καλή ημέρα σας, παιδιά, τι κάμετε; (*προσηκώνονται αμφοτέρω*).

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Ετοιμαζόμενα να πηγαίνομεν εις τον πόδον.

ΕΛΕΓΚΩ: Πρώτον ενθυμήθημεν τας δυστυχίας μας, έπειτα ετοιμάσθημεν./

ΜΠΑΛΙΑΓΚΑ: Τι δυστυχία έχετε εσείς;

ΕΛΕΓΚΩ: Αχ, Νενέκα, ο άνδρας μου τόσον καιρόν κάθεται χωρίς δουλειά, έχομεν και τόσα έξοδα, τούτο ολίγον το έχετε;

ΜΠΑΛΙΑΝΟΣ: Σιώπα, ομίλησα εγώ με τον βιστιάρην, είπα και τη συμπεθέρα μου να αναφέρει τον αυθέντην περί της Ισπραβνιτζίας σου και μου έδωσε καλās ελπίδας.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Τη αληθεία, παπάκα, πολλά καλά εκάμετε, επειδή επουλήσαμεν τα αυγά, γυρίσαμεν και τα καλάθια.

ΜΠΑΛΙΑΝΟΣ: Ας πηγαίνω με την Ελέγκω.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Εγώ πηγαίνω με την Ελέγκω.

ΜΠΑΛΙΑΝΟΣ: Και εγώ με την γυναίκα μου (*αναχωρούσιν*).

Σκηνή ε'

Αλέκος Φιλιππέσκος, Γιάγκος Γκολέσκος και Αρβανίτης

ΑΛΕΚΟΣ ΦΙΛΙΠΠΕΣΚΟΣ: Εδώ είναι ο τζελεπής;

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Όχι, δεν είναι εδώ, τζελέπη.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΓΚΟΒΕΣΚΟΣ: Εκείνος περιπατεί κατόπι εις την
Κελλαρδέσαν./[[f.43r]]
ΑΝΕΚΟΣ ΦΙΛΙΠΠΕΣΚΟΣ: Καλά λες.
ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Όχι, τζέλεπη, επήσσε με την κοκκωνίτσαν.
ΓΙΑΓΚΟΣ ΓΚΟΒΕΣΚΟΣ: Με την κοκκωνίτσαν.
ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Ναι, με την κοκκωνίτσαν.
ΓΙΑΓΚΟΣ ΓΚΟΒΕΣΚΟΣ: Αυτό που να το γράψουμεν; Ο
Χερέσκος με την γυναικα του εις τον πόδον, αυτό δεν
ταυριάζει.
ΑΝΕΚΟΣ ΦΙΛΙΠΠΕΣΚΟΣ: Αυτό θα το ιδούμεν εις τες γαζέτες.
ΓΙΑΓΚΟΣ ΓΚΟΒΕΣΚΟΣ: Το όντι άξιον δια τες γαυέτες
(αναχωρούσι).

Σκηνή στ'

Χερέσκος και Αρβανίτης

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: (εμβαίνει μέσα).

ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ: Τζέλεπη, ήλθεν ο τζέλεπη Αλέκος;

ΦΙΛΙΠΠΕΣΚΟΣ: Με τον τζέλεπη Γιάγκον Γκολέσκον.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: (καθ' εαυτόν). Τώρα, αν δεν πήγαινα με την
Ελέγκω ήθελα να κατορθώνω πολλά λες να τραβήξει την
καλίτσκαν.

Σκηνή ζ'

Χερέσκος και Σολιάκης

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Δημήτριε, πήγαive να ειπείς τον τζέλεπη
Αλέκον Φλορέσκον να έλθει έως εδώ. Πες, ότι τον περιμένω
εις την σκάλαν.
ΣΟΛΙΑΚΗΣ: Πάλιν θα την πάθωμεν, τζέλεπη.
ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Γκρεμίσου, μην ομιλείς ουροσύικα (αναχωρεί
ο βιζίταιος).

Σκηνή η'

Αλέκος Φλορέσκος και Χερέσκος

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Αλέκκι, ήμπορω να ανεβώ πάνωω ή είναι
κανένας;

ἐντυχίαν ἀπὸ αὐτᾶς, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ ἀπερᾶσω μᾶλλον προκρίνω καὶ θεὸς δυνεῖται, παρὰ τὴν παρρησιαστικὴν ἐχάρημεν, τὰς ἐνδοξίας πολλαῖς ἀγαθότητας, διὰ τοῦτο πόδους οὐκ ἔρω μοι ἐπιδείξω, μετὰ τὴν ἐντυχίαν, οὗτος οὐτως ἐπαίδευσεν, πότε εἰς τὴν σκάναν φυλάττων, πότε τοὺς ψυχῇ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς ὅλον το διδασκίμα του ἐρωτῶς μου ΧΕΡΕΣΚΟΖ: (ἐβγαίνει καὶ κοίταζει τὴν Κλεοπάτραν...) αχ, τί εἶπε ο σοφιστὴς Ματῆρκος.

ἔργα καὶ ομιλήσεις τί ἔχεις νὰ εἰπῇς καὶ φύγε, διότι ἀκουσες ἈΝΕΚΟΣ ΦΑΝΕΣΚΟΖ: Ἀδελφὲ (τραβώντας τον Χερέσκον),

Χερέσκος, Κλεοπάτρα καὶ Ἀλέκος Φλωρεσκος

Σκηνὴ ι'

ΝΑΤΗΚΟΖ. Ὁ ἀνδρὴς, ζῶν. (αναχωρεῖ) / εἶμαι ἐτοιμος.

ἈΝΕΚΟΣ ΦΑΝΕΣΚΟΖ: Φαίνεται ἔχεις κέφι διὰ μάλα, ἐγὼ διαβόλον σου. τὰ προξενεῖς ὅλα. Ἄοισον κοίταξε νὰ μὴν εὖρεῖς τον κάμνεις μασκαρᾶν. Εὖν ξετρελαίνεις τὴν Κλεοπάτρα. Εὖν ΝΑΤΗΚΟΖ: Ἀλέκο, εὖν με τες κατεργασίες σου με σκάναν τον Νατῆρκο).

ἈΝΕΚΟΣ ΦΑΝΕΣΚΟΖ: (κατεβαίνει καὶ εὐρίσκει εἰς τὴν

Ἀλέκος Φλωρεσκος καὶ Νατῆρκος, υἱὸς Γενεράλη

Σκηνὴ θ'

ΧΕΡΕΣΚΟΖ: (κρύπτεται).

ἰδεῖται καὶ νὰ εὕρω τον μπέλα μου!

ἈΝΕΚΟΣ ΦΑΝΕΣΚΟΖ: (αναχωρεῖ καὶ λέγει). Ἀδελφὲ

ΧΕΡΕΣΚΟΖ: Εἰς το διαβόλο ευχαριστιέμαι.

μάλα, ἡμπορεῖς νὰ τὴν ομιλήσεις.//[f.44r]

ἈΝΕΚΟΣ ΦΑΝΕΣΚΟΖ. Ἀπόψε δὲν εἶναι δουλεία, ἐπειδὴ εἶναι ἄπειροι ἐπᾶνω, ὅπως ἀνθελεί ἀπὸ το παρᾶθρο,

τούτην την νύκταν εδώ και να παρηγορούμαι καν, ηξεύρων
ότι η ερωμένη μου ευρίσκεται πλησίον μου. // [f.45r]

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ: Αχ, ψυχή μου, αν με αγαπάς πήγαινε να
ησυχάσεις, δια να μην ακολουθήσωσι άλλα μεγαλύτερα
κακά.

ΧΕΡΕΣΚΟΣ: Ισού το κάμνω, επειδή με προστάζει πλην
ακουσίως (*αναχωρεί*) δακρυρροών, κυρία μου, μη περιμένεις
ν' ακούσεις άλλο παρά του πολυπαθούς Χερέσκου ειμή
μόνον τον αλιτήριο θάνατον.

ΤΕΛΟΣ

“GENERALUL GHICA”

Comedie într-un act

Personaje [f.31v]

GENERALUL GHICA

MARIȚA FURTUNOAIA – Sultana, Cleopatra fiicele lui Ghica

HERESCU Iubitul Cleopatrei

ELENCO Soția lui și fiica lui Băleanu

BĂLEANU Tatăl ei

BĂLEANCA Soția lui

ANICA FLOREASCA Sora Generalului

ALECU FILIPESCU Iubitul Sultanei

GEORGE Dragoman rus

IANCU GOLESCU

NĂȚINGUL Fiul Generalului

O SERVITOARE a Cleopatrei

SOLCAN DUMITRU Vizitiul lui Herescu

ARBĂNAȘUL celui de mai sus

ACTUL ÎNTÎI

Scena întâi

*Scena se petrece în casa cucoanei Anica Filipescu
Generalul și un servitor*

GENERALUL: N-auzi bre? A venit azi aici Herescu ?

SERVITORUL: N-a venit, boierule (*către sine*) Puțin mi-a lipsit să mărturisesc adevărul.

GENERALUL: Cheam-o pe Cleopatra (*servitorul iese*)

Scena a doua

Generalul și Cleopatra

CLEOPATRA: Ce porunciți, babacă?

GENERALUL: Să mergeți pe Lipsani și să cumpărați de Sfântul Gheorghe ceva să vă eleganțiți, dar să le cumpărați ieftine. Să mergeți împreună cu Marița.

CLEOPATRA: Cum poruncești domnia ta, tată, numai că nu avem groși.

GENERALUL: Să vină pe urmă negustorul să-l plătesc, că acum mă duc la musiu Georgi Dragomanu.

Scena a treia

Cleopatra, Sultana și Marița

CLEOPATRA: Leliță Marița, am găsit iar cum să iau cîte ceva de la atelierul lui Vecari dacă tata ne-a dat voie să mergem și să tirguim pentru Sfântul Gheorghe și ah, poate-l întîlnesc și pe iubitul meu Herescu.

SULTANA: Ah surioară, te văd mereu fericită că sperî să-l vezi pe-al tău dar mie sărmana ziua mi se pare un an întreg și nu nădăjduiesc nimic altceva decît să se termine anul isprăvniciei*, ah, nimic altceva decît să am parte de dragul meu Alecu Filipescu./
/ [f.33r]

CLEOPATRA: Mă întreb surioară de ce să-ți pară așa de rău, știi doar că Alecu te iubește și nu așteaptă altceva decât să moară mama lui ca să se însoare cu tine. Eu săraca, distrusă de dragul iubitului meu Herescu, nu am cea mai mică nădejde că am să mă mărit vreodată cu el. Știind că din cauza mea a luat o bătaie mare de la tata, mă întreb, zău, ce să ne așteptăm de la acest om căzut în mintea copiilor care nu judecă de fel lucrurile și nici nu se gîndește la tineri ori la amorul lor.

MARIȚA: Fetelor, dacă plecați, plecați repede, Anica mea e în pat.

Scena a patra

Herescu, Cleopatra, Sultana și Marița

HERESCU: (*intră grăbit fără să se uite la nimic*) Sărut mîna. M-am întîlnit cu tăticul vostru la Curtea Veche / și am venit îndată. Îmi pare rău, vă văd pregătite de plecare.

CLEOPATRA: Vai, psihi mu, nu plecam pentru altceva decât ca să te întîlnesc pe stradă. Se vede că norocul mă iubește și de aceea te-a trimis aici.

HERESCU: Doamnă, nu sînt vrednic să vă mulțumesc căci știu că mă iubiți.

SULTANA: Uite-l pe tata, vine.

CLEOPATRA: Tata?

SULTANA: Da, da, tata.

HERESCU: Pățesc ca proștii (*se uită în jurul lui*) Ce să fac? Cum să mă ascund?

CLEOPATRA: Intră, psihi mu, în cabinet și cînd tușesc poți să ieși.

HERESCU: Așa am să fac (*intră în cabinet*)

MARIȚA: Eu plec.// [f.34r]

Scena a cincea

Generalul, Marița, Cleopatra, Sultana, Herescu

GENERALUL: Marița, tot aici ești?

MARIȚA: De abia acum sînt gata fetele.

GENERALUL: (*se așează, tușește*)

HERESCU: (*iese din iatac crezînd că tușește Cleopatra și zice*)
Slavă Domnului c-am scăpat! (*îl vede pe general și pleacă*)

GENERALUL: Ce-nseamnă asta ? Măgarul ăsta iar aici ? (*bate din palme*)

CLEOPATRA: (*leșină*)

MARIȚA: Era Alecu.

GENERALUL: (*bate din palme și vine servitorul*) Cheamă-l pe Alecu!

SULTANA: (*iese să-i spună lui Alecu să se prefacă că a fost el*)

GENERALUL: Unde te duci, bre ?

SULTANA: Vin acuma.

GENERALUL: (*o împiedică*) Rămîi în casă!

Scena a șasea

(*Alecu intră înăuntru*) Generalul, Sultana și Marița

GENERALUL: (*furios*) Cînd ai venit, Alecule?

ALECU: Din odaia neneacăi.

MARIȚA: .....n-ai fost în iatac acum? (*îi face semn să spună da, dar el nu vede nimic*)

ALECU: Eu n-am mai intrat în iatac de ieri.

SULTANA: (*îi face semn să se prefacă*)

ALECU: Doar nu-s nebun să dorm ziua.

GENERALUL: Bine, bine, ce făceai acolo?

ALECU: Ședeam dar nu dormeam.

GENERALUL: Nu te întreb dacă dormeai ci...ci dacă erai în iatac.

ALECU: Pe cuvînt, nu dormeam.

GENERALUL: Măi omule, ai fost sau nu ai fost în iatac?

ALECU: Da, am fost în iatac dar n-am dormit.//[f.35r]

Scena a șaptea

Georgi Dragoman, Generalul, Cleopatra, Marița și Sultana

GEORGI: Mă plec în fața evgheniei tale, arhon generale.

GENERALUL: Prea plecată slugă, musiu Georgi.

GEORGI: (*către Cleopatra*) Sărut mîna conîță.

CLEOPATRA: *(se silește să pară veselă dar nu reușește. Se ridică)*

GEORGI: Coniță, astăzi nu sînteți cu chef și-mi pare rău. Eu am venit să-mi uit necazurile văzîndu-vă și uite că dimpotrivă, mai rău îmi sporesc din cauza supărării voastre.

CLEOPATRA: Mare cinste îmi faceți.

MARIȚA: *(pe ascuns, pe cînd Georgi vorbește cu Generalul îi spune)* Poartă-te frumos că aveți nevoie de el./

CLEOPATRA: Ah, lelițo, zău așa, dacă n-ar fi interesul și tata n-ar fi așa cum este nu i-aș da mai mult de un bună ziua.

MARIȚA: Ai dreptate, soro, dacă nu lingusești în stînga și în dreapta, mori de foame.

GEORGI: Mergeți, coniță, în seara asta la teatru? E foarte frumos, o să vă placă, poftiți în loja mea.

SULTANA: Dacă avem încuviințarea tatii.

GENERALUL: Sigur, duceți-vă.

GEORGI: *(dă să plece)* Sărut mîna, vă aștept deseară negreșit la teatru.

Scena a opta

Generalul, Cleopatra, Sultana, Marița și servitoarea

GENERALUL: Căutați fetelor și vă faceți treaba cu musiu Georgi.

SULTANA: Vai, babacă, e simplu, lucru lesnicios, // [f.36r] un pic să-l lingusească Cleopatra, pe mine nu mă place.

CLEOPATRA: Că vreau sau nu, o fac de nevoie, hai să mergem pe Lipsani că se apropie ora mesei.

GENERALUL: Puteți să mergeți, vă așteptăm cu masa.

MARIȚA: Mergeți cu mătușica Anița, eu nu m-am pregătit și nu pot s-o las pe Anica singură, cînd am venit în cameră am lăsat-o cu latropol, dar acuma cred c-a plecat.

GENERALUL: Eu te sfătuiesc să mergi pentru că se pot petrece lucruri care să nu-ți treacă și să nu-mi treacă prin cap. Latropol e dracul gol și cu limbușia lui e în stare să convingă pe oricine și mai cu seamă pe Anica, îți spun eu că face tot ce știe s-o înșele, doar văd ce uitături îi aruncă toată vremea./

MARIȚA: Numai la asta nu m-a dus mintea, mă faceți bănuitoare.

CLEOPATRA: Noi acum ce facem?

SERVITOAREA: *(îi face semn de la ușa Cleopatrei să iasă afară)*

CLEOPATRA: *(îl găsește pe Solcan care îi dă un răvaș, îl ia tremurînd și intră în iatac trăgînd-o pe Sultana)* Vino înăuntru, surioară.

SULTANA: Ce s-a întîmplat?

CLEOPATRA: *(îi arată răvașul lui Herescu)*

SULTANA: *(cu voce joasă)* Citește-l repede.

CLEOPATRA: *(citește agale)* „Îți sărut ochisorii. Vai Cleopatra, psihi mu, scrie-mi repede, dacă se poate, tremur, sărmanul de mine și-ți duc grija, știu că ești simțitoare. Dacă pot, vin deseară să te iau cu caleașca* și iar sufletele o să ni se risipească”. Ce să fac acum, soro, unde să-i scriu??? [f.37r] Și ce anume? Nici n-am timp.

SULTANA: Eu te sfătuiesc sa-i spui lui Solcan prin vizitiu* să vină mai tîrziu și să se ascundă în spatele grădinii și după ce adoarme tata să mergem și noi acolo și dacă vrei îi scrii și îi dai de știre de toate astea prin vizitiu*.

CLEOPATRA: Așa am să fac. *(iese afară)*

Rămasă singură, Sultana își deschide besahteaua în care găsește un suvenir de la Alecu Filipescu.

SULTANA: *(lăcrimînd)* Ah, asta e singura mea mîngîiere, ea mă înveselește, ea îmi sporește supărarea, ea îmi tulbură sufletul, ea e singura mea mîngîiere, ea mă bucură, ea mă întristează și-mi amintește de iubitul meu Alecu. Ah, Alecu! Ah, sufletul sufletului meu! Ah, de-ai fi aici s-o vezi pe iubita ta Sultana care moare, se topește de dragoste năprasnică pentru tine. Ah, de ce să nu fiu în altă situație/ o țărancă de la Săcuieni care nu l-a văzut vreodată pe Alecu. Ah, Sultana, ești pierdută.

ACTUL II

Scena întîi

Iancu Văcărescu și pivnicerul Florescu în grădină

IANCU VĂCĂRESCU: Măi Chelare, unde e coconița?

CHELARU: Acum a fost aici.

IANCU VĂCĂRESCU: Era singură?

CHELARU: Nu, nu era singură . Era cu Alecu Florescu.

IANCU VĂCĂRESCU: Nu poți s-o chemi pe cucoana Cleopatra să-i spun doar o vorbă?

CHELARU: Ba da, dacă-mi promiteți bacșiș.

IANCU VĂCĂRESCU: Măi Chelare, să știi că ai bacșiș bun de la mine, da numai s-o aduci jos pe coconița.//[f.38r]

CHELARU: Eu mă duc și evghenia ta ascunde-te după chioșc ca să nu te vadă nimeni.

IANCU VĂCĂRESCU: Du-te, dar vino repede înapoi, că nu pot să stau prea multă vreme aici. (*intră în chioșc, Chelaru pleacă*)

Scena a doua

Chelaru, Cleopatra, Alecu Florescu, Sultana și Solcan

CHELARU: Coconiță, poștiți în chioșc (*vin toți acolo, Iancu Văcărescu îl vede pe vizitiul* lui Herescu și nu vrea să se arate*).

CLEOPATRA: ....Vizitiul*. Ia vino aici, Dumitre, să-i spui gelepului că am aranjat treaba pentru gelepul Alecu.

ALECU FLORESCU: Mai bine mă duc acolo să le spun toată povestea.

CLEOPATRA: Așa să faci. Să-i spui gelepului că-i sărut ochii / și că vine mai pe seară acolo vărul să-i spună povestea.

SOLCANU: Cum poruncești, conită.

SULTANA: Mai bine decît să-i spui vizitiului, scrie-i pe o hîrtiuță, s-ar putea să n-aibă timp să vorbească cu el. Știi prea bine că-l păzește scorpia de nevastă-sa, răvașul poate să i-l dea cu ușurință.

CLEOPATRA: Bine zici, soro (*către Sultana*). Șezi Dumitre pînă scriu.

DUMITRU: (*se duce în spatele chioșcului unde e ascuns Iancu Văcărescu și face pipi pe el fără să-l vadă*)

CHELARU: (*strigă*) Nu, nu asta, nu te p...acolo am pus castraveți pentru general și se strică.

DUMITRU: Ce dracu, de castraveții generalului nu pot să mă p.... liniștit ? Am auzit ce-i plac generalului castraveții cum îi plac agăi al meu midiile!// [f.39]

CHELARU: Păi, măi Dumitre, ascultă-mă, du-te în altă parte și te p... că strică.

DUMITRU: Tu zi ce vrei eu m-am p....

CLEOPATRA: Dumitre, auzi la mine (*se apropie Solcan, îi pune în mână răvașul și el pleacă*) Slavă Domnului, surioară că am terminat cu treaba asta.

SULTANA: Să mergem ca-nceput să picure și mi-e teamă să nu ne prindă vreo ploaie mare. (*pleacă în fugă și hohotind de râs*)

Scena a treia

Iancu Văcărescu și Chelaru

IANCU VĂCĂRESCU: (*Iese de sub chioșc cu barba plină de p... și de noroi*) Chelare, ai văzut ce-am pățit?

CHELARU: Ce să-ți fac, cucoane? Te-am servit cum am știut mai bine și pentru bacșișul ce mi se cuvine.

IANCU VĂCĂRESCU: Am pățit cum spune proverbul, sînt și p.... și c.... / și cu banii dați, mai bine nu făceam așa și nu eram nelegiuit. Poate aș fi văzut ceva din notița aceea, bărbatul ei, Hefaistos o păzește de parcă ar fi Diavol. Bine pică vorba aceea că cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul. Cum să mă duc eu acum acasă? Mi-e rușine de servitori, cămașa mi-e leoarcă de p..... lui Solcan și barba plină de noroi (*scoate o rupie din buzunar și-i dă lui Chelaru care n-o primește*)

CHELARU: Un specimen ca ăsta este, cocoane, adevărat boier, eu te aștept în ploaie trei ore și mi-am stricat opincile coborînd pe scară și puțin mi-a lipsit să nu mănînc bătaie de la vizitiul lui Herescu ca să nu se p... pe barba ta și acum îmi dai o rupie. Păi zău așa, dacă știam l-aș fi pus nu doar să se p... pe tine, dar să se și c....

IANCU VĂCĂRESCU: Taci, moș* Chelare, să nu te audă cineva că mă faci de râs, spune-mi doar ce dorești să-ți dau.//[f.40r]

CHELARU: Cucoane, eu mă mulțumesc să mă despăgubești de povestea cu castraveții, cu un florin cel puțin.

IANCU VĂCĂRESCU: (*își scoate punga și îi dă un florin*) Ia, moș*Chelare, un florin, cît mi-ai cerut, treacă de la mine, tot pățitu-i învățat. (*pleacă*)

Scena a patra

CHELARU: Acu, n-o fi păcat să cumpăr castraveți cu florinul ăsta? Ca să nu știe generalul că ai noștri sînt p..... îi spăl pe-ai noștri ca să treacă mirosul și florinul îl cheltuiesc la crîsmă* cu prietenii mei, așa am să fac.

ACTUL III

Scena întâi

*Generalul, Georgi, Dragoman, Cleopatra, Alecu Filipescu,
Anica Floreasca, Așteptați la masă – Chelaru*

GENERALUL: *(vede castraveții și nu înțelege)* Bre, bre, bre!
Azi avem și castraveți!

GEORGI: Castraveți pe vremea asta, n-am mai văzut!

GENERALUL: De-aia mă mir și eu./

ANICA: Vedeți, boier Dragoman, ce roditoare mi-e grădina?

GEORGI: Chiar că e roditoare, dar ai și grădinar bun. *(toți în cor ha, ha, ha)*

ANICA: Nici eu nu stau degeaba, mereu lucrez în grădină.

GEORGI: Cred.

GENERALUL: *(mănîncă castraveți, îi găsește gustoși, tot așa și Georgi)* Pe cîntea mea, castraveții ăștia fac toate paralele.

GEORGI: *(le dă și Cleopatrei și Sultanei)* Pofțiți doamnelor!
(îi iau și rîd continuu căci își aduc aminte de întîmplarea cu castraveții)

SULTANA: Surioară, tu nu mănînci?

CLEOPATRA: *(cătreflorescu)* Îți vine să rîzi, nici nu-i atingi vere *(toți se întrebă de ce rîd)*

CHELARU: Boierule, acum știu că-mi dai bacșiș.

GENERALUL: Ha, ha, ha. *(își scoate punga și-i dă zece parale)*

GEORGI: Ia și de la mine *(îi dă un florin)*//[f.4 lr]

CHELARU: *(ieși și vorbește singur)* Pe cuvînt n-am știut că p.... vizitiului le pare așa gustos boierilor. De-acum în colo am să-l poftesc pe Dumitru să ude la fel grădina.

Scena a doua

Alecu Filipescu și Herescu

ALECU FILIPESCU: (*intră în odaia lui Herescu*) Sărut mîna, boierule.

HERESCU: Sluga ta plecată, neicuțule frate, de trei ceasuri te aștept.

ALECU FILIPESCU: Abia acum ne-am sculat de la masă.

HERESCU: Povestește-mi, să-mă-ngrop, toată povestea și cum stă chestiunea. Pe scurt însă că oricînd poate veni cineva și atunci e mai rău decît prima dată.

ALECU FILIPESCU: Frate, eu știu numai atît: m-a chemat generalul și m-a întrebat de unde vin, eu i-am spus că din odaia neneacăi. Atunci verișoară-mea mi-a făcut semn și să spun că sînt în iatac, ceea ce eu am făcut/ și el a primit și așa s-au dus toate.

HERESCU: Am vreo nădejde s-o văd deseară?

ALECU FILIPESCU: Mi-a zis că dacă vrei s-o întîlnești, vino pe la un ceas din noapte cînd se duc toți la teatru și ea e singură, o să se facă bolnavă.

HERESCU: Acum du-te, și-ți mulțumesc. Să mă aștepte deseară. Acum sînt silit să mă duc cu Elena mea la plimbare, fără voie, de ochii lui socru-meu, dacă nu fac așa nu mai pup isprăvnicia.

ALECU FLORESCU: Păi da, păi da.

Scena a treia

Elena și Herescu

ELENA (*fîica lui Băleanu*): Ne ducem, frate, la plimbare sau nu?//[f.42r]

HERESCU: Îmi beau ciubucul și plecăm. Elena, psihi mu, de ce nu-i spui lui tăticu de isprăvnicia* mea? E păcat să stau de-atîta timp fără treabă. M-am afanisit. Numai din punga de la moșii, cîștigul l-am mîncat de acum doi ani.

ELENA: Nu zice l-am mîncat, zi-i l-am mîncat cu Cleopatra. Zău, cînd îmi aduc aminte, mi se usucă sufletul.

HERESCU: Nu, surioară, de ce ești așa? Nu mai e nimic și toate au fost minciuni, nimicuri, stai liniștită.

ELENGO: Pentru mine nu sînt nimicuri, e mare lucru.

Scena a patra

Băleanu, Băleanca și cei de mai sus

BĂLEANU: Bună ziua, copii, ce faceți? (*i se închină amîndoi*)

HERESCU: Ne pregătim să mergem pe pod.

ELENGO: Mai întîi ne-am adus aminte de necazuri mai apoi ne-am gătit de plecare./

BĂLEANCA: Ce necazuri aveți voi?

ELENGO: Ah, neneacă, bărbatu-meu stă de atîta vreme fără treabă, avem atîtea cheltuieli, e puțin lucru ăsta?

BĂLEANU: Taci, am vorbit cu vistierul, i-am zis și cuscrei mele să vorbească cu domnul de isprăvnicia ta și mi-a dat nădejde.

HERESCU: Zău, babacă, bineați făcut c-am ajuns la sapă de lemn.

BĂLEANU: Să ne ducem pe pod.

HERESCU: Eu merg cu Elengo.

BĂLEANU: Ași, eu cu nevasta mea. (*pornesc*)

Scena a cincea

Alecu Filipescu, Iancu Golescu și un arbănaș. Intră înăuntru.

ALECU FILIPESCU: E acasă gelepul?

ARBĂNAȘUL: Nu, gelepule, nu e aici.

IANCU GOLESCU: Se plimbă la Chelărească*./[f.43r]

ALECU FILIPESCU: Bine zici.

ARBĂNAȘUL: Nu, gelepule, s-a dus cu cuconița.

IANCU GOLESCU: Cu cuconița?

ARBĂNAȘUL: Da, cu cuconița!

IANCU GOLESCU: Merită să scriem undeva. Herescu cu nevasta lui pe pod*, nu-mi vine să cred.

ALECU FILIPESCU: O să citim la gazete*.

IANCU GOLESCU: Chiar că merită prinsă la gazete* (*pleacă*).

Scena a șasea

Herescu și arbănașul

HERESCU: (*intră*)

ARBĂNAȘUL: Gelepule, a venit gelepul Alecu?

FILIPESCU: Cu gelepul Iancu Goleșcu.

HERESCU: (*singur*) Dacă nu mă duceam cu Elengo, ar fi făcut isprăvi mari. Parcă se mișcă ceva.

Scena a șaptea

Herescu și Solcan

HERESCU: Dumitre, du-te spune-i gelepului Alecu Florescu să vină pîn-aici. Spune-i că-l aștept pe seară.

SOLCAN: Iar o pățim, gelepule.

HERESCU: Mișcă-te, nu mai vorbi prostii! (*pleacă vizitiul*)*

Scena a opta

Alecu Florescu și Herescu

HERESCU: Alecuțule, pot să urc sus sau ai pe cineva?

ALECU FLORESCU: În seara asta nu e rost, sînt mulți de tot sus, dacă vine la fereastră, da, poți să-i vorbești.//[f.44r]

HERESCU: Fir-ai al naibii, mulțumesc.

ALECU FLORESCU: (*pleacă zicînd*) Frate, ascunde-te sub scară să nu te vadă cineva, că-mi găsesc beleaua.

HERESCU: (*se ascunde*)

Scena a noua

Alecu Florescu și Năîngul, fiul generalului

ALECU FLORESCU: (*coboară și-l găsește sub scară pe Năîng*)

NĂÎNGUL: Alecule, tu cu șmecheriile tale mă faci de rîs. Tu o scoți din minți pe Cleopatra. Tu le faci pe toate. Fii atent să nu dai de Dracu!

ALECU FLORESCU: Ți s-a făcut de ceartă, eu sînt gata.

NĂȚINGUL: Nebunule, dobitoc ce ești! (*pleacă*)

Scena a zecea

Herescu, Cleopatra și Alecu Florescu

ALECU FLORESCU: Frate, (*îl trage pe Herescu*) ieși, spune-mi ce-ai de spus și pleacă, ai auzit doar ce-a spus pantofarul de Matingo.

HERESCU: (*iese și se uită la Cleopatra*) Ah, sufletul meu. De cînd te iubesc mă chinui. Cînd m-ascund pe scară cînd pe poduri și pe te miri unde. Cu toate astea, mi se pare mai mică nefericirea pe care dragostea asta mi-a dat-o pe lîngă fericirea pe care mi-a scos-o în cale norocul. De aceea mai bine orice nefericire decît cea mai mică fericire, de aceea m-am hotărît să petrec noaptea aici, și nu mă plîng, știu că iubita e aproape.//[f.45r]

CLEOPATRA: Ah, psihi mu, dacă mă iubești, du-te să te liniștești, să nu mai vină rele și mai mari.

HERESCU: Așa fac dacă-mi poruncești, dar plîng (*pleacă*). N-aștepta s-auzi altceva despre sărmanul Herescu decît c-a murit ca un sărman.

SFÎRȘIT

ΚΩΜΩΔΙΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΒΛΑΧΙΑΣ

f.1r

[Ms. gr. B.A.R. 733]

Επονομάσθαισα η υμνολογία των ιατρών εις τον
Ἄδην
Εἰς τρεῖς πράξεις
[1]820
κατά μήνα Ἀπρίλιον /

Thouandtia Nela Ins. Agazias

Εὐνομένη αὐτῶν πάλιν

Joseph J. Walker

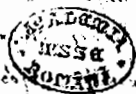
63 Jan Nov

Les Jours de la semaine

575 00
8208

...and the ...

مورکي مورکي
حاجي حاجي
توسا توسا
توسا توسا

Πρόσωπα

ΖΕΥΣ

ΓΑΝΝΥΜΗΔΗΣ

ΕΡΜΗΣ

ΚΡΙΤΑΙ ΆΔΟΥ

ΑΙΑΚΟΣ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΗΣ, ΧΡΗΣΤΑΡΗΣ, ΡΑΪΤΕΡ, ΑΡΣΑΚΗΣ,
και λοιποί Εξοχότατοι Ιατροφιλόσοφοι

ΒΟΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ Μαγνητιστας

ΣΚΕΛΕΘΡΑ διαφόρων αδίκως αποθανόντων και η ΣΚΙΑ του από
μαγνητισμόν αποθανόντος.

Φιλαναγνώσται

Επειδή και η βάση του παρόντος μου πονηματίου είναι η αλήθεια δεν χρήζω ποσώς επιχειρημάτων ρητορικών εις καλοπισμόν του, ἀλλ' εν σύντομω παρακαλώ τους αναγνώστες της κωμωδίας ταύτης, ιν απαθώς αναγνώσκοντες τ' αληθή κρίνουνσι. Τα εμφανιόμενα πρόσωπα ας μη πειραχθόσι, αν τοιούτο τρόπως παρά του κονδυλίου μου ατακάρονται, καθό αι διάφοραι μου διαγνώσεις των παθών εις τους ασθενείς ετοίασαν το φιλαληθές κονδύλι μου να ειπεί ενός εκάστου τα ελαττώματα, μάλιστα εις μίαν τέχνην, οπού οι μεγαλύτεροι προφέσορες της μετά λόγου είπον, ότι είναι ατελέστατη. Η Εξοχότης των λοιπόν απαγγελλόμενοι τοιαυτήν τέχνην, στοχάζομαι ανάρμοστον είναι να πειραχθόσι ακούοντες τα σφάλματα της ατελείας των. Αν όμως και πειραχθόσι το μόνον καταφύγιον της φιλοτιμίας των είναι να πιουν ξύδι.//[f2r]

Ερημή ηκουσες καν εσθ δι' αυτην την τέχνην;
 ΑΔΗΣ: Ιατρος Μαγνητιστας; Πρωτην φοραν οπου ακουω.
 μας / εδιδαν ολο εναντιαν ιατρικα.

ειναι ο θανατος, ωσαν οπου οι ιατροι μη γνωσυντες τα παθη
 αναδωσιν ωσαν ιατρικα, οτι το μονον ιατρικον δι' εμας
 να κοιμηθωμεν και εφυπνουσ ερωτωντας μας η ψυχη μας η
 τα διαιτατομενα της πεπλεγμενης του τεχνης, μας εκμαθ
 κ' ενας νεοφερμενος ιατρος μαγνητιστας, οστις ακολουθων
 πλησιεσσοι των συγγενων μας εφεραν να μας κουραρει,
 πασαπορι της δι' εδω εκσπεδισιονης μας, τοτε οι
 πληροφορηθημεν, αλλα, εω μας ετοιμαζον οι Εξοχοι το
 ΖΚΕΑΕΡΑ: Οχι πως ημεις αφ' εαυτου μας
 ηκουσαμε, και οχι ιατρικης;

οεις μονος σας ειπατε οτι μονον σερβαν φιλοσοφιας
 ΑΔΗΣ: Και ποθεν δεδωται υμιν αυτη η πληροφορια; Αφου
 τους, δια να μας κηπουν διαγινωσκων των ασθενειων μας.
 θελουντες να δοκιμασουν εις τα σωματα μας την ατελη τέχνη
 ασθεναι μας καιτοι μη νοουσαι επικυνδυνοι, αυτοι οι Εξοχοι
 φιλοσοφιας, αλλ' ηλθομεν να σε παραπενοηθωμεν, οτι αι
 πληροφορηθημεν κ' ημεις διδαχθεντες την σερβαν της
 αγνοουμεν οτι καθε γεννητον εχει και φθοραν. Αυτα
 ΖΚΕΑΕΡΑ: Οχι πως ειμεθα προπτερις, αλλ' ουτε
 προπτερις;

κίνησης ειναι μια; Η ισως πρετεντερετε αθανασιαν και σεις
 Η φαίνεται οτι αγνοειτε οτι ολων ευγενεια των οντων η
 ΑΔΗΣ: Και ποιοι εισθε σεις; Και ποθεν αυτη η αναδεια;
 Χρησταρην, Σιλβεστρον και λοιπους.

επαγγελομενους ιατροφιλosophους Βουκουρεστιου ως τον
 ανθρωπον εν τούτω και να φθειρεται απο αυτους τους
 εντροπη σας στοχαζόμενα ειναι να περιπαλίζεται η
 ΖΚΕΑΕΡΑ: Μεγαλειότητα θεε, και διοικητα του Αδου

Αδης, Ερημη και τα Ζκέλερα

Στην η πρώτη

ΠΑΕΙΣ Α

ΕΡΜΗΣ: Προ μηνών σχεδόν εξ ὧν εἰς το παράλιον καὶ βλέπων μακρόθεν ἐρχόμενον τὸν Χάρωνα με τὸ καῖκι τοῦ πολλὰ φορτωμένον, ἐπερίμενα ἕως ὅτου ἦλθε καὶ ἐρωτήσας ποῖος οὗτος ὁ θνητός, καὶ πῶς τέθνηκεν; Ἐνῶ εἰς τὴν Βλαχίαν συγκατανεύσει ὅλων τῶν θεῶν ἀσθένεια δι' ἐξ μηνῶν δὲν θὰ ὑπάρχει, τότε μ' ἀπεκρίθη ὁ Χάρων, ὅτι αὐτός ἐῖναι ἓνας ἀρχοντας κραγιοβάνος, οὐδὲ μαγνητιζόμενος ἀπέθανεν· νομίσας δὲ τὰ λεγόμενα τοῦ Χάρωνος ἀσιατικά· τινὰ δὲν ἐμβήκα εἰς περισσοτέραν ἐρευνᾶν· ἀν' ἀγαπάτε· ὁμῶς νὰ κράζομεν τοὺς κριτάς, τὸν Χάρον, καὶ τὴν Οὐκίαν, καὶ θέλει πληροφορηθῶμεν περὶ τῆς νεοφανείσης τέχνης·

ΑΔΗΣ: Ἐν τῷ ἅμα νὰ ἔλθοσιν ὅλοι ἐμπρὸς μου· (*Ερμῆς ἐξέρχεται*)

Σκηνή Β'

Αδης, Ερμῆς, Κριταί καὶ ἡ σκιά τοῦ ἀρχοντος Κραῖοβάνου

ΑΔΗΣ: Κριταί! Πῶς εἰς τὴν προ ἐξ μηνῶν γεννηθεῖσαν ἐρευνᾶν τοῦ ἀρχοντος κραῖοβάνου δὲν μας ἀναφέρετε τὰς αἰτίας τῆς θανάτου;

ΚΡΙΤΑΙ: Τὸ ραπόρτον ἔκτοτε σὰς ἐστάλη·

ΑΔΗΣ: Ερμῆ νὰ εὐρεθῇ τὸ ραπόρτον!

ΕΡΜΗΣ: Θέλετε δουλευθεῖ.

ΑΔΗΣ: Ἐν οσοῦτῳ γὰρ φέρετε ἐμπροσθέν μου τὸν κραγιοβάνον δια νὰ τὸν ἐρωτήσω κα' γῶ·

ΚΡΙΤΑΙ: Ἰδοὺ τὸν καὶ ἐρωτήσατέ τόν·

ΑΔΗΣ: Σκιά! Εἰδὼ ἕκαστος χρεωστεῖ νὰ εἰπῇ γυμνήν τὴν ἀλήθειαν τῆς θανάτου.

ΣΚΙΑ: Εγὼ ἀσθένειαν καμμίαν δὲν εἶχα εἰμὴ ἀκούων ὅτι δια τοῦ μαγνητισμοῦ κάθε χρονικὸν πάθος ἰατρεῖται, καὶ τὸ πολυσώματόν μου νομίσας πάθος τι, ἔκραξα τὸν νεοφανέντα μαγνητίστην ὅστις βλέποντάς με εἶπεν ὅτι μόνον δια τοῦ μαγνητισμοῦ ἐμπορεῖ νὰ μετριάσῃ τὴν παχυτητά μου, καὶ οὕτως ἐτιάσθην νὰ τὸ ἀκολουθήσω.// [f.3r] Ὅστις δι' ἓνα ολόκληρον μῆνα μ' ἐδιόρισε νὰ τρώγω μόνον λαχανατουρσί νὰ πίνω καὶ λεμονάδαν ἀπὸ δριμύ ζῦδι

και έπειτα θα με μαγνητίσει δις την εβδομάδα. Αφού λοιπόν το στομάχι μου αδυνάτισε μεγάλως, και επομένως η χοντρότης του σώματος μου άρχισε να ελαττούται, ενομίσα τωούτι, ότι θα ιατρευθώ. Μια λοιπόν των ημερών κάμνοντάς με να κοιμηθώ, αιφνιδίως βλέπω τον εαυτόν μου μετακομιζόμενον εις την αχαιρουσίαν λιμνήν πέρα του Χάρονος· αυτά είπε εν σύνδομω όλα τα διαλέξαντα. Πόθεν όμως και επροξενίθη αυτός ο αιφνίδιος θάνατος αγνοώ· και μου κακοφαίνεται εις άκρον, οπού δεν ήκουσα τον εξοχότατων Αναστασίον, όστις μ'εμπόδιζε δια να μεταχειρισθώ την τζαρλατανίαν.

ΑΔΗΣ: Αμαρτάνεις, άνθρωπε, λέγον, ότι σου κακοφαίνεται γιατί απέθανες αδίκως, ενώ αι Ειμαρμέναι, έχουν τας προσταγάς μας, δια τον καθένα σας, και φαίνεται ήτον αποφασισμένον, και σχεδόν άφευκτον, δια ν'αποθάνεις.

ΕΡΜΗΣ: Ιδού το ραπόρτον των κριτών δια την σκιάν ταύτην. Τι προστάζετε λοιπόν ν'αναγνωσθεί ή όχι;

ΑΔΗΣ: Όχι Ερμή· επειδή και η σκιά μας έκαμε την έκθεσιν του μαγνητίστα· μ'όλον τούτο είμαι περίεργος να μάθω, αν ο πατήρ ημών ο υψιβρεμέτης Ζευς έχει ιδέαν αυτής της τέχνης.

ΕΡΜΗΣ: Αν προστάζεται, είμαι έτοιμος να εγκαίνω...

ΑΔΗΣ: Άπελθε, λοιπόν, ειπέ πάντα τα διατρέχοντα της νεοφανείσης τέχνης, προσέτι και την ρεζουλοσιόν, των σκελέθρων κατά των ιατρών, και ότι εγώ απεφάσισα να φέρω εις το κριτήριο μου όλους τους ιατρούς και ότι επιθυμώ μεγάλως να παρερευθεί και η αυτού θεότης εις την μέλλουσαν βάσανον, και αν αγαπά αύριον εις τας β' ώρας φράγκικας, ας ορίσει.

ΕΡΜΗΣ: Αμέσως, θέλω υπάγει, τι προσταγή όμως δίδετε δια τα σκέλεθρα, να μείνουν, ή να φύγουν.

ΑΔΗΣ: Να μη φύγουν· ότι τώρα οπού είναι και οι κριταί, εδώ θα κάμω λεπτομερώς τον βάσανον· είπε όμως του Αιακού αν είναι και άλλαι σκιαί έχουσαν προτζέσον κατά των ιατρών να τας εμφανίσει εις την κρίσιν, κ'εσύ εξακολουθεί τον δρόμον ταχέως (ο Ερμής εξέρχεται).

Σκηνή Γ'

Άδης και Κριταί

ΑΔΗΣ: Ακατανόητος μου φαίνεται, το κατ'εμέ η νεοφανείσα τέχνη του μαγνητισμού, και είμαι εις απορίαν μεγάλην, πόθεν αυτή η τέχνη ευγήκεν εις τον κόσμον· μ'όλον τούτο άλλο δεν ημπορώ να ειπώ, ειμή ότι ο πατήρ ημών ο υψιβρεμέτης Ζεὺς αυτό τούτο μέχρι του νυν το είχεν φυλαγμένον εις καμμίαν κόχην ως μυστήριον, και τώρα το εύγαλεν εις φως· εν τούτοις όμως έστειλα τον Ερμή δια να τον ερωτήσῃ και θέλει πληροφορηθόμεν αν είναι της θεότητος του εφεύρεσις· Δεν εξεύρω, αν ενθυμείσθε, όταν προ τριών μηνών ήλθεν εδώ η σκία του περίφημου προφέσσορος προυσσιάνου, και ερωτώντας δια τινά νέα της Προυσσίας μας είπεν, ότι διοργανίζεται εκεί να συστηθεί ακαδημία νέα ιατρική και φαίνεται αυτή θέλει είναι.

ΚΡΙΤΑΙ: Εμπορεί να είναι και ούτως· Πλην αυτάς τας τέχνας, ως εις το σύστημα της γενικής ιστορίας και ιατρικής φαίνεται εφευρετής να είναι ένας ελβετογάλλος, και από ένα καιρόν και εδώθεν οι βασιλείς της Ευρώπης δια τα τέλη τους την εμπόδισαν.

ΑΔΗΣ: Και που είδατε αυτό το βιβλίον· καθότι είμαι εις άκρον περίεργος να το ιδώ.

ΚΡΙΤΑΙ: Αυτό το βιβλίον προ πολλοτάτου καιρού ο Χάρων μας το έφερεν από την βιβλιοθήκην του περίφημου Βολτέρ· και αναγινώσκοντας το του το εδώσαμεν πάλιν και αγνοούμεν αν το έχει.

ΑΔΗΣ: Να κραχτεί ο Χάρων.

Σκηνή Δ'

Χάρων και οι ρηθέντες

ΚΡΙΤΑΙ: Φίλε Χάρων! Το σύστημα της γενικής ιστορίας και ιατρικής οπού ο Βολτέρ μετακομιζόμενος εις το καΐκι σου έδωσεν αντί του οβολού το έχεις, η όχι·

ΧΑΡΩΝ: Όχι

// [f4r]ΑΔΗΣ: Και τι το έκαμες;

ΧΑΡΩΝ: Μία των ημερών έμεινα χωρίς χαρτζιλίκι, και ακούοντας ότι στο χελεσταίον του Γκίκα ευγήκαν τα κεράσια, κατά τύχην μοι παρρησιάζονταν τρεις ιατροί, ο κύριος Ραΐδερ, Κονσταντινάκης και Χρησταρής και βλέποντες αυτό το ογκώδες βιβλίον, μ'ερώτησαν τι βιβλίον είναι; Τους απεκρίθην, ότι αυτό είναι το γενικόν σύστημα της ιατρικής και της νεοφανείσης τέχνης του μαγνιτισμού ερωτούντές με τι πόσον ζητώ, τους είπα ότι τέσσερες οκάδες κεράσια και έτσι φέροντάς μου τα κεράσια, τους το έδωσα και ελπίζω δι αυτού του βιβλίου ν'αποκατασταθούν καλύτεροι ματζελάριδες·

ΑΔΗΣ: Κρίμα καϊμένε οπού είσαι τόσον λαίμαργος· Ενώ αυτό το βιβλίον τουλάχιστον άξιζεν υπέρ τους χιλίους οβολούς.

Χάρων Με κατοφαίνεται, τη αλήθεια, να με νομίζετε τόσον ανίδεον και λαίμαργον· εγώ όμως αν το έδωσα δια τόσοην τιμήν ηκολούθησα την φινέτζαν του ψαρά, οπού με μικρόν σκολίκι πιάνει μεγάλον ψάρι· η εξοχότης των όμως μ'υπεσχέθησαν δε γαλαντόμ να με γεμίζουν συχνότερα τό καϊκι μου με πτώματα, κάμε κόντο λοιπόν πόσα εμπορώ να πιάσω από αυτό το βιβλίον και το περιπλέον οπού κάμνοντας λογαριασμόν του απερασμένου χρόνου τα πτώματα με τα περσινά και φετισινά βλέπω μιαν διαφοράν 75% προσθήκης, πως σε φαίνεται λοιπόν, μ'εγέλασαν;

ΑΔΗΣ: Βέβαια σ' εγέλασαν, με το να με λέγεις ότι τον επερασμένον χρόνον και εφέτος ήτον πολλά πτώματα εις το καϊκι σου· αυτό δεν είναι έργον αυτουών αλλά της Ειμαρμένης.

ΧΑΡΩΝ: Τι με λέγεις! Αυτοί είναι παραλογισμοί αφού όλοι οι θεοί εν γένει από κακίαν τους απεφάσισαν δι εξ μήνας να μου μουφλουζεύσω· Ειπέτε μου λοιπόν ποίον δικαίωμα έχει η Ειμαρμένη άνευ συγκατανεύσεως των θεών να αφαιρεί ζωήν; Οι ιατροί όμως, αυτοί ας είναι καλά δεν χρήζουν ποσώς διαγνώσεως της ασθενείας, αλλ' άμα οπού ζητηθώσιν εις τον ασθενή τον βλέπουν την γλώσσαν, πιάνουν τον σφιγμόν του, τον ερωτούν κι άλλα τινά συνηθή τους, και ευθύς ριτζέταν / εναντίον της ασθενείας των, όχι

τόσον από άγνοιάν των, αλλ' από φιλοτιμίαν, διότι μοι το υπεσχέθησαν

ΑΔΗΣ: Αυτά είναι τα συνηθισμένα σου χαρίσματα Χάρων! Καθό ουδείς των επιγείων δύναται να διαλείψει και διασείσει την απόφασή μας·

ΧΑΡΩΝ: Αμ η απόφασις των θεών όλων δεν είναι οπού εις διάστημα εξ μηνών να μην αποθάνει κανείς εις Βλαχίαν; Πως λοιπόν το καϊκι μου καθ'εκάστην δεν ησυχάζει, και ενίστε τη αλήθεια δεν ημπορώ να γευματίζω καν.

ΑΔΗΣ: Δια να μάθεις κ'εσύ τρισάθλιε όλες τας μυστικές αποφάσεις των θεοτήτων, σοι χρειάζεται καιρός·

ΧΑΡΩΝ: (καθ'εαυτόν) Όσα δεν φθάνομεν, τα λέγομεν πως δεν μας αρέσουν. Λέγει η κοινή παροιμία "ή εμένα τι με μέλλει" αυτοί θα πληροφορηθούν εντός, ολίγου· Έχετε να μοι προστάζετε άλλο τι ότι θα πηγαίνω εις τον Αιγιαλόν·

ΑΔΗΣ: Αν εύρεις τους ιατρούς οπού έδωσες το βιβλίον ζήτησέ το δια μιαν ημέραν·

ΧΑΡΩΝ: Δεν πιστεύω να το δώσει· μ'όλον τούτο εγώ ακολουθώ την προσταγήν σας·

Σκηνή Ε΄

Ερμής, Άδης και Κριταί

ΕΡΜΗΣ: Ήμουν εις τον οψιβρεμέτην Δία και τω είπον τα προστεχθέντα μοι και εις απόκρισιν μοι είπεν, ότι αύριον ερχόμενος θέλει σας ειπεί εκ στόματος τα πάντα . Εκείνο οπού εγώ εκατάλαβον από ολίγην ομιλίαν, έχει ιδέαν του πράγματος·

ΑΔΗΣ: Πάγει καλώς· εν τοσούτω όμως ας έλθοσιν αι σκιαί, ότι ο Χάρων μας επληροφόρησεν, ότι οι του Βουκουρεστίου ιατροί έχουν κοντράκτον μετ'αυτού να θυσιάζουν εις τας αλόγους υποσχέσεις των την ανθρωπότητα·

ΕΡΜΗΣ: Εις παρομοίαν ομιλίαν μετ'αυτού στοχάζομαι δεν ήτον αρμόδιον να εμβείτε, διότι πέρνει θάρρος και εξεύρετε πόσον αυθάδης είναι.//[f.5r]

συγγνωμὴν διὰ τὴν ἀνησυχίαν σας ἐδωσαμεν.
 διαφθέντες ἡμᾶς, ἐταγκεστήσαμεν, καὶ ζητοῦμεν
 ποιεῖσθαι ἀπὸ τὴν πρὸς τοὺς ἰατροὺς ἀναφορὰν τοῦ
 μητροπολίτου Βλαχίας, καὶ φοβοῦμενος μήπως χάσῃ τοῦ
 αὐστηρὸς τρόπος τοῦ δικάζειν οἰοιᾶται μετὰ τοῦ νυν αἰγίου
 δικαίου του, καὶ τῶρα βλέπομεν, ὅτι τοῖς τριμηνύμασι σας καὶ οὐ
 καν ἐδῶ εἶναι ἐλκευθεῖον εἰς τὸ να ἐκθῆται τινὰς ἀφόβως τα
 ἑκαὶ: Μεγαλειότης θεοῦ τοῦ Ἄδου! Ἡμεῖς ἐλπίζομεν ὅτι

καὶ περὶ αὐτὸν ἐδῶ εἶναι διαφορετικότερα.
 ἰνφορμᾶς ὅτι τὰ χρεῖ των κρινόμενων εἰς ὅλα τα κριτήρια
 να περὶ αὐτοὺς τα μηδαινὰ ταῦτα καὶ πρέπει να τοὺς
 συγχωρεθῇ τοιοῦτους ἰατροὺς, οἵτινες ἔχουν διπλάσια
 δυσπεκτον ἀσθαλείας εἶναι ὡς ὅσον δὲν εἶναι
 ἌΔΗΣ: Το καπὸν τοὺς Ερμῆ! Πλήρης παραλογισμὸν καὶ
 κρινουσα, θέλει ἡμᾶς συγχωρήσει.

παραλογισμὸν, τότε ἡ γενναίωσυχία σας, ὡς ἀπαθῶς
 τοὺς ἰατροφίλοσφους Βουκουρεστίου, ἡμᾶς βιάσει εἰς τινὰ
 ἡμᾶς. ἂν ὅμως ἡ μεγάλη ἀδικία οὗτος ἡμᾶς ἐπροξενήθῃ ἀπὸ
 ἀλλ' ἁπλῶς καὶ τακτικῶς θέλει εἰσπόμεν τα δικαιολογήματα
 ἑκαὶ: Ἡμεῖς ποτετὶαν καμμίαν δὲν ἔχομεν να κάμωμεν,

θέλει λάβει καὶ τιμίαν
 ποτετὶαν ὅτι οὐ ἀσθαδῆς κατὰ οὗτον δὲν θέλει εἰσακουσθεῖ
 ἕκαστος τα παρὰ πὸν τοῦ χωρὶς να παρεκτραπεί εἰς
 προσταγὴν τοῦ Ἄδου. ὅθεν με καλὴν ἀρμονίαν να εἴπει
 ΕΡΜΗΣ: (πρὸς τὰς σκιάς) Ἀκούσατε τὴν θέλησιν καὶ
 καὶ βαθμηδὸν κατὰ τὴν εποχὴν οὗτον ἀπέθανον

ἌΔΗΣ: Ερμῆ! Εἶπε των σκίων τακτικῶς να ἐκθέτονται,

Ἄδης, Κριταί, Αἰῶνος, Ερμῆ καὶ αἱ ἑκαὶ

Σκηνὴ Α'

ΠΡΑΞΙΣ Β'

Τέλος τῆς Α' Πράξεως

Σκέλεθρα.

ἌΔΗΣ: Εὖ ἀρκετὰ τὸν ὕβρισαν ἐν τοσοῦτα ἐλθοῦσι τα

ΑΔΗΞ: Τα χρέη κάθε κριτού είναι να εμποδίζει τους κρινομένους από αλόγους / και με κατηγόριας συνοδεύμενους εκθέσεις κατά των αντιδίκων τους όθεν, έκαστος υμῶν ας ειπεί τα δικάια του, και θέλει τα εὔρει αν τα έχει.

ΣΚΙΑΙ: Ημεῖς εἴμεθα.

ΑΔΗΞ: Ο καθένας χωριστά και κατά την εποχήν οπου

απέθανε ας λάησει.

Ο γ: Εγώ εἶμαι ὁ Ἰαν Μάρκος, οπου προ δεκα μηνῶν συγκαταλέγεσσι του προσηακου μινιστορος εδιορίσθην Κόνσολος εδῶ εις Βαχχίαν με πάσαν καλήν ἀνθρωπος υγιείς τον απερασμένον Ἀνγουστον ὄντας εις ένα μπάλον εχόμενα πολλῶ, οπου και εκρυοδόγησα την παύριον εκπραξά τον πενθερόν μου, ὅστις βλάπτοντας με εἶπεν ὅτι η ασθένεια μου εἶναι ένα απάλον κρυοδόγημα, δια το οποιον και μεδῶσεν εν κινήτιν ὁν από σκαμνοῖου, και το βράδυ να κάμω αφομανήσιονας από φλόρε δε σοκ, και αμέσως διαλύεται. Την ἄλλην ημεραν φέρει μαζί του και ἄλλους ιατρούς ως τον κύριον Ράιδερ και λοιπούς οἱτινες θεωροῦντες με ἀρχίσαν αναμείσον τους να ομῶλον λατινικά και νεμψικά, και μετ' ὀλίγον πάντες ως εἰς εὖδος στόματος με εἶπον ὅτι το πάθος μου δὲν εἶναι τίποτες. τότε λοιπόν τους εἶπον, ὅτι δοκιμάζω μέγαλον πόνον εις το στήθος. Ἀκούοντες δὲ αὐτο με δειδόμεσαν να ευχάλω το στήθος μου και παρρησιόουντες το ἔλεγον ὅτι ὁ πόνος του στήθους προέρχεται από το κατωριον και δια τῶν δειορισθέντων ιατρικῶν διαλυθήσεται. Ημερας αρκετάς ηκοιούθησα τα διαταχθέντα μοι ιατρικά, και αὐτῖς οπασούν να ωφεληθῶ βλάπτον τον παύριον μου βραχυτέρως ασθένουσας ὅθεν κ' ἐβιάσθη να ειπω τα πενθερό μου να κάμει κονσοῦλα το ὅτιω και γέγονεν και κοινη γνῶμη απεφάσαν να πίνω καθ' ἐκαστήν από εκαστο δόγμα οὐχ εἰς βραμμόν οπου οἶλεγει πλέον εις την Βαχχίαν δὲν ἐμείνεν. να ἐκκαθεν μεγαλοφῶνως τους ἔλεγον, ὅτι το στήθος μου αὐτο γαρ πᾶσι πᾶσι, και η καὶ ἐξόχότητων με ἔλεγον τα αὐτά, βάζοντας βῆσιν λοιπόν εις τις ἔξέσεις των, και μετ' [f.6r] λίστα εις τα του πενθερού μου, ως ἔξέσεις πατρικάς, δὲν ηθέλησα να κοῦσω συμβούλεις φιλῶν, οἱτινες με ἔλεγον να φέρω τον φιλῆτιν και Αναστάσιον οπου γουσταῖον την καλῆν υπὸληψιν

ΑΚ: Εγώ ο τριτάθλιος είμαι της ηλίκιας είκοσι κι ενός χρόνου. προ δὺν ημῖσιν χρόνων ἤλαθον ἀπὸ τὴν φιλήν πατριδα μου εἰδῶ, ὥρῃς να δοκιμάσω πῶποτε βαρεῖαν ἀσθένειαν. ἡ δὲ εἰδῶ ἀσθένεια μου ηκολούθησαν οὕτως τόσον μόνον σὰς παρκαλῶ να με δώσατε οὐδαινίζαν, ἀν δικαιολογουμένου εκταθῶ. Τῆς αγίας Αἰκατερίνη ἡ κοκκὸνα Κατικό Μπαλσα εἶχε μπάλον, καὶ φιλόσων τῆς οικίας ταύτης ἐκπαχθὴν καλῶ δια να συγχάρῳ εἰς το εὐτυχές αὐτὸ διβεπτῆμεντον καὶ τρέχων ἀνωκάτω δια να ἐκτελῶ τὰς προστάγας τῆς φαίνεται ἐκρυβόλησα. Τῇ ἐπαύριον λοιπὸν ξημερῶν με μέγαν κατάρπον, καὶ βαρύτερα εἰς το στήθος μου τοιαύτην, ὥστε βῆχοντας ἐπύσσα αἷμα. Δὲν ἔλειψε λοιπὸν αἵμας να κρῶζω τὸν ἐξοχότατον Κύριον Χρηστάτην καὶ να τοῦ διηγῶμαι διατρέχοντα μοι, αἵτινα υπολάβων πορερχόμενα τινὰ τῆς εἰς τα ὡς συνειθισμένης καταπορῆς ἡ δειδιόρισην εὐκινητικὰ καὶ ἤεστα. λέγον με, ὅτι διαλυθῆσεται το κακὸν δια τούτων μόνον. Νομίσας λοιπὸν τα λέγόμενα τῆς ἐξοχότητος τοῦ βασιμα τινὰ ἐξέρπων πρὸς τοῦτοις ὅτι δια το εὐτελές τῆς τέχνης τοῦ υπολείπεται παρὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Φιλίππεσκουλῶν, δὲν ἠθέλησα να ἐνδώσω ποσῶς εἰς το να κρῶζω ἀλλὰ ἰον ἰατρὸν να με κουράρει, ὡς ο θεῖος Θ. Βρανάς ἡ εἶπε δια να κρῶζω τὸν Ἀναστάσιον. Τῇ ἐπαύριον βῆεπὼν τὸν εαυτὸν μου βαρύτερος πάσχοντα, ἐβιάσθην να τὸν εἰπῶ ὅτι χρεία να γένηι κόνιστον καὶ να κπαχθεῖ ὅτε/Φιλήτη τῆς καὶ Ἀναστασιος. ἀκούον δὲ ἡ ἐξοχότης τοῦ τα ονοματὰ τῶν ἐπειράχθη, λέγων ὅτι ἡ ἀσθένεια μου δὲν χρηζέι ποσῶς κόνιστον. ἡ αὖ να ἴτον χρεία, τότε φέρει τοῦς υπολείπεται τοῦς ἰατροῦς τῆς πιάσας, ὡς τὸν Παῖτερ,

Η σκιά του Καπατάνου κι οι πηθέτες

Σκηὴ Β'

ΑΔΗ: Ερμή! Φέρε τὸν σπαδὸν τοῦτον.
G. m: Ὀχι.

ΑΔΗ: Ἐχετε καὶ ἀλλὰ να μὰς εἰπεῖτε;

ἀπὸ τοῦς ἐχέφρονας. κ' εἶται ἐμετακομίσθην εἰδῶ ἀπὸ ἐν ἀπλὸν κρυβόλημα καὶ παρκαλῶ να με δικαιοσέτε.

Συλβέστρον Κωνσταντινάκην, Αρσάκην και λοιπούς, αλλ' όχι τοιούτους, οι τινές μαθόντες πέντε εξ ρητά της ιατρικής, φαντάζονται τα κιόδαλα, ότι εμαθόν την ιατρικήν. Η ιατρική είναι η υψηλότερα τέχνη φίλε κυρ Καραπάνε! Και είσαι αρκετός να κρίνεις αν ο Αναστάσιος ως βούλγαρος και ο Φιλήττης ως πογδοργιανίτης, είναι δυνατόν να κάμουν τας αναγκαίας διαγνώσεις του συστήματός μας· επειδή λοιπόν και ζητείτε κονσούλτο, ειδοποιήσατε τους ανωτέρω ιατρούς συγχρόνως και τον Μέσιτς οπού αύριον εις τας τρεις ώρας να παρευρεθούν· Έρχονται οι ζητηθέντες ιατροί και ερωτώντες τον κορρέντε μου δια την τριήμερον δόση των ιατρικών, κοινή γνώμη αποφασίζουν να με φλεβοτομήσουν, να βάλω κι αβδέλλας εις τον πεσινόν μου· διορισθείς δε ο καλός Μέσιτς εις την φλεβοτομίαν δεν ενέδωσε λέγον ότι αυτός χρηζώς αίματος, ώσαν οπού το να πτύει αίμα, δεν είναι των ζοχάδων, αλλά στηθικόν τι: Τότε οι ιατροφιλόσοφοι χαμογελώντες είπον αυτώ ν'ακολουθήσει τα διαταγτόμενα, κ'έτσι μ'εφλεβοτόμησε λέγων, ότι αθώωση ειμί του δυστυχούς αίματος τούτου· αφού λοιπόν άνω και κάτω μ'εφλεβοτόμησαν, υπέπεσον εις άκραν αδυναμίαν, την οποίαν μ'όλα τα ενδυναμωτικά οπού εμεταχειρίσθησαν δεν ημπόρεσαν να μεταβάλλουν επί τα κρείττω· αλλ'ημέραν παρ'ημέραν ελαντούντο οι δυνάμεις μου, ώστε έμεινα αρκετάς ημέρας· Καθ'εκάστην μ'ε κονσούλταραν και πάντοτε μ'έλεγον θα ιατρευθείς λέγοντες με άλλοτε μπογάζι δια Κωνσταντινούπολιν και άλλοτε δι άλλα μέρη έχοντα υγιέστερον τον αέρα. Εγώ δε βάζοντας βάσιν εις τη λεγόμενα των και περιπλέον εις τα του κυρ Χρησταρή, ος και // [f.7r] μ'ήτον ένας των ειλικρινεστέρων μου φίλων, τη επίστευα και ,μ'αυτήν την πίστην ιδού τον εαυτόν μου μετακομιζόμενον εδώ εκουσίως αν είναι λοιπόν δικαιοσύνη παρακαλώ να με δικαιώσητε, παιδεύοντας τους απαταιώνας τούτους ιατρούς προς παραδειγματισμόν των μεταγενεστέρων και σωφρονισμόν τους·

ΑΔΗΣ: (προς τους κριτάς) Ακούτε παραλογισμούς ιατρών!

ΚΡΙΤΑΙ: Ο νόμος λέγει, ως γνωστόν σας, μη δίκην δικάσεις πριν αμφούς ακούσεις· θα το πληροφορηθόμεν όταν έλθουν και οι ιατροί·

ΑΔΗΣ: Έτσι είναι· πλην ο Μέσιτς, οπού εδυφροπούσε να τον φλεβοτομήσει;

ΚΡΙΤΑΙ: Αυτός δεν είναι ιατρός, αλλά χειρουργός·

ΑΔΗΣ: Καϊμένοι κριταί! Με κακοφαίνεται οπού δεν βαθύνετε ολίγον· η ιατρική τι πράγμα είναι ή ίσως στοχάζεσθε, ότι δια της θείας εμπνεύσεως εφάνη εις τον κόσμον; Αυτή είναι μία τέχνη οπού δια των δοκιμών έλαβε τας αρχάς της και αφ'ού τοιαύτη δεν είναι παράδοξον, ότι ο Μέσιτς να έκαμε καλυτέραν διαγνώσιν·

ΚΡΙΤΑΙ και ΕΡΜΗΣ: Έτσι είναι, προστάζετε όμως να έλθει και καμμία άλλη σκιά·

ΑΔΗΣ: Μάλιστα.

ΕΡΜΗΣ: Εδώ βλέπω χιλιάδες σκιών έχουσας προτζέσον με τους ιατρούς, και αν όλας τας εξετάσομεν μ'ένα χρόνον δεν τελειώνωμεν το κατ'έμέ εγκρίνω να φέρω μόνον την μπανάσαν κοκκόνα Ζωϊτζαν Φιλιπέσκαν, και αι άλλαι να διωχθούν·

ΑΔΗΣ: Πολλά φρόνιμα το εστοχάσθην και έτσιν ακολουθήσεις·

ΕΡΜΗΣ: Αιακέ άκουσες· όθεν εκβάλλοντας όλας τας άλλας σκιάς, μόνον την αρχόντισσαν μπανάσαν φέρε εις το κριτήριο·

Σκηνή Γ'

Η σκιά της Φιλιπέσκας και οι ρηθέντες

ΑΔΗΣ: Σεβασμία κοκκόνα καθήσατε· ότι η ηλικία σας δεν το συγχωρεί να είσθε όρθιαν·

Ζ.Φ.: Τι τεργιάζει! Είναι εντροπή στοχάζομαι εις το κριτήριο του Άδου καθη / μένοι να κρίνονται οι άνθρωποι·

ΑΔΗΣ: Αφού σας εδόθη η άδεια, δεν είναι χρεία να μας ινφορμάρητε τα χρέη μας, αλλ'ειπέτε μας εν συνδόμω τα παράπονά σας·

Ζ.Φ.: (καθεμένη) Εγώ είμαι κόρη του περίφημου μπάνου Γκίγκα και σύζυγος του άρχοντος μπάνου Φιλιπέσκου· Την υστερινήν εβδομάδαν οπού διαβάζονται τα εγκώμια ήμουν εις την εκκλησίαν του Σαρανταρίου· και φαίνεται όρθια στεκομένη εκρυολόγησα· το Σάββατον λοιπόν εξημέρωσα

με ολίγον ζαϊφλίκι, και εν τω άμα έφερα τον του οίκου μας ιατρόν Χρησταρήν, όστις βλέπων με είπεν ότι δεν είναι τίποτες και χρεία να πιά ζεστά τινά, και το βράδυ να βάλλω τους πόδας μου εις ζεστόν νερόν, κ'έτσι απερνάηκολούθηκα κατ'εκείνην την ημέραν τα διαταχθέντα μου και την δευτέραν ημέραν εις μεν το κορμί μου βλέπω κάποιαν ελάφρωσιν, το δε στομάχι μου πάσχει αθλίως. Έλθοντος δε του ιατρού είπον αυτώ ταύτα και εις απόκρισιν ακούω, ότι το βάρος οπού δοκιμάζω εις το στομάχι μου προέρχεται από πολυφαγίαν Σαρακοστής, κι ευθύς με διορίζει εν κινητικόν, λέγων μοι, ότι δι'αυτού θα παύσει το βάρος, και θα γένω καλά. Επήρα λοιπόν το κινητινόν, και ευγήκα αρκετά χέρια· κι αντίς οπωσούν να ελαττώσει, ο πόνος, επήγαινε εις αύξησιν· την τρίτην ημέραν λέγω του Χρησταρή, ότι το βάρος του στομαχίου μου πηγαίνει επί τα χείρω, και φοβούμαι εκ τούτον μην αποθάνω τότε γελών με είπεν· τι κακόν ταμπιέτι έχουν εδώ οι μεγάλοι άνθρωποι οπού τα μικρά πάθη τα εκλαμβάνουν επικίνδυνα, παρόμοια πάθη έχουν κυρία μου κι οι πτωχοί, και τ'απερνούν όχι μόνον χωρίς ιατρόν, αλλά και δουλεύοντες. Με όλα αυτά εγώ τον είπα αποφασιστικώς, ότι θέλω κονσούλτο· εν τω άμα λοιπόν, έφεραν τον Ραΐτερ, Σιλβέστρον, Κωνσταντινάκην Αρσάκην και λοι // [f.8r] πούς τους υπολειπτικοτέρους και μ'ε κονσούλταραν διορίζοντές με κοινή γνώμη ν'ακολουθώ αφόβως τα διαιτατόμενα του κυρ Χρησταρή. Και ούτω μετά δύο ημέρας του κονσούλτου μετακομίζομαι εδώ. Λυπούμαι μεγάλως, όχι τόσον διοτί μ'εκουράρησαν, όσον διατί υστερούμαι ευγενούς συνδροφίας κι ανάθεμα τον μπιρμπάντην τον Φιλήττην συν οισ περί αυτόν, οπού πανδοίους τρόπους επάσχισαν να εξοστρακίσουν της οικίας του Μπραγκοβάνου τον Κωνσταντινάκην, όστις ητοίμαζε την κοκκόναν Σαφτικάν δι'εδώ, η οποία πάντοτε εφιλοτιμείτο έχουσα την πρωτοκαθεδρίαν ως πριντζιπέσα του Ιερού Ιμπερίου· διοτί κ'εφιλοτιμήθησαν, ας είναι καλά οι ιατροί μου να την προπέμψουν και αν ήτον η ευγενεία της εδώ βέβαια δεν θα μου εκακοφαίνετο τελείως· και σας παρακαλώ εκείνος ο αχρείος και οι συμφατριώται του να παιδευθώσι· διοτί φιλοτιμουμένοι να φανόσιν ανώτεροι του

Κωνσταντίνῃ με ἀδικασαν μεγάλως, κι οστεροῦμαι
τοιαύτης συναναστροφῆς
ἈΔΗΣ: Ἐχετε και ἄλλο τι;
Ζ.Φ.: Ὅχι.
ἈΔΗΣ: (προς τον Ερμήν) Τι μᾶταιος εἶναι ἡ ἀνθρωπότης.
αφοῦ κι ἐδῶ ζήτουν τὴν ευγένειαν και με κακοφαινέται οπου
ὥς τώρα ο κόσμος δὲν ἐγνώρισεν, ὅτι ἐδῶ δὲν γίνονται
ἐξαιρέσεις βαθμῶν και υποκειμένων.

Σκηνὴ Δ'

Γανυμήδης κι οἱ λοιποὶ

ΓΑΝΥΜΗΔΗΣ: Ὁ Ὑψιβρέτης Ζεὺς ἐπλησιάζει, και σας
το εἰδοποιῶ Ερμή!
ΕΡΜΗΣ: (προς τον Ἀδην) Ὁ Γανυμήδης εἰδοποιεῖ το
αφρίβον του υψιβρέτη Διὸς και χρεία να ἐβγῶμεν εἰς
υποδοχὴν του.

Τέλος της Β' Πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ Γ'

Σκηνὴ Α'

*Ἀδης, κριται, Ερμής, Ἀιακὸς ὁλοι ἐξω της σκηνῆς
περιμένοντες τον Δία, ὁ δὲ Ζεὺς εἰσέρχεται και χαίρετά ὁλους*

ΖΕΥΣ: Χαίρομαι να σας βλέπω ευθύμους ἐν τούτους
εἰπότε μου τι ἐκάμετε με τὴν περὸν ὁσίων των σκελῆθρων;
Τὴν ησυχάσετε;

ἈΔΗΣ: Μάλιστα
Μάλιστα πλὴν ζήτουν να φέρομεν τους ιατρούς,
για να κριθοῦν και δια τούτο περιμέναμεν τὴν θεότητά σας,
να μας εἰπείτε τὴν γνώμην σας.
ΖΕΥΣ: Επήρατε ἐγγράφως τα ζητήματά των;

ἈΔΗΣ: Μάλιστα
ΖΕΥΣ: Ἐν ὅσω λοιπὸν να τα διαβάσωμεν ὁ Ερμῆς σας
πηγαίνει με το καϊκι εἰς τὴν σκάαν της Κολεντίας του
Γκικα δια να του φέρει ὅλους εἶναι ὅπως πολλοὶ;

ΑΔΗΞ: Είναι κάμπουσσι
 ΖΕΥΞ: Τούτων ούτως έχοντος να πηγαινούν δυο καϊκια
 δια να μην δυσκολευθούν.
 ΕΡΜΗ! προς τούτοις να ειπείς των ιατρών να πάρουν και
 τας πριζέτας μαζί τους, εκείνοι όμως, όσοι έχουν προτζέσον
 με αυτούς (*προς τον Γαυμήδην*) συ δε απέλαθε κι είπες του
 δε Ασκάηπιου κι Ιπποκράτους να περιερευθεούν εις την
 μέλαουσαν βύσανον, δια να μη γένει κανένα λάθος.
 ΑΔΗΞ: Πολλά φρόνιμα προστάζατε, ότι ούτως ελπίσω
 να ευχαριστηθούν κι οι εναγόμενοι προς
 τούτοις όμως εγκρινω να συγκομισθούν κι άλλοι δυο ιατροί
 ονόματι Ναστάσιος και Φιλήτιης.
 ΖΕΥΞ: Δια ποιον λόγον; έχουν κι αυτοί εναγοντας;
 ΑΔΗΞ: Οχι.//[f.9r]
 ΖΕΥΞ: Διατί λοιπόν να έλθουν;
 ΑΔΗΞ: Η μανιάσα Φιλίππεα έχει κάποια παράπονα
 κατ'αυτών περί ώστε επιμόνος μας επαπακάλεσε να
 φερθούν εδώ κι ούσα σβέδασιμος γυνή δια τας ψυχικάς της
 απερίας της το υποσχέθη.
 ΖΕΥΞ: Αφού το υπεσχέθη ην πρέπει να γίνει είτε λοιπόν
 του Αιακού εν τω άμα να προφθάνει τον Ερμήν και να του
 ειπεί αυτό.
 ΑΔΗΞ: Αιακέ. Τρέξου ολίγορα και είτε τω Ερμή κοντά
 δι'όσους έχει σημείωμα να φέρει τον τε Φιλήτην και
 Αναστάσιον
 ΖΕΥΞ: Τι στοχάζεσθε ν'αναγνωσθούν τα ζητήματα ή να
 περιμείνωμεν τον Ασκάηπιον κι Ιπποκράτην;
 ΑΔΗΞ: Το κατ'εμέ, να περιμείνωμεν κι αυτούς δια να μη
 γένουσι δυο κόποι.
 ΖΕΥΞ: Ειπότε μου όμως παρακαλώ, περί μαγνητισμού τι
 πληροφορίαν ελάβετε.
 ΑΔΗΞ: Μέχρι τούδε ουδεμίαν. τόσον μόνον μοι είπον οι
 κριταί ότι μια των ημερών αναγινώσκοντες εν βιβλίον, οπου
 ο Χάρων παρά του Βορταίρ αντί του οβόλου έλαβεν, ιδού
 να γράφει και περί μαγνητισμού.
 ΖΕΥΞ: Τι βιβλίον ήτον;
 ΑΔΗΞ: Δεν το είδον, ερείδι ή κι ο Χάρων το επώλησεν εις
 τρεις ιατρούς στην Κολεντίαν του Γκίκα δια 4: οκάδες
 κερδία.

ΖΕΥΣ: Μεγάλον γαῖδουρι ἐστὴν, ἀντὼντι δια 4: οὐκ ἄδεις
 κερᾶσια το ἐδωσεν.
 ΑΔΗΞ: Τη ἀλήθεια ἐστὶς ἡμᾶς εἶπεν.
 ΖΕΥΣ: Να σὰς εἰπῶ λοιπὸν ἐν συντόμῳ τι ἰδέαν ἔχω δια
 τὸν μαγνητισμὸν, εἶναι σχεδὸν τριακόσια χρῶνια οὐδὲν
 ἐφάνησαν ἀρχαὶ τινες παρὰ τινὸς ἐβραίου, καὶ ἐκτοτε μὲν οὖν
 πρόπονται χρῶντα ἐφάνησαν οὐκ ὅσον τοῦτον ἐπὶ
 ἐλβετογλάρος, ὅστις ἐκαταγίνετο νατὴν φέρει εἰς
 εὐτελείαν καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ Μαρία Τερέζια καὶ λοιποὶ
 βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης διατὰ τὴν τοῦτον ἐμπόδισαν πρό
 ἐξ χρῶντων ὅπως τινὲς μαθηταὶ αὐτοῦ ἐσύστησαν ἀκαδημαίαν
 εἰς Προυσίαν καὶ λέγουσιν τάχα, ὅτι νατὴν ἐφάραν εἰς
 εὐτελείαν.
 ΑΔΗΞ: Ταῖδια καὶ ἡμεῖς ἐμιάθμεν πάλιν τι στοχαζέσθαι;
 Να καμῆι προδόνος;
 ΖΕΥΣ: Βεβαίως ἡθελε κάμει, ἀν οἱ νατοὶ δὲν τα
 ἐκηρύσσον διατὰρ ἀταναίαν· διότι ἀν συστήθῃ αὐτὴ ἡ
 τέχνη τότε οἱ νατοὶ εἶναι διόλον ἀχρησθήμενοι
 ΑΔΗΞ: Μα φου αὐτοὶ οἱ ἐπαγγελομένοι τὸν μαγνητισμὸν
 τὸν ἐπιβεβαιώσων διατὴν περὶ αὐτοῦ, δὲν μὴ σκεῖ λόγος
 στοχαζόμεναι, εἰς τοὺς νατοὺς να φάνασθον
 ΖΕΥΣ: Τις ἡμᾶς μέλει να ἐξετάζομεν μέγαλοντα εἰπέτε μου
 ὅπως ἔχουν καμῆιαν βᾶσιν τα παρὰ πονατῶν σκελεθῶν;
 ΑΔΗΞ: Το κατ' ἐμῆ, στοχαζόμεναι, ὅτι ἔχουν ἡμεῖς ἰόνον
 τρία σκελεθῶν ἐξ ἐτάσμεν, καὶ βλεπομένην μεγάλην
 παρὲκτοπὲς να ἐκαμῆαν οἱ νατοὶ.
 ΖΕΥΣ: Τι διὰ βολομ' αὐτὴ τὴν τέχνην, ἀκόμη να μὴ φθάσει
 εἰς εὐτελείαν.
 ΑΔΗΞ: Ο Εὐρήης ἐν ὅσῳ να πηγαίνω κατὰ εἰχεν
 πρὸς τρεῖς μετὰ τοὺς νατοὺς εἰπα λοιπὸν τα
 προστάχθεντα μοι καὶ μοι εἶπον οἱ νατοὶ δὲν εἶναι χρεία.
 ἡκουσα πρὸς τοὺς να οἰκίον φράγκικα ἀναμῶν τοὺς
 τα μύρια κατ' αὐτῶν Φιλίππη καὶ Ἀναστασίον· καὶ κρινῶ
 ἀναγκάσιον να κομισθῶν καὶ αὐτοὶ ἐδῶ καὶ τότε θα γίνεσι
 το μεῖδαν το ἀσημοφλοποκαπνισμένον μακρὴν τῆς τέχνης
 πορτᾶρης κατὰ θα ἐννοιωσεν.

να μας περιπαιξουν κακὸν χρονον νὰ ῥχουν.
 τους οποίους ημεῖς ἐδωσαμεν ὥτα τινα, καὶ μὲν αὐτὰ ἄρχισαν
 ἡμεῖς το νοιώθοντες, ὅτι εἶναι ἰντριγκα των ἀλλων ἰατρῶν
 ὥρα να καταναντήσῃμεν να κρινόμεθα μετ' αὐτῶν· ἀγκαλὰ
 ἀγνοοῦντες το ποῖος των αἰσθονούντων μας ἀπέθανε. Καὶ
 ἀκούοντες καμπάνας παματικὰ πᾶθῃ μας πιδανον,
 κἀμνομεν τόσας καὶ τόσας θυσίας. Καὶ τῇ ἀλήθεια ὅταν
 καταφρονούμεθα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα, δια τὴν οἰκίαν
 ἀριστοβργημάτων τῆς εφευρεσῆς μας, να περιπαιζόμεθα το
 εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη δι' ἡμᾶς οὐδ' ἐπαγγελλόμεθα το
 ἸΑΤΡΟΙ: Μὲγιστε ψυβρέμεται! Καὶ πάντες θεοὶ οὐράνιοι!
 τα κατ' αὐτὸν ἀπὸ μέρους των σκελῆθρων παρὰ πάντα.

ΖΕΥΣ: Εἰρήνῃ ἡμῖν ἐπεὶ τὰ δε πρὸς τὸν Ἄδην: νὰ ἀναγνωθὼν
 να ομλήσῃσιν)
 ἸΑΤΡΟΙ: (Προσκυνούν τους θεούς με βαθύτατον σέβας χάρις
 εἰσερχόμενοι τους ἄγλους ἰατροί:
 εἰσερχονται σὺς σωμαὶ φράγκοι καὶ ἐρωτῶν οἱ οἱ
 ἈΣΚΛΗΠΙΟΣ καὶ ἸΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Καθήμενοι βλῆπουν να
 ΖΕΥΣ: Χαίρετε σεβαστοὶ γέροντες, ἐν τούτοις καθήσατε.
 μας προσκύνωσιν προσκυνούμεν τὴν θεότητα σας.

ἈΣΚΛΗΠΙΟΣ καὶ ἸΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Μὲ δὴν τὴν δουλικὴν πεπρωμένην
 ἰατροί
 εἰσερχονται πρῶτον ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ Ἰπποκράτης καὶ ἐπεὶ αἱ
 Ζεὺς, Ἄδης καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι καθήμενοι ἐπὶ θρόνου

Σκηνὴ Β'

[f. 10r]
 ΖΕΥΣ: Ἄγωμεν εἰς το κῆδος, καὶ ἐκεῖ να τους δεχθώμεν./
 ἰατρῶν.
 Ἰπποκράτης, συγχρόνως πλῆσιάζει καὶ ὁ Εὐμήης μ' ἐνα ἀδελφί
 ἌΔΗΣ: Βλέπω μακρόθεν να ἐρχεται ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ
 ἡ χρεῖα ἀπὸ αὐτοῦς:
 ΖΕΥΣ: Ἀπὸ ἐχομεν τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ Ἰπποκράτην τις
 αὐτοῦς τους δύο.
 ἌΔΗΣ: Ἦτον καλὰ να προσταχθεῖ ὁ Εὐμήης να φέρει καὶ

ΖΕΥΣ: Κατά τούτο δεν πρέπει να παραποιήθε· αλλά
 μάλλον να χαρείτε, διότι θα διαλαχθεί η μάχη από τον
 θάνατον· ἰδοὺ οἱ μαρτυράριδες τοῦ Βουκουρεστίου
 ἀχέσονται ὅπου θέλουν τὰ σκυλιά!
 ΖΕΥΣ: Εἴρη! Εἰπέ τους νὰ παύσουν ἀπὸ παρρησίας
 περὶ τοῦ λόγιου, ὅτι τοὺς εὐλόγησεν ὁ ἔως τώρα.
 ΕΡΜΗΣ: Παύσατε, σὰς λέγω, ὅτι ἐθύμωσαν οἱ θεοί.
 ΖΚΙΑ: Μέγιστε ψήφιστε Ζεῦ! Διοικητὰ τοῦ παντός καὶ
 σεις εὐερεται τῆς τέχνης ταύτης, ἄξιοσέβαστοι Ἀσκήριτες
 καὶ Ἰπποκράτη! Ἀπαθῶς νὰ βασανίσῃτε τὴν δολοφονίαν
 τοὺς.
 ΙΑΤΡΟΙ: (ἀναμείνοντες) Ἀκούτε Ἀσκήριτες καὶ
 Ἰπποκράτης ἐδῶ. Ἀλοιμονον ἐλάθημ· οὐδεμίας ἐλπίδος
 σωτηρίας. ἵπποκράτιοι ἡμεῖς τι ποιήτεον τώρα. τότε ο
 Ἀρσάκης πρὸς Χριστάρην ἀδελφὴν Χριστάρην καὶ ἐσὺ μετὴν
 φιλοσοφίαν σου δὲν στοχαζέσσαι· κανένα μεθοδιδὸν σόφισμα
 γιὰ νὰ κἀμῶμεν παρτίαν· τότε ο ὁ Ζίλιβεστος τοὺς λέγει,
 παραφρονεῖ ὁ χαμέρπης· πού καί ποὺς παρτίαν ἔχει· Χρεία
 νὰ διαθενδευθῇ μετὰ τὸν ἴσον· καὶ ὅταν ὅτε Ἀσκήριτος
 καὶ Ἰπποκράτης μετὰ καταδικάζουσιν, πάλιν δὲν μετὰ
 γιὰ τὸ ἀρχόντες εἶναι καὶ ἀεικνέειν ἀπὸ τῆς καὶ ἡμεῖς
 θελόντες ἔχει δι' ἡμῶν ὅθεν ὁ Κωνσταντίνος καὶ Παῖτερ
 ἐπὶ τὴν οὐλίαν κοράγιον καὶ λέγουσιν τῷ ὄντι εἶσι εἶναι.
 ΖΕΥΣ: Νὰ διαβασθῇ εἰς ὑπὸ πᾶντων ἡ ἐκθεσις ἐνός
 ἐκαστοῦ τῶν σκελῆθρων, συγχρόνως καὶ αἰ πρὶς τῇ τῶν
 ἰατρῶν.

Ὅλοι οἱ ἀνῶτεροι καὶ τὰ σκελῆθρα

Σκηνὴ Γ'

ἀναγνώσκοντες τὴν ἱστορίαν τῶν
 σιτῶν· οὐδ' ἂν εἶπε νὰ ἐλθόντων αἱ σκιές, καὶ νὰ
 μάλλον νὰ χαρίζε, διότι θα διαλαχθῇ ἡ μάχη ἀπὸ τον
 ΖΕΥΣ: Κατὰ τούτο δὲν πρέπει νὰ παραποιήθε· ἀλλὰ

ΚΡΙΤΑΙ: Αναγινώσκουν λεπτομερώς τα πάντα και τελειώνοντας λέγει.

ΖΕΥΣ: Έξοχοι ιατροί Βουκουρεστίου ακούσατε τα παράπονα των ποτέ κουραρισθέντων παρ'ημών, τι θα ειπείτε εις διαφεντευσίν σας;

ΙΑΤΡΟΙ: Ημείς όσα κι αν ειπόμεν εις διαφεντευσή μας είναι ανωφελή// [f.l1r] αφού είναι παρόν οι εφευρεταί της τέχνης ταύτης ας παρατηρηθούν αι ριτζέται και όταν είναι λάθη και έλλειψις του χρέους μας τότε να παιδευθόμεν παρ' υμών, αλλ'όχι να περιφρονώμεθα παρά των τούτων·

ΖΕΥΣ: Να φερθόσιν εν όψει των σεβαστών ανδρών όλαι αι ριτζέται κατά σειράν, δια να εξεταχθόσιν·

ΣΚΙΑΙ: Τι ριτζέτες δίδετε θεοπαίκται; Φέρετέ μας, εδώ να τας ιδόμεν αν είναι αι υπογραφαί μας·

ΖΕΥΣ: Πολλά γιολουντά κι έτσι ας γένει.

ΣΚΙΑΙ: Ειδικά μας είναι, κι ας δοθούν φίλε Ερμή.

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΚΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: Μετ'επιμόνον σκέψεως παρατηρούντες τας ρετζέτας και τα εκτεθέντα των σκιών, βλέπουν μεγάλα κι ανυπόφορα λάθη εις όλας αυτάς τας κούρας, και κατ'εξοχήν εις την τον Καραπάνον, και τότε βιασθέντες είπον προς αυτούς μυστικώς ότι τα λάθη σας είναι τοιαύτα, ώστε μόνον ημείς ,αλλά μαθητάς νέους της Ακαδημίας αν φέρομεν, βεβαίως θα σας καταδικάσουν, ως υπευθύνους· Τέλος πάντων συνάδελφοι χρέος ανθρώπων ήτον, αφίνω τας άλλας δύο κούρας, να φλεβοτομήσητε τον τρισάθλιον εκείνον νέον, αφού τον είδατε φάσης τελική της υγείας ήτον· και γιατί τάχα φιλοτιμούμενοι να φανείτε ανώτεροι του Μέσιτς δεν τον ακούσατε φωνάζοντας και αποφασιστικώς μη θέλουντα να φλεβοτομήσει. Επιθυμούσαμεν λοιπόν να μάθομεν τας αιτίας των παραλογιστικών τούτων σας κινημάτων και φοβούμαι να μην αληθεύσουν τα χαλταριζόμενα του Χέρωνος·

ΙΑΤΡΟΙ: Το ότι έγιναν κάποια λάθη και παρ'ημών αυτό δεν το αρνούμεθα· πλην σας θερμοπαρακαλούμεν να μη το καταδεχθείτε παρρησία ν'ατιμασθόμεν· αλλά να μεσιτεύσετε προς τους θεούς οπού να εκβάλλουν τας σκιάς, και τότε ευχαρίστως θέλουμεν δεχθεί την μεγαλυτέραν ατιμίαν,/ οπού να μας δώσουν·

ΙΑΤΡΟΙ: Ἐλθετε εἰς ἡμὰς διοικητὰ τοῦ παντός ἔλατος...
 ΖΕΥΣ: Πάσχετε ἀπὸ περὶ τοῦ λογίου, τόσον μόνον σας
 λέγω, ὅτι τὸ κρητὴρὸν ποὺ ἐν συνεθίζῃ μικρὰ σφάλματα
 να συγχωρεῖ πόσον μάλλον αὐτὰ, διὰ τὰ οποία εἰσέρθῃ

ΖΕΥΣ: Ἄν δὲν γένοιτο, πάλιν θα ἐρχομαι πρὲς ἡμᾶς
 καθ' ἑκάστην πρὲς πρὲς να εἰναι στοχάζομαι τινὰς φιλόδοτους καὶ
 περὶ πλεονεξίαν, οὐδὲν πολεμικὸν ἐχάσα την ησυχίαν
 τοὺς πρὸς ἡμᾶς, εὐσεβεῖς εἰς τὸ πολεμικὸν καὶ
 σφοδρῶς τῆς ἀνθρωπότητος // [J. 12] καὶ αὐτοὶ ἀναδῶς διὰ
 τὰς ἰσχυρὰς τῶν να τῶν θυσιαζόντων ὅθεν ἔρμη! ἡμεῶς να
 τοὺς πᾶσι τοὺς διὰ πλεονεξίας καὶ να τοὺς μετακομίσαι εἰς τὴν
 γῆν, δὲ καθ' ἑκάστην τῶν τοὺς, ὅτι κακῶς καὶ ἀναξίως παρὰ γὰρ
 αὐτὴν τὴν ἐξ ἡμῶν καὶ ἀλλὰ οὐ ἐκρίναι.

οτι ειπατε και τοσον στολχοιματους αρκει
 ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΙΠΕΘΑ Κ' ΗΜΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ
 ΓΛΩΣΣΗΣ: ΠΛΗΝ ΣΑΣ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΟΠΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΗ
 ΤΗΣ ΑΠΟΦΘΕΩΣ ΤΗΣ ΝΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ
 ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΨΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΦΑΙΝΑΙΤΑΙ.

τοὺς παίδευσεν ὥς ἐκπαινεῖται·

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩ ΝΑ ΣΑΣ ΕΙΠΩ ΟΤΙ
 ΕΚΑΜΕΝ ΜΕΓΕΛΑ ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΠΟΛΥΑΙΣ ΒΑΘΜΟΝ ΟΠΟΥ ΚΙ ΗΤΙΣ
 ΗΣ ΕΠΡΟΞΕΝΗΣΑΝ ΑΦΡΟΝΤΟ ΜΕΝΕΙ ΛΟΙΠΟΝ ΟΙ ΧΕΡΙ ΣΑΣ ΝΑ

ΑΞΑΝΗΠΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΚΕΙΝΟ ΟΤΟΥ...
 ΞΚΙΑΙ: Οχι κρυφίως, αζίσσεβαστοι άνθρωποι
 υπήκοον πάντων κι αφίλογροσώπως. έτσι είναι η θάλησις
 των θεών τοιαύτη είναι και η παρθαλσίς ηας.

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ ΚΙ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΥΧΑΡΙΣΤΩΣ ΘΕΛΕΙ ΤΟ
 ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝ ΠΛΗΝ ΕΛΠΙΣ ΟΥΔΕΜΙΑ ΝΑ ΕΙΣΑΚΟΥΣΘΟΜΕΝ.
 ΖΕΥΣ: ΖΕΒΑΣΤΟΙ ΜΗΤΡΑΛΙΚΙΔΕΣ. ΕΠΙΤΕ ΜΑΣ ΙΙ ΚΡΙΣΙΝ
 ΕΚΔΥΜΕΤΕ ΠΑΡΕΒΑΛΛΟΝΤΕΣ ΤΑΣ ΠΙΤΣΕΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΩΝ ΟΚΙΩΝ
 ΕΚΘΕΣΙΝ.

ΖΕΥΣ: Εξέυρεις τρισευκαίδεκα, ὅτι παρόμοιοι παραλογισμοὶ σου με βιάζουν νὰ διορίσω ἀλλοὺς εἰς τὸ χρεὸς σου;

ΧΑΡΜΗ: Ἐκτός οὖν οἱ ἀλλοιοὶ θεοὶ τὴν ἐξέυρουν, μάστιγα ΖΕΥΣ: Καὶ τὴν συμφωτῶν ἐχρεῖς; /

συμφωτῶν, οὖν ἐχῶ μετ' αὐτῶν.

ΔΙΤΑΛΩΜΑ, καὶ τότε τοὺς ἀπερνῶ. ὅτι ἀλλέως χάνω τὴν ΧΑΡΜΗ: Ἐγὼ νὰ φυλάξῃς ὁ θεός. νὰ τοὺς δώσῃς τὸ γκρεμίσου ταχέως εἰς τὸν Αἰγιάδον νὰ τοὺς περᾷς.

ΖΕΥΣ: Τέτοια κουροφῆξάλα σου δὲν ἀπερνῶν ἐδῶ; ἀλλὰ γινόμενα οὐκ ἀπογίνονται.

ΧΑΡΜΗ: Τὶ λόγῃς ἀπόφαση εἶναι αὐτὴ οὖν ἐκᾶμτε δια τοὺς πλεονεκτήματα τῶν ἀποφάσεων; ἀν ἡξυρᾷ ἐστὶ νὰ μου γαμοῦσαν τὴν μάνναν αὐταὶ αἱ τρεῖς σκιάι, ἀν δὲν τῇς ἐπνίγα. πλὴν τα

Ο Χάρων μάθων παρὰ τοῦ Ερμῆος τὰ γέγονότα, πλημμελῶς θυμῶν παρηγοριάζεται εἰς τὴν συνάχην λέγων

Σκηνὴ Γ'

ΖΗΤΩ: Ζητῶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Ἄδου. Ναί, καὶ αὐτοὶ ἐξ αἰτίας ἐξ αἰτίας τῶν ἰατρῶν μας ἀπεθανάμεν, μα καὶ αὐτοὶ ἐξ αἰτίας μας τῇς πείνας θὰ ψωφίσουν χωρὶς κόμπας.

ΖΕΥΣ: Εἰπότε ὅμως τὴν ἀποφασίν μας τῶν σκελῆθρων, δοκιμάζουσιν.

ΑΔΗΣ: Τίποτε ἀλλο. ἀρκετὴ τοὺς εἶναι τόση ἀτιμία, οὖν ΖΕΥΣ: Τὶ ἀλλο ἐπρεπε νὰ κάμω; ἀποφασίζετε.

ΑΔΗΣ: Τὴν ἀλήθεια χωρὶς νὰ σὰς κολακεύσω δικαιοτάτε ἀπελθε μετ' αὐτῶν.)

μεγαλυνέσθων τιμῶν ἀξίους. πλὴν νὰ εὐχαριστεῖτε τῇς μεστειρίας τῶν σεβαστῶν τοῦτων ἀνδρῶν. (Ἐρμῆς ἐν τῷ ᾄμα

ΧΑΡΩΝ: (καθ'εαυτόν) Ταμάμ καιρός για ξεβράκωμα ναίσκε να διορίσουν άλλον, και τοτ'εγώ τι γίνομαι· το καλύτερον είναι να πηγαίνω, και καθ'οδόν να τους παρηγορήσω με γλυκείας λέξεις δια την τραγικοτάτην περιστασίν τους· ότι αλλέως μ'υπολαμβάνουν δι'εχωριστόν εις τόσα καλά, οπού παρ'αυτών έλαβον· εξέρχεται λέγων ορισμός σας· τους βάζει ο Χάρων εις τη καϊκια ομού κι ο Ερμής, και τους φέρουν εις την Κολεντίνα του Γκίγκα· καθ'οδονλοιπόν οι έξοχοι και προ πάντων ο κυρ Καρακάσης καθό καθαλιέρος παρακαλούσαν μετά δακρύων τον Ερμήν, οπού αν είναι άρχοντες να μην ειπεί την θέλησιν κι απόφασιν των θεών· ο Ερμής δεν τους το υπεσχέθη, άλλ' άμα τη αφίξει εις την άκραν, βλέπει πλήθον αναριθμών αρχόντων περιμένοντας την των εξόχων επανάκαμψιν εις και εν συντόμω, λέγει τα γεγονότα εν το Άδει, κι αμέσως επιστρέφει.

Τέλος της Κωμωδίας

NOUA COMEDIE A VALAHIEI

zisă și Imnul medicilor către Hades

În trei acte

Personaje

ZEUS

GANIMEDE

HERMES

JUDECĂTORI din Hades

AIAX

ASCLEPIOS

HIPPOCRATE

**SILVESTRU, CONSTANTINACHE, HRISTARIS, REIDER, ARSACHE și alți
suspuși iatrofilozofi ai Bucureștiului**

MAGNETICIAN

**SCHELETE ale unor fără rost răposați și UMBRA cuiva mort din pricina
magnetismului**

Iubitori de cetit !

Din pricină că la temelia acestei scrieri ale mele stă adevărul, nu am cîtuși de puțin nevoie de întorsături ritoricești ca s-o înfrumusețez ci, în scurte vorbe, îi rog pe cititorii acestei comedii să o cetească fără patimă și să judece ce e adevărat.

Fețele care apar în piesă să nu se supere dacă a mea până le aduce atingere în acest chip, căci diversele scăpări în dibuirea bolii celor suferinzi mi-au împins condeiul iubitor de adevăr să vorbească despre scăderile fiecăruia într-o știință despre care cei mai mari profesori cu dreptate au spus că nu e isprăvită. Mi se pare nepotrivit ca înălțimile lor să se supere auzind despre greșelile nedesăvîșirii lor. Cu toate acestea, dacă se supără, singura scăpare pentru onoarea lor este să bea oțet.

ACTUL I

Scena întâi

Hades, Hermes și scheletele

SCHELETE: Prea-mărite zeu și iconom al Hadesului, cred că e rușine ca omenirea să fie chinuită și distrusă de acești iatrofilozofi de meserie ai Bucureștiului precum Hristaris, Silvestru și ceilalți.

HADES: Dar voi cine sînteți? Și de unde această îndrăzneală sau poate nu știți că una singură e aplecarea evgheniei tuturor? Sau poate pretindeți și voi nemurire, nerușinați ce sînteți?

SCHELETE: Nerușinați nu sîntem noi, dar totuși știm că oricine care se naște, moare. Asta am învățat și noi urmînd lecțiile de filozofie, dar am venit să ne plîngem că deși bolile noastre nu au fost primejdioase, acești suspuși vrînd să încerce pe trupurile noastre știința lor nedesăvîrșită ne-au tratat ca pe niște încercări fără să se silească să ne înțeleagă bolile văzîndu-ne suferința.

HADES: Și de unde vă vine această credință? Parcă voi singuri ați spus că ați ascultat lecții de filozofie nu de medicină.

SCHELETE: Nu de la noi înșine ne vine credința, ci pe cînd prea-stimații ne pregăteau pașaportul pentru expedierea aici, rudele noastre cele mai apropiate ne-au adus să ne vindece. Un doctor magnetist nou-venit urmînd cele prescrise în meșteșugul pe care îl practică ne-a făcut să dormim și, întrebîndu-ne în somn, sufletul nostru cel nepieritor a răspuns că singurul leac pentru noi e moartea, ca și cum doctorii necunoscîndu-ne suferințele ne-au dat numai leacuri potrivnice.

HADES: Doctor magnetician! E prima dată cînd aud. Hermes tu ai mai auzit de acest meșteșug?

HERMES: Acum șase luni fiind eu pe mal și văzînd cum vine din depărtare Haron cu luntrea lui încărcată tare, am așteptat pînă a sosit și întrebînd cine e acest muritor și cum a murit de vreme ce prin învoiala tuturor zeilor în Valahia timp de șase luni nu va mai fi nici o boală, Haron mi-a răspuns că e un boier craiovean care a murit fiind magnetizat. Încredințat că cele spuse de Haron sînt treburi asiatice, n-am mai făcut cercetări ca să aflăm despre meșteșugul cel de curînd ivit.

HADES: Între timp să vină toți aici în fața mea.

Iese Hermes.

Scena a doua

Hades, Hermes, judecători și umbra boierului

HADES: Judecători, cum se face că în cercetarea de acum șase luni a boierului craiovean nu ați amintit cauzele morții lui?

JUDECĂTOR: De atunci vi s-a trimis raportul.

HADES: Hermes, să fie găsit raportul.

HERMES: Se face!

HADES: Pînă una alta ia aduceți-l aici pe craiovean ca să-l întreb și eu.

JUDECĂTOR: Iată-l, luați-l la întrebări.

HADES: Umbră, aici fiecare este silit să spună adevărul gol despre moartea sa.

UMBRA: Eu nu am avut nici o boală, dar auzind că prin magnetism se vindecă orice boală de lungă durată și crezînd eu că grăsimea mea e betesug, l-am chemat pe magneticianul apărut de curînd pe la noi. Văzîndu-mă, a zis că doar prin magnetism poate să-mi măsoare grăsimea și mi-a spus să-l urmez. După care o lună întreagă mi-a poruncit să mănînc numai varză murată, să beau limonade din oțet amar și apoi o să mă magnetizeze de două ori pe săptămînă. Așa că, după ce mi-a slăbit foarte tare stomacul și ca urmare puterea trupului, a prins să-mi slăbească, credeam că astfel o să mă vindec. Făcîndu-mă într-o bună zi să dorm, mă văd deodată strămutat lîngă lacul fără de bucurii dincolo de Haron. Asta a spus în scurte vorbe. Acum că mi-a venit această moarte bruscă, nu știu și nu-mi place cîtuși de puțin că nu l-am ascultat pe domnia sa Anastase care m-ar fi oprit să am de a face cu șarlatania.

HADES: Omule, păcătuiești spunînd că-ți pare rău că ai murit fără rost. Parcele au poruncă de la noi pentru fiecare dintre voi și se vede că moartea a fost hotărîtă și de neocolit.

HERMES: Iată raportul judecătorilor în legătură cu umbra aceasta. Ce porunciți, să fie citită sau nu?

HADES: Nu, Hermes, pentru că și umbra a făcut o expunere despre magnetism. Cu toate acestea sînt curios să aflu dacă

părintele nostru Zeus, cel mai presus de toți, are idei de meșteșugul acesta.

HERMES: Dacă porunciți, sînt gata să încep...

HADES: Vino, spune tot despre meșteșugul nou ivit, adaugă și rezoluția* scheletelor împotriva doctorilor și că eu am hotărît să aduc în tribunal toți doctorii și că doresc foarte tare să fie de față și Zeus însuși la caznă, ce o să fie dacă dorește mîine la orele două ale papistașilor să poftească.

HERMES: De îndată vreau să meargă, ce poruncă dați scheletelor, să rămînă sau să plece?

HADES: Să nu plece. Acum că sînt și judecătorii aici voi proceda în tihnă la caznă. Spune-i totuși lui Haron dacă mai sînt umbre care au pricină* împotriva medicilor să le prezinte la judecător și astfel să străbatem mai ușor calea. (*Hermes iese*).

Scena a treia

Hades și judecători

HADES: Mi se pare de neînțeles meșteșugul de curînd apărut al magnetismului și mă aflu în mare nedumerire, de cînd a apărut el în lume. Cu toate acestea, altceva nu am de spus decît dacă părintele nostru Zeus, cel mai presus de toți, l-a ținut în vreun cotlon de mușteriu și acum l-a scos la lumină. L-am trimis totuși pe Hermes să-l întrebe și o să aflăm dacă e găselnița sfîinției sale. Nu știu dacă vă amintiți cînd, acum trei luni, a venit aici umbra vestitului profesor prusac și întrebîndu-l noutăți din Prusia el ne-a spus că se pregătesc acolo să înființeze o nouă academie de medicină și pare să fie chiar asta.

JUDECĂTOR: Se poate să fie și așa. Toate aceste meșteșuguri, ca și sistemul istoriei generale și a medicinei pare să fie invenția unui elvețian francez și de la un timp înapoi regii Europei au împiedicat-o, căci nu servea scopurilor lor.

HADES: Și unde ați văzut cartea asta? Căci sînt curios la culme s-o văd.

JUDECĂTORII: Cartea asta de foarte multă vreme ne-a adus-o din biblioteca vestitului Voltaire și citind-o am dat-o din nou și nu știm dacă o mai are.

HADES: Să fie chemat Haron.

Scena a patra

Haron și cei de mai sus

JUDECĂTOR: Prietene Haron! Sistemul istoriei generale și a medicinei pe care ți l-a dat Voltaire cînd a venit în luntrea ta, volumul acesta îl ai sau nu?

HARON: Nu.// [f.4r]

HADES: Ce-ai făcut cu el?

HARON: Într-una din zile rămăsesem fără bani de buzunar cînd tocmai am auzit că la heleșteul* lui Ghica au apărut cireșele și din întîmplare mi-au ieșit în cale trei medici, domnul Reider, Constantinache și Hristaris și văzînd această carte burduhănoasă m-au întrebat ce carte e. Le-am răspuns că e sistemul general de medicină și meșteșugul de curînd apărut al magnetismului. Întrebîndu-mă cît cer, le-am spus că patru ocale de cireșe și astfel, aducîndu-mi cireșele, le-am dat cartea și nădăjduiesc cu sprijinul ei i să se facă mai buni măcelari.

HADES: Mare păcat, săracul de tine! Tare lacom mai ești. Cartea asta valora mai mult de o mie de oboli.

HARON: Nu-mi place, zău, să mă credeți atît de neștiutor și de lacom. Eu, dacă am dat-o numai pe atîta, am făcut precum pescarul cel iscusit care cu un vierme mic prinde un pește mare. Măriile lor mi-au jurat galanton să-mi umple luntrea mai tare cu hoituri, așadar faceți socoteala cît pot să iau pe cartea asta. Pe deasupra, socotind timpul trecut, hoiturile de anul ăsta au față de anul trecut diferență cu creștere de 75%. Ce zici, m-am înșelat?

HADES: Sigur te-au înșelat. Că-mi spui că anul trecut și anul ăsta au fost hoituri în luntrea ta, nu e lucrarea lor, ci a sorții.

HARON: Ce spui! Astea sînt prostii, de vreme ce toți zeii împreună, din răutate au hotărît ca șase luni să fiu sărac. Spune-mi ce drept anume are soarta fără încuviințarea zeilor să ia viața? Doctorii, dă-le Doamne sănătate, nu au nevoie de diagnoza bolii, dar vai, dacă îi cer bolnavului să-i vadă limba, îi iau pulsul, îl întreabă și alte lucruri obișnuite și imediat dau rețeta / contra bolii nu atît din neștiință ci din mărînimie că mi-au promis.

HADES: Astea sînt darurile tale obișnuite, Haron! Cum nici unul dintre pămînteni nu poate să tăgăduiască și să ne zdruncine hotărîrea.

HARON: Oare hotărîrea tuturor zeilor nu e ca de-a lungul a șase luni să nu moară nimeni în Valahia? Atunci de ce luntrea mea nu se liniștește de loc și uneori n-am timp nici să mănînc?

HADES: Trebuie să treacă multă vreme ca să afli tu, amărîtule, hotărîrile tainice ale zeilor.

HARON (*vorbind singur*): Cînd nu putem să punem mîna pe ceva zicem că nu ne place, vorba aceea: și ce-mi pasă mie. Află ei îndată. Ce aveți să-mi porunciți, merg la Ajax?

HADES: Dacă-i găsești pe medicii cărora le-ai dat cartea, cere-le-o pentru o zi.

HARON: Nu cred să mi-o dea. Oricum, îți ascult porunca.

Scena a cincea

Hermes, Hades și judecători

HERMES: Am fost la cel mai presus de toți și i-am spus cele ce mi s-au poruncit. Drept răspuns mi-a zis că mîine cînd vine vrea să vă spună cu viu grai totul. Ceea ce pricep eu din puținul cît l-am vorbit e că se pricepe.

HADES: Bine și așa. Să vină totuși umbrele. Ne-a înștiințat Haron că medicii din București au înțelegere cu el ca prin făgăduielile lor nesăbuite să jertfească omenirea.

HERMES: Mă gîndesc că nu e bine să intrați în astfel de vorbe cu el, pentru că prinde curaj și știu cît e de obraznic.

HADES: Eu l-am înjurat cît am putut. Să vină totuși scheletele.

Sfîrșitul primului act

ACTUL II

Scena întâi

Hades, judecători, Ajax, Hermes și umbrele

HADES: Hermes! spune umbrelor să se prezinte în ordine și în rînduiala anotimpului cînd au murit.

HERMES: (*către umbre*) Ați auzit dorința și porunca lui Hades, așa că fiecare să-și expună în ordine necazurile fără să cadă în deșertăciunea de a crede că obraznicul, pe care nu îl ascultă nimeni, va primi vreo pedeapsă.

UMBRELE: Noi nu cădem în nici o deșertăciune, ci o să ne spunem pur și simplu în ordine pricinile. Dacă marea nedreptate pe care ne-au făcut-o iatrofilozofii din București ne-a împins la vreo nebunie, atunci mărinimia voastră, judecând fără patimă, să ne ierte.

HADES: Hermes! E o nebunie și o obraznicie de neîndurat și nu li se poate ierta acestor medici care au diplomă să-și bată joc de sărmane scheletele astea și trebuie să le aduci la cunoștință că obligațiile celor judecați în tribunale și mai cu seamă aici sînt cu totul și cu totul altele.

UMBRA: Prea mărite zeu din Hades! Noi am nădăjduit că nimeni de aici să nu fie liber să-și expună altceva decît propriile drepturi și vedem acum că tribunalul vostru și judecata voastră aspră seamănă cu prea sfinția sa mitropolitul de acum al Valahiei și de teamă să nu pierdem procesul, din cauza plîngerii împotriva doctorilor în apărarea noastră, ne-am sfătuit să cerem iertare pentru neliniștea pe care v-am pricinuit-o.

HADES: Datoria oricărui judecător este să-i împiedice pe împricinați de la nesăbuinte / și să-și însoțească învinuirile de vorbiri împotriva dușmanilor astfel încît fiecare dintre noi să-și spună pricina și să-și găsească dreptatea în caz că o are.

UMBRELE: Iată-ne!

HADES: Să vorbească fiecare în parte și după anotimpul în care a murit.

GANIMEDE: Eu sînt Ian Marcos care acum zece luni, prin consimțămîntul ministrului prusac, am fost numit consul aici în Valahia cu salariu bun, sănătos tun. În august trecut, la un bal am dansat mult și am răcit. A doua zi l-am chemat pe socrul meu care, văzîndu-mă, mi-a spus că boala mea e o răceală ușoară pentru care mi-a dat purgativele și seara să fac afumătură cu floare de soc* că se duce imediat. A doua zi, aduce cu el și alți doctori, cum ar fi Conrad Reiter și alții care examinîndu-mă, au început între ei să vorbească latinește și nemțește și în scurtă vreme toți ca dintr-o singură gură mi-au spus că boala mea nu e mare lucru. Atunci

le-am spus că simt o durere mare în piept. Auzind ei așa mi-au zis să-mi dezvălui pieptul și uitându-se au zis că durerea din piept e de la urină și o să-mi treacă cu toate medicamentele pe care mi le-au dat. Mi-am luat medicamentele zile în șir, dar ele în loc să ajute m-am trezit mai bolnav, de aceea m-am și grăbit să-i spun socrului meu să-mi facă consult. Așa s-a și întâmplat și de comun acord au hotărât ca seara, la o oră dată, să iau o sută de dramuri de ulei* încât n-a mai rămas ulei* în Valahia. Le-am spus țipând că pieptul meu suferă fără rost și măriile lor o țineau pe a lor. Punând temei pe vorbele lor // [f.6r] și mai ales pe ale lui socru-meu, ca vorbe părintești, n-am vrut să-i aduc pe Filitti și pe Anastase, care se bucură dintre toți înțelepții de cel mai mult respect. Astfel, dintr-o simplă răceală m-am mutat aici și vă rog să-mi faceți dreptate.

HADES: Mai aveți să-mi spuneți ceva?

GANIMEDE: Nu

HADES: Hermes! Du-l pe mușteriu ăsta!

Scena a doua

Umbra lui Atanase și cei de mai sus.

ATANASE: Și eu sărmanul aveam vârsta de douăzeci și unu de ani. Acum doi ani jumate am venit din patria mea dragă aici fără să fi trecut vreodată printr-o boală grea. Boala mea aici a fost cam așa. Vă rog să mă ascultați doar atît cît mi se cuvine să vorbesc. De Sfînta Ecaterina, cucoana Catina Balș avea bal și fiind prieten al casei am fost și eu poftit să iau parte la această petrecere fericită. Și alergînd în sus și în jos la ordinele ei, se pare că am răcit. Așa că mă scol a doua zi cu răceală mare, de o simțeam grea în piept, încît tușind am scuipat sînge. N-am stat pe gînduri și imediat l-am chemat pe excelentul domn Hristaris și i-am povestit ce mi se întîmplă. El a presupus că totul vine dintr-o răceală mare, mi-a prescris purgative și lucruri calde și mi-a zis că răul trece numai cu astea. Socotind așadar întemeiate cele ce mi-a spus măria sa, știam totuși că familia Filipescu se îndoiește de perfecțiunea artei sale și totuși nu am vrut să mă înduplec și să chem alt doctor să mă trateze. Unchiul Th. Vrana mi-a spus să-l chem pe Anastase. Cînd a doua zi am văzut că sînt mai

bolnav, m-am repezit să-i spun că trebuie să se facă un consult și să fie chemați Filitti și Anastase. Auzind mărirea numelor lor, s-a supărat și a zis că boala mea n-are nevoie de nici un consult, dar dacă e nevoie atunci aduce doctorii cei mai respectați de pe piață așa cum e Reiter, Silvestru, Constantinache, Arsache și restul, dar nu pe aștia care au învățat cinci șase precepte de medicină și au impresia, caraghioșii de ei, că știu medicina, domnule Karapanou, medicina este știința supremă și ești în stare să judeci dacă Anastase ca bulgar și Filitti ca podgorianit pot ei să facă constatările necesare organismului nostru. Pentru că cereți consult, aduceți-le la cunoștință medicilor de mai sus și în același timp și lui Mesici ca mâine la ora trei să se prezinte. Vin doctorii chemați și întrebându-l pe medicul meu curant ce medicamente am luat timp de trei zile, hotărâsc de comun acord să-mi ia sînge și să-mi pună lipitori pe spate. Numit fiind bunul Mesici să-mi lase sînge, nu a fost de acord zicînd că nu are rost să sîngerez, ar fi ca și cum ai scuipa sînge, și nu e de la hemoroizi ci de la piept. Atunci iatrofilozofii zîmbind i-au spus să urmeze cele prescrise și astfel mi-au luat sînge zicînd că e păcat de atîta sînge nevinovat. După ce mi-au luat sînge de peste tot, am căzut într-o slăbiciune foarte mare, care cu toate întăritoarele pe care le-am folosit n-a putut să se mai schimbe în bine. Zi de zi puterile îmi scădeau, am stat întins mult timp. Din cînd în cînd mă consultau și mereu îmi ziceau: Ai să te faci bine, uneori vorbindu-mi de Golful Constantinopolei, alteori de alte locuri cu aer sănătos. Eu am pus bază pe vorbele lor și mai ales chiar pe ale lui Hristaris care // [f.7r] era unul din prietenii mei cei mai sinceri. Am avut încredere și cu încrederea asta a mea iată-mă strămutat de bună voie aici. Dacă există dreptate, vă rog să-mi faceți parte și mie, pedepsindu-i pe escrocii ăștia de doctori, ca exemplu pentru cei mai tineri și pentru cumințenia lor.

HADES: (*către judecători*) Ascultați nebunii ale doctorilor!

JUDECĂTORII: Legea spune, după cum vă este cunoscut, să nu judeci o pricină pînă nu ascuți amîndouă părțile. Mai aflăm cîte ceva cînd vin și doctorii.

HADES: Așa e. Dar Mesici care n-a vrut să-i lase sînge?

JUDECĂTORII: El nu e doctor, e chirurg.

HADES: Sărmanii judecători! Îmi pare rău că nu gîndiți și voi puțin. Ce înseamnă medicină? Sau poate vă gîndiți că a apărut în lume prin inspirație zeiască? Asta e o artă care a început prin

încercări și deci nu e de loc ciudat că Mesici a pus un diagnostic mai bun.

JUDECĂTORII ȘI HERMES: Așa e. Porunciți să mai vie o umbră.

HADES: Prea bine.

HERMES: Văd aici mii de umbre în pricină cu doctorii și dacă le luăm pe toate la rînd nu terminăm nici într-un an. Judec eu așa s-o aduc numai pe cocoana Zoița Filipescu băneasa și restul umbrelor să fie date afară.

HADES: Te-ai gîndit foarte cuminte și așa să fie.

HERMES: Ajax ai auzit? Du afară toate celelalte umbre, numai pe băneasă s-o aduci înăuntru la judecată.

Scena a treia

Umbra Filipeascăi și cei de mai sus

HADES: Cîstită cucoană, așezați-vă, vîrsta dumneavoastră nu vă dă voie să stați în picioare.

ZOIȚA FILIPESCU: Groaznic! E rușine, cred eu, ca la tribunalul lui Hades oamenii să fie judecați stînd jos/.

HADES: Dacă aveți dezlegare, nu e nevoie să ne spuneți care ne sînt obligațiile, spuneți-ne pe scurt necazurile domniei voastre.

ZOIȚA FILIPESCU: (*stînd jos*) Eu sînt fata vestitului ban Ghica și nevasta boierului ban Filipescu. În ultima săptămînă, cînd se citesc encomiile, eram în biserica Sărindar. Și să vede că stînd eu în picioare am răcit. Sîmbătă m-am sculat cu puțină febră și atunci l-am adus pe doctorul casei noastre Hristaris, care văzîndu-mă mi-a zis că nu-i nimic, trebuie să beau cald și seara să-mi pun picioarele în apă caldă că-mi trece. În ziua aia am urmat ce mi-a spus și a doua zi văd că mi se ușurează trupul, stomacul însă îmi suferea grozav, vine doctorul, îi spun toate astea și drept răspuns aud că greutatea pe care o simt în stomac vine de la mîncarea multă din postul Paștelui și imediat îmi dă un purgativ și îmi spune că astfel n-o să mai simt greutatea din stomac și o să mă fac bine. Am luat purgativul și am ieșit afară destul de mult. Și în loc ca medicamentul să slăbească durerea, a crescut-o. A treia zi îi spun lui Hristaris că greutatea de la stomac merge din ce în ce mai rău și mi-e frică c-am să mor. Rîzînd atunci de mine îmi zice: Ce obicei rău au aici oamenii mari să ia bolile mici drept primejdioase.

Boli din astea au și săracii și nu numai că le trec fără doctor, ba între timp mai și muncesc. Cu toate astea, eu i-am spus hotărît că vreau consult. Între timp au fost aduși Reiter, Silvestru, Constantinache, Arsache și ceilalți // [f.8r] dintre cei vestiți și m-au consultat poruncindu-mi de comun acord să urmez cele prescrise de chir Hristaris. Și astfel după două zile de la consult m-am mutat aici. Îmi pare rău nu numai că m-am tratat ci și pentru că nu am sindrofie de neam bun și blestemat fie berbantul de Filitti și cei din jurul lui care s-au luptat prin toate mijloacele să-l ostracizeze pe Constantinache din casa Brîncoveanu, care tocmai se pregătea s-o trimită înapoi pe Coana Sofica, ea care întotdeauna a fost onorată ca fiind mai presus, principesă a Sfîntului Imperiu. Tocmai pentru că-i dădeau onoruri, să le ajute Dumnezeu la doctorii mei s-o trimită înapoi. Căci dacă ar fi boieria sa aici nu m-aș simți chiar atît de rău. Și vă rog, netrebnicul acela și compatrioții lui să fie pedepsiți. Căci doctorii ca să pară mai grozavi decît Constantinache m-au nedreptățit tare și acum sufăr consecințele.

HADES: Mai aveți și altceva?

ZOIȚA FILIPESCU: Nu.

HADES: (*către Hermes*) Ce deșartă e omenirea. Și aici caută evghenia. Și nu-mi place că pînă acum lumea n-a priceput că aici nu e nimeni mai presus de altul după rang și ipochimeni.

Scena a patra

Ganimede și ceilalți

GANIMEDE: Zeus cel mai presus de toți se apropie, te vestesc Hermes!

HERMES: (*către Hades*) Ganimede anunță venirea lui Zeus cel mai presus de toți și trebuie să-i ieșim în întâmpinare.

Sfîrșitul actului II

ACTUL III

Scena întâi

Hades, judecători, Hermes, Ajax. Toți în afara scenei, așteptându-l pe Zeus, vine Zeus și îi salută

ZEUS: Mă bucur să vă văd bine dispuși. Totuși, spuneți-mi ce-ați făcut cu revoluția scheletelor, ați liniștit-o?

HADES: Desigur, numai că ei vor să-i aducem pe doctori la judecată și de aceea așteptăm pe zeitatea voastră să ne spuneți ce părere aveți.

ZEUS: Le-ai luat în scris dorințele?

HADES: Desigur.

ZEUS: Păi atunci să le citim! Hermes să se ducă cu luntrea la debarcaderul Colentina a lui Ghica, să-i aducă pe toți, numai că sînt mulți.

HADES: Sînt vreo cîțiva.

ZEUS: Păi să se ducă pentru ei două luntrii ca să nu le fie greu. Hermes! Să le spui totuși doctorilor să ia cu ei și rețetele, adică aceia care au proces cu scheletele. (*către Ganimede*). Hai și spune-le lui Asclepios și lui Hippocrate să vină la următoarea înfățișare ca să nu se facă vreo greșală.

HADES: Foarte înțelept ne-ați poruncit și astfel trag nădejde să fie mulțumiți și pîrîții și pîrii. Aprob să aduceți și alți doi doctori Anastase și Filitti pe numele lor.

ZEUS: Pentru care motiv? Sînt și ei amintiți?

HADES: Nu.//[f.9r]

ZEUS: Atunci de ce să vină?

HADES: Băneasa Filipeasca are niște plîngerii împotriva lor, ne-a rugat cu cerul și pămîntul să îi aducem aici și fiind femeie de onoare, ținînd seamă de virtuțile ei sufletești, i-am făgăduit.

ZEUS: Dacă i-ați făgăduit, atunci așa să facă, zi-i așadar lui Ajax să-l ajungă între timp din urmă pe Hermes și să-i spună asta.

HADES: Ajax! Aleargă repede și spune-i lui Hermes ca să-i aducă pe cei pe care-i are scriși și pe Filitti și pe Anastase.

ZEUS: Ce ziceți, să citim pricinile sau să-i așteptăm pe Asclepios și Hippocrate?

HADES: După mine, să-i așteptăm și pe ei ca să nu ne obosim de două ori.

ZEUS: Vă rog să-mi spuneți ce vești aveți despre magnetism.

HADES: Pînă acum nici una. Atîta doar mi-au spus judecătorii că într-una din zile, citind o carte pe care Haron a luat-o în schimbul unui obol de la Voltaire, iată că scrie și despre magnetism.

ZEUS: Ce carte era?

HADES: N-am văzut-o, pentru că și Haron a vîndut-o la trei medici din Colentina lui Ghica pentru plata a patru ocale de cireșe.

ZEUS: Mare măgar a fost dacă a dat-o pe patru ocale de cireșe.

HADES: Zău că așa ne-a spus.

ZEUS: Să vă spun pe scurt ce cred eu despre magnetism, se fac cam trei sute de ani de cînd i-au apărut niște principii unui evreu și de atunci de abia acum vreo cincizeci de ani s-a mai ivit un susținător, un elvețian francez, care s-a străduit să-l ducă la perfecțiune și în cea mai mare parte Maria Terezia și ceilalți regi ai Europei l-au împiedicat din cauza intereselor lor. Acum șase ani, niște elevi de-ai lui au făcut Academia în Prusia și spun că o s-o aducă la perfecțiune.

HADES: Tot așa am aflat și noi. Numai că, ce credeți, o să meargă înainte? /

ZEUS: Mai mult ca sigur o să meargă, dacă doctorii nu spun că e, șarlatanie. Pentru că, dacă ajunge cunoscută știința asta, doctorii nu mai au nici un rost.

HADES: Păi dacă acești profesioniști în magnetism au făcut proba în practică, nu rămîne nici un motiv, cred, pentru ca doctorii să-și mai bată gura.

ZEUS: Ce ne interesează pe noi să cercetăm lucruri ce vor să vină? Spuneți-mi, plîngerile scheletelor au vreun temei?

HADES: După mine, cred că au. Noi am examinat doar trei schelete din toate și vedem că doctorii au făcut greșeli.

ZEUS: Ce dracu', știința asta încă n-a ajuns la perfecțiune?

AIAX: Hermes, pînă am ajuns eu jos, se întorsese cu doctorii. Așa că i-am spus ce porunci am primit și mi-a răspuns că de doctori nu e nevoie. Am ascultat mulțime de vorbe pe franțuzește

ce le spuneau contra lui Filitti și Anastase. Socot că trebuie aduși și ăștia doi ca să se vadă spoiala tingirii lor.

ZEUS: (*către Hades*) Îl vezi și pe măgarul ăsta, portar și tot a înțeles ceva.

HADES: Bine ar fi să poruncească Hermes să-i aducă și pe ei aici.

ZEUS: Cum să îi aducem pe Asclepios și pe Hippocrate, ce nevoie avem de ei?

HADES: Văd cum se apropie din depărtare Asclepios și Hippocrate, în același timp se apropie și Hermes cu un alai de doctori.

ZEUS: Să mergem la chioșc, să-i primim acolo.// [f.10r]

Scena a doua

Zeus, Hades și toți ceilalți, așezați pe tron. Vin întâi Asclepios și Hippocrate și apoi doctorii.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: Ne închinăm zeității voastre cu toată plecăciunea noastră de servitori.

ZEUS: Salutare, cinstiți bătrâni, așezați-vă.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: (Așezați văd cum vin o grămadă de bărbați îmbrăcați nemțește și întreabă cărora dintre nou-veniți le zice doctori.

DOCTORII: (*se închină la zei cu respect profund fără să vorbească*)

ZEUS: Pace vouă. (*Apoi către Hades*) Să fie citite de către tine unele părți din plîngerile scheletelor.

DOCTORII: Zeus cel mai presus de toți și voi toți zeii cerești! E mare rușine pentru noi care anunțăm minunea descoperirilor noastre să fim batjocoriți și disprețuiți de omenire pentru care facem atîtea și atîtea sacrificii și, pe cuvînt, cînd auzim clopotele ne apucă suferințe groaznice neștiind care dintre bolnavii noștri a murit și acum, să ajungem noi să fim judecați de ei. Deși noi simțim că e intriga* celorlalți doctori cărora noi le-am dat luminile și cu ele încep să ne batjocorească. N-ar avea noroc!

ZEUS: În privința asta nu trebuie să vă necăjiți, ci mai degrabă să vă bucurați că se alege mālura* de grîu. Tu Hades cheamă-ți umbrele să-și citească pricinile.

Scena a treia

Toți cei de mai sus și scheletele

SCHELETE: Iată leii cei setoși de sînge, iată și pe cei trimiși la moarte pe nedrept. Iată-i pe măcelarii Bucureștiului, vai cîinii de ei ce bătaie merită!/

ZEUS: Hermes! Spune-le să-și pună lacăte la gură astfel le dau afară!

HERMES: Încetați, vă zic, că s-au supărat zeii!

UMBRĂ: Zeus cel mai presus de toți! A toate judecător și voi descoperitori ai acestei științe, onorați Asclepios și Hippocrate! Să judecați fără patimă uciderea lor!

DOCTORII: (*între ei*) Auziți aici Asclepios și Hippocrate. Sîntem toți pierduți, nu e nici o nădejde de scăpare. Prăpădiții de noi. Ce ne facem? (*Atunci Arsache către Hristaris*) Frate Hristaris! Tu cu înțelepciunea ta nu te gîndești la vreun sofism metodic ca să facem dreptate (*Atunci le spune Silvestru*) A înnebunit săracul. De unde timp pentru dreptate? Trebuie să ne apărăm pînă la un punct. Și cînd Asclepios și Hippocrate ne condamnă, tot nu ne interesează pentru că boierii, să le dea Dumnezeu sănătate, sînt înapoiți și noi tăiem și spînzurăm în țara asta, adică sărutări de mîini, alte de-alde astea pe care cîinii de Filitti și Anastase le numesc înjosire. Să crape ei liniștiți, pe noi o să ne aibă de doctori, și Constantinache și Reiter au prins puțină putere și zic că așa este.

ZEUS: Să se citească față cu toată lumea expunerea fiecăreia dintre schelete, apoi și rețetele doctorilor.

JUDECĂTORII: (*citesc în amănunt totul și la sfîrșit vorbesc*)

ZEUS: Cinstiți doctori ai Bucureștiului, ați auzit plîngerile celor pe care cîndva i-ați tratat, ce aveți de spus în apărarea voastră?

DOCTORII: Orice am spune noi în apărarea noastră nu folosește // [f. 11 r] cîtă vreme sînt aici de față descoperitorii acestei științe, să ne uităm la rețete. Cînd se vor găsi greșeli și lipsuri de la datorie atunci să fim pedepsiți de voi, dar să nu fim disprețuiți de aceste umbre.

ZEUS: Să fie aduse spre vedere cinstiților bărbați toate rețetele în ordine spre a fi cercetate.

UMBRELE: Ce rețete dați, blestemaților ? Aduceți-ni-le nouă să le vedem dacă au semnăturile noastre.

ZEUS: Multe de ochii lumii, yalandan, așa să fie.

UMBRELE: Ale noastre sînt și să le fie date, prietene Hermes.

CEI MAI DE SUS ȘI HIPPOCRATE: Cu răbdător gînd observînd noi rețetele și cele spuse de umbre, se văd greșelile mari și de neadmis în toate aceste tratamente și mai ales la Carapanu și atunci le-am spus în taină pentru că ne grăbeam: greșelile voastre sînt atîtea că nu numai noi, ci și tineri învățăcei de la Academie dacă aducem v-ar condamna pentru vinovăție. În sfîrșit, dragi colegi, a fost datoria mea de om, dar celelalte două tratamente, cum ați putut să-i luați sînge acelui tînăr nenorocit cînd l-ați văzut că era aproape mort. Și de unde v-a venit ambiția să păreți mai grozavi decît Mesici, n-ați văzut cum țipă și cît de hotărît e să nu-i ia sînge? Am dori să aflăm motivele acestor fapte nesăbuite ale voastre și mă tem să nu fie adevărate cele dorite de Haron.

MEDICII: Nu tăgăduim că și noi am făcut anumite greșeli, numai că vă rugăm călduros să nu primiți de față cu alții și să fim necinstiți. Să mijlociți ca zeii să alunge umbrele și atunci vom primi cu tot dragul cea mai mare necinste pe care ne-o vor da.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: Cu drag v-o dăm. Dar nu vrem să auzim de nici o scăpare.

ZEUS: Cinstiți babalîci, spuneți-ne ce judecată ați făcut comparînd rețetele cu expunerea umbrelor.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: Ceea ce..

UMBRELE: Nu într-ascuns, cinstiți bărbați, ci la vedere și fără părtinire. Asta e dorința zeilor și tot asta e și rugămîntea noastră.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: Să vă spunem pe scurt că au făcut greșeli mari și multe pînă într-acolo încît ne-au adus o jignire. Rămîne așadar la mîna dumneavoastră să-i pedepsiți cum găsiți de cuviință.

ZEUS: Hotărîrea mea este de a li se lua diplomele, să-i obligăm să meargă și ei la Academie să învețe medicină, așa cum se cuvine dacă sînt vrednici și de asta. Și îi împiedicăm în același timp ca pe mai departe să nu mai practice medicina. Vom trimite și în țară hotărîrea noastră scrisă ca să afle și ceilalți că ei sînt niște proști. Cred că atît e de ajuns.

ASCLEPIOS ȘI HIPPOCRATE: Sîntem și noi de aceeași părere, numai că vă rugăm ca în țară veștile despre hotărîrea noastră să nu fie trimise, ca să fie lipsiți de mijloacele de trai, căci printre ei sînt și oameni cu familie.

ZEUS: Dacă nu facem așa, iar o să avem belele. Cred că trebuie să fim foarte îngăduitor și mai ales eu care de multă vreme mi-am pierdut liniștea cugetului ocupându-mă de bunul mers al omenirii // [f. 11r] numai că ei îl strică prin intrigi nerușinate. Așa că Hermes, să le iei pe dată diplomele și să-i muți la țară, să le fie învățătură de minte că rău și fără onoare practică aceste meșteșug. Restul încuviințezi tu.

DOCTORII: Ai milă de noi, tu iconom al milei...

ZEUS: Lăsați vorbele de prisos, atît doar vă spun că judecătoria mea nu obișnuiește să ierte greșelile mici și cu atît mai vîrtos pe acestea pentru care sînteți vrednici de pedepse mai mari. Să mulțumiți pentru mijlocirea acestor cinstiți bărbați, Hermes, pleacă între timp cu ei de-aici!

HADES: Cu adevărat, fără să vă lingușesc, cu multă dreptate ați hotărît.

ZEUS: Ce altceva aș fi putut să fac?

HADES: Nimic altceva, le ajunge atîta necinste de care au parte.

ZEUS: Spuneți-le hotărîrea noastră scheletelor ca să se liniștească.

UMBRELE: Trăiască dreptatea lui Hades! Am murit noi din cauza doctorilor noștri, dar și ei o să crape fără pacienți.

Scena a patra

*Haron aflînd de la Hermes cele întîmplate,
plin de furie se înfățișează la adunare zicînd:*

HARON: Ce fel de hotărîre este asta pe care ați luat-o în legătură cu doctorii cei pricopsiți, sau poate ați pus bază pe spusele umbrelor? Dacă-i pe așa să o.... pe mama, dacă nu înec eu umbrele astea. Din păcate ce e făcut nu se mai desface.

ZEUS: Astfel de vorbe de nimic. aici nu au trecere. Prăvălește-te repede în Egialon ca să-i treci.

HARON: Cum, eu, să ferească Zeus, dați-le diploma și atunci îi trec; altfel pierd învoiala pe care o am cu ei.

ZEUS: Ce și care-i învoiala asta?/

HARON: Vezi tu că știu de ea ceilalți zei, unde mai pui că e scrisă de zece ani și te rog pînă mi se împlinește sorocul să li se dea diplomele și pleacă pe urmă, sînt așteptați, nu e treaba mea.

ZEUS: Află, de trei ori nefericit, că astfel de nebunii cum ai spus mă silesc să numesc pe altul în locul tău.

HARON: (*către sine*) Taman timp de dezbrăcare. Să zicem că-l numesc pe altul și cu mine atunci cum rămîne? Cel mai bine ar fi să plec și pe drum să-i mîngîi cu vorbe dulci pentru situația lor tragică, pentru că altfel mă iau la ochi că sînt nerecunoscător pentru tot binele primit de la ei. *Iese spunînd*: porunciți. Haron îi pune în luntre, la fel și Hermes și îi duc la Colentina lui Ghica și pe drum cei de vază și mai ales chir Caracaș, ca un cavaler, l-au rugat cu lacrimi în ochi pe Hermes, ca dacă sînt boieri să nu spună dorința și hotărîrea zeilor. Hermes nu le-a promis nimic, dar cît ce-a ajuns la mal, vede o mulțime nesfîrșită de boieri care așteptau revenirea celor de vază, la care în scurte vorbe îi spune lui Hades despre ce e vorba și apoi se duce îndată înapoi.

Sfîrșitul comediei

**ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ [f.1r]**

[Ms. gr. B.A.R. nr. 1119]

Τραγῳδία ἐν ἑπτὰ ἐκείνῳ βασιλεὺς
ἀνδραγαθῶν - -

ἐν ἑπτὰ

ἡ μὲν δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς
ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς
ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς
ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς
ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς
ἡ δὲ βασιλεὺς ἀνδραγαθῶν ἐν ἑπτὰ βασιλεὺς -

cod. n. 455/1869

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΖΙΚΕΛΙΑΣ
 ΑΡΕΝΤΙΝΑ ΘΥΓΑΤΗΡ ΑΥΤΟΥ
 ΠΟΝΑΡΧΟΣ ΒΑΣΙΛΩΠΑΙΣ ΤΗΣ ΤΑΛΛΙΑΣ ΟΤΤΙΣ ΜΕΤΕΣΧΗΜΑΤΙΣΘΗ
 ΕΙΣ ΟΝΟΜΑ ΘΕΑΓΕΝΗ ΚΑΙ ΕΡΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΑΣ
 ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ ΔΟΥΣ ΤΗΣ ΖΑΥΟΙΑΣ ΣΥΜΗΛΧΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΥ
 ΚΑΙ ΜΗΝΟΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΑΣ
 ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ ΒΑΣΙΛΩΠΑΙΣ ΤΗΣ ΝΟΥΜΗΔΙΑΣ, ΣΥΜΗΛΧΟΣ ΤΟΥ
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΜΗΝΟΣΤΗΡ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΑΣ
 ΚΛΕΟΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΝΟΥΜΗΔΙΑΣ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ
 ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΥ
 ΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΟΥΣ
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ Η ΔΟΥΛΗ ΤΗΣ ΑΡΓΕΝΤΙΑΣ, ΑΠΙΣΤΟΣ
 ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ ΦΙΛΟΣ ΠΙΣΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΔΡΟΥ
 Η ΣΚΥΛΗ ΠΑΡΑΣΤΑΙΝΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΙΚΕΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΛΑΤΙΟΝ ΤΟΥ
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΥ

Πρόσωπα

Σκηνή α΄

Ξανθίππη και Θεαγένης

ΘΕΑΓΓΗ: Κυρία, το να ευσπλαχνίζεται τινάς τους δυστυχείς ανθρώπους, είναι ίδιον της θεϊκής μεγαλειότητος. Μιμήσου λοιπόν τους θάνατους θεούς και ελεήσου μίαν όπου καταδιώκεται, και από ομογενείς και από φίλους, και από το ίδιον αίμα της. Μίαν ξένην δυστυχισμένην οπού καταφεύγει υπό την σκίαν σου...

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Τις είσαι εσύ; Πόθεν η πατρίς σου και πως το όνομα σου;

ΘΕΑΓΓΗ: Ἡ Ἡπείρος με εἶδε να γεννηθῶ της οἰκίας ο βασιλεὺς Κλεάνθης ἐστᾶθη ὁ πατήρ μου. Ἦτον ὁ πλέον ευτυχὴς βασιλεὺς, καὶ πλέον μεγαλόδωρος εἰς τὸ υπήκοον του. Απελάμβανε μίαν ζωὴν εἰδήμονα καὶ ἐλεύθεραν. Ὁ βάσκαϊος οφθαλμὸς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ τὸν ἐκατάραιε με ραδιοργάν, καὶ τοῦ σήκωσε τὴν ζωὴν. Ὁ ἀποτρόπαιος, ὡ θανάσιμος ὥρα εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ὁ ἀδελφός μου Κλεόβουλος ἀκολούθησε τὸν [f.2r] πατέ//ρα τοῦ με τὴν ἴδιαν καταδίκην, ὅστις ἦτον τὸ μόνιστον βλαστὰρι καὶ ὁ μόνος διάδοχος τῆς πατρικῆς τοῦ κληρονομίας μόνη ἐγὼ ἡ δυστυχὴς θυγατὴρ τοῦ Θεαγένῃ ἐλευθερώθη ἀπὸ τὸν ὠμότατον θυμὸν τοῦ θεοῦ μου καὶ περιπλανομένη ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καταδιοκομένη καὶ ζητουμένη πανταχοῦ ἀπὸ τοὺς ἀσπλάχνους φονεῖς μόλις ἐδηνήθην να σωθῶ ὑπὸ τὸ δουλοπρεπὲς τοῦτο σχῆμα εἰς τὸν εὐδὸν λιμένα τοῦ Μενεάνδρου ἀπὸ τὸν οἰκίον ζητῶ εἰς τὴν ὁδυνήραν μου δυστυχίαν βοήθειαν καὶ καταφυγὴν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ἐχε καλὰ ἐλπίδα. Ἡ τύχη σου ἐβοήθησε να ἔλθεις ἐνταῦθα, δια να ἐλευθερωθεῖς ἀπὸ ὅλα σου τὰ βάσανα καὶ ἀπὸ τὸν ἐσχατὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς σου. Ἡ γεναιότης τοῦ βασιλέως μου καὶ ἡ ευσπλαχνικότης ψυχῆ τῆς βασιλίσσης μου, θέλουν σοὶ δώσει μίαν χεῖρα ευεργετικὴν εἰς τὰ βάσανά σου καὶ θεραπευτικὴν εἰς τὰς πληγὰς σου. Μείνουν ἐνταῦθα ὀλίγον ἕως οὐ να προσφέρω εἰς τὸν ναὸν τῶν ἐφεστίων μας θεῶν αὐτὰς τὰς θυσίας δια τὴν ἐλευθερίαν

του βασιλέως και δια / την ευτυχίαν της βασιλίσσης μου, και τότε θέλω φροντίσει και δια τα εδικά σου βέβαια.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Και εις οποίον κίνδυνον ευρίσκεται ο βασιλεύς, και θέλεις να προσφέρεις θυσία δια αυτόν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Και δεν ήκουσες ακόμι τον εμφύλιον πόλεμον όπου αναβράζει εις όλην την Σικελίαν; Οι κάμποι της, τα βουνά της, οι ποταμοί της, όλα σχεδόν εκοκκίνησαν από το πολύ αίμα όπου χύνεται. Οι υπήκοοι όλοι επεγέρθησαν κατά του βασιλέως τους ζητούντας απαραιτήτως, ή το βασίλειον ή την θυγατέρα του. Αυτούς προστρέχει εις τους θεούς, ίσως και με αυτήν την θυσίαν καταπαύσει την οργήν των.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Και τις τάχα η αιτία της επαναστάσεως, και των τούτων αιμάτων;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Είναι η ασύγκριτος ωραιότης της βασιλίσσης μου αυτή διήγυρε και ερέθησεν όλους εις απόλαυσίν της. Δεν έμεινε τινάς οπού να μην ήρπασε τα όπλα, και να μην τρέχει αδεώς και αφόβως, ή δια να αποθάνει εις τους πόδας της, ή να απολαύσει του [f.3r] ποθουμένου // τι το εντεύθεν. Ο βασιλεύς ευρισκόμενος εις μεγάλον κίνδυνον, και εις άκραν στενοχωρίαν, αναγκάζεται και μη θέλων να την υπανδρεύσει με κανένα ξένον βασιλέα, δια να μην την ιδεί εις χώραν των δούλων του και εχθρών του.

ΘΕΑΓΕΝΗ μόνη: Ω δυστυχία άκρα, ω πληγή της καρδιάς μου, ω θάνατος αθάνατος.

Σκηνή β΄

Ξανθίππη μόνη

Αυτή φαίνεται μια δυστυχής βασιλοπούλα η καρδιά της με λύπην εταράχθη εις τα όσα ήκουσεν από εμέ. Φαίνεται πως να αισθανθεί εις τα καίρια της δυστυχίας του βασιλέως μου, και δια τούτο η λύπη εξωγράφησεν εις το πρόσωπον της την ταραχήν της καρδιάς της. Ω πως αι συμφοραί και δυστυχίαι δεν ημπορούν να σκοτινιάσουν ποτέ τα λαμπρά ήθη μιας ευγενεστάτης ψυχής. Αυτή είναι καλή δια να την προσφέρω εις την βασίλισσαν μου την οποίαν θέλει έχει σύντροφον εις την μοναξίαν της και παραμυθίαν εις την συμφοράν της.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ προσευχομένη: Ισχυρότατοι θεοί έφοροι και προστάται της δυστυχούς Σικελίας, διασώσατε με την δυναμίν σας ένα οπού κινδυνεύει, και δια την ζωήν και δια το βασίλειον. Καταπραΰνατε την οργήν, τον ζήλον, τον φθόνον, την διχόνιαν των ομογενών της πατρίδος. Δια το αίμα όπου προσφέρεται από αυτά τα σφαγεία, ας εξιλεωθεί ο θυμός σας. Εισακούσατε μίαν όπου λούεται μέσα εις τα δάκρυα, και ελευθερώσατε των δυστυχή Μενεάνδρον από τον έσχατον κίνδυνον.

ΙΕΡΕΙΣ: Φοιβ' Απώλλον, πότνια Ήρις γλαυκώπης τριτογένεισα*, ενοσίγαιε Πόσειδων, και άλκιμε Ηράκλη, επακούσατε ημών σήμερον οπού προσφέρωμεν αυτές τας θυσίας υπέρ του βασιλέως ημών. Στήσατε το αίμα του εμφυλίου πολέμου δια το αίμα οπού ήδη χύνεται και προσφέρεται εις αυτό το θυσιαστήριον εις τιμήν υμών. Ήδη ερημώθη η Σικελία, αυτός πλέον δεν έμεινε, ποίος θέλει προσφέρει [f.4r] θυσίας // και ολοκαυτώματα εις το θυσιαστήριον κνίσας τε και εκατομίβας, και τας λοιπάς ιεροτελεστίας με τας οποίας λατρεύεσθε; Άρης, άρης υπερμένετα βροτολοιγέ. Αίμα πλέον δεν έμεινε δια να χορτάσει τον θυμόν σου ιδέξας το παρόν όπου σου προσφέρωμεν και αυτό ας γίνει ισότιμόν και αντάξιον, δια όσον ζητείς.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ω θεοί εφεστίοι σας εφapλούτας εις όλον το παν, προνοήσατε και συγκατανδέυσate και δια την ευτυχίαν της βασιλίδος μου. Ελείψate μίαν οπού καταθλίβεται μέσα εις τους φόβους και κινδύνους. Εξαποστείlate δια αυτήν ένα άξιον δια νυμφίον της. Καταπέμπonte αυτή εκ των αθανάτων υμών κόλπων ουρανίους τας δωρέας σας και χάριτας. Επακούσατε μίαν δυστυχή οπού δακρυρροεί αμπροσθέν σας δια αυτήν.

---

* formulă asociată îndeobște Minervei.

** altă formulă potrivită Minervei, cea născută lângă lacul Tritanis din Lybia.

ΙΕΡΕΙΣ: Να αγλαόχρυσε και φιλομειδής*, θυγατήρ Διός, επάκουσούν ημών σήμερον υπέρ της βασιλίδος. Δως την χάριν σου εις κανένα ευτυχισμένον βασιλέα δια να γίνει άξιος νύμφιος εις αυτήν. Εσύ οπού είσαι / έφορος των νυμφευμένων προνόησου και δια την ευτυχίαν αυτής. Ω θέε Έρω, που τα τόξα σου. Που και οι πτερόεντες οϊστοί σου; Πεμπού αυτά εις καμίαν βασιλικήν ψυχήν πληγώσου αυτήν δια να γίνει μανιώδης εις την βασίλισσαν. Εσύ οπού επληγώσες την καρδίαν του Πάρη δια την Ελένην, και οπού εκαταδάμασες όλους τους ένδοξους ήρωας με τα βέλη σου τον πράσου τον Δία εμετάτρεψες εις ταύρον δια την Ευρώπην, εις χρυσόν για την Δανάη και εις δια τον Γανυμήδην αρώσου και τώρα δια αυτήν τον πλέον άξιον τον πλέον ευτυχή και ευδαιμόνα βασιλέα της γης δια να ζήσουν εις εν σώμα δύο άκαakai και απλαί καρδίαι μεμιγμέναι όλως δι'όλου εις τας χάριτας και ξεφαντώσεις των πλέον γλυκυτέρας ευδημονίας.

Σκηνή δ'

Μενέανδρος και Αρχοβρότος

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, τι κάμνομεν, να οπού ο Λυκογένης μας επερικύκλωσεν; Αχ, η ζωή σου κινδυνεύει. Δια αγάπην των Θεών, φύλαξε τον εαυτόν σου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Φίλε μου σύμμαχε, άφησέ με να αποθάνω, ίσως και ο θάνατος μου γίνει το αντάλλαγμα της οργής των Θεών. Δεν μου έμεινε πλέον ούτε αίσθησις εις το σώμα ούτε αίμα εις τας φλέβας, δεν έχω φίλον δια να συμβουλευθώ, τα κακά υπερμύξησαν, οι δούλοι μου έγιναν και βασίλειον. Λοιπόν τι πρέπει να κάμω εις τοιαύτην περίστασιν· καλύτερον ένα ένδοξος και τιμημένος θάνατος, παρά μια ζωή δυστυχισμένη και βασανισμένη...

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ:[f.5r]//Και τόσον εύκολα παραδίδεσαι εις την απηλπισίαν; Που είναι η μεγαλοψυχία σου και η ανδρεία σου; Ημείς με όλον οπού οσάκις ενικήθημεν από αυτούς εις τον

---

* formulă asociată cu Venus.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Περισοδοτέρων φοβούμαι την τόλμην εις την ανδρείαν, παρὰ την φρόνησιν εις την δειλίαν. Αυτὴ ἡ
 θαυμαστότερος, τοσοῦτον καὶ τόλμηρότερος.
 Τὰ στρατεύματα μου εἶναι θαυμαστά καὶ ἀρχηγῶς τῶν ὄσων
 τὸν ὅποιον πρέπει νὰ θριαμβεύσω κατὰ τοῦ Ἀυκογέλους.
 ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Μὴν φοβέσθαι τέλειως, ἰδοὺ ὁ καιρὸς εἰς
 λαοὶν τοῦ ἀπορμίζεις;
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Φίλε μου σύμμαχε, τί κάμωμεν; Ἰδοὺ ὁ
 ἐχθρὸς ὅπου μας περικυκλῶσεν, ἤμεις κινδυνεύομεν,

Μενέανδρος καὶ Αῤιοβαζάνης

Σκηνὴ ε΄

ἔρχασθαι εἰς τὸν προσήκοντα καιρὸν.
 ὅλα καὶ αὐτὸν // θάνατον δια εσέ, πλὴν καὶ εσὺ νὰ μὴν με
 δια νὰ μὴν κινδυνεύσῃς ἡ ζωὴ σου ἐγὼ θέλω υποφέρει [f. 6r]
 εἰς τὸ βασιλικὸν ὑποῦριον κοντὰ εἰς τὴν θυγατέρα σου,
 θανάτωσιν, ἢ νὰ με θανατώσῃς καὶ εσὺ νὰ κινήσῃς αὐτὸ
 βάλῃς εἰς τὴν πλάστιγγα τὴν ζῶν μου, ὅπου ἢ νὰ τὸν
 ὁ ἐχθρὸς καὶ νὰ ἐλθῇ εἰς χεῖρας μου, καὶ τότε ἐγὼ θέλω
 τὰ δώσῃς, εἰς ἐμὲ ὅπου με αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ πλανεύθῃς
 τὸ βασιλικὸν ὑποῦριον, καὶ τὰ βασιλικά σου ἐνδύματα νὰ
 ἐκείνους τοὺς τῶρους δια νὰ μὴν προχωρῇς ὁ ἐχθρὸς εἰς
 Αῤιοβαζάνην νὰ παραφύλαττει με τὸ στρατεύμα τοῦ
 Αῤοβοτοῦ: Ἄκουσον μου. πρέπει νὰ διορίσῃς τὸν
 τοιαύτην κινδυνώδη περίστασιν;
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Καὶ τί πρέπει νὰ αποφασίσω εἰς μίαν
 μας καὶ τὴν ανδρείαν μας.

Βασίλειά μου, ἀδικοιμάσσωμεν ἄλλην μίαν φορὰν καὶ τὴν τυχὴν
 ὁ ἀποστάτης ἡμπορεῖ νὰ τελέσσοις. Μὴν ἀπελπίζῃς
 καὶ αὐτὸς δὲν θέλει δοκιμάσῃς τὴ θεϊκὴν ἀγανάκτησιν; Ποτε
 τυχὴν τοῦ, παρὰ ὅπου μετ' ἀλαυχίαι εἰς τὴν ανδρείαν τοῦ τάχα
 Ἀυκογένης ἐμείβε καὶ αὐτὸς φοβεῖται περισσοτέρων δια τὴν /
 ὀνόματ' τοὺς ἐμείβαν, καὶ αὐτοὶ κακὴν κακῶς παύλονται. Ἐνὰς
 καὶ γιναντιοὶ ἐχθροὶ, ὁ Δάμας καὶ Ἀδύμαντος; Μόνον τὰ
 ἐκνευρίσσωμεν τέλειως, Που εἶναι ἐκείνοι οἱ δόσσοι καὶ ὀνόματ'
 πᾶσιμον ἀλλὰ καὶ πολλὰς τοὺς ἐνίκησσωμεν καὶ τοὺς

ασύνετος τόλμη πολλάκις εγκρέμνισε και τον πλέον μεγαλόκαρδον, αποδείχνοντας τον δειλότερον λαγωού αυτό το εδοκιμάσαμεν πολλάκις εις αυτούς τους πολέμους, εις τους οποίους όντες σχεδόν νικηταί η τόλμη άρπαξε την νίκην μέσα από τας ρωμαλαίους χείρας μας;

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ /: Τώρα όμως ελπίζω να μην ακολουθήσιν τοιαύτη κατασχύνη.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αν ήσουν πλέον φρόνιμος παρά τολμηρός, ημπορούσα και εγώ να συμφωνήσω με την γνώμην σου. Αλλ' επειδή και η θρασύτης της καρδιάς σου, υπερβάλλει την φρόνισίν σου και δεν συγχωρεί εις αυτήν να διακρίνει το ωφέλιμον από το βλαβερόν, με το τα είναι το ιδίωμά σου τοιούτον, δια τούτο σε διορίζω οπού να λάβεις το στρατευμά σου και να παραφυλάττεις εκείνους τους τράφους, και αν ο εχθρός ήθελε προχωρέσει κατά το βασιλικόν φρούριον να τον αντισταθείς με όλην σου την δύναμιν, και να τον αποκρούσεις γεναίως. Τότε θέλεις δείξει την ανδρείαν σου μετά της φρονήσεως. Τον Αρχοβρότον, θέλω διορίσει ενταύθα δια να αναδειχθεί αντίς εμού την έσοδον του πολέμου, και εγώ αυτήν την νύκτα κινώ εις το βασιλικόν μου φρούριον δια να κάμω τας χρειαζομένα προετοιμασίας.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Εγώ ήλθον ενταύθα προς βοήθειαν σου και ειμί προθυμότατος εις όσα ήθελεν με προστάξει. Αν θέλεις να πολεμήσω, θέλω καταβάλλεις και [f.7r] την ιδίαν μου ζωήν· αν θέλεις να // παραφυλάττω τας εισόδους, δεν εναντιώνομαι. Αν θέλεις να είμαι και σωματοφύλαξ σου είμαι ετοιμοτάτος· Οθεν ιδού οπού κινώ κατά την προσταγήν σου και άμποτε η κόχη σου να ήθελε με βοηθείαν δια να σε χαροποιήσει ταχέως με μίαν λαμπράν νίκην.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αν εγώ ήθελον αξιωθεί τοιαύτης χαροποιάς ειδήσεως, ας είσαι βέβαιος ότι δεν θέλει ευρεθεί ούτε τιμή, ούτε χάρις οπού να μην την αξιωθείς από εμέ.

Σκηνή στ΄

Αρχόβροτος και Μενέανδρος

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, καιρός είναι να αναχωρήσεις από αυτόν τον επικίνδυνον. Νύκτα είναι ο καιρός τινάς δεν

ημπορεί να σε καταλάβει. Δως μοι τα βασιλικά σου φορέματα, και εσύ ενδύσου ώσαν ένα στρατιώτης και φύγε από εδώ δια να μην κινδυνεύσεις.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Φίλε μου σύμμαχε, κοίταξε να μην επιβουλευθείς. Εγώ δίδω πίστιν εις την φιλίαν σου, και σου εμπιστεύομαι και το βασίλειόν μου, και την ζωήν μου, και τα στρατεύματά μου, και όλον τον εαυτόν μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ/: Αν εγώ είχον τοιούτον σκοπόν, προ πολλού ήθελον ρυθθεί με τους εχθρούς σου, να διπλασιάσω τας δυνάμεις των, και ούτως να επιταχύνω τον αφανισμόν σου· εσύ όμως με είδες οπού πολλάκις ηγωνίσθην μέχρι θανάτου, και έκτησα θαυμαστά και λαμπρά τρόπαια κατά των εχθρών. Και ύστερον από τόσα πιστά εκδουλεύσεις να σε επιβουλευθώ; Ω πως εδυνύθη υποψία· εγώ αγκαλά και αφρικανός όμως δεν καταδέχομαι να είμαι κατά την φιλίαν ήττον από εσάς τους ευρωπαϊούς. Εσύ δύνασαι να καυχηθείς πως να με υπερέχεις καθ' όλας εις την φιλίαν όμως δεν ημπορείς να με υπερβάλλεις;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ Αρχόβροτε, διατί η τύχη να μην με αξιώσει να σε έχω υιόν μου;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Και αν θέλεις ημπορείς να με κάμεις.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Δεν είναι καιρός τώρα να καταγινόμασθην εις τοιαύτα· αλλά πρέπει να φροντίσωμεν δια την ζωήν μας, και όταν ελευθερωθώμεν, τότε έχομεν καιρόν δια να ομιλήσωμεν και περί τούτων. Κοίταξε οπού να φερθείς με εύμορφον τρόπον, [f.8r] καθώς πρέπει εις ένα άριστον // στρατηγόν οπού να με καταστήσεις νικητήν άμποτες με αυτήν μόνην την συμπλοκήν να ετελείωναν όλα μας τα κακά.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Μην έχεις καμίαν εύνοιαν. Θέλω αγωνισθεί υπέρ την δυναμίν μου· ελπίζω ότι η τύχη πλέον να εκουράσθη εις την καταδρομήν σου. Οθέν αναγκαίως να φανείς νικητής. Καιρός είναι πλέον να αναχωρήσεις· Δώσε μοι την βασιλικήν σου στολήν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Μα, έπαρε την, τον Αριοβαζάνην εδιόρισα δια να κάμει το χρέος του, καθώς αποφασίσαμεν; Φεύγει

Σκηνη ζ΄

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Κακορίζικοι οπού είμεθεν ημείς οι βασιλείς. Δεν έχομεν ούτε καν μίας στιγμής άνεσιν δια να χαρόμεν και την ελευθερίαν της ζωής μας και την ευδαιμονείαν της βασιλείας μας. Πόσα κακά με περικυκλώνουν, πανταχόθεν είμαι φυγαδευμένος, νενικημένος και τεταραγμένος. Οι δούλοι μου εχθροί θανάσιμοι, οι φίλοι εντερεσάδοι, τα στρατεύματά μου αλλά μεν ηφανήσθησαν και άλλα έτρεξαν εις τους εχθρούς μου. Εγώ / έμεινα γυμνός από όλα, μία ζωή μου έμεινε, και δια αυτήν δεν είμαι βέβαιος μέχρι εσπέρας. Και όλα αυτά τα υποφέρω εξ αιτίας της θυγατρός μου. Αχ εγώ παραπονούμαι με εσάς τους αθανάτους, διότι δεν δίδεται πάντοτε τα παιδιά προς παρηγορίαν των γονέων, άλλα πολλάκις τα δίδεται και δια παιδείαν. Διατί εσείς να λύσετε εις το προσωπόν της όλες τας αθανάτους χάριτας οπού έχετε. Διατί να την στολίσετε με όλα εκείνα τα ουρανία και λαμπρότατα κάλλη και αναπαύεσθε με όλην την ευδαιμονίαν. Τι καλόν είδον εγώ από τοιούτον θαυμαστόν πλάσμα οπού μοι εχαρίσατε; Ιξεύρω όμως τι πρέπει να κάμω αν η τύχη με αποδείξει νικητήν, ευθής χωρίς να χάσω παντεχώς καιρόν θέλω την υπανδρεύσει με κανέναν από τους συμμάχους μου. Έως ου την φυλάττω παρθένον, πάντοτε πρέπει να έχω φόβον και από φίλους, και από συμμάχους και από εχθρούς, και από αυτούς τους δούλους μου. Έτσι κάνοντας, θέλω ασφαλίσει και τον εαυτόν μου και το βασίλειον μου από ένα τέτοιον επικίνδυνον εχθρόν, οπού [f.9r] είναι η κόρη μου. //

Σκηνή η΄

Αργεντίνα και Ξανθίππη

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ξανθίππη, δεν εφάνη τινάς από το στρατόπεδον; Ο πατήρ μου τάχα τι να έγινεν; Αχ πολλά φοβούμαι πως είμεθεν χαϊμένοι τώρα τι να κάμω η δυστυχής οπού είμαι μεμονωμένην εις αυτόν τον πύργον; Οι θεοί

τόσον με οργιάθησαν, οπού ώσαν ένα ορμητικόν χειμάρων άφησαν όλα τα κακά δια να με καταποντίσουν· εις ποίον να καταφύγω; Από ποίον να ελπίζω βοήθειαν και σωτηρίαν; Καν να είχον τον πατέρα μου ενταύθα, ήθελον έχει ολίγην παρηγορίαν, και είτι ήθελε γένει εις εκείνον, ας εγίνετον και εις εμέ;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία μου, μην είσαι τόσον δειλή και πεφοβισμένη· διότι εγώ χθες προσφέροντας θυσίαν εις τους θεούς, και δια τον σου και δια εσένα, εφάινετο ότι να εξιλεώθησαν πλέον από την οργήν, τούτο εγνώρισα από την χαράν και τον ενθουσιασμόν των ιερέων μας. Και φαίνεται πως άρχησαν να φεύγουν τα λυπερά και να ακολου / θούν τα χαρμουνά· η κατάστασις των ανθρώπινων πραγμάτων, τοίτον έχει ιδίωμα, η λύπη να διαδέχεται την χαράν, η τρικυμία την γαλήνην· ημείς έως τώρα αρκετά είμασθεν κυριευμένοι από μίαν άκραν λύπην, και καταποντισμένοι από την τρικυμίαν. Λοιπόν τώρα πρέπει να χαρόμεν και δια την χαράν και δια την γαλήνην οπού μας εχάρισαν οι Θεοί.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αυτάς ούτως έχουν καθώς μου διηγείσαι. Μα διατί ο πατήρ μου να μην έλθει; Διατί να μην φανεί τινάς από το στρατόπεδον; Τι πρέπει να ελπίζω εγώ από μίαν τοιαύτην σιωπήν; Αχ καρδιά μου είναι καταπλακωμένη και πολυορκημένη από ένα μελισσώνα συλλογισμών ω σκληρώτατε και αδυσώπητος θεά(α) έως πότε θε να με κάμνεις δυστυχή με τα καταδρομάς σου; Αν η ωραιότης μου είναι το αίτιον πάντων των κακών, απομάρανε το πρόσωπόν μου με ένα σκληρώτατον θάνατος, δια να παύσουν όλα τα κακά από την Σικελίαν και δια να εύρει και ο δυστυχής πατήρ μου την άνεσιν του·

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Μην πίπτεις εις την απελπισίαν κυρία [f.10r] μου, αλλά παρά η τύχη // δώσου εις την πρόνοιαν των Θεών οι οποίοι θέλει ευσπλαγχνιθούν. Απόψε δεν είναι δουλειά, επειδή τας δυστυχίας σου αυτοί ήδη σου εξαπέστειλαν ως μίαν ακτίνα της ευσπλαγχνίας τους την Θεαγέννην θυγατέρα του βασιλέως Κλεάνθου από την Ήπειρον, αυτή είναι καταδιωγμένη από τους οικείους της και κατέφυγεν ενταύθα ζητούσα βοήθειαν και συνδρομήν· εγώ εσυνομίλησα αρκετά με αυτήν· έχει ένα πνεύμα οξύν, νουν υψηλόν, φρόνησμα

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Κόρη μου, ίξευρε ότι οι υποθέσεις μας
 ιστάνται επί ζυφου, αν η τύχη μας αποδείξει νικητάς,
 θέλωμεν μείνει ελεύθεροι πάλον από όλα τα κακά, ειδέ και
 νικηθώμεν ούτε στρατεύματα πάλον έχομεν, ούτε δυνάμεις
 δια να αντισταθώμεν εις τους έχθρους, και ούτως ειμείνα
 πάλον χαίμενοι.
 ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Άχ πατέρα μου, τοιαύτα φρικτά ειδήσεις
 φέρεις από το στρατόπεδον. Με τοιαύτας παρηγορίας ήλθε
 δια να με παρηγορήσεις; [f.l Ir] Και λοιπόν αν νικηθώμεν
 δεν // έχομεν πάλον ελπίδα σωτηρίας. Θέλω υποπείσει εγώ
 εις τας χείρας των δούλων μου, και να βλέπω τον πατέρα
 μου αποζητώντα από το βασίλειον του και δούλον εις τους
 δούλους του. Φρένες μου έρχονται κατά αλήθειαν όταν το
 συλλογίζομαι.

Μενεάνδρος, Αρεντινα, Ξανθίππη

Σκηνή θ'

ΑΡΕΝΤΙΝΑ τρέχει εις προπύλντισιν του.
 Κυρία ιδού οπου έφθασεν ο πατήρ σου.
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ορισμός της (πηγαίνει δια να την φέρει).
 το συντομώτερον δια να την ιδώ.
 σου έβαναν εις μίαν περιέργειαν οπου δεν υποφέρω. Θέλω
 ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Τρελαίνομαι από την χαράν μου. Τα λόγια
 σου.
 να γίνει το ήδ / νιστον καταφύγιον σου, και η μόνη παρηγορία
 απτάς της. Οι θεοί επί τούτου σου την εξασπείλαν δια
 λόγον εις τα χείλην δια να διηγηθώ κατά ακρίβειαν τας
 περιγρφα. Δεν έχω ούτε δύναμιν εις την γλώσσαν ούτε
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία, περιπλάσιως είναι από είτι σου την
 και αξιοσυνηπάρθης και αξιοαγάπητος.
 τας δύστηχίας της και τας απτάς της, φαίνεται πως να είναι
 έμπροσθέν μου δια να την ιδώ, εσύ καθώς μου περιγράφεις
 ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Πως; Η Θέάγενη είναι εδώ; Ας έλθει
 εις την μοναξίαν σου.
 να παρηγορεί τας δύστηχίας σου και να σε συντροφεύσει
 ανδρείον, εστοχάσθην ότι είναι ένα αξιοσυνεπές δια

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Μην θρηνείς κόρη μου, επειδή έχω ελπίδα καλά δια μίαν τελείαν νίκην. Έχω διορισμένους ανδρείους στρατηγούς, και παιδευμένους εις τα πολεμικά. Είναι όλοι γεμάτοι από θρασύτητα, ανδρείαν και φρόνησιν, και δια τούτο ελπίζω πως έχομεν να νικήσωμεν. Και λοιπόν άκουσου τι αποφάσισα. Γνωρίζεις καλώτατα ότι αυτοί οι εμφύλιοι πόλεμοι οπού ακολουθούν, έγιναν εξαιτίας edικής σου, οπού είναι η υπερβολική ωραιότης σου, η οποία διηγείρει όλους εις απολαυσίν σου και σχεδόν και κάμνει να σε ζηλεύω. Λοιπόν αυτά τα κακά δε θέλουν παύσει ποτέ από αυτό το βασίλειον, εν όσω ευρίσκεσαι ανύπανδρος όθεν αποφάσισα ευθύς οπού μου ήθελε δοθεί η χαροποιά είδη / σης της νίκης, να σε υπανδρεύσω χωρίς να χάσω παντελώς καιρόν. Και άνδρας σου θέλει είσθε εκείνος.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Πως, π(ατέ)ρα μου; Υποφέρει η ψυχή σου να με απομακρύνεις από κοντά σου, και να με στείλεις εις ξένους και μακρινούς τόπους; Εγώ δεν υποφέρω να σε αποχωρισθώ· προτιμώ καλλιότερον να μου δώσεις τον θάνατον δια προίκα, και τον τάφον δια νυμφικόν θάλαμον, παρά να σε αποχωρισθώ. Οι Θεοί κανένα άλλον κληρονόμον δεν σου εχάρισαν, εσύ έφθασες εις το έσχατον γήρα, λοιπόν πως ήθελον υποφέρει να υστερηθώ και τον π(ατέ)ρα μου, και την κληρονομίαν μου, και να ευρίσκομαι εις τα ξένα; Καλλιότερον πατέρα μου να φροντίσεις έναν οπού εις τον αυτόν καιρόν να είναι και νυμφίος, και διάδοχος του θρόνου, τότε και εγώ θέλω ζήσει με κάθε άνεσιν και ευδαιμονείαν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και εμένα ο σκοπός μου τοιούτος είναι και άμποτε οι Θεοί να μην με λυπήσουν εις τούτο· μα αν δεν ήθελον επιτύχει του σκοπού μου, βιάζομαι από την περίστασιν [f.12r] του καιρού // να επιταχύνω την πανδρείαν σου, και το βασίλειον μου το αφήνω εις την πρόνοιαν των θεών, ίσως και αυτοί προνοήσουν κανένα βλαστάρι από το ίδιον αίμα μου· πρέπει να λυπηθείς τα γηρατεία μου και τας δυστυχίας μου, και να συγκατανεύσης εις την θέλησίν μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Π(ατή)ρ μου είσαι, και δεν ημπορώ να αντισταθώ.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ κόρη μου, τώρα με υποχρέωσες, να ίξευρες πόσην λύπην θέλει δοκιμάσει η ψυχή μου, αν από

κακὴν μου τύχην, ἤθελα σε υστερηθῶ· Ἡ εἰδική σου λύπη ἡμπορεῖ νὰ λάβει παρηγορίαν ἀπὸ τὸν νυμφίον σου, οπού σχεδόν νὰ αλησμονήσεις καὶ ἐμέ· ἡ εἰδική μου ὅμως πατρικὴ ἀγάπη, ἀδύνατον νὰ ἐνταφιασθεῖ εἰς τὸν τάφον τῆς λήθης, μόνις ὁ θάνατος νὰ τὴν ἐξαλείψει.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ἀδύνατον πατέρα μου τὸ αἷμα νὰ ἀπαρνηθεῖ τὴν καρδίαν του, καὶ τὸ ὕδωρ τὴν πηγὴν του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ εἶναι του· τὸ φυσικὸν χρέος τῆς ἀγάπης οπού ἐκτείνεται ἕως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄλογα καὶ ἀναίσθητα, θέλει ἐξαλειφθεῖ ἀπὸ ἐμέ; Ἰσχυρότατοι Θεοί, αὐτοιαύτη ἤθελεν εἶσθαι / ἡ τύχη μου δια νὰ εὐρίσκομαι σιμὰ εἰς τὸν π(ατέ)ρα μου, ἢ ἓνα θάνατον δια νὰ μὴν ἀποχωρισθῶ ἀπὸ αὐτόν.

ΜΕΝΕΑΔΡΟΣ: Ὅχι φιλτάτη μου θυγατέρ, νὰ μὴν ἀποθάνεις, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἐλπίζω νὰ ἰδῶ καρπὸν τῆς κοιλίας σου, ὁ ὁποῖος ἴσως θέλει διαδεχθεῖ τὸν θρόνον μου. Ξανθίππη, τι κορίτσι εἶναι αὐτό;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Αὐθέντη μου εἶναι ἡ Θεαγένη, θυγατὴρ τοῦ δυστυχοῦς βασιλέως Κλεάνθου ἀπὸ τὴν Ἥπειρον, κατέφυγεν ἐνταύθα ζητούσα εἰς τὰς συμφοράς τὴν βοήθειαν.

ΜΕΝΕΑΔΡΟΣ: Ἐχὼ τὴν εἶδησιν δια αὐτὴν, ἀς ἔλθει ἐδὼ δια νὰ τὴν ἰδῶ.

Σκηνή ι΄

Μενεάνδρος, Ἀργεντίνα, Θεαγένη καὶ Ξανθίππη

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ἰδοὺ βασιλεύ οπού ἦλθε, ἐγὼ ἀρκετὴν ὥραν ἐσυνομίλησα με αὐτὴν, καὶ ἐκατάλαβα οπού ἔχει μεγάλας ἀρετάς, ἔκρινα ἄξιον ὅτι χρησιμεύει δια τὴν κυρίαν μου, καὶ οὕτως τῆς τὴν ἐπρόσφερα.

ΜΕΝΕΑΔΡΟΣ: Ἐλὰ κάθησαι κυρία Θεαγένη· ἱξεύρω ὅλα [f.13r] τὰ ἀπευκταῖα // συμβεβηκότα σου, ὅθεν καὶ ἐκινήθην εἰς σπλάγχχνος δια ἐσένα. Εσύ δὲν ἔχασες τίποτες, ἐπειδὴ ἐπέτυχες εἰς ἐμένα τὸν π(ατέ)ρα σου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν θέλεις ἀπολαύσει ὀλιγότεραν τιμὴν καὶ ἀγάπην ἀπὸ ἐκείνη οπού εἶχες οὐσα σιμὰ εἰς αὐτόν· ἰδοὺ θυγατὴρ μου, με τὴν ὁποίαν θέλει εὐρίσκεισαι πάντοτε παρηγορούσα τὰς λύπας τῆς, καὶ ἀνακουφίζουσα τοὺς πόνους τῆς.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Βασιλέα μου, η μεγαλοπρεπεστάτη σου ψυχή, τα γεναία και πατρικά σπλαγχνά οπού ανοίγεις και με υποδέχεσαι υποχρέωσαν τόσον την δούλην σου, οπού υστερούμαι και, λόγου και γλώττης, δια να αποδείξω καθώς πρέπει την ευγνωμοσύνην μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αν θέλεις να αποδείξεις την ευγνωμοσύνην σου, ιδού η θυγατήρ μου, με την οποίαν πάντα να ευρίσκεσαι εις την συνοδίαν της, να την κάμεις με την επιηδειότητά σου να αλησμονεί τας λύπας της, και να είσαι, εσύ η ίδια αντίς δια αυτήν, και αυτή αντίς δια εσέ· εν σύντομω, να είσθε και αι δύο ως μία ψυχή εις ένα σώμα.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Έτοιμος είμαι, αυθέντα μου και δια αυτή και δια εσέ, αν κά / μεις χρεία, να χύσω και το αίμα μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Π(ατέ)ρα μου η Θεαγένη πολλά και μεγάλα πράγματα μου υπόσχεται, και απορώ πως εις ένα κορίτσι να ευρίσκονται τόσα προτερήματα.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Δεν πρέπει παντελώς κυρία μου την καρδίαν μου να απορείς, ότι εγώ αν δεν ίξευρα δεν ημπορούσα να υπόσχομαι τα υπέρ δύναμιν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εγώ γνωρίζω πως εσύ είσαι ένα άξιον υποκείμενον, και λοιπόν θέλετε συζήσει ομού ενταύθα με κάθε άνεσιν και ελευθερίαν. Ξανθήπη έλα εδώ με εμένα...
(φεύγει ομού με την Ξανθήπην.)

Σκηνή ια΄

Αργεντίνα και Θεαγένη

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Κυρία μου Θεαγένη, ευθύς οπού ήκουσα τον ερχομόν σου και το όνομά σου, συνέλαβον μίαν κλίσιν δια λόγον σου μέσα εις την καρδίαν μου, οπού δεν ημπορώ να καταλάβω το αίτιον. Αλησμόνησα από την χαράν μου όλας τας δυστυχίας οπού με καταθλίβουν· μανθάνοντας όμως τα ειδικά σου δυστυχίας [f.14r] συνέπαθον από την // λύπην μου· με πάλιν στοχαζομένη ότι είμασθεν ομοιοπαθείς, εχάρην ώσαν οπού θέλομεν έχει κοινήν την παρηγορίαν.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Κυρία, εγώ αφού ηλευθερώθην από τους φονείς του πατρός μου και κατέφυγον ενταύθα ενόμιζον να

εύρω την βασιλείαν σου εις την ακρότητα της ευδαιμονίας και ησυχίας. Βλέπω όμως οπού είσαι υποκειμένη εις μεγαλυτέρας δυστυχίας. Εγώ χάνοντας όλα, δεν έχω πλέον τι να φοβηθώ. Δια λόγου σου μόνον ευνοιάζομαι, και ευρίσκομαι εις μεγαλότατον φόβον, στοχαζομένη τους κινδύνους σου· η τύχη όμως φαίνεται πως μας ευσπλαγχνίσθη, και συνήργησε δια να μας ενώσει, και να αποκαταστήσει εμένα μεν ελευθέραν από τους φόβους με την υποδοχήν σου και δια μέσου μου πάλιν να απομακρύνει, από σου όλας τας υποψίας και φόβους, παρηγορώντας την τεθλιμμένην σου ψυχήν με τας ομιλίας μου, συναναστροφήν μου και αν ο καιρός το καλέσει με αυτό το ίδιον σώμα μου αχ και ας ήτον δυνατόν να είμασθην πάντοτε αχώριστοι· εγώ μένω ευχαριστημένη, και ας είμαι και / της πατρικής μου κληρονομίας υστερημένη.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ σκληροτάτη τύχη· αχ φύσις (διατί να μην πλάσεις την Θεαγένην εις άλλο σχήμα;) εσείς αν θέλετε ημπορείται να ευσπλαγχνισθείτε δύο ακάμους και τρυφεράς καρδίας, και να συντριγήςσεται οπού ποτέ να μην χωρίσουν· ναι Θεαγένη, εγώ θέλω σε έχει εις τόπον αδελφής μου, ομού να περιδιαβάζομεν, ομού να συντρώγομεν, ομού να εγλεντίζομεν και εις αυτήν μου την κάμεραν θέλει είστε η κλίνη σου και η ανάπαυσίς σου· εγώ σου υπόσχομαι ότι ούτε εις τον ομόζυγον μου θέλω δείξει περισσοτέραν αγάπην, από όσης έχω εις εσέ.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Κυρία μου βασίλισσα, εσύ είσαι μία εικών του ου(ρα)νού· με την ωραιότητα σου δίδεις αίσθησιν και εις αυτά τα άψυχα, και πως η δούλη σου να αξιωθεί περισσοτέρας αγάπης από ένα ερωμένον ομόζυγον; Αυτό είναι πράγμα και ανήκουστον και δυσπαράδεκτον.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Εχείς δίκαιον εις τούτο να απορείς· πλην η ψυχή μου... δεν ιξεύρω πως[f.15r] να περιγράψω την κλίσιν οπού συνέλαβε // δια λόγου σου· ένα πράγμα αισθάνομαι, εις το βάθος της καρδίας μου οπού κρυφίως με λαλεί πως η Θεαγένη είναι η μόνη παρηγορία και το καταφύγιόν μου.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Τούτο είναι σημείον τεταραγμένης ψυχής. Επειδή ούσα εσύ ενταύθα μεμονωμένη και περικυκλωμένη από τόσους κινδύνους και φόβους, ευθύς οπού με είδες,

έλαβες ολίγην παρηγορίαν, και ο φόβος εκείνος είναι οπού κινεί την καρδίαν σου εις αγάπην.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Δεν ιξεύρω, είτε ταραχή της ψυχής μου είναι, είτε φόβος, δια την ώραν δεν ημπορώ να το αποδείξω. Αν όμως και η τύχη ήθελε συντριγήσει δια να είμασθεν αχώριστοι καθώς επιθυμούμεν, τότε μόνη θέλεις το γνωρίσει, πως δεν είναι αποτέλεσμα του φόβου, αλλά μια κρυφιοτάτη και ανεπαίσθητος κίνησις της καρδίας μου, είτε φυσική είναι αυτή, είτε και εκ ταυτομάτου, δεν ιξεύρω: – καιρός είναι δια να αναπαυθόμεν.

Σκηνή ιβ΄

Μενέανδρος και Ξανθίππη

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: / Ημείς πρέπει να σφαιλισθόμεν ενταύθα καλώς. Επειδή και οι εχθροί μας είναι πολλοί και φοβεροί, και υποπτεύομαι δια κανένα απευκταίον συμβεβηκός πήγαινε χωρίς να σε καταλάβει η κόρη μου, να κλείσεις τας πόρτας του πύργου, τα παράπορτα, και τα παράθυρα, βάνοντας και οπισθέν τους αντιστυλώματα δυνατά δια περισσοτέραν ασφάλειαν, και φέρε μου τα κλειδιά.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κύριε, ποίαν βοήθειαν θε να κάμουν τα ξύλα και τα αντιστυλώματα; Αχ εκατάλαβα, ημείς ευρισκόμαθεν εις μεγαλότατον κίνδυνον· έπρεπε δια την ασφάλειαν της ζωής σου να φέρεις μερικούς σωματοφύλακας δια να φυλάττουν το παλάτιον σου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τι τρελή οπού είσαι. Αυτός ο πύργος δεν έχει κανένα φόβον. Επειδή από το εμπρόσθεν μέρος είναι το βασιλικόν φρούριον, από το οπίσθεν η θάλασσα· από τα άλλα δύο μέρη είναι βουνά δύσβατα, γεμάτα εγρεμίους και χάσματα, πόθεν λοιπόν να πλησιάσουν οι εχθροί;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Εις καιρόν οπού ημείς ευρισκόμεν[f.16r]εις βαθύτατον ύπνον // αυτοί ημπορούν να πλησιάσουν ανεπαισθήτως, και να μεταχειρισθούν τας αναβάθρας δια να ανέβουν εις τον τοίχον, και αφού πλέον ανέβουν, ημείς είμεσθεν χαϊμένοι.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εις τοσαύτην τρικυμίαν οπού ακολουθεί, είναι αδύνατον να πλησιάσουν δια θαλάσσης· δια ξηράς,

φυλάττει την είσοδον ο Αριοβαζάνης· από τα δύσβατα όρη, ημπορούν να ανέβουν, αν η φύσις χαρίσει πτερά...

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Με όλας αυτάς τας προφυλάξεις οπού επαριθμείς, εγώ πολλά φοβούμαι και η ψυχή μου τρέμει, και δια λόγου σου και δια την βασιλίσσά μου· βασιλέα μου, δια αγάπην των Θεών, λυπήσου τον εαυτόν σου, και το μονογενόν σου θυγάτριον, φέρε ενταύθα μερικούς σωματοφύλακας δια την ασφαλείαν σου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πήγαινε κάμε εκείνο οπού σε λέγω εγώ. Εγώ δεν χρειάζομαι από εσένα συμβουλήν δια την ασφαλείαν μου, οι εχθροί κυνηγούν εμένα και την κόρην μου· εσύ κανένα κακόν δεν παθαίνεις.

Σκηνή ιγ’

Ξαντίπα μόνη

Άμποτε να ήθελα φανεί ψεύφτης η κακορίζικη δια όσα υποπεύομαι· ο βασιλεύς φαίνεται πως απελπίσθη πλέον από όλα, και δια τούτο ούτε βοήθειαν θέλει, ούτε συμβουλήν θέλεται· κακόν πράγμα οπού είναι η απελπισία· μίαν φοράν αφού κυριεύσει τον άν(θρωπ)ον, δεν έχει πλέον ελπίδα σωτηρίας. Νεκρός είναι πλέον εύκολον να έλθει εις την ζωήν, παρά ο απελπισμένος εις τον εαυτόν του· όμως αν αυτός ο εις ο μάταιος απελπισθεί, εμένα τι με μέλλει; Οι εχθροί δεν ζητούν εμέ, αλλά ζητούν αυτόν και την θυγατέρα του, εγώ πρέπει να στέκω αδιάφορος, και να βλέπω μακρόθεν την δυστυχή του κατάστασιν· μα τι λέγω; Ημπορώ εγώ να ευρίσκομαι αμέτοχος από την τρικυμίαν, εν όσω ευρίσκομαι μέσα εις το ίδιον πλοίον οπού χειμάζεται; Ω τι καλόν και ωφέλιμον είναι, το να απέχει τινάς εις παρομοίας υποθέσεις από τας αυλάς των μεγάλων αν(θρώπ)ων.

Σκηνή ιδ’

Αργεντίνα και Θεαγέννη

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ψυχή μου Θεαγέννη, ύπνον δεν έχω παντεχώς. Οι συλλογισμοί με επερίκύκλωσαν[f.17r] έγειρα

δια να σου διη // γηθώ εκείνο οπού βασανίζει την ψυχήν μου και δεν με αφήνει τελείως να ησυχάσω.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Τι πράγμα κυρία μου βασανίζει την καρδίαν σου; Φανερωσέ το εις εμέ και θέλεις εύρει την θεραπείαν τω σύντομω.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ο π(ατ)ήρ μου έχει σκοπόν να με υπανδρεύσει κατ' αυτάς τας ημέρας με κανένα από τους συμμάχους βασιλείς· αυτοί είναι δύο, ο Αριοβαζάνης και ο Αρχοβρότος. Ο μεν Αριοβαζάνης είναι ένα πλάσμα μιας χοντροειδεστάτας φύσεως, η γνώμη του σκληρωτάτη, οι οφθαλμοί και φοβεροί και φονικοί, το ήθος του άγριον και φοβερόν. Σε αφήνω λοιπόν να στοχασθείς οικοίαν τρομεράν ζωήν έχω να απεράσω με αυτόν, κάθε φοράν οπού θε να βλέπω την άγριον όψιν του, θε να λαμβάνω από μίαν πληγήν μέσα εις την καρδίαν μου. Ο Αρχοβρότος πάλιν, είναι ολίγον υποφερτάτος ώσαν οπού μετέχει από αφρικανά και ειδικά μας ήθη, ήγουν είναι σύμμεικτος από βάρβαρα και ευγενή ήθη. Λοιπόν εσύ οπού είσαι η αγάπη μου, παρακαλώ να με / συμβουλευσεις οποίον από τους δύο να εκλέξω δια νυμφίον μου;

ΘΕΑΓΕΝΗ: (Αχ ζήτημα δύσκολον.) Κυρία, εγώ δεν ημπορώ να σε συμβουλευσω εις πράγμα οπού είναι υπέρ την δυνάμιν μου· όχι κυρία μου, μην ζητείς τέτοιαν χάριν από εμέ. Ζήτησέ την από εκείνους οπού είναι αδιάφοροι εις τον ερωτά σου· εγώ επειδή έφθασα να σε αγαπήσω τόσον, οπού δεν ιξεύρω αν μία παρόμοια αγάπη να εστάθη ποτέ εις τον κόσμον οπού είναι εναντίον εις την ψυχήν μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Λοιπόν επειδή και η προς εμέ σου αγάπη είναι, τοσαύτη υπερβολική· δια τούτο από εσένα ζητώ παράμοια συμβουλήν.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Εμένα η συμβουλή μου, ούτε δια τον Αριοβαζάνην ούτε δια τον Αρχοβρότον είναι, μόνον να εκλέξεις κανένα βασιλέα οπού να είναι, μόνον ωραιότατος καθώς εγώ, να έχει τα ειδικά μου προτερήματα, να είναι επιδέξιος και ελκυστικός[f.18r] εις τον ερωτά σου, να συμφωνεί με την γνώ // μην σου, με τα λαμπρά και μεγαλοπρεπή ήθη σου, καθώς εσυμφώνησαν τα ειδικά μας, και ένα τέτοιον ευρίσκοντας, αυτόν εκλεξε δια νυμφίον σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Και που τοιαύτο άν(θρωπ)ος να ευρεθεί; Μου φαίνεται πολλά δύσκολον.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Οἱ Θεοί καὶ ἡ τύχη θέλει σου τὸν
ἐξαποστεῖλον.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Καὶ τι προφάσεις ἡμπορῶ νὰ εφεύρω εἰς τὸ
νὰ συμπεραίνω τοὺς γάμους;

ΘΕΑΓΕΝΗ/: Αὐταὶ εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοραι· ὁ κυριότατος
ὅμως εἶναι νὰ προσποιηθεῖς ἀσθενεῖσουν, υποχρεώνοντας
τὸν ἱατρὸν σου νὰ διαφημῇ εἰς πῶς πάσχεις ἀπὸ κανένα
δυσθεράπευτον καὶ πολυχρόνιον πάθος· ἐδῶ τινὰς δὲν
έρχεται διὰ νὰ σε στοχασθεῖ· ὁ π(ατ)ήρ σου ἀνέλθει καμίαν
φορὰν, ἡμπορεῖς τότε νὰ προσποιηθεῖς ἕως οὐ νὰ
ἀναχωρήσει. Μετὰ ταῦτα εἶναι αἱ προφάσεις τῶν εορτῶν,
τῶν χρονικῶν ἱατρικῶν, τῶν μετοικήσεων καὶ τῶν
παρατηρήσεων, τὰς ὁποίας θέλεις μεταχειρισθεῖ κατὰ τὸν
προσέκοντα καιρὸν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Καλοὶ καὶ ἀξιοὶ αἱ συμβουλαὶ σου· ὅμως
πρῶτον θέλω μεταχειρισθεῖ τὰς ἄλλας προφάσεις, καὶ ὅταν
αὐταὶ τελειώσουν, θέλω μεταχειρισθεῖ τὴν μεγαλύτεραν
οποῦ εἶναι ἡ ἀσθένεια, ἥτις θέλει διαρκέσει εἰς ἐμέ ἕως οὐ
νὰ εὐρεθεῖ τὸ υποκείμενον οὐδὲ ζητῶ· σε εὐχαριστῶ λοιπὸν
διὰ τὰς συμβουλὰς σου· ἡ ψυχὴ μου ἀρχησε νὰ ἀλησμονεῖ τὰ
βάσανα καὶ τοὺς φόβους τῆς. Εἶναι καιρὸς νὰ ἀναπαυθῶμεν
ἐπειδὴ καὶ πλησιάζει τὸ μεσονύκτιον.

[f.19r] Σκηνὴ 1ε //

Ξανθίππη, Ἀργεντίνη καὶ Θεαγένης

ΞΑΝΘΙΠΠΗ (*κρούει τὴν θύραν τῆς βασιλίσσης*): Ἀνοίξου
κυρία Θεαγένη.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Τί εἶναι Ξανθίππη; Διατί τόσον πεφοβισμένη;
Τι ὄψις εἶναι αὕτη;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία μου, ὕπνον δὲν ἔχω παντάπασιν· ἡ ψυχὴ
μου εἶναι πολλὰ πεφοβισμένη ἀπὸ τὴν υποψίαν, καὶ εἴθε οἱ
θεοὶ νὰ μας βοηθήσουν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Με κάμνεις νὰ ἀπολιθοθῶ ἀπὸ τὸν φόβον μου.
Εἰπέ μοι ὁποία υποψία σε κυριεύει; Εἰς τί φοβεῖσαι; Ἀχ κυρία
Θεαγένη, ἔλα πλησίον μου, διατί ἀπὸ τὸν φόβον μου
ἐπάγωσα.

αρχηγόν τους, και αυτούς τους επτά εθυσίασεν έμπροσθεν μου· εκείθεν τρέχει προς το μέρος όπου εμβήκαν οι εχθροί και έστεκον οι περισσότεροι δια φύλαξιν, όρμησεν εις το μέσον τους ως πεινασμένος λέων επί την θήραν, κτυπώντας τους πανταχόθεν, και πληγόνωντας, όποιον έφθανε· Είδον κυ / ρία μου με τα ομμάτια μου οπού έπεσον εκεί δεκαεπτά από τους εχθρούς, και οι επίλοιποι έτρεχον με μεγάλην δειλίαν φεύγοντες. Τώρα καταγίνεται να ρίξει έξω τους φονούμενους; Και να κλείσει το μέρος οπού εμβήκαν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ω ισχυρώτατοι θεοί, τούτο είναι ένα προμήνυμα μιας τελείας νίκης, και ενός πανολεθρίον εξολοθρευμός των εχθρών μας. Ξανθίππη, το στοχάζεσαι δια την Θεαγένη;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Πολύ πράγμα, κυρία μου, εις ένα κορίτσι να ευρίσκεται τοιαύτη ανδρεία, να την έβλεπες κυρία μου τι λογής επολεμούσεν όπου εκατέβαλε την σπάθην, δεν είχε χρείαν δια να δευτερώσει· Εμένα εξέστη το πνεύμα μου, και ακόμι εις τον εαυτόν μου δεν ημπορώ να έλθω.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ο π(ατ)ήρ μου άραγε τι να κάμνει;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Εκείνος από του φόβον του έμεινεν ως νεκρός. Βλέπων όμως την Θεαγένης τας ανδραγαθίας, ήλθεν εις τον εαυτόν του και ησύχασε· του έδωσα ένα ποτήρι κρασί [f. 21r] δια τον // φόβον, και επλάγιασε λέγοντας μου να σου ειπώ ότι έχοντας τοιούτον σωματοφύλακα να μην λυπάσαι τελείως· ιδού και η Θεαγένη.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Δεν σε είπον κυρία μου να μην φοβάσαι;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Που ίξευρον εγώ πως έχω πλησίον μου ένα Ηρακλέα, η ένα Αχιλλέα, μα πάλιν στοχάζομαι πως εσύ από αυτόν το γένος δεν κατάγεσαι· λοιπόν μια τοσαύτη ανδρεία πως είναι δυνατόν να ευρεθεί εις ένα σώμα απαλόν και τρυφερόν; Αυτό δεν είναι δυνατόν να χωρέσει ποτέ εις τον νουν μου.

ΘΕΑΓΕΝΗ: Κυρία, εγώ κατάγομαι από ένα γένος του ανδρικοτάτου Πύρρους όστις έστησεν εις την Ιταλίαν πολλά και μεγάλα τροπαία των ανδραγαθιών του, και με τις δυνάμεις του έκαμε και την Σικελίαν να τρέμει από τον φόβον· μην θαυμάζεσαι πως εις ασθενή και αδύνατον φύσιν να ευρίσκεται τοσαύτη μεγαλοψυχία. Διότι η φύσις τα προτερήματα της αδιαφόρων τα εφαπλεί εις τον αν(θρωπ)όν, αγκαλά και

σπανίως ως το θύλη γένος ως ασθενές και αδύνατον· όμως και αυτό τελείως / δεν το αποξενώνει από τα χαρίσματά της. Στοχάσου με ολόκληρα βασίλεια. Ιδέ την Τώμυριν εφοπλισμένην εις τρακοσίας μυριάδας σκύθας, και καταδαμαλούσαν Κύριον τον βασιλέα της Περσίας, και δια να μην πολυλογώ, εστάθησαν πολλάι γυναίκες όχι κατώτερας εις την ανδρείαν από τους πλέον μεγαλυτέρους στρατηγούς, και δια τούτο δεν πρέπει να ξενίζεσαι και εις εμέ.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ την αγκαλιάζει και ασπάζεται: Αχ, ψυχή μου Θεαγένη, εγώ είμαι κατά πολλά υπόχρεως εις εσένα, και δια την ζωήν μου, και δια την τιμήν μου, και δια τον π(ατέ)ρα μου, και δια τον βασιλείον μου, με τι να σε αναπληρώσω, δεν ιξεύρω. Τούτο μόνον, σε λέγω και σε βεβαιώνω, ότι η ψυχή μου ζει και αναπνέει μόνον δια λόγον σου· αχ σκληρωτάτη τύχη, αχ τυφλή και αναίσθητος φύσις, διατί εσεείς να πλάσετε την Θεαγένην εις τοιούτον σχήμα;

ΘΕΑΓΕΝΗ: Κυρία μου, ιδέ οπού άρχισε να φαίνεται το φως της ημέρας, καιρός είναι δια να σου αποκαλύψω και εγώ [f.22r] μυ//στικά της καρδιάς μου· άκουσον λοιπόν κυρία μου, εώς τώρα με ενόμιζες δια Θεαγένη θυγατέρα του βασιλέως Κλεάνθου· ίξευρε όμως πως ονομάζομαι Πολύαρχος, και κατοικώ πλησίον του Ηριδανού ποταμού· φύλαττε τα όσα μου υποσχέθης· σε αφήνω υγείαν.

Σκηνή ιστ΄

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ω κακορίζικη εγώ· πως το επρογνώρισεν η ψυχή μου· καλά έλεγον εγώ· πως αυτή δεν είναι τρόπος να είναι κορίτση· τόση ανδρεία, τόση ορμή, τόσοι φόνοι, είναι δυνατόν να τα κάμνει μία φύσις ασθενεστάτη; Ω τύχη, ω φύσις, συγχωρήσατε μίαν οπού σας εμέμφετο από την αγνωσίαν της· εσεείς βέβαια εξαποστείλατε μέσα εις τας αγκαλάς μου το ζωτικόν της καρδιάς μου, την μόνην παρηγορίαν μου, και ύστερον ωσάν να εφθονείσατε δια το δώρον οπού μου εχαρίσατε, και δια τούτο αιφνιδίως μου το υστερήσατε· ω συγκεχυμένη προαισθήσεις της καρδιάς μου πως το επρογνώρισατε και κρυφίως μου ελαλείται, ότι η Θεαγένη είναι η παρηγορία μου και το καταφυγιόν μου. Αχ

των μυστικῶν τῆς καρδίας σου ἰξέρει· ἰξέρει ὅτι ἡ
 να σου φανερώσῃ, να το διαφωτίζεις υποκατάστησιν
 μυστικῶν τῆς καρδίας σου· προπάντων δὲ αὐτὸ ὅπου
 καὶ μῆτιρ μου, δια τοῦτο ἀνακαλύπτεις σε καὶ ὅλα
 ἈΡΕΝΤΙΝΑ: Καὶ ἐγὼ με το να σε γνωρίζω ὡς ἀνθρώπου
 ἔχει χρεὸς δια να το φυλάξῃ;

μῆτιρ δὲν ἠθέλα φυλάξῃ το μυστικὸν σου, ποιοὺν ἄλλος
 ἘΑΝΘΙΜΗ: Ἀν ἐγὼ οὐκ σε ἀνέθερα καὶ ἐπέχω τόπον
 μυστηρίου οὐκ ἐγὼ μὲν ἰξέρω, το φυλάττεις μυστικόν;
 ἈΡΕΝΤΙΝΑ: Ἀχ Ἐανθίμη, να σου φανερώσῃ
 Θεαγένη;

ἘΑΝΘΙΜΗ: Αὐτὸς ἀκοῖ κοιμάται· που εἶναι ἡ κυρία
 [f.23r] ἈΡΕΝΤΙΝΑ // Ἐανθίμη τι κάμνει ο π(α)τήρ μου;

Ἀρεντίνα καὶ Ἐανθίμη

Σκητὴ α'

ΠΑΕΙΣ Β'

Τέλος τῆς α' πράξεως

οὐκ ἔκαμα.
 μου προέγει· πῶς δὲν εἴμαι γελῶσαμένη ἡ ἐξ τῆν ἐκλογὴν
 ἡμπορὼ να εὐρω ἄλλον κατὰ τῆν καρδίαν μου, καὶ ἡ ψυχὴ
 μου, ἡ τιμὴ μου καὶ το μόνιστον καταφύγιον μου· ἐγὼ δὲν
 παντοῦν ἔην ἀγαπήν μου· αὐτὸς θέλει ἰξέρει το σκεῦος
 καταστάσεως καὶ τυχῆς, ἀποφασισα να φυλάττω δια αὐτὸν
 ἐχθρὸς μου· λοιπὸν εἶτι καὶ να εἶναι ὁ Ποῦδαρχος, οὐκ
 εἶναι, διότι κατεβαλὴ τῆν ἑλπίαν τοῦ δι' ἐμὲ φονεῦντος τοῦ
 ἀλλ' ἐκείνης ἡρως μεγαλοπρεπῆς· ἐχθρὸς μου δὲν ἡμπορεῖ να
 πορευτῆματά του, το ἀποδείχνουν πῶς δὲν εἶναι ἀγενής,
 ψυχῆς του, ἡ γνῶμη του ἡ καλὴ, να εὐγενέστατα
 ἡ ἐχθρὸς. Με τα εὐγενέστατα ἡθῆ του, το εὐαγέλιον τῆς
 ἐφάσσα να ἀγαπήσῃ ἕνα οὐκ ἰξέρω ἡ φύλός μου εἶναι,
 παρὶς σου, καὶ τῆν καταστάσιν σου, καὶ λοιπὸν ἐγὼ
 σου, κρύπτων ἀπὸ λόγου μου καὶ τοὺς γονεῖς σου, καὶ τῆν
 ψυχὴν μου Ποῦδαρχε, / ἐδὼ μου φανερώσῃς μόνον το ὄνομα

φαινομένη Θεαγένη, δεν ήταν κορίτσι, αλλ' ήταν ένας άνδρας και ονομάζετο Πολύαρχος, σήμερα το πρωί μου το εφάνέρωσε, και ευθύς εχάθη απ' εμπροσθέν μου· αχ Ξανθίππη, η καρδιά μου έμεινε πληγωμένη από τον ερωτά του, και το χείριστον / οπού δεν ιξεύρω ούτε το γένος του, ούτε την πατρίδα του, ούτε τον βαθμόν του.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία μου δια αγάπην των Θεών προσποιού όσον δύναται να μην σε καταλάβει ο π(ατ)ήρ σου, τη αλήθεια δεν το έχει δια ουδέν να σε θυσιάσει εις τον θυμόν του δια αυτήν την ατιμίαν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Δεν είναι εύκολον ο πληγωμένος να κρύψει την πληγήν του ούτε ο λυπημένος την λύπην του. Ένας αναστεναγμός, μία ταραχή των αισθήσεων, ένας άτακτος παλμός της καρδίας, είναι αρκετά να φανερώσουν τα όσα πάσχει να σιωπήσει η γλώσσα.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ούτως είναι καθώς λέγεις πλην τα τοιαύτα όταν ακολουθήσουν, οι φρόνιμοι τα αποδίδουν εις άλλα αίτια, και τα σκεπάζουν τεχνηέντως δια να πλανέσουν την υπόληψιν των πολλών· ιδού ο π(ατ)ήρ σου οπού έρχεται προς εδώ, και φυλάττου όσου δύνασαι δια να μην σε καταλάβει.

Σκηνή β'

Μενέανδρος, Αργεντίνα, Ξανθίππη

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πως επέρασες αυτήν την νύκτα κόρη [f.24r] μου; Δεν αμ//φιβάλλω πως να εστάθη υπερβολικός ο φόβος σου· εγώ με όλον οπού ήμην σιδηροδέσμιος είχον μεγάλην εύνοιαν δια λόγου σου· αλλ' όταν είδον την Θεαγένην να μάχεται, με αυτούς με τόσην ανδρείαν ευγήκα από την φροντίδα σου· εξέστη όμως το πνεύμα μου δια τας ανδραγαθίας της· που είναι αυτή;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ κλαίουσα: Αχ πατέρα μου, εγώ έχασα την αγάπην μου την αναπνοήν μου, το συντηριτικόν της καρδίας μου αυτή αιφνηδίως εχάθη από τους οφθαλμούς μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Παύσε κόρη μου από τα δάκρυα και από την λύπην σου· επειδή και ελπίζω αφ' ού νικήσωμεν, να σε

χαροποιήσω πλέον με ένα βασιλικόν γάμον, από τον οποίον θέλει διαλυθούν και τα βασανά σου, και η μοναξιά σου, και η ερημία σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αδύνατον πατέρα μου να παρηγορήσεις την τεθλιμένην μου ψυχήν· μόνη η Θεαγένη είναι η εδική μου παρηγορία· αυτή μόνη είναι το ζωτικόν της / καρδίας μου... πίπτει λειποθυμισμένη.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Αχ κυρία μου, τι κατάστασις είναι αυτή; Βασιλέα μου, δια αγάπην των θεών, πρόφθασου με τα ανακαλεστικά βοηθήματα της λειποθυμίας.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ (*προφθάνει και την ανακαλεί*): Αχ θυγατέρ, τι απευκταίον πράγμα οπού βλέπουν οι οφθαλμοί μου; Οίμοι, αν δεν πάυσεις από αυτήν την λύπην, εγώ πολλά φοβούμαι και δια την ζωήν σου· λυπήσου θυγατέρ τα γηρατεία μου τους κόπους οπού έκαμα δια να σε αναθρέψω, τα βάσανα και τους κινδύνους οπού υποφέρω τόσους χρόνους δια λόγου σου· και αν δια την Θεαγένην να την εύρω και να σου την φέρω. Ξανθίππη, έχε την εύνοι(α) αυτής, και παρηγορεί την δυστυχίαν της, δια να αλησμονεί τα βασανά της.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ορισμός σου· πλην βλέπω οπού ο Αριοβαζάνης τρέχει και έρχεται με πολλήν βίαν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πήγαινε και άνοιξε του την θύραν, θεοί, είθε ο ερχομός τον να είναι χαρμόσυνος.

[f.25r] Σκηνή γ' //

Αριοβαζάνης και Μενέανδρος

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ιδού οπού έρχομαι εμπροσθέν σου γεμάτος από χαράν, φέρων μεθ' εαυτού και την χαροποιάν αγγελίαν μιας λαμπροτάτης νίκης.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Σε παρακαλώ να μην βαρεθείς από το να μου διηγηθείς όλην την υπόθεσιν καθώς ηκολούθησεν απ' αρχής μέχρι τέλους.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Αφού εμισεύσες την ερχομένην ημέραν ο Λυκογένης έκαμε να προχωρέσουν τα τάγματά του προς το μέρος όπου ευρίσκετο, περιχαρακωμένος, ο Αρχόβροτος.

Αυτός επαπατήρησε μακρόθεν, και βάλεποντας τον
 ενδεδυμένον με τα βασίλικά σου φορέματα, και νομίζον
 πως να είσαι ο ίδιος, ενόμισεν ο μάταιος πως να έχη το κυνήγιον
 του εις τας παγίδας. Οθεν εβίασε το σπράτευμά του να έλθει
 εις την συμπλοκήν· αφού λοιπόν συνεπλάκησαν τα δύο
 εχθρικά σπράτευματα όρμισεν αυτός με πέντακостіους από
 τους πλέον ανδρείους και θρασυτέρους ιππείς, και πίπτει
 με μίαν / βαρυτάτην έφοδον αιφνιδώς επάνω εις τον
 Αρχόβροτον. Εκεί βασίλεια μου ήθελες ιδεί τα έξι η τι λογις
 εσθιν πυροβολούσαν, τας κρυστάλινους οπου ψώνονοντο με
 χρι του ουρανού, τον κάμπον σκεπασμένον από σωρούς νεκρών
 σμάτων, τους ημιθανείς, τους πληγμένους, τους
 καταπατημένους. Εκεί ήθελες ιδεί να σφάζονται αναμτα
 τους χωρίς καμμίαν διακρίσιν. Εγώ έφριξα μεγάλως εις την
 τοσαύτην φονοκτονίαν· ο δε Αυκογένης προχώραν εναντίον
 του Αρχόβροτου, και συμπλάκνεται χείρας με χείρας και
 αγκαλίζομενοι, τοσοῦτον εσφιγγησαν οπου ολίγη ει
 να σκασούν και οι δύο τους. Τέλος πάντων ο Αρχόβροτος
 ανακαλέςας όλας του τας δυνάμεις, και υψώσας τον
 Αυκογένην, έπριψεν αυτόν εις την γην, πίπτει και αυτός
 άνωθεν αυτού· Προσεδράμουν ευθύς εκάτρα τα σπράτευματα
 προς διασθένειν των αρχηγών τους. Τότε δε τότε η μέγα
 το δεινόν, και ο θάνατος εζήισεν εφάπαλόντο, εσκεπάσθησαν
 από ένα πλήθος σμάτων πεφονευσμένων ότε Αρχόβροτος
 και ο Αυκογένης, ώτε οπου ολίγον έλειπε και οι δύο τους
 να αποπνιγούν [f.26r] υπό του βάρου των σμάτων. Εις όλα
 αυτά τα // κακά, και εις όλον αυτόν τον φοβερόν κίνδυνον,
 ο Αρχόβροτος αποφάσισε να δώσει πλέον τέλος του
 πολέμου, η με την ιδίαν του ζώην, η με εκκίνην του
 Αυκογένης· αυτός ειχεν αποφασίσει δια να τον πνίξει υπό
 κάτου. Πλην στενοχωρούμενος υπό του βάρου
 σμάτων, και φοβούμενος δια τον ίδιον αυτών του, εβλάψα
 το μαχαίριδιον του και έχωσεν εις το υπογάστριον του
 Αυκογένης κατασπώνοντας τον ποσάλλα μέρη, ώς
 ου απέσπασεν την ψυχήν, και ήθελε κινδυνεύσει
 επερίσσευσε και εις τα δύο μέρη, και ήθελε κινδυνεύσει
 και ο Αρχόβροτος, αν η φωνή του δεν ήθελε νεκρωθή
 τους εδίκους του, και να εκκοβήσιν τους άλλους οπου

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εγὼ ἐκείνο οὐδὲν υποσχέθημι, τοῦτο εἰς
 τὸν νοῦν μου, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας θέλεις το ἀπολαύσει.
 Τώρα αὐτὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας ἐξωσκόποῦ να τὰς ἀφαιρῶς εἰς
 τοὺς θεοὺς, δια να εορτάζονται ὡς πένθημα, δια τὰς ψυχὰς

ἈΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ καθ' εαυτὸν: (να ἱξυρε πόσον πλῆγονομαι
 κατὰ καρδία με αὐτοὺς τοὺς παῖδους) Ἀοιπὸν βασιλεῖα μου,
 εἶναι καὶ πόδες πλῆον δια να με ποιήσεις με τὴν ἀναταμίωσιν
 οὐδὲν υποσχέσης, καθὼς εἶπες σε ἐχαραποίησα με τὴν
 λαμπρὰν εἰδησιν τῆς νίκης.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εἶναι εἶσαι μεν ἀνδρείος, ὅμως ὅχι με
 περισσότερας ἀνδραγαθίας;
 τὸπον τοῦ Ἀρχοπόρου, δὲν ἦθελον κατορθώσει
 ἈΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ἰσαί πως; Ἀν εἰδὼς καὶ ἐμὲνα εἰς τὸν
 δὲν εἶδον τὰ οὐκίματα μου.
 ἀληθῶς σου λέγω, ὅτι τέτοιον ἄξιον καὶ ἀνδρείον στρατηγὸν
 τοῦ τα ἐπιχειρήματα εἶναι στολίσμενα με τὴν φρόνησιν. Εἶπες
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ἀληθινὰ ἄξιος καὶ φρόνιμος στρατηγὸς ὅλα
 καὶ να πλέκουν ἐπιβολὰς κατὰ τῆς βασιλείας σου.

ἈΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Πάσχει εἰς το να καταδικῇ τοὺς ἐχθροὺς
 οὐδὲν διεσκόπισθησαν ἐνθὲν, καὶ κείθεν, καὶ να παραλάβει
 τὰ φρούρια τοὺς, να ἀναποδογυρίσει τὰ καταγώγια τοὺς, δια
 να μὴν ἔχουν εἰς το ἐξῆς καταφυγίον εἰς το να συνάζονται
 καὶ να πλέκουν ἐπιβολὰς κατὰ τῆς βασιλείας σου.
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ἀληθινὰ ἄξιος καὶ φρόνιμος στρατηγὸς ὅλα
 καὶ να πλέκουν ἐπιβολὰς κατὰ τῆς βασιλείας σου.
 Ἀρχοπόρος εἰς τι καταγίνεται;
 ἀλλὰ με κλέη σας τὸν ἀπελπισμένον. Καὶ τώρα ο
 καὶ προσκινῶ / το ὄνομα σου οὐδὲν με ἐγκρατέλεις,
 ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Κυρία τοῦ παντός θεία πρόνοια, δοξάζω
 πόλεμος.

ὀνομαστοὶ ἄνδρες ἐχάθησαν. Τοιοῦτον πέρας ἔλαβεν ο
 ἐναντιωθόν, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς εἰκόνας μας ποταμοὶ καὶ
 ἀρχηγὸς τοὺς ἐμείβετο πλῆον, οὐτε στρατεύματα δια να μας
 καταποροῦντες, ἀρδὴν ἐξολοθρεύσαν τὸσον οὐδὲν οὐτε
 ἐμείνον ἀνευ ἀρχηγόν, τοὺς οὐσίους διώκοντες καὶ

εκείνων οπού έχυσαν το αίμα τους για την πατρίδα; Λοιπόν πήγανε να εύρεις τον Αρχόβροτον, με τον οποίον να συνάξετε όλα τα σώματα των τεθνεότων, τόσον των εδικών μας, όσον και των εχθρών· επειδή αυτοί αγκαλά και αποστάται και εχθροί μου, είναι όμως και ομοπάτριοι και ομόθρησκοι, και θέλω να γίνει εις αυτούς πολυέξοδος και λαμπρά η νεκροφόρος προπομπή με το ιερόν πύρικα με όλας τας λοιπάς ιεράς τελετής και ύστερον από αυτό θέλω πανηγυρίσει και δια την εδικήν μου ελευθερίαν, και ούτω παρρησία δε να κάμω την αντιπληρωμήν κατά την υποσχесίν μου.

Σκηνή δ΄

Αργεντίνα και Ξανθίππη

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ξανθίππη τι φλοξ είναι αυτή οπού υψούται μέχρι του ου(ρα)νού; Τι γοεραί φωναί είναι αυτά; Τι θόρυβος και σύγχυσις γεμίζουν τον αέρα;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία μου, αυτά όλα είναι τα αποτελέσματα του εμφυλίου πολέμου, είναι να νεκρά σώματα οπού εφονεύθηκαν εις τον πόλεμον.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Και τόσος θάνατος δια εμέ; Ω αξιοδάκρυτος οπού θέλει είσθαι η κατάστασίς μου· ποίον καλόν θέλω ιδεί εγώ πλέον, βλέπουσα τοσούτον πλήθος να μου προσάπτουν τας κατάρας και αναθεματισμούς; Ωχ η κακορίζικη, δυστυχής εγενήθην και δυστυχής θε να αποθάνω.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Διατί κυρία μου τόσον αδημονείς και λυπείς τον εαυτόν σου; Τι έπταισας εσύ και ταλανίζεις τόσον την ζωήν σου; Αυτοί από την τρέλλαν τους και μανίαν τους, ήρπασαν [f.28r] τα όπλα, και έ//καμαν μίαν συνομοσίαν δια να αρπάσει όστις δυνηθεί και το βασίλειον και εσένα. Αυτοί επαρακίνηθησαν περισσότερον από την ανοησίαν τους παρά από επιθυμίαν έρωτος και δόξης, εγώ κανένα πταίσιμον εις εσένα δεν ευρίσκω, αυτοί οι ίδιοι έπταισαν, οι ίδιοι και επαιδεύθησαν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ Ξανθίππη, τα βασανά μου υποψίαί μου είναι οδήγηται και μεγάλαι· η χειρίστη όμως και οπού

ημπορεί να με φέρει εις θάνατον είναι, επειδή και υποπτεύομαι μήπως και ανάμεσα εις αυτά τα σώματα οπού κατακείτονται, ευρίσκεται και το σώμα του ηγαπημένου μου Πολυάρχου. Πως να κάμω η κακορίζικη δια να μάθω μίαν τέτοιαν θανατηφόρον είδησιν;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία, αυτή την ημέραν οπού εμίσευσεν από εδώ ο πόλεμος, ήτον τελειωμένος, και πως γίνεται να ευρεθεί ανάμεσα εις τους νεκρούς.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Οχι, Ξανθίππη, την ημέραν οπού ανεχώρησεν από εδώ, εις εκείνην την ιδίαν ημέραν έγινεν η φρικτή αυτή αιματοχυσία.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ /: Λοιπόν πως ήθελε προφθάσει αυτός δέκα ωρών διάστημα δια να πολεμήσει; Εύγα από της υποψίας σου κυρία μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ η νεανική του ορμή, η ανίκητος γενναιότης του, η προς τον πόλεμον ακάθεκτος κλίσις του, η ανδρεία του, όλα αυτά ίσως τον εκατάστησαν να απετάξει ταχύτερον του αετού δια να προφθάσει τον πόλεμον, και εκεί πολεμών, εθυσιάσθη και αυτός.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Εσύ κάθεται και συλλογείσαι όσα η ψυχή σου φοβείται και τρέμει. Εγώ όμως σε βεβαίωνω, πως αυτός εις αυτόν τον πόλεμον δεν ήτον· επειδή αν αυτός είχε τοιούτον σκοπόν, βέβαια φεύγον, ήθελε σου το φανερώσει. Και λοιπόν ματαίως υποψιάζεσαι, και λυπείς τον εαυτόν σου με ανυποστάτους και ψευδείς φαντασίας· Εγώ πηγαίνω δια να διορίσω τα όσα χρειάζονται δια την αποδοχήν των φίλων· Και εσύ άφες την ψυχήν σου ελευθέραν από κάθε υποψίαν.

Σκηνή ε΄

Μενέανδρος, Αριοβαζάνης, Αρχόβροτος, και μεγιστάνοι

[f.29r] ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ //: Ω φίλοι μου σύμμαχοι. Σήμερον πρέπει να πανηγυρίσωμεν δα την σωτηρίαν και βασιλέως και βασιλείου, και θυγατρός· η Σικελία σήμερον όλη ανανεώθη, και αυτήν την ευεργεσίαν την γνωρίζει από ημάς τους φίλους της.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ημεῖς βασιλεύ προσμενόμεν ἀπὸ τὴν γενναιοτιητά σου δια να ἀπολαύσει ὁ καθ' εἰς τα βραβεῖα τῆς ἀνδρείας του· τούτο εἶναι ἡ ἐδική μας πανήγυρις καὶ χαρά. Ἐως τὸσον γνωρίζεις τὸ χρέος σου καὶ τὴν ὑποσχесίν σου περισσότερον δὲν σε λέγω.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, στοχάσου τὰς πληγὰς μου, τὴν ζωὴν μου οπού δια ἐσέ ἐκινδύνευσα, καὶ πὼς ἀν ἔλειπον...

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ἦμεσθεν χαῖμένοι, καὶ πὼς ἐκινδύνευσες, καὶ ὅλας τὰς λοιπὰς σου ἀνδραγασίας τὰς ἱξεύρομεν. Καὶ ἐγὼ ἀν ἤμουν εἰς τὸν ἐδικόν σου τόπον, ἴσως ἤθελον κατορθώσει μεγαλύτερα ἀπὸ ἐσέ.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Ἀναίσχυντε, διατί τόση προπαίδεια ἐμπροσθεν εἰς τὸν βασιλέα; Μήπως καὶ νομίζεις τὸν εαυτὸν σου ἀνώ/τερον τῶν ἄλλων. Εἶδομεν ἕως τώρα καὶ τὰς ἐδικὰς σου ἀνδραγαθίας, ὡς σου ἐδόθη ἡ ἐξουσία τοῦ πολέμου, πάντοτε ἐμείναμεν κατησχυμένοι.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ἐγὼ δὲν σας ἐπροκάλεσα ἐνταύθα δια να ἐγείρεθε μῖσος καὶ ὀργήν εἰς τὸ ἀναμεταξύ σας φτάνει ἕως τώρα οπού ἐυρισκόμεσθεν εἰς ἓνα παντοτινόν καὶ ἐμφύλιον πόλεμον· ἐγὼ καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἀριοβαζάνου ἐπαινώ, καὶ τὴν φρόνησιν τοῦ Ἀρχοβρότου. Θαυμάζω καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου, εἰς ὅλους σας τὴν ἐπιγράφω καὶ ὁ καθ' εἰς θέλει λάβει τὴν τιμὴν κατὰ τὴν δουλευσίν του.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Μα βασιλέα μου, εἰς καιρόν οπού ἐγὼ διηγούμαι, τῆς ὅσας ὁ οὐ(ρα)νός καὶ ἡ γῆ, οἱ δὲ ἀνδραγαθίας μου, αὐτός ὁ προπαίτης ἀπὸ τὸν φθόνον τοῦ καὶ κακίαν τοῦ να ἐμποδίζει τὸν λόγον μου, δια να φανεί αὐτός ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους; Τούτο οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τι να τὸ δέχεται ἕως τὸσον γνωρίζεις πὼς με πίστην καὶ κίνδυνον σε ἐδούλευσα· λοιπόν ἀφίνω τὸ διακριτικόν [f.30r] σου να γνωρίσει τὸ χρέος του.//

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ναι Ἀρχόβροτε, ὅλα αὐτὰ τα ἱξεύρω. Ἐγὼ εἶμαι φιλοδίκαιος, καὶ δὲν θέλω τινὰς να μείνει παραπονεμένος· πήγαινε Ξανθίπη, φέρε τὴν θυγατέρα μου δια να εὐθυμήσει καὶ αὐτὴ τὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερίας τῆς. Ἐγὼ φίλοι μου δὲν καταδέχομαι να βασιλεύσει μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας ἡ μνησικακία, θέλω δια ἀγάπην μου να εἰρηνεύσετε καὶ να φιλιωθείτε καθὼς καὶ πρότερον, δια να

πως εγω εμεινα γαμψος του, τι τι με ληλει;

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ο μινω βασιλεύς μου εις την τιμήν μου και οπου με ληλει να κείτω.

συνολον να παρσωνοθελει εις την διανομήν των χαρισμάτων επιπροσθεν μου πως δεν θελει ιερα να αντιστοιχει, ουτε το Αριοβαζάνη και Αρχόβοτος να δώσεται υδωσχεσι οπου να ειδεν η Ζικελία τουτο μόνον ζητω από παρσωνοθελει [31] τους φίλους μετ'απ'αυτων ποσού και λαμπρά δώρα και όχι Θεαγένης. Ο σκοπος μας είναι ενταυθα να χαρουμεν δέ μετ'αυτ'αυτων η τιμή σου όπως ευρεθη να είναι Θεαγένη μας πως εμεινα γαμψος εις αυτην δια την ζώνήν μου, τινάς αναφύγοιεν με το να μην μας χρεωσθελει εις υποθεσιν φοβράς. όπως ημεις ενταυθα την Θεαγένην δεν την και αληθώς φίλοι μου εκκαμεν ανδραγαθίας μεγάλας και ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ: Έχεις δικαιον θυγατερ να την ενθυμηθελει εμεινα εις αυτην υποχρεωμένη, παρ'α εις άλλον τινα.

δεν ηθέλαμεν βλεπει το πως της ημερας εγω περισοτερον ευκολ'α να αυτη ηθελε λειπει από τον πυργον. Ημεις τωρα στήριγας μας; Την Θεαγένην διατι την αλυσμένης τόσον ΑΡΕΤΤΑ: Πατέρα μου, μόνον αυτοι είναι αίτιοι της και της βασιλείας μας.

οποιους πρέπει να γωρίζοιεν δια στήριγας της ζώνης μας ημεραν της ελευθερίας μας. ιδού οι φίλοι στήματα τους ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ: Κάθισαι κόρη μου να ενθυμησομεν την

Μένανδρος, Αρεττίνα, Αριοβαζάνης, Αρχόβοτος, και οι λοιποί όλοι προσκωνονται εις το ερχομ'ον της/

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

θυμόν. Ζηκωνονται αγκαλιζοντας, και περιπιδουσοντας προσποιηθ' φίλιαν, και η καρδία μου ας βράζει από τον βαρβάρον; Είναι αδύνατον. όμως τι με με ληλει; Ας ΑΡΧΟΒΟΤΟΣ καθ'εαυτών: Εγω να ειρηνεύσω με αυτόν τον φίλοι ηγαπητένοι, καθώς και πρότερον.

παρκαλώ να ευηγκαλισθελειτε, να φιληθελειτε, και να γευελειτε γίνοι και η πανήγυρις μας χαρμόσυνος και ηδονική. όθεν

δοῦκαν της Μεσσήνης, τον Κλεόβουλον, επιτηρητής του
τον Αρισταίνετον υπάτον του Βουλεύτηριου, τον Μιμίαντα
τον Κλεόβροτος ψηφίζω δια χιλιάρχον του παλατιού μου,
ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Οχι Αρχόβροτε η απόφασις πλέον έγινε
της αποφάσεως και αλλαγή των δώρων.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Καν, αν είναι τπότος να γένει μετάθεσις
είναι μεγάλην, και δύνασαι να το οικονομήσεις.
ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Η φρονησίς σου και η επιδεξιότης σου
θρόνους.

(καθ' εαυτόν) // καλλίον* έχω την Αργετινάν από δέκα
υπέρ την δύναμίν μου, μήπως και δεν τελέεσφορήσω.[f.32r]
εμεί, και φοβούμαι και φοβούμαι (sic!) να επιχρισθώ εις τα
ανάλογον καθώς και του Αριοβαζάνου, είναι μεγάλην εις
ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασίλεια μου, έπρεπε το δώρο σου, να είναι
μετά θάνατόν μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ιδού οπου ψηφίζω και δια διάδοχον εις τον
θρόνον μου τον Αρχόβροτον, όστις θέλει τον κληρονομήσει
οπου το υπόσχομαι έμπροσθεν σας.

ΘΕΛΩ την βιάσω τελείως, έως ου να γίνει η γνώνη της ιδού
ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Δια να μην την λυπήσω βασίλεια μου, δεν
Θεάλην.

ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Εμείνα η ευτυχία μου είναι όταν ευρεθεί η
καιρός της ευτυχίας σου;

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Και πως υποφέρεις κυρία μου να απρνά ο
ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τι λέγεις Αριοβαζάνη δια το ζήτημά της;
μου Θεάλην.

εκτελέεσιν των γάμων αν δεν εύρω πρώτον την αγαπητήν
νυμφίον, πλην / παρκαλώ να μην με βιάσει εις την
προσταγήν σου, ιδού το χέρι μου, τον δέχομαι και δια
ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Πατέρα μου, εγώ δεν εναντιώνομαι εις την
σήμε θύγατερ, δώσε τον το χέρι σου.

ΑΡΓΕΤΙΝΑ: Δοιπόν ιδού οπου δίδω τω Αριοβαζάνη την
αμφιβάλλω πως η Αργετινία είναι εδίκη μου.

ΠΑΡΑΠΟΝΘΩ τελείως (καθ' εαυτόν) εγώ εκινδύνευσσα, δεν
μου, εις την ζώνην μου, και εις την ιεράν σου εικόνα, να μην
ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Και εγώ βασίλεια μου ομνύω εις την τιμήν

στάτου, και τον Κρατισθένην αρχιστράτηγον της δυνάμεώς μου ταύτα τα οφίκια θέλω να πηγαίνουν κατά διαδοχήν και να είναι αναφαίρετα.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΜΕΓΙΣΤΑΝΟΙ: Δεν μπορούμεν βασιλέα μου να ευχαριστήσομεν καθώς πρέπει την γεναιότητα και μεγαλόδωρον γνώμην σου· όθεν είμεσθεν υπόχρεοι να ευρισκόμεσθεν πάντοτε πρόθυμοι εις τας ιεράς σου προσταγάς.

Σκηνή ζ΄

/ Αργεντίνα και Ξανθίπη

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ξανθίπη, δεν ημπούρες να μάθεις καμμίαν είδησιν δια τον Πολύαρχον;

ΞΑΝΘΙΠΗ: Τίποτε κυρία μου· ερεύνησα τους ανθρώπους οπού έστειλεν ο πατήρ σου δια αυτόν, και μου είπον ότι περιήλθον και εσκάλισαν και αυτάς τας τρώγλας της Σικελίας· και δεν ημπούσαν να τον εύρουν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ η κακορίζικη, πως έχω να κάμω; Αχ Ξανθίπη, αν αυτός δεν έλθει δια να αναζωώσει τας νενεκρωμένας μου αισθήσεις, εσύ εις ολίγας ημέρας με χάνεις· ω άπονη, δεν με λυπείσαι; Δεν με παρηγορείς; Ειδοποίησον με δια αυτόν αν είναι δια να έλθει.

ΞΑΝΘΙΠΗ: Κυρία, εμένα μου φαίνεται πως θέλει έλθει με κανένα καιρόν, το συμπεραίνω από τα έσχατα λόγια οπού σου είπε, ότι να φυλάττεις τα όσα του υποσχέθης.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Και εμένα μου φαίνεται· Ομως[f.33r]άραγε θέλει αργο//πορήσει;

ΞΑΝΘΙΠΗ: Δεν μου φαίνεται· μάλιστα αυτός αν έμαθε τους αρραβώνας σου, ίσως θέλει φανεί αιφνηδίως δια να σου δώσει θάρρος και παρηγορίαν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Βέβαια, αν αυτός μάθει τους αρραβώνας μου, δεν θέλει το υποφέρει, και ημπορεί αιφνηδίως να προφθάσει.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Μα είσαι βέβαιος κυρία, πως αυτός ενταύθα ευρίσκεται εις κανένα μέρος αγνώριστος. Αυτός έμαθε να αλλάζει το όνομά του, τις ιξεύρει τώρα πως να ονομάζεται;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ Ξανθίππη, τώρα με επαρηγόρησες· Αν θέλεις να σε αγαπώ, λέγε μου πάντα δια τον Πολύαρχον είτι ακούεις και ψεύματα αν με ειπείς, είμαι ευχαριστημένη, μόνον το όνομά του να μην λείπει από την ακοήν μου.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Θέλω ακολουθήσεις την προσταγήν σου ιδού οπού έρχεται ο μνηστήρ σου Αριοβαζάνης και πρέπει να εύγεις να τον αποδεχθείς.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ /: Με όλον οπού τον μισώ οσάν τας αμαρτίας μου, τον υποφέρω και άκων δια αγάπην του Πολυάρχου.

Σκηνή η΄

Αργεντίνα και Αριοβαζάνης

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ψυχή μου Αργεντίνα, και τώρα αληθεύει πως είμαι αρραβωνιαστικός σου; Να το πιστεύσω πως είσαι γυναίκα μου;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ακόμι δεν πρέπει όχι να το πιστεύεις, αλλ' ουδέ να το φαντάζεσαι, ανίσως και δεν ευρεθεί η Θεαγένη.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Βέβαια αυτό το ιξεύρω, εγώ μόνος μου σου το υποσχέθην· πλην διατί δεν στρέφεις δια να με ιδείς; Τι σε έκαμα ο κακορίζικος και τόσον με μισείς; Αν έχω κανένα σφάλμα, ειπέ μου το δια να κάμω την διορθωσίν του.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Όλα σου είναι αξιέπαινα και ήθελα τρελαίνομαι δια λόγου σου, αν η καρδιά* μου δεν ήθελεν είσθαι αφιερωμένη εις την Θεαγένην.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Και τι σε εμποδίζει η Θεαγένη εις το να βλέπεις τον μνηστήρα σου;

[f.34r] ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ //: Μεγάλον και πολύ εμπόδιον σε κάμνει. Διότι αν ήτον παρών εκείνη, άλλην χάριν ήθελον έχει εγώ, και άλλην εσύ.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Βέβαια πως τότε ήθελες με αγαπάς και ευθύς ήθελες εκτελέσει τους ευτυχείς μας γάμους δεν

---

*ο νους μου

Σκηνή ι'

Αργεντίνα και Ξανθίππη

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία, λάβε αυτό το γραμματάκι το οποίον μου έδωσε κρυφίως ο χιλίαρχος Κλεόβροτος.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ω αδιήγητος χαρά! Ξανθίππη, ο Πολύαρχος αχ εδροσίσθηκαν τα φιλοκάρδιά μου, ανεζώωθησαν τα νενεκρωμένα μου αισθητήρια. Ω τι ευτυχισμένη ημέρα! Τρέξε να ειπείς τον Κλεόβροτον, ότι να τον εμβάσει εις τας πέντε ώρας της νυκτός από το αριστερόν μέρος του παλατιού προς την παλαιάν κατοικίαν μου, και εκεί να μου τον φέρει να με ανταμώσει.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Και πως; Πρέπει να δώσεις πίστιν εις τον Κλεόβροτον δια αυτό το μυστήριον;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ /: Η αγάπη μου με γράφει πως αυτός είναι πιστός του φίλος, δια να τούτο δεν πρέπει ούτε να υποπτεύομαι, ούτε να φοβούμαι από αυτόν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Κυρία, εγώ είμαι δούλη σου· και έχω ζήλον πολύν δια τα μυστικά σου· όθεν σε συμβουλεύω να μην εμπιστεύεσαι τόσον εύκολα εις τον καθ' ένα.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αφού ο Πολύαρχος με γράφει δια αυτόν εγώ πλέον στοχάζομαι τον Κλεόβροτον ωςάν τον Πολύαρχον, και τον Πολύαρχον ωςάν τον Κλεόβροτον κατά την φιλίαν.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Μα πολλάκις οι άν(θρωπ)οι δεν συμφωνούν εις τον εαυτόν τους· Σήμερον έχω έναν φίλον δια τον οποίον θυσιάζω και την ζωήν μου, και αύριον γίνομαι θανάσιμος εχθρός του, και εκείνον οπού σήμερον μισώ, αύριον τον στοχάζομαι ως αδελφόν μου· δια τούτο λέγεται σ' αυ ακατάστατος, ωςαν οπού δεν ευρίσκεται εις μίαν στάσιν και γνώμην.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αυτά οπού λέγεις ακολουθούν εις κάποιαν αγενή και αχρεία ανθρωπάρια, και όχι εις [f.36r] βασιλείς και εις ευγενείς, οίτινες//στέκονται σταθεροί εις την φιλίαν τους και εις τον λόγον τους, και οπού προτιμούν να απαρνηθούν τον εαυτόν τους παρά τον φίλον τους· και τοιαύτη διάθεσις και γνώμη ευρίσκεται μεταξύ εις αυτούς τους δύο· Λοιπόν πήγαινε κάμε καθώς σε λέγω, και μην έχεις

καμίαν υποψίαν δια τον Κλεόβροτον· Κάμε να έλθει ταχέως,
επειδή δεν ημπορώ να υποφέρω την υστερησίν του.

Σκηνή ια΄

Αριοβαζάνης και Μενέανδρος

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Βασιλέα μου, η μελαγχολία μου δεν έχει όρον.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Διατί φίλτατε και περιπόθητέ μου γαμβρέ;

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Χθές επήγα δια να εύρω την Αργεντίνα, και επάνον οπού της έκαμα δεν επέστρεψε καν να με ειδεί· Η καρδιά της είναι πολλά συγχυσμένη με εμένα, και δεν ημπορώ να καταλάβω το αίτιον. Εγώ έκαμα, καθώς έπρεπε το χρέος μου, προσκύνησας της επρόσφερα το σέβας οπού οφείλεται εις την / μεγαλειότητα της, εμεταχειρίσθην τους πλέον κομψούς λόγους, επαινών τα κάλλη της και την φρονησίν της, και αυτή ούτε καν δεν εγύρισε δια να με ιδεί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τα κορίτσια φοβούνται και συστέλλονται από τον νυμφίον, και δια τούτο αποστρέφουσι το πρόσωπον τους· αυτή όμως η εντροπή είναι προς καιρόν, έως ου να γνωρίσουν τον νυμφίον, και τότε υπεραυξάνει και η αγάπη τους και ο έρως τους· προς τούτοις η κόρη μου φαίνεται πως είναι παραδεδομένη εις την αγάπην της Θεαγένης και δια τούτο αποβάλλει κάθε συναναστροφήν και συνομιλίαν. Αυτό όμως δεν είναι τίποτε, με τον καιρόν θέλει διορθωθεί.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Καλά· κάτι την βλάπτει, τι την εμποδίζει η αγάπη της Θεαγένης εις το να μην με αγαπά;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και δεν ιξεύρεις ακόμι ότι μία ψυχή όταν ενωθεί με άλλην αγάπην, μένει αναίσθητος και εις τα πλέον ηδονικά και χαρμόсуна και τα στοχάζεται ως ου δεν έμπροσθεν της; Εύγα από μίαν ματαίαν και ανυπόστατον φαντασίαν, επειδή η κόρη μου δεν σε μισεί τελείως, μόνον είναι εις λύπην βεβυθισμένη δια την Θεαγένην.

[f.37r] ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ //: Λοιπόν βασιλέα μου δια να την καλοκαρδίσω, έχω σκοπόν εις αυτάς τας ημέρας να κάμω ένα μεγάλον συμπόσιον, εις το οποίον θέλω παραστήσει θαυμαστά να διορίσεις τον Αρχόβροτον δια να φυλάττει την

βασιλικήν πύλην, δια να μην εμβαίνει μέσα το πλήθος και αποτελεί σύγχυσιν, αταξίαν, και εμπόδιον εις το να ενεργούνται αι τεχνηταί μηχαναί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εις αυτό θέλω δώσει την προσταγήν μου, και μην έχεις έννοιαν.

Σκηνή ιβ΄

Αργεντίνα, Πολύαρχος

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Επιθυμητή και χαρμόσυνος ημέρα, εις την οποίαν αξιώθην να βλέπω το διακαές φίλτρον της καρδίας μου· εσύ είσαι Πολύαρχε; Πόσον σε επεθύμησα, και πόσον αναστέναξα δια λόγου σου.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αχ κυρία μου, να ίξευρες την καρδιά μου, πόσον ετιμωρήθην, και πόσον επάσχησα δια να αναχωρήσω εις την πατρίδα μου, και μία δύναμις υπέρ τον μαγνήτην ελ / κυστική με έσερνε βιαίως εις τα οπίσω, χωρίς να δυνηθώ να προχωρέσω εις τα έμπροσθεν· ψυχή μου Αργεντίνα, εσύ είσαι εκείνη η ανίκητος δύναμις οπού ατόνησε την ανδρείαν μου, και με έφερε πάλιν ενταύθα.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Καλά οπού μου ενθύμησες την πατρίδα σου· αχ τύραννε Πολύαρχε, εγώ έφθασα να σε αγαπήσω τόσον οπού δεν ίξεύρω αν παρομοία αγάπη να εστάθη άλλη εις τον κόσμον. Οϊμοι όμως. Εγώ αγάπησα ένα καθώς είσαι εσύ, του οποίου ούτε την πατρίδα ίξεύρω ούτε το γένος, ούτε την καταστασίν του. Διότι εις καιρόν οπού έφυγες μόνον το ονομά σου μου εφανέρωσες αφήνοντας με εις διαφόρους συλλογισμούς, και εις μίαν υποψίαν αμφίβολον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αϊ, κυρία μου, εσύ δεν αγάπησες κανένα ποταπόν άν(θρωπ)ον, αλλά τον βασιλέα της άνω και κάτω Γαλλίας, όστις αγκαλά και ανωτερός σου, όμως ο προς σε μου έρωσ με υποβιβάζει και με κάμνει να μην νομίζω τον εαυτόν μου ούτε δια σκουπήδια εμπροσθέν σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, Πολύαρχε, και επειδή είσαι ένας τοιούτος βασιλεύς, τι λογής ημείς πρέπει να συζευχώμεν;

[f.38r] ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ //: Η απολαυσίς μας, δεν ημπορεί να γίνει άλλως ειμή δια των όπλων.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ κακορίζικη, πάλιν πόλεμοι; Πάλιν αιματοχυσίαι; Μεταχειρίσου κανένα άλλον τρόπον, και ας λείψουν πλέον τα όπλα· Αν αγαπάς την Αργεντίνα, μη με τέτοιον τρόπον·

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εγώ τώρα μισεύων εντούθεν, θέλω υπάγει εις το βασίλειον μου, δια να αρματώσω μίαν φοβεράν δύναμην, και να έλθω να σε ζητήσω από τον π(ατέ)ρα σου με ειρηνικόν τρόπον. Ελπίζω να τον καταπείσω οπού να συγκατανεύση εις την θέλησίν μου, και να προτιμήσει ένα ιμπεράτορα της Γαλλίας, από ένα δούκα της Σαυοΐας· μα αν ο μνηστήρ σου Αριοβαζάνης ήθελεν εναντιωθεί εις το ζήτημά μου, και εις την θέλησιν του π(ατ)ρός σου, τότε αναγκάίως θέλω μεταχειρισθεί τα όπλα· Εγώ με αυτόν τον τρόπον στοχάζομαι δια να σε απολαύσω.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Καλός αυτός ο τρόπος, και εις εμέ αρέσκει, μόνον είθε να επινεύσουν οι αθάνατοι οπού να τελειώσεις το έργον χωρίς καμμίαν ανθίστασιν του Αριοβαζάνου./

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ο Αριοβαζάνης, κυρία μου, είναι τρελός και υπερήφανος· Στοχάζεται τάχα να μην συγχυσθεί εναντίον εις εκείνον οπού πάσχει να του αφαιρέσει την θεάν οπού αυτός λατρεύει.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Και λοιπόν πως έχει να τελειώσει ο σκοπός μας; Εγώ δεν ήθελον ούτε άρματα, ούτε πόλεμον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εσύ αν δεν θέλεις τέτοια, όμως με άλλον τρόπον τον Πολύαρχον δεν ημπορείς να τον απολαύσεις.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Επειδή και έτσι αποφασίζεις, πήγαινε το συντομότερον να αρματωθείς και να έλθεις, και είτι γίνει ας γίνει· Τα εδικά σου στρατεύματα και του Αριοβαζάνου έχουν να κατασφάζωνται· ούτε ο π(ατ)ήρ μου, ούτε τα στρατεύματά του ενέχονται εις τους εδικούς σας πολέμους.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αληθώς κυρία μου θέλεις θαυμάσει δια την δόξαν και μεγαλοπρέπειαν, από την οποίαν θε να είμαι συντροφευμένος· Η οικειμένη όλη μέλλει να ταραχθεί δια μίαν τέτοιαν φρικτήν ετοιμασίαν, και τότε θέλεις με ιδεί, πόσον θε να είμαι φοβερός εις όλους· Έχω [f.39r] στρατεύματα όχι ώσαν // εκείνα τα κνώδαλα οπού ήλθον εις τον πύργον, αλλά γιγαντιαία και φοβερά· και τούτο κάμνω μόνον και μόνον δια φιλοτιμίαν εδικήν σου, και του έρωτος οπού μας συνέδεσεν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Λοιπόν θέλω να με πιστοποιήσεις και να με βεβαιώσεις με τέλειαν αποφασίν σου, έως πότε ημπορώ να προσμένω αυτήν την φρικτήν ετοιμασίαν;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Προσμένέ με εις διορίαν δεκαεπτά μηνών και αν δεν ήθελον φανεί εις τον διορισμένον καιρόν, ημπορείς με χέρι του Κλεοβρότου να στείλεις κανένα άν(θρωπ)ον δια να με ζητεί· φύλαττε καθαρόν, τον ερωτά σου, διότι από αυτόν ζώσιν αι καρδιαί μας. Σε αφήνω υγείαν.

Σκηνή ιγ'

Πολύαρχος και Κλεόβροτος

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ώρα καλή Πολύαρχε. Τρεις ημέραι είναι οπού σε ζητώ, δια να σου διηγηθώ τι ρέγκι έπαιξεν ο Αρχόβροτος του Αριοβαζάνη· Έως τόσον αφού εμίσευσες από την βασίλισσαν, που διέτριβες τόσας ημέρας;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ /: Αχ ηγαπημένε μου Κλεόβροτος, είναι τρεις ημέραι οπού προσμένω εις τον λιμένα δια να μισεύσω εις την πατρίδα, και δεν ημπορώ να εύρω καιρόν· οι ενάντιοι καιροί δεν λείπουν από το να εμποδίζουν την ευτυχίαν μου· έως τόσον παρακαλώ να μου διηγηθείς αυτό το νέον συμβάν αν είναι αξιάκουστον.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Οχι μόνον αξιάκουστον, αλλά και αξιογέλαστον και κουργιόζον· Ο Αριοβαζάνης θέλον να παρηγορήσει την λυπημένην καρδίαν της βασιλίσσης, και να την ελκύσει εις την αγάπην του, εξήτησε θέλημα από τον π(ατέ)ρα της να της κάμει ένα συμπόσιον εις το οποίον έμελλε να δείξει εξαίσια και θαυμαστά πράγματα· Λοιπόν εστόλισεν όλον το βασιλικόν παλάτιον με διάφορα χρυσοῦφαντα, και τους τείχους, και τας στέγας, και τα παράθυρα, σχηματίζων εις αυτά όλον το σχήμα του ου(ρα)νού αστράπτοντας όλον το παλάτιον από μίαν άπειρον φωτοχυσίαν. Λοιπόν δια να μην εμποδίζονται από την αταξίαν εις το να κάμνουν τα αποτελέσματά τους εδιόρισεν εις την βασιλικήν πύλην [f.40r] τον // Αρχόβροτον· δια να εμποδίζει την είσοδον του πλύθους. Αυτός με το να τον φυλάττει πάθος, και όταν οπού είναι και αντεραστής του,

και προπαίτης και τρελουπερύφανος άφηνε το πλήθος δια να εμβαίνει ακώλυτως εις το παλάτιον, προφασιζόμενος ότι δεν ημπορεί να εμποδίσει την ορμήν του, και τοσούτον πλήθος εσυνάχθη, οπού από την συμπίλωσιν τινάς δεν ημπορούσε να κινηθεί από τον σκοπόν του, και καταλαμβάνων ότι ο Αχρόβροτος το έκαμε δια κατασχύνην του, τούτον εκυριεύθη από τον αλογόν του θυμόν, οπού εσυντριψέν όλα τα μηχανικά όργανα, και ούτως ανεχώρησε πλήρης ων θυμού, και πλήρης κατασχύνης.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Πολλά κουργίοζον αυτό το ρέγκι του Αρχοβρότου η καρδιά μου κατά πολλά εχάρη, διότι και εγώ τον μισώ ως αντεραστήν μου, και το καλόν του δεν το θέλω Ίξευρε λοιπόν ω φίλε μου άριστε, /ότι εγώ κινώ κατευθείαν εις το βασίλειον μου δια να ετοιμάσω μίαν φοβε / ράν δύναμιν, και στρατεύματα πολυάριθμα, όχι τόσον δια πόλεμον, όσον δια επίδειξιν, και ούτως να έλθω να ζητήσω την Αργεντίαν από τον Μενέανδρον, και αν εύρω από τινά ανθίστασιν, θέλω μεταχειρισθεί τα όπλα προς διαυθεντεύσιν, σε παρακαλώ όμως ως φίλον μου και αδελφόν μου να έχεις την εύνοιαν της βασιλίσσης ως χιλιάρχος του παλατιού οπού είσαι, να παρηγορείς την λύπην της τώρα εις την απουσίαν μου, και να μου φανερώσεις τα όσα ακολουθούν· Και αν στείλω κανένα γράμμα, να έχεις την εύνοιαν, μόνος σου να της το δίδεις, διότι άλλον τινά δεν εμπιστεύομαι· Τώρα θε να ιδώ και την φιλίαν σου και την αγάπην σου· και όταν τελειώσει η υπόθεσις μου, εγώ ιξεύρω τι λογής έχω να σε ανταμείψω· σε αφήνω υγείαν.

Σκηνή ιδ΄

Αριοβαζάνης και Ξανθίππη

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ξανθίππη, η ηγαπημένη μου βασίλισσα, πως έχει;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Από την λύπην της και από τα [f.41r] βασανά της, ούτε να φάγει // θέλει, ούτε άν(θρωπ)ου να ιδεί.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Πολύ πράγμα με διηγείσαι· Και τώρα δια την Θεαγένην τόση λύπη, και τόσα δάκρυα; Δεν ημπορεί

επιε και σεβασμιον πρῶτον και ὄνομα σε το προσφεςω δια
 ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΗΣ: Ἰδου λοιπὸν οπου αὐτὸ το πολυτιμον εἰς
 γεγραμμένης.

δεν βλῆπτω καμίαν διαφοράν μεταξὺ εἰμὸν και τῆς
 κανένα μελὸς του // σῶματος πρέπει να διαφέρουν. Εδὼ ὅμως
 πως πολλοὶ ἀν(θρῶπ)οι ομοιάζουν [f.42r] ἀλλ' ὅμως εἰς
 εἶμα ηἰδία. ω πρῶτον παρὰ ὅσον οπου βλῆπτω ἴζεῖρω
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Τη ἀλήθεια αὐθέντα μου, μου φαίνεται πως
 στήλια του σῶματος τῆς, χωρὶς καμίαν ἐξαιρέσιν.

εἰς τον χαρακτήρα, και εἰς το μέγεθος, και εἰς ὅλα τα λοιπὰ
 εἰς πόσης ἀγάπην τὴν ἐχῶ, κατὰ ἀβέ πως εἶναι ομοία και
 ἀπηρωμένην εἰς το στήθος μου, και ἀπὸ αὐτὸ κατὰ ἀβέ
 δεν διαφέρει. Να, ἰδὲ τὴν εἰκόνα τῆς οπου τὴν ἐχῶ
 πρετὴ και ομοιάζει τὸσον με αὐτὴν, οπου σχεδὸν τελῶς
 μόνην τὴν μ(ητέ)ρα μου οφείλεται. Και το αἶτιον εἶναι,
 εἰς σὲ μίαν ἀγάπην, ἥτις εἶναι τὸσον σεβασμία, οπου
 ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΗΣ: Ἰζεῖρες Ξανθίππη, πως εἶω συνάλαβον
 τῆς δύναμώς μου.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ἀχ κύριε, μεζητεῖς πρῶτα οπου δεν εἶναι
 βασιλίσσης. Και ζητῶ να μάθω τὴν αἰτίαν.

ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΗΣ: Εἶναι το μῖσος και ἡ ἀποστροφή τῆς
 λείπει.

ἴζερω τὴν θρασύτην τους, ας εἶσαι βέβαιος πως δεν θέλω
 υποψία / σε κατατήκουν; Φανερωσέ τα εἰς ἐμὲ, και εἶω ἀν
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ὅποια βᾶσανα σε παιδεύουν; Και ὅποια
 καρδίαν μου.

να με ευγάλεις ἀπὸ τας υποψίας οπου κατατρῶουν τὴν
 και ἀν ἐπιθύμεις τὴν εὐτυχίαν σου και το υἱὸν σου, ἐπρεπε
 ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΗΣ: Ἀχ κύριε Ξανθίππη, ἀν εὖ με ἀγαποῦσες,
 να μὴν σε ἀγαπῶ, και να μὴν συμπάσχω εἰς τὴν θλίψιν σου;
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Και πῶθεν αὐθέντα μου συμπράττεις πως εἶω
 βασιλῆιον μου.

ἀξιώθει τῆς μεγαλυντέρας τιμῆς οπου εὐρίσκειται εἰς το
 και λυπῆται δια τα βᾶσανά μου, ο υἱὸς τῆς παρ' ἐμοὶ ἡθέλει
 ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΗΣ: Εἶω ἀν ἴζερα ὅτι ἡ Ξανθίππη με ἀγαπᾷ
 ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Εἶναι ἕνας ἀπὸ τους σωματοφύλακας του.

υἱὸς σου ὅποιαν κατὰστασιν ἔχει κοντὰ εἰς τον βασιλῆα;
 να χωρῇ ποτὲ εἰς το νοῦν μου σε παρὰ καλῶ Ξανθίππη, ο

δώρον, και θέλω από τον σήμερον να είσαι δια καθολική μου, μ(ητ)ήρ· Λάβε και αυτά τα πολύτιμα και δυσεύρετα δώρα, εις σημείον της προς εσέ σεβασμίας αγάπης μου τα οποία διαμάντια, οπού να είδεν η οικουμένη, και αν ή υπόθεσίς μου ήθελε λάβει αίσιον πέρας, και δια μέσου εσένα απολαύσω την Αργεντίνα, ο υιός σου θέλει ψηφισθεί από εμέ γενικός γενικός (sic!) αρχιστράτηγος της βασιλικής μου αρμάδα.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Η καλοπροαίρετος γνώμη σου αυθέντη μου, και η προς εμέ σου καλοσύνη είναι αναρίθμητος και απορώ πως έχω να σου αποδείξω την ευγνωμοσύνην μου, και να σου κάμω την πρόπουναν ευχαριστείαν.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Εσύ δεν έχεις κανένα χρέος εις εμέ επειδή αν εγώ / σε εκήρυξα δια καθολική μου με μ(ητέ)ρα, τα όσα κάμνω δια λόγου σου, τα κάμνω όλα χρεωστικώς ως υιός σου· το edikón σου χρέος πλέον μένει δια να με αγαπάς, και να δεικνύεις εκείνον τον ζήλον οπού οφείλεται από μίαν μ(ητέ)ρα εις την τιμήν του υιού της.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ω υιέ μου· αχ τι πράγματα οπού ζητείς από εμέ το να με ψηφίσεις δια μ(ητέ)ρα σου, το δέχομαι μετά πάσης χαράς. Το να σε δουλεύσω όμως εις εκείνο οπού επιθυμείς ... αχ φοβούμαι πολλά μήπως και κινδυνεύσω η άθλιος.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Έχεις ένα τέτοιον υιόν ώσαν εμένα και φοβείσαι κίνδυνον; Αν εσύ μέλλεις να μένεις ενταύθα, βέβαια πρέπει να φοβείσαι. Εγώ όμως έχω σκοπόν να σε φέρω εις το βασίλειόν μου, και εκεί να σε κηρύξω δια μ(ητέ)ρα μου, και να κάμω να σε προσκυνήσουν όλοι ως βασίλισσάν τους· λοιπόν τι φόβον πλέον ημπορείς να έχεις εσύ; Απόβαλλε λοιπόν τους φόβους οπού ταράττουν την καρδίαν σου, ότι έως οπού εγώ ζω, και είμαι υιός σου, αδύνατον να σε αφήσω να πάθεις κανένα κακόν.

[f.43r] ΞΑΝΘΙΠΠΗ //: Τα λόγια σου, αι υποσχέσεις σου, αι τιμαί σου, τα χαρισματά σου, η μεγαλοψυχία σου με έφεραν εις ένα βαθμόν οπού να διεγείρουν εις εμέ τον μητρικόν ζήλον δια την τιμήν σου και δια την ευτυχίαν σου.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Ω ακριβή μου μ(ητέ)ρα, Δως μοι να ασπαθώ εκείνην την χείρα οπού με ανέθρεψε και εσπαργάνωσε, και

ΑΡΙΘΜΑΖΑΝΤΗΣ: Ω κακοπρίγκι Αριοβαζάνη, αφού εκείνη οπου
 λαιπρέβεις, λαιπρέβει ἄλλων, και εσένα δεν θέλει να σε ιζέβρει,
 ποιας ελπίδας πρέπει πάλει να έχεις δια αυτήν. Ο αδιέκρινε
 έρωτα, δια να με φέρεις εις μίαν τέτοιαν καταστάσιν οπου να
 μην εξουσιάζω τον εαυτόν μου; Εγώ χωρίς αυτήν είναι αδύνατον
 δια να ζήσω λοιπόν τι το πράκτεον; Να μεταχειρισθώ την βίαν,
 και να την αρπάξω με δύνασταιαν εις το βασίλειόν μου, φοβούμαι
 και δεν ημπορώ να το ευγάλω εις το κεφάλι. διότι ο Μενεάνδρος
 και ο Αρχόβροτος ημπορούν να με κατατρέξουν μετὰ
 στρατευμάτων τους, και τότε [f.44r] ημπορώ να κινδυνεύσω // και
 την ζωήν μου να μεταχειρισθώ την απάτην και να την αρπάσω
 με δόλον, θεν να η νομομαζών ληστήν, κλέπτην και άρπαγα. Τι
 κάμνεις; αφού εγώ ταλίζω τον σκοπόν μου, εις θέλει και
 ενας ας λέγει: αφού την φέρω εις το βασίλειόν μου, τότε ας

Σκηνη ιε'

Εάνοιπη: Ω νίε μου, εγώ σε θρήνω δια την αθλίαν και
 ελπίειν σου καταστάσιν. εσύ με αυτόν τον τρόπον οπου
 στοχάζσαι είναι αδύνατον να απολαύσεις την Αργετινάν
 Επειδή αυτή έχουσα αφιερωμένην και ψυχήν και καρδίαν,
 και όλας της τάς αισθήσεις εις τον Πόλυνρχον, όστις είναι
 μετ'ασχηματισμένης εις το όνομα της Θεαγένης. είναι
 αδύνατον να δώση την καρδίαν της εις ἄλλον τινα, και αυτή
 είναι η αιτία οπου σε αποστρέφεται. αυτή η νομισμένη η
 Θεαγένη έκαμιν απκετάς ημεράς με αυτήν εις τον ύπνον,
 συντρύγον / τας και συγκοιμήθην (νομισόντας την όμως
 δια κορίτσι). Εως ου άναψαν αι καρδιαί και των δύο εις ένα
 υπερβολικόν έρωτα, και είναι τωρα αδύνατον να
 διαθρηπασθαι η καρδιά της από ἄλλον έρωτα. Δια τούτο σε
 συμβουλεύω νύχθης μου να στοχασθής κανένα ἄλο μέσον
 δια την απόλαυσίν της, ἀλλέως είσαι ματαίητος. Φυλάξον
 πιστικώς μήπως όσα σε είπον. σε αφήνω νύειαν.

Εγώ δεν σε στοχάζομαι δια θέτην, ἀλλὰ
 δια καθολικήν μου μ(ητέ)ρα, και το σήμεριον είναι, το να
 ασπασθώ σεβασμώς την χείρα σου (την ασπάζεται και αυτή
 ομοίως εκείνον)

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ Ο ΕΠΙΒΟΥΛΟΣ ΕΠΑΡΑΝΙΚΗΣ ΤΩΝ
 ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΔΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΦΕΡΩΜΕΝ ΤΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΜΑΣ, ΜΟΝΟΝ
 ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑΣ. [17] ΛΟΙΠΟΝ ΗΜΕΙΣ ΟΥΤΕ
 ΛΥΜΝΟΙ // ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΘΕΝ ΕΙΣ ΜΕΓΑΛΩΤΑΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΝ. ΤΩΡΑ
 ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΜΩΜΕΝ ΚΛΕΒΡΟΤΕ; ΑΥΤΟΣ ΕΙΣ ΟΛΙΓΗΝ ΩΡΑΝ

ΚΛΕΒΡΟΤΟΙ: Μυστικά προς τον Αρχόβροτον: Αρχόβροτε, πάγει η βασιλεία μας, την έχασαμεν. Ολίγον
 πορτίτερα ήκουσα τους στρατιώτας τον Αριοβαζάνους
 συνυχθέντας συναμαρτίζοντες με την διάλεκτον τους, δια
 την απραγην της βασιλείας, και εγώ καταμαλάνωντας από
 την διάλεκτον τους εστοχάσθην πως ευρισκόμεσθαι εις
 μεγάλωτατον κίνδυνον.

Μενέανδρος, Αργενίνα, Αρχόβροτος, Κλεόβροτος,
 Αριοβαζάνης εις το παραθαλάσσιον με σκηάς και με
 κάτεργαν εις την ζήραν οπου μέλλει να ριχθεί εις την
 θάλασσαν.

Σκηνή ια'

τόσους επιβούλους ανεπαστάς.
 την επιθυμίαν μου, θέλει ελθεσθῶσιν και τον εαυτόν μου από
 είναι οπου θέλει με κάμει ευτυχῇ. Αὐτός θέλει παληρώσει και
 να κινήσω δια το βασίλειον μου. αὐτός ο τρόπος με ἀρεσεί, αὐτός
 την βασιλείαν, και να την φέρον εις τα κάτεργά μου, και ευθύς
 προδιαθέμενους τους στρατιώτας μου, αἰφνης να ἀρπά / σον
 δια της πυροτεχνίας, και εις την κτελέσειν τούτων, έχον
 καταβάσιν του οποίου να δειξω πράγματα θαυμαστά και εξαιρε
 μέλῳ να πῶ εις την θάλασσαν ἐνα νέον κάτεργον, εις την
 εἶτομα ἑρπια από τα εδικά, μου κάτεργα, και με πρόφασιν πως
 κάτω εις το παραθαλάσιον, όπου μέλλουν να ευρισκονται
 Αρχόβροτον και Κλεόβροτον χωρίς των στρατευμάτων τους
 θέλω φέρει την βασιλείαν και τον Μενέανδρον, και τον
 μόνον οκτακοσίους από τους πλεονανδρείους στρατιώτας μου,
 και ὅλην μου την ἀμύνην εις την Ζαυοίαν, και κρατίζοντας
 επάνους και εγκώμια. λοιπόν στέλλοντας τα στρατεύματά μου,
 ημπορεῖ να μετατρέψει τας κατηγορίας των ἀν(θρῶπ)ων εις
 ἐνα τέτοιον δῶρον, δὲν εἶναι εὐτιροπῇ, αὐτό το ἴδιον δῶρον,
 πᾶσιν κατόπι και ας με κινήσιν. Ἡ ἀπάτη χαρίζοντας μου

ημπορεί να βάνει εις πράξιν την επιβουλήν· αν δεν έπρεπε να πιστεύσωμεν εις τα λόγια αυτού του βαρβάρου.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ιξεύρεις τι εστοχάσθην;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Όχι, ειπέ μοι να ιδώ;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Αυτός εις τα δύο ώρας της νυκτός μέλλει να βάνει εις πράξιν την επιβουλήν, η ώρα ακόμι είναι ικανή, και ημπορώ να τρέξω εις τα πέριξ φρούρια, και να στείλω όσον στρατεύμα δυνηθώ, διηγούμενος αυτοίς την επιβουλήν και τον κίνδυνον τον βασιλέως και βασιλίσσης, και από εκεί ευθύς να απετάξω εις το βασιλικόν φρούριον να κινήσω με τον ίδιον τρόπον ωσάν ένα χείμαρον τα στρατεύματα τον βασιλέως και τα εδικά σου· εγώ κινώ, εσύ μυστικώς φανερωσέ τα τω Μενέανδρω και ας παρακινήσει την θυγατέρα του δια να προσποιηθεί ασθένειαν, και εγώ θέλω προδιαθέσει και τον ιατρόν δια να την βεβαιώσει, και με τοιούτον τρόπον την ελευθερώνομεν από τας χείρας αυτού / του βαρβάρου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Καλός και άξιος ο στοχασμός σου τρέξαι λοιπόν ταχύτερον, και εγώ διορθώνω εδώ τα πράγματα καθώς πρέπει.

Σκηνή ιζ'

Μενέανδρος, Αρχόβροτος, Αργεντίνα, Αριοβαζάνης, ιατρός του Μενεάνδρου, και του Αριοβαζάνους

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τι σύγχυσις είναι αυτή οπού γίνεται έξω εις τας στρατεύματά σου Αριοβαζάνη;

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ εξέρχεται της σκηνης δια να καταπαύσει τον θόρυβον, Αρχόβροτος εμβαίνει από άλλο μέρος και λέγει: Ίξευρε βασιλέα μου, ότι είμασθεν χαϊμένοι· εβεβαιώθη ότι ο Αριοβαζάνης επιβουλεύεται και την ζωήν σου και το βασίλειον σου, και την θυγατέρα σου· αυτός επί τούτου σε εκατάπεισε να μην φέρεις ενταύθα τα στρατευματά σου, δια να είμασθεν άνέτοιμοι και άοπλοι, και ούτως με ευκολίαν να αρπάσει την θυγατέρα σου και να φύγει, και αν εναντιωθής, να σε θυσιάσει· εις τας δύο ώρας της νυκτός μέλλει να γίνει η επιβουλή. Ο Κλε//[f.45r]βροτος

με εβεβαίωσεν εις τούτο, και έτρεξεν εις τα πέριξ φρούρια, και εις το βασιλικόν, δια να προπέμψει όσα στρατεύματα δυνηθεί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ παγώνω από τον φόβον μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Τώρα ευγαίνει η ψυχή μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Μην φοβείσαι· Η βασίλισσα ας προποιηθεί ασθένειαν και ας φροντίσομεν με αυτόν τον τρόπον δια να απατήσομεν τον δόλιον, νικώντας την απάτην με την απάτην, προτού να μας καταλάβει έως ου να φθάσουν τα στρατεύματα μας.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πολλά καλά το εστοχάσθητε· εύγε εις την φρονησίν σου Αρχόβροτε· κόρη μου, πρέπει να προσποιηθείς ασθένειαν, δια να ελευθερώσεις και εαυτήν και εμένα από αυτόν τον απαραίτητον κίνδυνον.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ καθ' εαυτόν: Μα έτσι τον εκδικούμαι, και αναιρώ τους σκοπούς του, δια να μην είναι εις το εξής αλαζών και προπαίτης.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ π(ατέ)ρα μου, τοξύς πόνος οπού με σφάζει εις τα εντόσθια; Ελεήσατέ με μέγιστοι θεοί· εσύ έχασες την κόρη σου, / το φως των οφθαλμών σου ... λυποθυμεί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Συντρέξατε εις βοήθειαν μου όσοι οικείοι και ξένοι· Αριοβαζάνη πρόφθασε και πάγει η κόρη μου, έχασες την αρρεβωνιαστικήν σου· ω δυστυχής π(ατ)ήρ εγώ.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Τι είναι αυτοί οι θρήνοι;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ, Αριοβαζάνη, ιδού η κόρη μου οπού αποθνήσκει από ένα κοιλιακόν πόνον, πρόφθασε δια αγάπη των Θεών.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, τώρα ευγαίνει η ψυχή μου· ελεήσατέ με την αθλίαν, πατέρα μου ετοίμασε το άρμα δια να πηγαίνω να αναπαυθώ εις την κλίνην μου· ωχ, ωχ, δεν ημπορώ. Με σφάλει ο πόνος· η ψυχή μου.....λιποθυμεί πάλιν.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Πρόσμενε κυρία μου να φέρω τον ιατρόν μου δια να σε ιδεί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και αν έλθει και ο ιατρός, εδώ δεν ημπορεί να την επισκεφθεί, πρέπει να πάγει εις την κλίνην της δια να αναπαυθεί· και εκεί θέλει κάμει ο ιατρός εκείνα οπού [f.46r] πρέπει· ετοιμάσατε // το άρμα.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Πρόσμεινε ογίγον βασιλεύ να την στοχασθεί ο ιατρός, και τότε ας πηγαίνει.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Οχ η τρισαθλία· Π(ατέ)ρα μου δεν με λυπείσαι τελείως· πηγαινέ με εις την κλίνην μου δια να αναπαυθώ, εγώ δεν θέλω άλλον ιατρόν έξω από τον edikón μας να πιάσει τον σφιγμόν μου.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Αλλά και ο edikós μου ιατρός είναι επιστήμων και τεχνηκός, και όχι κατώτερος από τον edikón σου· ιδού αυτούς οπού έρχεται.

ΙΑΤΡΟΣ πιάνει τον σφιγμόν: Εγώ δεν ημπορώ να καταλάβω καμίαν ασθένειαν εις αυτήν· ο σφιγμός της κινείται πολλά καλά.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ωχ, ωχ, τι σφαγή, της καρδιάς μου, δεν ημπορώ, τώρα αποθνήσκω.

Προφθάνει ο ιατρός του βασιλέως και ο Κλεόβροτος με στρατεύματα.

ΙΑΤΡΟΣ του βασιλέως: Κύριε, αυτή κινδυνεύει. Αχ, αν αγαπάς την κόρη σου, τούτην την ώραν πρέπει να την φέρεις εις την κλίνην της / δια να την επισκεφθώ.

ΙΑΤΡΟΣ του Αριοβαζάνους: Να με συμπαθήσεις σιόρ αυτή δεν έχει καμίαν ασθένειαν. Είναι πολλά καλά εις την υγείαν της, να ιδέ τον σφιγμόν της.

ΙΑΤΡΟΣ του βασιλέως: Α βάρβαρε και αμαθέστατε, δεν καταλαμβάνω, εγώ από σφιγμόν, μόνον εσύ θε να με διδάξεις; Βασιλέα μου κινδυνεύει η ζωή της.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Φέρετε το άρμα, καθίσατέ την εις αυτό και ας την πηγαίνουν.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Όχι, δεν την αφήνω· η κόρη σου δεν έχει τίποτες.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αριοβαζάνη, φθάνει πλέον, και εκατάλαβα, τους σκοπούς σου· τούτην την ώραν να μισεύσεις από εδώ, δεν θέλω πλέον να σταθείς εις τους τόπους μου· Αρχόβροτε και Κλεόβροτε εσείς καθίστε εδώ με τα στρατεύματά μου, και αύριον πρωί αν δεν μισεύσει από εδώ, να μην χάσετε καιρόν, αλλά να τον κτυπήσετε .....φεύγει.

ΑΡΙΟΒΑΖΑΝΗΣ: Αχ με εκατάλαβαν ας ίξευρα ποίος [f.47r] διάδοχος εφάνε//ρωσε τους σκοπούς μου δια να ευγάλω εις αυτόν όλον μου τον θυμόν και την μανίαν· Αυτό το μυστήριον μόνος εγώ το ίξευρα και οι στρατιώται μου· αυτοί να με επρόδωσαν; Δεν το πιστεύω· Εις ποίον να υποπτευθώ; Και

από ποίον να παραπονεθώ; Δεν ιξεύρω· η τύχη αφού κατατρέχει ένα άνθρωπον, ποίος δύναται να αντισταθεί εις την θελήσιν της; Τώρα λοιπόν τι να κάνω ο δυστυχής, κοίτα οπού υστερήθην και εκείνην την ολίγην ευδαιμονίαν οπού όνομα του μνήστηρος, και αποδιώκομαι και με ατιμίαν και φοβερισμούς· Να αντισταθώ εις τοσούτον πλήθος δεν δύναμαι· Να μείνω ενταύθα έως αύριον, κινδυνεύω η ζωή μου αχ, τι δυστυχία ανυπόφορος, τι καταδρομή ανήκουστος, τι ανέλπιστος αποτυχία των σκοπών μου· δεν έπρεπε να φερθώ με τοιούτον τρόπον· Μα το πράγμα πλέον έγινε και έμεινεν αθεράπευτον, αδύνατον να ανακαλέσω την προτέραν μου τύχην δι ότι τα σφάλματα των μεγάλων αν(θρωπ)ών, είναι αθεράπευτα και ασυγχώρητα· Ας γράψω λοιπόν τω Μενέαν / δρω τας αιτίας και τους σκοπούς δι ούς εκινήθην εις αυτό το απαίσιον, και την νύκτα θέλω μισεύσει εις τους τόπους μου με ειρήνην και ησυχίαν, και ας ξεχάσω μίαν οπού αγαπά άλλον, από τον οποίον ίσως να είναι και η σωφροσύνη της σεσυλημένη.

Τέλος της β' πράξεως

ΠΡΑΞΙΣ Γ'

Σκηνή α'

Μενέανδρος, Αρχόβροτος, Αργεντίνα

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εμίσευσεν εκείνος ο δόλιος και επίβουλος.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, ταύτη τη νυκτί μισεύον μου έστειλε το παρόν γράμμα δια να σου το δώσω .... λαμβάνει το γράμμα το οποίον αναγινώσκον, με θυμόν πηγαίνει εις την θυγατέραν του.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Α αντίβουλη και άνομη, τι είναι αυτή η ατιμία οπού μου έκαμες;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Κράτα τον θυμόν σου π(ατέ)ρα μου, τι ακολούθησε;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: [f.48r]Διάβασαι αυτό το γράμμα πεπονηρευμένη; //

Μενέανδρε, εγώ αν έκαμα ένα παραμικρόν σφάλμα δια να αρπάσω την θυγατέρα σου, το απαιτούσε το χρέος του νυμφίου και εραστού. Η τύχη όμως δεν εσυγκατάνευσεν, εις τον σκοπόν μου. Εγώ πολλά την ευχαριστώ οπού με ελευθέρωσε από μίαν νύμφην οπού αγαπά τον Πολύαρχον, όστις υπό τω ονόματι της Θεαγένης ήτον κεκλεισμένος ομού με αυτήν ικανάς ημέρας καθώς το ιξεύρεις. Ερώτησαι την Ξανθίππην δια να βεβαιωθείς· υγιάινει .... Πάτερ μου, αυτή ψεύδεται· αν αυτή δυνηθεί να αποδείξει, μίαν τοιαύτην διαβολήν, παρακαλώ να μην λυπηθείς το αίμα σου· έπειτα, αν αυτή εγνώρισε την Θεαγένην δια Πολύαρχον (αχ) διατί να μην έλθει, να σου το ειπεί; Καλλώτερον αγαπούσε τον Αριοβαζάνην από εσένα; Υποπτεύομαι πάτερ μου πως αυτή έλαβε δώρα και υποσχέσεις μεγάλας από εκείνον, και προς ευχαρίστησίν του εποινολόγησε ένα τοιούτον ψεύδος δια να με ατιμάσει· εγώ δεν ησυχάζω αν δεν υπάγεις μόνος σου να ερευνήσεις / εις το κε/λίον της, και ελπίζω πως θέλεις εύρει τα δώρα οπού έλαβε.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ιδού οπού πηγαίνω, μα αν δεν έυρω τίποτες, να ιξεύρεις πως η πατρική μου αγάπη, θέλει εκλείψει από εσέ.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Είτι θέλεις κάμε· είμαι έτοιμη.

Σκηνή β΄

Μενέανδρος, Ξανθίππη, Αργεντίνα

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ξανθίππη, έπαρε την κόρη μου, και πηγαίνετε εις την μεγάλην κάμεραν, και πρόσμενέ με εκεί έως να έλθω.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Ιδού οπού υπάγω (καθ' εαυτήν) τι άραγε να είναι το αίτιον; Αχ πολλά υποπτεύομαι· μήπως και φοραθώ.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Που να ήύρες αυτά τα πολύτιμα πράγματα Ξανθίππη; Ποιός σου τα έδωσε;

ΞΑΝΘΙΠΠΗ τρέμουσα: Αυτά ... μου τα έδωσεν ... ο Αριοβαζάνης δια δώρον όταν εμνηστεύθη με την κυρίαν μου και υποσχέθη εμένα να κάμη καθολικήν [f.49r] του μ(ητέ)ραν και τον // υιόν μου γενεράλην της βασιλικής του αρμάδος, αν ήθελεν ευτυχήσει ο σκοπός του.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τόσον μεγάλα και πολύτιμα δώρα οπού σχεδόν εις την οικουμένην δεν ευρίσκονται μου φαίνεται πως είναι πολλά δια την Ξανθίππην.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Εκείνος ήτον ένα μεγαλοπρεπής και φιλόδοξος, και αυτά τα εστοχάζετο ως ουδέν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ με θυμόν: Αυτά είναι πολυτιμιότερα από ένα βασίλειον, και εσύ λέγεις πως τα είχε δια ουδέν; Εγώ εκατάλαβα· Πήγαινε κάθισε εις το κελλίον σου, και μην εύγεις από εκεί αν δεν σε μηνύσω.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ καθ' εαυτήν: Αχ η κακορίζικη, πολλά συγχυσμένη είναι η καρδιά μου, και υποπτεύομαι πως εφωράθην.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αδίκως κόρη μου εθυμώθην κατά σου, και ολίγον έλειψε να παρακινήθω από τον θυμόν μου να κάμω κανένα άτοπον. Τώρα τι πρέπει να κάμω εις αυτήν;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Τι πρέπει να κάμεις; Και ερωτάς ακόμη; Αν αυτή ζήσει, ημπορεί να με κατηγορήσει και εις άλλον. Η βασιλική / τιμή, ποτέ δεν ημπορεί να αγορασθεί με άλλο πράγμα, έξω από ένα αίμα· και αυτό είναι αντάξιον δια αυτήν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Είναι τινάς εδώ; (*ευγαίνει ένας σωματοφύλαξ*) Έπαρε αυτό το ποτήριον, και πηγαινέ διώσε το τη Ξανθίππη δια να το πιεί, και ειπέ της ότι αυτό είναι μία ισότιμος αντιμισθία της βασιλικής τιμής.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ: Δια αγάπην των Θεών, πηγαινέ με εις τον βασιλέα δια να αθωοθώ· ωχ η κακορίζικη· ω αναθεμά σε Αριοβαζάνης και εσένα, και εσένα, και τα δώρα σου, και την ώραν οπού σε εγνώρισα, χάνω και ζωήν, και υιόν, και βασίλισσαν· πίνει το φαρμάκι και αποθνήσκει.

Σκηνή γ'

*Κήπος με διάφορα άνθη και δένδρα
Μενέανδρος και Αρχόβροτος*

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αρχόβροτε, είναι τόσος καιρός οπού ευρίσκεται ωσάν σύμμαχος φίλος εις την δουλεύσιν της βασιλείας μου· εγώ μεγάλως θαυμάζω και την γενναιότητά σου και την φρονησίν σου, δια τούτο σε εψήφησα και

διάδοχον εις τον θρόνον [f.50r] μου· αλησμόνησα ό//μως να σε ερωτήσω, πόθεν είναι η πατρίς σου; Ποία η κατάστασίς σου, και οποίοι οι γεννητόρες σου; Τώρα με ήλθεν εις τον νουν, και θέλω να πληροφορήσεις την περιέργειάν μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, οι αφρικανοί κοντά εις τας άλλας συνήθειας οπού έχουν είναι μία και αυτή. Δεν φανερώνουν ποτέ εις ξένους τόπους, ούτε την καταστασίν τους, ούτε τους γονείς τους· και τούτο το κάμνουν με πολλήν στόχασιν, δια την ασφάλειαν της ζωής τους, υποπτεύομενοι μήπως και εκείνος ο βασιλεύς εις τον οποίον σιμά ευρίσκονται έλαβε ποτέ αιτίαν έχθρας με τον πατέρα τους και φυλάττον πάθος εις την καρδίαν του ήθελεν εκδικηθεί κατά του υιού, και δια τούτο κρύπτουν όσον δύναται την καταστάσιν τους.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αληθώς καλήν στόχασιν έχουν εις τούτο· πλην εγώ με κανένα βασιλέα της Αφρικής, δεν έλαβον ποτέ αιτίαν έχθρας, μάλιστα τους έχω φίλους μου άκρους, ως πολλάκις περιποιηθείς και ευεργετηθείς, υπ' αυτών, και θέλω να δώσεις πίστιν εις τους λόγους μου· βεβαιούμενος εις την / αγάπην οπού σε έχω.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Πως ημπορώ να αρνηθώ τας συνηθείας της πατρίδας μου, οπού είναι κεκυρωμέναι με τους πλέον ιερούς και μεγαλυτέρους όρκους;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εγώ σου κάμνω τον πλέον φρικτόν και μεγαλύτερον όρκον, οπού να είναι, και προς τούτος σε βεβαιώνω ότιαν με τον (πατέ)ρα σου, συνέλαβον ποτέ αιτίαν έχθρας, δια την δουλεύσει οπού με έκαμες, δια την αγάπην οπού σε έχω, σου υπόσχομαι να την εξαλείψω από το βάθος της καρδιάς μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Φθάνει να βεβαιωθείς πως είμαι ένας βασιλόπαις της Αφρικής, περισσότερον παρακαλώ να μην ερευνάς, διατί δεν ημπορώ να σε ευχαριστήσω.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και τούτο είναι ικανόν εις εμέ· είσαι βασιλεύς; περισσότερον δεν ερευνώ.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Προς τι λοιπόν; Και διατί τόση έρευνα δια λόγου μου;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Δεν ημπορώ πλέον να κρύπτω τον σκοπόν μου· όθεν αποφάσισα να σου φανερώσω εκείνο οπού έχω

εις την καρδίαν μου [f.51r] επειδή και ο Αριοβαζάνης ευρέθη ανάξιος// της ευνοίας μου, παροξύνον με εις οργήν με τας μισαράς του πράξεις, δια τούτο αποφάσισα να σε κάμω και γαμβρόν μου καθώς και διαδοχόν μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Αυθέντα μου, τα δώρα σου είναι τόσον μεγάλα οπού δεν έχουν καμίαν σύγκρισιν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Η αρετή σου και η φρόνησίς σου με παρακινούν εις τούτο.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Καλά, μα αν ο Αριοβαζάνης...

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Μην σε μέλλει δια αυτό, έχομεν ικανά στρατεύματα οποία οδηγώντας τα εσύ, θέλουν γίνει ανίκητα· μην φοβείσαι τελείως, ακολούθει μοι να υπάγομεν εις την κόρην μου δια να κάμομεν τους αρραβώνας.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ καθ' εαυτόν: Ω ευτυχισμένη τύχη, εγώ γαμβρός τον Μενεάνδρου; Εγώ μέλλω να απολαύσω εκείνην της οποίας η ωραιότης κατέσφαξε τόσον πλήθος; Ω ευδαιμονεία, ω χαρά εις εσένα Αρχόβροτε· η τύχη φαίνεται πως εδούλευσε δια εμέ· δεν φοβούμαι πλέον να ψευσθεί, επειδή και έμειναν ακίνητοι οι τροχοί της.

Σκηνή δ΄

Μενεάνδρος, Αρχόβροτος, Αργεντίνα

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Κόρη μου, με το να εφάνη ανάξιος ο Αριοβαζάνης, και του ερωτός σου και της βασιλικής μου ευνοίας ιδού οπού σήμερον ψηφίζω δια γαμβρόν μου τον Αρχόβροτον· ιξεύρεις τους κινδύνους οπού υπόφερε δια λόγον μας, είναι νέος, ωραίος, άξιος, και εν συτόμω καθώς εξ αρχής τον επιθυμούσαμεν. Αυτός είναι εις τον αυτόν καιρόν και νυμφίος, και διάδοχος του θρόνου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Πατέρα μου, τον Αρχόβροτον;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ναι, δεν σου αρέσει;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, με δίδες ένα αφρικανόν, του οποίου η γέννησις, η πατρίς, η κατάστασίς του, και ο βαθμός του, είναι άγνωστος εις ημάς. Και αν μάθει ένα τοιούτον εκείνος ο άγριος θηρ, είναι αυτός ικανός να τον εναντιωθεί; (αχ πολύ άργησεν ο Πολύαρχος)

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εσένα μην σε μέλλει, ούτε δια τον βαθμόν του, ούτε δια τον Αριοβαζάνην. εγώ είμαι βέβαιος, πως αυτός είναι ένας βασιλεύς της Αφρικῆς. Η φρόνησίς του, η ανδρεία του είναι [f.52r] γνωστοί εις η/μᾶς. Αν ἔλθῃ ο Αριοβαζάνης θέλει τον αντισταθῇ και να τον αποδιώξῃ με καταισχύνην. Εὖν ἔχεις χρέος να τον δώσεις το χέρι σου, και να δεχθῆς τον δακτύλιον του δια σημείον της μνηστείας σου, και περισσότερον δεν πρέπει να ἐξετάζεις.

ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Δία να μην παρakoύσω την πατρικίην σου ποστalgῆν, ἰδοὺ οπου τον δίδω το χέρι μου, και τον δέχομαι μόνον δια μνηστήρα και ὅταν αποβάλῃ τους φόβους του Αριοβαζάνου από την ψυχὴν μου, και βεβαιωθῇ και δια τον βαθμόν του, τότε θέλω τον δεχθῇ και δια νυμφίον μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Το άνοστα λόγια; Και τι απάνσια καμήματα είναι αυτά;

ΑΡΧΟΡΤΟΣ: Βασίλᾳ μου, φρόνιμα συντυχαίνει η κόρη σου. ερειδῇ και η ημερα των γάμων πρέπει να συμπραναθῇ, ὅτι εγώ δεν υπανδρεύομαι, αν πρώτον δεν αναταμώσω τους γονεὺς μου, οπου να είναι με την συγκαταναύσειν τους εγώ εις καθῆ γράμμα οπου μου στῆλνουν, ακουω από αυτός τόσας καταράς και ἐξορκισμούς εις τους Θεούς, ανίσως και ἡθέλα υπανδρευθῶ εις ἕξενον τόπον χωρίς την θέλησιν τους και λοιπόν αφού υπάγεις /αυτούς και λάβω την ἀδείαν τους και ερχόμενος, θέλει γένει γνωστή εις εσᾶς και ο βαθμός μου και η γέννησίς μου. τότε θέλωμεν τελέειωσει και τους συντυχισμένους μου γάμους.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ Αρχόβρorte. πολὺ μέλλει να αργοπορήσεις αυτή η υπόθεσις. και αν επινεύσουν οι γονεὺς σου καλῶς, μα αν ανανεύσουν, τι μέλλει γένεσθαι; Να ἔχω πάλιν πολέμους και αποστάσις;

ΑΡΧΟΡΤΟΣ: Μην φοβείται και δεν αργοπορήσει. πόσον απῆχει εντενθεν η Αφρικῆ, το ἕξέρεις. Αυτῇ ἰδοὺ οπου φαίνεται οι γονεὺς μου βέβαια θέλουν συγκαταναύσει, ωσαν οπου ἔχουν την εἰδησίαν δια τα κάλλη της θεᾶς οπου μέλλω να προσκυνήσω. Αποστάσια δεν ημπορεὶ να επεγερθεῖ πάλιν, ὅτι, εγώ ἐξερῖζωσα ὅλους τους αποστάτας και εἶναι ἀδύνατον πάλιν να φυρτώσουν.

ΑΡΕΝΤΙΝΑ καθ'εαυτήν: Αχ πολὺ ἀργησεν ο Πολύαρχος.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Λοιπόν μετά τρεις ημέρας να κινήσεις ανυπέρθετως δια την πατρίδα σου, να λάβεις την άδειαν από τους γονείς σου, και να έλθεις το συντομότερον δια να μην ακολουθήσει κανένα εμπόδιον ... *φεύγει*.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ *μόνη*: Αχ ψυχή μου Πολύαρχε, πως το υποφέρεις να βλέπεις εκεί// [f.53r] νην οπού ζει μόνον δια εσένα, να την μνηστεύεται ο ένας και ο άλλος, και εσύ να καταγίνεσαι εις ετοιμασίας και ματαίας φαντασίας, αχ η υπόσχεσις του ερχομού σου ιδού οπού ετελείωσε και σχεδόν επέρασε. Εγώ δεν χρειάζομαι ούτε τας ετοιμασίας σου, ούτε τας δόξας σου· εσένα μόνον επιθυμώ, και εσένα θέλω οπού είσαι το γλυκύτερον θέλγητρον των επιθυμιών μου· αν δεν προφθάσεις ψυχή μου εις ολίγας ημέρας με χάνεις τελείως από τον κόσμον· Επειδή ο μεν π(ατ)ήρ θέλει με βιάσει δια τον Αρχόβροτον, εγώ δε αποφάσισα να φυλαχθώ πιστή εις την αγάπην σου, και ούτω θέλω προτιμήσει τον Αδην δια άντρα μου, και τον τάφον δια νυμφικήν κλίνην· όταν φθάσει τινάς απελπησίαν της επιθυμίας του, η ζωή είναι μία τυραννία, και ο θάνατος μία ελευθερία· Μα διατί να κάθομαι να παραπονούμαι με τας ματαίας φαντασίας τεκνός μου; ο Αρχόβροτος σήμερον μέλλει να κινήσει δια την Αφρικήν, πρέπει και εγώ να εξαποστείλω τον Κλεόβροτον με γράμμα μου εις τον Πολύαρχον ίσως και προκαταλάβει τον ερχομόν του Αρχόβροτον, και όταν έλθει, τότε η τύχη και θεοί ευσπλαγχνιζόμενοι εις τα βασανά μας, θέλουν / εξομαλίσει όλας τας δυσκολίας.

Σκηνή ε΄

Αργεντίνα και Κλεόβροτος

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ήκουσες τα γενόμενα Κλεόβροτε;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Τα ήκουσα κυρία μου, και δεν ημπορώ να σου περιγράψω εις πόσην λύπην είμαι καταβυθισμένος. Εγώ σχεδόν πλέον απελπίσθην δια τον ερχομόν του· χίλιοι στοχασμοί πολυαρκούν την ψυχήν μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ Κλεόβροτε, εμένα η ψυχή μου άρχησε να φοβήται και να υποπτεύεται μήπως και αυτός ήτον ένας

πλάνος, και ήλθε δια να απατήσει την άκακον νεότητά μου αν ήτον καθώς μου περιέγραψε τον εαυτόν του, αυτός βέβαια έως τώρα έπρεπε να είναι εδώ· ματαίως η κακορίζικη καθ' ημέραν αντιστυλώνω τα όμματα εις την θάλασσαν. Τώρα Κλεόβροτε τι με συμβουλεύεις δια να κάνω;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μην υποπτεύεσαι κυρία μου δια αυτόν, επειδή εγώ ιξεύρω και αυτόν και το βασίλειόν του, και τους γονείς του, και εις αυτά τελείως μην αμφιβάλλεις, με το να είμαι πολλά βέβαιος· Η αιτία όμως της αργοπορίας του, με κάμνει να [f.54r] απορώ.//

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ιξεύρες τι εστοχάσθην;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Όχι· ειπέ μοι τι πράγμα.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Τώρα οπού μέλλει να κινήσει ο Αρχόβροτος δια την Αφρικήν, πρέπει να στείλω και εγώ ένα πιστόν αν(θρωπ)ον εις τον Πολύαρχον δια να τον φανερώνω όλην μου την κατάστασιν και ότι να βιάσει τον ερχομόν του· εγώ πλέον, και πλέον φίλον από εσέ δεν ημπορώ να εύρω δια να προφθάσει αυτήν την αναγκαίαν είδησιν.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Έχω χρέος κυρία μου, και δια την αγάπην του αυθέντα μου, και δια το edikón σου χατίρι, να τρέξω με όλην μου την προθυμίαν· Μάλιστα μισεύον ο Πολύαρχος εντεύθεν με το επαρήγγειλε, και εγώ υποσχέθην.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Εις τας μυστικές και μεγάλας υποθέσεις των βασιλέων, πρέπει τινάς να εκλέγει μεγάλους, φρονίμους, και πιστούς αν(θρώπ)ους δια να τας ευθερμίσουν.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Έχει όμως κάποιοαν δυσκολίαν ο μισευμός μου, δια τούτο συλλογίζομαι τον τρόπον.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ /: Και ποία είναι η δυσκολία σου;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Είμαι οφφικιάλος, χιλίαρχος του παλατιού από το υπόργημά μου δεν ημπορώ να λείψω χωρίς την άδειαν του βασιλεώς· Λοιπόν πως έχω να το αναφέρω; Κρυφίως να αναχωρήσω, δεν ημπορώ επειδή και θε να με ζητήσει· λοιπόν τι με συμβουλεύεις να κάμω;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Εσύ ημπορείς να προφασισθείς πως έχεις να υπάγεις εις τον Πίζη Απόλλωνα, δια να προσφέρεις μίαν θυσίαν οπού έταξες, και με αυτό το ψεύδος κυνείς κατ' ευθείαν δια τον Πολύαρχον.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Πολλά καλά το εστοχάσθης. Δως μου το γράμμα, και υπάγω να λάβω την άδειαν τον βασιλέως. δε αφήνω υγείαν.

Σκηνή στ΄

Μενέανδρος, Κλεόβροτος

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟ : Αυθέντα μου, παρακαλώ την βασιλείαν σου να μου δώσει την άδειαν δια να υπάγω εις τον ναόν του εν Πίζη Απόλλωνος δια να προσφέρω μίαν θυσίαν οπού προϋποσχέθην.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Οποίαν θυσίαν υποσχέθης; Και πότε; Και [f.55r] διατί; //

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Κατά τον καιρόν των εμφυλίων μας πολέμων, ευρέθην με την φάλαγγά μου εις τον έσχατον κίνδυνον, και εδεήθην του Θ(εο)ύ να με ελευθερώσει, και να υπάγω μόνος μου να του προσφέρω μίαν θυσίαν δια την ελευθερίαν μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Χθές το εσπέρας εμίσευσεν ο Αρχόβροτος, τώρα να φύγεις και εσύ, θε να μείνω χωρίς άν(θρωπ)ους.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Παρακαλώ την βασιλείαν σου να μου δώσει τη άδειαν· επειδή και αργοπόρησα, και φοβούμαι να μην οργισθεί καθ' εμού ο Θ(εό)ς, και κατά εις εμένα υποπέσεις και εσύ εις οργήν οπού με εμποδίζεις.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ποίον μέλλεις να αφήσεις εις την επιστασίαν σου έως ου να έλθεις;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Αφήνω τον υποχιλίαρχον Κλέανδρον, αυτός είναι άξιος και φρόνιμος δια τέτοιαν επιστασίαν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τον ιξεύρω, πολλά καλός είναι. Πήγαινε λοιπόν και να μην αργοπορήσεις. Οι θεοί να σου πέμψουν εύδιον και ούριον τον αέρα δια να εκπλεύσεις ακινδύνως.

Σκηνή ζ΄

Αρχόβροτος, Κλεόβροτος με σχήμα ιλλυρικόν /

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Ναύαρχε της κραταίας μου αρμάδος, προφθάσατε εκείνο το πλοίον οπού βλέπει προς την

Σαυοΐαν, φέρετέ μοι τους αν(θρώπ)ους εδώ· (καθ' εαυτόν) μήπως και κανένας προδότης από την Σικελίαν πηγαίνει να δώσει είδησιν τον Αριοβαζάνης δια την ευτυχίαν μου· εγώ θέλω να εξετάσω.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ *με ιλλυρικὴν διάλεκτον*: Διατί αυθέντα μου με εμποδίζεις από την οδοιπορίαν μου;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Τι λέγει αὐτός; Οποίαν διάλεκτον προφέρει; *Οι άν(θρωπ)οι του εξηγούν τα λόγια του Κλεοβρότου.*

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Πόθεν εξήλθε; Και πότε; Και που πηγαίνει;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Από την Σικελίαν ευγήκα, πηγαίνω εις τον εν Πίζη Απόλλωνα δια να θυσίασω. Οι άν(θρωπ)οι εξηγούν τα λόγια.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ απλώς και ως έτυχε δεν πιστεύω εμένα μου φαίνεται πως αὐτός είναι ένας προδότης. (προς τους στρατιώτας του) Ερευνήσατε αὐτόν και τα ρούχα του μήπως και εύρομεν [f.56r] κανένα σημεῖον // επιβουλήs. (ξεγυμνώντέs τον ευρίσκουν το γράμμα το οποίον λαμβάνει εις χείρας του).

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ *τρέμον*: Αυθέντα, δώσε μοι το γράμμα αὐτό οπού μοι το έδωσαν δια να εγχειρίσω εις την Πίζαν, και με όρκισαν δια να μην το δώσω τινί· σε εξοραίζω εις αὐτόν τον Απόλλωνα δια να μην το ανοίξεις.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ *αναγνώσκει το γράμμα*: Αχ ψυχή μου Πολύαρχε, η αργοπορία σου κινδυνεύει να με φέρει εις την εσχάτιν απελπισίαν. Ίξευρε ότι μετά του Αριοβαζάνης, με ενυμφεύθη ο Αρχόβροτος. Εγώ και δεν ημπορώ να προτιμήσω ένα αφρικανόν από εσένα οπού είσαι ένας ιμπεράτορ τόσον του βασιλείου σου όσον και της ψυχής μου· εγώ δεν τον μισώ ολιγότερον από τον Αριοβαζάνην. Αν αὐτό προλάβει τον ερχομόν σου, ο π(ατ)ήρ μου θε να με βιάσει δια να τον νυμφευθώ. Εγώ αποφάσισα να φυλάξω τον ερωτά μου, μόνον δια εσένα· λοιπόν ίξευρε ότι έχω να προτιμήσω τον Άδην, παρά τον Αρχόβροτον. Και αν έλθεις και δεν με εύρεις, πρέπει να ακολουθήσεις εκεί οπού είμαι δια να με απολαύσεις. Υγίαινε.

Συκώσατε αὐτόν τον προδότην εις τα πλέον κατώτερα / μέρη τον πλοίου, και το πλοίον να γίνει υποχείριον, δια να τον βάνω αύριον εις τα βάσανα να μαρτυρήσει ποίος τον έδωσεν αὐτό το ολέθριον γράμμα.

Οι στρατιώται φέροντες αυτόν εις το πλοίον, αΐφνης εγείρεται μια τρομερά και παράδοξος καταιγίς, εις την οποίας διεσκορπίσθησαν άπαντα τα πλοία ένθεν, και κείθεν και ο μεν Αρχόβροτος εξοριάσθη εις το Παμφύλιον Πέλαγος. Ο δε Κλεόβροτος εσυντρίφθη με το πλοίον του εις τας υφάλους πέτρας της Αφρικής, οπού μόλις εδυνήθη να ελευθερώσει την ζωήν του.

Σκηνή η΄

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ω δυστυχέστατος εγώ, μίαν φοράν ηθέλησα να δουλεύσω τον αυθέντην μου και επήγα και τον επρόδωσα τώρα πως έχω να παρρησιασθώ εις αυτόν; Με τι πρόσωπον να φανώ έμπροσθεν εις την κυρίαν μου; Δυστυχέστατε Κλεόβροτε, δεν ημπόρεσες να αφανίσεις εκείνο το ολέθριον γράμμα, να το διαμασίσεις, ή να το ρίψεις εις την θάλασσαν; Μα ποίος ήλπιζε μίαν τέτοιαν απροσδόκητον δυστυχίαν; Αν ημπορούσεν ο άν(θρωπ)ος να γνωρίσει το αβέβαιον της τύχης του, κανένας δεν ήθελεν είσθαι δυστυχής· μα που ευρίσκεις αν(θρώπ)ον [f.57r]να έχει τέτοιον προγνωστικόν; Ω σκληροτάτη θεά, εσύ με την εναντίαν σου κίνησην κατέστρεψες όλους μου τους σκοπούς, εφатρίασες και τον αυθέντην μου και την κυρίαν μου. Τις ιξεύρει οποία ολέθρια τέλη έχει να προξενήσει εκείνο το γράμμα. Τώρα τι ωφέλειαν θε να έχουν εκείνοι; Να γίνω άφαντος και να χαθώ; Και με αυτό τι ευγαίνει; Ας υπάγω εις την κυρίαν μου και είτι γένειν εις εκείνην, το ίδιον ας γίνει και εις εμέ· μα τι βλέπουν τα μάτια μου; Τι φοβερά αρμάδα είναι αυτή εδώ τον λιμένα; Τι πλήθος στρατευμάτων αμέτρητον; Τα βουνά και οι κάμποι είναι γεμάτοι από σκηνάς και καταγώγια των στρατευμάτων· εδώ φαίνεται μία πόλις αυτοσχέδιος· ας πλησιάσω να ιδώ. Η καρδιά μου άρχησε να θαρρύνεται· ας πηγαίνω προς αυτόν οπού είναι εδώ πλησίον δια να τον ερωτήσω.

Σκηνή θ΄

Κλεόβροτος και Πολύαρχος εις την Αφρικήν

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Αυθέντα μου, οποίοι τόποι είναι ούτοι; Και

τίνος αὐτὴ ἡ / φοβερὰ δύναμις τῶν ἀρμάτων; Εἰμὶ ἓνας
ξένος καὶ ἐρωτῶ δια να μάθω.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ἀχ Κλεόβροτε, ἐσύ εἶσαι;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ἀχ αὐθέντα μου, ἐσύ ἐδῶ τι ζητεῖς;
(ἀγκαλίζονται καὶ περιπτύσσονται)

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ἡ τύχη καὶ οἱ θεοὶ με ἐσπρωξαν εἰς αὐτὰ τα
μέρη· εἰπέ μοι πῶς εἶναι ἡ Ἀργεντίνη; Εἰδῶ τι ζητεῖς;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ἀχ αὐθέντα μου, πῶς να τολμήσουν τα
χείλη να σου εἰποῦν ἐκεῖνο οὐδὲν ἡ καρδιά μου.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Τι, μήπως καὶ ἡ Ἀργεντίνη;...

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Οὐχί, μὴν φοβεῖσαι· εἶναι πολλὰ καλὰ εἰς
τὴν υγιάν της.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ἀχ φίλε μου, ὁ λόγος σου ἐπέστρεφε τὴν
ψυχὴν μου εἰς τα οπίσω, οὐδὲν ἦτον ἐτοιμὴ, δια να ἀπετάξει.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ἄκουσ' οὖν τι ἀκολούθησεν· ἀφού ὁ
Ἀριοβαζάνης ἐπάσχησε με δόλον δια να ἀρπάσει τὴν
βασιλίσσαν (καθὼς σου το προέγραφον) ὁ Μενέανδρος
οργίσθη πολλὰ δια τὴν ἀταξίαν του, καὶ τὸν ἐδίωξε καὶ ἀπὸ
το βασιλείον του, καὶ ἀπὸ τὴν εὐνοίαν του, καὶ εὐθύς
ἀρρεβωνίασε[f.58r] τὴν Ἀργεντίνη // με τὸν Ἀρχόβροτον,
τὸν οὐδὲν ἐστεῖλε δια να λάβει τὴν συγκατάθεσιν τῶν
γονέων του, καὶ να ἐπιστρέψει ταχέως δια να ἐκτελέσουν
τοὺς γάμους· ἡ Ἀργεντίνη περίλυπος δια τὴν ἀργίαν σου, με
ἐδῶσεν ἓνα γράμμα.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Που το ἔχεις; Δώσε μου το δια να παρηγορηθῶ.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μὴν βιάζεσαι· Πρόσμενε να ἀκούσεις τα
ἀκόλουθα.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Λέγε ὅμως σύντομα διατί θε να ἰδῶ το γράμμα.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Λάβε, μου λέγει αὐτὸ το γράμμα, τρέξε εἰς
τὸν Πολύαρχος εἰπέ τον δια να βιάσει τὸν ἐρχομόν του,
ἐπειδὴ καὶ με ἔχασε· χωρὶς να λάβω καιρόν αὐθέντα μου,
ἐμβήκα εἰς τὸ πλοῖον, ἐπὶ πρόφασιν μίας θυσίας εἰς τὸν ἐν
Πίζῃ ναόν του Ἀπολλῶνας καθ' ὁδόν με ἐπίασεν ἡ ἀρμάτα
τοῦ Ἀρχοβρότου δια προδότην ἐμεταχειρίσθην διάλεκτον
ἰλλυρικὴν δια να τὸν ἀπατήσω· Αὐτός ὅμως προστάζωντας
δια να με ξεγυμνάσουν ἐπίασαν το / γράμμα καὶ
ἀναγινώσκοντάς το με μέγαλόν θυμόν ἔκαμε να με
σφαλίσουν εἰς τὸ ἰδίόν μου πλοῖον, δια να με βασανίσῃ, ἐπὶ

ՆԱԽԵՐԵՑՈՒՄ

[illegible][illegible]

[f.59r] ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ //: Αὐτὴ ἡ βασιλὶς χεῖρ μαθάνουσα
τον ὀρχομένον, μὲν ἡ γὰρ πρὸς θεὸν ἀποκαλοῦσθαι εἰς
τοὺς παλαιούς της διὰ τὴν ἀναπαύσασθαι ἀπὸ τῆς ἐργασίας.
ἡ γὰρ αὖτε ἀναμύσει καὶ ἀποκαταστήσει τὸν πρὸς θεὸν
ἐκείνον, ὅς ἐστις ὁ θεὸς ἡμετέρος, ὅς ἐστις ὁ θεὸς
ἐκείνων, ὅς ἐστις ὁ θεὸς ὁμοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν, ὅς
ἐστις ὁ θεὸς ὁμοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν, ὅς ἐστις ὁ θεὸς
ὁμοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν, ὅς ἐστις ὁ θεὸς ὁμοῦ μετὰ
πάντων ἡμῶν, ὅς ἐστις ὁ θεὸς ὁμοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν.

σκοποῦς σου, προλαμβάνοντας τὸν Ἀρχόβροτον.
Πολλὰ φέροι, Ἀχ Κλέβροτε, εἴθε νὰ ἦται εἰς τὴν ἐξουσίαν
μου νὰ κινῇ σὺ χῶρίς παντελῶς νὰ χάσῃ καὶ ὁ θεὸς ἰδὼς
τὸν λόγον μου καὶ μὴ ὄντος διηγείσθαι νὰ κείνη νὰ τὴν ὑπομνήσθαι
ὅσοι εἶναι αὐτοὶ οἱ τόποι, ἱερεῖς ποιοῦς ἐξουσίαν εἰς αὐτοὺς,
Κλέβροτες: Κύριε, ἐγὼ ἀλλὰ νὰ φοβῶν αὐτοὺς τοὺς
τόπους δὲν εἶδον, καὶ πᾶς γίνεσθαι νὰ τοὺς ἱερέσθαι;

ΠΟΝΑΡΧΟΙ: Ὁ δὲ συστῆτα, ὡς ἀποτυχία των σκοπων μου.
ΚΛΕΒΕΡΡΟΤΟΙ: Πρέπει να βιάσεις τον ερχομόν σου, και
ἐλπίζω εις την ἁμαρῶν σου τὴν λυγρὴν να ἐλθῶσθαι τους

Այս օրը համարվում է Մեծ Պատերազմի օրը՝ 1914 թվականի օգոստոսի 1-ին, երբ Գերմանիան հարձակվեց Ֆրանսիայի վրա։

Κλεονίκη, Πολύαρχος, Κλεοβρότος

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ποίος είναι αυτός ο ξένος υιέ μου;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Είναι φίλος μου άκρος και πιστός υπό την δουλευσίν μου.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Πότε και πόθεν έρχεσαι φίλε ηγαπημένε του υιού μου;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Επί της πατρίδας μου εξήλθον κυρία μου δια να προσφέρω μίαν θυσίαν εις τον εν Πίζα ναόν του Απόλλωνας, η τύχη μου ήθελησεν να караβοτζακισθώ, και οι θεοί ευσπλαγχνιζόμενοι δια την ευσέβειάν μου, μου έχαρισαν παρ' ελπίδα την ζωήν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Οἴμοι· δεν είναι τινάς εις τον κόσμον, χωρίς να πάσχει από δυστυχίας και συμφοράς, πόσοι άραγε να έχαθησαν εις αυτήν την τρικυμίαν;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αυτό οπού λέγεις μητέρα μου ούτως έχει, εγώ οπού είμαι ένας βασιλεύς με τόσας φοβεράς δυνάμεις, με τόσας μεγαλειότητας και ευδαιμονείας, με όλον τούτο είμαι από / όλους ο δυστυχέστατος.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Οι θεοί σου έχαρισαν όλην την ευτυχίαν και εσύ παραπονείσαι; Μη υιέ μου γλυκύτατε, μήπως και οργιασθούν και σου μετατρέψουν όλα αυτά εις τόσας δυστυχίας.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αυτοί οι ίδιοι θεοί οπού είναι εις τόσην μακαρότητα, δεν ήτον αμέτοχοι από το edικόν μου πάθος.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Οποίον πάθος βασανίζει την ψυχήν σου, και δεν την αφήνει να χαρεί την ευδαιμονίαν της;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Κυρία, αν εσύ δεν μου φανερώσεις τον κίνδυνόν σου, και εκείνον οπού σε καταδυναστεύει, αδύνατον να σου φανερώσω τον σκώληκα οπού βόσκει μέσα εις την καρδίαν μου· τη αλήθεια δεν ησυχάζει το πνεύμα μου, αν δεν μου ειπείς εκείνον οπού σε καταθλίβει.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εκείνος υιέ μου είναι ένας ασεβής, ένας παράνομος, ένας άρπαξ, και αφανιστής της βασιλείας μου, είναι εκείνο το άγριον θηρίον ο Αριοβαζάνης. Οστις δεν εχόρτασε λεηλατών και κουρσεύον όλους τους τόπους της

βασιλείας μου, αλλά ζητεί προς τούτοις και τον θρόνον μου, λέγον, ότι ήτον εκ πάλαι ένα μέρος της βασιλείας του φοβερίζει και [f.61r] τον θρόνον// μου να με φέρει εις το βασίλειόν του ως μίαν αιχμάλωτον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Μην έχεις κανένα φόβον, ούτε καμίαν μέριμναν. Βλέπεις αυτήν την τρομερήν και πολυάριθμόν δύναμιν; Δια λόγον σου θέλω την θυσιάσει όλην, έπειτα εις τον εαυτόν μου αν κάμνει χρεία.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Αχ υιέ μου, πως να σε αποδείξω την ευγνωμοσύνην μου δεν ιξεύρω· η (sic!) χάρες σου είναι πολλές, η (sic!) καλοσύνες σου αμέτρητες, διαυθέντευσαι το βασίλειόν μου, και σε κάμνω κ(ύριο)ν εις αυτό.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εγώ θέλω αναδεχθεί δια εσέ όλον τον πόλεμον, και θέλω διαυθεντεύσσει και την τιμήν σου και το βασίλειόν σου. Τα στρατευματά σου είναι όλα έτοιμα;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ναι κύριε και προσμένουν την προσταγήν σου.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αύριον το πρωί να τα φέρεις όλα ενταύθα και να έλθεις να συντύχομεν δια την ετοιμασίαν του πολέμου· διότι έμαθον από τους κατασκόπους μου ότι ο εχθρός πλη / σιάζει με ένα βαρύ στράτευμα, και πρέπει να τον προκαταλάβομεν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ιδού οπού πηγαίνω αύριον προσμένέ με με όλον το στράτευμα· σε αφήνω υγείαν.

Σκηνή ια΄

Πολύαρχος και Κλεόβροτος

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ιδού οπού σου εγχειρίζω Κλεόβροτε τρεις χιλιάδας από τους εκλεκτούς μου ιππείς, δια να παραφυλάττεις εκείνα τα υψώματα των βουνών, χωρίς να έλθεις εις πόλεμον με τον εχθρόν, και όταν ειδείς ότι ο εχθρός προχωρεί νικών, και αδυνατίζει το στρατευμά μου, τότε αιφνηδώς να πέσεις μέσα εις τους εχθρούς ωςάν ένας κεραυνός καίον, φρυεύον, αφανίζον όποιον ήθελες απαντήσει. Αυτή να είναι, η επιστασία σου, και πρόσεχε να φερθείς με φρόνησιν.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μα αν ο εχθρός με στοχασθεί, στείλει κανένα μέρος των στρατευμάτων του, προσκαλών με εις πόλεμον, τότε να μην πολεμήσω;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Είθε να το έκαμνε τοιούτης λογής, και [f.62r] να αδυνατήσει το ε//δικόν του μέρος, και ούτως να επιταχύνω τον εξολοθρευμόν τον· μα δεν το πιστεύω, επειδή και δεν έχει ανάλογον στράτευμα με το edικόν μας· όμως και αν το κάμει, πάντα είμεσθεν κερδεμένοι.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Πρέπει να προσκαλέσεις και τους άλλους αρχηγούς, να τους διορίσεις δια να ιξεύρει ο καθ' εις το χρέος του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εγώ όλην αυτήν την νύκτα τα edιόρισα και προετοίμασα· όθεν καθώς ήθελε φανεί ο εχθρός, θέλω αρχήσει τον πόλεμον, χωρίς να τον δώσω παντεχώς άνεσιν ιδού και τα στρατεύματα της Κλεονίκης οπού άρχισαν να καταβαίνουν.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ αυθέντα μου βλέπω από το άλλο μέρος ένα πλήθος κονιορτού οπού σκοτίζει τον αέρα. Βέβαια αυτός θέλει είναι ο εχθρός.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ναι αυτός είναι· Γενναιότατοι στρατιώται μου· εσείς έχοντες ένα αρχηγόν ωσάν εμένα, δεν πρέπει να φοβήσθαι ένα οπού φουσκώνει από τον άνεμον της κenoδοξίας. Θέλετε τιμηθεί μετά πλέα λαμπρά βραβεία αν από αυτόν τον κοινόν τύραννον αφαιρέσομεν και ζωήν / οπού βράζει από τον θυμόν, ήδη βλέπω πια την νίκην οπού μας στολίζει την κεφαλήν με ένα χρυσούν στέφανον. Εγώ γίνομαι οδηγός σας, και εμπροσθέν πάντων πορεύομαι· λοιπόν εσύ ναύαρχε, και όλοι οι αρχηγοί καπετάνιοι, αυτήν την ώραν να κινήσετε κατ' ευθείαν μέσα εις τους τόπους του εχθρού, καίοντες, κουρσεύοντες, ουδενός φειδόμενοι, έως ου να υπτάξετε εις εμέ το διεφθαρμένον τον βασίλειον· και εσείς χιλίαρχοι του στρατευματός μου· πηγαίνετε αυτήν την ώραν να παραταχθείτε εναντίον του εχθρού· σήμερον πρέπει να λάβει τέλος αυτός ο φρικτός πόλεμος, διότι βιάζομαι να απέλθω εκεί οπού με προσκαλεί το χρέος μου και η ανάγκη μου· και δια τούτο θέλω οπού όλα σήμερον να τελειώσουν· και εσύ ω γλυκυτάτη μου μ(ιη)τήρ, λείψε από εδώ, και πηγαίνε εις το φρούριον δια να μην βλέπεις τους

Εχομεν ο καθ'εις τους την μαχαίραν του εις το στήθος του από τους δύο. Τέλος πάντων ως εκ συνθήκης οφησάντες. θυμὸν, μέχρη εσπέρας τα αἵματα ὡς περ πύκας ἔρρεν και ἐμάχοντο οἱ δύο δια ἐξώρας ακατάπαυστος με ἐνα ματωδὴ κατασχίνην. Τέλος τον προσκαλεῖ εις μονομαχίαν, και λυσσώδης κύων τρεῖς, και ισοῦς αποκρούεται με και ἀπελπίσθεις, ορμά κατὰ του Πολυάρχου ως εἶναι Ἀριοβαζάνης, βλέπον τον ὀλέθρον του στρατεύματος του, σκεπασμένα από τα σώματα του εχθροῦ σου. ο ἄριστος γέλει. Εὖνα να ιδεῖς ὄλους τους κάμπους και τα βουνά ΚΑΕΒΡΟΤΟ: Ἀχ κυρία, τέτοια νίκη, εἶθε να μην ἤθελε ΚΑΕΟΝΙΚΗ /: Τί λέγεις εσύ; Εἰπὲ μοι τι ἀκολούθησεν;

πλήγας, δὲν ἐλπίζω να τον προθάσεις.
των Θεών, ο Πολυάρχος κείται ἐλκείνως από τας θαναστίους ΚΑΕΒΡΟΤΟ: Ἀπομῆως; Κυρία, πρόσθασαι δια ἀγάπην

Κλεόβροτος, Κλεονίκη, Πολυάρχος

Σκηνή ιβ'

ζήσει, θέλω συζησὲ μετ' αὐτοῦ.
Πολυάρχος ἀποθάνει, θέλω συναποθάνει και ἐγώ, και να ἀποστείλω τροφοῦς εις το κοπιασμένον στρατεῖμα και να ὑποβῇται μέχρη του ου(ραν)οῦ, ὡς τρέξω ταχύτερον δια να ἰδοῦ ο πόλεμος οπου ἠρξάτο. εἰω ἀκούω τας φωνὰς οπου αἰματωδὸς μάχης, συγχύσονται και ἀποφθόν, και ἀπὸ ἐλπίδα ψυχῇ μου, ἔως ου να βεβαιωθῶ δια την ἐκβάσιν της εἶναι να αφανισθῶ από αὐτόν αχ η κατ'ἡμένη πόσον τρέμει η Ἀλκῶνα τύραννον. αν δὲν προφθάσει το ελκεὸς σας, ἀνάγκη σας. Αὐτὸς ὡς γίνει ὄργανον της οργῆς σας, παίδευστας τον Πολυάρχον οπου μίμειται την εὐσεπλάγχιαν και δικαιοσύνην σας, κατὰ τον ἄρπαγος και δύναστον. Βοηθήσατε τον δικαιοσύνης ἐκδικηταί της ἀδικίας, πέψατε την ἀγανάκτησιν [f.63r] ΚΑΕΟΝΙΚΗ: Ἰσχυρότατοι θεοί, ἔφοροι της ἐκβάσεως του πολέμου αἰσιος και παντεστυχής.

δια το στρατεῖμα, και ἐνύχου τοῖς θεοῖς, δια να γίνει η σπασματωδὴ φόβος φροντίσου μόνον να στελάνεις τροφοῦς ποταμούς των αἰμάτων, και σε ἀγριεύσει κανένα

ετέρου, πίπτον ο μεν εις το ένα μέρος, ο δε εις το άλλο· και ο μεν άπιστος Αριοβαζάνης ευθύς κακώς εξέψυξεν. Ο δε Πολύαρχος μόλις αναπνέει, και εις ολίγας ώρας φαίνεται πως θέλει τελειώσει και αυτός διότι περισσότερο κλίνει εις τον θάνατον, παρά εις την ζωήν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ *κλαίουσα*: Τι στέκομαι και δεν τρέχω να τον εγκαλισθώ; (*τρέχει δρομέως, και τον βάνει εις ένα [f.64r] φορείον, τον φέρει εις το παλάτι//ον δια να επισκεφθεί από τους ιατρούς*) Αχ ψυχή μου Πολύαρχε, εγώ είμαι η αιτία μ(η)τήρ εθνατώσα τέτοιον υιόν· ήμην ευχαριστημένη υιε μου να χάσω το βασίλειον μου όλον, και εσένα να μην υστερηθώ· διότι έχωντας εσένα, εγώ είχον πολλά βασίλεια· τι με χρησιμεύσει τώρα το βασίλειον αφού υστερήθην εσένα; Πολύαρχε δεν με βλέπεις; Δεν με ακούσεις; Μην νομίζεις ψυχή μου πως θέλω σε αφήσει παραπονεμένον ευθύς οπού καταλάβω πως δεν είσαι πλέον δια ζωήν, αυτήν την μάχαιραν χώνοντας εις το στήθος μου, θέλω σε ακολουθήσει εις τον Άδην.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Κυρία, άφησέ τον ολίγον να αναπαυθεί, και έλπιζε εις την τέχνην των ιατρών, και εις την δύναμιν την βοτάνων· αυτοί ακόμι δεν απελπισθήκαν από αυτόν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Αχ Κλεόβροτε, αυτοί μου λέγουν ότι κινδυνεύει, και σχεδόν ευρίσκονται απελπισμένοι· δια τας άλλας του πληγάς, δεν τους μέλλει τελείως μόνον δια εκείνην την μεγάλην / και φοβεράν του στήθους, πολλά φοβούνται, και στέκονται απελπισμένοι.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μην φοβείται κυρία μου· η ψυχή του αυθέντα μου με ευκολίαν δεν εξέρχεται· αυτή ευρίσκεται εις άλλο μέρος από το οποίον δεν ημπορεί να αναχωρήσει.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Βλέπεις τον αυθέντην σου εις τον έσχατον κίνδυνον και εσύ κάθесαι και αστιεύεσαι;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ δεν αστιεύομαι, αλλά σου λέγω την αλήθειαν, και μετά ταύτα θέλεις το ειδείς.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εγώ δεν ημπορώ να καταλάβω τα λόγια σου τα σκοτεινά και αινιγματώδη.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Αφ'ού έως τώρα δεν απέθανε, πλέον δεν έχει φόβον.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Και εγώ άρχησα να κλίνω με την γνώμην σου, επειδή και τον βλέπω πολλά ίσυχον.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ σε το είπον κυρία.

(Πολύαρχος μετά οκτώ ημέρας ανοίγει τα όμματα και πάλιν τα κλείει).

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Πολύαρχε ψυχή μου, δεν ακούσες της γλυκυτάτης σου μ(ητρ)ός; Οἴμοι, αυτός πάλιν εβυθίσθη.// [f.65r]

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Έχε ελπίδας κυρία μου, και μην φοβείσαι πλέον δια την ζωήν του· επειδή και οι ιατροί λέγουν πως δεν έχουν πλέον κανένα φόβον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Που είναι Κλεόβροτε οι αρχιστρατηγοί μου;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Όλοι αυθέντα μου είναι εδώ.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ειπέ τους να έλθουν να με ιδούν δια να παρηγορηθούν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Αχ ψυχή μου Πολύαρχε, σε βλέπω ζωντανόν; Τώρα πλέον χαίρω και δια την νίκην και δια την ελευθερίαν μου.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ιδού οι αρχηστρατηγοί σου ήλθον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ανδρικότατοι αρχηστράτηγοί μου, ολίγον έλειψε να με χάσετε· αυτήν την λαμπράν νίκην, όλην εις εσάς την αποδίδω, και όταν αναλάβω θέλει τιμηθεί ο καθ' εις κατά την δούλευσιν του. Τώρα πηγαίνετε κάτω εις το στρατόπεδον, ετοιμάσατε όλα τα χρειαζόμενα δια την οδοιπορίαν, και ευθύς οπού αναλάβω, θέλω μισεύσει απο εδώ· πηγαίνετε λοιπόν.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ/: Να πηγαίνω και εγώ ομού;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Όχι, κάθισαι δια να μου διηγηθείς το τέλος του πολέμου και της αρμάδος μου.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Κύριε, η αρμάδα σου έφθασε κάτω εις τον λιμένα στεφανωμένη με την νίκην, ελκούσα μεθ' εαυτής και οκτώ καράβια του εχθρού, και άλλα τόσα εβύθισεν. Το βασίλειον του εχθρού το εκυρίευσεν όλον, και έβανε και edikón σου εξουσιαστήν εις αυτό· το στράτευμα του εχθρού σου εσκέπασεν όλον τον κάμπον, πολλά ολίγοι ελευθερώθησαν από του σπαθιού σου· ο edikós σου πόλεμους μετά του εχθρού σου, τον ιξεύρεις καλλιότερον από εμέ.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Δοξάζω τους θεούς μ(ητέ)ρα μου οπού σε ελευθέρωσαν από ένα επικίνδυνον γείτωνα, από τον οποίον πάντα έπρεπε να έχεις φόβον.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εγώ δοξάζω τους θεούς οπού σου εχάρισαν την ζωήν, δεν εχαροποιήθην τοσούτον διατί ελευθερώθην από αυτό το θηρίον ούτε διατί απόκτησα το βασίλειον του, όσον δια την σωτηρίαν σου· σήμερα μου φαίνεται βασίλεια του κόσμου.

[f.66r] // Σκηνή ιγ'

Κλεόβροτος, Πολύαρχος, Κλεονίκη

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Αυθέντα μου, η ζωή σου κινδυνεύει και πρόλαβε να την διαυθεντεύσεις με τα στρατευματά σου, διότι είσαι αδύνατος από την νόσον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Από ποίον; Και διατί; Μήπως τινάς από το μέρος του Αριοβαζάνου;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Όχι, όχι· ο Αρχόβροτος έφθασεν εις τον απάνω λιμένα με την αρμάδα του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αχ, εσυκώσατέ με από εδώ, πηγαινετέ με κάτω εις την αρμάδα μου, δια να μην βλέπω την άγριαν θέαν του.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Μην θυμώνεις υιέ μου, δια να μην γίνει καμία φλεγμονή εις την πληγήν σου.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Η φλεγμονή της ψυχής μου άρχησε να αυξάνει με τον ερχομόν του Αρχοβρότου.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Δεν ημπορώ να καταλάβω τα λόγια σου υιέ μου· έχεις καμίαν έχθραν με τον Αρχόβροτον; Εγώ σε βλέπω οπού / μεγάλως συγχύζεσαι ακούων μόνον το όνομά του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αχ, ας με συκώσουν από εδώ να πηγαινώ κάτω εις το στρατευμά μου· εδώ αυτός αν με εύρει, ανάγκη είναι να με θυσιάσει εις τον θυμόν του, ευρισκοντάς με άοπλον, γυμνόν, και αδύνατον.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ω υιέ μου, εγώ είμαι μητέρα εδική σου, καθώς και τον Αρχόβροτον, μην νομίζεις πως έχω περισσότεραν αγάπην εις εκείνον από εσένα. εκείνος αν ήτον εδώ, τι περισσότερο ήθελε κάμει, από όσα εσύ έκαμες.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εσύ είσαι μητέρα του; Λοιπόν εγώ έσφαλα
μεγάλως οπού εκινδύνευσα δια τον εχθρόν μου.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εσύ όχι δια εκείνον, αλλά δι εμέ
εκινδύνευσες όμως θέλω κάμει είτι ημπορέσω δι να σας
ειρηνεύσω, αν μου φανερώσεις το αίτιον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Μόλις ο θάνατος ημπορεί να μας ειρηνεύσει
αναγκαίως, ο ένας από τους δύο μας πρέπει να αποθάνει.

[f.67r] ΚΛΕΟΝΙΚΗ //: Στάσου· Κλεόβροτε, ειπέ τους,
σωματοφύλακάς μου και τους άλλους αρχηγούς του
στρατεύματός μου να πηγαίνουν εις προϋπάντησιν του υιού
μου και βασιλέως τους. Αχ υιέ μου Πολύαρχε, δεν τολμάς
εσύ να μου φανερώσεις την θεραπείαν του; Εγώ τόσα
μυστικά της καρδιάς μου σου εκοινολόγησα, ειπέ μου και
εσύ το μυστικόν σου, ίσως και εύρω την θεραπείαν του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αχ κυρία μου, θεραπείαν εις αυτό δεν
ημπορείς να εύρεις, το μυστικόν μου όμως θέλω σου
φανερώσει.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Και που το ιξεύρεις; Αυτός είναι υιός μου,
αυτός πρέπει να έχει σέβας και αγάπην εις την μητέρα του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Κυρία μου, ένα έρωσ μας εσκανδάλισε.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Φθάνει πλέον και εκατάλαβα μην έχεις
κανένα φόβον, ησύχασου επιμελήθητι δια την υγείαν σου,
και εγώ θέλω τα διορθώσει όλα προς ευχαριστησίν σας.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Μα ο υιός σου κρατών εκείνο το γράμμα
οπού μοι έστειλεν / η λατρευτή μου βασίλισσα, και βλέπον
και εμένα τον αντεραστήν του, ημπορεί να κινηθεί από τον
άλογόν του θυμόν και να έλθει να με θυσιάσει εις την μανίαν
του, καν άφησον να φέρω μερικά από τα στρατευματά μου
δια να με φυλάξουν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Όχι, δεν θέλω να φέρεις τινά, εγώ μόνη μου
σε φυλάττω· αυτός πρωτού πρέπει να θυσιάσει εμένα και
ύστερον εσένα.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Λοιπόν πρέπει να τον δώσεις να καταλάβει
ότι αν αυτός ήθελε με θυσιάσει, οι αρχηστρατηγοί μου οι
φοβεροί, ημπορούν να εκδικήσουν το αίμα μου τριπλασίως,
και αυτός μεν θέλει απωλεσθεί ομού με το βασίλειον του, η
δε Σικελία θέλει κατασκαφεί, και η Αργεντίνα θέλει
θυσιάσθαι επάνω εις τον τάφον μου, καθώς η Πολυξένη εις

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Ὡς ἡμέρα ἐντυχεσθῆτι! Αὐτοὺς ἡμέρα σου εἶναι ἐπιβουλῆς μου, αὐτοὺς εἰσποιᾷς ἐν ἡμέρᾳ μου. Οἱ θεοὶ μου τὸν ἔφερον εἰς τὰς χεῖρας μου, ἐγὼ πρέπει δια να ἀρπάσῃ ἢ με το καλὸν ἢ με το κακὸν τὴν ἐρωμένην μου.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εἶναι ὁ Πόλεμος, ὁ ἀντερραστὴς σου ἔξω τὸν ἐνεργῆτι μου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Τὰρᾶται Μα εἰπέ το ὄνομα τοῦ δια να καθῶς καὶ εἶ.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Φθάσει να ἔξερεις πως καὶ αὐτοὺς εἶναι υἱὸς ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Το ὄνομα τοῦ;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Δὲν ἀγαπῶ ὀλιγοτέρων ἀπὸ εἶς. ἠμῶν, καὶ ἡμῶν τὸν ἐχάρισε τὴν ῥῶν αὐτοὺς εἶναι / ἕνας ἠμῶν. Εἰκοσι ἡμέραι σχεδὸν εἶναι ὅπου παλεύει με τοὺς ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εἰκοσι ὅπου με ἐβοήθησε κείται καὶ αὐτοὺς ἐχθρὸν;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Ποῖον εἶχε βοήθον εἰς τοιοῦτον φρικτὸν ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: Ὁ Ἀριβαζάνης; Εἰσπύθη αὐτοὺς αὐτοὺς ὅπου με αὐτοὺς κείται νεκρὸς.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ὡς με, γένημα τῶν σπλάγχων μου, αὐτὰ ὅλα εἶναι ἐκείνου τοῦ ἀγρίου θηρὸς τοῦ Ἀριβαζάνου, καὶ ἐθυσίασθῃς; Καὶ διατί;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΙ: μετὰ τὴν ἀποδείξωσι λέγει: Τί εἶναι αὐτὴ ἡ φρικτὴ αἵματοχυσία (ἡ)τῆ)ρα μου; Τί τοι σπασμένα

Ἀρχόβροτος καὶ Κλεωνίκη

Σκηνὴ ἰδ'

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Μὴν ἔχεις φόβον ὡς με, ἐγὼ εἰδὼ αὐτοὺς να κατοικήσῃ εἰς ἄλλο μέρος τοῦ παλατιοῦ, καὶ εἰδὼ αὐτοὺς δὲν θάλει ἔλθαι. Μὲν ἤσυχος καὶ ἀναπαυμένος.

υποδεχθεῖς.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΙ: Κυρία, ὁ υἱὸς σου ἐρχεται, καὶ εἰς να τὸν να ἔχεις οὐτε καν παρᾶμικράν [f.68r] ὑποψίαν. //

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ὡς με, τί εἶναι αὐτὰ τα ἀπευκταῖα ὅπου πᾶντι οἱ λογισμοὶ σου, ἐγὼ σε βεβαιῶω ὅτι δὲν πρέπει να τὸν εἰπῇς ὅτι ἀπαραιτήτως ἔχουν να ἀκολουθῇ σου.

τὸν τᾶπον τοῦ ἐρωμένου τοῦ Ἀχιλλέως. Αὐτὰ ἡμέρα μου

να τον θυσιάσω δια να εύγουν από τον μέσον όλοι εκείνοι οπού εμποδίζουν τον έρωτά μου και την ευτυχίαν μου.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Τι θέλεις να κάμεις ;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ:Ιδού μητέρα μου τι επιβουλήν αυτός με έκαμεν(δείχνει το γράμμα) Εγώ θέλω να τον θυσιάσω απαραιτήτως, μάλιστα τώρα οπού είναι ατονισμένος.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Δως μου αυτό το γράμμα να το ιδώ! (το λαμβάνει και το σχίζει//[f.69r] εις λεπτά)

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Διατί τόση διαυθέντευσις εις τον εχθρόν μου, και τόση περιφρόνησις εις τον υιόν σου;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εγώ δεν σε αδικώ τελείως και εκείνος υιός μου είναι καθώς και εσύ.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εκατάλαβα, εσύ εμένα με μισείς και δεν θέλεις να με έχεις ούτε καν δια υιόν σου· Δως λοιπόν όλην σου την αγάπην εις ένα ξένος, δως αυτώ και όλην μου την κληρονομίαν, και εμένα ξεγυμνωσέ με από όλα.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Και εγώ, και εσύ και όλον μας το βασίλειον είναι εδικά του· αυτός απέθανε δια όλους μας και κοντά οπού μας χαρίζει όλα αυτά, να τον συκώσωμεν την ζωήν; καλή ευχαριστεία, και καλή αντιπληρωμή.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Καλά μ(ητέ)ρα μου, εσύ έχεις χρέος να τον αγαπάς, δια τας καλοσύνας οπού σου έκαμε, εγώ όμως πρέπει να τον εκδικηθώ, διατί είναι αντεραστής μου και επίβουλος.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εγώ υπόσχομαι να σας ειρηνεύσω και τους δύο οπού να μείνετε ευχαριστημένοι.

ΑΡΣΟΒΡΟΤΟΣ με θυμόν /: Τι να μας ειρηνεύσεις; Αδύνατον να ειρηνεύσω με ένα παράνομον επίβουλον.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Άκουσον υιέ μου και μην θυμώνεσαι. Αυτός μου εξήτησεν άδειαν δια να φέρει πλησίον του μερικούς σωματοφύλακας δια να τον φυλούν, και εγώ τον εμπόδισα υποσχομένη να τον διαυθεντεύσω.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Δως του την άδειαν ας φέρει και όλα του τα στρατεύματα, είμαι άξιος να τον αντικρίσω.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Και εγώ πολέμον εις το βασίλειον μου δεν θέλω προσμένε να αναλάβει τας δυνάμεις του, και τότε ιδού η θάλασσα, κοκκινήσετέ την με τα αίματά σας.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Και διατί να τον φυλάττω όσον να δυναμώσει εκεί οπού ημπορώ τώρα να ελευθερωθώ από

αυτον χωρις πολυτον, και χωρις αμματαχυσιας; (ορμη προς
 τον Πολυαρχον)
 ΚΑΘΟΙΚΗ ΚΑΛΟΝΑ: Ζκαηπορταχληε και απειθεσταε
 υιε: εου θυσιας τον Πολυαρχον εις τον θυμον σου, σε
 ββατων ομωσ οτι η φοβερα δυναμεις του, μελγει να καμει
 την εκδικησιν του αμματος του, αφανισσα και σενα και
 εμενα, και [f.70r] ολον σου το // βασιλειον. επειτα θε να
 ορησει να ερημωσει και την ζικελιαν, και την ερωμενην
 σου Αργεντινα θελει την θυσιασει εις τον ταφον του, δια
 να την απολαυσει και εις τον Αδην, ησαν φοραν οπου την
 υστερειται εις την γην. και εγω σου διδω την καταραν μου,
 και την καταραν των προγονων σου σε εξορκιζω εις τους
 αθανατους και εφεστιους μας Θεους, των οποιων η οργη
 και η αγανακτησις να εινα μερις σου, και αυτοι να σε
 εξολοθρευσουσιν απο το προσωπον της γης, υιε, ανδρει και
 αχαριστοι ιδου το στήθος, πρωτων εις ημεζ χόρτασιν τον
 αμφοδρον σου θυιον, επειτα θυσιασε και εκκεινον σχισου
 εκεινην την κοιλιαν οπου ειδοφωσσε τοιοιτο θηριον καθως
 εις αυ, παρδανουμε, απειθη και ανευλαβεσταε εις την
 μητερα σου.
 ΑΡΧΟΡΟΤΟ: Διατι μη(ητε)ρα μου τόσας καταρας; Διατι
 τόσην οργην εις εμε;
 ΚΑΘΟΙΚΗ με θυμον: Δεν ειμαι πατερον μη(ητε)ρα σου να
 μην αναφερεις αυτο το όνομα το ιερών και σεβασμιον εις τα
 μηρα σου χελιη.
 ΑΡΧΟΡΟΤΟ: /: Τωρα διατι εζητησα να παιδευσω ένα μου
 χερών, δια τουτο εγω ειμαι υπεθλυνος εις την οργην των
 Θεών, και εις το δικικόν σου μισος.
 ΚΑΘΟΙΚΗ: Και, εις τι σε εβλαψεν ο Πολυαρχος διατι
 αγαπα μιαν οπου πο τοσούτους χρόνους α ψυχαι τους εινα
 συνδεδεμενα απο τον ερωτα, και οπου σε σενα δεν θελει να
 σε ιζειρει;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Και λοιπόν ούτω το ευρίσκεις εύλογον, να τον αφήσω να θριαμβεύσει κατ' εμόν και να μην τον παιδεύσω;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εγώ ευρίσκω εύλογον το να αφίσεις τα δικάιά σου εις εμέ· εγώ είμαι μ(ητέ)ρα και δεν σε αφήνω να αδικηθείς.

[f.71r] ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ //: Τι να κάμω οπού ευρέθης μ(ητέ)ρά μου, και φοβούμαι την κατάρα μου και την οργήν των Θεών, εις τους οποίους με εξόρκισες· συγχωρησόν μοι μ(ητέ)ρα μου και πείθομαι εις εκείνο οπού θέλεις· όμως να μην με υστερήσεις από την εικόνα οπού εγώ λατρεύω.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ω Αρχόβροτε, εσύ είσαι υιός μου, και εγώ θε να σε αδικήσω. Τι μάταιαι φαντασίοι πολυορκούν την ψυχήν σου; Έλα να σε υπάγω εις τον Πολύαρχον, και εκεί θέλω δώσει την αποφασίν μου, οπού και οι δύο να συγκριστηθήται.

Σκηνή ιε΄

Κλεονίκη, Αρχόβροτος, Πολύαρχος

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ιδού υιέ μου Πολύαρχε ο αδελφός σου και υιός μου Αρχόβροτος οπού ήλθε σήμερον δια να σε ανταμώσει, να σε συγχωρεί δια την υγείαν σου, και να σε ευχαριστήσῃ εις την βοήθειαν οπού του έκαμες.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αυτός μ(ητέ)ρα μου ζητεί να με θανατώσει και πως είναι τρόπος να έλθει εδώ με τον σκοπόν οπού λέγεις.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ /: Εκείνα υιέ μου πλέον απέρασαν· εγώ θέλω να είσθαι αγαπημένοι οσάν αδέλφια, και την διαφοράν σας πρέπει να την αφήσετε εις εμέ, και εγώ θέλω την διορθώσει.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ μ(ητέ)ρα μου πείθομαι εις όσα με προστάζεις, κοίταξε όμως να μην με αδικήσεις, και θε να με κάμεις να χαθώ αδίκως ο κακορίζικος.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Η καρδιά σου είθε να ήτον σύμφωνος με την γλώσσαν σου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Το πως είσαι εχθρός μου θανάσιμος και πως με επιβουλεύεσαι εις το πλέον τιμότερον και ακριβότερον πράγμα, απόδειξις δεν χρειάζεται, ωσάν οπού έπιασα τα γραμματά σου.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ο,τι και αν κάμεις ποτέ δεν θέλει κλίνει εις την αγάπην σου.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Μ(ητέ)ρα μου, εσύ τώρα κρίνε· βλέπεις τι λόγια θαυμάσια λέγει εμπροσθέν μου· στοχάσου αν έχω δίκαιον να τον...

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ενθυμού την υποσχесίν σου και σιώπα. [f.72r] Εγώ θέλω ότι και οι δύο // να ευχαριστηθείτε εις την απόφασιν οπού μέλλω να κάμω.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ και ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εχ μ(ητέ)ρα μου, εις μίαν τοιαύτην δύσκολον υπόθεσιν, τι απόφασις ημπορεί να γίνει, οπού και οι δύο να μείνωμεν ευχαριστημένοι;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εσείς δεν έχετε χρέος να εξετάσετε τον edikón μου σκοπόν, μόνον να υποτάσσεσθε ως εις μητέρα σας· και αν η εκλογή οπού ήθελον κάμει δεν ήθελε σας αρέσει, τότε πιάσετε τα άρματα, και εκδικηθείτε αν άμεσόν σας· πρέπει όμως να κάμετε ο καθείς από ένα όρκον, πως θέλετε φυλάξει την εντολήν μου, και τότε θέλω κάμει την δικαίαν απόφασιν, και εις δύο σας.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Καλά μητέρα μου να κάμω τον όρκον, μα αν μείνω γελασμένος, και δεν απολαύσω εκείνο οπού επιθυμώ;

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Μα αν μείνω εγώ γελασμένος, και το απολαύσεις εσύ, τότε τι μέλλει γίνεσθαι;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Αναμφιβόλως ένα από τους δύο έχει να απολαύσει την Αργεντίνα, και ο άλλος μέλλει να την υστερηθεί, πλην με ευχα / ρίστησίν του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ, ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Τα λόγια σου μητέρα μας είναι πολλά σκοτεινά, και δεν ημπορούμεν να τα καταλάβομεν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Δεν ημπορώ να σας ομιλήσω πλέον ανοικτά, αν δεν μου κάμετε τον όρκον οπού ζητώ.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Αποφάσισα μ(ητέ)ρα μου να κάμω τον όρκον, και είτε θέλει ας γίνει. (καθ' εαυτόν) θέλω εκδικηθώ με τα άρματα αν αποτύχω.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Και εγώ αποφάσισα να τον κάμω, ελπίζον, εις την μητρικήν σου αγάπην να μην αδικηθώ· (καθ' εαυτόν) Πως θέλω εκδικηθεί αν την υστερηθώ.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ιδού λοιπόν τα αγάλματα των εφεσίων μας Θεών, ας πλησιάσει ο καθείς, και ας κάμει τον όρκον του,

πως δεν θέλει επιβουλευθεί ο εις τον άλλον, ή να βλάψει, ή να εκδικηθεί, ούτε δι' αρμάτων, ούτε δια λόγου, έως ου να φθάσετε εις τον Μενεάνδρον.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Ισχυρότατοι θεοί, ιδού οπού ο Πολύαρχος παρίσταται, εμπροσθέν σας, [f.73r] και ομνύει εις τα ιερά υμών ονόματα, αν // εγώ ήθελον επιβουλευθεί τον Αρχόβροτον ή ενταύθα, η καθ' οδόν, είτε με άρματα, είτε δια λόγου, υπόδικος να είμαι εις την οργήν σας.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Ιδού και ο Αρχόβροτος οπού κατά μίμησιν του Πολυάρχου κάμνει τον ίδιον όρκον, αν τον παραβεί, η θεία σας δικαιοσύνη ας τον παιδεύσει, και ας τον αφανίσει από το πρόσωπον της γης.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Ανάλαβε Πολύαρχε τας δυνάμεις σου, έλθε εις την πρώτην στάσιν της υγείας σου, και τότε θέλω σας στείλει εις τον Μενεάνδρον.

(Πολύαρχος αποστέλλει κρυφίως τον Κλεόβροτον εις την Αργεντίνα δια να της αναγγείλει τον ερχομόν του).

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εισαι αφ'ού υπάγωμεν εις τον Μενεάνδρον εσύ έχεις να κάμεις την απόφασιν ή εκείνος;

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Εκείνος θέλει κάμει την απόφασιν κατά τα γράμματα οπού μέλλω να του στείλω, και περί τούτου ούτε εσύ ούτε ο Πολύαρχος πρέπει να εξετάζετε μόνον να φυλάτετε τους όρκους σας.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ /: Κυρία, εγώ γνωρίζω τας δυνάμεις μου ικανά. Αυταί επέστρεψαν καθώς και πρότερον· λοιπόν μην αργοπορείς, μόνον απόστειλόν μας δια να ειδεί ο καθ' εις την τύχην του, η με την ευτυχίαν, η με την δυστυχίαν.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ: Πολύαρχε και Αρχόβροτε, φίλτατοι υιοί μου ιδού οπού με τον δούλον μου τον πιστόν στέλνω το παρόν κιβώτιον προς τον Μενεάνδρον οπού έχει τα αποφασιστικά μου γράμματα· αυτός θέλει σας ακολουθήσει με ξεχωριστόν πλοίον, τον έχω δεδεμένον με τον ιερόν όρκον, οπού ούτε αυτός να ανοίξει το κιβώτιον, ούτε εις άλλον τινά να το δώσει, μόνοναμέσως να το εγχειρίσει τω Μενεάνδρω. Όμως δια περισσότεραν ασφάλειαν και βεβαίωσιν, ας μοι δώσει ο καθ' εις την σφραγίδα του δια να το σφραγίσω, και ούτω να μείνετε εκτός υποψίαν και φόβου· αλλ' επειδή και γνωρίζω τα πνευματά σας τεταραγμένα από θυμόν, θέλω ότι

ΚΛΕΩΒΟΡΤΟΣ: Μην φοβέταις κυρία μου. Ο π(α)τήρ σου σε αγαπά καθ' ὑπερβολήν, ἐπειδὴ ἀλλοπαίδιον ἀπὸ σε ἐγένετο. Ἐξουσιάζεις τὴν καρδίαν τοῦ ὁδοιποροῦ καὶ τοῦ γυμνασίου. Ἐπειδὴ ἐγενήθη ἡμεῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ π(α)τήρ σου καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐπειδὴ ἐγενήθη ἡμεῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ π(α)τήρ σου καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἰσραὴλ.

ετηρε, χωρίς να με γνωρίσει.
 ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ω συφορά, ω δυστυχία, ω αποτυχία του
 έρωτος και των ματαίων ελπίδων που έθρεψαν την καρδιάν
 μου. / Μα τώρα τι να κάνω; Πως να αποφυγω τον έλεγχο
 του Αρχιδού, και τις υποψίας του (α)πόδός μου; Αυτός
 πάλιν πρέπει να βεβαιωθεί εις τα όσα με καταγγόρησεν ο
 Αριοβαζάνης. Αχ η αμαρτία της Ξανθίππης θε να με
 παιδέψει. Επειδή και αδίκως θανατώθη η κακορίζικος.

ΚΛΕΒΡΟΤΟΙ: Ἀχ κυρία μου, αὐτός ἐρχεται οὐκ με τὸν νυμφίον σου τὸν Ἀρχόβροτον. Τὸ γράμμα σου δὲν το ἐδῶσα, καὶ τὸ να με ἐπίασεν αἰχμηάων ο Ἀρχόβροτος, καὶ μου το

ARGENTINA: Αχ Κλεόβροτε, εσ εἶσαι; Που εφερες
εκείνον τον τυράννον, τον δυνάστην οὗ καταπαυεὶ καὶ
φλογίζει την καρδίαν μου; Του ἔδωσες τὰ γράμματα μου; Τον
εἶδες; Τον εὐνυχες; Εἶναι δια να ἐλθῇ, ἢ να πᾶγω να

Καρόβριτος και Αρπεντίνα

Σελίδα 101

[illegible]

κανέννας εχθροπαθώς έπλασε ένα τέτοιον γράμμα, ή δια να σε ατιμάσει, ή δια να εκδικηθεί τον Αρχόβροτον, ή δια να λυπήσει τον π(ατέρ)α σου· τοιαύτα και άλλα παρόμοια ημπορείς να προφασισθείς [f.7r] κυρία μου, οπού να παραστήσεις ένοχον // τον Αρχόβροτον, και να αθώώσεις τον εαυτόν σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Θέλω εξακολουθήσει τας φρονίμους σου συμβουλάς. Να ίξευρες πόσον με υποχρέωσες με τας πιστάς εκδουλεύσεις σου· λοιπόν τον ήυρες τον Πολύαρχον, και που τον ητύρες; Τον εσύντυχες δια την καταστασίν μου; Ολα φανέρωσέ τα δια να με παρηγορήσεις.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ κυρία μου αφού εναυάγησα εις την παραθαλασσίαν της Νουμηδείας, τον ήυρα με όλην του την φοβεράν δύναμιν εις εκείνους τους λιμένας, όπου η βασιλίσ Κλεονίκη τον είχε κρατήσει προς βοήθειαν της εναντίον του Αριοβαζάνους, όστις πλήτει αδίκως να προσάψει το βασίλειον της με το εδικόν του· έγινε κυρία μου ένα φρικτός πόλεμος, εις τον οποίον ο Αριοβαζάνης με όλον του το στράτευμα έμειναν δια πάντοτε εις τους κάμπους της Νουμιδίας.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ωχ εδροσίσθη η ψυχή μου· από την χαράν μου δεν ιξεύρω που ευρίσκομαι· λοιπόν εκείνο το άγριον / θηρίον, ο δεινός συκοφάντης, ο προδότης οπού έμελλε με επιβουλήν να με αρπάσει μέσα από τας πατρικάς αγκαλάς, απώλετο;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Και αυτός κυρία μου, και το βασίλειόν του υπέπεσεν εις χείρας του Πολυάρχου· όμως τι το όφελος οπού δια είκοσι ημέρας δεν είχε τινάς ούτε καρδίαν από τον φόβον μας· επειδή και απελπίσθημεν όλοι δια την ζωήν του.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Το αίτιον;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ήτον η μονομαχία, εις την οποίαν έλαβε πολλές και θανασίμους πληγάς, οπού ολίγον έλειψε να αφήσει τον ερωτά σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ Κλεόβροτε, τι φαρμακεράς ειδήσεις οπού μοι φέρεις;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μην φοβείσαι κυρία μου, επειδή εγώ πολλά καλά τον άφησα εις την υγείαν του, επειδή και αι δυστυχισμένοι ημέραι του θανάτου είχαν αναχωρήσει πλέον από αυτόν.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, ήλθεν η καρδιά μου εις τον τόπον [f.76r] της, ολίγον έ//λειψε να μου έλθει λιποθυμία από τον φόβον μου. Μα δια τον Αρχόβροτον δεν έμαθες τίποτες;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ο Αρχόβροτος κυρία μανθάνον ότι ο Πολύαρχος ευρίσκεται εις την Νουμηδεΐαν, εσυκώθη και ήλθεν εκεί με όλας του τας δυνάμεις να κάμει εκδίκησιν δια την επιβουλήν οπού είδεν εις το γράμμα σου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ωχ, τι κακά ανυπόφορα, τι δυστυχία ανέλπιστος· κακορίζικε Πολύαρχε, πόσον ακριβά θε να σου κοστίσει η Αργεντίνα· αυτός τώρα είναι αδύνατος από την ασθένειαν, ημπορεί αυτός να παλεύσει με ένα τέτοιον θηρίον; Φοβούμαι, πως έχω να τον υστερηθώ.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μην έχεις καμίαν υποψίαν, στέκε ήσυχος, επειδή και η συνετοτάτη πρόνοια της Κλεονίκης κατεπράυνε την στάσιν και ημέρωσε τα συγχυσμένα τους πνεύματα, συνδεύοντας τους με τον πλέον ιερόν όρκον, το να μην πειράξει ο εις τον άλλον έως ου να έλθουν ενταύθα.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ /: Και πότε τάχα να αξιωθώ και να ιδώ αυτήν την πολυθρήλλητον αρμάδα του Πολύαρχου; Τάχα με τον ερχομόν του έχουν να παύουν αι θλίψεις και οι αναστεναγμοί μου, ή έχουν να αυξησουν páλιν με νέα αίματα· και με νέας αποστασίας; Αχ η κακορίζικη, πολλά φοβούμαι μήπως και ακολουθήσει το δεύτερον· η ψυχή μου όταν έμελλε να με αποχωρισθεί, μου είπεν, ότι εγώ δεν ημπορώ με άλλον τρόπον να σε απολαύσω, πάρεξ με τα άρματα.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Βέβαια από αυτά τα δύο, ένα πρέπει να ακολουθήσει· αυτοί σήμερον ή αύριον φθάνουν εδώ· αν δεν ευχαριστηθούν εις εκείνα οπού γράφει να ακολουθήσει ένας φρικτός πόλεμος αναμεταξύ τους· και πλέον η Πλάστιγξ, ίδια να ειπώ οικειότερον η τύχη, εις όποιον ήθελε κλίνει, εκείνος ήθελεν είσθαι ο πλέον ευτυχής και μακάριος.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, σιώπα πλέον από αυτά τη λόγια οπού φαρμακεύουν την καρδίαν μου, και μου [f.76r] απονεκρώνουν όλας // μου τας αισθήσεις.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Εγώ κυρία μου σου λέγω όλην την αλήθειαν με το να γνωρίζω τον Αρχόβροτον ανδρικότατον, και σχεδόν ισοδύναμον με τον Πολύαρχον.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ω κάκιστος και ολέθρος ερχομός, αλλά, ο Αρχόβριτος πρέπει να έλθει να ελεήσει αυτήν δύναμην; Πολύαρχος τη ζητεί και έρχεται με το αυτήν δύναμην; υποδεχθείς.

ΚΑΕΟΒΡΙΤΟΣ: Κύριε, η θάλασσα όλα είναι σκεπασμένη από ναυτικά πλοία, και μου φαίνεται πως είναι η αρμάδα του Πολύαρχου, ενωμένη [f.77r] με εκείνην του Αρχο// βριτού. Εξέλθε να τους ιδείς, και ετοιμάσου να τους

Κλέβριτος και Μενέανδρος

Σκηνή ιζ'

Χαροποιάν ειδησιν εις τον πατέρα μου. Καρίτσα μου Πολύαρχε. Τρέχε να αναφέρεις αυτήν την αὐτός με χαιρέτα και με προσκυνά εως εις την γην. Αχ, τρομπούνι από μαύρο σαρύ, και μόνον προς εμένα βλέπει και εις ποιον καρδιά είναι. Αχ Κλέβριτε, αὐτός βαστά ενα ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Φέρε να στοχασθώ αν φαίνεται η αγάπη μου, και του Αρχοβριτού από το αριστέρον. να ιδέ την, κυρία. Πολύαρχου την αρμάδα οπου είναι από το δεξιόν μέρος, ΚΑΕΟΒΡΙΤΟΣ: Αυτοί είναι κυρία μου. ιδου οπου βλέπω του έρχονται.

Να, ιδέ και εσύ δια να καταλάβεις αν είναι αυτοί οπου αρμάδος; / Τι άπειρα πλοία οπου σκεπάζουν την θάλασσαν; ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Φέρε μου το τρομπούνι, ω Θέε, τι πλήθος οπου έρχονται.

Θάλασσα είναι σκεπασμένη από πλοία βέβαια αυτοί είναι εις εκείνο το μέρος του πελάγους; Μου φαίνεται πως η ευτυχία. μα τι βλέπουν κυρία τα οφθαλμά μου; Αχ, ιδέ, ιδέ εκκληρώσει τους σκοπούς σου. με την τελευτήτην αφθείς εις την λαμπράν σου τύχην, και εκείνη θέλει ΚΑΕΟΒΡΙΤΟΣ: Δεν πρέπει να απελπισθείς, αλλά να θέλητηρον οπου με ζωονοει.

απελπισθώ τελείως, και να αφεθώ από το πλέον γλυκύ με κατεπλήγως, και με έφερεις εις ένα βαθμίδ, οπου να μου ψυχήν από τους θρήνους και αναστεναγμούς, χειρότερα να με παρηγορήσεις, και να ιατρεύσεις την πληγωμένην ΑΡΕΝΤΙΝΑ: Δεν σε υποφέρω πλέον Κλέβριτε, εσύ αυτί

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Κύριε, και εγώ απορώ ίσως και έχει σκοπόν να σου προβάλλει δια καμίαν συγγένειαν

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Τρελός είσαι· έχω εγώ άλλην θυγατέρα από την Αργεντιναν; Δεν ήκουσες αυτός πως είναι μεμνηστευμένη με τον Αρχόβροτον, και πως ευθύς οπού έλθει θε να τους υπανδρεύσω; Η μήπως και νομίζει να την χωρίσω από εκείνον, και να την δώσω εις αυτόν;

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ίσως και το θαρρεί.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εγώ Κλεόβροτε δεν θε να γίνω παίγνιον εις τον κόσμον, να την μνηστεύω πότε με ένα και πότε με άλλον· η τύχη της ήτον δια τον Αρχόβροτον, και εις εκείνον πλέον έδωσα την αποφασίν μου· εγώ είμαι / πολλά υπόχρεος εις αυτόν· διότι αυτός εξολόθρευσε τελείως τους εχθρούς μου· αυτός έβανε την ζωήν του δια την ζωήν μου, και ελευθέρωσε και ο βασίλειον μου· η κορώνα της Σικελίας από αυτόν εστερεώθη εις την κεφαλήν μου· πως λοιπόν ημπορώ εγώ να περιφρονήσω τον ευεργέτην μου, και να αθετήσω την υποσχесίν μου; Οποίαν δούλευσιν; Οποίαν ευεργεσίαν είδον εγώ από τον Πολύαρχον; Εγώ δεν καταφρονώ ούτε την δυναμήν του, ούτε την αυτοκρατορικήν του μεγαλειότητα· ο Αρχόβροτος όμως με το να εστάθη ευεργέτης μου, αυτόν προτιμώ και δια γαμβρόν μου, και δια διαδοχόν του θρόνου μου.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Κύριε, μα αν αυτός αποτυχάνον του σκοπού του, ήθελε μεταχειρισθεί την βίαν με τα όπλα;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ο Αρχόβροτος είναι ικανός να αντισταθεί εις αυτόν, και να αποκρούσει με καταισχύνην.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Δεν το πιστεύω ο Αρχόβροτος να[f.78r] αντισταθεί εις μίαν αυ//τοκρατορικήν δύναμην.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πολλά μού επαινείς και διαυθεντεύσεις τον Πολύαρχον, και δεν ημπορώ να καταλάβω το αίτιον.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ο πολύς ζήλος οπού έχω εις τον αυθεντήν μου να κάμνει να συντυχαίνω την αλήθειαν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και εγώ γνωρίζω αυτήν την αλήθειαν, και πως έχει μεγάλην δύναμιν ο Πολύαρχος ως αυτοκράτωρ οπού είναι· λοιπόν είναι δίκαιον να παραβλέψω τον ευεργέτην της ζωής μου, και να προτιμήσω τον Πολύαρχον; Αν δεν την είχαν αρρεβонаσμένην, ήτον κάποια ελπίς

συμβιβάσεως· μα πλέον είναι αδύνατον να μεταβάλλω την αποφασίν μου.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Ιδού αυτοί οπού πλησιάζουν, και κοντεύουν να φθάσουν εις τους λιμένας, πως έχεις να τους δεχθείς; Τα στρατεύματα που έχουν να κατοικήσουν; Πως έχουν να τραφούν;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εσύ πήγαινε κάτω εις τους λιμένας, και να τους ειπείς εκ μέρους μου, οπού ο ένας να προσορμισθεί εις τον λιμένα / τον άνω, και ο άλλος εις τον κάτω· τελείως αυτάι δύο δυνάμεις να μην ανταμωθούν, δια να μην γίνει καμία αταξία· επειδή ως αντερσταί οπού είναι ενδέχεται να γίνει κανένα άτοπον.

ΚΛΕΟΒΡΟΤΟΣ: Μα, αν δεν πεισθούν εις τους λόγους μου, και θελήσουν...

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εσύ λάλησου εκ μέρους μου με όλην την ευγένειαν και τζηρημονίαν οπού πρέπει; Και να τους ειπείς προς τούτους ότι τα στρατεύματά τους να μην εύγουν έξω εις την ξηράν, μόνον να μένουν εις τα πλοία τους και μόνος ο Αρχόβροτος και ο Πολύαρχος χωρίς καμίαν συντροφίαν να έλθουν εις ανταμωσίν μου, δια να ιδώ τι ζητεί ο Πολύαρχος με μίαν τοσαύτην δύναμην εις την Σικελίαν· αχ ανάθεμά σε τύχη κακίστη, πως με πειράζεις και δεν με αφήνεις εις υσηχίαν· μου φαίνεται πως έχουν πάλιν να ακολουθήσουν νέαι ταραχαί, και νέα αίματα. *Φεύγει.*

Σκηνή ιη΄

Μενέανδρος και Αργεντίνα

[f.79r] ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ //: Κόρη μου έμαθες τα νέα;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Όχι πατέρα μου, τι ηκολούθησε; Μήπως πάλιν κανένας εχθρός;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ναι θυγατέρ, έρχεται ένας εχθρός μεγάλος εις το βασίλειον μου με μίαν μεγάλην δύναμην. Την αιτίαν του ερχομού του δεν ημπορώ να καταλάβω.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Ποίος πάτερ μου είναι αυτός ο τόσο φοβερός εχθρός; Μήπως ο Αριοβαζάνης;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Όχι· αυτός οπού έρχεται εφόνευσε τον Αριοβαζάνην εις τους κάμπους της Νουμηδίας, και είναι ο Πολύαρχος βασιλεύς της Γαλλίας.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Κύριε, ακούω από πολλούς ότι αυτός ο βασιλόπαις είναι ήμερος και ευσπλαγχνικός, και εις πολέμους και αίματα δεν χαίρεται· λοιπόν γίνεται αυτός να είναι εχθρός σου, και να ήλθεν εδώ με εδικόν σκοπόν;

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Μα ίσως και η εδική σου υπερβάλλουσα ωραιότης, θέλει τον παρακινήσει οπού να έλθει εις κανένα / άτοπον.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Τι; Μήπως και ζητεί να με μνηστευθεί; Αχ.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Μην αναστενάξεις κόρη μου· γνωρίζω ότι εβαρύνθης πλέον τα μνηστεία, δια τούτο ευθύς οπού να έλθει ο Αρχόβροτος, θέλω τελειώσει τους γάμους σου, δια να μην έχει αιτίαν αυτός ούτε να σε ζητήσει, ούτε κανένα άτοπον να εκτελέσει.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ πατέρα μου, αν αυτός έρχεται με τον σκοπόν οπού λέγεις, μάλιστα τότε έχουν να ακολουθήσουν ταραχαί, πόλεμοι και αιματοχυσίαι.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Λοιπόν πως έχω να κάμω με αυτόν; Αν αυτός ζητήσει να μεταχειρισθεί την βίαν με τα όπλα, εγώ να επιστηριχθώ εις τας δυνάμεις μου, και εις εκείνας του Αρχοβρότου, φοβούμαι πως δεν θε να ημπορέσω να τα ευγάλω εις το κεφάλι· ο εχθρός είναι φοβερός εις τας δυνάμεις του.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Αχ, άφησε με εκεί οπού με σέρνει με βίαν η κακή μου τύχη· δεν ημπορώ πλέον να [f.80r] υποφέρω // τους αναστεναγμούς, τα δάκρυα, τους φόβους, τας ταραχάς της ψυχής μου; αν εσύ αντιστηριχθείς εις τας ατονισμένας δυνάμεις σου, ο εχθρός καθώς λέγεις ώντας ισχυρός, θέλει τας εκνευρίσει τελείως, και να με πάρει με δυναστείαν.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Λοιπόν η γνώμη σου είναι με καλόν η με κακόν να σε δώσω εις τον Πολύαρχος, ναι;

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Εγώ θέλω προτιμήσει την εδικήν σου εκλογήν και απόφασιν και όχι την εδικήν μου γνώμην· μα αν αι υποθέσεις μας είναι εις τον έσχατον κίνδυνον πιστευσόν μοι πως πρέπει να προτιμήσεις το συμφέρον σου και την ασφαλειάν σου· εγώ είμαι θυγατέρα σου, και στέργω

να υποφέρω (αγκαλά και παρά γνώμης μου) κάθε ονειδισμόν και περιφρόνησιν, μόνον εσύ πάτερ μου γλυκύτατε να έχεις την άνεσιν και ησυχίαν σου· η τύχη όπου θέλει ας με ρίψει, μένω ευχαριστημένη δια λόγου σου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αχ κόρη μου· δια αυτήν την μεγάλην σου αρετήν είναι οπού σε αγαπώ καθ' υπερβολήν και εγώ ήθελον αν / ήτον δυνατόν... μα πλέον έγινε· ας παραδοθούμεν κόρη μου εις την ευσπλαγχνίαν των Θεών, και αυτοί θέλουν προνοήσκει δια τα συμφέροντα...

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Πολλάκις και η βία μεταβάλλει την θέλησιν των Θεών.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Και εγώ το ιξεύρω· πλην τι το πρακτέον; Ας παραδοθόμεν και εις τα δύω, και εκείνο οπού ήθελεν ακολουθήσει, το αποδίδομεν εις την θέλησιν των Θεών ιδού αυτοί οπού έρχονται, ας εύγω να τους προϋπαντήσω δια να μην με ειπούν υπερήφανον και βάρβαρον.

Σκηνή ιθ'

*Μενέανδρος, Αργεντίνα, Πολύαρχος, Κλεόβροτος,
Αρχόβροτος, δούλος της Κλεονίκης με το κιβώτιον, και
φύλακες τον Μενεάνδρου*

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εγώ αποδέχομαι σήμερον με μίαν υπερβολικήν μου χαράν τον περιποθητόν μου γαμβρόν, και τον άκρον μου φίλον Πολύαρχον· καθίστε εις αυτούς τους θρόνους οπού σας προητοίμασα δια ανάπαυσιν [f.81r] σας.//

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Εγώ βασιλέα μου χαίρω οπού σε απολαμβάνω υγιαίνοντα.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Βασιλέα μου, ύστερον από ένα μακρυνόν ταξίδιον, ευχαριστώ τους αθανάτους οπού με αθανάτους οπού με ευόδωσαν, και οπού σε βλέπω υγιή και χαροποιόν πλην η τύχη η εδική μου και του Πολυάρχου μέσα εις αυτό το κιβώτιον είναι περικλεισμένη.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Ειπέ μου πόθεν έρχεσαι; Και τις σου έδωσεν αυτό το κιβώτιον;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Αυθέντα μου, εγώ έρχομαι από την Νουμηδιαν οπού εύρον τον Πολύαρχον οπού εβοίθη την

Κλεονίκην εναντίον του Αριοβαζάνου, ὅστις ἐξήτει να αφαιρέσει το βασίλειον της αὐτός ἔκαμε μεγάλας ανδραγαθίας κατὰ του ἐχθροῦ υστερήσας αὐτόν και της ζωῆς και του βασιλείου· ἀντεραστή μου, δια μεσολαβησέως της Κλεονίκης ἐπαύσαμεν την οργήν, υποσχομένη ἡ ἴδια να εἰρηνεύσει τα συγχυσμένα ἡμῶν πνεύματα με την ἀπόφασιν / ὅπου ἤθελε κάμει, και αν δεν ευχαριστηθόμεν εἰς την ἀποφασίν της, τότε θέλομεν ἐκδικηθεῖ με τα ἄρματα· λοιπόν ἰδοὺ το κιβώτιον, ἀνοίξον αὐτό, ἀνάγνωσον τα γράμματα δια να ἰδούμεν την ἀποφασίν της.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Πῶς; Και ἡ Κλεονίκη τι σου εἶναι;

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Εἰμὶ καθολικός, και ὁ Πολύαρχος θετός της υἱός.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Αἰ, πολλά υποτεύομαι... Δῶς μοι το κιβώτιον. *(ανοίγει το κιβώτιον και ἀναγινώσκει τα γράμματα)* Ω ἰσχυρώτατοι θεοί· τέλος πάντων το ἑλεός σας με ἐλευθερώνει ἀπὸ πολλάς υποψίας και φόβους, χαρίζοντας μοι* ἓνα υἱόν οπού ἐγὼ δεν ἐγνώριζον *(τρέχει ἀγκυαλιάζει και περιπτύσσεται τον Ἀρχόβροτον)*. Εσύ εἶσαι υἱός μου, πολλά καλά. Εἶμαι βέβαιος ἀπὸ τα γράμματα της Κλεονίκης. Ἰδοὺ ἀκούσον αὐτῶν και ὁ ἴδιος δια να πληροφορηθεῖς. *(ἀναγινώσκει τα γράμματα παρρησία)* Μενέανδρε, ἔξευρε ὅτι ὁ Ἀρχόβροτος εἶναι φυσικός υἱός, εἰς καιρόν οπού διέτριβες [f.82r] ἐνταῦθα, , τον ἐσπείρες εἰς την κοιλίαν μου // ἰδοὺ και τα σημεῖα οπού μού ἄφησες εἰς καιρόν οπού ἤμην ἐγγυος, τα οποία εἶναι ἱκανά να σε πληροφορήσουν· *(εὐγάνει ἀπὸ το κιβώτιον ἐν δακτυλίδιον, ἐν χαντζέρι, ἐν ἐγκόλπιον, ἐν κτένι, ἅπαντα βαρύτιμα)* ἰδοὺ και το ἰδιόχειρόν σου οπού μου ἄφησες, παραγγέλλον ὅτι αν γεννηθεῖ υἱός, να σου τον ἀποστείλω με το δακτυλίδιον και με το χαντζέρι, και αν θυγατήρ, να την ἀποστείλω με το ἐγκόλπιον και με το κτένι· ἐγὼ πλέον δεν υποφέρω, αν δεν ἐνηγκαλισθῶ τον υἱόν μου *(τον περιπτύσσεται πάλιν)* ἐνηγκαλί σου την ἀδελφήν σου υἱέ μου· ευχαριστῶ την εὐσπλαγχνίαν σας μέγιστοι θεοί οπού με ἐλευθερώσατε ἀπὸ πολλά κακά οπού ἐμέλλον να ἀκολουθήσουν ἀπὸ μίαν παράνομον αἰμομιξίαν.

---

* μας

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ καθ' εαυτόν: Να πλέον η Αργεντίνα εδική μου.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Από την υπερβολικήν μου χαράν, κοντεύει να απετάξει ο νους μου· εσύ Αρχόβροτε εδικός μου αδελφός; Αχ τρελαίνομαι.

ΑΡΧΟΒΡΟΤΟΣ: Έχεις δίκαιον, αδελφή μου να χαίρεις, επειδή και χωρίς κόπον απόλαμβάνεις εκείνον οπού προ πολλού επόθης / (μυστικά) έπιασα το γράμμα σου και είδον τα όσα έγγραφες κατ' εμού·) αυτό είναι μία ευτυχία της λαμπράς του τύχης.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ: Βέβαια η εκλογή μου δεν εστάθη ανωφελής να τώρα οπού ευρίσκομαι, ου μόνον εκτός κινδύνου, αλλά και εις όλην την ακμήν της χαράς μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Κόρη μου, μην λυπείσαι, τελείως. Ιδού εις τον τόπον του Αρχοβρότου αδελφού σου, σε δίδω δια άντρα το πλέον καλλιότερον, και ωραιότερον, και ευτυχέστερον βασιλόπουλον, δόσε το χέρι σου, και δέχθειτι τον αρραβώνα του.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ με χαράν: Ιδού το χέρι μου, και την καρδίαν μου, και το σώμα μου, και όλην εμαυτήν παραδίδω εις χείρας του.

ΠΟΛΥΑΡΧΟΣ: Την δέχομαι δια γυναίκα μου, όμως εις το βασίλειόν μου.

ΜΕΝΕΑΝΔΡΟΣ: Εδώ πρέπει να εκτελέσω τους γάμους της δια να χαρώ κι εγώ, και τότε όπου θέλεις, πήγαινε την. Εγώ έχων τέτοιον υιόν δια διάδοχόν μου, δεν με μέλλει αν αποξενωθώ από αυτήν.

ΤΕΛΟΣ

TRAGEDIA LUI MENEANDRU, REGELE SICILIEI [f.1r]

Personaje

MENEANDRU, regele Siciliei

ARGENTINA, fiica lui

POLYARH, prinț moștenitor al Galiei travestit cu numele Theageni și iubit al Argentinei

ARIOVAZAN duce al Savoiei, aliat al lui Meneandru și logodnic al Argentinei

ARHOVROT prinț moștenitor al Numidiei, aliat al lui Meneandru și al doilea logodnic al Argentinei

KLEONIKI, regina Numidiei și mama lui Arhovrot

DOCTORUL lui Meneandru și doctorul lui Ariovazan

XANTIPPA, servitoarea Argentinei, necredincioasă

KLEOVROT, prieten credincios al lui Polyarh

ACTUL ÎNTÎI

Scena întîi

*Scena se petrece în Sicilia în palatul lui Meneandru/
Xantippa și Theageni*

THEAGENI: Stăpînă, a-ți fi milă de sărmani înseamnă să fii însăși mărirea lui Zeus. Fă așadar întocmai ca nemuritorii și îndură-te de o femeie oropsită de prieteni, de consăteni, de cei cu ea de-un sînge. Străină și nefericită ce-și teme propria-i umbră...

XANTIPPA: Cine ești tu? Unde-ți e țara și cum ți-e numele?

THEAGENI: Epirul mi-a văzut născarea iar regele lui, Kleant, mi-a fost părinte. Cel mai fericit dintre regi și darnic cu supușii. Trăit-a fericit în libertate. L-a deocheat un ochi de frate, l-a rănit cu uneltiri luîndu-i și viața. Ceas nemilos, o ceas de moarte; și fratele meu, Kleobul, și-a urmat părintele // [f.2r]cu aceeași osîndă, singur vlăstar și singur diadoh al moștenirii părintești. Doar eu nefericita, fiica lui, Theageni, am scăpat de furia cea crudă a unchiului și rătăcind din loc în loc, osîndită și pîndită peste tot de ucigași de abia am izbutit să scap de urzeli în țara lui Meneandru. Cer ajutor și adăpost de groaznica-mi nefericire.

XANTIPPA: Poți să nădăjduiești. Norocul te-a ajutat s-ajungi aici unde ești slobodă de chinuri și de cea mai rea primejdie a vieții tale. Mărinimia rigăi și sufletul prea milostiv al domniței [f.45r] vor întinde o mînă binefăcătoare chinurilor tale și tămăduitoare pentru rănile ce porți. Rămii aici puțin pînă ce duc la templul zeilor păzitori jertfele-astea, pentru libertatea rigăi și fericirea / doamnei mele și apoi fără îndoială am să văd și de-ale tale.

THEAGENI: În ce primejdie se găsește riga de vrei să aduci jertfe pentru el?

XANTIPPA: N-ai aflat încă de războiul între frați ce fierbe în Sicilia toată ? Cîmpiile și munții și rîurile s-au înroșit de sîngele cel mult care se varsă. S-au răscurat toți locuitorii contra rigăi, vrînd fie regatul fie pe fiica lui. El se îndreaptă către zei, în nădejdea că prin jertfă le potolește furia.

THEAGENI: Care să fie pricina răscoalei și a sîngelui vărsat?

XANTIPPA: E frumusețea fără asemuire a doamnei mele, i-a ridicat și i-a stîrnit pe toți să i se-nchine. Nici unul n-a rămas să nu pună mîna pe armă și să n-alerge fără teamă ca să îi moară la picioare sau să privească uimit // [f.3r] ceva de-aici. Aflat în mare primejdie și foarte supărat, riga se vede nevoit să o mărite cu vreun rege, ca să n-o vadă în țară de supuși sau de dușmani.

THEAGENI *singură*: O, groaznică nefericire, o, rană a inimii mele, o, moarte fără moarte.

Scena a doua

Xantippa singură

Pare o biată fată de-împărat. S-a tulburat de supărare inima ei de cele ce i-am spus. Pare să simtă ce-i mai însemnat din nefericirea rigăi și de aceea supărarea i-a zugrăvit pe chip zbuciumul inimii. O, vai, cum suferințele și nefericirea nu pot să-ntunece nicicînd purtarea minunată a unui suflet născut bine. E bună ca dar domniței mele, s-o aibă alături în singurătate și alinare pentru suferință.

Scena a treia /

Xantippa, preoți și un altar

XANTIPPA *rugîndu-se*: Zei prea-puternici, efori și protegitori ai sărmanei Sicilii, voi cu puterea voastră ați mîntuit pe unul ce se află în primejdie de moarte, urgisit fiindu-i și regatul. Îmblînziți voi pomirea, osîrdia, distrugerea, dihonăia celor de-aici. De sîngele ce curge să vi se îmblînzească furia. Ascultați o femeie ce se scaldă-n lacrimi și sloboziți-l pe sărmanul Meneandru de primejdia cea mare.

PREOȚII: Foebus Apollon, stăpînă Erida, născută lîngă lacul Tritanis, cu ochi ce strălucesc. Poseidon ce cutremuri pămîntul și tu, puternice Heracles, dați-ne ascultare astăzi cînd vă aducem jertfele astea pentru-al nostru rigă, să fie sîngele războiului frățesc plătit cu sîngele care tocmai se varsă, e dat în dar altarului de-aici în cinstea voastră. Sicilia s-a golit de oameni, n-a mai rămas aproape nimeni. Să mai aducă jertfe//[f.4r] la altar arzînd de tot, să

scoată fum, jertfe de obște și celelalte slujbe cu care vi se-nchină lumea. Blestem pe oameni, războinic prea puternic, nu mai e sînge ca să-ți potolească furia, ia-l pe acesta ce ți-l dăm, să fie de răsplată.

XANTIPPA: O, zei păzitori, fie ca mila voastră să împlinească tot, gîndiți și străduiți-vă ca și domnița mea să fie fericită. Arătați îndurare față de o fată ce-n frică și-n primejdii își duce chinul. De la sînul vostru nemuritor, trimiteți-i virtuți și daruri. Ascultați o nenorocită care varsă lacrimi pentru fată în fața voastră.

PREOTII: Da, de aur strălucită și fiică a lui Zeus, ne-ascultă azi pe noi în seama celei ce ni-i regină. Dă-i din virtutea ta, făcînd astfel încît un rege fericit să-i fie vrednic soț. Tu ce-i ai în grijă / pe cei ce-s însoțiți pe viață, poartă de grijă fericirii ei. O, Eros, zeule, unde ți-e arcul? Unde-ți sînt înaripatele săgeți? Săgeată-le-ntr-o inimă domnească, rănește-o, s-o iubească pe prințesă. Tu ce-ai rănit inima lui Paris pentru Elena și-ai îmblînzit pe toți eroii cei vestiți cu săgețile tale, iar pe blîndul Zeus l-ai preschimbato în taur pentru Europa, în aur pentru Danae și în vultur pentru Ganimede. Unește-ți deci puterea pentru ea și cel mai fericit și vesel rigă de pe pămînt, să trăiască într-un trup două inimi neprihănite, nepătate, cu tărie în bucuria fericirii celei mai dulci.

Scena a patra

Meneandru și Arhovrot

ARHOVROT: Rigă al meu, ce facem, ne iată-mpresurați de Lycogen. Îți este viața în primejdie. Din dragoste de zei, păzește-te.

//[f.5r]MENEANDRU: Lasă-mă pradă morții, de arme-al meu tovarăș, poate că urgia zeilor îmi cere răposarea. Nici simțiri în trup, nici sînge-n vine nu mi-au mai rămas, prieten nu am să-mi fie sfetnic, răul răcnește pretutindeni, regatul mi-a rămas în slugi. Într-o atare stare ce să fac? Mai bine-o moarte-n slavă și cinstire decît un trai nefericit ca și de chinuri plin...

ARHOVROT: Atît de lesne te lași pradă deznădejdi? Unde ți-e mărinimia, dar vitejia-ți unde-i? Noi, învinși de ei în lupte i-am biruit ades. Unde ne sînt cei doi ucigași și giganți dușmani, Damas și Adymandos? Le-a mai rămas doar numele, iar ei au răposat.

Rămîne Lycogen, dar lui i-e frică chiar de soarta lui,/ ce să se mai îmbătoșeze-n vitejie? Pe el să nu-l atingă oare furia zeilor? Avînd un apostat, poate să-nvingă. Nu deznădăjdui, o, rigă, să ne mai încercăm o dată norocul și bărbăția.

MENEANDRU: Și ce-ar trebui să hotărăsc într-o atare stare de primejdie?

ARHOVROT: Ascultă-mă. Se cade să-l numești pe Ariovazan să stea de pază cu armata sa împrejurilor. Ca să nu înainteze dușmanul către cetate. Hainele tale regești să mi le dai mie ca astfel dușmanul să fie înșelat și să ne cadă la bătaie, sau îl omor sau mă omoară; iar tu să duci aceasta în cetate, lîngă a ta copilă, ca viața-ți să nu fie în primejdie. Sufăr orice, chiar moartea //[[f.6r]] înșăși pentru tine, dar nici tu să nu uiți în vremurile ce-au să vină.

Scena a cincea

Meneandru și Ariovazan

MENEANDRU: Prieten, împreună luptător, ce ne facem? Vrăjmașul ne-a înconjurat, sîntem în primejdie, va-s-zică cum ieși tu la atac?

ARIOVAZAN: Nu te teme, sosit-a vremea să ies învingător contra lui Lycogen. Îmi este oastea demnă de mirare, iar conducătorul pe cît e de grozav pe-atît e și de plin de vitejie.

MENEANDRU: Mai teamă mi-e de îndrăzneală decît de vitejie, de înțelepciune decît de lașitate. Această îndrăzneală nesăbuită l-a doborât adeseori pe omul cel viteaz, vădindu-l chiar mai slab ca o femeie aflată-n lăuzie. Am văzut noi asta de multe ori în luptă, cînd, fiind noi aproape de izbîndă, îndrăzneala ne-a smuls din mîini vînjoase biruința.

ARIOVAZAN /: Nădăjduiesc să nu urmeze acum vreo astfel de rușine.

MENEANDRU: Daca-i fi fost cuminte și nu îndrăzneț, aș fi putut să mă-nvoiesc cu a ta părere. Dar pentru că-ndrăzneala ce-o porți în inimă îți întrece-nțelepciunea și n-o lasă să deosebească ce-i de folos de tot ce face rău, așa ți-e felul, de aceea îți poruncesc să-ți iei armata și să păzești acele-mprejuri și dacă dușmanul vine spre cetate să-i stai în cale cum știi tu mai bine și să-l dai înapoi

cu putere. Atunci o să se vadă bărbăția-ți alături de-nțelepciune. Pe Arhovrot vreau să-l așez aici, ca să vadă-n locul meu intrarea în război, iar eu în noaptea asta plec la cetatea mea să fac cuvenitele găteți.

ARIOVAZAN: Eu am venit aici spre ajutorul tău și gata sînt de orice poruncești. De vrei să lupt, îmi dăruie chiar viața; de vrei intrările să le păzesc, eu nu mă-mpotrivesc. De vrei ție să-ți fie chiar strajă, // [f.7r] mă iată. Iată că plec așa cum poruncești și fie ca țara ta cu ajutor să se bucure de-o repede izbîndă.

MENEANDRU: Dacă-mi vei da o astfel de veste, spre bucurie, sigur să fii că nu este cinstire, nici hatîr pe care să nu-l ai de la mine.

Scena a șasea

Arhovrot și Meneandru

ARHOVROT: Rigă, e timpul să te desparți de cel primejdios. Dă-mi hainele-ți regești, iar tu te îmbracă soldat și pleacă, să nu fii în primejdie.

MENEANDRU: Prietene și împreună luptător, vezi doar să nu urzești ceva. Eu mă încred în prietenia ce-mi arăți și-ți dau pe mîină și viața și oastea și pe mine-ntreg.

ARHOVROT /: Dacă-ș avea atare scop de mult m-aș fi-adăpostit lîngă dușmanii tăi, ca să-mi îndoiesc oștirea și astfel să-ți grăbesc pieirea; ai văzut însă că adeseori luptat-am pînă la ultima suflare, cu biruințe demne de uimire și strălucite, contra dușmanului. Și dacă te-am servit astfel cu credință, acum să te trădez? Cum poate fi vreo bănuială? Eu, deși african, nu vreau în prietenie mai prejos să fiu decît europenii. Tu te poți lăuda că mă întreci în toate, în prietenie însă înainte nu mi-o iei.

MENEANDRU: Ah, Arhovrot, de ce n-a vrut norocul să îmi fii tu fiu?

ARHOVROT: Dacă dorești, poți să mă faci.

MENEANDRU: Nu e acuma vremea să ne ocupăm cu asta; trebuie să ne îngrijim de viața noastră și cînd iarăși vom fi slobozi, o să găsim atunci răgaz să mai vorbim. Vezi să te porți frumos, așa cum se cuvine unui conducător de seamă // [f.8r] care mă face primitor. Fie ca prin această legătură să punem capăt relelor chiar pentru totdeauna.

ARHOVROT: N-ai nici o grijă, am să mă lupt chiar mai mult decât pot; nădăjduiesc ca soarta să fi obosit să te mai oropsească. Trebuie să ieși învingător. E timpul așadar să pleci la drum. Dă-mi straietele tale regești.

MENEANDRU: Ia-le, pe Ariovazan l-am pus să-și facă datoria, după cum am hotărât. (*Pleacă*)

Scena a șaptea

MENEANDRU: Ce fără de noroc mai sîntem și noi regii. N-avem nici barem o singură clipită să ne bucurăm de libertatea vieții și de fericirea domniei ce purtăm. Mă-nconjură atîtea rele, de peste tot sînt izgonit, chiar biruit și tulburat. Slugile-mi sînt dușmani de moarte, prietenii interesați, oastea parte-a pierit și parte s-a dus la vrăjmași. / Golaș de toate am rămas, n-am decât viața, și chiar de asta nu sînt sigur pîn-la noapte. Iar pricina e fiica mea. Ah. Mă plîng vouă celor fără moarte, căci nu spre mîngîiere dați copii, ci foarte des spre osîndire. De ce i-ați pus pe față toate virtuțile nemuritoare pe care le aveți? De ce-ați împodobit-o cu toate frumusețile cerești și sclipitoare, și stați în toată tihna? Ce-am văzut bun de la această ființă minunată ce mi-ați dat? Știu însă ce să fac; dacă norocul mă arată învingător, de-a dreptul, fără să pierd vremea, am s-o mărit c-un tovarăș de arme. Cît e fecioară se cade să am teamă de prieteni, de cei ce luptă lîngă mine, de dușmani și de slugi; făcînd astfel mă pun în siguranță și pe mine, și regatul de temutul dușman ce este fiica mea.// [f.9r]

Scena a opta

Argentina și Xantippa

ARGENTINA: Xantippa, nu s-a-ntors nimeni de la luptă? Ce-o fi cu tata? Vai, tare mi-este frică c-om fi pierduți; ce să fac eu sărmana, însingurată-n turn? Atîta s-au mîniat pe mine zeii c-au slobozit precum un vînt puternic relele toate ca să mă înece. Unde să caut liman? Cine m-ajută și cine mă scapă? De-ar fi aicea tata, n-aș avea mai mare mîngîiere și ce e scris să i se întîmple lui, să mi se-ntîmple mie.

XANTIPPA: Domniță, nu te lăsa și nu ai teamă. Căci ieri am adus jertfe pentru zei și pentru tatăl tău și pentru tine, păreau să fi lăsat mînia la o parte, se cunoștea căci preoții erau veseli și evlavioși. Pare că cele triste s-au petrecut / și vin acuma cele spre fericire; starea celor lumești are în fire ca după tristețe să vină bucurie, după furtună, timp frumos; destul zăcut-a peste noi restriștea grea, destul ne-a înecat furtuna. Hai să ne bucurăm acum de veselie dar și de liniștea trimisă-n dar de zei.

ARGENTINA: Așa e precum zici. De ce nu vine tata? De ce nu vine nimeni de la luptă? Ce să-nțeleg eu din tăcere? Mi-e inima-mpietrită și-mpresurată de-un roi de gânduri. O, zeiță aprigă și de nepătruns, pînă cînd mă nefericești cu osîndirea ta? Și dacă frumusețea-mi e pricina relelor acestea toate, fă să-mi dispară ființa de-o moarte grea, ca să-nceteze răul din Sicilia și să-și găsească-al meu părinte tihna.

XANTIPPA: Să nu cazi pradă disperării // [f. 10r] ci, mai degrabă, roagă-te de pronia zeiască, zeii se-ndură de nenorocul tău; ți-au și trimis o oază de-ndurare prin Theageni, fiica rigăi Kleant din Epir, e izgonită de ai săi și și-a găsit aici adăpost căutînd și ajutor și sprijin; am stat de vorbă-ndelung cu ea. I-e ascuțită mintea, gîndește ca bărbații, m-am gîndit că e nimerită să-ți mîngîie durerile și să-ți ție de urît în singurătate.

ARGENTINA: Cum? E-aicea Theageni? Să vină s-o văd, cum îmi spui tu de tristețea-i și de ale ei virtuți, pare vrednică de milă și dragoste deodată.

XANTIPPA: Domniță, e chiar mai mult decît ți-am spus. Nici n-am cuvinte și nici putere-n vorbă pentru virtutea ei. E de la zei trimisă să-ți fie adăpost / și mîngîiere.

ARGENTINA: De bucurie înnebunesc. Vorbele tale mi-au sădit mirare, stare nu am, vreau să o văd.

XANTIPPA: Să fie după voia ei (*se duce s-o aducă*). Domniță, a venit părintele matală.

Argentina aleargă în întîmpinarea lui.

Scena a noua

Meneandru, Argentina, Xantippa

MENEANDRU: Fiica mea, să știi că treburile noastre sînt pe muchie, dacă ieșim biruitori, ne slobozim de toate relele, de sîntem

însă biruiți, nu mai avem nici oaste, nici putere să ne-nfruntăm dușmanul, sîntem astfel de tot pierduți.

ARGENTINA: Vai, tată, vești groaznice aduci de pe cîmpul de luptă. Cu-astfel de mîngiere ai venit să mă alini? // [f.11r] Va să zică dacă ne biruie nu mai avem nădejde de scăpare. Eu am să cad pe mîini de slugi, am să-mi văd tatăl departe de moșia lui și slugă slugilor. Îmi vine nebulie cînd mă gîndesc.

MENEANDRU: Nu plînge, fată, am totuși mari nădejdi în biruința de pe urmă. Am pus numai oșteni viteji, ce pricep bine ce-i războiul. Cu toții-s plini de îndrăzneală, vitejie și înțelepciune și astfel trag nădejde c-o să-nvingem. Auzi aici ce-am hotărît. Știi prea bine că războaiele dintre frați de-acum s-au făcut pentru tine, pentru frumusețea ta ce-ntrece-nchipuirea, ce i-aduce pe toți să-ți cadă la picioare, făcîndu-mă zular. De nu-ți iei soț, răul acesta în veci n-o să dispară din regat. Așa c-am hotărît, îndată ce primesc vestea / cea bună a izbînzii, să te mărit fără a pierde vremea. Iar de bărbat îți dau pe-acela care-aduce vestea biruinței.

ARGENTINA: Cum, tată? Inima ta suferă să plec departe, să mă trimiți în loc străin și depărtat? Eu nu pot să mă depărtez; mai bine-mi dai de zestre moartea și vreau să am drept pat de nuntă groapa, decît să plec departe. Zeii nu ți-au dăruit și alt moștenitor, tu ai ajuns la vîrstă-naintată, cum să plec de lîngă tatăl meu, de lîngă moștenirea mea și s-ajung în străini? Mai bine tată să găsești pe unul ce să-mi fie și soț și moștenitor al tronului, și-atunci am să trăiesc ferice-n bunăstare.

MENEANDRU: Acesta e și scopul meu și ar fi vai și-amar de zeii nu s-ar îndura; dar dacă n-am să izbutesc, mă văd silit de-mprejurări // [f.12r] să îți grăbesc nunta, regatul mi-l las în grija zeilor, poate născocesc ei un vlăstar din mine; să-ți fie milă de a mea etate, de nenoroc și te supune, rogu-te, voinței mele.

ARGENTINA: Părinte-mi ești, eu nu mă-mpotrivesc.

MENEANDRU: Vai, fiica mea, îți sînt îndatorat, de-ai și mîhnirea mea dacă din nenoroc te-aș pierde; tu de ești tristă îți găsești o alinare-n soț, încît poți să mă uiți pe mine. Dragostea mea de tată nu se poate îngropa-n uitare decît atunci cînd moartea o duce-n zări cu sine.

ARGENTINA: Sîngele curge din inimă, părinte, tot așa apa din izvor. Tocmai datoria de iubire ce-o am și cele fără glas și fără de

simțiri, să plece de la mine? Zei prea puternici, să-mi fie / soarta cum o vrea, dar rămîn lingă tata, mai bine mor decît să mă despart de el.

MENEANDRU: Fiica mea prea iubită, să nu mori, vreau s-apuc să văd un rod din al tău pîntec, care se poate să-mi fie diadoh. Xantippa, cine este fata asta?

XANTIPPA: E Theageni, Stăpîne, fiica sărmanului rege Kleant din Epir, s-a adăpostit aici cerînd un sprijin pentru suferința ei.

MENEANDRU: Am știre despre ea, să vin-aici s-o văd.

Scena a zecea

Meneandru, Argentina, Theageni și Xantippa

XANTIPPA: Iată, rigă, a venit, am stat mai mult de vorbă eu cu ea și-am priceput că de virtuți e plină, am judecat că-i de folos stăpînei mele și astfel am adus-o.

MENEANDRU: Vino și șezi, domniță Theageni. Știu toate // [f. 13r] întîmplările-ți grozave, mă simt mișcat adînc. N-ai pierdut nimic, căci îți găsești în mine tată. Eu am să te cinstesc și să te am la suflet întocmai ca atunci cînd erai lingă el. Iat-o pe fiica mea, lingă care-ai să stai, să-i alini tristețea ușurîndu-i suferința.

THEAGENI: Rigă, inima-ți mărinimoasă, brațele-ți părintești pe care le deschizi să mă primești, mă-ndatorează într-atît pe mine, sluga ta, încît nici vorbe n-am, nici limbă recunoștința să-mi arăt așa cum se cuvine.

MENEANDRU: De vrei recunoștința să-ți arăți, iat-o pe fiica mea, cu care să te afli veșnic însoțită, s-o faci cu dibăcie să-și uite întristarea și tu să fii chiar ea, iar ea să-ți țină locul; în scurte vorbe să fiți un suflet într-un trup.

THEAGENI: Sînt gata, rigă, pentru ea și pentru tine de-ar trebui / chiar sîngele să-mi vărs.

ARGENTINA: Multe și de seamă lucruri îmi făgăduiește Theageni și mă întreb cum de încap atîtea mari virtuți chiar într-o fată.

THEAGENI: Nu trebuie de fel, domniță, să te miri, de n-ar ști mîntea ce-mi ascunde inima nu aș făgădui ce nu-mi stă în putere.

MENEANDRU: Știu eu că bine meriți, așa că veți trăi aici cu toată tihna și în libertate, Xantippa vino dar cu mine... (*pleacă cu Xantippa*)

Scena a unsprezecea

Argentina și Theageni

ARGENTINA: Domniță Theageni, cînd am aflat că vii și cum te cheamă, am simțit o aplecare către tine-n suflet, nu știu să-i spun pricina. De bucurie am uitat de toate supărările ce mă doboară; dar cînd am auzit nefericirea ta, // [f.14r] m-am zguduit de milă; gîndind eu iarăși că suferim la fel, m-am bucurat să ne-alinăm tot astfel.

THEAGENI: Domniță, după ce-am scăpat de ucigașii tatii și am venit aici, am crezut că pe domnia ta am s-o găesc în cea mai mare dintre fericiri și tihne. Văd însă că ești cufundată în și mai mari nenorociri. Eu, pierzînd tot, n-am a mă teme de nimic. Mă-ngrijorez doar pentru tine, mă prinde frică mare cînd mă gîndesc prin ce primejdii treci; norocul pare să se fi-ndurat și ne-a unit, pe mine m-a slobozit de teamă prin primirea ce mi-ai făcut și fie ca, prin mine, de tine să se țină departe toate bănuielile și teama, am să-ți alin eu sufletul cu vorbe, cu a mea purtare și dacă vremea-o cere, chiar cu trupul meu. Ce bine-ar fi să fim nedespărțite-n veci, m-aș mulțumi chiar și / dacă de moștenirea părintească sînt lipsită.

ARGENTINA: Vai, soartă aprigă, ah tu fire (de ce nu ai făcut ca Theageni să aibă un alt chip?) voi dacă ați dori ați și putea să vă-ndurați de două inimi fără apărare și gingașe, să faceți-astfel ca ele niciodată să nu se mai despartă!

THEAGENI: Domniță-a mea stăpînă, ești o icoană care-a coborât din cer; cu frumusețea ta însuflețești și cele neînsuflețite, cum oare sluga ta ar putea să se învrednicească de mai multă dragoste decît un soț îndrăgostit? E lucru și neauzit și de neprimit.

ARGENTINA: Ai dreptate să te întrebi; numai că, psihi mu... nu pot // [f.15r] să-nconjur cu scrisul aplecarea ce-am căpătat-o pentru tine. Un lucru simt, străfundul inimi-mi șoptește că Theageni e singura mea mîngîiere și adăpost.

THEAGENI: E semn că sufletu-ți e tulburat. Fiind tu singură și înconjurată de atîtea primejdii, cît ce m-ai văzut, te-ai simțit ușurată, de teamă ți se-ndreaptă inima către iubire.

ARGENTINA: Nu știu de este tulburarea inimii ori teamă, acum nu pot să dovedesc. Dacă însă norocul va voi ca să lucreze să fim

nedespărțiți, așa cum ne dorim, atunci tu singur-ai să vezi că nu-i lucrarea fricii, ci un simțămînt ascuns și ușor. Că e firesc ori ține de noroc nu știu; e timpul să ne odihnim.

Scena a douăsprezecea

Meneandru și Xantippa

MENEANDRU/: Noi aici trebuie să ne încuiem bine. Căci avem dușmani mulți și-ngrozitori și mă tem de întîmplări cumplite; du-te, fără să te simtă fiica mea, să închizi ușile castelului, porțile și ferestrele, în dosul lor să pui un sprijin bun să fim mai siguri, și adu-mi cheile.

XANTIPPA: Stăpîne, la ce ne trebuie lemne și proptele? Ah, am înțeles, sîntem în primejdie mare; pentru siguranța vieții tale ar fi trebuit să aduci niscaiva străji să-ți păzească palatul.

MENEANDRU: Femeie fără minte! În palat nu-i nici o primejdie, în față-ntăritura, în spate marea. În celelalte două părți sînt munți ce nu pot fi străbătuți de om, plini de stînci și de prăpăstii, de unde ar putea oare să vină dușmanii?

XANTIPPA: În timp ce noi dormim // [f.16r] adînc ei se pot apropia pe nesimțite și pot să izbutească să se urce pe zid și după ce-au urcat sîntem pierduți.

MENEANDRU: Pe o furtună cum e cea de-acum, nu pot veni pe mare; pe uscat, păzește intrarea Ariovazan, dinspre munții nepătrunși pot să urce, de le dă firea aripi...

XANTIPPA: Cu toată paza de care vorbești mi-e teamă, tremură inima-n mine pentru domnia ta și pentru domniță; rigă, din dragoste de zei, fie-ți milă de tine, de fiica ta, singura ta născută, adu-ți aici cîteva străji.

MENEANDRU: Du-te de fă ce-ți spun. Eu de la tine nu vreau sfaturi pentru siguranța mea, dușmanii mă hăituiesc pe mine și pe fiica mea; tu n-ai ce să pățești.

Scena a treisprezecea/

XANTIPPA singură

De n-aș avea dreptate, biata de mine, așa cum bănuiesc; riga pare deznădăduit de toate și de aceea nu vrea nici ajutor, nici

sfaturi; rău lucru, zău, e deznădejdea; dacă odată pune stăpînire pe om, nădejde de mîntuire nu mai e. Mai repede învie-un mort decît îşi vine-n fire deznădăjduitul; numai că, dacă el deznădăjduieşte, ce-mi pasă mie? Duşmanii nu pe mine mă caută, ci pe el şi fiica lui, eu trebuie să stau nepăsătoare şi să mă uit de departe la jalnica lui stare; dar ce spun? Pot eu să stau departe de furtună de vreme ce mă aflu pe corabia ce-i pusă la iernat? Vai ce bine şi ce folositor să te ții departe de lucruri de-alde astea de la curţile regeşti.

Scena a paisprezecea

Argentina şi Theageni

ARGENTINA: Psihi mu, Theageni, n-am somn deloc. Gîndurile mă împresoară, // [f.17r] trebuie să-ţi povestesc ce-mi chinuie sufletul şi nu-mi dă pace.

THEAGENI: Ce lucru anume, domniţă, îţi chinuie sufletul? Mi-l spune şi alinare-ai să-ţi găseşti pe dată.

ARGENTINA: Tatăl meu are scop să mă mărite în aceste zile cu unul dintre regii împreună luptători; sînt doi, Ariovazan şi Arhovrot. Ariovazan e o fiinţă cu o fire aspră, cu vorbă grea, cu ochi de ucigaş şi înspăimîntători, pornirile-i sînt aspre şi îngrozitoare. Te las să te gîndeşti ce viaţă groaznică am să duc cu el, de-i văd mereu privirea crudă, de fiecare dată o rană am să am în piept. Arhovrot, iarăşi e ceva mai uşor de suferit, are şi apucături de african şi de-ale noastre, e-o amestecătură de apucături varvare şi evgheniceşti. Tu care-mi eşti iubirea, să mă sfătuieşti / pe care din cei doi să-l aleg ca soţ.

THEAGENI: (Ah, ce grea întrebare!) Domniţă, nu pot să te sfătuiesc ce nu-mi stă în putinţă; nu, domniţă, nu cere de la mine atare-hatîr. Şi cere-l de la aceia care sînt nepăsători la dragostea-ţi, căci am ajuns să te iubesc atîta că nu ştiu dacă astfel de dragoste-a mai fost pe lume, pe lumea ce se-mpotriveşte sufletului meu.

ARGENTINA: Păi tocmai din pricina dragostei tale celei nemăsurate, de aceea îţi cer astfel de sfat.

THEAGENI: Sfatul meu, nu înclină nici către Ariovazan, nici către Arhovrot. Să alegi un rigă care să fie mai frumos ca mine,

să aibă virtuțile ce am și eu, să fie dragostei tale la îndemână și ademenitor, // [f.18r] să fie de-o părere cu tine, cu purtări alese și de casă mare, ca și tine, așa cum ni s-au potrivit nouă purtările și când ai să găsești unul asemeni, pe el să-l iei de soț.

ARGENTINA: Și unde să-l găesc? Îmi pare anevoie.

THEAGENI: Zeii și norocul au să ți-l scoată-n cale.

ARGENTINA: Și ce pricină să găesc ca să împiedic nunta?

THEAGENI/: Se pot găsi destule și de multe feluri; cea mai de seamă e să te prefaci bolnavă, doctorul tău să fie nevoit să dea zvon că suferi de o boală ce n-are vindecare și ține mult; nu vine nimeni aici să te mai judece; tatăl tău, dacă vine vreo dată, poți să te prefaci pînă pleacă iară. Mai sînt și sărbătorile și leacurile ce se iau îndelungat, mutarea, luare-aminte, pe carc-ai să le folosești în vremea ce urmează.

ARGENTINA: Sfaturile-ți sînt bune și de preț; mai întîi vreau să folosesc restul de pricini și cînd le termin am s-o folosesc pe cea mai mare, boala, care-o să țină pînă-l găesc pe cel pe care-l caut. Mulțam frumos de sfaturi; sufletul meu a început să-și uite de chinuri și de temeri. E timpul să ne odihnim căci e aproape miezul nopții.

Scena a cincisprezecea // [f.19r]

Xantippa, Argentina și Theageni

XANTIPPA *bate la ușa domniței*: Deschide stăpînă Theageni.

ARGENTINA: Ce e, Xantippa? De ce ești așa de-nspăimîntată? Ce-i pe fața ta?

XANTIPPA: Stăpînă, nu am somn de loc; mi-e sufletul de spaimă plin din cauza bănuielii și să ne-ajute zeii.

ARGENTINA: Frica mă-mpietrește. Ce bănuială a pus stăpînire pe tine? De ce te temi? Vai, Theageni, a mea stăpînă, vino lîngă mine, de spaimă-am înghețat.

XANTIPPA: Liniște, auzi bătăi? Ah, sîntem pierduți, ne calcă dușmanii, am avut eu presimțiri.

ARGENTINA *deznădăjduită*: Ne luăm adio de la frumusețe, de la miri, de la născociri zadarnice, măriri, vă las la îndemîna și

puterea netrebnicilor / celor rău născuți, a vrășmașilor neoameni și slugi. Theageni, stăpîna mea, vii după mine?

THEAGENI: Zgomotul vine din iatacul rigăi. Dușmanii par să fi pus stăpînire pe palat. Argentina, domnița mea, n-ai teamă chiar de loc, îmbărbătează-ți inima și dă-i putere.

ARGENTINA *plîngînd*: Dușmanii au pus stăpînire pe palat, sîntem în mîinile lor de ucigași și tu-mi spui să n-am teamă? În zadar i-am rugat pe zei să nu ne despartă; a venit vremea căreia tu să-i cazi jertfă acestor netrebnici iar eu să le cad fuglu.

THEAGENI: N-ai teamă chiar de loc, să stai închisă în odaia ta; afară, nu ieși de fel. Deschide-mi, Xantippa, ușa să văd de unde vin vocile și gălăgia.

ARGENTINA: Ah, Theageni, stăpîna mea, îți lași în urmă viața și alergi spre ucigași? Nu, // [f.20r] împreună să trăim și împreună să murim!

THEAGENI *în grabă*: Lasă-mă-ți zic. (*iese regele și Xantippa vine departe în urma ei și vede ce se întîmplă*)

XANTIPPA *întorcîndu-se înapoi*: Domnița-a mea stăpînă, nu te teme; ce îngrozitor lucru care nu-ncape în vorbe am văzut. În fața odăii tale se găseau trei ucigași puternici gata să dea năvală. Theageni aleargă cu furie la unul dintre ei și cu o mîină de uriaș îi apucă sabia cu care îi ucide pe toți trei în fața mea; dă năvală mai apoi în odaia rigăi pe care-l găsește legat în fiare șapte dușmani trăgîndu-l să-l ducă la căpetenia lor, și pe toți șapte îi ucide în fața mea. De acolo fuge către locul pe unde au intrat dușmanii și unde cei mai mulți ședeau spre apărare, s-a repezit în ei ca un leu flămînd pe ușă, lovindu-i din toate părțile și rănind pe cine ajungea. Am văzut cu ochii mei, domniță, / cum au căzut acolo șaptesprezece din dușmani și ceilalți au plecat fugind cu frică mare. Acum se face praf să îi arunce afară pe cei uciși și să închidă spărtura prin care au intrat.

ARGENTINA: O, prea puternici zei, acesta este semnul unei izbînzii depline și al distrugerii dușmanilor noștri. Xantippa, te puteai gîndi că Theageni o să facă asta?

XANTIPPA: Mare lucru, domniță, o fată să aibă atîta bărbăție. S-o fi văzut, stăpînă, cît s-a luptat pînă a-nșfăcat sabia, pe urmă n-a avut nevoie să lovească a doua oară. Mie mi-a sărit inima din piept și tot nu-mi vin în fire.

ARGENTINA: Ce face oare tatăl meu?

XANTIPPA: De frică a rămas ca mort. Văzînd însă vitejiile lui Theageni și-a venit în fire și s-a liniștit, i-am dat în potir vin să-i treacă frica // [f.21r] și s-a culcat rugîndu-mă să-ți spun că avînd astfel de strajă n-ai cum să te-ntristezi. Iat-o pe Theageni.

THEAGENI: Nu ți-am spus eu domniță să nu te temi?

ARGENTINA: De unde-aveam să știu că lîngă mine am pe Heracles sau pe Ahile, stau și mă gîndesc că ești din neamul lor; de unde-atîta vitejie, cum se întîmplă ca-ntr-un trup ușor și gingaș să sălășluiască atîta cutezanță. Nu-mi încape-n minte.

THEAGENI: Stăpînă, eu mă trag din neamul prea viteazului Pyrus care-a așezat în Italia multe și mari trofee ale vitejiei lui și prin puterea lui chiar și Sicilia a tremurat de spaimă. Nu te mira că-ntr-o făptură firavă și fără vlagă se află atîta-nsuflețire. Căci firea își împarte-a sale bunuri fără deosebire oamenilor. Deși partea femeiască e slabă și fără putere totuși, n-o ține de tot departe / de darurile ei. Gîndește-te la-mpărății. Iată că Tomyris cu trei sute de mii de sciți l-a învins pe craiul Persiei și ca să vorbesc mai puțin, au fost multe femei cu nimic mai prejos în vitejia lor decît cei mai de seamă conducători de oști și de aceea nu trebuie să te miri de mine.

ARGENTINA *o ia în brațe și se îmbrățișează*: Ah, psihi mu, Theageni, pentru multe îți sînt îndatorată și pentru viața mea și pentru cîntea mea și pentru tatăl meu și pentru regatul meu, cum să te răsplătesc nu știu. Un lucru-ți spun și-l întăresc: că sufletu-mi e viu și bea aer pentru tine doar; noroc prea greu și fire nesimțitoare, de ce-ați făcut-o pe Theageni-așa?

THEAGENI: Stăpînă, mijește lumina zilei, e vremea așadar să-ți spun și eu // [f.22r] taine ale sufletului meu; ascultă așadar stăpînă, pînă-acum m-ai crezut Theageni fiica craiului Kleant; să știi că numele mi-e Polyarh și locuiesc aproape de rîul Eridan, păstrează-ntocmai tot ce mi-ai promis. Te las cu bine.

Scena a șaisprezecea

ARGENTINA: O, sărmana de mine! Sufletul meu a presimțit ceva. Ce bine-am înțeles că nu se poate să fie fată. Astfel de vitejie, așa pornire să ucidă-atîția, cum să fie cu puțință la o

ființă slabă? O, noroc, o fire, iertați-o pe una ce v-a dojenit din neștiință. Voi mi-ați trimis în brațe tot ce-am mai scump, singura mîngîiere și apoi ca și cum rău v-ar fi părut de dar, deodată mi l-ați luat. O, presimțiri vâlmașe ale inimii mele de unde-ați știut și-n taină mi-ați șoptit că Theageni e mîngîierea și-adăpostul meu. Ah, psihi mu, Polyarh, / mi-ai spus doar cum te cheamă, dar mi-ai ascuns cine-ți sînt părinții, care-ți este țara, starea, încît am ajuns să-mi fie drag unul ce nu știu de mi-e prieten ori dușman. Cu purtările tale evghenicești, cu sufletu-ți curat, cu minte bună și cu virtuți alese pari să fii născut cum se cuvine. Erou măreț. Dușman nu poate să-mi fie, că doar și-a pus viața-n luptă pentru mine ucigîndu-mi dușmanii. Orice-ar fi Polyarh, de orice stare și noroc, m-am hotărît să-mi țin de-a pururi iubirea pentru el. El o să-mi fie vas, cinste și singur adăpost, eu pentru sufletul meu nu pot să găsesc și inima îmi spune că nu sînt înșelată prin astă alegere.

Sfîrșitul actului întîi

ACTUL AL DOILEA

Scena întîi

Argentina și Xantippa

ARGENTINA // [f.23r]: Xantippa, ce face tatăl meu?

XANTIPPA: Mai doarme. Unde-i stăpîna Theageni?

ARGENTINA: Ah, Xantippa, să-ți spun o taină ce-o știu doar eu, poți s-o păstrezi?

XANTIPPA: Dacă eu, care te-am crescut și sînt în locul mamei tale nu-ți țin taina, atunci de datoria cui e s-o păstreze?

ARGENTINA: Și eu te recunosc de doică și de mamă și de aceea îți dezvălui toate tainele inimii: numai că ceea ce-am să-ți spun tu să păstrezi mai presus de toate tainele sufletului tău. Afl-așadar că Theageni, pe care ai văzut-o, nu este fată ci bărbat, Polyarh pe nume, mi-a spus azi dimineață și a dispărut îndată; ah, Xantippa, mi-e inima rănită de iubirea lui, și ce-i mai rău / e că nu-i știu nici neamul, nici țara și nici starea.

XANTIPPA: Stăpînă, din dragoste de zei prefă-te ca să nu-nțeleagă tatăl tău, adevărul nu servește la nimic, ai cădea pradă furiei lui pentru această făr'de lege.

ARGENTINA: Nu-i e ușor celui rănit rana să-și ascundă și nici celui supărat supărarea. O tulburare în simțiri, o bătaie strîmb-a inimii sînt de ajuns să dea-n vileag că suferi și nu mai poți vorbi.

XANTIPPA: Așa e precum spui; numai că cei înțelepți, cînd pătesc astfel, le pun pe seama altor pricini și le-acoperă cu meșteșug ca să înșele bănuiala celor mulți; uite-l pe tatăl tău că vine, ascunde-te cît poți să nu te dibuiască.

Scena a doua

Meneandru, Argentina, Xantippa

MENEANDRU: Cum ai trecut noaptea, fetiço? // [f.24r] N-am nici o îndoială că teama ți-a fost nemăsurată; eu, deși legat în lanțuri de fier, la tine m-am gîndit mai mult. Cînd am văzut-o însă pe Theageni că luptă cu ei cu atîta vitejie, mi-am luat grija de la tine; mi-a crescut inima de-ncumetarea ei; unde-i acum?

ARGENTINA *plîngînd*: Ah, tată, mi-am pierdut dragostea, suflarea, propteaua-inimii, a pierit deodată din fața mea.

MENEANDRU: Liniștește-te fetiță, nu mai plînge și nu fi supărată; nădăjduiesc ca după ce ieșim învingători să te bucur c-o nuntă-mpăratească, după care au să-ți dispară necazurile, singurătatea și pustiul.

ARGENTINA: E cu neputință, tată, să-mi alin sufletul; singura mea mîngîiere e Theageni; e lumina / ochilor mei... (*cade în nesimțire*).

XANTIPPA: Ah, stăpînă, ce-i asta? Rigă, din dragoste de zei, vino mai repede cu leacuri pentru leșin.

MENEANDRU *ajunge și o face să-și vină în simțiri*: Ah, fată dragă, ce lucru-ngrozitor îmi vād mie ochii? Vai, dacă nu-ți trece supărarea asta mi-e frică pentru viața ta; fie-ți milă, fetiço, de bătrînețea mea și de strădaniile făcute ca să te cresc, de chinurile și primejdiile ce le sufăr de-atîția ani doar pentru tine, de-aș găsi-o pe Theageni să ți-o aduc. Xantippa, ai tu grija ei, mîngîie-i supărarea să-și uite chinurile.

XANTIPPA: Cum poruncești; văd doar că Ariovazan aleargă-ncoa grăbit.

MENEANDRU: Du-te de-i deschide ușa, de i-ar fi cu bucurie venirea.

Scena a treia // [f.25r]

Ariovazan și Meneandru

ARIOVAZAN: Vin înaintea ta de bucurie plin și-aduc cu mine vestea cea bună a unei strălucite-izbînzi.

MENEANDRU: Te rog să nu-ți precupețești puterea și să-mi povestești de fir-apăr împlinirea așa cum ea s-a petrecut dintr-început pînă la capăt.

ARIOVAZAN: După ce-ai plecat, a doua zi Lycogen și-a dus oștirile către locul unde se afla împresurat Arhovrot. Acesta l-a zărit de departe și văzîndu-l îmbrăcat cu ale tale straie-mpărătești, crezînd că ești chiar tu, și-a-nchipuit nătîngul că are prada-n mîini. Și-a silit oștirea să vină la bătaie și cînd s-au adunat față-n față cele două oștiri dușmane s-a repezit el cu cinci sute din cei mai viteji și mai îndrăzneți oșteni călare și a căzut / cu furie mare asupra lui Arhovrot. Să fi văzut tu rigă ce săbii aveau, ce zgomot făceau, urletele se ridicau pînă la cer, cîmpul s-a umplut de stîrvuri, de muribunzi, de răniți și de oameni călcați în picioare. Îi vedeai cum se-njunghie-ntre ei fără socoteală. M-am îngrozit de tot de-atîta moarte, Lycogen înaintînd contra lui Arhovrot și luîndu-se la trîntă s-au îmbrățișat atît de tare că puțin a mai lipsit să se sufoce amîndoi. În sfîrșit, Arhovrot, strîngîndu-și toate puterile și ridicîndu-l pe Lycogen, l-a culcat la pămînt căzîndu-i deasupra.. Aducîndu-și toate oștirile să-și apere căpeteniile. Atunci, numai atunci răul a fost mare, moartea de asemeni a venit puhoi, s-au umplut de un morman de stîrvuri și Arhovrot și Lycogen că puțin a fost să nu se sufoce sub greutatea morților. La toate-aceste rele // [f.26r] și la această groaznică primejdie Arhovrot a hotărît să pună capăt războiului sau cu viața lui sau cu cea a lui Lycogen. S-a hotărît să-l sufoce pe la spate. Numai că, apăsător de greutatea stîrvurilor și temător pentru sine, a scos cuțitul și l-a înfipt în pîntecele lui Lycogen, l-a-puns în multe părți pînă sufletu-i mic

s-a hotărît și îndată moartea l-a împărțit în două și ar fi fost primejduit și Arhovrot dacă glasul lui nu-i îmbărbăta pe-ai lui și nu i-ar fi speriat pe ceilalți ce-au rămas fără căpetenie și nu i-ar fi gonit. Așa că au rămas și fără căpetenie și fără oaste să ne stea-mpotrivă, dar și dintre ai noștri au pierit mulți și vestiți. Astfel s-a sfârșit războiul.

MENEANDRU: Stăpînă a întregii sfinteî îndurări, mă rog și mă închin / în numele tău căci nu m-ai părăsit, ci chiar te-ai îndurat de mine deznădăjduitul. Și acum ce e cu Arhovrot?

ARIOVAZAN: Se zbate să-i găsească pe dușmanii care s-au împrăștiat pe ici pe colo, să le ia gărzile, să le răscolească adăposturile astfel ca ei adăpost să nu aibă spre a se aduna și a veni cu luptă contra lui.

MENEANDRU: Pe drept cuvînt e un conducător de oști plin de înțelepciune, toate faptele-i sînt împodobite de cumînțenie. Adevăr îți spun, un conducător de oști așa isteț și viteaz eu nu am mai văzut.

ARIOVAZAN: Dacă mă puneai pe mine în locul lui Arhovrot n-aș fi făcut cumva mai multe isprăvi?

MENEANDRU: Tu ești viteaz, dar n-ai înțelepciune, iar vitejia făr-de-nțelepciune e ca un trup lipsit de suflet; să nu te superi că grăiesc astfel. Un conducător de oști desăvîrșit are nevoie de amîndouă, // [f27r] trebuie să se fi născut cu ele, le vād desăvîrșite la Arhovrot.

ARIOVAZAN *pentru sine*: (de-ar ști cît de jignit mă simt de-aceste laude) Lipon, rigă e timpul să îmi dai răsplata ce mi-ai promis, așa cum eu te-am bucurat cu vestea cea luminoasă a izbînzii.

MENEANDRU: Ce ți-am promis eu n-am uitat și peste trei zile ai să te bucuri. Trei zile astea am de gînd să le închin zeilor, să fie doliu pentru sufletul celor ce și-au vărsat sîngele pentru țară; du-te de-l află pe-Arhovrot și strîngeți împreună toate trupurile celor uciși, atît ai noștri cît și dușmani; aceștia, deși oaspeți și vrăjmași sînt din aceeași țară și de-aceeași credință și vreau să li se facă serbarea de înmormîntare cu mare cheltuială și strălucire cu foc sfînt și toate celelalte ale sfinteî slujbe și apoi dup-asta am să petrec și-n cîntea libertății mele, după cum cu pompă am să mă țin și de făgăduială.

Scena a patra

Argentina și Xantippa

ARGENTINA: Ce flacăra e asta ce se ridică pîn-la cer? Ce glasuri plîns se aud? Dar zgomotul și tulburarea care umplu văzduhul?

XANTIPPA: Stăpînă, toate sînt de la războiul între frați, sînt glasurile celor omorîți în luptă.

ARGENTINA: Atîta moarte pentru mine? Vrednică de plîns îmi va fi starea, ce bine-am să mai văd eu, dacă așa mulțime îmi trimite blesteme și-anatemă? Oh, vai sărmana de mine, nefericită m-am născut și nefericită am să mor.

XANTIPPA: De ce stăpînă plîngi și ți-e milă de tine? Ce vină ai de-ți chinui atîta viața? De nebuni ce sînt și apucați au luat ei armele în mînă și s-au întovărășit s-apuce // [f.28r] care poate și regatul și pe tine. Au plecat din prostie mai degrabă decît din dorință de dragoste sau slavă, eu ție nu-ți găsesc nici o vină, ei sînt vinovați și ei sînt pedepsiți.

ARGENTINA: Ah, Xantippa, chinurile, bănuielele ce am nu se pot spune, sînt mari; cea mai rea și care mă duce drept la moarte e că bănuiesc că între-aceste trupuri ce zac zvîrlite e și acela al dragului meu Polyarh. Cum să fac, biata de mine, să află o veste aducătoare de moarte?

XANTIPPA: Stăpînă, în ziua cînd a plecat de-aici războiul se sfîrșise, cum să fie el printre morți?

ARGENTINA: Nu, Xantippa, în ziua cînd a pornit de-aici, în chiar aceeași zi s-a făcut vărsarea asta-ngrozitoare de sînge.

XANTIPPA/: Cum să ajungă el cale de zece ore ca să lupte? Scoate-ți din cap astfel de bănuială, stăpînă!

ARGENTINA: Pornirea lui de tînăr, vitejia lui-neînfrîntă, dorința lui nezdrobotă de război, încumetarea lui, toate l-au făcut să zboare mai iute ca un șoim, s-ajungă-n luptă, și luptînd a căzut pradă și el.

XANTIPPA: Stai și te gîndești la toate cele de care se teme și îți tremură sufletul. Eu îți spun sigur că el în lupta asta nu a fost; dac-ar fi avut acest scop, ar fi plecat și tu ai fi știut unde se duce. De aceea, în zadar ai bănuieli și ți-e milă de tine prin false și nevinse fantezii. Mă duc să poruncesc ce e nevoie pentru primirea prietenilor. Tu lasă-ți sufletul slobod de orice bănuială.

Scena a cincea

Meneandru, Ariovazan, Arhovrot și mărimi

MENEANDRU // [f.29r]: O, prieteni, tovarăși de arme. Azi trebuie să sărbătorim izbăvirea rigăi și a regatului precum și-a fiicei lui; Sicilia s-a-noit azi toată și binefacerea aceasta o are de la voi, apropiatii săi.

ARIOVAZAN: Noi, rigă, de la tine așteptăm ca fiecare să se bucure de premiile cuvenite vitejiei lui; asta ne e petrecerea și bucuria. Știi tu mai bine care ți-e datoria și făgăduința, mai mult nu spun.

ARHOVROT: Rigă, gîndește-te la rănila ce am, la viața ce mi-am primejduit pentru tine și cum că dacă eu lipseam...

ARIOVAZAN: Am fi fost pierduți și cît de mare a fost primejdia în care te-ai aflat și toate faptele-ți de vitejie le cunoaștem. Și eu dacă eram în locu-ți mai mari isprăvi făceam.

ARHOVROT: Lipsit de simțuri, de ce atîta-laudă-n fața rigăi? Pari să te crezi deasupra / celorlalți. Ți-am cunoscut și pîn-acum faptele de-ndrăzneală, de cîte ori ai fost tu la război, noi am stat liniștiți.

MENEANDRU: Nu v-am chemat aici ca să stîmniți ură și furie între voi; ajunge că sîntem într-un război între frați, ce nu mai ia sfîrșit; eu preamăresc și vitejia lui Ariovazan dar și înțelepciunea lui Arhovrot. Mă minunez și de libertatea mea, v-o datorez la toți și fiecare o să-și aibă cinstea după cum lucrează.

ARHOVROT: Dar, rigă, în timp ce povestesc faptele-mi de vitejie din cer și de pe pămînt, lăudărosul ăsta din rea pornire și răutate vrea să-mi taie vorba, să pară el deasupra celorlalți. Eu sau altul de ce să ne-nvoim așa? Știi doar că, cu credință și primejdie m-am pus în slujba ta, las dar judecata ta să-și facă datoria. // [f.30r]

MENEANDRU: Da, Arhovrot, le știu pe toate. Am simț pentru dreptate și nu vreau să rămînă nimeni supărat; du-te, Xantippa, ad-o pe fiica mea să se bucure și ea de ziua libertății. Eu, prieteni, nu mă-nvoiesc ca să domnească în inimile voastre răutatea. De dragul meu vreau să vă liniștiți și să vă aveți bine ca-nainte, astfel ca petrecerea să ne fie veselă și plină de bucurie. Rogu-vă așadar să vă-mbrățișați, să vă sărutați, să fiți prieteni buni ca mai-nainte.

ARHOVROT *pentru sine*: Eu să cad la pace cu acest varvar? Nu se poate; dar ce-mi pasă? Să mă prefac prieten și inima n-are decît să-mi fiarbă de furie. (*Se ridică, se îmbrățișează și scuipă să nu se deoache.*)

Scena a șasea

Meneandru, Argentina, Ariovazan, Arhovrot și toți ceilalți se ridică la venirea ei./

MENEANDRU: Șezi, fetițo, să ne bucurăm de libertatea noastră; iată-i pe prietenii alături luptători, mîntuitorii vieții noastre și ai regatului, așa trebuie să-i știm.

ARGENTINA: Numai ei au făcut ceva ca să ne mîntuiască? Pe Theageni de ce o uiți atît de lesne? De nu era -n palat, noi acum nu mai vedeam lumina zilei. Ei îi sînt eu mai mult îndatorată decît celorlalți.

MENEANDRU: Ai tu dreptate să îți amintești de ea; și cu adevărat, prieteni, ea a făcut fapte de vitejie mari și-ngrozitoare. Aicea noi pe Theageni n-o amintim pentru că nu ajută treburilor ce avem; că-i datorez viața să nu se îndoiască nimeni. Se întîmplă ca norocul tău să se numească Theageni și nu Theagenis¹. Noi ne-am adunat aici ca să ne bucurăm de prieteni cu daruri scumpe // [f.31r] și strălucitoare pentru Sicilia; atîta doar cer eu de la voi, Ariovazan și Arhovrot, să făgăduiți în fața mea că nu vă-mpotriviți și nimeni n-o să se plîngă de împărțirea darurilor ce-am să fac.

ARIOVAZAN: Jur, rigă, pe cinstea mea ca și pe viața mea că n-am să mă-mpotrivesc nicicum (știu doar că îi sînt ginere, ce-mi pasă?)

ARHOVROT: Și eu, rigă, mă jur pe cinstea mea, pe viața mea și pe chipu-ți sfînt să nu mă plîng de loc; (pentru sine) eu mi-am pus viața în primejdie, n-am nici o îndoială că Argentina e a mea.

MENEANDRU: Așadar, lui Ariovazan i-o dau pe Argentina de soție și mi-l fac ginere; te scoală, fiica mea, dă-i mîna.

ARGENTINA: Tată, eu nu mă-mpotrivesc poruncii tale, iată mîna mea, îl primesc de logodnic, te rog doar să / nu mă silești să mă grăbesc cu nunta dacă mai întîi n-o văd pe iubita mea Theageni.

MENEANDRU: Ce zici, Ariovazan, de dorința ei?

---

*deosebirea dintre cele două nume e aceea că primul e de genul feminin, cel de al doilea de genul masculin.

ARIOVAZAN: Și cum suferi, stăpînă, să-ți treacă timpul fericirii?

ARGENTINA: Fericirea mea-e-atunci cînd o găsım pe Theageni.

ARIOVAZAN: Trebuie s-arăt milă, nu vreau să o silesc, o las după cum vrea; făgăduiesc, iată, în fața voastră.

MENEANDRU: Aleg, iată, urmaș pe Arhovrot la tronul meu, să-l moștenească după moartea mea.

ARHOVROT: Rigă, darul tău ar fi trebuit să fie după măsură, ca și al lui Ariovazan, e mare pentru mine și mi-e teamă să nu dau greș (pentru sine) // [f.32r] mai bine Argentina, decît zece tronuri.

MENEANDRU: Înțelepciunea și iscusința ta sînt mari și știi ce-ai de făcut.

ARHOVROT: Da, dacă se poate schimba hotărîrea pentru daruri.

MENEANDRU: Nu, Arhovrot; hotărîrea e luată; pe Kleovrot îl iau arhistratig al casei mele, pe Aresten în senat, pe Mimant duce al Mesenei, pe Kleobul duce al statului, pe Kratisten conducător mai mare al puterii mele; oficiile-astea vreau să meargă prin moștenire și să fie de neatins.

Toate mărimile: Nu putem, rigă, să mulțumim așa cum se cuvine pentru vitejia și cuvîntul tău mărinimos; iată de ce sîntem siliți să fim mereu gata la ordinele tale sfinte.

Scena a șaptea

Argentina și Xantippa

ARGENTINA: Xantippa, n-ai putut să afli nimic de Polyarh?

XANTIPPA: Nimic, stăpînă; i-am iscodit pe cei trimiși de tatăl tău să-l caute și mi-au spus c-au dat ocol, au cercetat și peșterile din Sicilia și tot nu l-au găsit.

ARGENTINA: Ah, biata de mine, ce-am să fac? Ah, Xantippa, dacă în cîteva zile nu vine să-mi învie simțămintele-amorțite, mă pierzi; o, nesimțitoareo, nu-ți pare rău de mine? Nu mă mîngîi? Spune-mi dacă e să vină.

XANTIPPA: Stăpînă, mie mi se pare că o să vină peste cîtva timp, îmi dau seama din ultimele vorbe pe care ți le-a spus, adică să păstrezi ceea ce i-ai făgăduit.

ARGENTINA: Și mie mi se pare, dar o să-ntîrzie // [f.33r] oare?

XANTIPPA: Nu-mi închipui, dac-ar afla și de logodnă, cred c-ar veni pe dată să-ți dea curaj și să te întărească.

ARGENTINA: Sigur, de află de logodna mea, nu poate să-ndure și vine-ndată.

XANTIPPA: De unde știi, stăpînă, că nu-i aici, în loc necunoscut. A învățat să-și schimbe și numele și cine știe cum îl cheamă acum?

ARGENTINA: Ah, Xantippa, m-ai liniștit. Dacă chiar vrei să te iubesc, spune-mi mereu de Polyarh tot ce auzi. Minciuni chiar dacă-mi spui, sînt mulțumită, ajunge ca mereu să-mi sune în urechi numele lui.

XANTIPPA: Am să-ți urmez porunca; iată că vine-al tău logodnic, Ariovazan, și trebuie să ieși să îl întîmpini.

ARGENTINA: Deși-l urăsc, îl sufăr de dragul / lui Polyarh.

Scena a opta

Argentina și Ariovazan

ARIOVAZAN: Psihi mu, Argentina, e oare adevărat că-ți sînt logodnic? Să cred că-mi ești nevastă?

ARGENTINA: Să nu crezi încă și nici să nu-ți închipui, pînă cînd încă nu apare Theageni.

ARIOVAZAN: Asta știu, desigur, eu singur ți-am făgăduit; de ce nu-ți întorci capul să mă vezi? Ce ți-am făcut, sărman de mine, c-atîta mă urăști? Dacă am vreo greșală, spune-mi să mi-o îndrept.

ARGENTINA: Tot ce faci tu e demn de laudă, m-aș da în vînt de inima nu mi-ar fi dată lui Theageni.

ARIOVAZAN: Cu ce te-mpiedică Theageni să-ți vezi logodnicul?

ARGENTINA // [f.34r]: Mă-mpiedică tare și ades. De-ar fi fost ea aici, altfel ne bucuram și eu și tu.

ARIOVAZAN: Sigur, atunci m-ai fi iubit și repede s-ar fi făcut nunta cea fericită, chiar nu mă îndoiesc. Vreau să am grijă, atîta cît se poate, să fie găsită pentru ca fericirea mea să se desăvîrșească un ceas mai repede.

ARGENTINA: Dacă-mi dorești fericirea, grija să ți-o găsești c-un ceas mai repede, fă-te unealtă și mijloc al fericirii mele și-am să te privesc c-un ochi blînd.

ARIOVAZAN: Eu făgăduiesc să lucrez pentru tine și să-ți îndeplinesc dorința dacă și tu te prinzi deîndată să-mi aduci fericirea.

ARGENTINA: Acum eu nu pot să-ți făgăduiesc, nici nu sînt sigură c-o poți găsi pe Theageni; rămii cu bine.

Scena a noua

Ariovazan /

Nu pot pricepe de ce mă-ndepărtează-atît. Eu n-am nici o greșeală, atîta doar, sînt cam urît; o, zei, de ce nu mi-ați dat o frumusețe la fel ca Argentinei? De ce n-ați știrbit-o puțin pe-a ei ca să nu-și disprețuiască pețitorii? De fapt, așa cum a grăit un înțelept, mîndru lucru e frumusețea la femei. Neajunsul chipului meu se acoperă însă de sîngele regesc pe care-l am, de regat și de toate celelalte fericiri ce are-un rigă; așadar de ce să mă respingă? Poate că inima-i distrusă de durere că nu-i aicea Theageni căzut-a în tristețea cea mai mare, de aceea nici să vorbească nu vrea, nici să vadă pe nimeni, nici să se englendisească. Să cer eu așadar învoire de la tatăl ei să fac o petrecere regească, cu focuri bengaleze, să le // [f.35r] arăt în față lucrurile de bucurie și nevăzute, așa ca să se bucure și să se mîngîie domnița, și-astfel poate să întorc către mine inima ce mă alungă.

Scena a zecea

Argentina și Xantippa

XANTIPPA: Stăpînă, ia această scrisorică dată mie-n taină de hiliarhul Kleovrot.

ARGENTINA: O, ce fericire nespusă! Polyarh! Ah asud, simțămintele-mi moarte vin la viață. O, ce zi fericită! Du-te de-i spune lui Kleovrot să-i dea drumul la ceasul cinci din noapte în partea stîngă a palatului către locuința mea cea veche, acolo să-l aducă să-l întîlnesc.

XANTIPPA: Cum adică? Ai tu încredere în Kleovrot să-i spui așa o taină?

ARGENTINA /: Dragul meu îmi scrie că-i e prieten credincios și de aceea nu trebuie să fiu nici bănuitoare, nici să mă tem de el.

XANTIPPA: Stăpînă, eu îți sînt slugă și pun suflet pentru tainele ce ai. Te sfătuiesc să nu te-ncrezi așa ușor în orișicine.

ARGENTINA: Dacă Polyarh îmi scrie despre el, eu îl socot ca și pe Polyarh, și pentru că-i prieten îmi sînt totuna.

XANTIPPA: De multe ori în viață nu trăim bine nici cu noi înșine. Azi am un prieten, îmi dau și viața pentru el, mîine îi sînt dușman de moarte și cel pe care azi îl urăsc mîine îmi pare-a fi chiar frate.

ARGENTINA: Ce spui tu se potrivește unor oameni prost născuți și fără rost, nu regilor // [f.36r] și celor nobili care sînt statornici în prietenie și cînd îți dau cuvîntul mai bine uită de ei decît de prieteni. O astfel de purtare și părere se află și-ntre ei doi. Du-te-așadar și fă precum îți spun și nu-l bănuiești cu nimic pe Kleovrot. Fă-l să vină repede-napoi, nu pot să mai sufăr depărtarea.

Scena a unsprezecea

Ariovazan și Meneandru

ARIOVAZAN: Rigă, tristețea mea nu are margini.

MENEANDRU: De ce, iubite și mult dorite ginere?

ARIOVAZAN: Ieri m-am dus s-o caut pe Argentina și cu toate laudele ce i-am adus nici n-a-ntors capul să mă vadă. I-e inima foarte supărată pe mine și nu-nțeleg pricina. Datoria mi-am făcut-o așa cum se cuvine, m-am închinat să-i dau binețe așa cum se cuvine mărimii / ei, n-am folosit decît cuvinte-alese, i-am lăudat frumusețea și-nțelepciunea, nici nu s-a-ntors să mă privească.

MENEANDRU: Fetele se tem și-i țin departe pe logodnici, de aceea nu-ți întorc nici fața, rușinea ține doar o clipă, pînă își cunosc sortitul, pe urmă le crește și iubirea și dorința; fiica mea pare pierdută de dragoste pentru Theageni, de aceea respinge orice întîlnire sau vorbă. Dar nu-i nimic, în timp se drege.

ARIOVAZAN: Bine, dar dacă ceva o supără, cu ce o-mpiedică dragostea pentru Theageni să mă iubească și pe mine?

MENEANDRU: Nu știi oare că un suflet cînd se unește cu un altul rămîne nesimțitor la tot ce e plăcut și vesel și nu vede nimic în fața ochilor? Lasă orice închipuire deșartă și fără temelii, fata

mea nu te urăște cîtuși de puțin, e doar căzută în tristețe pentru Theageni.

ARIOVAZAN // [f.37r]: Rigă, ca s-o îmbărbătez, vreau zilele astea să dau petrecere pe cînte, unde voi s-apar grozav, tu să-i poruncești lui Arhovrot să păzească poarta domnească, să nu vină prostimea să facă supărare, neorînduială și să împiedice mașinăriile să meargă.

MENEANDRU: Îi dau poruncă, n-ai tu nici o grijă.

Scena a douăsprezecea

Argentina, Polyarh

ARGENTINA: Mult dorită și de bucurie zi cînd m-am învrednicit să-mi văd cu ochii iubirea arzătoare a inimii; chiar ești tu, Polyarh? Cît te-am dorit și cît am suspinat eu pentru tine.

POLYARH: Ah, stăpînă, de mi-ai cunoaște inima, ai ști ce chinuit am fost și cîte-am suferit ca să plec în țara mea. Dar o putere mai tare / decît magnetul mă trăgea vîrtos tot înapoi, astfel că n-am putut să merg-nainte; psihi mu, Argentina, tu ești puterea de neclintit care mi-a slăbit pornirea și m-a adus din nou aici.

ARGENTINA: Bine că mi-ai adus aminte de țara ta; tiran ce ești, Polyarh, atît de mult te-am îndrăgit că nu știu de-a mai fost pe lume asemenea iubire. Vai! Am îndrăgit pe unul ca tine, nici țara nu ți-o știu, nici neamul și nici starea, pentru că, plecînd, mi-ai spus doar cum te cheamă, m-ai pus pe gînduri și la bănuieli.

POLYARH: Ah, stăpînă, n-ai îndrăgit tu om de rînd, ci pe riga Galiei de sus și de jos și fiind eu mai presus ca tine, iubirea mă coboară și mă face să mă văd pe mine ca un gunoi în fața ta.

ARGENTINA: Ah, Polyarh, de ești astfel de rigă, cum să ne punem cununi?

POLYARH // [f.38r]: Nunta noastră nu e cu putință fără arme.

ARGENTINA: Ah, sărmana de mine, iar război? Iar să curgă sînge? Găsește altceva, fă armele să tacă. Dac-o iubești pe Argentina, nu face-asta.

POLYARH: Eu, plecînd acum de-aici, am să mă duc l-al meu regat, să înarmez putere multă și să vin la tatăl tău cu pace.

Nădăjduiesc să îl înduplec să se supună dorinței mele și să protimisească un împărat al Galiei unui duce de Savoia; dar dacă al-tău logodnic Ariovazan se va împotrivi cererii mele și dorinței tatălui tău, atunci cu neputință arme să nu metahirisesc. Eu așa mă gîndesc c-o să am parte de tine.

ARGENTINA: E bine și așa și-mi place, dar dea cei nemuritori să se termine totul fără împotrivire de la Ariovazan./

POLYARH: Ariovazan, stăpînă, e un nebun fudul. Se gîndește poate să nu-nfurie pe cel care asudă să-i ia zeița mult iubită.

ARGENTINA: Cum se termină ce vrem noi? Eu nu aș vrea nici arme și nici război.

POLYARH: Poți tu să nu vrei de-alde astea, dar altfel pe Polyarh nu poți să-l ai.

ARGENTINA: Dacă hotărăști astfel, du-te mai repede să-ți iei arme și să te-ntorci, ce-o fi o fi. Oștirea ta și a lui Ariovazan o să se-nfrunte-n războiul vostru.

POLYARH: Chiar așa stăpînă; ai să te miri de-atîta slavă și înălțare ce-o să mă-nsoțească. Lumea întreagă o să se tulbure de pregătiri și atunci ai să mă vezi cît sînt de fioros cu toți. Eu am oștiri nu necuvîntătoare ca // [f.39r] cele din cetate, cu oameni mari și înfricoșători și asta fac numai și numai pentru mîndria ta și pentru dragostea ce ne-a unit.

ARGENTINA: Vreau să mă-ncredințezi și să-mi spui sigur, cu hotărîrea ta cea de pe urmă, cît să aștept eu pregătirea asta cumplită?

POLYARH: Așteaptă cu sorocul de șaptesprezece luni; și dacă nu m-arăt la timpul potrivit, poți ca prin Kleovrot să trimiți om să mă caute. Ține-ți curată dragostea, din ea trăiesc doar inimile noastre. Te las cu bine.

Scena a treisprezecea

Polyarh și Kleovrot

KLEOVROT: Drum bun, Polyarh. De trei zile te caut să-ți povestesc ce renghi i-a jucat Arhovrot lui Ariovazan. Cînd ai plecat de la domniță, unde-ai petrecut atîtea zile?

POLYARH /: Ah, prea iubite Kleovrot, de trei zile aștept în port să plec în țara mea și nu mai vine vremea. Vremuri potrivnice nu se-opintesc să stea în calea fericirii mele; să-mi povestești totuși te rog noua întâmplare dacă e vrednică de-auzit.

KLEOVROT: Nu numai vrednică de auzit, ci și de râs și caraghioasă. Ariovazan, dorind să mîngîie inima îndurerată a domniței și să o cheme spre iubirea lui, a cerut voie de la tatăl ei să facă o petrecere la care s-arate lucruri neasemuite și minunate. Împodobit-a așadar cu țesături din aur, în forma cerului, și pereții și acoperișul și ferestrele, fulgerînd tot palatul cu nesfîrșită vărsare de lumină. Ca să nu aibă piedici de neorînduială, ca să-și atingă scopul, l-au pus la poarta domnească pe Arhovrot // [f.40r] să-mpiedice mulțimea să intre. El, apărîndu-l pacoste, fiindu-i și dușman și uneltitor și nebun de mîndru, a lăsat mulțimea să intre nestingherită în palat, zicînd că nu-i poate opri năvala. S-a strîns atîta lume că din îngrămădeală n-a mai putut nimeni să miște, și înțelegînd că Arhovrot a făcut-o ca să-l rușineze, s-a lăsat doborît de mînie fără minte, a adunat toate mașinăriile și a plecat plin de furie și rușine.

POLYARH: Caraghios renghiul lui Arhovrot, destul de tare mă bucur în sinea mea, și eu-l urăsc ca pe un dușman în ale dragostei și nu-i vreau binele. Să știi, prea bun al meu prieten, că plec drept spre regatul meu, să pregătesc putere mare / și oști puzderie, nu atît pentru război cît pentru cîtare-afară, în âst fel să vin s-o cer pe Argentina de la Meneandru și dacă cineva-mi stă-n cale, am să iau arme să mă apăr. Ca prieten ce-mi ești și frate, te rog ai grijă de domniță ca hiliarh al palatului ce ești, să-i mîngîi supărarea cînd nu sînt eu aici și să-mi spui ce se petrece. Și vreo scrisoare de trimit, ai grijă tu singur să i-o duci căci, în altul nu mă-ncred. Acum îți văd eu și prietenia și dragostea; cînd se sfîrșește povestea mea, știu cum să te răsplătesc. Rămîi cu bine.

Scena a paisprezecea

Ariovazan și Xantippa

ARIOVAZAN: Xantippa, ce face iubita mea domniță?

XANTIPPA: De supărare și de chinuri, nici să mănînce // [f.41] nu vrea, nici să vadă oameni.

ARIOVAZAN: Multe-mi povestești tu mie; pentru Theageni atîta supărare și atîtea lacrimi? Chiar nu mă duce mintea; te rog Xantippa, ce face fiul tău pe lîngă rigă?

XANTIPPA: E în straja lui.

ARIOVAZAN: Eu dacă-ș ști că Xantippa mă are la inimă și i-e milă de chinurile ce-ndur, fiul ei ar avea cinstirea cea mai mare din regatul meu.

XANTIPPA: De unde vezi, stăpîne, că eu nu te iubesc și nu iau parte la suferința ta?

ARIOVAZAN: Ah, stăpînă Xantippa, dacă m-ai fi iubit și ai dori să fii tu fericită și cu fiul tău, ar trebui să-mi scoți din suflet bănuielile care mă rod.

XANTIPPA: Ce chinuri nu te lasă-n pace și care bănuieli / te scurmă? Spune-mi-le mie și dacă le știu leacul, fii sigur că ți-l dau.

ARIOVAZAN: Ura și depărtarea domniței. Vreau să știu pricina.

XANTIPPA: Ah, stăpîne, îmi ceri lucruri peste putință.

ARIOVAZAN: Să știi, Xantippa, că eu am pentru tine o iubire plină de multă cinste așa cum se cuvine îndeobște numai unei mame. Pricina e aceea că semenii mult cu ea, chiar sînteți aidoma. Uite-i chipul, îl țin la piept. Să-nțelegi din el cît mi-e de dragă, pricepe însă că e deopotrivă cu tine la caracter, la trup, la toate semnele ce are, fără deosebire.

XANTIPPA: Chiar așa, stăpîne, îmi pare că-s chiar eu, vai ce lucru ciudat mi-e dat să văd; știam eu că oamenii seamănă // [f.42r] între ei dar sînt și diferiți. Eu nu văd nici o deosebire între mine și chipul zugrăvit.

ARIOVAZAN: Iată că eu ți dau în dar lucrul acesta neprețuit și de mare cinstire și vreau ca de azi încolo să-mi fii mamă de suflet. Ia și aceste daruri prețioase și rare ca semn al dragostei ce cu prețuire ți port; diamante cum nu s-au mai văzut, și dacă povestea mea se sfîrșește cu bine și datorită ție am parte de Argentina, pe fiul tău îl fac conducător mai mare al oștirii regești.

XANTIPPA: Părerea ta bună despre mine, stăpîne, și bunătatea ce-mi arăți sînt fără margini; și mă-ntreb cum să-ți dovedesc recunoștința mea și cum să ți-o arăt.

ARIOVAZAN: Nu-mi datorezi nimic, eu te-am făcut mamă de suflet, tot ce fac, fac din datoria unui fiu; datoria ta e să mă iubești și să arăți tot zelul cuvenit de la o mamă spre cinstea fiului.

XANTIPPA: O, fiule; lucrurile ce-mi ceri, că m-ai ales să-ți fiu de suflet mamă, le primesc cu toată bucuria. Să fac ceea ce dorești... ah, mi-e teamă, mă pun în primejdie, sărmana de mine.

ARIOVAZAN: Ai tu un fiu ca mine / și ți-e frică de primejdii? Dacă rămîi aici, sigur că trebuie să te temi. Scopul meu însă este să te duc la mine în regat, acolo să te fac mama mea, să ți se-nchine toți ca la o regină; de ce să te mai temi tu oare? Las' la o parte temerile ce inima ți-o tulbură, cît trăiesc fiu îți sînt, nu e cu putință să te las să ți se-ntîmple rău.

XANTIPPA // [f.43r]: Vorbele tale, făgăduielile, cinstirile, darurile, mărinimia ta, mă fac să îmi găsesc porniri de mamă spre cinstea și fericirea ta.

ARIOVAZAN: O, prea scumpă mamă, vreau să sărut mîna ce m-a crescut, m-a dezmiardat și m-a hrănit la sîn. Eu nu te cred mama mea de suflet, ci mamă-adevărată și dau semn de aceasta sărutîndu-ți cu prețuire mîna. (*o îmbrățișează și ea îl îmbrățișează pe el*)

XANTIPPA: O, fiule, te plîng pentru starea ta proastă și de jale; așa cum te gîndești tu e cu neputință să ai de Argentina parte. Sufletul și inima ei sînt închinat, tot așa și simțirile lui Polyarh care s-a prefăcut cu numele de Theageni; e cu neputință să-și dea inima altcuiva, iată pricina pentru care de dînsa te îndepărtează. Presupusa Theageni a stat destule zile cu ea-n turn mîncînd / și dormind împreună (o lua, sigur, drept fată). Pînă-ntr-o zi cînd inimile li s-au aprins de-o dragoste nebună și e acum cu neputință sufletul să i se mai încălzească de altă dragoste. De aceea te sfătuiesc, ca fiu ce-mi ești, să te gîndești la altceva ca să o faci a ta, altminteri ești pierdut. Mă duc c-am întîrziat, intră la bănuieli domnița. Ține în taină cele ce ți-am spus. Te las cu bine.

Scena a cincisprezecea

ARIOVAZAN: O, vai de tine, Ariovazan! Dacă cea pe care o iubești iubește pe-altul și de tine n-are știre, ce nădejde să mai ai. O, dragoste oarbă, de ce să mă aduci în stare să nu mai fiu stăpîn pe mine? Eu fără ea nu pot trăi; ce-i de făcut? Să folosesc puterea, s-o iau cu sila în regatul meu? Mi-e teamă și nu pot să mă gîndesc; căci Meneandru și cu Arhovrot pot să mă urmărească cu oștirea lor și pot să-mi pună în primejdie viața; // [f.44r] să folosesc înșelăciunea, s-o aduc cu momeală, o să îmi spună lotru, hoț și-

apucător. Ce să fac? Dacă-mi văd visul cu ochii, spună cine ce-o vrea. Dacă-o aduc în regatul meu, n-au decît să vină după mine să mă urmărească. Dacă primeccu-nșelăciune un dar ca ăsta, nu e rușine, chiar darul poate să facă din categoriseli laude și preamări; așa că dacă îmi trimit oștirile și toată armata în Savoia și țin numai opt sute din oștenii mei cei mai viteji, îi duc pe domniță și pe Meneandru, pe Arhovrot și Kleovrot fără oștirea lor pe malul mării unde se vor afla pregătite trei din catergile mele și mințind că arunc la apă o catergă nouă și drept am să le arăt lucruri minunate și grozave focuri bengaleze. Făcînd aceasta, am să-i am gata pe oștenii care s-o înșface / pe domniță și s-o aducă în caterga mea, iar eu am să o pornesc deîndată către regatul meu; îmi place-așa, am să fiu fericit. În felul ăsta îmi îndeplinesc dorința și scap de atîția dușmani întru iubire.

Scena a șaisprezecea

Meneandru, Argentina, Arhovrot, Kleovrot, Ariovazan pe malul mării cu corturi și cu caterga care va fi pusă pe apă.

KLEOVROT (*în taină către Arhovrot*): Ah, Arhovrot, se duce domnița, am pierdut-o. Mai înainte i-am auzit pe oștenii lui Ariovazan vorbind între ei în limba lor despre dragostea domniței și înțelegînd ce spun am priceput că ne aflăm în primejdia cea mai mare.

ARHOVROT: De aceea pîrdalnicul l-a mînat pe rigă să nu ne-aducem oastea, ci doar străjile; // ne iată cu mîinile goale la primejdie. Ce să facem noi acum, Kleovrot? În puține ceasuri el își săvîrșește uneltirea, n-ar fi trebuit să ne încredem în vorbele acestui varvar.

KLEOVROT: Știi ce m-am gîndit?

ARHOVROT: Nu, spune-mi.

KLEOVROT: El își săvîrșește uneltirea la două ceasuri din noapte, mai avem vreme, alerg eu la străjile de prin prejur și trimit cîta oștire pot, povestindu-le despre cucă, de primejdia rigăi și-a domniței, de acolo merg drept la straja domnească să fac ca un torent oastea domnească și pe-a ta să vină-ncoace. Eu mă duc, tu dă-i în taină de știre lui Meneandru și el s-o facă pe fata lui să se prefacă bolnavă, eu am să-l pun pe doftor să întărească ce zice ea și în ăst fel ne slobozim din mîinile / varvarului.

ARHOVROT: Ai gândit bine și cum se cade; aleargă dară cât mai repede, iar eu dreg lucrurile-aici cum se cuvine.

Scena a șaptesprezecea

*Meneandru, Arhovrot, Argentina, Ariovazan,
doctor al lui Meneandru și al lui Ariovazan*

MENEANDRU: Ce-nvălmășeală se-ntîmplă în oștirea lui Ariovazan?

Ariovazan iese din cort ca să potolească zgomotul, ARHOVROT intră din altă parte și zice: Află, rigă, că sîntem pierduți; am știre că Ariovazan îți pune în primejdie și viața și regatul și fiica și de aceea te-a înduplecat să nu-ți aduci oștirile, ca noi să nu fim gata și să n-avem arme și astfel cu ușurință s-o înșface pe fiica ta și să plece. Iar dacă i te-mpotrivești, vrea să te jertfească, la două ceasuri din noapte o să facă treaba. Kleovrot // [f.45r] m-a încredințat așa și-a alergat la străjile de prin prejur și la cea domnească, să trimită înaintea lui cîte oștiri e-n stare.

MENEANDRU: Ah, am înghețat de spaimă.

ARGENTINA: Îmi dau sufletul.

ARHOVROT: Nu te teme; domnița să se prefacă că-i bolnavă și să-ncercăm astfel să-l înșelăm pe ticălos, păcălindu-l pe cel ce păcălește înainte să bage de seamă și pînă ne vine oștirea.

MENEANDRU: V-ați gândit foarte bine; bravo înțelepciunii ce-o arăți tu, Arhovrot; fiica mea, tu să te prefaci bolnavă ca să te slobozi și pe tine și pe mine din primejdie.

ARHOVROT (*pentru sine*): Așa îl pedepsesc și îi zădărnicesc jocul, să nu mai fie netrebnic și cleветitor.

ARGENTINA: / Ah, tată, ce durere-ngrozitoare mă sfișie-n măruntaie? Îndurați-vă, zei mari, tu ți-ai pierdut copila, lumina ochilor... (*leșină*).

MENEANDRU: Voi ai casei și voi străini, veniți în ajutorul meu! Ariovazan, vino, se duce fiică-mea, îți pierzi logodnica; nefericit tată mai sînt!

ARIOVAZAN: Ce vaiete sînt astea?

MENEANDRU: Ah, Ariovazan, fiică-mea moare de-o durere de pîntece, vino!

ARGENTINA: Ah, acum îmi dau sufletul! De mine sărmana vă-ndurați; tată, pregătește carul să mă duc să m-odihnesc; of, nu mai pot. Mă ucide durerea; sufletul... (*leșină iar*).

ARIOVAZAN: Așteaptă, domniță, să-mi aduc doctorul să te vadă.

MENEANDRU: Chiar dacă vine doctorul aici, nu poată s-o vadă, trebuie să meargă-n pat să se-odihnească și acolo să facă doctorul cele cuvenite. // [f.46r] Pregătește carul !

ARIOVAZAN: Așteapt-o clipă, rigă, să cugete și doctorul, pe urmă să se ducă.

ARGENTINA: Oh, vai sărman' de mine. Tată, nu ai milă? Dumă în pat să m-odihnesc, nu vreau alt doctor decât pe-al meu să-mi vadă bătaia inimii.

ARIOVAZAN: Și iatrul meu e învățat și știe meserie, nu-i cu nimic mai jos decât al tău. Iată-l că vine.

DOCTORUL numără bătaile inimii: Eu nu văd nici un betesug aici; inima-i bate foarte bine.

ARGENTINA: Oh, oh, ce ucidere, nu mai pot, chiar mor.

Ajunge doctorul rigăi și Kleovrot cu oastea.

DOCTORUL RIGĂI: Stăpîne, e-n primejdie. Ah, dacă îți iubești copila, acum pe loc trebuie s-o duci în / pat s-o cercetez.

DOCTORUL LUI ARIOVAZAN: Scuze, senior, nu are nici o boală. E bine sănătoasă, te uită cum îi bate inima.

DOCTORUL RIGĂI: O, varvarule, om fără' de știință, nu mă pricep eu cum bate inima, tu mă-nveți pe mine? Rigă îi e viața-n primejdie.

MENEANDRU: Aduceți carul, puneți-o în el și să se ducă!

ARIOVAZAN: Nu, n-o las; fiica ta n-are nimic.

MENEANDRU: Ariovazan, ajunge, ți-am înțeles eu socoteala; acum pe loc să-ți ei tu tălpășița, nu vreau să mai adaști. Arhovrot și Kleovrot, stați aici cu oastea voastră și dacă mâine-n zori nu pleacă, nu pierdeți vremea, loviți-l... (*pleacă*).

ARIOVAZAN: Ah, m-a prins, de-aș ști cine // [f.47r] e trădătorul care m-a dat în vileag să-mi vărs pe el furia și mînia. Taina asta o știam doar eu și cu oștenii mei; ei m-au trădat? Nu cred. Pe cine să bănuiesc? Cui să mă plîng? Nu știu; dacă norocul stă în contra omului, cine să i se-mpotrivească? Ce să fac, sărac de mine, dacă n-am parte nici de puțină fericire de a iubi din ochi, pierd și numele de logodnic și sînt îndepărtat cu hulă și amenințări. Să mă pun împotriva atîtor

oameni, nu pot. Să stau aicea pînă mîine, mi-e în primejdie viața; ah, ce nenorocire nesuferită, ce-ntorsătură neașteptată, ce-nvingere de necrezut a scopurilor mele; nu așa trebuia să mă port. Lucrul rămîne așa cum este, în zadar chem norocu-ce-am avut, greșelile oamenilor mari nu se-ndreaptă și n-au iertare. Să-i scriu lui Meneandru /, pricinile și scopul pentru care am făcut tot ce-am făcut și la noapte am să plec în țara mea în liniște și pace, s-o uit pe-aceea care pe-altul iubește, din care pricină și poate i-a pierit înțelepciunea.

Sfîrșitul actului al doilea

ACTUL AL TREILEA

Scena întâi

Meneandru, Arhovrot, Argentina

MENEANDRU: A plecat proclatul și vicleanul.

ARHOVROT: Rigă, în această noapte plecînd, mi-a trimis scrisoarea asta ca să ți-o dau... *(Ia scrisoarea pe care citind-o se îndreaptă cu furie către fiica lui).*

MENEANDRU: Argentina, voinței mele te opui și nu ai nici o lege, ce nesimțire este aceasta ce-mi făcuși?

ARGENTINA: Ține-ți mînia, tată, ce s-a întîmplat?

MENEANDRU: Citește scrisoarea asta, vicleano! // [f.48r]

„Meneandru, de-am făcut vreo greșală, fie ea și mică, ca să o am pe fiica ta, a fost din datorie de logodnic și iubit. Norocul nu mi-a surîs în socoteala mea; îi mulțumesc că m-a scăpat de-o mireasă ce-l iubește pe Polyarh care sub numele de Theageni a stat cu ea închis destule zile precum știi; întreab-o pe Xantippa ca să fii sigur; rămîi cu bine....”

ARGENTINA: Dar, tată, Xantippa minte; dacă ea poate să arate asemenea diavolie, n-ai milă de sînge din sîngele tău? Apoi dacă a recunoscut-o pe Theageni în Polyarh (ah) de ce n-a venit să-ți spună? I-a fost mai drag Ariovazan decît tine? Bănuiesc, tată, că a primit daruri și făgăduieli mari de la el și ca să-l mulțumească a ticluit o astfel de minciună necinstindu-mă pe mine; n-am liniște pînă nu te duci în odăița ei să cauți. / Nădăjduiesc că-ai să afli darurile ce le-a primit.

MENEANDRU: Iată, mă duc, de nu găsesc nimic, să știi că dragostea mea de părinte de lingă tine pleacă.

ARGENTINA: Fă ce vrei, sînt pregătită.

Scena a doua

Meneandru, Xantippa, Argentina

MENEANDRU: Xantippa, ia-o pe fiica mea și mergeți în odaia cea mare pînă cînd mă-ntorc.

XANTIPPA: Iată, plec. (*către sine*) Care-i pricina oare? Ah, am multe bănuieli. Dar dacă mă gîndesc, bine-ar fi să îmi iau tălpășița.

MENEANDRU: Lucrurile-astea unde le-ai găsit, Xantippa? Cine ți le-a dat?

XANTIPPA *tremurînd*: Astea... mi le-a dat... Ariovazan în dar cînd s-a logodit cu stăpîna mea și mie mi-a făgăduit să mă facă mama lui de suflet // [f.49r] iar pe fiul meu arhistratig în oastea lui crăiască, dacă-și atinge țelul.

MENEANDRU: Atîtea daruri și așa de scumpe cum nu s-au mai văzut, nu e prea mult pentru Xantippa?

XANTIPPA: Măreț și iubitor de slavă, toate astea erau nimic pentru el.

MENEANDRU *furios*: Sînt mai prețioase decît un regat, tu zici că pentru el erau nimic? Am înțeles. Du-te-n chilia ta și nu te mișca de acolo pînă nu-ți dau semn.

XANTIPPA *către sine*: Ah sărmana de mine, inima mi-e tulburată și teamă mi-e că-s prinsă.

MENEANDRU: Fără dreptate, fată, m-am înfuriat pe tine, și puțin mai lipsea să mă pornesc din furie să fac ceva necugetat. Cum să mă port cu ea, și ce să fac?

ARGENTINA: Ce să faci? Mai întrebî? Dacă ea rămîne-n viață poate să mă trădeze iar. Crăiasca cînte nicicînd nu se răscumpără cu altceva decît cu sînge; tocmai ce i se cuvine.

MENEANDRU: E cineva aici? (*iese o strajă*). Ia potirul ăsta, du-te și dă-l Xantippei să îl bea și spune-i că-i răsplata cînte crăiești.

XANTIPPA: Din dragoste de zei, du-mă la riga să-mi dovedesc nevinovăția; oh, biata de mine; blestemat fii Ariovazan, tu și darurile tale și clipa cînd te-am cunoscut, se duc și viața și fiul și domnița. Bea otrava și moare.

Scena a treia

Grădină cu felurite flori și arbori *Meneandru și Arhovrot*

MENEANDRU: Arhovrot e multă vreme de cînd te afli împreună luptător și prieten în slujba crăiei mele; tare mă mir de vitejia și de-nțelepciunea ta de aceea te-am ales moștenitorul tronului; am uitat însă // [f.50r] să te-ntreb unde ți-e țara? Care ți-e starea și cine-ți sînt părinții? Acuma mi-a venit în minte și vreau să-mi pliroforisești perierghia.

ARHOVROT: Rigă, pe lîngă celelalte obiceiuri ce le au, africanii îl au și pe acesta. Nicicînd în loc străin nu își dezvăluie nici starea nici părinții; o fac din adîncă-nțelepciune pentru siguranța vieții lor, bănuind că și craiul lîngă care stau o fi avut pricină de vrăjmășie cu tatăl lor. Ținînd el în inimă mînie, va să se răzbune pe urmaș, de aceea își ascund pe cît pot starea.

MENEANDRU: Că nu se gîndesc rău; numai că eu cu nici un crai din Africa n-am avut nici o pricină de vrăjmășie, ba chiar mi-s prieteni buni, uneori apărători și binefăcători, aș vrea vorbelor mele să le dai crezare. Pun chezășie dragostea ce-ți port./

ARHOVROT: Cum pot eu să nesocotesc datinile țării mele, pecetluite cu jurăminte sfinte?

MENEANDRU: Îți jur eu jurămint de spaimă și mai mare, și-ți dau cuvîntul meu că n-am avut nici o pricină de vrăjmășie cu tatăl tău. E pentru ce-ai făcut, pentru iubirea ce-ți port și îți făgăduiesc că vine din străfundul inimii mele.

ARHOVROT: Ajunge să afli că sînt fiu de crai din Africa, mai mult nu cerceta, nu pot să-ți fiu pe plac.

MENEANDRU: Mic-mi ajunge și atît. Ești crai? Mai mult nu cercetez.

ARHOVROT: De fapt ce e? De ce atîtea căutări pentru obrazul meu?

MENEANDRU: Nu pot să-mi ascund țelul; de aceea-am hotărît să îți dezvălui ceea ce am în suflet; dat fiind că Ariovazan s-a arătat nedemn // [f.51r] de-a mea bunăvoință, stîrnindu-mi furia cu faptele-i urîte, am hotărît pe tine să te las moștenitor și să mi te fac ginere.

ARHOVROT: Stăpîne, darurile tale sînt neasemuite.

MENEANDRU: Virtutea și cu a ta înțelepciune ne-au adus aici.

ARHOVROT: Dar dacă Ariovazan...

MENEANDRU: N-ai tu grija lui, avem noi oști destoinice care în mîna ta vor fi nebiruite. N-ai teamă chiar de loc, vino cu mine la fiica mea să săvîrșim logodna.

ARHOVROT *către sine*: O, dulce norocire, eu ginere lui Meneandru? Eu să mă bucur de aceea a cărei frumusețe a răpus mulțimi? O fericire, o bucurie ce sînt pe tine Arhovrot! Pare că norocul se-nclină către mine. Nu mi-e teamă să se-adeverească fals căci soarta s-a oprit în loc.

Scena a patra/

Meneandru, Arhovrot, Argentina

MENEANDRU: Fiica mea, pentru că Ariovazan s-a arătat nedemn și de iubirea și de grija mea crăiască, iată că azi aleg ca ginere pe Arhovrot; știi ce primejdii a-nfruntat pentru tine, e tînăr, frumos, cu merite, în scurte vorbe așa cum îl doream de la-nceput. Acum el e logodnic și moștenitor.

ARGENTINA: Arhovrot, tată?

MENEANDRU: Da, nici el nu-ți place?

ARGENTINA: Ah, îmi dai de soț un african, a cărui naștere, țară, stare și rang ne sînt necunoscute. Și dacă află-așa, fiara sălbatică e-n stare să-l înfrunte cu arme. (*ah, ce mult întîrzie Polyarh*)

MENEANDRU: Ție nu-ți pese // [f.52r] nici de rangul lui, nici de Ariovazan, sînt sigur că e un crai din Africa. Ne sînt prea bine cunoscute atît înțelepciunea cît și cutezanța lui. Dacă vine Ariovazan, o să-i țină piept și necinstindu-l o să-l împingă înapoi. Tu-i ești datoare mîna ta și să iei de la el inelul în semn al logodnei, mai mult nu cerceta.

ARGENTINA: Ca să dau ascultare poruncii tale părintești, iată îi dau mîna și îl vreau doar ca logodnic. Cînd am să mă lepăd de frica de Ariovazan pe care-o port în suflet și-am să fiu sigură de starea lui, atunci am să-l primesc ca soț.

MENEANDRU: Ce vorbe-s astea? Ce fapte demne de dispreț faci tu?

ARHOVROT: Rigă, fiica ta gîndește cu înțelepciune. Ziua nunții trebuie hotărîtă, eu nu mă-nsor dacă înainte nu-mi văd părinții, să am binecuvîntarea lor; în toate scrisorile ce-mi scriu, citesc atîtea

blesteme și jurăminte către zei dacă mă-nsor în loc străin fără de vrerea lor. Deci după ce merg la ei / și iau binecuvântarea lor și venind înapoi am să fac cunoscut și către voi care mi-e rangul și care mi-e născarea. Atunci să facem noi și fericita nuntă.

MENEANDRU: Ah, Arhovrot, ai să întârzii mult povestea asta. Dacă ți se-nvoiesc părinții bine, dacă nu se învoiesc, ce te faci? Să am eu iar războaie și-apostați?

ARHOVROT: Nu te teme, nu întârziu; cât de departe de aici e Africa, știi doar, iute se zărește din locul-ăsta. Părinții își vor da consimțământul când vor afla cât e de frumoasă zeița la care mă voi închina. Apostazii n-o să se iște, i-am smuls din rădăcini pe apostai, n-au cum să mai răsară.

ARGENTINA *pentru sine*: Ah, ce mult întârzie Polyarh.

MENEANDRU: În trei zile să pornești spre țara ta, să iei binecuvântare de la părinții tăi și să vii cât mai repede, să nu se mai ivească vreo piedică... Pleacă.

ARGENTINA *singură*: Ah, psihi mu, Polyarh, cum poți tu s-o vezi pe cea // [f.53r] care trăiește pentru tine cum se logodește cu unul și cu altul în timp ce tu te-omori cu pregătirea hrănind visuri deșarte. Ah, făgăduiala c-ai să vii s-a dus și nici n-are valoare. N-am eu nevoie nici de pregătiri, nici de slavă; te vreau pe tine doar, cea mai dulce-ademenire a dorințelor. Dacă-n câteva zile nu ajungi, psihi mu, mă pierzi de tot din lume. Pentru că tata mă silește să-l iau pe Arhovrot, eu m-am hotărât să fiu credincioasă dragostei tale, așa că Hades îmi va fi soț, pat de nuntă groapa. Când ajungi în loc de dorinți la deznădejde, viața e tiranie iar moartea libertate. De ce stau să mă plîng de visuri deșarte, copile? Arhovrot azi o să plece-n Africa, trebuie și eu să îl trimit pe Kleovrot cu o scrisoare la Polyarh, să știe dinainte de venirea lui Arhovrot, și atunci când vine, norocul și zeii, îndurându-se de chinurile noastre, ne vor ușura./

Scena a cincea

Argentina și Kleovrot

ARGENTINA: Ai auzit cele întîmplate Kleovrot.

KLEOVROT: Le-am auzit, stăpînă, și nu pot să îți spun cât de mîhnit sînt. Nu mai am nici o nădejde să vină; mii de gînduri negre dau tîrcoale sufletului meu.

ARGENTINA: Ah, Kleovrot, sufletul meu se teme și are bănuieli că-i o capcană și asta venită să ispitească fecioria-mi nepătată. Dacă ar fi așa cum a spus el că este, pînă acum trebuia să fie aici. Biata de mine, în zadar mi-arunc privirea zilnic către mare. Kleovrot, ce mă sfătuiești să fac?

KLEOVROT: Să nu ai îndoieli asupra lui, eu îl cunosc, îi cunosc regatul și părinții, de astea toate să nu te îndoiești, eu sînt chiar sigur. Habar nu am însă care-i pricina pentru care-ntîrzie.// [f.54r]

ARGENTINA: Știi ce mă gîndesc?

KLEOVROT: Nu, spune-mi.

ARGENTINA: Acuma că Arhovrot urmează a pleca în Africa, trebuie să trimit și eu un om de-ncredere la Polyarh ca să-i spun de toate și să-l rog venirea să-și grăbească; eu prieten mai bun ca tine nu pot găsi, să ducă la țintă vestea-asta.

KLEOVROT: Stăpînă, e datoria mea, din dragoste pentru stăpînul meu și de hatîrul tău să alerg cu toată bunăvoința. Ba chiar cînd a plecat Polyarh mi-a poruncit, iar eu i-am și jurat.

ARGENTINA: Pentru cele tănuite și cele mai de seamă ale crailor trebuie aleși oameni mari, înțelepți și de încredere ca să le-ndeplinească.

KLEOVROT: Plecarea e anevoioasă totuși, cuget cum să fac.

ARGENTINA: Care-i greutatea?/

KLEOVROT: Sînt, oficial, polcovnic al palatului, din dregătoria mea nu pot lipsi fără învoirea rigăi. Cum să-i spun? Să plec în taină nu pot, o să mă caute. Cum mă sfătuiești să fac?

ARGENTINA: Poți să te prefaci că mergi la Apollon din Pisa să duci ofranda ce-o ai gătită și cu minciuna asta ajungi la Polyarh.

KLEOVROT: Că bine te-ai gîndit. Dă-mi scrisoarea, mă duc să cer învoire de la rigă. Rămîi cu bine.

Scena a șasea

Meneandru, Kleovrot

KLEOVROT: Stăpîne, rog pe măria ta să-mi dea încuviințare să mă duc la templul lui Apollon din Pisa să-i aduc o jertfă de mult gătită.

MENEANDRU: Ce jertfă i-ai făgăduit? Și cînd? De ce?// [f.55r]

KLEOVROT: În vremea războaielor dintre frați, m-am găsit odat' în primejdie mare cu regimentul meu și m-am rugat lui Zeus să mă sloboadă să merg eu singur, să-i duc o jertfă pentru slobozia mea.

MENEANDRU: Ieri seară a plecat Arhovrot, acum dacă te duci și tu, rămîn fără oameni.

KLEOVROT: Rog pe măriia ta să-mi dai voie; am și întîrziat și frică mi-e să nu se mînie Zeus pe mine și după mine să se mînie și pe tine că mă-mpiedici.

MENEANDRU: Pe cine lași epistat pînă te-ntorci?

KLEOVROT: Las pe Kleandru, locotenent, e vrednic și înțelept pentru atare epistasie.

MENEANDRU: Îl cunosc, e foarte bun; du-te degrabă, să nu-ntîrzi. Zeii-ți trimită vînt prielnic, să plutești cu bine.

Scena a șaptea

Arhovrot, Kleovrot îmbrăcat în ilir/

ARHOVROT: Mareșal al armadei mele celei puternice, oprește corabia-aceea ce se-ndreaptă spre Savoia și adu-i aici pe călători; (*pentru sine*) de n-o fi vreun trădător din Sicilia care se duce să-i dea de veste lui Ario vazan de fericirea mea; voi să cercetez.

KLEOVROT *în limba iliră*: De ce, stăpîne, mă-mpiedici să-mi fac călătoria?

ARHOVROT: Ce spune? Ce limbă vorbește?

Oamenii îi explică vorbele lui Kleovrot.

ARHOVROT: De unde a venit? Unde se duce?

KLEOVROT: Am venit din Sicilia, merg la Apollon din Pisa să aduc jertfe. (*Oamenii lămuresc ce spune el*)

ARHOVROT: Eu nu cred că-i întîmplător; mi se pare că-i un trădător (*către ostașii lui*). Cercetați-l și pe el și straiiele ce poartă poate găsim vreun semn // [f.56r] (*despuindu-l gălesc scrisoarea pe care o ia în mînă*).

KLEOVROT *tremurînd*: Stăpîne, dă-mi scrisoarea asta ce mi-a fost dată s-o așez la Pisa și m-au pus să jur că n-o dau nimănui. Te conjur pe Apollon să n-o deschizi.

ARHOVROT citește scrisoarea: „Vai, psihi mu, Polyarh, întârzierea ta mă aduce la deznădejdea cea mai grea. Află că după Ariovazan m-am logodit cu Arhovrot. Eu nu pot să îl vreau pe-un african și doar pe tine te vreau care ești împărat atît peste crăia ta cît și peste-al meu suflet; la fel de mult îl urăsc ca și pe Ariovazan. Dacă vine înaintea ta, tata o să mă silească să mă mărit cu el. Eu m-am hotărît să-mi pun deoparte dragostea, numai pentru tine. Afl-așadar că-l protimisesc pe Hades lui Arhovrot. Dacă vii și nu mă mai găsești, trebuie să urmezi acolo unde sînt ca să mă vezi. Rămîi cu bine.”

Luați-l pe-acest trădător din străfundul / corăbiei și corabia să se facă galeră, să-l supun mîine la cazne ca să mărturisească cine i-a dat scrisoarea asta păguboasă.

Ostașii aducîndu-l la corabie, de-odată se stîrnește o furtună groaznică și nefirească în care toate corăbiile se împrăstie încoace și încolo; iar Arhovrot se adăpostește în Marea Tuturor. Kleovrot s-a izbit cu corabia lui la stîncile din Africa unde cu greu a scăpat cu viață.

Scena a opta

KLEOVROT: O, de tot sărman de mine, o dată-am vrut să-mi ajut stăpînul și l-am trădat; cum mai dau eu ochii cu el? Cum să mă arăt în fața stăpînei mele? Nefericite Kleovrot, nu puteai să faci dispărută scrisoarea aducătoare de nenorociri, s-o mesteci în gură sau s-o arunci în mare? Dar cine ar fi crezut într-o nenorocire atît de fulgerătoare? Dacă-am putea noi oamenii să cunoaștem cît de neclar ne e norocul, n-ar mai fi nimeni nenorocit, dar nu există om // [f.57r] să știe dinainte. O, zeiță crudă, tu fiindu-mi potrivnică mi-ai năruit scoposul, l-ai trădat și pe stăpînul meu și pe stăpînă. Cine știe ce sfîrșit îngrozitor o să pornească de la-aceia scrisoare. La ce bun pentru ei? Să mă fac nevăzut și să mă pierd? Cu el ce se petrece? Mai bine merg l-a mea stăpînă și ce-o să i se-ntîmple ei întîmple-mi-se și mie! Dar ce-mi vād ochii? Ce flotă-ngrozitoare e aici în port? Ce mulțime nenumărată de oștiri? Munții și cîmpiile sînt pline de corturi și șanțuri: aici pare să fie un oraș ciudat. Să merg mai aproape să vād. Inima mea prinde curaj. Să merg la cel ce este-aici aproape să-l întreb.

Scena a noua

Kleovrot și Polyarh în Africa

KLEOVROT: Stăpîne, ce locuri sînt astea? Și puhoiul ăsta / groaznic de oști a cui e? Sînt străin și vreau să aflu.

POLYARH: Ah, Kleovrot, tu ești?

KLEOVROT: Ah, stăpîne ce cauți tu aici? (*se îmbrățișează și scuipează să nu se deoache*)

POLYARH: Norocul și zeii m-au adus în aceste locuri. Spune-mi ce face Argentina. Ce cauți tu aici?

KLEOVROT: Ah, stăpîne, cum să-ndrăznească buzele-mi a spune ce am pe suflet?

POLYARH: Cumva Argentina...?

KLEOVROT: Nu, nu te teme; e bine sănătoasă.

POLYARH: Ah, prietene, vorbele tale mi-au pus inima la loc, părea că-mi sare din piept.

KLEOVROT: Ascultă așadar ce s-a-ntîmplat; pe cînd (așa cum ți-am scris) Ariovazan s-a străduit să pună mîna pe domniță, Meneandru s-a înfuriat grozav de necuviința lui și l-a izgonit din regat, nu-i mai arată bunăvoință și imediat a logodit-o pe Argentina // [f.58r] cu Arhovrot pe care l-a trimis să ia încuviințarea părinților și să se-ntoarcă repede să facă nunta; Argentina, întristată de întîrzierea ta, mi-a dat o scrisoare.

POLYARH: Unde e? Dă-mi-o să mă liniștesc.

KLEOVROT: Nu te grăbi. Așteaptă să auzi și ce urmează.

POLYARH: Vorbește scurt, eu vreau să văd scrisoarea.

KLEOVROT: Ia, zice ea, scrisoarea-asta, aleargă la Polyarh, să se grăbească cu venitul, pentru că m-a pierdut; fără să întîrziu, stăpîne, m-am suit în corabie, mințind că aduc ofrandă la templul lui Apollon din Pisa. Pe drum m-a prins armada lui Arhovrot și ca să-l înșel am vorbit în iliră. El însă, poruncind să mă despoaie a prins / scrisoarea și citind-o a pus să mă încuie în chiar corabia mea, ca să mă schingiuiască a doua zi. Deodată s-a pornit furtună și ce s-a făcut el, nu știu, eu am fost azvîrlit pe-aceste pietre și de-abia am scăpat cu viață.

POLYARH: O, ce nenorocire, o ce greș al țelurilor mele.

KLEOVROT: Trebuie să-ți grăbești venirea și nădăjduiesc în al tău noroc slăvit să-ți împlinești dorințele luîndu-i-o-nainte lui Arhovrot.

POLYARH: Ah, Kleovrot, de mi-ar sta-n putere să plec pe dat'; numai de dragul meu zeii au pornit acea furtună groaznică, să mă aducă pe aceste locuri. Știi ce țară-i asta? Știi cine-o cârmuiește?

KLEOVROT: Stăpîne, eu nici o altă dată n-am mai văzut locul acesta, darmite să știu ce țară e.

POLYARH // [f.59r]: Regina de aici, aflînd de venirea mea, singura sosit la mine poftindu-mă la al său palat să mă odihnesc după furtună. N-am vrut să-i răspund la chemare pînă cînd nu-mi vedeam corăbiile strînse la un loc. Atîta doar mi-a spus, că zeii m-au adus aici ca s-o ajut în contra dușmanului care-o nedreptățește. Azi o să vină să vorbim. Iată de ce mă aflu aici.

KLEOVROT: Ah, stăpîne, e tare nevoie de tine-aici, dar mai mare nevoie are Argentina decît Kleoniki. Pe una o păgubesc dușmanii, cealaltă moare dacă nu ajungi la vreme. Pe Kleoniki poți s-o ajuți și mai tîrziu. Pe Argentina poți s-o pierzi de tot. Mai tîrziu poți să-l lași aici pe arhistratigul tău, cu jumătate din oaste pentru Kleoniki și cu cealaltă jumătate să pleci în Sicilia și astfel ești și tu împăcat și-i ești de ajutor lui Kleoniki.

POLYARH: Cum să stau împotriva semnului zeesc? Fii sigur că furtuna n-a fost firească, ci semn ceresc să mă aduc-aici să-mi fac datoria față de mama; iat-o că vine; // [f.60r] ia să vedem noi cine-o asuprește și ce anume-i face.

Scena a zecea

Kleoniki, Polyarh, Kleovrot

KLEONIKI: Cine-i acest străin, fiule?

POLYARH: Un prieten tare bun și credincios de cînd eram eu rob.

KLEONIKI: De unde și cînd ai venit, al fiului meu bun prieten?

KLEOVROT: Din țara mea venit-am doamnă, ca să aduc o jertfă lui Apollo de la Pisa, soarta a vrut să mi se scufunde corabia dar zeii îndurîndu-se de evlavia mea mi-au dăruit viața chiar fără de nădejde.

KLEONIKI: Vai, nu e om pe lume să nu aibă nenorociri și suferințe, cîți oare au pierit în furtună?

POLYARH: E chiar așa cum spui tu, mamă. Eu, crai cum mă aflu, cu putere, cu măririi, cu fericire sînt / dintre toți chiar mai năpăstuit.

KLEONIKI: Zeii ți-au dat deplină fericire și tu te plîngi? Să nu faci asta, fiule, se-nfurie și ți le prefac pe toate în nenorociri.

POLYARH: Chiar zeii ce trăiesc în toată fericirea au partea lor în durerea mea.

KLEONIKI: Care ți-e oare durerea ce nu te lasă să fii fericit?

POLYARH: Stăpînă, dacă dumneata nu-mi spui ce primejdie te paște și cine te-asuprește, nici eu nu pot să-ți mărturisesc care e viermele ce-mi scurmă-n inimă, pe cuvînt că nu am liniște dacă nu-mi spui ce te întristează.

KLEONIKI: E un necredincios, un nelegiuit, și-un stricător al crăiei mele, e fiara cea sălbatică, Ariovazan. Nu s-a săturat să-mi prade și să-mi jefuiască orice ungher din țară, acum îmi vrea și tronul // [f.61r] zicînd că de mult era parte din crăia lui. M-amenință că mă ia ostatică în țara lui.

POLYARH: Nu ai teamă, nu-ți pese, vezi tu puterea asta mare și amenințătoare? De dragul tău o jertfesc toată și pe urmă și pe mine de-o fi nevoie.

KLEONIKI: Vai, fiule, cum să-mi arăt recunoștința nu știu. Ai virtuți multe, bunătatea ți-e nemărginită, fă-te stăpîn peste crăia mea și ți-o dau ție.

POLYARH: Eu pentru tine dau războiul și vreau să-ți apăr cinstea și regatul. Gata sînt de luptă oștenii tăi?

KLEONIKI: Da, stăpîne și-așteaptă porunca ta.

POLYARH: Mîine dimineață să îi aduci aici și vino să ne sfătuim cum să ne pregătim de luptă; de la iscoada mea aflat-am că dușmanul se apropie / cu oștire grea, trebuie să îi ieșim în cale. Kleoniki, mă duc; așteaptă-mă mîine cu oștirea-ntreagă, te las cu bine.

Scena a unsprezecea

Polyarh, Kleovrot

POLYARH: Îți dau Kleovrot trei mii din călărașii cei aleși ca să aperi vîrfurile munților fără să intri-n luptă cu dușmanul și dacă vezi că înaintează biruitor iar oastea mea se subțiază, atunci te-aruncă pe dușman ca un fulger arzător făcînd pe cine-ți iese-n cale să dispară. Asta ți-e treaba și te poartă, rogu-te frumos, cu-nțelepciune.

KLEOVROT: Dar dacă dușmanul mă ispitește și trimite vreun corp de oaste să mă cheme la război, ce să fac, să lupt?

POLYARH: Numai de-ar face-așa ca să-și // [f.62r] slăbească puterea, că-l nimicesc mai repede; dar nu-mi închipui, n-are el oaste ca a noastră, dacă face cum zici tu, am câștigat.

KLEOVROT: Să-i chemi și pe ceilalți conducători, să le poruncești ca să-și știe fiecare datoria.

POLYARH: Toată noaptea le-am dat porunci și i-am gătit de luptă, când s-arată dușmanul, noi și începem lupta, nu-i lăsăm răgaz; uite și oastea Kleonicăi, vine în jos.

KLEOVROT: Eu, stăpîne, văd pe latura cealaltă că se ridică praf ce-ntunecă vederea. Sigur e dușmanul.

POLYARH: El e; oștenii mei viteji, avînd voi căpetenie ca alde mine să nu vă temeți de unul umflat de prea multă zădărnicie, veți fi răsplătiți cu luminoase premii dacă scăpăm de tiranu-acesta, viață care clocotește / de mînie, parcă și văd izbînda care ne-mpodobește capul cu o coroană aurită. Mă fac conducătorul vostru și mă pornesc în fața tuturor; tu arhistratig, voi căpitani, porniți de îndată spre lăcașurile dușmane, să ardeți, să prădați, să nu vă fie frică, să îmi supuneți mie regatul răzvrătit; voi, polcovnici ai oștirii mele, vă duceți de luptați contra dușmanului; războiu-acesta groaznic se cade chiar azi să ia sfîrșit căci mă grăbesc s-ajung acolo unde mă cheamă datoria și nevoia; de aceea vreau ca toate chiar azi să se termine; tu mamă-a mea prea dulce, du-te de-aici, te-ascunde-n turn să nu vezi sîngele cum curge rîuri și să te prindă spaima. Ai grijă să trimiți de mîncare pentru oști și roagă-te la zei ca lupta să sfîrșească bine și cu fericire.

KLEONIKI // [f.63r]: Zei prea puternici, efori ai dreptății, judecători ai nedreptăților, trimiteți tulburare asupra hrăpărețului asupritor. Ajutați-l pe Polyarh, care vă e-asemena în îndurare și dreptate. Să fie el unealta urii voastre în pedepsirea tiranului-alazon; dacă îndurarea voastră nu ajunge aici, eu trebuie să mă fac nevăzută; vai cum mai tremură inima în mine pînă cînd văd sfîrșitul luptei sîngeroase, mă prinde teama și deznădejdea. Uite că-ncepe lupta, aud urletele ce urcă pînă-n cer, s-alerg degrabă să trimit merinde oștirii ostenite; de moare Polyarh, cu el voi să mor, dacă trăiește, voi să trăiesc.

Scena a douăsprezecea

Kleovrot, Kleoniki, Polyarh

KLEOVROT *alergînd*: Stăpînă, te roagă pe iubirea zeilor, Polyarh zace într-o stare jalnică, plin de răni de moarte, nu cred că-l mai apuci tu viu.

KLEONIKI /: Ce tot vorbești, spune-mi ce s-a petrecut?

KLEOVROT: Ah, stăpînă, astfel de izbîndă mai bine să lipsească. Ieși pînă-afară să vezi cîmpuri și munți plini de hoituri de dușmani, necredinciosul Ariovazan văzînd cum e distrusă oastea sa și deznădăjduit dă năvală peste Polyarh ca un lup turbat. Îndată se dă-napoi cu groază. În cele din urmă îl cheamă la luptă, se luptă amîndoi vreo șase ceasuri fără-ntrerupere cu ură groaznică pînă seara. În șiroaie sîngele se scurge din amîndoi, parcă erau înțeleși ca fiecare să aibă-n pieptu-i înfîpt cuțitul celuilalt, căzură unul de-o parte și altul de alta. Necredinciosul Ariovazan pe dată-și dete duhul. Polyarh de abia mai suflă și în puține ceasuri pare că se va sfîrși și el, mai mult spre moarte-nclină decît spre trai.

KLEONIKI *plîngînd*: Ce stau și nu alerg să-l strîng în brațe? (*se-ndreaptă spre el alergînd, îl pune pe // [f.64r] o targă și îl duce la palat ca să fie văzut de doctori*). Ah, psihi mu, Polyarh, pricina sînt eu, mamă ce și-a ucis fiul; aș fi fost mulțumită să-mi pierd crăia toată dar s-am parte de tine. Polyarh, mă vezi? M-auzi? Să nu crezi, psihi mu, c-am să te las îndurerat, îndată ce-am să înțeleg că nu mai ai viață, cuțitul-ăsta mi-l înfig în piept, merg după tine-n Hades.

KLEOVROT: Stăpînă, lasă-l oleacă să se odihnească și ai nădejde în puterea ierburilor și-n meșteșugul doctorilor, ei tot mai trag nădejde.

KLEONIKI: Ah, Kleovrot, ei zic că e în primejdie și sînt deznădăjduiți, nu le pasă de celelalte răni, cea mare / însă și rea din piept, tare se tem de ea și sînt apelpisiți.

KLEOVROT: Să nu te temi, stăpînă; sufletul nu se duce-ușor de la domnul meu ; se află într-un loc de unde nu poate să plece.

KLEONIKI: Stăpînul tău se află în primejdia cea mai mare și ție-ți arde să glumești?

KLEOVROT: Nu glumesc, adevăr grăiesc, ai să vezi tu.

KLEONIKI: Să-ți pătrund vorbele nu pot, sînt tulburi și tainice.

KLEOVROT: Dacă pînă acuma n-a murit, n-avem de ce ne teme.

KLEONIKI: Încep a-ți da dreptate, se vede liniștit.

KLEOVROT: Ți-am spus eu doar, stăpînă. (*Polyarh deschide ochii după opt zile și îi închide iar.*)

KLEONIKI: Polyarh, psihi mu, n-o auzi pe mama ta cea dulce? Vai, iar e pierdut. // [f.65r]

KLEOVROT: S-ai nădejde și nu te teme pentru viața lui; spun chiar și doctorii că nu e nici o teamă.

POLYARH: Kleovrot, unde-mi sînt generalii?

KLEOVROT: Sînt toți aici, stăpîne.

POLYARH: Spune-le să vină să mă vadă și astfel să aibă mîngîiere.

KLEONIKI: Ah, psihi mu, Polyarh, chiar ești în viață? Acuma doar mă bucur de izbîndă și de libertate.

KLEOVROT: Uite-au venit conducătorii.

POLYARH: Ai mei prea curajoși conducători de oști, puțin lipsit-a să mă pierd; izbînda cea luminoasă vouă vi se datorează-ntreagă și cînd mă fac bine fiecare va fi cinstit după cum a luptat. Mergeți acum în tabără, gătiți-le pe toate pentru drum. Îndată ce sînt bine, plec de-aici; vă duceți dar.

KLEOVROT: Să plec și eu?/

POLYARH: Nu, stai să-mi povestești cum s-a sfîrșit războiul și cum armada mea s-a sfîrșit și ea.

KLEOVROT: Stăpîne, armada ta a ajuns jos la liman încununată de izbîndă, trăgînd cu ea și opt corăbii ale dușmanului și altele scufundate. S-a făcut stăpînă peste întreg regatul dușman și și-a pus un conducător; oastea dușmană a umplut cîmpia, puțini scăpat-au săbiei tale; războiul ce-ai purtat tu cu dușmanul îl știi mai bine decît mine.

POLYARH: Slavă zeilor, mamă, că ai scăpat de un dușman primejdios de care veșnic trebuia să-ți fie frică.

KLEONIKI: Slăvesc și eu pe zei că te-au lăsat în viață, nu m-am bucurat atît că am scăpat de fiară, nici că i-am luat regatul cît mai ales că tu ești mîntuit. Mă cred azi în împărăția cerului.

Kleovrot, Polyarh, Kleoniki

KLEOVROT: Stăpîne, ți-e viața în primejdie și du-te de te apără cu oastea ta, căci tu ești prea slăbit de boală.

POLYARH: De cine să mă apăr? Și de ce? Cumva de-ai lui Ariovazan?

KLEOVROT: Nu, nu, Arhovrot venit-a în limanul de sus cu armada lui.

POLYARH: Ah, ridicați-mă de-aici, duceți-mă la armada mea, să nu-i văd fața crudă.

KLEONIKI: Nu te-nfuria, băiete, să nu ți crească vreo bubă-n rană.

POLYARH: Buba din suflet a-nceput să-mi crească din pricina venirii lui Arhovrot.

KLEONIKI: Nu-ți pricep vorbele, băiete; tu ești dușman cu Arhovrot? Văd că / te superi grozav numai ce-i auzi numele.

POLYARH: Ah, să mă ridice de-aici să mă duc la oastea mea; aici de mă găsește, mă jertfește furiei sale, sînt fără arme, fără haine și slăbit.

KLEONIKI: O, băiete, eu îți sînt mamă și mamă-i sînt și lui, să nu crezi că am dragoste mai multă pentru el ca pentru tine. El, dac-ar fi aici, ce-ar mai putea să facă după tot ce-ai făcut tu?

POLYARH: Tu ești mama lui? Va să zică am greșit prea greu că m-am pus în primejdie pentru dușmanul meu.

KLEONIKI: Nu pentru el te-ai pus tu în primejdie, ci pentru mine; am să fac tot ce pot ca să vă liniștesc dacă-mi spui care-i pricina.

POLYARH: Numai moartea poate să ne liniștească deplin, unul din noi trebuie să moară.

KLEONIKI // [f.67r]: Stai! Kleovrot le spune străjilor mele și celorlalți conducători de oști să meargă în întâmpinarea fiului meu, e împărat. Ah, Polyarh fiule, tu nu-ndrăznești să-mi spui cum te vindeci? Eu ți-am destăinuit atîtea mistere ale inimii, spune-mi și tu taina ta, poate-i găsesc chiar leacul.

POLYARH: Vai, stăpînă, leac pentru asta nu găsești, hai să-ți spun taina.

KLEONIKI: De unde știi că nu găsesc eu leac? E fiul meu, îmi e dator și cu cinstire și cu iubire.

POLYARH: Stăpînă, o iubire ne-a vrăjbit.

KLEONIKI: Îmi e de-ajuns să înțeleg; nu te teme, te liniștește, ai grijă de sănătatea ta, și eu am să-ndrept totul în astfel încît să-ți fie pe măsură.

POLYARH: Dar fiul tău are în mînă scrisoarea pe care mi-a trimis-o / mie domnița mult iubită și văzîndu-mă pe mine dușmanul lui, din pornire oarbă se poate-ntoarce către mine cu furie să mă jertfească, de aceea eu mi-am adus parte din oștiri să mă păzească.

KLEONIKI: Nu, nu vreau să le-aduci, te apăr eu; să mă jertfească întîi pe mine, dac-așa-i-e vrerea, și doar apoi pe tine.

POLYARH: Să-i dai să înțeleagă, ar trebui, că dacă vrea să mă jertfească, grozavii mei conducători de oaste pot cere înapoi de trei ori mai mult sînge, el poate să dispară o dată cu al său regat. Sicilia de-ar săpa-o toată, Argentina o să se jertfească peste mormîntul meu, așa precum Polyxenia s-a jertfit peste-al iubitului ei Ahile. Mamă, să-i spui că fără îndoială așa o să se petreacă lucrurile.

KLEONIKI: O, fiule, ce cumplite lucruri îți puiește mintea, te-ncredințez că nu se cade să ai vreo bănuială. // [f.68r]

KLEOVROT: Stăpînă, vine fiul tău, ieși să-l întîmpini.

KLEONIKI: N-ai teamă, fiule ! Am poruncit să șadă în altă- aripă a palatului și el aici nu va veni. Stai liniștit și te odihnește.

Scena a paisprezecea

Arhovrot și Kleoniki

ARHOVROT *spune după ce e primit*: Ce e această-ngrozitoare vărsare de sînge, mamă? A cui oștire fu nimicită? Și de ce?

KLEONIKI: O, fiule, născut din ale mele măruntaie, toate sînt ale fiarei sălbatică, Ariovazan, și-acum zace și el mort ca și ceilalți.

ARHOVROT: Ariovazan? A fost ucis? Nimicit? Cine te-a ajutat la un așa dușman temut?

KLEONIKI: Cel ce m-a ajutat zace pe jumătate mort. De douăzeci de zile dă bătălii cu moartea și abia acum e sigur că trăiește. E unul / pe care nu-l iubesc mai puțin decît pe tine.

ARHOVROT: Îl cheamă cum?

KLEONIKI: E deajuns să știi că îmi e fiu precum îmi ești și tu.

ARHOVROT (*se tulbură*): Îmi spune cum îi zice, să știu și eu cine mi-e făcător de bine.

KLEONIKI: E Polyarh, rivalul tău.

ARHOVROT: Ce zi norocoasă! El, după mamă mi-e dușman, și-și pregătește o putere mare ca s-o înșface cu bine sau cu rău pe draga mea. Zeii mi l-au scos în cale, trebuie să îl jertfesc ca să dispară toți cei ce stau în calea iubirii și alei mele fericiri.

KLEONIKI: Ce vrei să faci?

ARHOVROT: Uită-te tu mamă ce jignire mi-a adus! (*Îi arată scrisoarea*) Vreau să-l jertfesc neapărat acum că-i și neputincios.

KLEONIKI: Dă-mi scrisoarea să o văd! (*o ia și o rupe* // [f.69r] *în câteva clipe*)

ARHOVROT: De ce îl aperi atât pe dușmanul meu și pe mine de ce atîta mă disprețuiești?

KLEONIKI: Nu te disprețuiesc cît de puțin; și el mi-e fiu cum mi-ești și tu.

ARHOVROT: Am priceput, pe mine mă urăști și nu mă vrei ca fiu; dă dragostea ta toată unui străin, dă-i toată moștenirea mea, pe mine despoaie-mă de toate.

KLEONIKI: Și eu și tu și tot regatul nostru e al lui; el și-a pus viața în primejdie pentru noi toți. Cînd el ne dăruiește atîtea, noi să-l omorîm? Frumoasă mulțumire, bună recunoștință.

ARHOVROT: Bine, mamă, e de datoria ta să îl iubești chiar și de-ar fi doar pentru lucrurile bune făcute pentru tine. Eu însă-l osîndesc, mi-e dușman în iubire și clevetitor.

KLEONIKI: Promit să fac astfel ca liniștea să domnească între voi și să fiți mulțumiți.

ARHOVROT *furios*: Cum să ne liniștești? Nu pot să cad la pace cu un clevetitor.

KLEONIKI: Fiule, ascultă-mă și nute înfuria. Mi-a cerut voie să-și aducă străji ca să-l păzească și eu m-am învoit făgăduindu-i c-am să-l apăr.

ARHOVROT: Dă-i voie să-și aducă oștirea toată, piept pot să-i țin.

KLEONIKI: În regatul meu război eu nu vreau. Așteaptă să-și vină în puteri, acolo-i marea, făceți-o roșie de sînge.

ARHOVROT: De ce să-l feresc pînă își vine în putere, cînd pot să mă descotorosesc de el fără război și fără vărsare de sînge (*pornește spre Polyarh*).

KLEONIKI *plîngînd*: Fiu greu de cap și fără ascultare. Îl jertfești pe Polyarh mîniei, să fii sigur însă că puterea lui grozavă o să-i răzbune sîngele, pierim și eu și tu ca și regatul tău; // [f.70r] pe urmă o să golească și Sicilia. Pe Argentina, pe iubita ta, o jertfește peste mormîntul lui ca să se bucure de ea în Hades de vreme ce pe pămînt de ea n-avu parte. Eu te blestem și te blestemă și strămoșii. Te las pe mîna zeilor nemuritori și neîndurători, să ai parte de a lor furie și tulburare, fără recunoștință, și să te faci nevăzut de pe fața pămîntului, fiu fără virtute și recunoștință. Uite-mi pieptul, astîmpără-ți furia sîngeroasă, pe urmă jertfește-l și pe el. Sfirtecă acel pîntec unde s-a zămislit fiara ce ești, fără de lege, necredincios și nerecunoscător față de a ta mamă.

ARHOVROT: De ce blestemi, mamă? De ce ești mînioasă tu pe mine?

KLEONIKI (*cu mînie*): Nu-ți mai sînt mamă. Cuvîntul ăsta să nu-l rostești cu gura ta spurcată, e sfînt și de-îchinat.

ARHOVROT /: Pentru că am vrut să-mi pedepsesc un dușman, mă fac, iată, vinovat de mînia zeilor și ura ta.

KLEONIKI: Și ce rău ți-a făcut Polyarh dacă iubește-o fată? De atîta-amar de vreme sufletele le sînt legate prin dragoste, iar de tine ea nu vrea să știe.

ARHOVROT: Tocmai de aceea vreau să-l fac să piară, să nu mai stea piedică iubirii mele, de nu se văd, ochii se uită.

KLEONIKI: Da bine o să-ți mai meargă dacă aștepti să te iubească cu de-a sila! Crezi că trăiești tu bine dacă-l ucizi pe el?

ARHOVROT: Așa găsești potrivit să-l las să mă învingă fără să-l pedepsesc?

KLEONIKI: Găsesc potrivit să-ți fac dreptate eu. Eu îți sînt mamă și n-am să las să fii nedreptățit.

ARHOVROT // [f.71r]: Ce pot să fac dacă ești mama mea și mi-e teamă de blestemul tău și de furia zeilor cărora m-ai închinat. Iartă-mă, mamă, și mă supun vrerii tale. Nu-mi lua însă chipul pe care îl iubesc.

KLEONIKI: Arhovrot, tu îmi ești fiu, cum aș putea să te-nedreptățesc? Ce închipuiri deșarte îți dau tîrcoale sufletului? Te duc la Polyarh și acolo am să mă hotărăsc, vom sta să cumpănim-mpreună.

Scena a cincisprezecea

Kleoniki, Arhovrot, Polyarh

KLEONIKI: Iată, Polyarh, fiule, fratele tău și fiul meu Arhovrot, azi a venit să te întâlnească, să sufere cu tine pentru starea ta și să-ți mulțumească pentru ajutorul dat.

POLYARH: Vrea să mă omoare, cum crezi că a venit cu gândul de care zici tu?

KLEONIKI /: Acelea, fiule, au trecut. Vreau să vă iubiți ca frații și neînțelegerea să v-o lăsați în grija mea, o-ndrept.

ARHOVROT: Mamă, eu mă supun poruncilor tale, numai nu mă nedreptăți, nu mă face să pier fără rost, sărman de mine.

POLYARH: De ți-ar fi inima într-un glas cu graiul!

ARHOVROT: Că-mi ești dușman de moarte și că îmi scurmi ce am mai drept și scump, ai dovedit-o, n-am nevoie de alte mărturii, ți-am prins scrisorile.

POLYARH: Orice ai face, n-o să se plece nicicînd cu dragoste spre tine!

ARHOVROT: Mamă, judecă și tu acum! Uite ce vorbe de moarte rostește-n fața mea, gîndește-te de n-am dreptate să-l...

KLEONIKI: Adu-ți aminte de făgăduință și taci. // [f.72r] Eu vreau ca amîndorura să vă priiască hotărîrea mea.

POLYARH și ARHOVROT: Ehe, mamă, în așa o treabă grea, ce hotărîre ne poate mulțumi pe amîndoi?

KLEONIKI: Nu vă silesc să-mi vedeți socoteala, vreau doar să vă supuneți mamei voastre. Iar dacă alegerea ce o voi face n-o să vă placă, atunci puneți mîna pe arme și faceți-vă dreptate singuri. Sînteți totuși datori fiecare cu jurămîntul că o să-mi respectați porunca și atunci hotărîrea să fie cea dreaptă pentru fiecare.

ARHOVROT: Bine, mă jur mamă, dar dacă am să fiu păcălit și n-am parte de ce vreau eu?

POLYARH: Și dacă eu sînt păcălit și ai tu parte de ce vrei, ce-o să se-ntîmple?

KLEONIKI: Fără doar și poate, unul o s-aibă parte de Argentina celălalt nu, / îmi pare rău să spun.

POLYARH, ARHOVROT: Vorbele tale, mamă, sînt tare încîlcite, nu le pătrundem noima.

KLEONIKI: De nu jurați, așa cum v-am cerut, nu pot să vă vorbesc deschis.

POLYARH: M-am hotărît să jur, mamă, și întâmplă-se ce s-o întâmpla (*către sine*) Dacă nu izbutesc, scot arma.

ARHOVROT: Și eu m-am hotărît să jur, nădăjduind că dragostea-ți de mamă nu mă nedreptățește. (*către sine*) Dacă n-am parte de ea, mă răzbun.

KLEONIKI: Uite statuile zeilor noștri păzitori, veniți fiecare aproape și jurați-vă că n-o să vă faceți rău, n-o să vă răzbunați, nici cu arma, nici cu vorba pînă cînd nu ajungeți la Meneandru.

POLYARH: Prea puternici zei, Polyarh vine în fața voastră și jură pe numele voastre sfinte că // [f.73r] n-am să-i fac rău lui Arhovrot nici aici și nici pe drum, nici cu armele, nici cu vorba, și dacă fac altfel, pradă să fiu furiei voastre.

ARHOVROT: Iată că și Arhovrot, întocmai ca Polyarh, face același jurămînt și dacă-l calcă, dreptatea voastră să-l pedepsească și să-l șteargă de pe fața Pămîntului.

KLEONIKI: Prinde putere, Polyarh, fă-te sănătos de tot să vă trimit la Meneandru.

(*Polyarh îl trimite pe Kleovrot pe ascuns la Argentina, să-i vestească venirea lui*).

ARHOVROT: La Meneandru, tu ai să hotărăști sau el?

KLEONIKI: El o să hotărască după înscrisurile pe care le trimit și nu mă întreba nimic, nici tu, nici Polyarh, țineți-vă doar jurămîntul.

POLYARH: Doamnă, eu știu ce pot. Mi-am venit în puteri ca mai înainte: nu întîrzia, trimite-ne să ne cunoaștem fiecare soarta, cu bucurie sau tristețe.

KLEONIKI: Polyarh și Arhovrot, prea iubiții mei fii. Iată că trimit prin sluga mea credincioasă acest chivot lui Meneandru, în el îmi țin înscrisurile cele mai de preț. El va veni cu voi într-o corabie aparte, e legat prin jurăminte sfinte să nu deschidă chivotul nici să nu-l dea altcuiva decît lui Meneandru în mînă. Pentru mai multă siguranță și întărire, dați-mi fiecare pecetea voastră să o pun și, astfel, să fiți în afară de bănuieli și teamă. Cum vă știu sufletele tulburate de minie, vreau ca oștile voastre să se despartă, fiecare să țină un țărm al mării și să nu se // [f.74r] întîlnească tot drumul. Mergeți cu bine, să vă păzească Poseidon și Eol pînă ajungeți la țămurile Siciliei. Aduceți-vă aminte de jurămintele făcute și

ascultați-mi sfaturile (*se îmbrățișează și pornesc spre Sicilia fără să se întâlnească pe drum*).

Scena a șaisprezecea

Kleovrot și Argentina

ARGENTINA: Ah, Kleovrot, tu ești? Mi-ai adus stăpînul care-mi domnește peste inimă și mi-o pune pe jar? I-ai dat scrisorile mele? L-ai văzut? Te-ai întâlnit cu el? Vine sau mă duc eu să-l aduc?

KLEOVROT: Ah, doamnă, vine dar vine și logodnicul dumitale Arhovrot. Scrisoarea de la tine nu i-am dat-o pentru că Arhovrot m-a făcut ostatec și mi-a luat-o, dar nu știe cine sînt.

ARGENTINA: Doamne, ce grozăvie, ce nenorocire, ce nenoroc în dragoste. Speranțele ce le-am purtat în inimă au fost deșarte. / Acum ce fac? Cum să scap de Arhovrot și de bănuielile părintelui meu? Cel puțin tata să nu creadă învinuirile aduse de Ariovazan. Păcat ce și-a făcut Xantippa și plătesc eu. De altminteri în zadar au omorît-o, sărmana.

KLEOVROT: Nu te teme, doamnă, tatăl dumitale te iubește ca un nebun, n-are alt copil în afară de tine; îi ești stăpîna inimii. Scrisoarea a luat-o în cîteva clipe Kleoniki, așa că poți să te prefaci că nu știi chiar nimic și, dacă Arhovrot a prins scrisoarea, de ce nu l-a ținut pe-aducător dovadă? Unde e scrisoarea luată? Așa (să te prefaci tu), oricine scrie și face cîte și ce vrea; poate că cineva a ticluit cu dușmănie o astfel de scrisoare, sau ca să te întineze, sau ca să se răzbune pe tine, sau pe // Arhovrot, ori ca să-l supere pe tatăl tău. Așa ceva și alte poți să spui, doamnă, ca să-l faci vinovat pe Arhovrot și să ieși tu fără prihană.

ARGENTINA: Am să-ți urmez sfaturile înțelepte. Dacă-ai ști cît mă îndatorezi cu faptele-ți de om de-ncredere. Așadar, ai dat de Polyarh și apoi unde v-ați dus? I-ai vorbit de starea mea? Spune-mi tot, ca să îmi pot veni în fire.

KLEOVROT: Deși atotputernic în porturile în care l-a trimis regina Kleoniki ca s-o ajute împotriva lui Ariovazan, după ce-am rătăcit pe țărmul Numidiei, l-am găsit. Pe nedrept ceru el să-și unească regatul cu al ei și s-a pornit, doamna mea, un groaznic război în care Ariovazan și toată oastea lui au rămas pentru vecie pe cîmpiile Numidiei.

ARGENTINA: Doamne, mi-a stat inima în loc. Nu știu ce să fac de bucurie. Va să zică a pierit fiara sălbatică, / pîriciosul fără Dumnezeu, trădătorul ce urma să mă smulgă cu forța din brațele tatălui meu?

KLEOVROT: Și el, doamna mea, și regatul lui sînt acum în mîinile lui Polyarh. Dar ce folos dacă de douăzeci de zile încoace nu ne mai venim în fire de spaimă? Sîntem deznădăjduiți pentru viața lui.

ARGENTINA: De ce?

KLEOVROT: În duel a primit multe răni de moarte și puțin i-a lipsit să-și părăsească dragostea ce-ți poartă.

ARGENTINA: Ce vești amare sînt astea, Kleovrot?

KLEOVROT: Nu te teme, doamnă, l-am lăsat bine sănătos, zilele nefericite ale morții s-au depărtat de el.

ARGENTINA: Mi-a venit inima la loc, // [f.75r] mai lipsea puțin și leșinam de frică. Ce mai știi tu despre Arhovrot?

KLEOVROT: Arhovrot, doamnă, aflînd că Polyarh se află în Numidia, s-a pornit într-acolo cu toate puterile ca să se răzbune pentru că tu ai fi putut fi siluită – așa cum a înțeles din scrisoarea ta.

ARGENTINA: Vai ce suferință groaznică, ce nenorocire! Sărman de tine Polyarh, cît o să ai de pătimit pentru Argentina? E slăbit de boală, cum poate el lupta cu fiare? Mi-e teamă c-am să-l pierd.

KLEOVROT: Nu te teme, stai liniștită, mila prea înțeleaptă a lui Kleoniki a limpezit lucrurile, le-a liniștit duhurile tulburate, i-a unit printr-un sfînt jurămint să nu se atingă unul de celălalt pînă nu au să vină aici.

ARGENTINA /: Cînd oare o să am eu cîntecul să văd mult vestita armată a lui Polyarh? Oare dacă vine o să înceteze tristețile și oftaturile mele sau poate o să curgă mai mult sînge și or să fie mai multe trădări? Sărmana de mine, tare mi-e teamă că mai urmează ceva. Inima, atunci cînd ai plecat, mi-a zis că n-o să mai am parte de tine decît cu arma.

KLEOVROT: Sigur că ori una ori alta o să se întîmple. Azi sau mîine ei ajung aici. Dacă nu sînt mulțumiți de cele scrise de Kleoniki către Meneandru, între ei o să se iște un război îngrozitor. Iar Plastyx sau mai pe-nțeles. Norocul o să surîdă cui vrea el, acela va fi fericit și mulțumit.

ARGENTINA: Taci, nu mai spune vorbe – otravă pentru suflet și moarte // [f.76r] pentru simțuri.

KLEOVROT: Eu, doamnă, nu-ți spun decît adevărul-ntreg, pe Arhovrot îl știu foarte viteaz și la fel de puternic ca și pe Polyarh.

ARGENTINA: Kleovrot, nu te mai sufăr, tu în loc să mă mîngîi, să-mi vindecîi sufletul rănit de bocete și oftături, mai vîrtos mă rănești. Și m-ai adus în stare de deznădejde încît mă simt atrasă de nureii dulci ce mă îmbie.

KLEOVROT: Nu-ți pierde nădejdea, lăsîndu-te în voia norocului tău, îți atingi țelul și n-avea grijă, o să fii în toate fericită. Dar ce-mi văd ochii? Ia uită-te acolo înspre mare. Îmi pare că marea e plină de corăbii, ei sînt, vin.

ARGENTINA: Adu-mi ocehanul, o Doamne, ce flotă mare, / ce de corăbii umplu marea! Uită-te să vezi dacă ei sînt cei ce vin.

KLEOVROT: Ei sînt, doamna mea. Uite flota lui Polyarh la dreapta, cea a lui Arhovrot la stînga. Uite-te doamnă!

ARGENTINA: Adu-mi să mă încredințez că-l văd pe dragul meu și corabia lui. Ah, Kleovrot, ține în mînă un ocehan de piele și se uită numai spre mine. Mă salută și mi se închină pînă la pămînt. Ah, Polyarh, sufletul meu! Vino mai repede s-aduci vestea cea bună și lui tata!

Scena a șaptesprezecea

Kleovrot și Meneandru

KLEOVROT: Stăpîne, marea e plină toată de corăbii și cred că e flota lui Polyarh unită // [f.77r] cu-a lui Arhovrot. Vino să le vezi și pregătește-te să le primești.

MENEANDRU: O, ce vreme rea și distrugătoare! Arhovrot, desigur, trebuie să vină, e ginerele meu, dar Polyarh ce caută cu așa oaste?

KLEOVROT: Mă întreb și eu, stăpîne. Poate vrea să-ți propună cumetrie.

MENEANDRU: Ce, ești nebun? Mai am eu vreo fiică în afară de Argentina? Nu știi că e logodită cu Arhovrot și, cît ce vine, îi cunun? Sau poate îți închipui că am s-o despart de el și-o s-o dau celuilalt?

KLEOVROT: El așa o fi crezînd.

MENEANDRU: Eu, Kleovrot, nu vreau să mă fac de rîsul lumii, s-o logodesc ba cu unul, ba cu altul. Arhovrot e norocul ei și către el mi se îndreaptă hotărîrea. Îi sînt de tot îndatorat / pentru

că mi-a nimicit dușmanii. Și-a pus în joc viața pentru mine, mi-a dezrobit regatul. Coroana Siciliei s-a întărit pe capul meu cu al său sprijin. Cum pot eu oare să-l disprețuiesc pe cel care mi-a făcut doar bine și să-mi nesocotesc făgăduiala. Polyarh ce mi-a făcut, ce bine mi-a adus? Nu-i disprețuiesc nici puterea și nici mărirea de împărat. Arhovrot e însă binefăcătorul meu, de aceea pe el îl protimisesc de ginere și de moștenitor al scaunului meu.

KLEOVROT: Stăpîne, de nu izbutește, el ia în mînă arma.

MENEANDRU: Arhovrot e în stare să-i țină piept și să-l împingă înapoi, făcîndu-l de rușine.

KLEOVROT: Nu cred că Arhovrot poate să // [f.78r] țină piept oștii împărătești.

MENEANDRU: Mult mi-l mai lauzi tu și îl slugărești pe Polyarh și nu pricep de ce.

KLEOVROT: Evlavia ce-o am pentru stăpînul meu mă face să grăiesc adevărul.

MENEANDRU: Știu eu adevărul, iar Polyarh are putere mare, ca împărat ce este. Am eu însă dreptul să-l uit pe binefăcătorul vieții mele și să-l protimisesc pe Polyarh? De n-aș fi logodit-o, ar mai fi rămas nădejde de învoială, dar mi-e cu neputință să schimb ce-am hotărît.

KLEOVROT: Iată-i că vin, aproape au ajuns în port, cum îi primești? Unde o să stea oștirile, cu ce-o să se hrănească?

MENEANDRU: Du-te la țarm și spune-le din partea mea ca unul să se îndrepte către limanul / cel de sus iar celălalt în jos. Aceste două puteri să nu se întîlnească nicidecum, ca să nu facă vreo nesocotință. Sînt dușmani doar, și sînt în stare de orice.

KLEOVROT: Și dacă n-au încredere în ce le spun eu și vor voi...

MENEANDRU: Tu vorbește din parte-mi cu toată evghenia și ceremonia de cuviință și să le spui, totuși, să nu-și lase oastea afară pe uscat, ci în corăbii și doar Arhovrot și Polyarh, fără de însoțitori, să-mi vină în întîmpinare, ca să văd ce caută Polyarh cu asemenea oaste în Sicilia? Ah, blestemată soartă, cum mă mai încearcă și nu-mi dă pace! Îmi pare rău că vin alte tulburări și o să curgă iarăși sînge. (*Pleacă*)

Scena a optsprezecea

Meneandru și Argentina

MENEANDRU // [f.79r]: Copila mea, știi veștile?

ARGENTINA: Nu, tată, ce s-a întâmplat? Iar vreun dușman?

MENEANDRU: Da, fata mea, vine un dușman mare în regatul meu, cu oaste multă. De ce anume vine, nu pricep.

ARGENTINA: Care-i dușmanul ăsta groaznic? Ariovazan?

MENEANDRU: Nu, acela care vine l-a răpus pe Ariovazan, pe cîmpurile din Numidia. E Polyarh, regele Franței.

ARGENTINA: Stăpîne, mulți îmi spun că acest fecior de prinț e blind și-ndurător, iar războaiele și vărsarea de sînge nu-i sînt pe plac. Atunci de ce ți-e dușman și ce-l aduce aici?

MENEANDRU: Poate frumusețea ta din cale-afară îl face să vină și să facă / ceea ce nu se cuvine.

ARGENTINA: Cum adică? Să mă ceară de nevastă poate? Ah.

MENEANDRU: Nu suspina, copilă. Știu că ți s-a urît să fii logodnică, de aceea îndată ce vine Arhovrot vreau să se facă nunta ta, așa ca celălalt să nu poată nici să te ceară și nici să facă ce nu e-cunviințat.

ARGENTINA: Ah, tată, dacă vine cu scopul ce-l rostești, fără-ndoială o să fie tulburare, război și sînge.

MENEANDRU: Și atunci, cum să-l primesc? De vrea el ca să folosească sila, eu trebuie să mă bizui pe puterea mea și pe cea a lui Arhovrot, mă tem însă că n-o s-o scot la capăt. Dușmanul are puteri neînchipuite.

ARGENTINA: Ah, lasă-mă acolo unde mă trage puternic soarta mea. Nu pot să sufăr, // [f.80r] să oftez, să plîng, să-mi fie frică, să mă zbucium. Dacă te bizui, cum spui, pe forțele-ți slăbite, dușmanul fiind puternic, o să te răpună și-o să mă ia cu sila.

MENEANDRU: Va să zică, după tine, trebuie să te dau lui Polyarh atît de voie cît și de nevoie?

ARGENTINA: Eu am să mă supun alegerii și hotărîrii domniei tale și nu părerii mele. Dar dacă treburile noastre se află în primejdie mare, crede-mă pe cuvînt că trebuie să-ți pui înainte socoteala ta și siguranța. Eu îți sînt fiică și sînt datoare să sufăr (chiar dacă fără voia mea). Sufăr orice ocară și dispreț, ajunge ca

tu, părinte dulce, să fii bine și să ai tihnă. De m-ar răpune orice soartă, sînt mulțumită pentru tine.

MENEANDRU: Ah, copilă. Virtutea ta cea mare mă face peste fire să te îndrăgesc și aș vrea dacă / ar fi cu puțință... dar este? Să ne lăsăm în mîinile zeilor, o să se-ngrijească ei de cele de trebuință.

ARGENTINA: De multe ori cu sila se schimbă chiar și voința zeilor.

MENEANDRU: Știu. Dar ce-am putea să facem? Să ne lăsăm în grija amîndorura și ce-o să se-ntîmple va fi din vrerea zeilor. Uite-i că vin. Să le ies în întîmpinare, să nu spună că sînt mîndru și necioplit.

Scena a nouăsprezecea

Meneandru, Argentina, Polyarh, Kleovrot. Arhovrot, lîngă Kleoniki cu chivotul și soldați ai lui Meneandru

MENEANDRU: Primesc azi cu nespusă bucurie pe dragul meu ginere și pe bunul Polyarh. Luați loc pe scaunele ce vi s-au gătit pentru odihnă! // [f.81r]

POLYARH: Eu, stăpîne, mă bucur să te văd pe deplin sănătos.

ARHOVROT: Stăpîne, după-călătorie lungă, le mulțumesc celor fără moarte că m-au călăuzit cu bine și te găsesc sănătos și bucuros. Dar soarta mea și a lui Polyarh stă în acest chivot.

MENEANDRU: Spune-mi de unde vii? Și cine ți-a dat chivotul ăsta?

ARHOVROT: Stăpîne, eu din Numidia vin. Acolo l-am aflat pe Polyarh, el i-a dat ajutor lui Kleoniki contra lui Ariovazan, care a vrut să-i ia regatul. A fost în stare de vitejii nespuse contra dușmanului, luîndu-i viața și regatul. Eu am vrut să mă răzbun pe el, că-mi este vrășmaș în dragoste. Prin Kleoniki însă am pus capăt furiei, ea ne-a făgăduit că, luînd o hotărîre, / o să ne liniștească sufletele tulburate. Și dacă de hotărîrea ei nu sîntem mulțumiți, atunci să ne răzbunăm cu lupte. Iată-așadar chivotul, deschide-l, citește înscrisurile ca să vedem cum îi e vrerea.

MENEANDRU: Cum? Ce-ți vine ție Kleoniki?

ARHOVROT: Pe mine m-a-nfiat, iar Polyarh e fiul ei.

MENEANDRU: Ah, mă încearcă o bănuială... dă-mi chivotul! *(deschide chivotul și citește scrisoarea)* Zei prea puternici! Îndurarea voastră mă ușurează de multe bănuieli și temeri,

dăruindu-mi un fiu *necunoscut* (*aleargă, îl îmbrățișează pe Arhovrot și scuipe să nu-l deoache*). Mi-ești fiu, prea bine, știu cu tărie din ce mi-a scris Kleoniki. Auzi aici și tu ca să știi (*citește scrisoarea cu voce tare*). Meneandru, află că Arhovrot e fiul tău, când ai trecut pe-aici, mi l-ai lăsat în pîntec, // [f.82r] iată și însemnele date de tine pe cînd mă aflam grea, din care poți să afli (*scoate din chivot un inel, un hanger, un engolpion, un pieptăn, toate neprețuite*) uite și pecetea ce mi-ai lăsat, poruncind ca dacă se naște un fiu să-l trimit cu inelul și hangerul, iar dacă este fată s-o trimit cu engolpion și pieptăn. Nu mai pot, dacă nu-mi iau fiu-n brațe. (*il scuipe din nou, să nu-l deoache*). Sărută-ți sora, fiule, vă mulțumesc, o zei ai mei, de îndurarea voastră, că m-ați scăpat de multe rele ce ar fi urmat dacă fără lege sîngele s-ar fi amestecat.

POLYARH (*către sine*): A mea e Argentina.

ARGENTINA: De bucurie mare simt că mintea-mi rătăcește. Tu, Arhovrot, fratele meu? Simt că mor.

ARHOVROT: Ai dreptate, soră, să te bucuri, căci fără suferință ai parte de cel pe care-l dorești / de multă vreme. (*pentru sine: ți-am prins scrisoarea și-am văzut ce scrii în contra mea*). E fericirea sorții lui grozave.

ARGENTINA: Desigur, alegerea-mi n-a fost fără cîștig. Mă iată acum nu doar scăpată de primejdie, ci și în toată lucirea bucuriei.

MENEANDRU: Copila mea, nu te-ntrista. În loc de Arhovrot, fratele tău, îți dau bărbat pe unul și mai bun și mai frumos și mult mai norocos, beizadea. Dă-mi mîna, iată-ți verigheta.

ARGENTINA (*bucuroasă*): Ia mîna mea, și inima și trupul, ție mă dăruiesc toată.

POLYARH: O iau de nevastă, dar în regatul meu.

MENEANDRU: Nunta se ține aici, se cade să mă bucur, pe urmă poți s-o duci. Cu fiul ce îl am, urmașul meu, nu mă-ntristez de depărtarea ei.

SFÎRȘIT

SUMMARY

The aim of the present anthology is to illustrate, via original texts and their translations into Romanian, an aspect of cultural history which has long been under the scrutiny of Romanian, Greek and other specialists in Neo-Hellenic culture and literature, namely Greek literature produced in the Romanian principalities in the eighteenth and early nineteenth centuries.

Given the large number of extant texts, strict selection has been necessary. This first volume of a projected series of four comprises prose and most of the drama available from this period. This choice was made possible by the emergence over the last few years of previously unknown dramatic works.

Among the prose works are the *Anonymous of 1789* (Ο Ανώνυμος του 1789) and *Gallant History after Eumenia and Sapphiadis or The Spy on Worldly Things* (Κομψή ιστορία τα καθ' Ευμενίαν και Σαπφιάδην ή και κατάσκοπος των του κόσμου πραγμάτων, την επωνυμίαν είληχθε). Both the *Anonymous* – the earliest known original Neo-Hellenic text – and the *Gallant History* belong to a long series of *Histories...* which preceded the emergence of the Neo-Greek novel. Original works, they are both intended as parodies of existing traditions. Thus, the *Anonymous* is a parodic response to hagiography: the hero is a bad Christian who ultimately chooses Hell over Paradise because it is more fun. The *Gallant History* is a re-working of love stories drawn from Hellenistic and Byzantine novels. The hero is aware that love is impossible because of women's unacceptable behaviour, but makes one last attempt at marital love which, unsurprisingly, fails.

The drama *Prince Alexander* (Αλεξανδροβόδας), written in 1785, is unusual in being drawn from pamphlet literature. Before then, Greek drama had been dominated by adaptations from the Italian theatre. Deeply flawed, the play can hardly be called a comedy, but

has outstanding passages. The author was well-known as a translator of Italian poetry and as the producer of a few literary dialogues.

Folly's Maelstrom (Το Σαγανάκι της τρέλας), 1786, written by Rhigas Fereos, is an unfinished play preserved in only one manuscript (as opposed to the four of *Prince Alexander*). Both comedies present a satire of the ruling Prince, but the *Folly's Maelstrom* has a superior comic quality and story-telling technique.

Rhigas could also be the author of *Meneandros* (Η Τραγωδία του Μενεάνδρου, Βασιλέως της Σικηλίας), a drama based on *Argenis*, the novel written in Latin by the French-Scottish writer John Barclay (1582-1621). Lacking the force of satiric drama, this play belongs to the growing body of sentimental literature flourishing in eighteenth-century South-East Europe.

General Ghica (Γενεράλης Γικάς) and *The Character of Wallachia* (Ο χαρακτήρ της Βλαχίας) can be considered together. They were written before 1818, most probably by Costache Faca, who also later produced literature in the Romanian language. Based on grotesque real-life incident, *General Ghica* is a critique of Bucharest high society, presenting a firmly moral conclusion, as its unsuitable idyll is brought to an end.

Though a large-scale construction, *The Character of Wallachia* is lacking in dramatic qualities. Unlike the aristocratic setting of *General Ghica*, its world is that of the parvenus who emulate the luxury and wealth of the great boyars. Extremely corrupt, they reflect the corruption which seems to permeate the whole of society. Towards the end of the play, the shade of Ienăchiță Văcărescu, one of the earliest poets in the Romanian language, appears and laments in verse his country's decay.

Wallachia's New Comedy (Κωμωδία νέα της Βλαχίας) is set within the medical community of early nineteenth-century Bucharest. It is a well-structured comedy, whose solid classical culture and good knowledge of legal practice point to M. Hristaris, a court doctor and man of letters, as its most likely author.

With the exception of the *Anonymous* (the Greek text of which is reproduced from a previously published edition) and of *Prince Alexander* (previously published – in a outstanding Greek edition) all the other Greek texts have been excerpted by the author of the present anthology from manuscripts mainly held in the Library of the Romanian Academy.

ῥωτὸς ῥωτὸς:

1167 ῥωτὸς - ῥωτὸς ῥωτὸς, ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

1150 κοινὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

104 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

104 ῥωτὸς ῥωτὸς - ῥωτὸς ῥωτὸς

116 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

116 ῥωτὸς ῥωτὸς - ῥωτὸς ῥωτὸς

127 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

ῥωτὸς ῥωτὸς:

130 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

134 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

134 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

142 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

164 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

164 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

166 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

171 ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς ῥωτὸς

Ultima pagina a miscelaneului ce cuprinde piesa
Meneandru regele Siciliei
(Ms. gr. B.A.R. nr. 1119)

LIA BRAD CHISACOF

este cercetător la Institutul de Studii Sud-Est Europene al Academiei Române. A absolvit Facultatea de Limbi și Literaturi Germanice, secția engleză-română a Universității din București.

A fost și studentă a Universității "Capodistria" din Atena. Este doctor în filologie. A publicat: Dicționar grec-român (în colaborare-1996), Comorile unei arhive (în colaborare cu Georgeta Filitti-1996) și Rigas Scrieri Inedite (ediție și traducere în română-1998).

Literatura de limba greacă din Principatele Române (sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea) a fost remarcată în spațiul nostru cultural acum mai bine de o sută de ani. Studiată din perspectivă istorică și ideologică, ea a rămas totuși necunoscută românilor. Prezenta antologie își propune să "repare" acest neajuns, adunând între copertile ei o bună parte din texte, pe care le dă cu forma originală și în traducere românească.

ISBN: 973-85848-1-7

**EDITURA
PEGASUS PRESS**

Splaiul Unirii 4, Piața Unirii, București Tel./Fax: (021) 330.38.99